RODOS, MURAT REİS KÜLLİYESİ
BELGELEMESİ VE RESTORASYON ÖNERİSİ

Ammar İBRAHİMGİL

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OCAK 2012
ANKARA

Ammar İBRAHİMGİL tarafından hazırlanan "RODOS, MURAT REİS KÜLLİYESİ BELGELEMESİ VE RESTORASYON ÖNERİSİ" adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Işık B. AKSULU …….
Tez Danışmanı, Mimarlık Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği ile Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Zuhal ÖZCAN …….
Restorasyon Anabilim Dalı, TOBB

Prof. Dr. Işık B. AKSULU …….
Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Nakış KARAMAĞARALI …….
Mimarlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tarih: 20/01/2012

Bu tez ile G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Bilal TOKLU …….
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Ammar İBRAHİMGİL

RODOS, MURAT REİS KÜLLİYESİ
BELGELEMESİ VE RESTORASYON ÖNERİSİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Ammar İBRAHİMGİL

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ocak 2012

ÖZET

Bu çalışma, Yunanistan, Rodos Adası'nda Murat Reis Külliyesi'ni konu edinmektedir. Külliye içinde Ebu Bekir Paşa Camii, Murat Reis Türbesi, Türbedar Evi, Tekke, Kütüphane ve Hamdi Bey Şadırvanı ile Çeşmesi bulunmaktadır. Çalışmanın amacı, yapının korunarak gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılabilmesi için; bugünkü durumunu analitik incelemelerle ve değerlendirmelerle belgelemek, restitüsyon ile yapının özgün durumunu ortaya koymak ve uygun işlev verilerek yapının sürdürülebilir korunmasına yönelik restorasyon önerisi getirmektedir. Çalışma; Murat Reis Külliyesi'ni belgeleyen rölöve ve tanımlama, özgün halini gösteren restitüsyon, karşılaştırmalı çalışma katalogu ve yapının restorasyon projesini içermektedir.

Bilim Kodu : **803.1.085**
Anahtar Kelime : **Rodos, Murat Reis Külliyesi, Hazire**
Sayfa Adedi :**507**
Tez Yöneticisi : **Prof. Dr. B. Işık AKSULU**

DOCUMENTATION AND RESTORATION PROJECT OF RHODES, MURAT REIS COMPLEX

(M. Sc. Thesis)

Ammar İBRAHİMGİL

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

Janurary 2012

ABSTRACT

This study is issued on Murat Reis Complex in Rhodes island. In the Complex there is Ebu Bekir Pasha Mosque, Murat Reis Tomb, House, Dervish Lodge, Library and two Hamdi Bey Fountains. The aim of this study is to convey to future generations in a healthy manner while maintaining the structure, to documennt the present situation through the analytical investigations and evaluations, to reveal the original state of buildings by giving convinent function. This study includes; graphic documentation that defines Murat Reis Complex, restitution that shows the original state, the comperative studies and the restoration projects of the buildings.

Bilim Kodu : **803.1.085**

Anahtar Kelime : **Rhodes, Murat Reis Complex, Cementry**

Sayfa Adedi :**507**

Tez Yöneticisi : **Prof. Dr. B. Işık AKSULU**

TEŞEKKÜR

Murat Reis Külliyesi beş asırlık tarihi geçmişi olmasına rağmen uzun yıllar kendi haline terk edilmiş harap durumdadır. Yaptığımız bu tez çalışması ile yok olmak üzere olan Murat Reis Külliyesi'nin yeniden ihyası için ilgili kurum, kuruluş ve kişilerin dikkatini çekerek, katkıda bulunmayı amaçladım. Yüksek Lisans tezi ile bir yerinde yer aldığım bu zor projenin gerçekleşmesi birçok kişinin yardımı ve desteği ile olmuştur: En başta gösterdikleri misafirperverliğe hep mahcup olduğumuz türbedar ailesi Şaban ve Süheyla KARGİGLİOĞLU ailesine teşekkür etmek istiyorum. Onların desteği ve güveni olmasaydı bu çalışma gerçekleşmezdi. Ayrıca Rodos'ta bize her türlü desteği sağlayan Yusuf ve Gülten KIBRISLI ailesine teşekkür ederim. Bunun yanında beni bu konuda bir çalışma yapmaya yönlendirerek, araştırmamızın her aşamasında büyük bir sabırla yardımlarını, ilgilerini eksik etmeyen tez danışmanım Sayın Prof. Dr. B. Işık AKSULU hocama şükranlarımı sunarım.

Tez sürecinde, Rodos'taki ilgili kurum ve kuruluşlar ile bağlantıları kurarak arazide çalışma imkânı şartlarının iyileşmesi için katkıda bulunan Rodos Başkonsolosumuz Sayın İhsan YÜCEL Bey'e, çalışma izni ve imkânı sağlayan, Rodos Kültür Müdürlüğü'nde görevli mimar-restoratör Sayın Giorgios DELLAS Bey ve eşi Katerina Manousos Hanım'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Buna ilaveten, değerli görüşleri ile sanat tarihi açısından tez çalışmasında katkı sağlayan babam Doç. Dr. Mehmet Z. İBRAHİMGİL'e, rölöve, restitüsyon ve restorasyon çizimlerinde desteğini esirgemeyen hocam Dr. Özlem SAĞIROĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Tezin başından sonuna kadar maddi-manevi hiçbir fedakarlıktan kaçınmayarak bana destek veren annem Hatice İBRAHİMGİL'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iii

ABSTRACT iv

TEŞEKKÜR v

İÇİNDEKİLER vi

ÇİZELGE LİSTESİ xii

ŞEKİL LİSTESİ xv

RESİM LİSTESİ xvi

HARİTA LİSTESİ xx

SİMGELER VE KISALTMALAR xxi

1. GİRİŞ 1

1.1. Amaç 1

1.2. Kapsam 2

1.3.Yöntem 2

2. RODOS HAKKINDA GENEL BİLGİ 4

2.1. Rodos'un Coğrafi Konumu ve Demografik Yapısı 4

2.2. Rodos'un Genel Tarihçesi 6

3. MURAT REİS KÜLLİYESİ 15

3.1. Bölgenin Tarihçesi 15

3.2. Bölgenin Günümüzdeki Önemi 16

4. MURAT REİS HAZİRESİ'NDE YER ALAN YAPILARIN GENEL VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ 20

4.1. Genel Yaklaşım 20

4.2. Ebu Bekir Paşa Camii 21

Sayfa

4.3. Murat Reis Tekkesi, Kütüphane, Hoca Evi ve Namazgâh 22
4.4. Hamdi Bey Avlu Çeşmesi ve Sokak Çeşmesi 22
4.5. Murat Reis Türbesi 23
4.6. Şahin ve Fethi Giray Han Türbesi 24
4.7. Canberk Giray Han Türbesi 25
4.8. Şah Safî Mirza Türbesi 26
4.9. Mehmed Şekip Paşa Türbesi 27
4.10. Havvaş Sencar Türbesi 28
4.11. Serasker Mehmed Ridif Paşa Türbesi 29
4.12. Memi Paşa Türbesi 30
4.13. Murat Reis Haziresi 31
5. MURAT REİS KÜLLİYESİ 32
5.1. Ebu Bekir Paşa Camii Mimari Analiz 32
5.1.1. Dış Tanımlama 32
5.1.2. İç Tanımlama 46
5.2. Murat Reis Türbesi 61
5.2.1. Dış Tanımlama 61
5.2.2. İç Tanımlama 71
5.3. Türbedar Evi Mimari Analizi 76
5.3.1. Dış Tanımlama 76
5.3.2. İç Tanımlama 86
5.4. Murat Reis Tekkesi 97
5.4.1. Dış Tanımlama 97

Sayfa

5.4.2. İç Tanımlama 108
5.5. Kütüphane 145
5.5.1. Genel Tanımlama 145
5.6. Hamdi Bey Çeşmeleri 152
5.6.1. Genel Tanımlama 152
6. TARİHLEME 153
6.1. Kitabeler 153
6.2. Vakfiyeler 156
6.3. Yazılı Kaynaklar 158
7. ANALİZLER 161
7.1. Yapı Malzemesi ve Yapım Tekniği Analizi 161
7.2. Mimari Elemanların Analizi 163
7.3. Taşıyıcı Yapı Problemleri Ve Malzeme Bozulmaları 166
8. KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA 167
8.1. Metodoloji 167
8.2. Ebu Bekir Paşa Camii 167
8.3. Osmanlı'da Dergâh, Tekke ve Zaviye Yaşantısı 172
8.4. Türbe Yapıları 176
8.5. Çeşme Yapıları 176
8.6. Barok Dönem Osmanlı Camii Süslemeleri 176
8.7. Yapım Tekniği ve Malzeme 178
8.8. Karşılaştırmalı Örneklere İlişkin Sonuçlar 178
9. RESTİTÜSYON 179

Sayfa

9.1. Yöntem 179
9.2. Restitüsyonda Kaynak Kullanımı 179
9.3. İşlevsel 180
9.4. Fiziksel Restitüsyon 180
9.5. Restitüsyonda Kaynak Kullanımı Üzerine Notlar 181
9.5.1. Mekânlar 181
9.5.2. Mimari Elemanlar 191
10. RESTORASYON 192
10.1. Alanın Bugünkü Durumunun Değerlendirilmesi 192
10.2. Yapıların Bugünkü Durumunun Değerlendirilmesi 193
10.3. Yasal Kabuller 193
10.4. Restorasyon Müdahaleleri 194
10.4.1. Kazı ve Sondaj Çalışmaları 194
10.4.2. Temizleme 194
10.4.3. Sağlamlaştırma 195
10.4.4. Bütünleme 195
11. SONUÇ ve ÖNERİLER 211
KAYNAKLAR 212
EKLER 215
EK-1 Cami Karşılaştırmalı Çalışma 216
EK-2 Rölöve Paftaları 219
EK-3 Değişim ve Bozulma Paftaları 267
EK-4 Kaynak Kullanım Paftaları 305
EK-5 Restitüsyon Paftaları 351
EK-6 Müdahale Paftaları 397
EK-7 Restorasyon Paftaları 434

Sayfa

EK-8 Belgeler..... 480
EK-9 Eklerin Yer Aldığı cd 486
EK-10 Rodos Kent Restitüsyonu cd 486

ÖZGEÇMİŞ 487

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 2.1. Rodos Adası'nda günümüzde ayakta olan eserler 14

Çizelge 5.1. Cami Dış Tanımlama Tablosu – Kuzey Cephesi……..36

Çizelge 5.2. Cami Dış Tanımlama Tablosu – Doğu Cephesi…….40

Çizelge 5.3. Cami Dış Tanımlama Tablosu – Güney Cephesi……...43

Çizelge 5.4. Cami Dış Tanımlama Tablosu – Batı Cephesi ……..46

Çizelge 5.5. Cami İç Tanımlama Tablosu – cZ01……..53

Çizelge 5.6. Cami İç Tanımlama Tablosu – cZ02……..58

Çizelge 5.7. Cami İç Tanımlama Tablosu – cZ03……..61

Çizelge 5.8. Türbe Dış Tanımlama Tablosu – Doğu Cephesi……..64

Çizelge 5.9. Türbe Dış Tanımlama Tablosu – Güney Cephesi…….67

Çizelge 5.10. Türbe Dış Tanımlama Tablosu – Batı Cephesi……69

Çizelge 5.11. Türbe Dış Tanımlama Tablosu – Kuzey Cephesi…….71

Çizelge 5.12. Türbe İç Tanımlama Tablosu – Z01…….74

Çizelge 5.13. Türbedar Evi Dış Tanımlama Tablosu – Batı Cephesi…….79

Çizelge 5.14. Türbedar Evi Dış Tanımlama Tablosu – Kuzey Cephesi…….82

Çizelge 5.15. Türbedar Evi Dış Tanımlama Tablosu – Doğu Cephesi……...……84

Çizelge 5.16. Türbedar Evi Dış Tanımlama Tablosu – Güney Cephesi…….86

Çizelge 5.17. Türbedar Evi İç Tanımlama Tablosu – Z01…….89

Çizelge 5.18. Türbedar Evi İç Tanımlama Tablosu – Z02…….92

Çizelge 5.19. Türbedar Evi İç Tanımlama Tablosu – Z03…….95

Çizelge 5.20. Tekke Dış Tanımlama Tablosu – Güney Cephesi……98

Çizelge 5.21. Tekke Dış Tanımlama Tablosu – Batı Cephesi……..100

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 5.22. Tekke Dış Tanımlama Tablosu – Kuzey Cephesi……..103

Çizelge 5.23. Tekke Dış Tanımlama Tablosu – Doğu Cephesi……105

Çizelge 5.24. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z01……...107

Çizelge 5.25. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z02……...109

Çizelge 5.26. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z03……...112

Çizelge 5.27. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z04……...115

Çizelge 5.28. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z05……...117

Çizelge 5.29. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z06……...119

Çizelge 5.30. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z07……...122

Çizelge 5.31. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z08……...126

Çizelge 5.32. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z09……...129

Çizelge 5.33. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z10……...133

Çizelge 5.34. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z11……...137

Çizelge 5.35. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z12……...139

Çizelge 5.36. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z13……...141

Çizelge 5.37. Kütüphane Dış Tanımlama Tablosu……...145

Çizelge 5.38. Kütüphane İç Tanımlama Tablosu……..……...148

Çizelge 6.1. Murat Reis Külliyesi'ndeki Vakıfların 1 Yıllık Bilançosu ……..155

Çizelge 7.1. Kapı tanımlama tablosu …….……...161

Çizelge 7.2. Pencere tanımlama tablosu……...162

Çizelge 10.1. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Kuzey Cephesi……...195

Çizelge 10.2. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Doğu Cephesi……197

Çizelge 10.3. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Güney Cephesi……...198

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 10.4. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Batı Cephesi……...199

Çizelge 10.5. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Z01-Harim…….....200

Çizelge 10.6. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Z02-Mahfil……..…...202

Çizelge 10.7. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Z03-Minare……....203

Çizelge 10.8. Fiziksel Müdahale Tablosu- Türbe, Doğu Cephesi……...204

Çizelge 10.9. Fiziksel Müdahale Tablosu- Türbe, Güney Cephesi ……205

Çizelge 10.10. Fiziksel Müdahale Tablosu- Türbe, Batı Cephesi……...206

Çizelge 10.11. Fiziksel Müdahale Tablosu- Türbe, Kuzey Cephesi……207

Çizelge 10.12. Fiziksel Müdahale Tablosu - Türbe, Z01…….....208

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 2.1: Martin Heemskerck'in çizdiği Kolossos Heykeli…….8

Şekil 2.2. (A) Fatih Sultan Mehmet Kuşatması ve
(B) Şehrin yeniden imar faaliyetleri ……...……...11

Şekil 2.3. Kuşatmayı anlatan minyatür çalışması ……..…….…...12

Şekil 2.3. 1782'de yapılmış Rodos tasviri ……...……...12

Şekil 7.1: Silme Çeşitleri (A), (B), (C) ……....……...163

Şekil 8.1. Kosova, Cakova, Bektaşi Tekkesi ……....173

Şekil 8.2. Kalkandelen, Harabati Baba Bektaşi Tekkesi…….....173

Şekil 9.1. Murat Reis Tekkesi, batı cephesi tarihleme çalışması …….....182

Şekil 9.2. Murat Reis Tekkesi, zemin kat planı tarihleme çalışması ……...182

Şekil 9.3. Murat Reis Tekkesi, birinci kat planı tarihleme çalışması ……..183

Şekil 9.4. Kuzey cephesi 2007 öncesi rölöve çalışması ……...185

Şekil 9.5. Güney cephesi 2007 öncesi rölöve çalışması ……...…...187

Şekil 9.6. Kütüphane kuzey cephesi 2007 öncesi rölöve çalışması …….188

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim **Sayfa**

Resim2.1. Günümüzde Kolossos Heykeli yerine yapılan geyik heykelleri……..8

Resim.3.1 Kale surları çevresinde yer alan mezar taşları ……..18

Resim.3.2. (A) Askerlik Şubesi, (B) Hotel Casino hizmet binası Hidiv Konağı……19

Resim 4.1. Murat Reis minaresinin 2000 yılından önceki hali……...21

Resim 4.2. Murat Reis Camii'nin 1930'lardaki hali ..……21

Resim.4.3. (A) Tekkenin 2007 yılında girişi; (B) 2011 yılında tekke……22

Resim.4.4. (A) Avlu içindeki şadırvan; (B) Tekke duvarına bitişik çeşme ……...23

Resim.4.5. (A) 1930'lu yıllarda türbe; (B) Murat Reis Sandukası…….....23

Resim.4.6. Şahin-Fethi Giray Han Türbesi; (A), (B) ……25

Resim.4.7. Canberk Giray Han Türbesi; (A), (B) ……..26

Resim.4.8. Şah Safî Mirza Türbesi ; (A), (B) ……27

Resim.4.9. Mehmed Şekip Türbesi; (A), (B) ……28

Resim.4.10. Havvaş Sencar Türbesi; (A), (B) ...……....28

Resim.4.11. Serasker Mehmed Ridif Paşa Türbesi; (A), (B) ……29

Resim.4.12. Memi Paşa Türbesi; (A), (B) …….……30

Resim.4.13. Murat Reis Haziresi (A), (B), (C) ……..……32

Resim 5.1. Cami Kuzey Caphesi; (A), (B), (C), (D), (E), (F), (G), (H), (I), (L)……34

Resim 5.2. Cami Doğu Caphesi; (A), (B), (C), (D), (E), (F) ……39

Resim 5.3. Cami Güney Caphesi; (A), (B), (C), (D), (E), (F) ……...42

Resim 5.4. Cami Batı Caphesi; (A), (B), (C), (D), (E), (F) ……...45

Resim 5.5. Cami Z01-Harim; (A), (B), (C), (D), (E) ……48

Resim 5.6. Cami Z02-Mahfil; (A), (B), (C), (D), (E), (F) ……..…49

Resim **Sayfa**

Resim 5.7. (A), (B), (C), (D), (E), (F) ...…….51

Resim 5.8. (A), (B), (C), (D), (E), (F), (G) ...…….52

Resim 5.9. (A), (B), (C), (D), (E), (F) ...…….57

Resim 5.10. (A), (B), (C), (D), (E), (F) ...……...60

Resim 5.11. Murat Reis Türbesi, Doğu Cephesi; (A), (B), (C), (D), (E), (F) ……63

Resim 5.12. Murat Reis Türbesi, Güney Cephesi; (A), (B) ……..……..…66

Resim 5.13. Murat Reis Türbesi, Batı Cephesi; (A), (B), (C) ……..……..…68

Resim 5.14. Murat Reis Türbesi, Kuzey Cephesi; (A), (B) ……..…..…70

Resim 5.15. Murat Reis Türbesi, Z01 Mekânı; (A), (B), (C), (D), (E), (F)……73

Resim 5.16. Türbedar Evi, Batı Cephesi; (A), (B), (C), (D), (E), (F)……..78

Resim 5.17. Türbedar Evi, Kuzey Cephesi; (A), (B) ……..…81

Resim 5.18. Türbedar Evi, Doğu Cephesi; (A), (B), (C), (D) ……..……..…83

Resim 5.19. Türbedar Evi, Güney Cephesi; (A), (B) ……..…85

Resim 5.20. Türbedar Evi, Z01; (A), (B) ……..……...…88

Resim 5.21. Türbedar Evi, Z02; (A), (B) ……..……..…91

Resim 5.22. Türbedar Evi, Z03; (A), (B), (C), (D) ……...……..…94

Resim 5.23. Tekke, Güney Cephesi; (A), (B), (C), (D) ……..…97

Resim 5.24. Tekke, Batı Cephesi; (A), (B), (C), (D), (E)…...……..…99

Resim 5.25. Tekke, Kuzey Cephesi; (A), (B), (C), (D) ……..……..…102

Resim 5.26. Tekke, Doğu Cephesi; (A), (B), (C), (D) ……..…104

Resim 5.27. Tekke, Z01; (A), (B), (C), (D) ……..……...…….106

Resim 5.28. Tekke, Z02; (A), (B), (C), (D) ……..……....…108

Resim 5.29. Tekke, Z03; (A), (B), (C), (D) ……..……111

Resim **Sayfa**

Resim 5.30. Tekke, Z04; (A), (B), (C), (D) ……114

Resim 5.31. Tekke, Z05; (A), (B) ……116

Resim 5.32. Tekke, Z06; (A), (B), (C), (D) ……118

Resim 5.33. Tekke, Z07; (A), (B), (C), (D) ……121

Resim 5.34. Tekke, Z08; (A), (B), (C), (D) ……125

Resim 5.35. Tekke, Z09; (A), (B) ……128

Resim 5.36. Tekke, Z10; (A), (B), (C), (D), (E), (F) ……132

Resim 5.37. Tekke, Z11; (A), (B), (C) ……136

Resim 5.38. Tekke, Z12; (A), (B), (C), (D) ……138

Resim 5.39. Tekke, Z13; (A), (B), (C), (D) ……140

Resim 5.40. Kütüphane; (A), (B), (C), (D) ……144

Resim 5.41. Çeşme; (A), (B), (C), (D) ……150

Resim 6.1. Ebu Bekir Paşa Cami kitabesi ……151

Resim 6.2. Murat Reis Türbesi kitabesi ……152

Resim 6.3. Hamdi Bey Şadırvanı kitabesi ……152

Resim 6.4. Hamdi Bey Meydan Çeşmesi kitabesi ……153

Resim 6.5. Şahin Giray Han Haziresi duvar kitabesi ……154

Resim 6.6. Rodos Şehir Çarşısı ……157

Resim 6.7. Gani Ahmet (Kanamat) Mezarlığı ……158

Resim 6.8. Karantina'dan Mandraki Meydanı ve Aketon binası ……158

Resim 8.1. Camilerin pencere düzenleri (A), (B), (C), (D), (E), (F)……167

Resim 8.2. Cami mahfilleri (A), (B) ……168

Resim 8.3. Son cemaat yeri örneği (A), (B) ……168

Resim **Sayfa**

Resim 8.4. Minare örnekleri (A), (B) ……..…….……...169

Resim 8.5. Tekke zemin motifleri (A), (B), (C), (D), (E), (F) …….……...171

Resim 8.6. Türbe örnekleri (A), (B), (C), (D) ……..…….……...174

Resim 8.7. Süsleme örnekleri (A), (B) …….……...175

Resim 8.8. Çeşme örnekleri (A), (B) ……...…….……...175

Resim 9.1: Murat Reis Türbesi içi ……...…….……...181

Resim 9.2. Z01 mekânında yapılan değişiklikler …….…..……...184

Resim 9.3. Yıkılmadan önceki harap hali …….……...188

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita **Sayfa**

Harita 2.1.Rodos Adası ve Murat Reis Külliyesi'nin coğrafi konumu…….5

Harita 2.2.Hippodomes planına göre kurulmuş şehir planı …….7

Harita 3.1.1930'lu yıllarda şehitlik ile Müslüman mezarlığı …….....17

Harita 4.1. Murat Reis Haziresi vaziyet planı …….…….....20

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	**Açıklama**
km	Kilometre
m	Metre
cm	Santimetre
mm	Milmetre
Yy	Yüzyıl
Zx	Zemin Numaraları
Ox	Örtü Numaraları
Dx	Duvar Numaraları
Kx	Kapı Numaraları
Px	Pencere Numaraları
Tx	Tavan .Numaraları
DKx	Dikme Numaraları
Ocx	Ocak Numaraları
AL	Alem
HZ	Hazne
KI	Kitabe
KU	Kurna
S	Şerefe
M	Minare
MB	Minber
MH	Mihrap
SA	Saçak
SN	Sanduka
MR	Merdiven

Simgeler	**Açıklama**
KT	Kesme Taş
MT	Moloz Taş
B	Briket
A	Ahşap
AS	Alçı Sıva
KS	Kireç Sıva
KA	Kaplamasız
CT	Çimento Sıva
E	En
B	Boy
D	Derinlik
H	Yükseklik
DL	Dolap
I	İyi
O	Orta
K	Kötü

Kısaltmalar	**Açıklama**
G.Ü.	Gazi Üniversitesi
H.	Hicri
M.	Milâdi
M.Ö.	Milâttan Önce
M.S.	Milâttan Sonra

1. GİRİŞ

Rodos, Ege Denizi'nde oniki adalar diye tarif edilen takımadalardan en büyüğüdür. Beş asra yakın Osmanlı idaresinde kalan ada, Balkan ve I. Dünya savaşlarından sonra Misak-ı Milli sınırlarımızın dışında kalmıştır.

16. yüzyılın başlarından itibaren yapımına başlanan Murat Reis Külliyesi Osmanlı mimarisinin adalar üzerindeki en büyük ve önemli eserlerinden biridir. Yaklaşık beş asırlık tarihi geçmişe sahip Murat Reis Külliyesi, yalnızca Osmanlı geçmişine ait bir varlık değil, Rodos adasına, bu adanın kimliğine, tarihi geçmişine, yerel ve kültürel değerlerine ait bir eserdir. Bu nitelikleri ile Rodos'un turizmine de kaynaklık edebilecek değerleri bünyesinde barındıran ortak bir kültürel hazinedir. Külliyenin halk plajına ve Rodos'un küçük limanına komşu olması bölgeyi hepten görünür yapmakta ve yapıları gören ziyaretçilerde merak uyandırmaktadır.

1.1. Amaç

Rodos'un kale surları dışında kalan, Mandraki Limanı yakınında, 9000 $m^{2'}$lik bir alanı kapsayan her geçen gün tahrip olan ve harabeye dönmüş Murat Reis Külliyesi'nin restorasyon projesini hazırlamakla, külliyedeki yapıların kurtarılması ve Dünya kültür mirasına orijinal haliyle yeniden kazandırılması amaçlanmaktadır. Daha önceki dönemlerde belirli yapılara kısmi müdahaleler yapıldıysa da, günümüzde külliyedeki yapıların ve haziredeki mezar taşlarının tamamı çok kötü durumdadır. Rodos şehir merkezine ve limana yakın, sahildeki otellere giden yol güzergâhında ve şehir plajına çok yakın bir konumda olan külliyenin uzun yıllar kendi haline terk edilmiş olması, bölgenin ve yapıların varlığını tehtid etmektedir.

Rodos gibi dünyaca meşhur turistik bir merkezde, sahipsiz, bakımsız ve harabeye dönmüş Külliye'nin bu haliyle uzun zaman ayakta kalması mümkün değildir. Daha önceki dönemlerde yol genişletme çalışmaları sırasında Külliye'ye ait arazinin bir kısmından yol geçirilmiş, ayrıca Külliye'ye ait haziresinin büyük bir kısmı istimlâk

edilerek “Rosa Hotel Casino” inşa edilmiştir. Tez konusu olarak hazırlayacağımız Murat Reis Külliyesi’ne ait restorasyon projesi, kamuoyunda farkındalık oluşturacaktır.

1.2. Kapsam

Murat Reis Külliyesi ile ilgili gerek Türkiye’de gerekse Yunanistan’da, daha önce bir restorasyon projesi yapılmamıştır. Külliye, kapatılan bir cami, tekke, kütüphane, konut, 2 çeşme, 7 türbe ve takriben 258 mezardan oluşmaktadır. Tez konusu ilk aşamada sadece külliye girişinde yer alan Ebubekir Paşa Camii, Murat Reis Türbesi, tekke, kütüphane, türbedar evi, ile şadırvan ve çeşmenin restorasyon projeleriyle sınırlandırıldı. Külliyedeki 7 türbe ve mezar taşları tez konumuzun dışında kaldı. Ancak, vaziyet planında Murat Reis Haziresi’nde yer alan bütün yapıların birbirleriyle olan ilişkileri ve konumları belirlendi.

Külliyedeki yapılarla ilgili daha önceki yıllarda yapılan restorasyon çalışmalarına bakıldı, yapılan değişiklikler tespit edildi. Özellikle tekke ve cami yapılarında yanlış müdahalelerin olduğu, niteliksiz malzeme kullanımı ile ilave kat ve yeni mekânların yapılara ilave edilerek, orijinal hallerinin bozulduğu görüldü. Zaman içinde yapılan bütün bu müdahaleler göz önünde bulundurarak külliyedeki yapıların restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır. Bu konularla ilgili daha geniş bilgiye 5. bölümde yer verilmiştir.

1.3. Yöntem

Tez kapsamında 7 yapı yer aldığından tez hazırlanmasında ve incelenmesinde kolaylık olması açısından 5. bölümde her yapı ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu. bölümde her yapı elemanı boyutları, malzemesi ile değişim ve bozulma durumunun gösterildiği bir tablo içinde açıklanmıştır. Külliye ile ilgili çok fazla yazılı ve görsel kaynak olduğundan bütün bu veriler 6. bölümde toplanmış ve anlatılmıştır. Bu aşamadan sonra ise Külliye ile ilgili yapı elemanlarının ve mekânlarıyla ilgili kısaca

anlatılan genel bir analiz ihtiyacı doğmuştur. 7. bölümde mekânların yapısal durumu açıklanmış ve mimari elamanlar; bulunduğu mekân, ölçüleri ve formunu gösteren bir tablo içinde aktarılmıştır. Yapılarla ilgili karşılaştırmalı çalışmada ise Rodos Adası'ndaki camiler incelenmiş (Ek-1), diğer yapılar, elemanlar ve süslemelerle ilgili karşılaştırmalı çalışma ise 8. bölümde anlatılmıştır. 9. bölümde restitüsyonla ilgili taranan kaynakların aktarıldığı ve derlendği bölümdür. Bu bölümde konuyla ilgili farklı dillerde yayınlanmış kaynaklar taranmıştır. Rodos Adası'nda Osmanlı dönemi yapıları ile ilgili en kapsamlı çalışma H. Balducci'nin "Rodos'ta Türk Mimarisi" adlı İtalyanca hazırlanmış çalışmasıdır. Kitap, Celalettin Rodoslu tarafından 1945 (I.Baskı) yılında Türkçe'ye kazandırılmıştır. Ardından Rodos Konsolosu olarak görev yapan Zeki Çelikkkol'un 1992 yılında basılan "Rodos'taki Türk Eserleri ve Tarihçe" adlı kitabı gelmektedir. Bunun yanında Rodos Kültür Müdürlüğü'nün hazırladığı bazı makale ve çalışmalar vardır. 10. Bölümde restorasyon yöntemleri belirlenmiş ve her yapı için ayrı ayrı oluşturulan tablolarda yapı elamanlarına uygulanacak restorasyon tekniği ve müdahale biçimi beliritilmiştir.

Çizimler rölöve (Ek-2), restitüsyon (Ek-5) ve restorasyon (Ek-7) olma üzere 1/500, 1/100, 1/50 ve 1/10 ölçeklerinde hazırlanmıştır. Bu çizimlerde değişim ve bozulmalar (Ek-3), kaynak kullanımı (Ek-4) ve müdahalaler paftaları (Ek-6) üzerinde renkli lejantlarda gösterilmiştir. Plan, kesit, cephe ve detay ölçümler klasik yöntem ve optik cihaz yardımıyla gerçekleştirlmiştir. Su terazisi yardımı ile '0.00' (eş yükselti çizgisi) kotu verilmiş, bu kot yeri bilinen ve okunan bir referans noktasına bağlanmıştır. Ölçümler saat ibresi yönünde sürekli okuma metodu (running) ile alınmıştır. Mekânda alınan çapraz ölçüler ile mütemadi ölçüler aynı krokilere işlenmiştir. Bu çizimlerde Autocad 2009 programı ile fotoğrafların düzenlenmesi için Adobe Photoshop CS5 programı kullanılmıştır.

Çizimlerden oluşan ekler 300 sayfayı geçtiğinden sadece dijital olarak .pdf formatında verilmiştir.

2. RODOS HAKKINDA GENEL BİLGİ

2.1. Rodos'un Coğrafi Konumu ve Demografik Yapısı

Rodos adası, jeopolitik konum açısından Ege denizi ile Akdeniz'in kesiştiği noktada bir bakıma bir denizden diğerine geçiş konumundadır. Ege Denizi'nde 12 adalar diye bilinen takımadalarının en büyüğüdür. Adanın yüzölçümü 1404 km^2 olup kuzeydoğu güneybatı aksında bulunan Kumburnu ve Prasonisi Burnu arasında yaklaşık 80 km mesafe vardır. Doğu batı aksında yer alan Lardos ve Armenisti (Monolithos) burunları arasındaki mesafe ise yaklaşık 40 km'dir. Dağlık bir coğrafyaya sahip Rodos adasının en yüksek dağı Atario (Ataviros) olup rakım 1215 m'dir. Anadolu'da Prinari burnu ile Anadolu'ya en yakın yer alan Kumburnu arasındaki mesafe 18 km'dir. Normal geçiş yolu olan Rodos limanı ile Marmaris limanı arasındaki mesafe ise 45 km. (yaklaşık 25 deniz mili)'dir [16]. Diğer adaların aksine verimli topraklara sahip sayılı adalardan biri olan Rodos'ta bu durum bitki örtüsüne etki etmiştir. Bununla birlikte adada bol ağaç olması hem gemi yapımında ihtiyaç duyulan ham madenin temini hem de tarım arazisi oluşturmak üzere kesilen ağaçlardan dolayı ormanlar tahrip edilmiştir [16].

Osmanlı idaresi boyunca adanın değişmeyen sakinleri Türkler, Rumlar ve Yahudiler idi. Daha sonra ise zamanla Ermeniler ile başta İtalyanlar olmak üzere Avrupa milletlerinin vatandaşları yerleşmişlerdir. İtalyan işgaline kadar devam eden bu temel demografik yapı nispeten değişmekle beraber günümüzde de devam etmektedir [2].

II. Mahmud dönemiyle Osmanlı devletinde nüfus, arazi, mal-mülk sayımı tekrar önem kazanmıştır. 1830'lu yıllarda yapılan nüfus sayımı çalışmalarına göre adada *10.522 erkek* nüfusun varlığı tespit edilmiştir. Bu nüfusun 3100 kadarı İslâm nüfusudur. Buna göre de adanın Müslüman nüfus oranı da %29.4 olarak gerçekleşmişti. Bunun dışında Yahudi nüfusun oranı %4.7, Rum nüfusun oranı da %56.8 olarak tespit edilmişti [2].

Bu tarihten önce adada yapılan nüfus tespit çalışmalarında adanın nüfusu hane olarak hesap edilmiş ve buna göre bir varsayım yaptığımızda 10.000 ile 30.000 arasında değişen bir nüfus yoğunluğuna sahip olduğunu görüyoruz [2].

Harita 2.1. Rodos Adası ve Murat Reis Külliyesi'nin coğrafik konumu

1860'larda ada nüfusu diğer adalarla birlikte önemli bir artış göstermiş ve 30.000 nüfusa ulaşmıştır. Kayıt defterlerinden bunun 7.000 kadarını Türk nüfusun oluşturduğu tahmin edilmektedir. Bu artışın birinci nedeni kadın nüfusun da istatistiklere dâhil edilmiş olmasıdır [2].

Bu durum 1912 İtalyan işgaline kadar önemli ölçüde korunmuştur. İtalyanların yaptıkları ilk nüfus incelemelerinde de bu yapı yaklaşık olarak görülmektedir. Hatta 1936 nüfus sayımında Türk nüfusu 8.000'in üzerine çıktığı gözlenmiştir. Bu sayımda adanın toplam nüfusu 61.886 olarak tespit edilmiştir. 1947 yılında Yunanistan'ın egemenliğine giren adada abartılı nüfus sayımları ortaya çıkmıştır. Örneğin 1961 yılında yapılan nüfus sayımında ada nüfusu 122.346 olarak gösterilirken 1971

yılındaki nüfus sayımında 66.609 olarak gösterilmiştir. Adalarda Yunan hâkimiyetinden sonra bilinçli olarak yapılan yıldırma taktikleri neticesinde adalardan Anadolu'ya yoğun bir Türk göçü yaşanmış ve Türk nüfusu bu tarihten itibaren giderek azalmıştır [2].

Günümüzde Türk nüfusu yaklaşık 2.500 kadardır. Türkler daha çok Kale içinde ve civar mahallelerde, Ganiahmet (Kanamat), Kızıltepe, Mikse, Girit Mahallesi, Sümbüllü Tepesi, Mangavlı ve Mercan Tepe'de ikamet etmektedirler. Bunun yanında Kandilli, Uzgur, Salakos ve Katavia köylerinde de az bir Türk nüfusu bulunmaktadır. Türkler kendi içinde dağınık bir durum arz etmektedirler [16].

2.2. Rodos'un Tarihçesi

Adada ilk kalıcı yerleşim M.Ö. 3000'lerde Fenikeliler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında Anadolu'nun Menteşe bölgesinde hâkimiyet kuran Karialılar da adada koloniler kurmuşlardır. M.Ö. 2000'lerde ise Ege denizinin diğer adalarında olduğu gibi Rodos Adası da Girit'in egemenliği altına girmiştir. M.Ö. 1400-1200 yılları arasında da Akha kültürünün etkisinde kalmıştır [2].

Bundan sonra ön Asya dünyasını alt üst eden kavimler göçü (M.Ö. 1200'ler) sonrası ise Dor'ların istilasına maruz kalmıştır. Uzun bir müddet çalkantıların ve yağmaların yaşandığı bir bölge olan adada bu dönemle ilgili önemli bir kayıt günümüze ulaşmamıştır. Ancak İonialılar'ı adadan kovup tekrar hâkimiyet kuran Dorlar, adada ikinci bir canlanma dönemi yaşatmışlardır [2]. M.Ö. 408'de Dor Hekzapolis'in[1] adadaki üç şehrinin ortak başkenti olarak adanın sembolü olan gülün Yunanca karşılığı olan "Rodon" kelimesinden türetilen Rodos ismini verdikleri şehri kurmalarıyla adanın tarihi kalıcı olarak değişmiştir [16].

[1] Dor Hekzapolis, Altı Dor Şehri demek olup *Lindos, Kamiros, İallisos, Kos (İstanköy), Knidos (Datça), Halikarnassos (Bodrum)* şehirlerinden oluşmaktaydı. Bunlardan *Lindos, Kamiros ve İallisos* aynı adada bulunmaktadırlar.

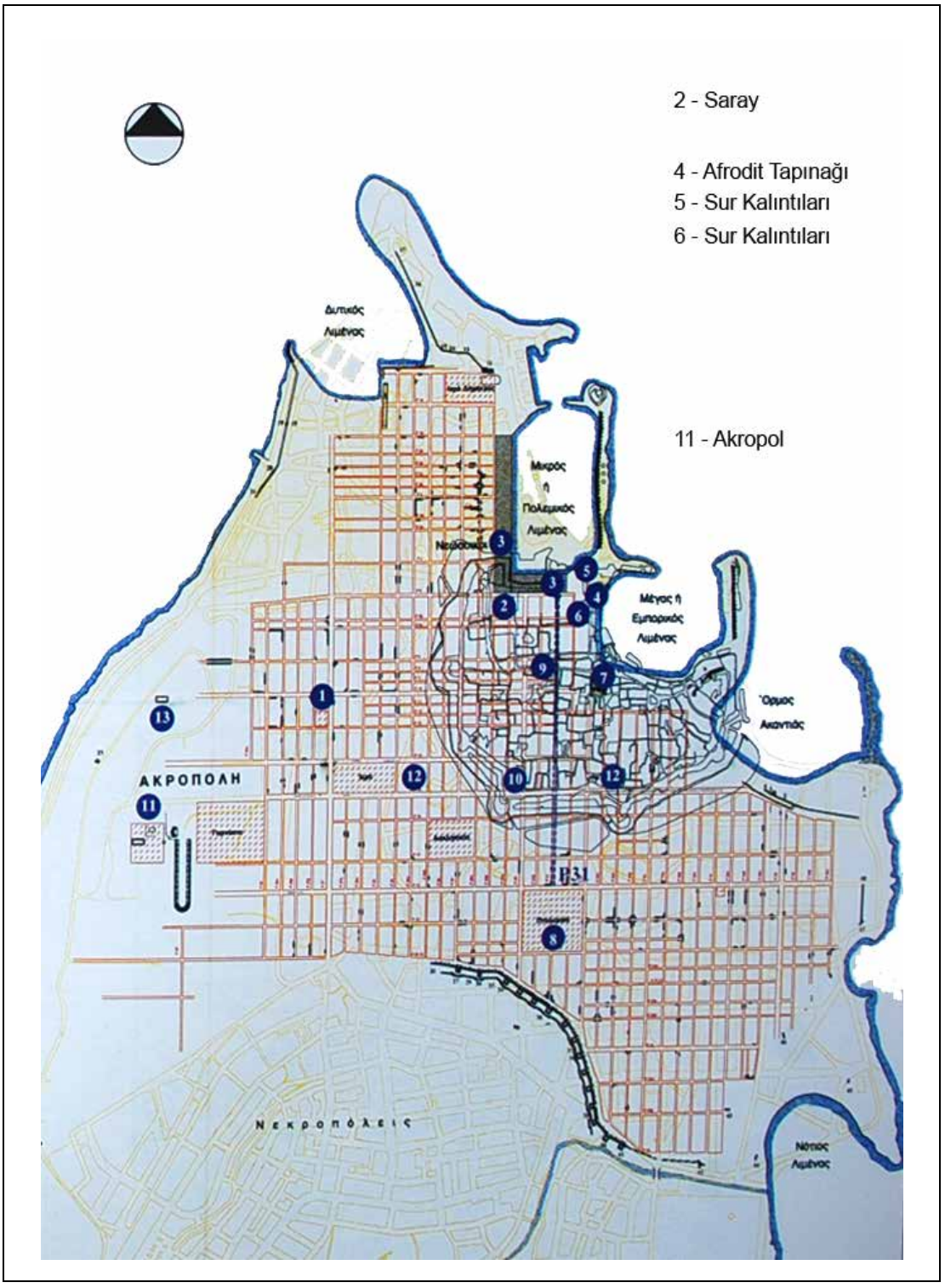

Harita 2.2. Hippodomus planına göre kurulmuş Rodos şehir planı [16].

Adanın bu siyasi yapısı Büyük İskender'in doğuya doğru ilerlemesiyle değişecektir. Ada halkı İskender'e bağlılıklarını bildirmişlerdir. Ancak Büyük İskender'in ölümüyle ortaya çıkan karışıklıktan Rodos da bağımsız hareket etmeye başlamıştır. M.Ö. 304'te İskender'in güçlü valilerinden Ptolemaios, oğlu Demetrios'u Rodos'u almakla görevlendirmişti. Arkaik çağların en büyük kuşatma harekâtlarından birine karşı 1 yıl gibi uzun bir süre dayanabilmiş ve sonunda Demetrios kuşatmayı kaldırmak zorunda kalmıştır [2]. Bu zaferin anısına limanın ağzında bir ayağı bir uçta diğer ayağı diğer uçta yaklaşık 20 metre boyundaki "Kolossos Heykeli" Chares de Lindos tarafından tunç madeninden yapılmıştır (Ş2.1). Günümüzde arkaik çağlarda yapılmış "Dünyanın Yedi Harikası"ndan biri olarak gösterilmektedir. Murat Reis'e komşu olan bu yerde sütun üzerine oturtulmuş birer geyik heykeli (R2.1) bulunmaktadır.

M.Ö. II. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan Roma İmparatorluğu'nun etkisine Rodos adası da kayıtsız kalamamış ve Roma'ya gönüllü bağlanmıştır. Ancak daha sonra kendi başına hareket etmesi Roma yönetimini rahatsız etmiş ve daha önce Rodos'a Anadolu'da verdikleri toprakları geri almalarına neden olmuştur. Bundan sonra çeşitli karışıklıklar ve depremlerin yıprattığı şehir 612 yılında Doğu Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir [2].

Şekil 2.1. Martin Heemskerck'in çizdiği Kolossos Heykeli

Resim2. 1. Günümüzde Kolossos Heykeli yerine yapılan geyik heykelleri

İslamiyet'in ortaya çıkışı Rodos için hareketli bir dönemin başlangıcı olmuştur. Zira M.Ö. V. asırda Anadolu'ya hâkim olan Persler ile Grekler arasında başlamış olan Doğu-Batı mücadelesi, muhtelif safhalardan sonra Müslüman – Hıristiyan çatışmasına dönüşmüştür [2]. Bu dönemde İslâm adına güçlü bir kara ordusu kuran Araplar, Bizans'a karşı mücadele etmek için Halife Muâviye'nin emriyle güçlü bir donanma oluşturmuşlardır. Bu donanma giriştiği fetih harekâtlarında 672 yılında Rodos adasını ele geçirmiş ancak Halife Yezid'in emriyle 678 yılında adadan ayrılmıştır. Bundan sonra 807 yılında Cenevizlilerin Araplarla yaptıkları kesin barış antlaşmasından sonra ise; ada sakin bir döneme girmiştir [2].

X. asırdan itibaren ise hem Anadolu'da hem Balkanlar'da görülmeye başlanan Türk kavimleri Ege mücadelesinde Türk etkisini ortaya çıkarmıştır. Anadolu fatihlerinden Çaka Bey, İzmir ve havalisinde oluşturduğu donanma ile Ege adalarını sistematik bir şekilde fethetmiştir (1091). Ancak çeşitli oyunlarla damadı tarafından katledilen Çaka Bey'in 1093'te ölümünden sonra Türklerin Ege Denizindeki hâkimiyeti bir süreliğine sona ermiştir [2].Buna karşılık adada ilk Türk yerleşimi de bu dönemde gerçekleşmiştir. Bundan sonra takip eden senelerde Akdeniz'de ticaretin hızlanmasıyla Ceneviz ve Venedikli tüccarlar daha sık görülmeye başlanmış ve özellikle Ege denizindeki mücadele daha çok Ceneviz ve Venedik kolonileri arasında gerçekleşmiştir. Bizans adalar üzerinde sürekli etkin olamamıştır [2].

1309 yılında ise I. Haçlı Seferi'nde (1099) Kudüs'ün alınmasında büyük yararlılıklar gösteren Kudüs St. John Şövalyeleri tarafından ele geçirilmiştir.[1] Şövalyelerin eline geçtikten sonra adada bulunan Türk ve Arap nüfus ayrılmak zorunda kalmıştır [2].
Bu tarihten sonra da Latin Hıristiyanlığının en ileri ve önemli karakolu olmuş ve Ege denizinde sürekli bir mücadele yaşanmıştır.

[1] Kudüs'ün alınmasında ve sonrasında gösterdikleri yararlılıklardan dolayı tarikat Papa tarafından resmen tanınmış ve başrahipleri *Jean Vaptis Lomonye* aziz ilan edilmiştir. Tarikat sekiz ayrı devletin dilini konuşan şövalyelerden oluşmaktaydı. Bunlar Fransız, Overn, Pravanos, İtalya, Aragon İngiltere, Almanya ve Kastilya devletleriydi. Kudüs'ün Müslümanlar tarafından tekrar ele geçirilmesiyle Tapınak Şövalyeleri ile beraber önce Kıbrıs'a yerleşmişlerdir. Daha sonra ise oluşturulan II. Haçlı Seferi'ne katılarak Rodos'u adada bulunan Bizans ve Türk Arap kuvvetlerinden alarak yerleşmişlerdir [2].

Şövalyeler Rodos dışında Ege denizinde İstanköy (Kos) (1306-1522), Bodrum (1415-1480) ve İzmir'e (1348-1402) yerleşmişlerdir. Bu dönemde Avrupa'da gerçekleştirdiği fetihlerle dikkat çeken Osmanlı devleti ile Memlûkların ortak hareket etmesiyle Müslümanlar Akdeniz'de daha rahat hareket etmişlerdir. Şövalyeler ile Memlûklular arasındaki mücadele 1444 yılında imzalanan barış antlaşmasından sonra bitmiş Osmanlılar ile Şövalyeler arasında devam etmiştir [2].

1416'daki savaşta Gelibolu'da büyük yara alan Osmanlı donanmasının bu yenilgiyle deniz aşırı fetihler için akın donanması hüviyetinden savaş donanması hüviyetiyle yeniden şekillendirilmek suretiyle tekrar inşa edilmiştir. Osmanlı deniz gücünün akınlardan ziyade deniz aşırı fetihlerde bulunması Fatih Sultan Mehmed ile başlamıştır. Bu devirden itibaren Türk donanması her alanda Venedikliler ile mücadele gücüne kavuşmuştur [2]. Rodos üzerine en önemli Osmanlı kuşatması Fatih devrinde 1480 yılında gerçekleşmiştir (Şekil 2.2-A). Büyük bir kuvvetle kuşatılan şehir, şiddetli çatışmaların ardından iç kaleye kadar girilmiş ancak Mesih Paşa'nın aceleciliği ve açgözlülüğü askerin şevkinin kırılmasına ve geri çekilmesine neden olmuştur [2]. Şehir bu kuşatmadan sonra bir dizi doğal afetle de uğraşmıştır. Dönemin en iyi taş ustaları getirtilmiş, dünyadaki savunma mekanizmaları incelenip Rodos Kalesine adapte edilmiştir. Bu etkileşim sonucu Rodos Kalesi döneminin en gelişmiş ve etkili savunma mekanizmalarının üretildiği ve bunun Batı dünyasına ihraç edildiği bir merkez olmuştur (Şekil 2.2-B) [9].

Osmanlı Devleti'nin Yakındoğu ve Doğu Akdeniz'de yükselişi ve Türk denizciliğinin cihanşumûl bir gelişme almaya başlaması II. Beyazıd (1481-1512) saltanatında gerçekleşmiştir. 1489 yılında Kıbrıs'ın Venedik Cumhuriyeti'nin eline geçmesinin ardından donanma yeniden teşkilatlandırılmıştır. Bu arada taht mücadelesinde Cem Sultan'ı misafir eden Şövalyeler, Sultan II. Beyazid'i zor durumda bırakmıştır [2].

A

B

Şekil 2.2. (A) Fatih Sultan Mehmet Kuşatması ve (B) Şehrin yeniden imar faaliyetleri ve ustaların kutsanması [9]

II. Beyazid'ten sonra tahta çıkan Yavuz Sultan Selim (1512-1520) saltanatı döneminde Mısır'ın da ele geçirilmesiyle (1517) Rodos adasının varlığı İstanbul ile Mısır arasındaki deniz ve Hac yolunun tıkanmasına neden oluyordu. Ayrıca bir şehzade kolunun oradan yürümesi de devleti tedirgin etmekteydi. Yavuz Sultan Selim de saltanatının son yılında Rodos'a yönelik büyük bir donanma hazırlığını emretmiştir [2]. Ancak bu sefer için ömrü yetmemiştir. Yerine geçen oğlu Kanunî Sultan Süleyman ise önce Belgrad'ı alarak batı sınırının güvenliğini sağlamış daha sonra ise Rodos adasına büyük bir kuşatma düzenlemiştir. Batı dünyasının kendi içinde giriştiği mücadele ve Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'deki tartışılmaz liderliği şövalyeleri yalnızlaştırmış, muhtemel yardımları asgariye indirmiştir. Sefer, 14 Haziran 1522'de Kanunî'nin bizzat ordunun başında bulunmasıyla başlamış (Şekil 2.3) ve 25 Aralık 1522'de şiddetli çatışmalardan sonra Şövalyeler'in teslim olmasıyla sona ermiştir [2].

Türk hakimiyeti sırasında adadaki kilise ve şapeller hiçbir hasara uğratılmadan burada yaşayacak Müslümanlar yararına mescit veya camiye çevrilmiştir [2]. Adaya yerleştirilen Türkler ağırlıklı olarak kale içinde yerleştirilse de adanın farklı yerlerinde köyler de kurulmuştur. Adanın nüfus yapısı Türkler, yerli Rumlar, Giritliler, Yahudiler, Ermeniler ve Latinlerden oluşmaktaydı. Böylece ada içinde dengeli bir nüfus yapısının oluşması sağlanmıştır. Herkes açısından canlı bir ticari hayat olduğu kayıtlardan anlaşılmaktadır [4].

Şekil 2.3. Kuşatmayı anlatan minyatür çalışması [18]

Şekil 2.3. 1782 tarihli Rodos tasviri [9]

Rodos Kalesi fethedildikten sonra kale içinde sadece Türkler'in ve Yahudiler'in yaşamasına izin verilmiştir. Diğer unsurlar kale dışında ikamet etmiştir. Adanın yerli halkına ise kale içinde camiye çevrilen kiliselerine karşılık; kale dışında yeni kurulan *"marasia"* bölgelerinde kiliseler inşa edilmişir [4].

Adada yapılan mimari eserlerden de Osmanlı Devleti'nin adaya önem verdiği ticari hayatı canlı tuttuğu anlaşılmaktadır. Ada 1912 İtalyan işgaline kadar ufak tefek sorunlar dışında tarihinin en uzun barış dönemini yaşamıştır [2].

Trablus'da Mustafa Kemal'in komutasındaki Türk ordusu tarafından ağır yenilgiye uğratılan İtalyan kuvvetleri çözümü İstanbul ile Trablus arasındaki yolu kapatmakta bulmuş ve bunun için 1912 yılında Balkan Harbi'ni de fırsat bilerek adalara saldırmıştır. 1913 yılında Yunanlılarla yapılan deniz savaşlarından sonra ağır yenilgiler alan Osmanlı hükümetinin Ege denizindeki varlığı son bulmuş ve Yunan Başbakanı Venizelos'un ifadesiyle "Yunanistan'ın hâkimiyet-i bahriyyesini" tam manasıyla perçinlemiştir [2]. İtalyanlarla imzalanan Uşi Antlaşması ile adalardaki İtalyan hâkimiyeti geçici olmak kaydıyla Osmanlı Devleti tarafından kabul edilmiştir. I. Dünya Savaşı öncesi adalar konusunda Osmanlı Devleti lehine gelişen olaylar Avusturya'nın Sırbistan'a savaş ilan etmesiyle alt üst olmuş ve her şey I. Dünya Savaşı'nı kazanan devletlerin lehine gelişmiştir. İtalyan ve Yunan işgali altında bulunan Ege adaları üzerindeki Osmanlı egemenliği 24 Temmuz 1924 Lozan Antlaşması ile sona ermiştir. Buna göre Rodos İtalya'ya resmen bırakılmıştır [2].

Rodos Adası'nın bir Osmanlı toprağı haline gelmesi on binlerce cana mâl olmuşken adanın kaybı için aynı şeyleri ifade etmek mümkün değildir. İtalyanların hâkimiyeti ardından II. Dünya Savaşı sonunda gene büyük devletlerin verdiği bir karar uyarınca 1947 yılında Ege ve Akdeniz'in kilit noktasındaki bu ada Yunanistan'a verilmiştir. Adanın hiçbir bedel ödemeden el değiştirmesi tarihinde ilk defa olan bir hadisedir [2].

Adanın Türk idaresinden çıkışı devletlerarası hukukun hiçbir esasına dayanmamaktadır. İşgal sürecinden itibaren tamamen fiilî durumun ortaya koyduğu şartlara, hukukî bir zemin uydurma yönünde zorlama ve taraflı değerlendirmeler, Rodos ile bağlı adalardaki 390 yıllık Türk hâkimiyetini bitirmiştir. Rodos ve bağlı adalardaki sosyal kurumların ayrıntılı incelemesi yapıldığında, Türklerin yüzyıllar boyu egemenliklerini dayandırdıkları birçok sosyal müessesenin derin izlerine

rastlamak mümkündür [2]. Rodos Adası'nda Osmanlı'dan günümüze ulaşan eser sayısı 100'ü geçmektedir. [1]

Çizelge 2.1. Rodos Adası'nda yıkılmadan günümüze ulaşan eserler [29]

FONKSİYON	YAPI TÜRÜ	AYAKTA OLDUĞU TESPİT EDİLEN ESERLER
DİNİ YAPILAR	Külliye	3
	Cami	29
	Tekke	5
	Türbe	13
	Hazire	4
EĞİTİM YAPILARI	Medrese	3
	Mektep	6
	Kütüphane	1
	Rüştiye	2
TİCARİ YAPILAR	Han	1
	Arasta	1
ASKERİ YAPILAR	Kale	2
	Burç	4
	Zindan	1
	Cephane	2
SOSYAL YAPILAR	Hamam	3
	Çeşme	21
	Sebil	2
	İmaret	1
SİVİL YAPILAR	Köşk	3
	Konak	4
	Saray	1
KAMU YAPILARI	Saat Kulesi	1
	Hükümet Konağı	1
	Vali Konağı	1
	Şeriat Mah.	1
	Telgrafhane	1
TOPLAM		117

[1] Rodos Adası ile ilgili olarak çok daha detaylı bilgiler için tez kapsamı dışında Prof. Dr. Can HERSEK'in danışmanlığında Kent Restitüsyonu adlı derste web sayfası şeklinde hazırlamış olduğum çalışma incelenebilir.

3. MURAT REİS KÜLLİYESİ

3.1. Bölgenin Tarihçesi

Külliyeye ismini veren Murat Reis ise Kanuni Sultan Süleyman döneminin önemli denizcilerindendir. O devrin en ünlü kaptanlarından Turgut Reis'in yanında yetişmiş, Piri Reis, Seyyid Ali Reis ile birlikte Kızıldeniz ve Umman Denizi ile Basra Körfezinde Osmanlı Donanması'nda görev almıştır. Preveze Deniz Savaşı'nda (1538) Barbaros Hayreddin Paşa komutasındaki Osmanlı Donanmasında Turgut Reis'in yanında "Reis" rütbesiyle savaşa katılmıştır. 1569 yılında Kıbrıs Adası'nın fethi için yapılan seferde, Osmanlı Donanması üç filoya bölünmüş birinci filo kumandanlığı Murat Reis'e verilmiştir. Gösterdiği başarılardan ötürü Necit'te Kâtif sancakbeyliğine atanmıştır. Pirî Reis'in Hint seferinde başarısız olmasından sonra 1552'de Mısır kaptanlığına atanmıştır. İki yıl bu görevi sürdürmüştür. Portekizlilerle yapılan muharebede yenilmediyse de başarı gösteremeyince yerine Seyyid Ali Reis getirilmiş, kendisine de Akdeniz'de farklı görevler verilmiştir [5].

Son olarak Kıbrıs'ın Baf limanı önünde Malta Şövalyeleri ile "Kara Cehennem Cengi" (1609/10) denilen büyük savaşta Osmanlı Donanması, Şövalyeleri yenmeyi başardıysa da bu savaşta donanma amirali olan Murat Reis, 80 yaşının üstünde olmasına rağmen çarpışmalarda ön saflarda çarpışmış ve ağır yaralanmıştır. Kısa süre sonra da vefat etmiştir. Naaşı Rodos'ta tekkesinde defnedilmiştir. [3].

Kendisine ait sancağı sandukasının ön tarafında bulunmaktadır. Murat Reis dönemi içinde ve özellikle Rodos adasındaki güçlü bir şahsiyettir. Bölge Murat Reis buraya gömülmeden önce de mezarlıkken Murat Reis'in türbesinin yapılmasıyla itibar gören bir bölge olmuştur [1]. Tekkede görülen taş örgü farklılıkları ve farklı mimari elemanlardan Külliye içinde esas yapılaşmanın Murat Reis Türbesi'nden sonra gerçekleştiğini anlıyoruz. Cami, türbeden10 yıl kadar sonra diğer türbeler ve yapıların hepsi 400 yıllık süreç içinde inşa edilmiştir.

Türbenin az ilerisinde yapılan caminin inşa tarihi ile ilgili olarak Balducci'de şöyle denmektedir.

"Mısırlı Avukat Cafer Fahri Bey'in Kahire'de çıkardığı 18.6.1927 tarihli Ehram gazetesinde yayınladığı üzere, Evkaf arşivlerinde bulduğunu iddia ettiği bir kayıt vardır. Bu kayıda göre Rodos adasının fethinden (1522) yaklaşık yüzyıl sonra 5 Ahir-i teşrin 1032'de (1622), tersanede yetişip H.1050/M.1640/41'de Akdeniz kumandanı olan Ebûbekir Paşa tarafından deniz kıyısında bir çeşme ile birlikte inşa edilmiştir [1]."

Ebûbekir Paşa, H.1054'de (Mart 1644) kaptan-ı derya olmuş ve Ramazan 1055'te (Ekim/Kasım 1645) vefat etmiştir. [3].

Ada fethedildikten sonra adada belli başlı tarikatlar faaliyet göstermeye başlamışlardır. Nakşibendî ve Mevlevî Tekkeleri'nin şeyh ve postnişînlerinin halk nazarında itibar gördüğü bilinmektedir. XIX. yüzyıl boyunca adada isim yapmış 4 tekke mevcuttur. Bunlardan en tanınmış olanı, aynı zamanda çok geniş bir haziresi olan Murad Baba (Reis) Tekkesi'ydi. Murad Reis Tekkesi'nin Tekkenişliği hizmeti berât karşılığı yapılmaktaydı. Namık Kemal, Rodos Mutasarrıfı bulunduğu sırada Murad Reis Şeyhi Abdullah Efendi'yi adanın aydın görüşlü ve vatansever kimseleri arasında göstermektedir [2]. Tekke ilk kurulduğunda küçük bir yapıyken insanların bu bölgeye ilgi göstermesiyle büyüyüp gelişmiş ve bugünkü halini almıştır. Ancak tekkenin son şeyhinin vefat etmesiyle tekke sahipsiz kalmış ve 2000'lerin başında Müslüman cemaat arasında çıkan anlaşmazlıklar yüzünden tekke belediyenin tasarrufuna geçmiştir. Belediye de 2008 yılında yapıyı müzik okuluna dönüştürmek üzere kazı ve inşaat çalışmalarına başlamıştır. İnşaat çalışmaları günümüzde de devam etmektedir.

3.2. Bölgenin Günümüzdeki Önemi

Yapının diğer bir tarihsel değeri de Osmanlı Devleti'nde sürgün adası olarak bilinen Rodos'un tarihine tanıklık eden bir yapı olmasıdır. Cami haziresinde Kırım Hanları'nın türbeleri ve sülalesinin kabirleri ile devlette önemli makamlara

yükselmiş devlet adamlarının kabirleri de bulunmaktadır. Günümüzde hazirede 1600'lü yıllardan 1930'lara kadarki dönemi kapsayan toplam 250 adet mezar taşı olan kabir bulunmaktadır.

Şövalyeler zamanında Latin Mezarlığı olarak kullanılan bu bölge orijinalinde surlara kadar uzanmakta olup, Osmanlı Devleti'nde sürgüne gönderilen önemli kişilerin ve ailelerinin defnedildiği büyük bir alanı kapsamaktaydı (Harita 3.1) [2].

Adanın İtalyanlara kalması kesinleştikten sonra kapsamlı arkeolojik kazılara ve imar faaliyetine girişilmiştir. İtalyanlar önce sur çevresindeki Müslüman ve Yahudi mezarlarını (Resim 3.1) şehir dışına taşımaya başlamış daha sonra bugün Gül Hoteli'nin (Hotel Casino) olduğu Murat Reis haziresine ait arazileri işgal ederek buradaki mezarların da bir kısmını yeni mezarlık olarak belirledikleri GaniAhmet (Kalamat) Mezarlığı'na taşımıştır. Bu taşıma işlemi sırasında birçok önemli mezar taşı yok edilmiş, çalınmış veya müze depolarında saklanmıştır [16].

Harita 3.1. 1930'lu yıllarda şehitlik ile Müslüman mezarlığının kapladığı alan [4].

Resim 3.1. Kale surları çevresinde yer alan mezar taşları, Kızıl Kapı önü [4]

Ebu Bekir Paşa'nın mezarı ise 1930 yılına kadar Mandraki'den Eski Çarşı'ya giden Kale Kapısı'nın girişindeki meydanda bulunuyordu. İtalyanlar adaya yerleştikten sonra bölgede kamu yapıları yapmak için bu mezarı da diğerleri gibi Gani Ahmet Mezarlığı'na taşımışlardır [17]. Osmanlı tarihinde kırılma noktalarından biri olan II. Viyana bozgununda savaşı terk ederek Polonyalıların Osmanlı ordusunu arkadan kuşatmasına neden olan Kırım Giray Hanedanlığı tüm sülalesiyle adaya sürülmüştür. Başta Kırım Hanları olmak üzere Osmanlı tarihinde önemli kararlara imza atmış daha birçok kişinin kabirleri Rodos'ta ve Murat Reis haziresinde bulunmaktadır.

Tüm bu tarihi kimliği yanı sıra Türk denizcilik tarihinde çok önemli bir yere sahip Kıbrıs fatihlerinden Murat Reis'in burada bulunması da bölgeye büyük bir önem kazandırmaktadır [16].

İtalya Kralı III. Viktorio Emanuelle (1869-1947;1900-1946) 1900 yılında veliaht olarak Ortadoğu ülkelerine yaptığı ziyaret sırasında Rodos'u da ziyaret etmiştir. Ziyareti esnasında Murat Reis Külliyesi'ne gider ve Tekke Şeyhi Abdullah Efendi'den külliye ve türbeler hakkında bilgi alır. Adada her milletten insanın büyük hürmet ettiği Murat Reis'in kerametini ve önemini tekke şeyhine sorar. Tekke Şeyhi de cevap olarak.

“Murat Reis o kadar önemli bir şahsiyettir ki, ölümünden birkaç asır geçmesine rağmen, sizin gibi veliaht bir prensi İtalya’dan Rodos’a mezarının başına ziyarete getirmiştir”.

Bunun üzerine İtalyan Prens, cebinde taşıdığı İtalya’nın Duca di Savoia hanedanlarının sembolü olan ‘Altın Taç’ işlemeli ipek mendilini Murat Reis Türbesi’ne bağlamıştır.[1] [17].

Murat Reis Külliyesi sahil hattında toplanan kamusal ve kültürel binaların sonuncusu olmasıyla da şehir dokusunda önemli bir yere sahiptir. Kalenin bitişiğinden başlamak üzere merez bankası, postane, valilik, belediye başkanlık binası ile şehir tiyatrosu gibi kamu yapılarının devamında gelmesi ve 1887 yılındaki büyük depremden önce kale içinde sarayın karşısında olan; ancak depremde yıkıldıktan sonra yerine Süleymaniye Medresesi yapılan St. John Klisesi’ne komşu olması ile birlikte sahile ve halk plajına giden yol üzerinde yer alması şehrin kültür ve sosyal aksı üzerinde değerli bir konumda olduğunu göstermektedir. Günümüzde hazirenin dışında kalan ancak külliye bütününde düşünülmesi gereken 2 ayrı bina daha bulunmaktadır. Bu Hidiv Konakları farklı fonksiyonlarla hâlâ ayaktadırlar. Konaklardan birisi Rodos Askerlik Şubesi, diğeri ise Hotel Casino’nun hizmet binaları olarak kullanılmaktadır.

A - 2008

B - 2008

Resim.3.2. (A) Askerlik Şubesi olarak kullanılan Hidiv Konağı, (B) Hotel Casino adına kullanılan Hidiv Konağı

[1] Bu ziyaretin en ilginç tarafı ise veliaht prensin kral olduğu külliye çıkışından sonra bildirilmesidir. Mendil ise 1912 I. İtalyan işgali sırasında Rodos Valisi Ceasare Maria de Vecchi Conte di Val Cismon tarafından tekkeden alınmıştır. Kral Emanuelle 1928 yılında külliyeyi tekrar ziyaret ettiğinde Şeyh’in öldüğünü öğrendiğinde kabrini ziyaret etmiştir [17].

4. MURAT REİS HAZİRESİ'NDE YER ALAN YAPILARIN GENEL VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ

4.1. Genel Yaklaşım

Murat Reis Haziresi 9.000m^2'lik bir alana yayılmıştır. Tez kapsamında olan Murat Reis Külliyesi ise Külliye'nin avlusu etrafında gelişen yapıları ele almaktadır. Bu kapsamda hazire içindeki bütün yapılardan bahsedilirken tez konusu dışında kalan türbeler hakkında kısa bilgilendirme yanında tarihi kayıt olması açısından genel olarak mimari özelliklerinden bahsedilmiştir. Tez konusu olan yapılar için ise bu bölümde genel anlamda tarihi gelişimi anlatılmıştır. Detaylı mimari inceleme sonraki bölümlere bırakılmıştır. Bu bölüm hazirenin genel bir çerçevesinin oturtulması için hazırlanmıştır.

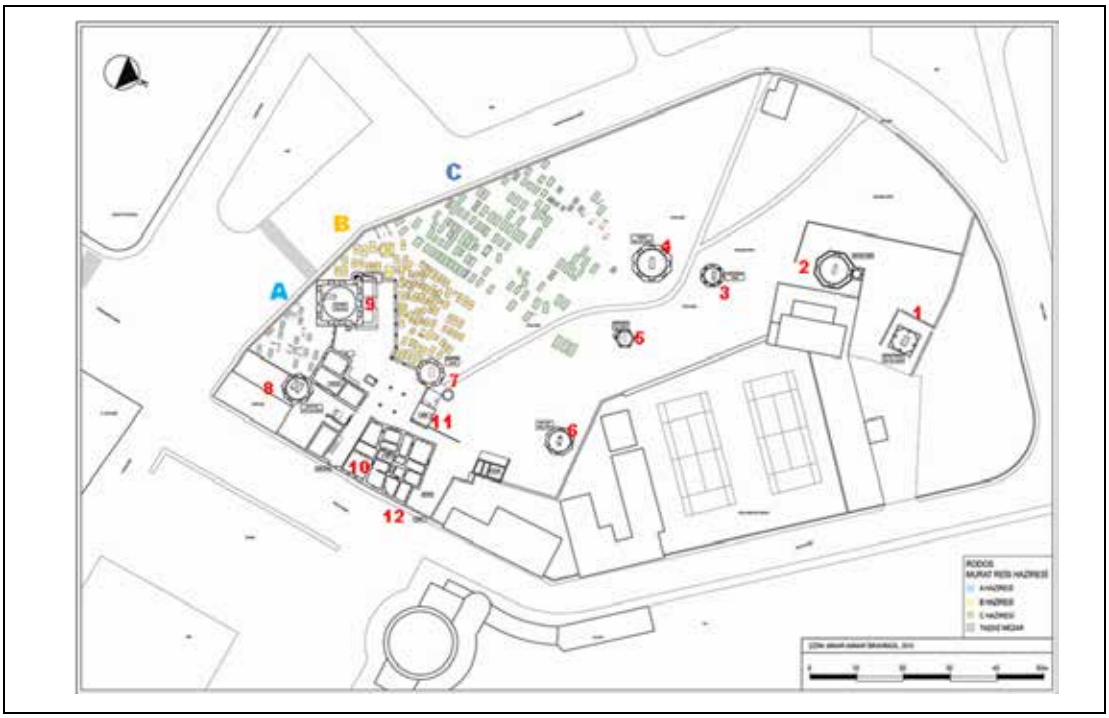

Harita 4.1. Murat Reis Haziresi'nde yapıların dizilişi[1]

[1] **(1)** Serasker Mehmed Redif Paşa Türbesi, **(2)** Memi Paşa Türbesi, **(3)** Havvaş Sancar Türbesi, **(4)** Canberk Giray Han Türbesi, **(5)** Mehmed Şekip Paşa Türbesi, **(6)** Şah Safi Mirza Türbes, **(7)** Murat Reis Türbesi, **(8)** Şahin ve Fethi Giray Han Türbesi, **(9)** Murad Reis Camii, **(10)** Tekke-Müftü Evi, **(11)** Murat Reis Çeşmesi, **(12)** Çeşme, **A/B/C** Hazireleri

4.2. Ebu Bekir Paşa Camii

Eser günümüzde Kıbrıs fatihi Murat Reis'in adı ile anılsa da, asıl adı Ebu Bekir paşa camiidir. Rodos şehrinin küçük limanının karşısında Giorigo Papanikolau Caddesi ile Nikolau Caddesi'nin Mandraki Meydanı'na açıldığı köşede büyük bir hazirenin çeperinde yer alan yapı 17. Yüzyılın ilk çeyreğine H. 5 Teşrin-i Ahir 1032 / M. 1622 yılına tarihlenmektedir. Caminin giriş kapısındaki kitabeden hicri 1212/milâdi 1797-98 tarihinde Hasan Bey tarafından onarıldığı yazılıdır. Ebu Bekir Paşa tarafından yaptırılan cami 2000 yılından beri ibadete kapalı durumdadır. Minare, I. İtalyan döneminde oryantalist yaklaşımla yeniden şekillendirilerek küreye yakın eliptik bir form kazanmıştır. Minare 2000'li yıllarda restore edilmiştir. Yapı ise bütün olarak en son 1976 yılında tamir edilmiştir.

Resim 4.1. Murat Reis minaresinin 2000 yılından önceki hali

A-1926

B-1928

Resim 4.2. Murat Reis Camii'nin 1920'lardaki hali

4.3. Murat Reis Tekkesi, Kütüphane, Türbedar Evi ve Namazgâh

Tekke veya daha sonra Müftü evi olarak adlandırılan yapının Rodos Kültür Müdürlüğü tarafından restorasyonu devam etmektedir. Tekkenin 16. yüzyılın ilk yarısından günümüze kadar değişikliklere uğradığı görülmektedir.

A- 2007	B-2011

Resim 4.3. (A) Tekkenin 2007 yılında girişi; (B) 2011 yılında tekke

4.4. Hamdi Bey Şadırvanı ve Sokak Çeşmesi

Murat Reis Türbesinin yanı başında olan çeşme, Sultan Abdülmecid'in (1823/1861,1839) bağışı ile Başmabeyinci Hamdi Bey tarafından hicri 1262/miladi 1845-46 yılında inşa edilmitir (bkz Bölüm 7.1).

Su hazinesi olan bu çeşmeye ek olarak tekkenin limana bakan dış duvar yüzeyinde Selâmlık Kapısı'nın hemen yanında ikinci bir çeşme bulunmaktadır. Mermer kemer içinde yol tarafında tekke duvarına bitişik olan çeşmenin kitabesine göre hicri 1262/miladi 1845-1846 yılında Başmabeyinci Hamdi Bey tarafından yapılmıştır.

A-[11]

B-[11]

Resim 4.4. (A) Avlu içindeki şadırvan; (B) Tekke duvarına bitişik sokak çeşmesi

4.5. Murat Reis Türbesi

Murat Reis, 1540 yılında Osmanlının Doğu Akdeniz donanma komutanı, 1551'de Mısır Valisi, daha sonra da Basra Körfezi donanma komutanı olmuştur. Sultan I. Ahmed'in iltifatlarına mazhar olup kendisine Mora Sancağı verilmiştir. Murat Reis, Osmanlı Devletinde hizmet vermiş meşhur Barbaros Hayreddin Paşa, Sinan Paşa, Piri Reis gibi Kaptan-ı Deryaları ile birlikte önemli deniz savaşlarında bulunmuştur. Murat Reis, hicri 1018 /miladi 1609 yılında Kıbrıs dolaylarında "Kara Cehennem Cengi" denilen büyük deniz zaferinde savaşırken şehit olmuştur. Kendi vasiyetinin üzerine naaşı Rodos'a getirilip türbesi yapıldığı yerde defnedilmiştir [3].

A-[11]

B-2007

Resim 4.5. (A) 1930'lu yıllarda Murat Reis Türbesi; (B) Murat Reis Sandukası

4.6. Şahin ve Fethi Giray Han Türbesi

Bu yapılar önce tez kapsamında değerlendirilerek belgelemesi yapılmış ve ölçüleri alınmıştır. Ancak yapının iç duvarlarında bütün taşların erimiş olmasından dolayı alınan ölçüler dijital hale getirilirken sağlama ölçüleri alma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Tekrar ölçüm için bölgeye gittiğimde ise türbe kapısının bulunduğu avlu tekkeden çıkarılan taşlarla doldurululmuştur. Bunun yanında yapının iki cephesinin de Askeri Şube avlusu içinde kalması ölçü almayı imkânsız kılmıştır. Tüm bu olumsuz durumdan sonra bu yapı tez kapsamından çıkartılmıştır. Bu yüzden de Şahin ve Fethi Giray Han Türbesi'nin de tez kapsamı dışındaki diğer türbeler gibi mimari özellikleri kısaca anlatılmıştır.

Fethi Giray Han, Kırım Hanlarından Devlet Giray Han'ın oğludur. Kırım askeri ile beraber Sultan III. Mehmed'in maiyetinde Eğri (Eger-Macaristan) seferine giderek Padişahın övgüsünü ve Sadrazam Sinan Paşa'nın da sevgisini kazanmış ve sefer dönüşünde Kırım Hanı olmuştur. Üç ay kadar hanlık yapmış olan Sinan Paşa'nın yerine geçen İbrahim Paşa, Fetih Giray'ın kardeşi Gazi Giray ile eskiden tanışık olduğu için ona iltimas etmiştir. Bunun üzerine Fethi Giray önce Der-saadet'e daha sonra da Rodos'a sürgüne gönderilmiştir. Rodos'ta sürgünde iken, 39 yaşında hicri 1074/miladi 1663-1664 yılında vefat etmiştir. Mezarı, Murat Reis Külliyesindeki Şahin Giray Han ile aynı türbe içinde bulunmaktadır [17, 24].

Sekizgen planlı olan türbenin üzeri kubbe ile örtülüdür. Kesme taş malzemeden inşa edilmiş olan yapı günümüzde harap durumdadır. Mermer malzemeden yapılmış olan lahitin dört bir tarafına bitkisel motiflerden oluşan rozetler yerleştirilmiştir. Baş taşı kavuklu başlıklı ve kare kesitli olarak yapılmıştır. Şahidenin ön yüzünde dokuz sıra talik hat ile yazılmış kitabesi bulunmaktadır. Türbe, külliyede bulunan yapılar içerisinde tahribatı en fazla olan yapıdır. Giriş kapısının hemen önünde günümüzde sadece izleri kalan revakının olduğunu anlıyoruz. Ayrıca güney duvarında pencere yerine mumluk bulunmaktadır.

A - 2008	B - 2008

Resim 4.6. (A) Şahin-Fethi Giray Han Türbesi dış görünüm; (B) Türbe iç görünüm

4.7. Canberk Giray Han Türbesi

Canberk Giray Han, 1610 yılında ilk kez Kırım Hanı olmuştur. Ardından 1623 yılına kadar Kırım Hanlığı konusunda Mehmed Giray ve kardeşi Şahin Giray Hanla sürekli çekişme içinde olmuşlardır. Kırım Hanlığına veliaht olan Giray hanlar taht hırsı ile bazen Osmanlı'nın yanında bazen de Rusların yanında yer aldıkları bilinmektedir. Kırım Hanları bazen Osmanlı Ordusu ile İran seferinde olduğu gibi sefere katılmışlar, bazen de Osmanlıya karşı akınlar düzenlemişler. Bu sebeple, Canberk Giray Han, Osmanlı Devletine itaatsizlikten dolayı Rodos Adasına sürgüne gönderilmiştir [24]. Canberk Giray Han sürgünde olduğu Rodos Adasında hicri 1046/miladi 1636-1637 yılında vefat etmiştir. Mezarı, Murat Reis Külliyesinde Şahin Giray Han ile birlikte olan türbededir.

Sekizgen planlı olan türbenin üzeri kubbe ile örtülüdür. Kesme taş malzemeden inşa edilmiştir. İçerisinde mermer bir lahitin bulunduğu türbenin güney duvarında bir mihrabiye yer almaktadır. Lahit üzerinde dönemin sanat özelliklerini yansıtan nesneli ve bitkisel bezemeler bulunmaktadır. Güney yüzünde bu rozetlerden ortadakinin içerisine bir hançer motifi işlenmiştir. Külliye içerisinde, zaman içerisinde kendisine bulunulan müdahalelerin azlığı sebebi ile orijinal hali en iyi korunabilmiş yapılardan birisidir.

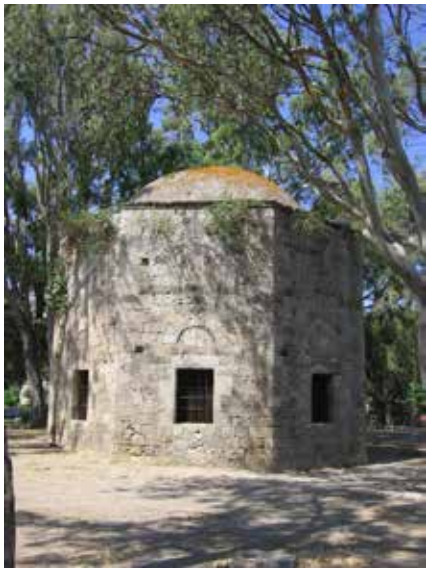

A-2008

B-2008

Resim 4.7. (A) Canberk Giray Han Türbesi dış görünüm; (B) Türbe iç görünüm

4.8. Şah Safî Mirza Türbesi

Şah Safi Mirza, İran'da saltanat süren Safevi sülalesinin dokuzuncu ve son hükümdarı olan Şah Hüseyin Safevi'nin oğludur. Nadir Şah'ın zorla tahtı ele geçirmesi üzerine Şah Safi Mirza Osmanlı Devletline sığınmıştır. Şah Safi Mirza Rodos'a gönderilmiş ve kitabesine göre hicri 1169/1755-56 yılında burada vefat etmiştir. Şah Safi Mirza adına yapılan türbe, Murat Reis Külliyesi içindedir.

Murat Reis Haziresi'nde bulunan türbe sekizgen planlı ve üzeri kubbe ile örtülüdür. Giriş kapısı ile birlikte sadece 3 duvarında pencere açıklığı bulunmaktadır. Türbe içerisinde mermerden yapılmış olan lahit vardır. Baş taşında baklava dilimli başlıklı taşkın sarıklı bir kavuk bulunur. Şahidenin ön yüzünde talik hatlı kitabesi bulunmaktadır. Sekizgen olan ayak taşının iç yüzünde servi motifi bulunmaktadır. Lahitin dört cephesinde geometrik ve bitkisel bezemeli rozetler kullanılmıştır.

A - 2008	B-2008

Resim 4.8. (A) Şah Safî Mirza Türbesi dış görünüm; (B) Türbe iç görünüm

4.9. Mehmed Şekip Paşa Türbesi

Mısır devlet ricalinden olan Mehmed Şekip Paşa, 1824 yılında Kafkasya'da doğmuştur. İlk tahsilini İstanbul'da yapmış ve genç yaşta Mısır'a gitmiştir. Hıdiv Abbas Paşa tarafından Mısır Askeri Akademisine yerleştirilmiştir [16]. Abbas Paşa'nın vefatından sonra Sait ve İlhami Paşalar arasında çıkan Hıdivlik kavgasında İlhami Paşayı tutmuş ve onun Hıdiv olmasını sağlamıştır. Fakat daha sonra yapılan anlaşma ile Hıdivlik Sait Paşaya verilmiştir. Mehmed Şekip Paşayı, İlhami Paşayı desteklediği için cezalandırmamış, aksine onu Harbiye Nazırlığına getirmiştir. Bir süre sonra buradaki görevlerinden ayrılarak Rodos'a yerleşen Mehmed Şefik Paşa 1909 yılında vefaat etmiştir [17].

Murat Reis Mezarlığında yer alan türbesi altıgen planlıve baldaken tarzda inşa edilmiştir. Kubbe ile örtülü olan türbenin kubbesi altı mermer sütun üzerine atılmış sivri kemerler ile taşınmaktadır. Türbe içerisinde bir lahit bulunmaktadır. Duvarları bulunmayan türbenin tabanı yerden 1m kadar yüksektedir. Mermerden yapılmış olan lahitin yalnızca gövde kısmı mevcut olup baş ve ayak taşları mevcut değildir. Yapı alandaki baldaken tarzında yapılmış olan tek türbedir.

A-2008	B-2008

Resim 4.9. (A) Mehmed Şekip Türbesi dış görünüm; (B) Türbe iç görünüm

4.10. Havvaş Sencar Türbesi

Havvaş Bey, güneydoğu Anadolu'da çıkan bir isyan sonucu Rodos'a sürgüne gönderilmiştir [17]. Mezar taşındaki kitabede H.1314 / M.1896-97 tarihinde öldüğü yazılıdır. Türbe kesme taş malzemeden sekizgen planlı olarak inşa edilmiştir. Üzeri kubbe ile örtülü olan türbe son dönemde kubbe ve duvarlarına çimento esaslı malzemeler kullanılmak sureti ile yapılan müdahalelerle özgünlüğünü ve sanatsal özelliklerini yitirmiştir. Yapının giriş kapısı üzerinde sekiz satırdan oluşan bir kitabesi ve mermerden yapılmış lahitin dörtkenarında talik hat ile yazılmış kitabesi vardır.

A	B

Resim 4.10. (A) Havvaş Sencar Türbesi dış görünüm; (B) Türbe iç görünüm

4.11. Serasker Mehmed Ridif Paşa Türbesi

1834 yılında Bursa'da doğmuş olan Redif Paşa, Sultan Abdülaziz 'in (1861–1876) tahttan indirilmesinde büyük rol oynamıştır. Abdülaziz'den sonra tahta geçen Sultan Murad'ın da tahttan uzaklaştırılması için çaba harcamıştır. Sultan Abdülhamid döneminde Harbiye Nazırlığına getirilmiş ve 93 Harbi olarak bilinen 1877–78 Rus Savaşının planlarını hazırlamıştır. Türk-Rus Savaşının yenilgisi üzerine görevden alınarak Rodos'a sürgüne gönderilmiştir. Adada bir süre Psintos köyünde kalmış daha sonra şehre yerleşmiştir. Yaşamış olduğu bu köye bir çeşme ve Rum Okulu yaptırmıştır [5, 17]. Hicri 1323/miladi 1905 yılında hayatını kaybeden Redif Paşa'nın türbesi Murat Reis Külliyesinin denize en yakın olan kuzeybatı köşesinde bulunmaktadır.

Yapı kare planlı ve üzeri kubbe ile örtülmüştür. İçerisinde bir lahit bulunmaktadır. Mermerden yapılmış olan lahit tahrip edilmiş durumdadır. Kesme taştan inşa edilmiş olan türbede batılılaşma dönemi mimarisinin etkileri görülmektedir. Yapının her cephesinde ikişer adet yuvarlak kemerli büyük pencereler kullanılmıştır.

A-2008

B-2008

Resim 4.11. (A) Serasker Mehmed Ridif Paşa Türbesi dış görünüm; (B) Türbe, iç görünüm

4.12. Memi Paşa Türbesi

Memi Paşa Sultan I. Ahmed döneminde 1610 yılında Rodos Beyi olarak göreve atanmıştır. Akdeniz de Osmanlı Donanmasında büyük hizmetler gören Memi Paşa 1621 yılında hayatını kaybetmiştir. Memi Paşa denizci olduğu için mezarının etrafını çeviren zincirler nedeniyle halk arasında "Zincirli Dede" adıyla da anılmıştır [1, 17, 24]. Türbesi Murat Reis Külliyesi içinde yer almaktadır. Türbe 1958 yılında Evkaf tarafından tamir ettirilmiştir [5].

Yapı sekizgen planlıdır ve üzeri kubbe ile örtülüdür. Kesme taştan yapılmış olan türbenin giriş kısmında iki sütun ve duvarlara atılan sivri kemerler ile oluşturulmuş üzeri kubbeli bir mekân bulunmaktadır. Burada kullanılan sütunlar da kesme taştan inşa edilmiştir. Yapının her cephesinde penceresi bulunmaktadır. Yapı içerisinde mermer malzemeden yapılmış bir lahit bulunmaktadır. Lahitin kuzey yüzü yere düşmüştür. Baş ve ayak taşı sekizgen sütun şeklinde düzenlenmiştir. Lahitin her cephesinde bitkisel motiflerden oluşan rozetler kullanılmıştır.

A - 2008

B - 2008

Resim 4.12. (A) Memi Paşa Türbesi dış görünüm; (B) Türbe, iç görünüm

4.13. Mezar Taşları

Mevcut mezar taşlarının tamamı envanter numarası verilerek ölçülmüş ve arazideki ölçekli plan şeması üzerine yerleştirilmiştir.[1] Bütün mezar taşlarının kitabelerindeki yazı türleri tespit edilerek okunmuş ve günümüz Türkçesine çevrilmiş durumdadır. Tespit edilen mezar taşlarının okunan kitabelerinin de yardımı ile tipolojisi yapılmış, bu tipoloji kapsamında tüm taşlar kadın-erkek, sandukalı-sandukasız ve başlık tiplerine göre belgelenmiştir. Akabinde ait oldukları kişilerin unvan ve meslek grupları belirlenmiştir. Bu gruplar ve unvanlar arasında sadrazam, vezir, bahriye nazırı, paşa, vali, kaymakam, kaptan-ı derya, kethüda, şair, edebiyatçı, âlim ve müftü gibi unvanlar bulunmaktadır. Kitabelerin okumasının akabinde çeşitli kaynaklardan yapılan araştırmalarla mezar taşlarının sahiplerinin ölüm sebepleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablolar halinde hazırlanan bu veriler bölgenin o dönemdeki sosyo-ekonomik durumunu da ortaya koymaktadır. Süslemesi olan mezar taşların çizimleri yapılmış, plastik sanatlar açısından değerlendirilmiştir. Hazirede 16. Yüzyılın ilk yarısından 20 yüzyıla kadar tarihlenen mezar taşlarının çoğu beyaz mermerden yapılmış, sanat ve estetik yönü bakımından değerli kültür ve sanat eserleridir

Hazire içinde sadrazam, vezir, bahriye nazırı, paşa, vali, kaymakam, kaptan-ı derya, kethüda, şair, edebiyatçı, âlim ve müftü gibi unvanlara sahip kişilerin kabirleri bulunmaktadır.

[1] Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi (BAP) kapsamında Doç. Dr. M. Zeki İBRAHİMGİL başkanlığında bir ekip ile yapılan inceleme sonucunda, Murat Reis haziresinde 248 mezar taşının olduğu tespit edilmiş, mezar taşlarının ait oldukları kişilerin unvan ve meslek grupları, ölüm sebepleri belirlenmiştir. Murat Reis Haziresi ile ilgili bu çalışma Türk Sanatları Kongresi 2011-Paris bildirisinde Doç. Dr. Mehmet Zeki İbrahimgil tarafından sunulmuştur. Mezar taşlarıyla ilgili bilgiler bu çalışmadan alınmıştır.

A - 2008

B - 2008

C - 2008

Resim 4.13. (A) Murat Reis Haziresi genel; (B) Mezar, (C) Mezar

5. MURAT REİS KÜLLİYESİ

5.1. Ebu Bekir Paşa Camii Mimari Analiz

Caminin analizi iç ve dış tanımlama şeklinde iki başık altında incelenmiştir. Mimari elemanların boyutları, malzemeleri ile değişim ve bozulmaları belirtilen mekânın hemen ardından tablolarda gösterilmiştir.

5.1.1. Dış tanımlama

Kuzey Cephesi

Kesme taştan inşa edilen yapının kuzey cephesinin eni 9,76m'dir. Kasnak seviyesi yüksekliği +4,02m iken kubbe seviyesi +5,47m'dir. Yapının kesme taş örgüsü +2,08m yüksekliğine kadar görülmektedir. Bu yükseklikten sonrası çimento ile sıvalıdır. Kesme taş örgüsünün sonlandığı hizada tek sıra halinde son cemaat yerinin örtüsünü taşıyan ahşap merteklerin oturduğu oyuklar vardır. Küçük ebatlarda örülmüş taşlarda çürüme ve erime görülmektedir. Bunun yanında özellikle cephenin kuzey-batı tarafında küflenme ve bitkilenme görülmektedir.

Kuzey cephesinde alt sırada yer alan iki pencere ve giriş kapısının çepeçevre mermer lentoları vardır. Ahşap giriş kapsının üstünde iki sütundan ve beş satırdan oluşan ayrıca her iki yanında bitki ve bayrak motifli süslemeler olan kitabesi görülmektedir. Alt sıra pencerelerde kalın ahşap parmaklık kullanılmışken üst tarafta yer alan kasnak penceresinde ince ahşap parmaklık kullanımı görülmektedir. Yeşil yağlı boya ile boyanan bu elemanlarda yer yer dökülme ve çürüme mevcuttur. Demir korkuluklar da büyük ölçüde korozyona uğramıştır. Kapının üstünde basık kemerli, pencerelerin üstünde ise yarım daire kemerli birer niş bulunmaktadır.

Son cemaat yeri büyük ölçüde yıkılmıştır. Sadece bir yan kemeri ayaktadır. Kuzey cephesindeki kemerin ise sadece yarısı vardır. Kalan kısımlarda da erime ve kesit kaybı görülmektedir.

Caminin kubbesi sekizgen bir kasnak üzerine oturmaktadır. Yüzeyinin tamamı çimento ile sıvanmıştır. Âlemi iki adet yek pare mermerin birbirine geçmesiyle oluşturulmuştur. Caminin kubbe yüksekliği +9,09m, dış çapı ise 7,08m'dir.

Minare kaidesi kuzey cephesiyle aynı hizadadır. Minareye cephenin sağ tarafında kalan küçük bir kapıdan girilmektedir. Kaide yüksekliği +2,97m olan minare, +7,83m kotuna kadar kesme taştan yapılmıştır. Bu kotun üstü ise çelik lamalara vidalanan alçı elemanlardan oluşturulmuştur. Minarenin külah kısmına kadar olan yüksekliği +12,63m iken âleminin ulaştığı son nokta +15,85m'dir. Minare merdivenlerinden mahfile de ulaşılmaktadır.

A-2008

B-2011

C-2011

D-2011

Resim 5.1. (A)-Kuzey cephesi genel; (B)-Kuzey cephesi batı tarafı; (C)-K1.1 kapısı; (D) P1.1 penceresi;

E-2011

F-2008

G-2011

H-2011

I-2011

J-2009

Resim 5.1. (Devam), (E) KI1 kitabesi; (F) Yıkılan bölümlerin izleri; (G) Son Cemaat Yeri kalan kısımlar; (H) Çatı örtüsü; (I) Minare strüktürel yapı; (L) Lamalara tutturulan alçı elemanlar

Çizelge 5.1. Yapı Dış Tanımlama Tablosu – Kuzey Cephesi

KUZEY CEPHESİ

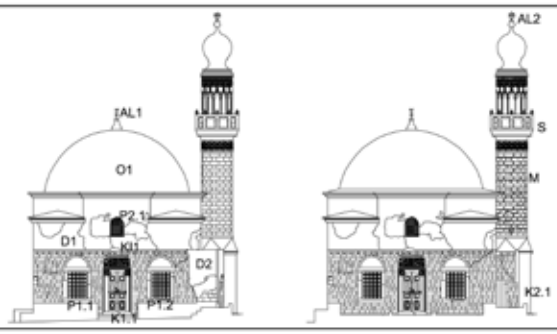

ANAHTAR PLAN

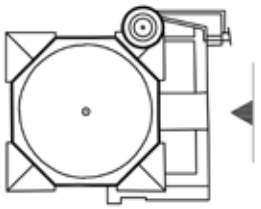

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			9,76			5,48	■					■	■	üst tarafı çimento ile sıvanmıştır. cephede küflenme ve kireçlenme vadır. Taşlarda yer yer erime göze çarpmaktadır.		■	
	K1.1		1,06	2,29	0,06				■					mermer bir çerçeve içine oturtulan kapının yağlı boyasında dökülmeler vardır. Demirden kapı kilidi paslanmıştır		■	
	K2.1		0,70	1,61	0,03				■					kapı yağlı boya ile boyanmıştır. Kapı kilidi demirden olup paslanma vardır.		■	
	P1.1		1,15	1,64	0,06				■					mermer bir çerçeve içine oturtulan pencerenin boyasında dökülmeler ile korkuluklarında paslanma vardır.		■	
	P1.2		1,16	1,63	0,06				■					mermer bir çerçeve içine oturtulan pencerenin boyasında dökülmeler ile korkuluklarında paslanma vardır.		■	
	P2.1		0,80	1,16					■					ahşap çıtalardan oluşan korkulukta kırılmalar görülmektedir.		■	
	KI1		1,48	0,58			■							kitabe iyi durumda olmasına rağmen çeperindeki boşalmalardan düşme tehlikesi vardır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **ALX:** Alem No, **M:** Minare, **S:** Şerefe; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.1. (Devam)Yapı Dış Tanımlama Tablosu – Kuzey Cephesi

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	MALZEME YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D2			1,65			2,16	■				■	■		Son cemaat yerinin duvarı büyük ölçüde yok olmuştur. Ayakta kalan taşlarda erime, çürüme ve küflenme vardır.			■
O1			7,08			9,09	■						■	Kubbe çimento sıva ile kaplanmıştır. strüktürel bozulmalar görülmemektedir.		■	
	AL1			1,21		10,31	■					■		Mermer taşlardan yapılmıştır. İyi görünmektedir.	■		
M1			1,79			12,63	■					■		Şerefeye kadar kesme taş sonrası ise çelik konstrüksiyonlu alçıdan yapılmıştır	■		
	S1		2,49			9,99				■				Çelik strüktüre vidalanan alçı parçalarından yapılmıştır.	■		
	AL2			3,28		15,85				■				Minare âlemi demirden yapımıştır.	■		

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **ALX:** Alem No, **M:** Minare, **S:** Şerefe; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Doğu Cephesi

Caminin doğu cephesine dik uzanan bir duvar cepheyi ikiye ayırmaktadır. Duvar cami ile hoca evi arasında içinde 30'a yakın mezarın olduğu hazireyi avludan ayırmak için örülmüştür. Cami ile bütünlük arz etmemektedir. Moloz taştan inşa edilmiştir. İkiye bölünen duvarın P1.8 penceresi avlu tarafında, P1.7 penceresi ise hazire tarafında kalmaktadır. Diğer cephelerde olduğu gibi bu cephede iki alt sıra pencereden ve küçük kasnak penceresinden oluşmaktadır. Duvarın kasnağa kadar olan yüksekliği +4.02m, kubbeye kadar olan yüksekliği de +5,46m'dir. Duvarın eni de 5,97m'dir.

Cephenin doğu tarafındaki kasnakta 15cm çapında bir oyuk açılmış ve duvarda da çimento sıvaya şekil vermek suretiyle bir su hattı yapılmıştır. Oluk vazifesini gören bu hat caminin su kuyusuna bağlanmaktadır. Günümüzde su kuyusunun üzeri kapatılmıştır. Kasnaklarda ve silme altlarında küflenme ve kireçlenme dikkat çekmektedir. Ancak hazire içinde kalan batı tarafında alt köşede nemlenme ve küflenme ciddi boyuttadır.

Cephe alt sıra pencerelerinin lentoları görülmemekte ama sıva üzerinden izleri belli olmaktadır. Lento yerleri sıvada dışa doğru kabarma yapmaktadır. Pencerelerin ahşap elemanları diğer pencerelere göre iyi durumdadır.

Batı cephesinde yok olan son cemaat yerinin cami ile bütünleşik olduğunu gösteren bir iz de bulunmaktadır. Son cemaat yerinin batı cephesindeki yan kemerinin cepheye olan bağlantısı net bir şekilde görülmektedir. Bugün o bölümde kesit kaybı ve taş erimesi görülmektedir. Son cemaat yerinin arkada kalan kısmında ise sıva dökülmeleri ile taşlarda kesit kaybı ve erime görülmektedir.

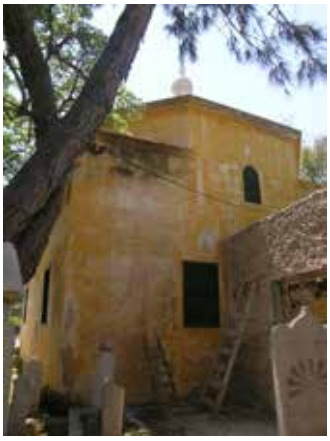

A-2011

B-2011

C-2011

D-2011

E-2011

F-2011

Resim 5.2. (A) Doğu cephesi hazire tarafından; (B) Avlu ile hazireyi ayıran duvar; (C) Doğu cephesi kasnakta açılan oyuk; (D) Doğu cephesi batı tarafı; (E) KI1 Doğu cephesi kemer kesit kaybı; (F) Arka tarafta ayakta kalan D2 kısmı

Çizelge 5.2. Yapı Dış Tanımlama Tablosu – Doğu Cephesi

DOĞU CEPHESİ

ANAHTAR PLAN

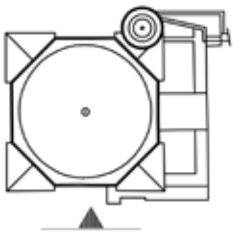

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			9,76			5,50	■						■	çimento ile sıvanmıştır. cephede küflenme ve kireçlenme vadır.		■	
	P1.7		1,15	1,64	0,06				■					pencerenin boyasında dökülmeler ile korkuluklarında paslanma vardır.		■	
	P1.8		1,15	1,64	0,06				■					pencerenin boyasında dökülmeler ile korkuluklarında paslanma vardır.		■	
	P2.3		0,80	1,16					■					ahşap çıtalardan oluşan korkulukta kırılmalar görülmektedir.		■	
	D2		3,13			2,18	■						■	çimento sıva ile kaplanmıştır. Sıva dökülmeleri ile taşlarda kesit kaybı ve erime vardır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **ALX:** Alem No, **M:** Minare, **S:** Şerefe; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Güney Cephesi

Yapının bu duvarının tamamı küçük hazire içinde kalmaktadır. Bunun yanında birçok tarihi, kamusal ve dini binanın yer aldığı E. Martiou Caddesi ile şehri adanın batı tarafına bağlayan G. Papanikolau Caddesi'ne cephe vermektedir.

Kuzey yarım kürede camilerin güney cephesi aynı zamanda mihrap cephesidir. Bundan dolayı bu cephede sadece iki alt sıra penceresi bulunmaktadır. P1.5 penceresinin etrafında sıva çatlakları ve kabarmalar vardır. Pencerenin kendisinde de boya dökülmeleri ile çürüme görülmektedir. P1.6 penceresi ise diğerine göre daha iyi durumda gibi gözükse de pencerenin yanındaki nemlenme dikkat çekmektedir. P1.6 penceresinin bulunduğu sağ tarafta silme altında büyük bir küflenme ve pencereye kadar olan kısımda da nemlenme vardır. Bunların yanında iki pencere arasında sıva dökülmeleri yapısal sorunlara işaret etmektedir. Duvarın kasnağa kadar olan yüksekliği +4.02m, kubbeye kadar olan yüksekliği de +5,46m'dir. Duvarın eni ise 5,97m'dir.

Güney cephesi sol tarafından yola dokunmaktadır. Bundan dolayı da büyük hazireye geçiş yoktur. İtalyanlar zamanında yol genişletme çalışmaları sonucu hazire küçültülmüştür. Bundan dolayı da bugün büyük bir hazire ve caminin güney tarafında küçük bir hazire ortaya çıkmıştır.

Cephede mihrap çıkıntısı bulunmamaktadır. Cephe diğer cephelerde olduğu gibi sade bir görüntü arz etmektedir.

A-2009

B-2008

C-2011

D-2011

E-2011

F-2008

Resim 5.3. (A) Güney cephesi yoldan görünümü; (B) mihrap duvarı; (C) P1.5 penceresi; (D) P1.6 penceresi; (E) Sağ silmesi; (F) G.Papanikolau Caddesi görünümü

Çizelge 5.3. Yapı Dış Tanımlama Tablosu – Güney Cephesi

GÜNEY CEPHESİ

ANAHTAR PLAN

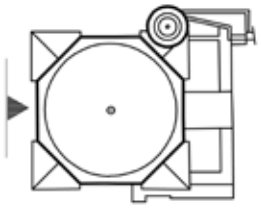

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			9,76			5,50	■						■	çimento ile sıvanmıştır. Sıva dökülmeleri ile küflenme ve kireçlenme vadır.			■
	P1.5		1,15	1,64	0,06				■					pencerenin boyasında dökülmeler, ahşabında da çürüme vardır. Korkulukları paslanmıştır.		■	
	P1.6		1,15	1,64	0,06				■					pencerenin boyasında dökülmeler, ahşabında da çürüme vardır. Korkulukları paslanmıştır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **ALX:** Alem No, **M:** Minare, **S:** Şerefe; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Batı Cephesi

Yapının bu duvarı büyük hazireye bakmaktadır. Ayrıca şehri adanın batı tarafına bağlayan G. Papanikolau Caddesi'ne cephe vermektedir. Minare de bu cephede bulunmaktadır. Son cemaat yerinin günümüze ulaşan kısmı minare kaidesinin kenarına bağlanarak bu cepheyle bütünlük göstermektedir.

Güney cephesi hariç diğer cephelerde olduğu gibi iki alt sıra pencerenin yanı sıra bir adet küçük kasnak penceresi vardır. Cephe sağ tarafından yola dokunmaktadır. Güney cephesinde minare kaidesi ile P1.3 penceresi arasında kalan bölümde sıva dökülmeleri vardır. Pencere etrafında da sıva kopmaları görülmektedir. Cephenin sağ tarafında yola yakın olan P1.4 penceresinin etrafında pencereyi çevreleyen mermer lento net bir şekilde görülmektedir. Ancak lentolarda kırılmalar vardır.

Minare kaidesi, batı cephesinden dik kenarıyla 1,14m toplamda ise 1,92m kadar çıkıntı yapmaktadır. Minare kaidesi bu cephede çimento sıvalıdır. Kaide yüksekliği +2,08m olan minarede kaideden silindire geçiş Türk üçgeni ile sağlanmıştır. I. İtalyan işgali sırasında zarar gören minare şerefesine kadar kesme taştan inşa edilmiştir. Minarenin şerefesine kadar olan yüksekliği +7.89m, külah kısmına kadar ise +12,63m'dir. Alemin ulaştığı son nokta ise +15,85m'dir. Şerefeden sonraki kısmı demir lamalara vidalanan alçı elemanlardan oluşmaktadır. İtalyanlar tarafından oryantalist yaklaşımla Arap minarelerine benzetilerek elips şeklinde yapılan külah, minarenin 2000 yılındaki yenileme çalışmasından sonra küre formuna getirilmiştir.

Son cemaat yerinin ayakta kalan kısmı minare kaidesi ile birleşerek batı cephesi ile bütünleşmektedir. Ancak caminin aksine son cemaat yeri sıvasız yalın haliyle durmaktadır. Kesme taş örgüsüyle inşa edilen ve özel kemer taşları kullanılan bölümde tamirler sırasında dolgu malzemesi olarak tuğla parçaları kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında sol üst tarafında bir oluk deliği ve yüzeyde de su tahliye hattı dikkat çekmektedir.

A-2011

B-2009

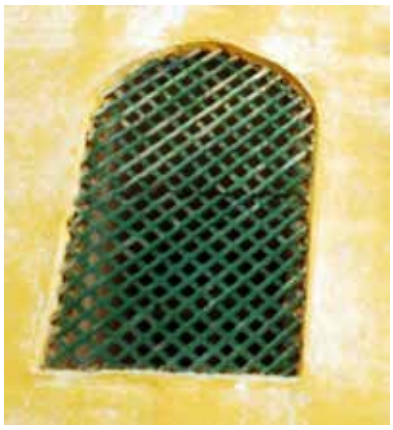

C-2011

D-2009

E-2011

F-2011

Resim 5.4 (A) Batı cephesi yoldan görünümü; (B) P1.3 ve P1.4 pencereleri; (C) P1 P2.2 penceresi; (D) Minare; (E) Minare kaidesi; (F) Son cemaat yeri ayakta olan kısmı

Çizelge 5.4. Yapı Dış Tanımlama Tablosu – Batı Cephesi

BATI CEPHESİ

ANAHTAR PLAN

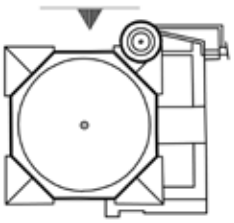

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			9,76			5,48	■					■	■	çimento ile sıvanmıştır. Sıva dökülmeleri ile küflenme ve kireçlenme vadır.		■	
D1	P1.3		1,15	1,64	0,06				■					pencerenin boyasında dökülmeler, ahşabında da çürüme vardır. Pencere etrafı kabarmıştır. Korkulukları paslanmıştır.		■	
D1	P1.4		1,15	1,64	0,06				■					pencerenin boyasında dökülmeler vardır. Pencere etrafında çatlaklar görülmektedir. Korkulukları paslanmıştır.		■	
D1	P2.2		0,80	1,16					■					ahşap çıtalardan oluşan korkulukta kırılmalar görülmektedir.		■	
D2			3,13			2,18	■					■		Sıvası tamamen dökülmüştür. Nemlenme ve küflenme vardır.			■
M			1,79			12,63	■							Şerefeye kadar kesme taş sonrası ise çelik konstrüksiyonlu alçıdan yapılmıştır		■	
M	S		2,49			9,99				■				Alçıdan yapılmıştır	■		

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **ALX:** Alem No, **M:** Minare, **S:** Şerefe; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

5.1.2. İç Tanımlama

Caminin iç tanımlamasında harim, mahfil ve minarenin yapı elemanlarının, boyutları, malzemesi ile değişim ve bozulmaları incelenmiştir.

cZ01 – Harim

Cami, 7,80m kenar uzunluğuna sahip kare planlı ve tek kubbeli bir yapıdır. Kubbeye geçiş dilimli tromblarla sağlanmıştır. Harimin döşemesi uzun ahşap levhalardan oluşturulmuştur. Duvarların orijinal sıvası olan alçı-kireç karışımı aynı zamanda içinde keçi tüyü olan özel bir sıvadır. 1975 yılında yapılan tamir sırasında bozulan yerler çimento ile kapatılmıştır [5].

D1 notasyonlu kuzey tarafı en çok bozulmanın olduğu cephedir. Özellikle D2 duvarı ile birleştiği köşede sıvada büyük parçalar halinde kopmalar gerçekleşmiştir. Genel olarak nemlendiği, yer yer küflenme ve kireçlenme gözlenmektedir. D1 duvarı mahfil tarafından ikiye bölünmüştür. K1 kapısı dış tarafta olduğu gibi oymalı işlemelere sahip değildir, iç tarafı çok sade bir şekilde boyuna yerleştirilen ahşap levhalardan yapılmıştır. Pencereler kısmen korunmuştur, ancak pencere açıklıklarının olduğu duvarlar harap haldedir. Özellikle köşe kenarlarının çok fazla nemlenmiştir. D1 duvarının 2,06m kadar uzağında mahfili taşıyan ahşap dikmeler vardır. Dikmeler 18,5cm kare kaide üzerine oturan oval dikmeden oluşmaktadır. Mahfilin oluşturduğu tavan yüksekliği eş yükselti çizgisinden +0,91m'dir. Mahfilin altına denk gelen kısımda girişin her iki yanında döşemeden 10cm kadar yüksekte ve 50cm yüksekliğe sahip korkulukla çevrili halde 2,24 x 2,88m ebatlarında dikdörtgen iki bölüm bulunmaktadır. Mahfilin tavanı çok sadedir. Çıtalar kare elde edilecek şekilde birbirine dik olarak yerleştirilmiştir. Tavanda görülen bu kaplama P1.1 ile P1.2 pencere açıklığının üst tarafında da devam ettirilmiştir. Caminin harimi orta büyüklükte ahşap levhalardan oluşturulmuştur. Bakıma ihtiyacı vardır. Kubbesi çimento ile sıvanmıştır, barok süslemede görülen gökyüzü motifi işlenmiştir. Yer yer çiçeklenme ve dökülmeler vardır.

A-2009

B-2009

C-2011

D-2011

E-2009

Resim 5.5 (A) D1 duvarı genel; (B) P1.1 penceresi ve etrafı; (C) D1 duvarı P1.1 penceresi yanı; (D) Z01 döşemesi; (E) O1.1 kubbe örtüsü

D2 notasyonlu batı duvarında pencere açıklığının alt tarafına denk gelen kısımda tam bir çizgi halinde sıvada renk farklılaşması vardır. Altta kalan kısım daha açık bir ton almıştır. Duvarda yer yer nemlenme, kireçlenme ve dökülmeler görülmektedir.

1,48 x 1,08m ebatlarına sahip dikdörtgen şeklindeki alt sıra pencerelerin (P1.3, P1.4) iki yanında bulunan sütun şeklinde süslemeler bitkisel motiflerle oluşturulan bir kemer süslemesiyle birbirine bağlanmaktadır. Pencerenin üstünde yer alan kemer boşluğu ahşap bir levha ile kapatılmıştır. Yağlı boya ile yapılan süslemelerin bir kısmı dökülmüştür. Sivri kemerli kasnak penceresi 1,23 x 0,83m ebatlara sahiptir. Duvar yüksekliği tromb kemerinin üstünde +4,42m'dir.

A -2009

B-2011

C-2011

D-2009

E-2011

F-2009

Resim 5.6 (A) D2 duvarı genel; (B) D2 duvarı sıvası; (C) P1.4 penceresi çevresi; (D) P1.3 penceresi; (E) P1.4 penceresi; (F) P2.2 kasnak penceresi

D3 notasyonlu güney duvarında mihrab nişi ve ahşap minber bulunmaktadır. Bu duvarda sivri kemerli kasnak penceresi yoktur. Caminin mihrabı +2,66m yüksekliğe kadar çıkmaktadır. Alçıdan yapılan mihrab nişinin yarı çapı 0,62m'dir. İki yanında dikdörtgen sütun motifi ile bu sütunları birbirine bağlayan lento süslemesi gayet sadedir. Mihrabın çerçevesini oluşturan bu kısımda sadece lentonun iki yanında birer çiçek rozeti bulunmaktadır. Yer yer soyulmalar, dökülmeler ve kopmalar vardır. Lentonun üstünde alçıdan yapılmış çiçek motifli rölyef çalışması vardır. Mihrab nişi badem trombla kapatılmıştır. Mihrab nişi ile sütunlar arasında kalan üçgen alanlar ince dallar ve çiçeklerden oluşan bitkisel motiflerle süslenmiştir. Mihrabın sütun motiflerinin önünde dökme demirden yapılan ve üzerinde mumları olan iki adet şamdan bulunmaktadır.

Minber ahşaptan yapılmış olup sade bir süslemeye sahiptir. 11 basamak çıkılarak sahanlığa ulaşılır. Sahanlığın üzeri üzerinde alem olan basık bir külahla örtülmüştür. Yüksekliği +2,44m'dir. Sahanlığının altında geçiş vardır. Bunun dışında minberin alt sıra bordürü sivri kemer motifli boşluklardan yapılmıştır. Bordürün üstü, korkuluklara kadar uygun boyutlarda ahşap levhaların birbirine geçirilmesiyle oluşturulmuştur. Minber girişinin üstündeki taçta ayet yazmaktadır.

Bu duvarda yer alan pencereler (P1.5, P1.6) kısmen iyi durumdadır. P1.5 penceresi minberden dolayı D2 duvarına çok yanaştırılmıştır. Bu pencerenin yer aldığı kısımda trombdan başlayan strüktürel çatlak vardır. Çatlağın üzeri çimento ile örtüldüğü halde belli olmaktadır. Ayrıca üst taraflarda büyük oranda nemlenme ve kireçlenme görülmektedir. Pencere açıklığının süslemesi de kireçlenmeden dolayı büyük oranda kaybolmuştur. P1.6 penceresi ise daha iyi durumdadır. Pencere açıklığının alt tarafında ufak çaplı soyulma ve kireçlenme vardır.

A-2009

B-2009

C-2009

D-2009

E-2009

F-2009

Resim 5.7 (A) D3 duvarı genel; (B) Mihrap süslemesi; (C) Mihrap alçı dantiküler; (D) Mihrap badem stalaktitler; (E) Minber; (F) P1.5 pencere duvarı

D4 notasyonlu doğu duvarında iki adet alt sıra penceresi (P1.7, P1.8) ve bir adet sivri kemerli kasnak penceresi (P2.3) bulunmaktadır. Bunun yanında mahfilin altına denk gelen kısımda 1,70 x 0,78m ebatlara sahip bir dolap bulunmaktadır. Genel olarak diğer duvarlardan daha iyi durumdadır. Süslemelerde bütünü etkileyen dökülmeler yoktur. Ancak dolap ile D1 duvarı arasında kalan bölgede büyük oranda nemlenme ve dökülme vardır.

A-2009

B-2009

C-2009

D-2009

E-2009

F-2009

G-2009

Resim 5.8 (A) D4 duvarı genel; (B) P2.3 Kasnak penceresi; (C) P1.7 penceresi; (D) P1.8 penceresi; (E) Mahfil altı; (F) DL dolabı; (G) Dolap içi

Çizelge 5.5. Yapı İç Tanımlama Tablosu – cZ01

cZ01 - CAMİ HARİMİ

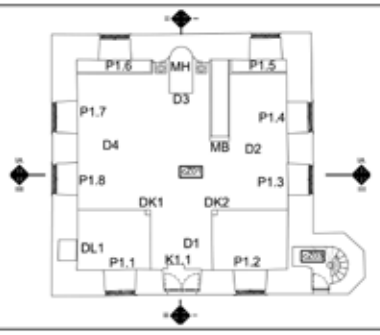

ANAHTAR PLAN

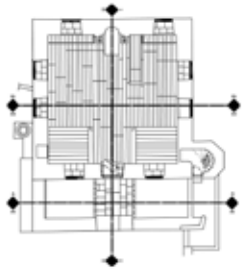

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			7,85			+0,91	■				■		■	sıvalarda dökülme, duvarda büyük oranda nemlenme vardır.			■
	K1.1		1,30	2,30	0,06				■					oyması veya işlemesi olmayan çok sade bir kapıdır. yağlı boya ile boyanmıştır.		■	
	P1.1		1,20	1,48	0,06				■					duvarın aksine pencere göreceli olarak iyi durumdadır.		■	
	P1.2		1,21	1,48	0,06				■					duvarın aksine pencere göreceli olarak iyi durumdadır.		■	
DK1.1			0,19	2,00	0,19				■					kare kesitli bir kaide üzerinde oval bir dikmeden oluşur, iyi durumdadır.	■		
DK1.1			0,19	2,00	0,19				■					kare kesitli bir kaide üzerinde oval bir dikmeden oluşur, iyi durumdadır.	■		

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **ALX:** Alem No, **M:** Minare, **S:** Şerefe, **MH:** Mirab, **MB:** Minber, **DKX:** Dikme, **DL:** Dolap; **E:** En(m), **B:** Boy(m), **D:** Derinlik(m), **H:** Yükseklik-±0.00kotundan(m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.5. (Devam) Yapı İç Tanımlama Tablosu – cZ01

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D2			7,80			+4,48	■				■		■	duvarın sağ tarafında sıvada büyük parçalar halinde kopmalar vardır. yer yer çimento ve kireç sıva kullanılmıştır.			■
	P1.3		1,21	1,48	0,06				■					pencere yağlı boya ile boyanmıştır, iyi görünmektedir. etrafındaki süslemede kaybolmalar vardır.		■	
	P1.4		1,20	1,48	0,06				■					pencere yağlı boya ile boyanmıştır, iyi görünmektedir. etrafındaki süslemede kaybolmalar vardır.		■	
	P2.2		0,83	1,23	0,03				■					pencere yağlı boya ile boyanmıştır, yer yer soyulmalar vardır.		■	
D3			7,80			+4,48	■				■		■	duvarın sağ tarafında P1.5 penceresinin üstünde strüktürel çatlak vardır. Yer yer sıva dökülmeleri görülmektedir.		■	
	P1.5		1,20	1,48	0,06				■					pencere iyi durumdadır. yan duvara çok yanaşmıştır. üst tarafında kireçlenme ve nemlenme vardır. strüktürel çatlak çimento ile kapatılmıştır.		■	
	P1.6		1,20	1,48	0,06				■					pencere yağlı boya ile boyanmıştır, iyi görünmektedir. etrafındaki süslemede kaybolmalar vardır.		■	
	MH		2,11	3,66	r:0,62	+2,21				■				alçıdan yapılan mihrabın süslemelerinde kaybolmalar vardır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **ALX:** Alem No, **M:** Minare, **S:** Şerefe, **MH:** Mirab, **MB:** Minber, **DKX:** Dikme, **DL:** Dolap; **E:** En(m), **B:** Boy(m), **D:** Derinlik(m), **H:** Yükseklik-±0.00kotundan(m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.5. (Devam) Yapı İç Tanımlama Tablosu – cZ01

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D3	MB		3,01	2,51	0,06	+3,83			■					yağlı boya ile boyanan mihrab iyi durumdadır.		■	
D4			7,80			+4,48	■				■		■	Sıvada yer yer çimento ve kireç sıva kullanılmıştır. Buna bağlı nemlenme ve kireçlenme görülmektedir.			■
	P1.7		1,21	1,48	0,06				■					pencere yağlı boya ile boyanmıştır, iyi görünmektedir. etrafındaki süslemede kaybolmalar vardır.		■	
	P1.8		1,20	1,48	0,06				■					pencere yağlı boya ile boyanmıştır, iyi görünmektedir. etrafındaki süslemede kaybolmalar vardır.		■	
	DL		0,78	1,70	0,03		■				■		■	kireçle sıvanmıştır, ahşapta çürüme vardır.		■	
	P2.3		0,83	1,23	0,03				■					pencere yağlı boya ile boyanmıştır, yer yer soyulmalar vardır.		■	
Z01			7,80	7,85					■					boyuna yerleştirilen orta uzunlukta ahşap levhalardan oluşmaktadır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **ALX:** Alem No, **M:** Minare, **S:** Şerefe, **MH:** Mirab, **MB:** Minber, **DKX:** Dikme, **DL:** Dolap; **E:** En(m), **B:** Boy(m), **D:** Derinlik(m), **H:** Yükseklik-±0.00kotundan(m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

cZ02 – Mahfil

Caminin D5 notasyonlu kuzey duvarı boyunca 7,80 x 2,60m ebatlarında dikdörtgen bir mekândır. Döşemesi harimin aksine uzun ahşap levhalardan yapılmıştır. Hatta ahşap korkuluk tarafında iki sıra ahşap levha cephe boyunca tek parçadır. Diğerleri de iki parça halindedir. D5 duvarında diğer duvarların aksine pencere üstü kemer açıklıkları ahşapla kapatılmamıştır. Bu kemerlerin ikisi P1.1 ve P1.2 pencerelerine, biri de K1 kapısına denk gelmektedir. Kasnak penceresinin (P2.1) camları kırılmıştır. Tromb kemerleri ve kubbe kuşağı dışında herhangi bir süslemesi yoktur. Duvar boyunca büyük oranda görülen nemlenme ve kireçlenme var olan süslemelerinde yok olmasına ve dökülmesine neden olmuştur.

D6 duvarında minareden geçişi sağlayan 1,65 x 0,72m ebatlarında bir boşluk bulunmaktadır. 2,60m ene sahip bu duvar 1,95m yüksekliğe sahip ahşap bir perdeyle sonlanmaktadır. Duvara denk gelen tromb geçişte büyük oranda kireçlenme vardır. Kemer altı süslemesi dökülmüştür.

D7 notasyonlu duvar aslında ahşap bir perdedir. Bu da Z02 mekânın kadınlar mahfili olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu ahşap perdenin tam ortasında bir 1,00 x 2,00 metre ebatlarında bir kapı bulunmaktadır. Kapı 40cm yarıçapa sahip yarım daire formunda küçük bir balkona açılmaktadır. Balkon 50cm yüksekliğe sahip ahşap korkulukla çevrilidir.

D8 notasyonlu doğu duvarda çizgi halinde nemlenme ve kireçlenme vardır. Bunun strüktürel bir çatlak olma ihtimali vardır.

A-2009

B-2009

C-2009

D-2009

E-2009

F-2009

Resim 5.9 (A) D5 duvarı genel; (B) P1.2 pencere kemeri; (C) P2.1 kasnak penceresi; (D) D7 ahşap perde korkuluk ve K3 kapısı; (E) D6 duvarı minare geçişi ı; (F) D8 duvarı

Çizelge 5.6. Yapı İç Tanımlama Tablosu – cZ02

cZ02 - CAMİ HARİMİ

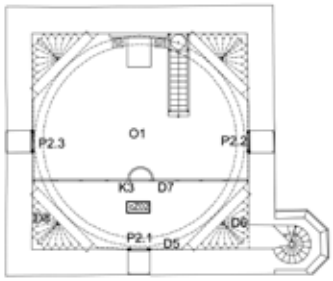

ANAHTAR PLAN

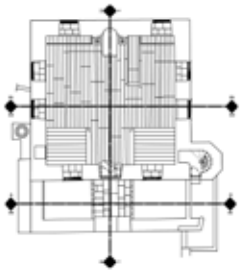

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D5			7,85			+4,48	■				■		■	pencere ve kapının üstüne denk gelen üç adet kemer vardır. özellikle sağ tarafında nemlenme ve büyük parçalar halinde kopmalr vardır.			■
	P2.1		0,83	1,23	0,03				■					pencere yağlı boya ile boyanmıştır, yer yer soyulmalar vardır.		■	
D6			2,43	1,95	0,06	+2,75	■				■		■	Minareden geçişi sağlayan 72x165cm ebatlarında bir geçit vardır. yer yer kireçlenme ve sıva dökülmesi görülmektedir.			■
D7			7,85	1,48	0,06	+3,05			■					yağlı boya ile boyanmıştır. iyi durumdadır.	■		
	K3		1,00	2,00	0,06				■					yağlı boya ile boyanmıştır. iyi durumdadır.	■		
D8			2,43	1,95	0,06	+2,75	■				■		■	köşe yaptığı yerde sıva dökülmesi ve kireçlenme vardır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **ALX:** Alem No, **M:** Minare, **S:** Şerefe, **MH:** Mirab, **MB:** Minber, **DKX:** Dikme, **DL:** Dolap; **E:** En(m), **B:** Boy(m), **D:** Derinlik(m), **H:** Yükseklik-±0.00kotundan(m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

cZ03 – Minare

Caminin minaresi birçok değişikliğe uğrayarak günümüze ulaşmıştır. Ancak geleneksel Türk külahı yerine yapılan ve daha çok Arap mimarisinde görülen bombeli başlık I. İtalyan işgali (1912) sırasında zarar gören camiyi tamir etmeleri sırasında dönemin oryantalist bakış açısına paralel olarak elips formda inşa edilmiştir. Son olarak 2000'li yıllarda Yunanlılar tarafından yapılan onarım sırasında ise elips şeklindeki bombe iyice yuvarlatılarak küre haline getirilmiştir. 5 kenarı cephe veren minare kaidesi caminin batı duvarına bitişik halde ondan 1,92m kadar çıkıntı yapacak şekilde konumlanmıştır. Kaidenin bir kenar uzunluğu 1,04m'dir.

Minarenin giriş kapısının (K2) bulunduğu cephe caminin kuzey duvarının bir devamı gibidir. Son cemaat yerinin ayakta kalan yan kemeri minare kaide duvarına bağlanmaktadır. Bu da son cemaat yerinin üst örtüsünün dikdörtgen olmaktan çıkartıp dik yamuk formuna sokmaktadır.

Minarenin içine girdikten sonra tipik bir tarafı silindir şeklinde olan yekpare taşlardan müstakil merdivenle oluşturulmuştur. Minarenin D1 duvarı camiye açılan bölümüdür. Bu bölüm cami yapı malzemesinden farklı olarak moloz taştan yapılmıştır. Minare yapısının birinci basamağından itibaren strüktürü güçlendirme adına enine ve boyuna yerleştirilen demir lamalardan bir kafes oluşturulmuştur. Bu demir kafeste yer yer paslanma ve çürüme vardır. Minare kaidesinin D3 duvarı, caminin batı cephesi duvarıyla birleşerek minareden mahfile geçiş sağlanmıştır.

Şerefeye kadar kesme taş örgüsü görülen minarede şerefe kısmından itibaren alçı elemanların demir strüktüre tutturulmasıyla oluşturulan cephesi vardır. Beyaz görünen yerlerde bu alçı elemanlar kullanılmıştır. Minarede caminin kuzey-batı kasnak duvarına denk gelen küçük bir pencere bulunmaktadır. Şerefe balkonu 0,45m genişliğe sahiptir. Taş korkulukla çevrilmiştir.

A-2011

B-2009

C-2009

D-2011

E-2009

F-2009

Resim 5.10 (A) K2 Kapısı dıştan; (B) K2 kapısı içten; (C) D1 duvarı; (D) Minare içi demir strüktür; (E Minare tepesi; (F) Alçı elemanlar

Çizelge 5.7. Yapı İç Tanımlama Tablosu – cZ03

cZ03 - MİNARE

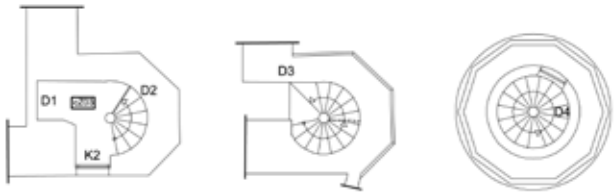

ANAHTAR PLAN

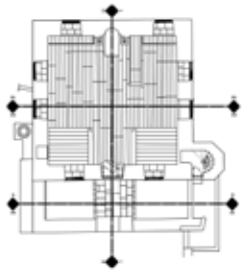

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			9,76	1,70				■					■	harime açılan kemerli geçit, moloz taş örülerek kapatılmıştır. çimento sıvada dökülmeler vardır.			■
	K2.1		0,70	1,61	0,03				■					çok sade olan kapının kilitleri çürümüştür. etrafındaki duvarda yer yer kopmalar vardır.		■	
D2			1,40		0,60		■							kaide kısmından başlayarak minare demir konstrüksiyonla desteklenmiştir.		■	
D3			1,40		0,50		■							mahfile açılan geçitte sıva dökülmeleri ve nemlenme vardır.		■	
D4			1,40		0,20									şerefden itibaren alçıdan olan minarenin demir konstrüksiyonunda yer yer paslnma vardır.	■		

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **ALX:** Alem No, **M:** Minare, **S:** Şerefe, **MH:** Mirab, **MB:** Minber, **DKX:** Dikme, **DL:** Dolap; **E:** En(m), **B:** Boy(m), **D:** Derinlik(m), **H:** Yükseklik-±0.00kotundan(m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

5.2. Murat Reis Türbesi

5.2.1. Dış tanımlama

Murat Reis Türbesi'nin dış tanımlamasında giriş cephesi olan doğu cephesinden başlayarak sırasıyla güney, batı ve kuzey cepheleri ile arada kalan güney-batı, güney-doğu ile kuzey-batı, kuzey-doğu cepheleri incelenmiştir. Yapı elemanları, boyutları, strüktürel malzemesi ile yüzeyindeki malzemeler problemleriyle ele alınmıştır.

Doğu (Giriş) Cephesi

Murat Reis Türbesi sekizgen formdadır. Sekizgen türbenin ortalama bir kenar uzunluğu 2,50m'dir. Doğu cephesi avluyu hazireden ayıran kemerli bir duvarla bölünmüştür. Duvar, türbenin karşısındaki şadırvanın güney duvarıyla birleşmektedir. Türbenin D1 notasyonlu duvarındaki kapı boşluğu kenarlardan çeyrek daire yaptıktan sonra yarım daireyle tamamlanmaktadır. Giriş kapısı (K5) dikdörtgen formdadır. Sağlamlığından yakın zamanda yenilendiği anlaşılmaktadır. D2 notasyonlu duvarda türbenin en geniş penceresi olan P4.1 (0,86 x 1,17) bulunmaktadır. Onun da üstünde türbenin kitabesi vardır. D3 notasyonlu duvar hazire içinde kalmaktadır. Pencerenin üstünde sivri kemerli bir form bulunmaktadır. Türbenin kubbesi çimento ile sıvanmıştır. Alemi tek parça mermerden oluşmaktadır. Silmesi iki kademeden oluşmaktadır.

A-2007

B-2007

C-2009

D-2009

E-2009

F-2009

Resim 5.11 (A) Doğu cephesi genel; (B) D1 duvarı; (C) D2 duvarı; (D) P4.1 penceresi; (E) Doğu cephesi kitabe; (F) Murat Reis Türbesi alemi

Çizelge 5.8. Dış Tanımlama Tablosu – Doğu Cephesi

DOĞU CEPHESİ

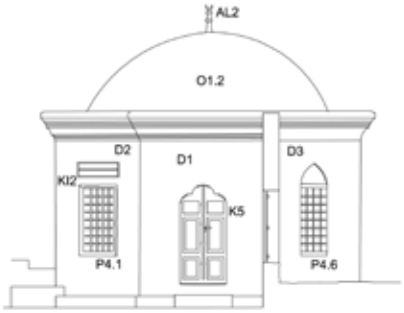

ANAHTAR PLAN

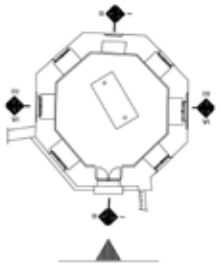

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			2,36			+1,81	■				■		■	bakımlıdır.			■
	K5		0,88	1,89	0,06				■					kapı yenilenmiştir.	■		
D2			2,46			+1,80	■				■		■	bakımlı durumdadır.		■	
	P4.1		0,86	1,17	0,06				■					pencere zaman içinde eğrilmiştir. yer yer çürüme başlamıştır.			■
	KI2		0,87	0,30			■							iyi durumdadır.			■
O1.2			4,67			+3,33	■						■	bakımlıdır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **AL:** Alem No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **KI:** Kitabe No, **SN:** Sanduka; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.8. (Devam) Dış Tanımlama Tablosu – Doğu Cephesi

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
O1.2	AL2		0,10			+3,85	■					■		tek parça mermerden yapımıştır. iyi durumdadır.	■		
D3			1,41			+1,82	■				■		■	kısmen bakımlıdır.		■	
	P4.6		0,73	1,17	0,06					■				çürüme başlamıştır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **AL:** Alem No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **KI:** Kitabe No, **SN:** Sanduka; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Güney Cephesi

Türbenin güney cephesinin D1 notasyonlu duvarı Büyük Hazire içinde bulunmaktadır. Duvarda üstünde sivri kemerli form olan bir pencere (P4.2) bulunmaktadır. Bu pencere, duvarda oluşturulan dikdörtgen bir çerçeve içinde yer almaktadır. Ayrıca diğerlerinde olduğu gibi çevresinde ahşap kaplaması yoktur. Dış cephede bütün pencerelerin farklı birer görünüşü olması tamirler sırasında birçok değişikliğe uğradığını göstermektedir. D2 notasyonlu duvarda P4.3 penceresi bulunmaktadır. Bu pencerenin de üstünde sivri kemerli hafif içe gömülmüş bir girinti bulunmaktadır. Pencerenin çevresi ahşapla kaplanmıştır. Korkulukları sağlamdır. Ancak pencere yıpranmıştır. Türbenin silmesi bu duvardan itibaren güney cephesindeki D1 duvarına kadar tek kademeli devam etmektedir. D3 notasyonlu duvar türbe ile çeşmeyi bağlarken hazire ile avluyu birbirinden ayırmaktadır. Duvarda geniş çaplı bir kemer bulunmaktadır.

A

B

Resim 5.12 (A) Güney cephesi genel; (B) D3 duvar

Çizelge 5.9. Dış Tanımlama Tablosu – Güney Cephesi

GÜNEY CEPHESİ

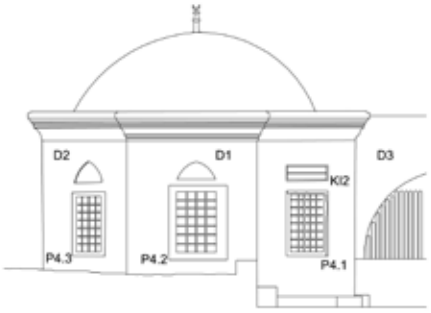

ANAHTAR PLAN

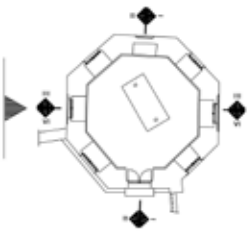

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			2,41			+1,81	■				■		■	iyi durumdadır.		■	
	P4.2		0,74	1,15	0,06				■					pencere yenilenmiştir.		■	
D2			2,40			+1,81	■				■		■	bakımlı durumdadır.		■	
	P4.3		0,72	1,16	0,06				■					pencere bakımlıdır.		■	
D3			3,18			+1,75		■					■	duvar yüzeyi bakımlıdır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **AL:** Alem No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **KI:** Kitabe No, **SN:** Sanduka; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Batı Cephesi

Türbenin batı cephesinde günümüzde kapatılmış olan ihtiyaç penceresi bulunmaktadır. Sandukanın sağında yer alan bu pencere duanın yapıldığı penceredir. Ebatları diğerlerine göre daha küçüktür. Bu pencerenin de üstünde hafif içe geçmiş sivri kemerli form bulunmaktadır. Duvarlar türbenin genelinde olduğu gibi sıvalı ve bakımlıdır. D2 duvarında P4.4 penceresi bulunmaktadır. Niteliksiz bir bakım yapılmştır.

A

B

C

Resim 5.13 (A) Batı cephesi genel; (B) D1 duvarı kapatılmış küçük pencere; (C) D2 duvarı P4.4 penceresi

Çizelge 5.10. Dış Tanımlama Tablosu – Batı Cephesi

BATI CEPHESİ

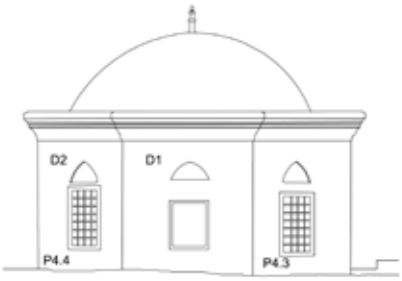

ANAHTAR PLAN

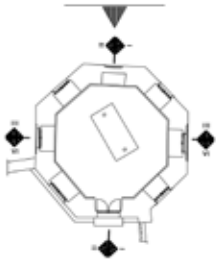

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	MALZEME YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			2,38			+1,81	■				■		■	pencere kapatılmıtştır.			■
D2			2,37			+1,81	■				■		■	duvar yüzeyinde kabarmalar vardır.			■
	P4.4		0,70	1,16	0,06				■					çürüme başlamıştır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **AL:** Alem No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **KI:** Kitabe No, **SN:** Sanduka; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Kuzey Cephesi

Türbenin kuzey cephesinde D1 ve D2 duvarlarında birer adet pencere (P4.5, P4.6) bulunmaktadır. P4.5 penceresinin sivri kemerli alınlığı yoktur. Bunun yerine pencere çerçevesinin 20cm kadar uzağında duvar yüzeyinde dikdörtgen bir çerçeve yapılmıştır. D3 duvarı avluya bakan cepheler kadar bakımlı değildir. Duvar yüzeyinde nemlenme ve küflenme vardır.

A-2009

B-2009

Resim 5.14. (A) Kuzey cephesi genel; (B) D1 duvarı P4.5 penceresi

Çizelge 5.11. Dış Tanımlama Tablosu – Kuzey Cephesi

KUZEY CEPHESİ

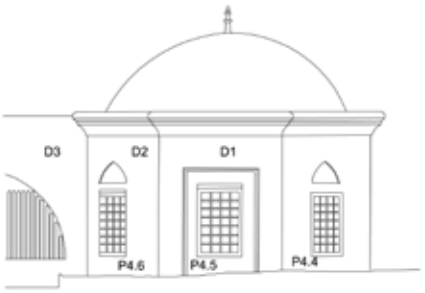

ANAHTAR PLAN

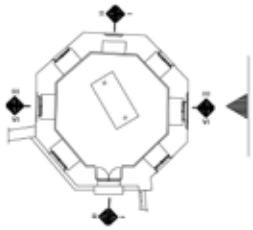

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	MALZEME YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			2,39			+1,81	■				■		■	sıvada soyulmalar vardır.		■	
	P4.5		0,72	1,16	0,06				■					pencere bakımlıdır.		■	
D2			1,41			+1,81	■				■		■	bakımlı durumdadır.		■	
	P4.6		0,73	1,17	0,06				■					ahşapta çürüme başlamıştır.			■
D3			3,18			+1,75		■			■		■	duvar yüzeyinde kireçlenme vardır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **AL:** Alem No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **KI:** Kitabe No, **SN:** Sanduka; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

5.2.2. İç tanımlama

Türbenin iç tanımlamasında tek mekân olan tZ01; yapı elemanları, boyutları, malzemeleri ve bozulmaları ile ele alınmıştır.

tZ01 – Murat Reis Türbesi

Murat Reis Türbesi'nin içi; sandukasının büyüklüğüne göre küçük kalmıştır. Türbenin genel olarak dış cephesinin bakımı özensiz de olsa yapılmıştır. Bunun nedeni türbenin tüm ada halkı tarafından ziyaret edilmesidir. Ancak iç mekânda durum böyle değildir. Özellikle giriş cephesi çok kötü durumdadır. Çimento ile sıvanan mekânda giriş cephesinde (D1, D2, D8) zeminden tavana kadar küf ve kireçlenme yayılmıştır. Bu cephelerden uzaklaştıkça küflenme ve çiçeklenme azalmaktadır. Türbenin bir iç duvarının uzunluğu ortalama 1.85m, çapı ise 4,30m'dir. Pencere boşlukları içerde basık kemerli bir forma sahiptir. Bu form dış cephede dikdörtgen bir çerçeveye dönüşmektedir.

Türbenin tam ortasında 1.97m uzunluğunda, 0,97m eninde, 1,30m kadar da yüksekliğinde Murat Reis'in sandukası bulunmaktadır. Sandukanın baş tarafında (D5 duvarının önü) Murat Reis'in Kıbrıs fethinde kullandığı kendine ait sancağı bulunmaktadır. Sancak uzun süre bakım görmediği için acil restorasyona ihtiyacı vardır. Her şeye rağmen günümüze kadar bütün bir parça halinde ulaşabilmiştir.

Türbenin yüksekliği eş yükselti çizgisinden (0.00 kotu) +3,17m'dir. Kubbeye geçiş pandantifle sağlanmıştır.

A-2009

B-2009

C-2007

D-2009

E-2009

F-2009

Resim 5.15 (A) D1, D8, D7 duvarı; (B) K5 kapısı; (C) D4, D5, D6 duvarı; (D) Pandantifleri; (E) Murat Reis Sandukası; (F) Murat Reis Sancağı

Çizelge 5.12. İç Tanımlama Tablosu – tZ01

Z01-TÜRBE İÇİ

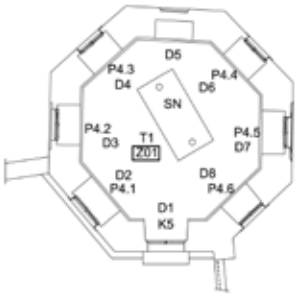

ANAHTAR PLAN

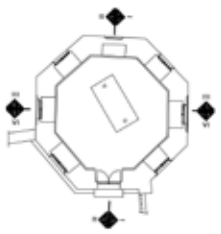

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			1,85			+1,54	■				■		■	duvarda büyük oranda küflenme vardır.			■
	K5		0,99	1,88	0,06				■					kapı yenilenmiştir.	■		
D2			1,84			+1,54	■				■		■	kireçlenme ve sıva dökülmesi vardır.		■	
	P4.1		0,86	1,17	0,06				■					penceresi bakımlıdır.		■	
D3			1,84			+1,54	■				■		■	kireçlenme ve sıva dökülmesi vardır.		■	
	P4.2		0,74	1,15	0,06				■					ahşap üstüne marsilya kiremit konularak yapılmıştır. iyi durumdadır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **AL:** Alem No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **KI:** Kitabe No, **SN:** Sanduka; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.12. (Devam) İç Tanımlama Tablosu – tZ01

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D4		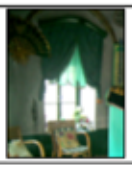	1,86			+1,54	■				■		■	diğer tarafa göre daha iyi durumdadır. duvar yüzeyinde kabarmalar vardır.		■	
	P4.3		0,72	1,16	0,06				■					pencere bakımlıdır.		■	
D5			1,86			+1,54	■				■		■	sağ tarafından kireçlenmeye başlamıştır. Büyük parçalar halinde sıva dökülmesi vardır.			■
D6			1,85			+1,54	■				■		■	sol tarafından kireçlenmeye başlamıştır. Büyük parçalar halinde sıva dökülmesi vardır.		■	
	P4.4		0,70	1,16	0,06				■					pencere bakımlıdır.		■	
D7							■				■		■	kireçlenme ve sıvada büyük parçalar halinde kaybolmalar vardır.			■
	P4.5		0,72	1,16	0,06				■					pencere bakımlıdır.		■	
D8			1,84			+1,54	■				■		■	en fazla yıpranan duvar olarak dikkat çekmektedir. Duvarın her tarafı küflenmiştir. Sıvası ve süslemeleri kaybolmuştur.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **AL:** Alem No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **KI:** Kitabe No, **SN:** Sanduka; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.12. (Devam) İç Tanımlama Tablosu – tZ01

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D8	P4.6		0,73	1,17	0,06				■					Duvarın her tarafı küflenmiştir. Sıvası ve süslemeleri kaybolmuştur.		■	
Z01			4,35	4,36										zemine şap atılmıştır.		■	
SN			0,97	1,97	1,30	-0,20								Sandukanın baş tarafında Murat Reis'in orijinal sancağı bulunmaktadır. Acilen restorasyonu gerekmektedir.			
T1			4,04			+3,18	■							giriş tarafında ciddi oranda küflenme vardır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **AL:** Alem No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **KI:** Kitabe No, **SN:** Sanduka; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

5.3. Türbedar Evi Mimari Analizi

5.3.1. Dış tanımlama

Türbedar Evinin dış tanımlamasında giriş cephesi olan batı cephesinden başlayarak sırasıyla kuzey, doğu ve güney cepheleri incelenmiştir. Yapı elemanları, boyutları, strüktürel malzeme ile malzeme problemleriyle ele alınmıştır.

Batı Cephesi

Evin camiye dönük olan bu yüzünde iki kapı (K4.1, K4.2) ve iki pencere (P3.1, P3.2) vardır. 'L' şeklindeki yapıda geride kalan D1 duvarının eni 6,57m'dir. Duvarın sağ tarafında kapıların üstüne denk gelecek şekilde üzeri marsilya kiremit kaplı ahşap bir saçak vardır. Saçağın sağ tarafında duvarda strüktürel kayıplar görülmektedir. Duvar kireçle devamlı sıvandığından kabarmalar ve alttaki astar sıva kayıpları görülmektedir. K4.1 notasyonlu kapı Külliyede çalışan proje gurubunun ofisi olarak kullanıldığından yenilenmiştir. K4.2 notasyonlu kapı ise bugün Külliye'de türbedarlık yapan Kargiglioğlu ailesinin yaşadığı odanın kapısıdır. Kısmen iyi durumdadır. Pencerelerin önünde demir korkuluklar bulunmaktadır. Bunlar tamamen paslanmış bir haldedir. Suyun verebileceği zararı önlemek için pencerenin üstüne 10cm'li çıkıntı yapacak şekilde bir tahta yerleştirilmiştir.

Namazgâhın da bulunduğu D2 duvarı D1 duvarından 4,19m kadar önündedir. Bu duvarda özellikle namazgâhın arkasında kalan kısımda yosunlaşma başlamıştır. Duvarda sıva dökülmeleri ve kabarmalar vardır. Namazgâh 1,71m enindedir. Mermer bloğun yer aldığı mihrab duvarı ise 1,08 x 2,55m boyutlara sahiptir. Duvarın kalınlığı da 20 cm'dir. Namazgâh yerden 20cm kadar yüksek bir platform üzerinde yer almaktadır. Mermer blok içeri doğru geniş açı yapacak şekilde yerleştirilmiştir. Mermer üzerinde sivri kemerli bir hat dışında her hangi bir süsleme yoktur.

A-2009

B-2009

C-2009

D-2009

E-2009

F-2009

Resim 5.16 (A) Batı cephesi genel; (B) D1 duvarı; (C) K4.2 kapısı; (D) P3.2 penceresi; (E) Batı cephesi D2 duvarı; (F) Namazgâh

Çizelge 5.13. Yapı Dış Tanımlama Tablosu – Batı Cephesi

BATI CEPHESİ

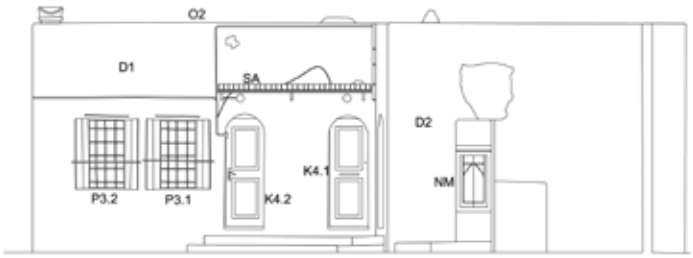

ANAHTAR PLAN

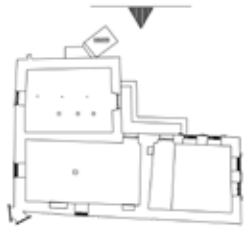

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			6,57			+2,44		■			■		■	yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır. sağ üst köşesinde duvardan kopmalar görülmektedir.			■
	K4.1		0,75	2,10	0,06				■					kapı yenilenmiştir.	■		
	K4.2		0,73	2,07	0,06				■					bakımlı durumdadır.		■	
	P3.1		0,70	1,33	0,06				■					ahşapta çürüme, korkuluklarda paslanma, kepenklerde de kırılmalar vadır.			■
	P3.2		0,69	1,34	0,06				■					ahşapta çürüme, korkuluklarda paslanma, kepenklerde de kırılmalar vadır.			■
	SA		2,94	0,30					■					ahşap üstüne marsilya kiremit konularak yapılmıştır. iyi durumdadır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.13. (Devam 2/2)Yapı Dış Tanımlama Tablosu – Batı Cephesi

ELEM.		FORMU	ÖLÇÜLER				MALZEME							DURUM			
							TAŞIYICI			YÜZEY							
TAŞIYICI	MİMARİ		E	B	D	H	KT	MT	A	AS	KS	KA	CT	NOTLAR	I	O	K
D2			5,71			+2,45		■			■		■	yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır. namazgâhın arkasında nemlenme de görülmektedir.		■	
	NM		1,71	2,55				■						namazgahın mihrabında mermer bir blok bulunmaktadır. kabarmalar ve dökülmeler vardır.		■	
	O2		12,54	8,81						■				üstünde su yalıtımı serilmiştir. bakıma ihtiyacı vardır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Kuzey Cephesi

Türbedar evinin kuzey cephesi aynı hizada bulunan kütüphane ile içinde kemerli bir kapı ve pencere ile kitabenin oluduğu bir duvarla birleşmektedir. Duvarın diğer tarafında Şahin-Fethi Giray Han Türbesi bulunmaktadır.

Duvarda büyük parçalar halinde kopmalar vardır. Bu cephenin D1 duvarında iki adet pencere bulunmaktadır (P3.3, P3.4). Her iki pencerede de alt taraftan çürüme başlamıştır. Korkuluklarında paslanma vardır. Diğer iki pencerede (P3.1, P3.2) olduğu gibi suyun verebileceği zararı önlemek için pencerenin üstüne 10cm'li çıkıntı yapacak şekilde bir tahta yerleştirilmiştir. D2 duvarı daha iyi durumdadır. Sıvalarda dökülmeler ve yüzeyde kabarmalar vardır. Bugün evin mutfağı olarak kullanılan Z03 mekânına açılan K4.3 kapısı bu duvarda bulunmaktadır. Kapı alttan çürümeye başlamıştır. Sonradan yapılan D3 duvarında astar sıva kaybolmaları vardır.

A-2009

B-2007

Resim 5.17 (A) Kuzey cephesi genel; (B) Şahin Giray Han Türbesi avlu kitabesi;

Çizelge 5.14. Yapı Dış Tanımlama Tablosu – Kuzey Cephesi

KUZEY CEPHESİ

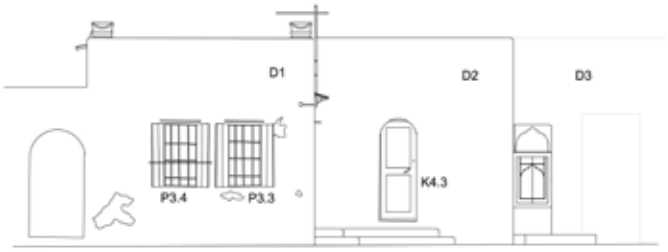

ANAHTAR PLAN

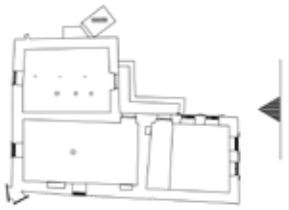

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			4,23			+2,45		■			■		■	yüzeyde kabarmalar ve sıvada büyük parçalar halinde dökülmeler vardır.		■	
D1	P3.3		0,69	1,33	0,06				■					ahşapta çürüme, korkuluklarda paslanma, kepenklerde de kırılmalar vadır.			■
D1	P3.4		0,69	1,34	0,06				■					ahşapta çürüme, korkuluklarda paslanma, kepenklerde de kırılmalar vadır.			■
D2			0,80			+2,46		■						yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır.			■
D2	K4.3		0,72	2,06	0,06				■				■	çürümeye başlamıştır		■	
D3			5,16			+2,44		■						duvar çok yıpranmıştır. sol alt tarafında sıvası kaybolmuştur. genelinde nemlenme ve kireçlenme vardır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Doğu Cephesi

Türbedar Evinin arka tarafı olan bu cephede sadece Z02 mekânını gören bir pencere (P3.5) bulunmaktadır. Duvarda ise damdan yağmur suyunun tahliyesi için sıvayla yapılan üç oluk yolu bulunmaktadır. Doğu cephesi Şahin ve Fethi Giray Han Türbesi'nin duvarıyla kesişmektedir. Bundan dolayı yapının bir kısmı Küçük Hazire içindedir. Duvarda genel olarak kabarmalar ve sıva dökülmeleri görülmektedir. P3.5 penceresi ofis olarak kullanılan Z02 mekânında olduğundan yenilenmiştir. Ancak kullanılan demir korkuluk diğer pencerelerdeki örnekleriyle ilgisi yoktur. Parmaklık şeklinde bir korkuluk kullanılmıştır. Bunun yanında pencerenin üstüne diğerlerinde olduğu gibi ahşap yerine kiremit kullanılmıştır.

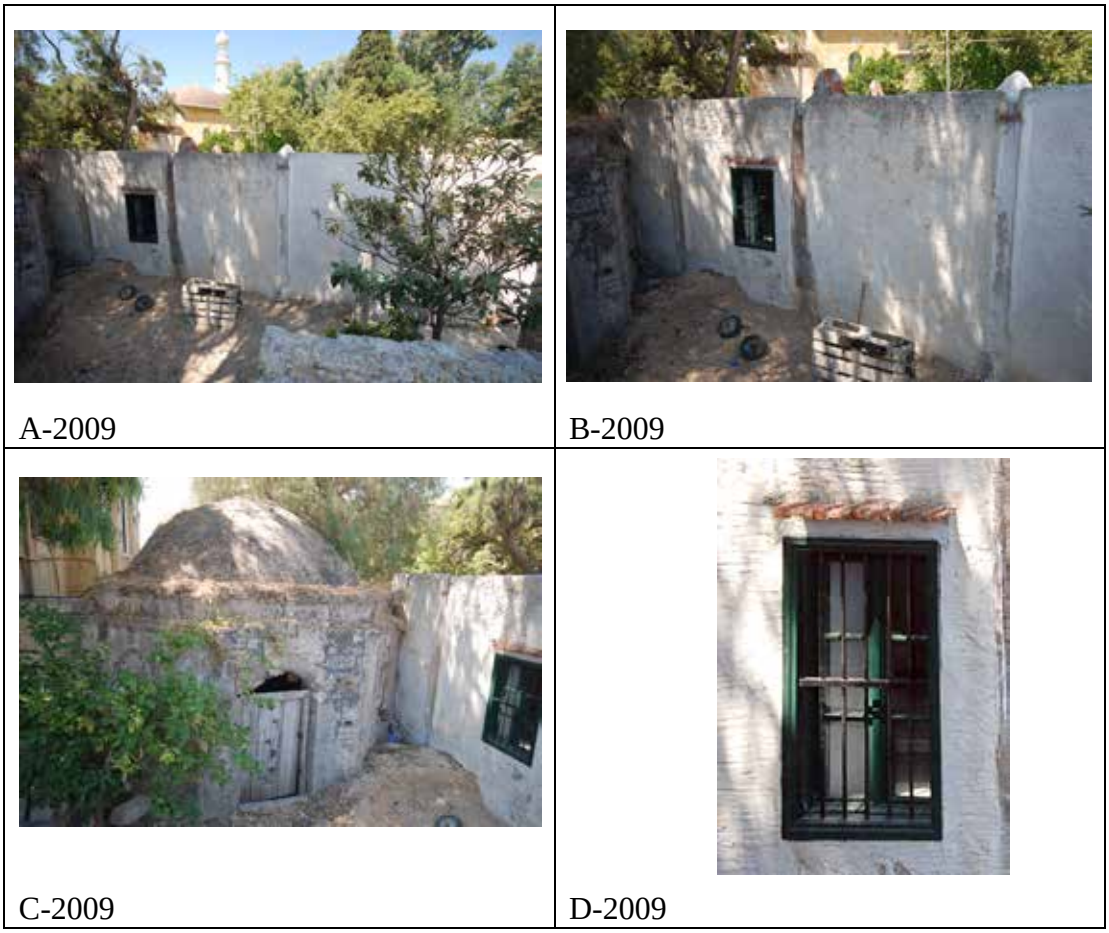

Resim 5.18. (A) Doğu cephesi genel; (B) Doğu cephesi yakın; (C) Doğu cephesi türbe kesişimi; (D) P3.5 penceresi

Çizelge 5.15. Yapı Dış Tanımlama Tablosu – Doğu Cephesi

DOĞU CEPHESİ

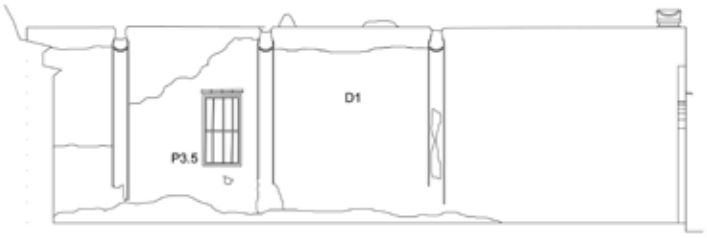

ANAHTAR PLAN

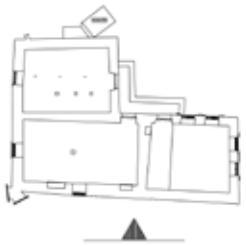

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			8,20			+2,44		■			■		■	yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır.			■
	P3.5		0,73	1,36	0,06				■					pencere yenilenmiştir. Önünde diğeleriyle uyuşmayan bir parmaklık yerleştirilmiştir.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Güney Cephesi

Türbedar Evinin yapı malzemesinin görüldüğü cephedir. Buna göre moloz taş ve dolgu malzemesiyle yapılmıştır. D1 duvarı sağ taraftan Türbe ile kesişmektedir. Duvarın orijinal sıva izleri yer yer görülmektedir. Ancak büyük ölçüde dökülmüştür. Güney cephesinin D1 duvarında biri ofisi gören (P3.6) diğeri mutfağı gören (P3.7) iki adet pencere bulunmaktadır. P3.6 penceresi yenilenmiştir. Orijinal korkulukları yerine basit parmaklıklar kullanılmıştır. P3.7 penceresi ise çürümeye başlamıştır. Etrafındaki taşlarda erime ve kesit kaybı vardır. Her iki pencerenin üstünde sudan koruma amaçlı bir sıra kiremit dizilmiştir. Duvarda sıvayla yapılmış iki adet su tahliyesi için oluk yolu yapılmıştır. Güney cephesinde D1 duvarından 30cm kadar geride olan hazire duvarı bulunmaktadır. D2 notasyonlu bu duvar moloz taştan inşa edilmiştir. Külliyenin avlusu ile Küçük Hazireyi birbirinden ayırmaktadır. Moloz taştan örülen bu duvar Türbedar Evi ile aynı yüksekliktedir. Duvarın ortasında geçiş için geniş bir kapı boşluğu bırakılmıştır.

A

B

Resim 5.19. (A) Güney cephesi genel; (B) Güney cephesi, P3.6 penceresi.

Çizelge 5.16. Yapı Dış Tanımlama Tablosu – Güney Cephesi

GÜNEY CEPHESİ

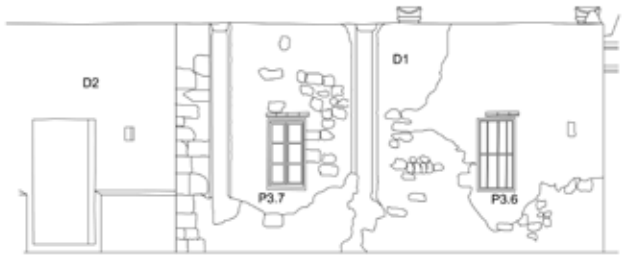

ANAHTAR PLAN

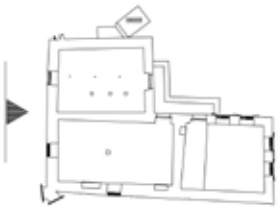

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			9,76			+2,44		■				■		sıvası tamamen dökülmüştür. yer yer izi göülmektedir.			■
D1	P3.6		0,73	1,36	0,06				■					pencere yenilenmiştir. Önünde diğeleriyle uyuşmayan bir parmaklık yerleştirilmiştir.		■	
D1	P3.7		0,72	1,33	0,06				■					pencerenin parmaklıkları ve kepenkleri yoktur. pencere üstünde marsilya kiremiti yerleştirilmiştir.			■
D2			4,89			+2,44		■			■			sıvası tamamen dökülmüştür.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

5.3.2. İç tanımlama

Türbedar Evinin iç tanımlamasında Z01-konut, Z02-ofis ve Z03-mutfak kısımlarının yapı elemanları, boyutları, malzemeleri ve bozulmaları ile ele alınmıştır.

Z01- Konut

Bu kısımda günümüzde Külliyede türbedarlık yapan Şaban Kargiglioğlu ve eşi Süheyla Hanım yaşamaktadır. Süheyla Hanım daha küçük yaşlardan itibaren Tekke'ye hizmet etmeye başlamıştır. Bugün de 10bin m^2'lik hazirenin bakımını ilerleyen yaşlarına rağmen gerçekleştirmektedirler. Oda 3,68 x 4,51m ebatlarında olup zemini kapıdan itibaren 20cm yükseltilerek ahşapla kaplanmıştır. Kaplanmayan kısma şap dökülmüştür.

Odanın D1 ve D2 duvarında ikişer pencere (P3.1, P3.2 – P3.3, P3.4) ve bir kapı (K4.2.) ile D4 duvarında da bir dolap (DL2) vardır. D3 duvarının önünde büyük eşyalar olduğundan tam olarak görülememiştir. Duvarlarda kabarmalar ve dökülmeler görülmektedir. Odanın tavanı birbirine paralel dizilen mertekler, tam ortadan geçen dik ahşap bir kirişle desteklenmektedir. Merteklerin çoğu nemlendiği için küflenmeye ve çürümeye başlamıştır. Bütün taşıyıcı elemanlar sehim yapmıştır. Odada ağır eşya yığını olduğu için duvarların çözümlemesi eksik kalmıştır.

A-2009

B-2009

C-2009

D-2009

E-2009

F-2009

Resim 5.20. (A) D1 duvarı ve P3.1-P3.2 pencereleri; (B) D2 duvarı P3.3-P3.4 pencereleri; (C) D3 duvarı; (D) D4 duvarı; (E) Tavan; (F) Zemin

Çizelge 5.17. Yapı İç Tanımlama Tablosu – Z01 Konut

eZ-01

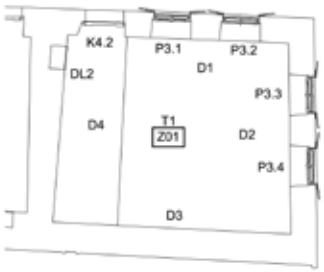

ANAHTAR PLAN

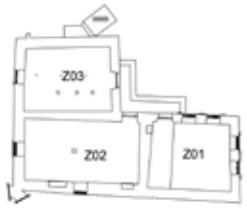

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
Z01			4,46	3,38			■				■		■	şap dökülen zeminin büyük kısmı yükseltilerek ahşapla kaplanmıştır.			■
T1			4,46	3,38					■					merteklerde büyük oranda küflenme ve çürüme vardır. Bazıları sehim yapmıştır.		■	
D1			4,40			+2,21			■					yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır.		■	
	K4.2		0,75	2,10	0,06				■					bakımlı durumdadır.		■	
	P3.1		0,72	1,27	0,06				■					ahşapta çürüme, başlamıştır.	■		
	P3.2	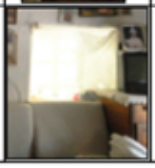	0,73	1,28	0,06				■					ahşapta çürüme başlamıştır.	■		

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.17. (Devam) Yapı İç Tanımlama Tablosu – Z01 Konut

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D2			3,71			+2,22								yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır.			
	P3.3	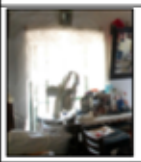	0,72	1,27	0,06									ahşapta çürüme başlamıştır.			
	P3.4	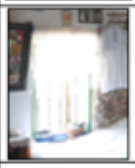	0,72	1,27	0,06		■				■		■	ahşapta çürüme başlamıştır.			■
D3			4,63			+2,20			■					yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır.		■	
D4			3,65			+2,20			■					yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır.		■	
	DL2		0,45	1,05	0,03				■					bakımlı durumdadır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Z02- Misafir Odası (Ofis)

Z02 Mekânın orijinal fonksiyonu tekkeye gelen misafirlerin ağırlandığı bir misafir odasıdır. Ancak günümüzde Tekke'deki inşaat çalışmalarının yürütüldüğü şantiye ofisi olarak kullanılmaktadır. Mekânın içi tamamen yenilenmiştir. Sadece tavanındaki mertekler orijinal olarak bırakılmıştır. Bu mertekler odayı enlemesine geçen iki yerde dikmesi olan çelik bir kirişle desteklenmektedir. Odanın ebatları 3,42 x 6,37m'dir.

D1 duvarında hiçbir mimari eleman yoktur. D2 duvarında ise 0,97 x 0,68m ve 1,39 x 0,99 ebatlarında iki dolap (DL3, DL4), duvardan 10cm çıkıntı yapan ve +0,15m yüksekliğinde 1,30m'lik bir ocak bulunmaktadır. Ocak büyük ebatlara sahip moloz taşlardan yapılmıştır. Bu duvarda ayrıca kütüphane ve türbenin yer aldığı arka bahçeye bakan bir pencere (P3.5) de bulunmaktadır. D3 duvarında Küçük Hazireye bakan bir pencere, D4 duvarında ise mekâna girişi sağlayan K4.1 kapısı vardır.

A

B

Resim 5.21. (A) D2 ve D3 duvarları; (B) D1 ve D2 duvarı

Çizelge 5.18. İç Tanımlama Tablosu – Z02 Misafir Odası

eZ-02

ANAHTAR PLAN

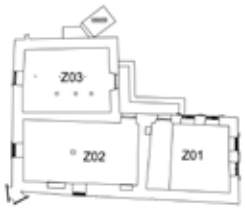

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	MALZEME YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			3,41			+2,22	■				■		■	iyi durumdadır	■		
D2			6,34			+2,22			■					iyi durumdadır	■		
	P3.5	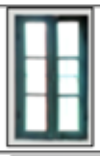	0,73	1,26	0,06				■					pencere yenilenmiştir.	■		
	OC1		1,30			0,15			■					yakın zamanda onarım görmüştür.	■		
	DL3		0,68	0,97	0,03				■					yakın zamanda onarım görmüştür.	■		
	DL4		0,98	1,39	0,03				■					yakın zamanda onarım görmüştür.	■		

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.18. (Devam) İç Tanımlama Tablosu – Z02 Misafir Odası

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D3			3,43			+2,22	■				■		■	iyi durumdadır			■
	P3.6		0,71	1,26	0,06				■					pencere yenilenmiştir.		■	
D4			6,40			+2,22		■			■		■	iyi durumdadır		■	
	K4.1		0,75	2,10	0,06				■					kapı yenilenmiştir.	■		
Z02			6,37	3,41					■					fayans döşenmiştir.		■	
T2			6,37	3,41					■					merteklere destek olan çelik bir taşıyıcı yapılmıştır. merteklerin bazıları çürümüştür.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Z03- Mutfak

Evin en çok yıpranan mekânıdır. Duvarlarda nemlenme ve küflenme başlamıştır. Sıvada kabarmalar ve yer yer dökülmeler vardır. Oda günümüzde mutfak ve depo olarak kullanılmaktadır. Mekânın D3 duvarında Küçük Hazireye bakan bir pencere (P3.7) ve D1 duvarındaki giriş kapısı (K4.3) kapısı dışında mimari bir eleman bulunmamaktadır.

Odanın zeminine şap atılmıştır. Tavanı ise çökmek üzerdir. Bu yüzden de tavan adi taşıyıcılarla desteklenmektedir. Büyük oranda küflenme ve nemlenme vardır. Mertekler büyük oranda sehim yapmıştır.

A-2009

B-2009

C-2009

D-2009

Resim 5.22. (A) Z03 genel; (B) D1 ve D2 duvarı, (C) Z03 tavanı T3, (D) P3.7 penceresi

Çizelge 5.19. İç Tanımlama Tablosu – Z03 Mutfak

eZ-03

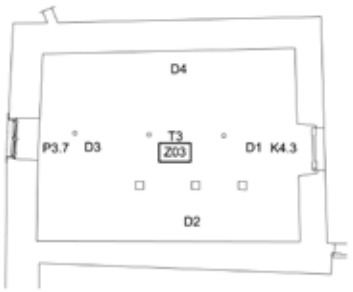

ANAHTAR PLAN

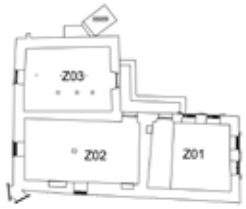

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			3,58			+2,21	■				■		■	yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır.			■
	K4.3		0,73	2,06	0,06				■					ahşapta çürüme başlamıştır.		■	
D2			4,88			+2,20	■				■		■	yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır.		■	
D3			3,47			+2,20	■				■		■	yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır. Duvar nemlenmiştir.		■	
	P3.7		0,71	1,26	0,06				■					ahşapta çürüme başlamıştır.	■		
D4			4,68			+2,21	■				■		■	yüzeyde kabarmalar ve sıvada dökülmeler vardır. Duvar nemlenmiştir.	■		

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.19. (Devam) İç Tanımlama Tablosu – Z03 Mutfak

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	ÖLÇÜLER B	ÖLÇÜLER D	ÖLÇÜLER H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	A	MALZEME YÜZEY AS	KS	KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
Z03		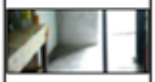	4,81	3,53										zemine şap dökülmüştür.			■
T3			4,81	3,53					■					tavan adi taşıyıcılarla desteklenmektedir. merteklerde küflenme, kireçlenme vardır. hepsi sehim yapmıştır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **DL:** Dolap No, **ZX:** Zemin No, **T:** Tavan No, **DK:** Dikme No, **SA:** Saçak **OC:** Ocak No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **A:** Ahşap; **AS:** Alçı Sıva, **KS:** Kireç Sıva, **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

5.4. Murat Reis Tekkesi

Murat Reis Tekkesi'nde yapılaşma Şövalyeler zamanına (1309-1522) belki de ondan da önceye kadar dayanmaktadır. Günümüzde ise tekkede yenileme çalışması adı altında onu kimliğinden uzaklaştıracak inşaat faaliyetleri devam etmektedir. Bundan dolayı da özellikle yükseklik ölçüleri değişkenlik arz etmektedir. Bunun yanında duvar örgüsünün büyük bölümü için kullanılan niteliksiz briket tuğla ve orijinal kalıntılarının neredeyse tamamının değiştirilmesi tanımlamalarda doğru bilgiye ulaşmayı zorlaştırmıştır. Ayrıca hiçbir yapı elemanının doğraması günümüze ulaşamamıştır. Burada notasyonu verilen kapı ve pencere açıklıklarıdır.

5.4.1. Dış tanımlama

Yapının dış tanımlamasında giriş kapısının olduğu güney cephesinden başlayarak sırasıyla batı cephesi, kuzey cephesi ve doğu cephesi; yapı elemanları, malzemeleri ve bozulmaları ile ele alınmıştır.

Güney Cephesi

Cümle kapısından girildikten sonra sağ tarafta yer alan cephedir. Kütüphane ile karşılıklı durmaktadır. D1, D2 ve D3 adıyla üç kısımda incelenen bu cephede zaman içinde büyük değişiklikler yapılmıştır. Değişiklikler günümüzde de davam etmektedir. D1 duvarı +4,48m yüksekliktedir. Duvarda zaman içinde kesme taşla örülen K21 (1,13 x 2,51m) kapısı ve P11 (0,74 x 1,38m) penceresi ortaya çıkarılmıştır. D2 duvarı ise tamirden önce tekkenin ana giriş kapısı olarak kullanılırken bugün duvar örülerek kapatılacaktır. Duvardaki taşların çoğu kırılmış ve sökülmüştür. D3 duvarı ise +1,10m yüksekliğe sahiptir ve tamamen briketle örülmüştür.

A - 2007

B – 2007 öncesi [K10]

C - 2008

D

E

F

Resim 5.23. (A) Tekke giriş pasajı - 2007, (B) Güney cephesi - 2007 öncesi [K10], (C) Güney cephesi - 2008, (D) K21 kapısı ve P12 penceresi, (E) yıkılan duvar, (F) briket tuğla

Çizelge 5.20. Dış Tanımlama Tablosu – Güney Cephesi

GÜNEY CEPHESİ

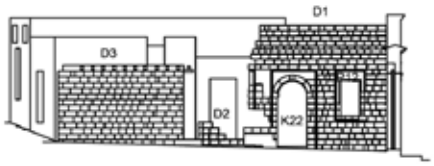

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			4,89			+2,79					■		çimento ile sıvanmıştır. Sıva dökülmeleri ile küflenme ve kireçlenme vadır.		■	
	K22		1,13	2,51	0,21								pencerenin boyasında dökülmeler, ahşabında da çürüme vardır. Pencere etrafı kabarmıştır. Korkulukları paslanmıştır.		■	
	P12		0,74	1,38	0,21						■		pencerenin boyasında dökülmeler vardır. Pencere etrafında çatlaklar görülmektedir. Korkulukları paslanmıştır.		■	
D2			2,35			-0,93							ahşap çıtalardan oluşan korkulukta kırılmalar görülmektedir.		■	
D3			4,83			+1,25							Sıvası tamamen dökülmüştür. Nemlenme ve küflenme vardır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Batı Cephesi

Tekkenin avluya bakan cephesidir. Duvar hizasında meydana gelen kırılmalara göre değerlendirirsek dört kısımda inceleyebiliriz. Buna göre D1 duvarında P5 (0,73 x 1,32m); D2, D3 ve D4 duvarlarında ise sırasıyla P6.1 (1,04 x 1,98m), P6.2 (1,02 x 1,98m) ve P6.3 (1,04 x 1,98m) pencereleri bulunmaktadır. Bunun yanında P6.3 penceresinin üstünde P6.3’ (1,25 x 0,66m) ve P6.3’’ (1,25 x 0,66m) notasyonuyla iki küçük pencere bulunmaktadır.

A – 2007 öncesi [K10]

B – 2007 öncesi [K10]

C – 2008

D – 2008

E – 2009

F – 2011

Resim 5.24. (A) Batı cephesi D1duvarı – 2007 öncesi [K10], (B) D2, D3 ve D4 duvarı - 2007 öncesi [K10], (C) D2 duvarı - 2008, (D) Batı cephesi 2008, (E) Batı cephesi 2009, (F) Batı cephesi 2011

Çizelge 5.21. Tekke Dış Tanımlama Tablosu – Batı Cephesi

BATI CEPHESİ 1/2

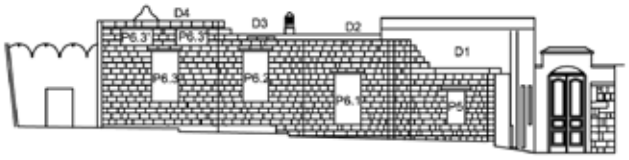

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			3,90			+1,03					■		çimento ile sıvanmıştır. Sıva dökülmeleri ile küflenme ve kireçlenme vadır.		■	
	P5		0,73	1,32	0,51								pencerenin boyasında dökülmeler, ahşabında da çürüme vardır. Pencere etrafı kabarmıştır. Korkulukları paslanmıştır.		■	
D2			3,29			2,35					■		pencerenin boyasında dökülmeler vardır. Pencere etrafında çatlaklar görülmektedir. Korkulukları paslanmıştır.		■	
	P6.1		1,04	1,98	0,50								ahşap çıtalardan oluşan korkulukta kırılmalar görülmektedir.		■	
D3			3,33			+2,47							Sıvası tamamen dökülmüştür. Nemlenme ve küflenme vardır.		■	
	P6.2		1,02	1,98	0,40						■		Şerefeye kadar kesme taş sonrası ise çelik konstrüksiyonlu alçıdan yapılmıştır		■	
D4			4,51			+3,09							Alçıdan yapılmıştır		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.21. (Devam) Tekke Dış Tanımlama Tablosu – Batı Cephesi

tZ-08 2/2

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D4	P6.3		1,04	1,98	0,40						■		Son cemaat yerinin duvarı büyük ölçüde yok olmuştur. Ayakta kalan taşlarda erime, çürüme ve küflenme vardır.		■	
	P6.3'		1,25	0,66	0,40								Kubbe çimento sıva ile kaplanmıştır. strüktürel bozulmalar görülmemektedir.		■	
	P6.3"		1,25	0,66	0,40										■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Kuzey Cephesi

Tekkenin zamanında kapalı avlularına bakan cephedir. Bugün duvar izi kalmadığı için tek avlu olarak görülen alan aslında harem ve selamlık avluları olmak üzere iki kısımdan oluşuyordu. Bu cepheyi malzeme ve yüzey olarak incelediğimizde karşımıza çıkan üç duvardan D1 duvarı moloz taş örgüsüyle bırakılmıştır. Basık kemerli K11 kapısı (1,15 x 2,42m) tekkenin aslında vardır. Kapının sol tarafında malzeme kaybı görülmektedir. Duvarın yüksekliği +2,89m'dir. Bu yükseklikten sonrası ise D2'de olduğu gibi briket tuğla ile devam edecektir. Her iki duvarın birleştiği yerde K12 (1,10 x 2,42m) kapısı vardır. D2 duvarında P8.1 (0,94 x 1,51m) penceresi de bulunmaktadır. D3 duvarı D1 ve D2 duvarlarının oluşturduğu hizadan 1,20m kadar geri çekilmiştir. Yenileme çalışmalarından önce temeline kadar kazılan bu bölüm yapının kendinde olan kesme taşlarla tamamlanmıştır. Yüksekliği +1,57m'ye kadar örülen duvarda P8.2 (0,92 x 1,46m) ve P8.3 (0,84 x 1,46m) olmak üzere iki pencere bulunmaktadır.

A - [K10]

B-2008

C-2009

D-2009

Resim 5.25. (A) Kuzey cephesi avlu duvarı [K10] – 2007 öncesi, (B) D1 duvarı 2008, (C) D1 duvarı - 2009, (D) D2 duvarı - 2009

Çizelge 5.22. Dış Tanımlama Tablosu – Kuzey Cephesi

KUZEY CEPHESİ

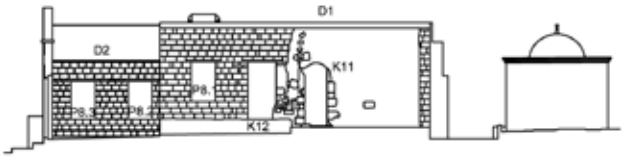

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			10,42			+2,89		■			■		derz boşalmaları ile malzeme kaybı vardır.			■
	K11		0,85	2,20	0,46								çevresindeki taşların bir kısmı erimiştir veya kopmuştur.			■
	K12		1,10	2,20	0,46								briketten yapılmıştır			■
	P8.1		0,94	1,54	0,46								briketten yapılmıştır		■	
D2			4,14			+1,57	■				■		tekkedeki malzeme kullanılarak yeniden örülmüştür		■	
	P8.2		0,92	1,46	0,47										■	
	P8.3		0,84	1,46	0,47										■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Doğu Cephesi

Güney cephesi, G. Nikolaou Caddesi'ne bakmaktadır. Aynı hizada devam eden uzun bir duvardan oluşmaktadır. K22 (1,33 x 3,05m) notasyonuyla belirtilen Cümle Kapısının da bulunduğu duvar yüzeyinde; P10.1 (1,31 x 1,94m), P10.2 (1,30 x 1,93m), P10.3 (1,31 x 1,93m) olmak üzere üç pencere ve Ahmet Hamdi Bey Çeşmesi bulunmaktadır. Çeşmenin eni 1,05m iken kurnasının uzunluğu 4m'yi bulmaktadır. Çeşmenin hemen yanında Selamlık avlusuna açılan K23 (0,98 x 1,92m) kapısı bulunmaktadır. Kapı tamir sırasında değiştirilmiştir. Duvarın devamında günümüzde hotelin hizmet binası olarak kullanılan Hidiv Konağı bulunmaktadır. Bütün duvar yüzeyi çimento ile sıvanmıştır. Sadece 0,57 x 0,82 ebatlarına sahip bir bölüm kesme taş örgüsünü gösterecek şekilde açık bırakılmıştır. Bırakılan bu açıklık yapının orijinalindeki bir pencere açıklığı olup duvar örgüsüyle bir ilgisi yoktur. Bundan dolayı da yanıltıcı olmaktadır.

A - [K10]

B - [K10]

C - 2008

D - 2009

Resim 5.26. (A) Doğu cephesi duvarı [K10] – 2007 öncesi, (B) Doğu cephesinden tekke [K10] – 2007 öncesi, (C) Doğu Cephesi - 2008, (D) Doğu Cephesi - 2009

Çizelge 5.23. Tekke Dış Tanımlama Tablosu – Doğu Cephesi

DOĞU CEPHESİ

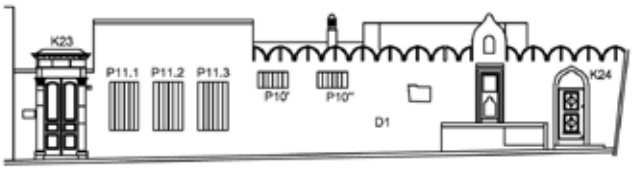

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			21,37			+3,21	■	■				■	meydana bakan yüzü bakımlıdır.		■	
	K23		1,33	3,05	0,56					■			yakın zamanda değiştirilmiştir.		■	
	K24		1,04	1,98	0,35					■			yakın zamanda değiştirilmiştir.		■	
	P11.1		1,11	1,89	0,55					■			sadece demir parmaklıkları kalmıştır.			■
	P11.2		1,10	1,89	0,54					■			sadece demir parmaklıkları kalmıştır.			■
	P11.3		1,15	1,89	0,55					■			sadece demir parmaklıkları kalmıştır.			■
	P10		1,14	0,60	0,44					■			sadece demir parmaklıkları kalmıştır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

5.4.2. İç tanımlama

Tekkenin iç tanımlamasında sol üst baştan Z01 notasyonuyla başlamak üzere saat yönünde ilerleyerek Z13 notasyonuyla belirtilen mekâna kadar sırasıyla 13 mekân yapı elemanları, boyutları, malzemeleri ve bozulmaları ile ele alınmıştır.

tk-Z01

Z01 mekânının D1 ve D4 duvarları briket tuğladan yapılmıştır. D2 duvarı orijinal moloz taş örgüsüne sahiptir. D3 duvarı ise 5 sıra kesme taşla örülüp bırakılmıştır. Mekânın yüksekliği +0,86m'ye ulaşmaktadır. D1 duvarında P5 (0,73 x 1,32m) penceresi ile D2 duvarında basık kemerli K6 (0,72 x 2,03m) kapısı dışında mekânda açıklık bulunmamaktadır. Orijinal moloz taş örgüsüne sahip D2 duvarında büyük boyutlarda strüktürel çatlaklar ve malzeme kayıpları vardır.

A – 2007 öncesi [K10]

B - 2008

C - 2009

D - 2009

Resim 5.27. (A) Z01 [K10] – 2007 öncesi, (B) Z01-2008, (C) D1,D2 duvarı, (D) D3, D4 duvarı

Çizelge 5.24. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z01

tZ-01

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			2,85			+1,03			■		■		briket tuğla ile örülmüştür			■
	P5		0,73	1,32	0,51											■
D2			4,89			+2,34		■			■		alt seviyelerde strüktürü etkileyecek derz boşalması ve kesit kaybı vardır.			■
	K6		0,72	2,03	0,73								basık kemerli dar bir kapıdır			■
D3			3,86			-0,92					■		tekkedeki taşlar kullanılarak 6 sıra kadar örülmüştür.		■	
D4			4,67			+1,10			■		■		briket tuğla ile örülmüştür			■
Z01			3,31	4,75								■	şap dökülmüştür.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z02

K6 kapısından girilen bu mekân külliye içinde tek tonozlu yapıdır. Tonozun iç yüksekliği 1,55m'dir. D1 duvarı dışında diğer yüzeyler büyük kesme taşlardan inşa edilmiştir. 3,54 x 4,63m ebatlara sahip mekânın D1 duvarına bitişik ve ortasından tonuz örtüyü destekleyen birer kemer geçmektedir. D1 duvarı tamamen briket tuğlayla örülmüştür. P6.1 penceresi (1,04 x 1,98m) bu duvarda bulunmaktadır. D2 duvarında K8 (0,83 x 1,75m) notasyonuyla alçak bir kapı açıklığı vardır. D3 duvarında ise büyük bir ocak ve çok küçük bir pencere yer almaktadır. 1,20m genişliğe sahip OC2 notasyonuyla belirtilen ocağın sağ tarafında muhtemelen selamlık bölümüyle iletişimi sağlamak amacıyla P7 (0,43 x 0,52m) pencere açıklığı bırakılmıştır. Ocağın sol tarafında yer alan K7 (0,73 x 1,73m) kapısı ise Z10 mekânın dolabı iken yenileme çalışmaları sırasında açılarak kapı haline getirilmiştir. D4 duvarında kemerin hizasında devam eden K6 (0,72 x 2,03m) kapısı ile DL6 (0,50 x 0,55m) dolabı yer almaktadır. Duvarlarda yer yer erime ve derz boşalmaları görülmektedir. Dökülen sıvasının izleri de mevcuttur.

A - 2008

B - 2009

C - 2009

D - 2009

Resim 5.28. (A) Z01 [K10] – 2007 öncesi, (B) Z01-2008, (C) D1,D2 duvarı, (D) D3, D4 duvarı

Çizelge 5.25. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z02

tZ-02 1/2

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			3,84			+1,55			■		■		briket tuğla ile örülmüştür			■
	P6.1		1,04	1,98	0,50											■
D2			4,34			+1,03	■				■		kısmen iyi durumdadır.		■	
	K8		0,83	1,75	0,68								çevresindeki taşlarda erime vardır		■	
D3			3,60			+1,55					■		yapısal değişiklikler yapılmıştır. taşlarda kopmalar vardır.		■	
	K7		0,73	1,73	0,67								sonradan açılmıştır. çevresindeki taşlarda parçalanmalar vardır.			■
	P7		0,43	0,52	0,23		■						küçük bir penceredir.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.25. (Devam) Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z02

tZ-02 2/2

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D3	OC2		1,20		0,50		■				■		tezgah taşında ve taşıyıcı taşlarında kırılmalar vardır.			■
D4			4,31			+1,03	■				■		taşlarda erime ve derz ayrılmaları vardır.		■	
	K6		0,72	2,03	0,73										■	
	DL6		0,50	0,55	0,53										■	
Z02			4,63	3,54								■	şap dökülmüştür.			■
O3			4,63	3,54			■				■		kemerli tek bölümdür, büyük kesme taşlardan yapılmıştır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z03

Bu mekân, K8 kapısı kadar genişliğinde 1,06m uzunluğa sahip küçük bir merdiven boşluğa sahiptir. Mekânın kotu -2,05m'den -1,17m'ye (88cm) kadar yükselmektedir. 4,77 x 1,91m ebatlarındaki mekânın hiçbir duvarında net bir duvar örgüsü yoktur. D1 duvarı briket tuğla ile örülmüştür. +2,35m yüksekliğe ulaşan bu duvarda P6.2 (1,02 x 1,98m) penceresi bulunmaktadır. D2 duvarı +2,87m yüksekliği ile mekândaki en yüksek duvardır. Duvarın sol tarafında sonradan kapatıldığı çok net olan bir pencere çerçevesi (1,00 x 0,80m) vardır. Günümüzdeki çalışmalarda bu pencere dolap haline getirilmiştir. Aynı zamanda içe doğru daralan K9 (1,03 x 2,08m) kapısı mevcuttur. D3 duvarı 1,73m eninde dar bir duvardır. D4 duvarında ise K8 (0,83 x 1,75m) kapısı ve daha önce açıklanan merdiven boşluğu bulunmaktadır. Mekânın diğer bir özelliği ise Rodos Kalesi içinde de benzerlerine sıkça rastlanan iki dar duvarı birbirine bağlayan kemer yapılmıştır. Kemer merdiven boşluğu hizasında ve K8 (0,83 x 1,75m ile K9 (1,03 x 2,08m) kapısı arasındadır. Kemerin tavan yüksekliği +1,62'dir.

A - 2008

B - 2009

C - 2009

D - 2009

Resim 5.29. (A) Z03 - 2008, (B) D3 duvarı, (C) D1,D3 duvarı, (D) Kemer

Çizelge 5.26. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z03

tZ-03 1/2

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			2,13			+2,35			■		■		briket tuğla ile örülmüştür			■
	P6.2		1,02	1,98	0,40											■
D2			4,72			+2,87		■			■		derz boşalmaları ve taşlarda kesit kaybı vardır			■
	K9		1,03	2,08	0,48										■	
D3			1,73			+2,35		■			■		derz boaşlmalar vardır.			■
D4			4,86			+2,35		■			■		derz boşalmaları ve taşlarda kesit kaybı vardır		■	
	K8		0,83	1,75	0,68										■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.26. (Devam) Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z03

tZ-03 2/2

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
KM1			1,90		0,27	+1,62	■				■		kısmen iyi durumdadır		■	
Z03			4,77	1,91								■	şap dökülmüştür			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z04

Kareye yakın olan bu mekânın boyutları 4,06 x 4,67m ve tavan yüksekliği de +3,09m'dir. D1 ve D3 duvarları tamamen briket tuğla ile örülmüştür. D2 ve D4 duvarları ise moloz ve kesme taşların birbirini tamamlayacak şekilde yerleştirilmesiyle örülmüştür. Her iki duvarda da ciddi malzeme kayıpları ve derz boşalmaları görülmektedir. Ayrıca kesme taşlarda yer yer erimeler vardır. D1 duvarında P6.3 penceresi (1,04 x 1,98m) ile bu pencerenin hemen üstünde yer alan P6.3' (1,25 x 0,66m) ve P6.3'' (1,25 x 0,66m) pencereleri bulunmaktadır. D2 duvarında zamanında haremin avlusuna açılan basık kemerli K11 (1,15 x 2,42m) kapısı, briketle örülmüş D3 duvarında mabeyne açılan K10.1 (1,05 x 2,18m) kapısı ile D4 duvarında K9 (0,76 x 2,08m) kapısı vardır.

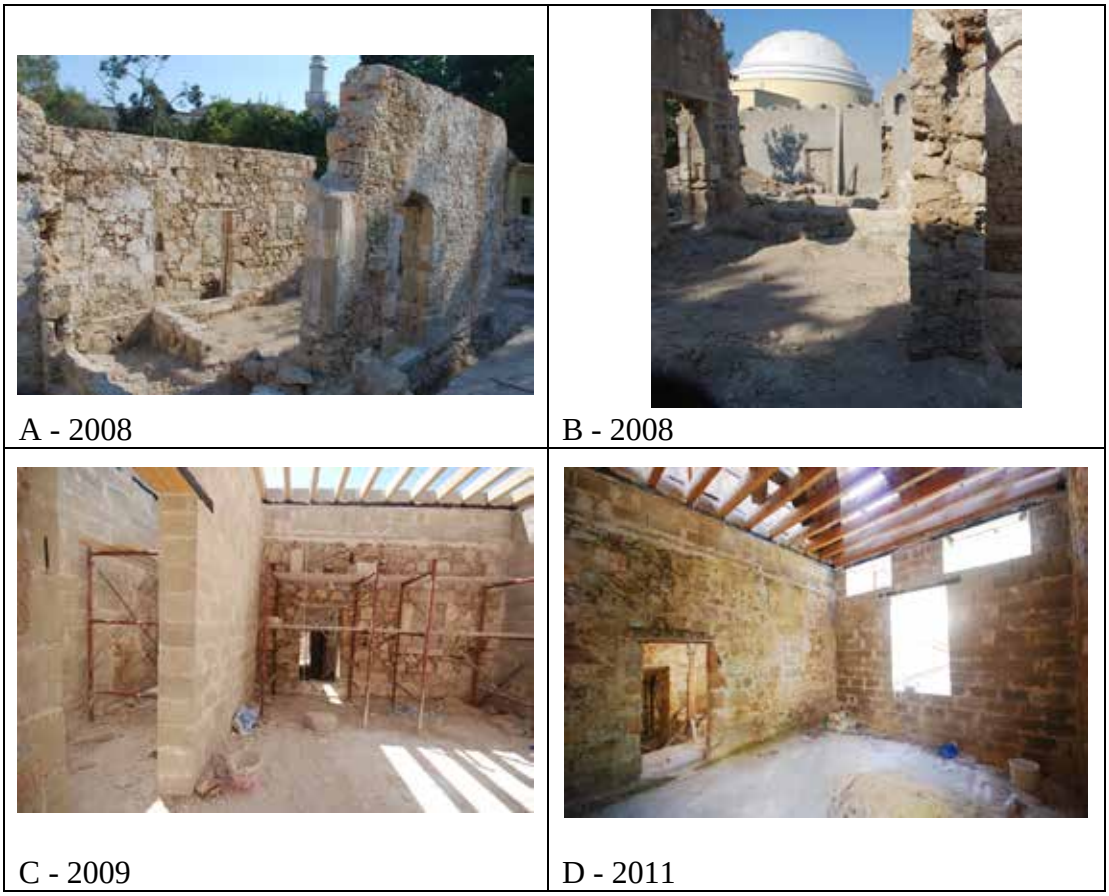

A - 2008 B - 2008

C - 2009 D - 2011

Resim 5.30. (A) Z04 - 2008, (B) Zemin, (C) D3,D4 duvarı, (D) D1

Çizelge 5.27. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z04

tZ-04

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			4,04			+3,09			■		■		briket tuğla ile örülmüştür			■
	P6.3		1,04	1,98	0,40											■
D2			4,75			+3,09		■			■		derz ayrılmaları ve taşlarda kesit kaybı vardır.		■	
	K11		1,15	2,42	0,47								açıklığın çevresindeki taşlarda kesit kaybı ve derz boşalmaları vardır.			■
D3			4,09			+3,09			■		■		briket tuğla ile örülmüştür			■
	K10.1		1,05	2,18	0,30											■
D4			4,59			+3,09		■			■		derz ayrılmaları ve taşlarda kesit kaybı vardır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z05

Tekkenin mabeyni olarak kullanılan bu mekânın boyutları 1,79 x 4,07m'dir. Duvar yüksekliği 2,89m'dir. D4 duvarı haricindeki diğer duvarlar büyük ölçüde briket tuğla ile örülmüştür. D1 duvarındaki K10.1 (1,05 x 2,18m) kapısı, harem bölümüne; D3 duvarındaki K10.2 (0,98 x 2,18m) kapısı da selamlık bölümüne bağlantıyı sağlamaktadır. D2 duvarındaki K12 (1,10 x 2,42m) kapısı selamlık avlusuna açılmaktadır. Kapı açıklığının etrafındaki taşlar yer yer dökülmüş, hatta yok olmuştur. Sağ alt tarafında ise tekkede yapılan yenileme çalışmalarında kapının boyutları büyütüldüğü için eski kapı hizasının kalıntıları görülmektedir. Mekânın D4 duvarı ise tekkenin gelişim süreci içerisinde belki de en çok değişikliğe uğrayan duvarıdır. 45cm kalınlığa sahip duvarın sağ tarafında kemerli bir açıklık izi okunurken hemen yanında dikdörtgen bir açıklık izi okunmaktadır. Sol taraftaki açıklığın ahşap lentosu bugün bile görülmektedir. Temel kazısında altında künkler ve tuğladan yapılmış geniş geçişler olduğu görülmektedir. D1 duvarı sol taraftan 1,31m boyunca 14cm kadar geri çekilmiştir. Bunun sebebi tekkenin son dönemlerinde buraya yapılan merdivendir. Tekke yıkılmadan önce burada üst kata geçişi sağlayan ahşap bir merdiven bulunmaktaydı. D4 duvarının birçok defa değişikliğe uğramasının nedeni de budur.

A - 2008

B - 2009

Resim 5.31. (A) Z04 - 2008, (B) Zemin

Çizelge 5.28. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z05

tZ-05

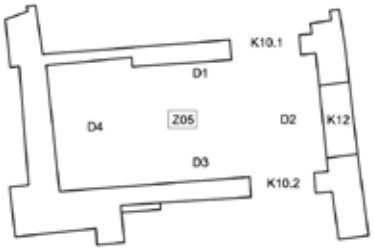

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			4,07			+3,09			■		■		briket tuğla ile örülmüştür			■
	K10.1		1,05	2,18	0,30											■
D2			1,78			+3,09			■		■		briket ve moloz taştan örülmüştür. moloz taş örgüde derz boşalmaları vardır			■
	K12		1,10	2,42	0,47											■
D3			4,07			+3,09			■		■		briket tuğla ile örülmüştür			■
	K10.2		0,98	2,18	0,30											■
D4			1,91			+3,09		■			■		yanyana iki kapı izi vardır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z06

Tekkenin yenileme çalışmaları sırasında neredeyse tamamen yıkılmış olan bu mekânın ebatları 2,46 x 3,24m'dir. D1, D2 ve D3 duvarları tamamen briket tuğla ile örülmüştür. D1 duvarında K10.2 (0,98 x 2,18m) kapısı, D2 duvarında da P8.1 (0,94 x 1,51m) penceresi ile D3 duvarında K14 (0,99 x 2,18m) kapısı bulunmaktadır. D4 duvarı ise orijinal haliyle bırakılmıştır. Tekkenin hamamına açılan dar sivri kemerli K13 (0,60 x 1,78m) kapısı bu duvarda yer almaktadır. İrili ufaklı kesme taşlardan inşa edilen duvar yüzeyinde taş erimeleri ve derz boşalmaları vardır.

A - 2008

B - 2008

C - 2009

D - 2009

Resim 5.32. (A) Z05 – D3 duvarı (B) Zemin, (C) D1,D3 duvarı, (D) D2 duvarı

Çizelge 5.29. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z06

tZ-06 1/2

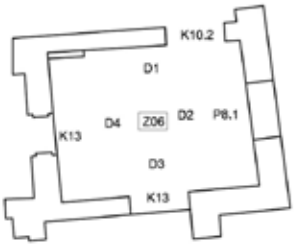

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	MALZEME YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			3,20			+3,09			■		■		briket tuğla ile örülmüştür			■
	K10.2		0,98	2,18	0,30											■
D2			2,44			+3,09			■		■		briket tuğla ile örülmüştür			■
	P8.1		0,94	1,51	0,46											■
D3			3,28			+3,09			■		■		briket ve moloz taştan örülmüştür. moloz taş örgüde derz boşalmaları vardır			■
	K14		0,99	2,18	0,30											■
D4			2,49			+3,09	■				■		kesit kayıpları ve derz boşalmaları vardır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.29. (Devam) Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z06

tZ-06 2/2

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D4	K13		0,60	1,78	0,43								kırılmalar ve çevresindeki taşların bır kısmı yok olmuştur. eksik yerler harçla tamamlanmıştır		■	
Z06			3,24	2,46								■	şap dökülmüştür			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z07

Tekkenin hamamı olan bu mekân kubbe örtüye sahiptir. Kareye yakın formda olan mekânın boyutları 2,01 x 2,06m'dir. Kubbeye geçiş pandantifle sağlanmıştır. +2,33m yüksekliğe sahip kubbe doğrudan kare form üzerine oturtulmuştur. Hamamın duvarlarında geniş alan kaplayan neme bağlı olarak gerçekleşen yosunlaşma, küflenme ve çiçeklenme vardır. Hamamın içinde sadece bir kurna orijinal haliyle günüme ulaşabilmiştir. Mermerden olan bu kurna D4 duvarında yer almaktadır. D1 duvarında yer alan kurna ise betondan inşa edilmiştir. D3 duvarında DL7 (0,48 x 0,90m) dolap nişi bulunmaktadır. D4 duvarında kurnanın üstünde su hazinesine açılan 40 x 47cm ebatlarında küçük bir açıklık bulunmaktadır. Su hazinesi 0,57 x 1,87m boyutlarında bir dikdörtgen forma sahiptir.

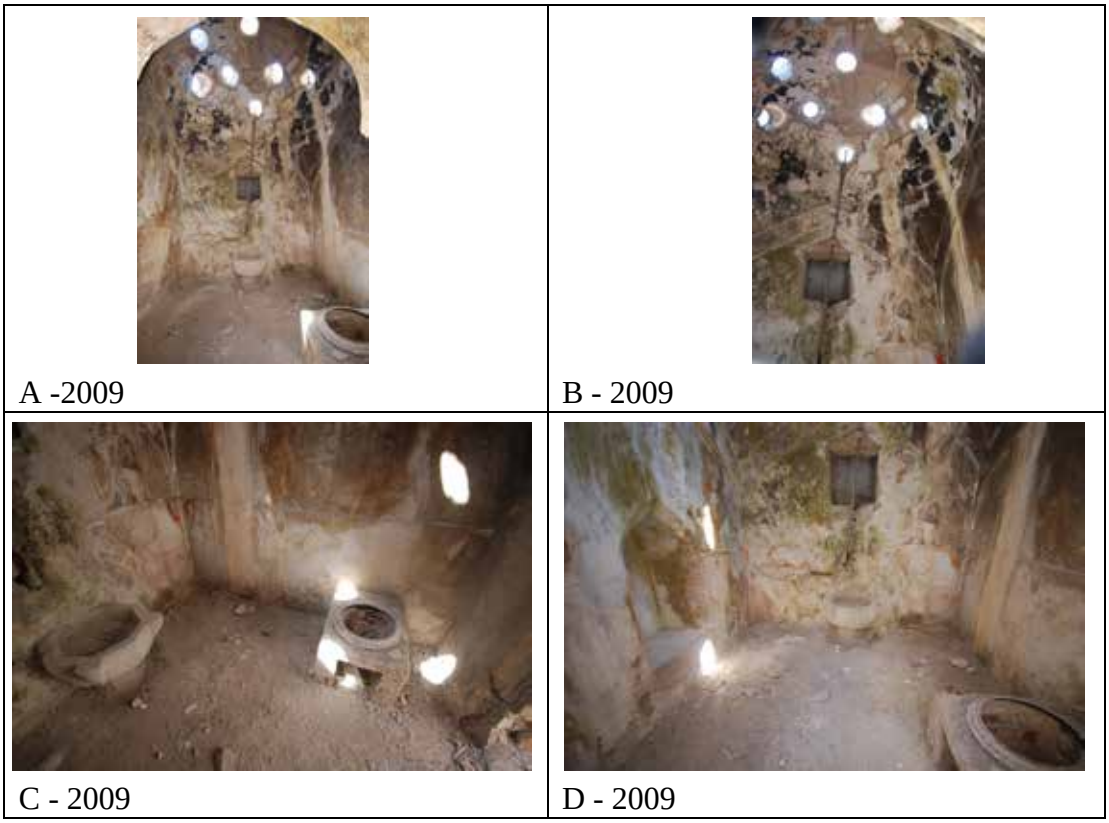

A -2009 B - 2009

C - 2009 D - 2009

Resim 5.33. (A) Z06 – D4 duvarı (B) Kubbe, (C) Zemin, (D) D1,D3, D4 duvarı,

Çizelge 5.30. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z07

tZ-07 1/2

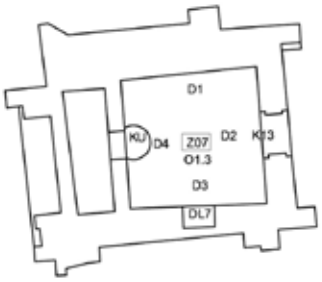

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			2,06			+2,30	■					■	nemlenme, küflenme ve çiçeklenme vardır.			■
D2			2,07			+2,30	■					■	nemlenme, küflenme ve çiçeklenme vardır.			■
	K12		0,60		0,43								çevresindeki taşlarda kırılmalar vardır.			■
D3			2,07			+2,30	■					■	nemlenme, küflenme ve çiçeklenme vardır.			■
	DL7		0,48	0,90	0,32											■
D4			1,94			+2,30	■					■	nemlenme, küflenme ve çiçeklenme vardır.			■
	KU		0,55	0,55	0,40								mermerden yapılmıştır, kırıklar vardır			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.30. (Devam) Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z07

tZ-07 2/2

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	ÖLÇÜLER B	ÖLÇÜLER D	ÖLÇÜLER H	MALZEME TAŞIYICI KT	MALZEME TAŞIYICI MT	MALZEME TAŞIYICI B	MALZEME TAŞIYICI A	MALZEME YÜZEY KA	MALZEME YÜZEY CT	DURUM NOTLAR	DURUM I	DURUM O	DURUM K
O1.3			1,88	1,00			■					■	sıva dökülmeleri, kesit kayıpları, nemlenme ve malzeme eksilmesi vardır			■
Z07			2,06	2,01								■	şap dökülmüştür			■
HZ			1,87	0,00	0,57							■	çimento ile sıvanmıştır			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z08

Z08 mekânı, zemini -2,05m'ye oturan 3,90 x 5,45m ebatlarında geniş bir alanı kaplamaktadır. Ortasından 3 metre açıklık geçen geniş bir kemer bulunmaktadır. Kemerin ve duvarların yüksekliği +1,42m'ye ulaşmaktadır. K14 (0,99 x 2,18m) kapısından girilen mekânın D1 duvarı ikiye kısımdan oluşmaktadır. Kesme taştan yapılan ve kemerin solunda yer alan bölümde kemerli bir niş bulunmaktadır. Duvar üzerinde büyük boyutlarda strüktürel çatlaklar vardır. Kemerin sağında kalan kısım ise briket tuğlayla örülmüştür. D2 duvarı yenileme çalışmaları sırasında yıkılıp bugünkü haline getirilmiştir. Yeniden örülen bu duvarda briket kullanılmamış onun yerine yapıda olan kesme taşlar değerlendirilmiştir. Duvarda P8.2 (0,92 x 1,46m) ve P8.3 (0,84 x 1,46m) pencereleri bulunmaktadır. D3 duvarı tekkeyi yoldan ayıran duvardır. İki kısımdan oluşmaktadır. Duvar yüzeyinin çimento sıvası yenileme çalışmaları sırasında raspa edilmiştir. Moloz taş örgüsüne sahip duvarda yer yer derz boşalmaları ve malzeme kayıpları görülmektedir. Kemerin sağ tarafında kalan kısımda kapatılan küçük bir pencere vardır. D3 duvarı ile D4 duvarını üçgen oluşturarak bağlayan 2,02m eninde OC3 notasyonuyla belirtilen ocak bulunmaktadır. Ocağın bacası yoktur, ancak baca kaidesi ayaktadır. Tezgâhı kırık vaziyettedir. D4 duvarında ocak tezgâhının devamı şeklinde olan bir yükseklik vardır. Ayrıca Z09 mekânına geçişi sağlayan içe doğru daralan K15 (1,05 x 2,17m) kapısı bulunmaktadır. Gelişi güzel kesilmiş taşlardan oluşan duvar örgüsünde taş kayıpları, derz boşalmaları ve strüktürel çatlaklar vardır. K15 (1,05 x 2,17m) kapısı tekkenin gelişim aşamasında önce açılmış ancak yenileme çalışmasından önce kapatılmış vaziyettedir. Yenileme çalışmaları sırasında tekrar açılmıştır. Z08 tarafında tepesi düz olan kapının Z09 mekânında tepesi basık kemerlidir.

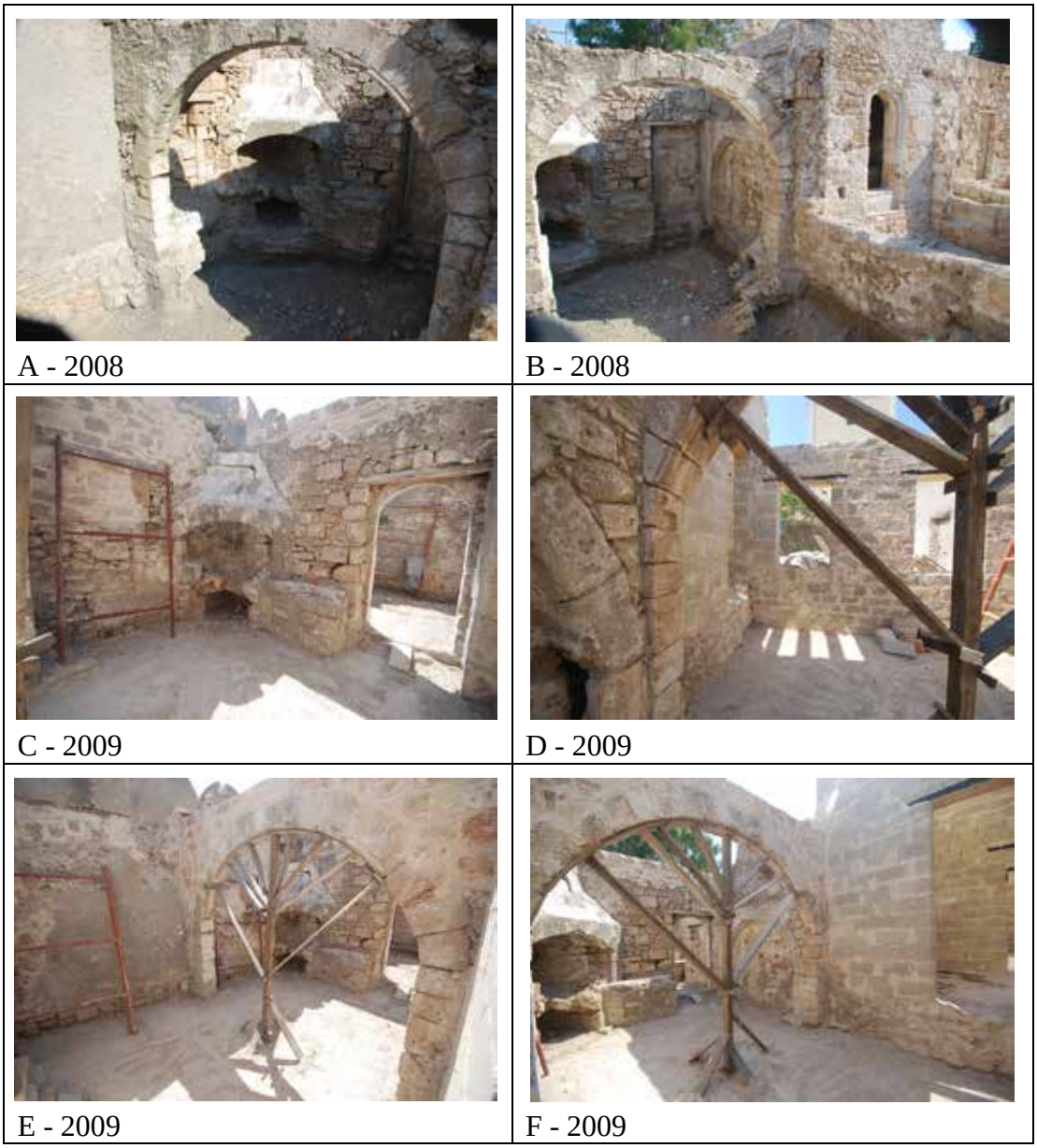

Resim 5.34. (A) Z08 – Ocak (B) D4 duvarı, (C) D3'' duvarı, (D) D1 ve D2 duvarı, (E) D3 duvarı ve kemer,(F) D1, D4 duvarı ve kemer

Çizelge 5.31. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z08

tZ-08 1/2

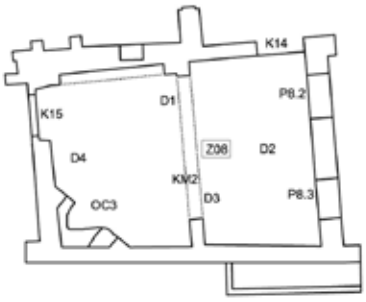

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	MALZEME YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			5,68			+1,70	■		■		■		iki kısımdan oluşmaktadır. ilk kısımda büyük kemer bir niş vardır. ikincisi briketten yapılmıştır.		■	
	K14		0,99	2,18	0,30											■
D2			4,08			1,42	■				■		tekke taşları yeniden değerlendirilerek örülmüştür.		■	
	P8.2		0,92	1,46	0,47										■	
	P8.3		0,84	1,46	0,47										■	
D3			5,43			+2,21		■			■		iki kısımdan oluşmaktadır. caddeye bakmaktadır. öbür tarafında çeşme vardır. bir küçük penceresi kapatılmıştır.		■	
	KM2		3,00		0,28	0,95	■				■		kısmen iyi durumdadır		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.31. (Devam) Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z08

tZ-08 2/2

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D4			3,36			+1,42		■			■		Son cemaat yerinin duvarı büyük ölçüde yok olmuştur. Ayakta kalan taşlarda erime, çürüme ve küflenme vardır.		■	
	K15		1,05	2,17	0,38								Kubbe çimento sıva ile kaplanmıştır. strüktürel bozulmalar görülmemektedir.		■	
	OC3		2,02		0,90		■				■		tezgahı kırılmıştır. taşıyıcı taşlarında kırıklar ve kopmalar vardır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z09

Bu mekân tekkenin küçük bir iç avlusu olma özelliğine sahiptir. Orijinal kullanımında üzeri örtülmemiştir. D1 duvarı yenileme çalışmaları sırasında yapının kendisinde olan kesme taşlarla yeniden örülmüştür. Ancak özensiz işçilik yapılmış ve çok fazla çimento harç kullanılmıştır. Duvar yüzeyinde K16 (0,96 x 2,22m) kapısı ile hemen yanında olan P9 (0,75 x 1,22m) penceresi vardır. D2 duvarı rastgele yerleştirilen kesme ve moloz taşlardan örülmüştür. Duvarda harç yok denecek kadar az vardır. Taşlarda erime ve malzeme kayıpları strüktürel açıdan tehlike oluşturacak kadar ciddidir. Bu duvar 2011'deki çalışmalar sırasında korunarak tamir edilmiştir. Duvar yüzeyinde basık kemerli ve çalışmalar sırasında tekrar açılan K15 (0,87 x 2,17m) kapısı bulunmaktadır. D3 duvarında ise zamanında dışarıya açılan bir selamlık kapısı ve bu kapının da üstünde P10' (1,14 x 0,60m) ve P10'' (1,14 x 0,60m) pencere açıklıkları bulunmaktadır. Duvar yüzeyi çimento ile sıvanmıştır. D4 duvarı alt ve üst olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Mevcut bir duvarın uyarlanmasıyla oluşturulmuştur. Moloz taş örgüye sahip alt kısmı 60cm kalınlığında iken kesme taştan yapılan üst tarafı 30cm kalınlığındadır. Yenileme çalışmaları sırasında K17 (0,95 x 1,95m) kapısı açılmıştır. Kalın bir duvarda açılan bu kapı açıklığında boşluğun kapı formatına uygun hale getirilmesi için yapılan zorlamalar mekân içinde aykırı bir durumu oluşturmuştur. Buna karşılık yapının orijinalinde olan ve üst kısımda yer alan pencere açıklıkları taşla örülerek kapatılmıştır.

A - 2008

B - 2011

Resim 5.35. (A) Z09, D2 ve D3 duvarı (B) D1 ve D2 duvarı

Çizelge 5.32. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z09

tZ-09 1/2

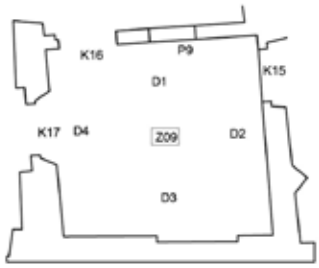

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			3,49			+1,49	■				■		tekkenin taşları değerlendriler yeniden örülmüştür.		■	
	K16		0,96	2,22	0,23										■	
	P9		0,75	1,22	0,23										■	
D2			3,31			+1,42		■			■		derz boşalmaları ve kesit kayıpları vardır.		■	
	K15		0,87	2,17	0,38										■	
D3			3,44			+2,21		■			■		çimento ile kaplanmıştır. yüzeyinde kapı izi vardır		■	
D4			3,10			+2,78		■			■		derz boşalmaları ve taşlarda erime vardır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.32. (Devam) Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z09

tZ-09 2/2

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	MALZEME YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D4	K17		0,95	1,95	0,58	0,00										■
Z09			3,46	3,21	0,00	0,00					■		şap atılmıştır		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z10

Z10 mekânı ortasında kemer bulunan tekkedeki üçüncü odadır. K16 (0,96 x 2,22m) kapısından girilen mekânın ölçüleri 3,60 x 4,29m'dir. Duvar yüksekliği D1 duvarında +2,34m, D2 duvarında 3,09m, D3 duvarında +1,42m ve son olarak D4 duvarında +2,78m'dir. D1 duvarında P7(0,43 x 0,52) penceresi ile K7 (0,72 x 1,74m) kapısı bulunmaktadır. Karma taş örgüsüyle inşa edilen duvarda derz boşalmaları, malzeme kayıpları ve taşlarda erime vardır. K7 (0,72 x 1,74m) kapısı tekkenin aslında dolap olarak kullanılırken yenileme çalışmaları kapsamında açılarak kapı boşluğu elde edilmiştir. 2,14m eninde OC4 notasyonlu ocak elemanın yer aldığı D3 duvarı iki kısımdan oluşmaktadır. Kemerin solunda kalan ve K18 (1,03 x 2,56m) kapı açıklığının bulunduğu birinci kısım ile ocak ve bacanın bulunduğu ikinci kısım şeklindedir. Bacası olan tek ocak OC4 notasyonuyla belirtilen bu ocaktır. Z07 notasyonlu hamam mekânının su hazinesine komşu olan ocak, hamam suyunu ısıtmaktaydı. D2 ve D3 duvarlarının kesiştiği köşede tekkenin aslında su havuzu olarak kullanılan ve zeminin altına kadar giden büyük bir boşluk bulunmaktadır. Bu havuz D3 duvarında yer alan K16 (0,96 x 2,22m) kapısına kadar uzanmaktadır. Kesme taş örgüsüne sahip duvarın temel kazısında K16 kapı açıklığının altında geniş ağızlı künk dikkat çekmektedir. D4 duvarı da kemer tarafından ikiye ayrılmıştır. Kemerin solunda kalan kısımda büyük bir niş yer almaktadır. Özensiz kesilmiş taşlardan örülmüş bu duvarda derz boşalmaları ve malzeme kayıpları vardır. Kemerin solunda kalan ikinci kısım yenileme çalışmaları sırasında yıkılmış ve yapıdan çıkan düzgün kesme taşlarla yeniden örülmüştür. Duvar yüzeyinde K19 (1,03 x 2,56m) kapı açıklığı bulunmaktadır.

A - 2008

B - 2008

C - 2008

D - 2009

E - 2009

F - 2009

Resim 5.36. (A) Z10 baca - 2008, (B) D3 ve D4 - 2008, (C) D2 ve D3 - 2008, (D) D2 ve D3 - 2009, (E) D1, D2 ve D3 duvarı, (F) Kemer

Çizelge 5.33. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z10

tZ-10 1/2

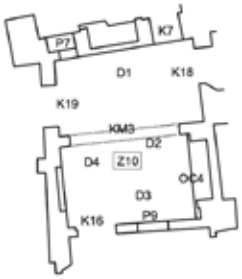

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
Z10			3,60	4,29							■		zemin seviyesi düşürülmüştür ve şap atılmıştır.			■
D1			3,48			+2,34		■			■		zemin seviyesine yakın malzeme kaybı vardır. Genelinde de derz boşalmaları görülmektedir			■
	K7		0,72	1,74	0,67								duvar olan kısımaçılarak kapı halinde getirilmiştir.			■
	P7		0,43	0,52	0,23											■
D2			4,50			+3,09	■				■		kısmen iyi durumdadır		■	
	K18		0,88	2,25	0,44											■
	OC4		2,13		0,46		■				■		kısmen iyi durumdadır		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.33. (Devam) Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z10

tZ-10 2/2

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D3			3,31	0,00	0,00	+1,42	■				■		tekkenin taşları değerlendriler yeniden örülmüştür.		■	
	K16		1,01	2,22	0,23	0,00									■	
	P9		0,75	1,22	0,23	0,00									■	
D4			4,15	0,00	0,00	+1,42		■			■		malzeme kaybı ve taşlarda erime vardır. Genelinde de derz boşalmaları görülmektedir		■	
	K19		1,03	2,56	0,37	0,00									■	
KM3			2,72	0,35	0,26	0,00	■				■		kısmen iyi durumdadır		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z11

Z11 mekânı 1,88 x 1,49m ebatlarında küçük ve önemsiz gibi görünen bir mekân olmasına karşın tekkenin yüzyıllar içinde gelişim sürecinde bu gelişimin bütün izlerini barındıran bir özelliğe sahiptir. Tekkenin tam ortasında yer alan bu mekân birçok defa fonksiyon değiştirilerek kullanılmıştır. Ayrıca dört duvarında da görülen parça parça duvar örgüleri farklı zamanlarda yapılan müdahalelerin birer izleridir. D2 duvarında sol tarafında kemerli bir kapı izi varken, izin bittiği yerde lentosu üzerinde olan düz tavanlı bir geçiş izi vardır. Zemini yenileme çalışmaları sırasında aşağı indirilen mekânın temel kazısındaki fotoğraflarda tuğladan yapılmış özel kanallar ve künk yolları dikkat çekmektedir. Duvarın özellikle alt tarafının tahliye amaçlı kullanıldığından tamir sonrası oluşan boşluklar strüktürel açıdan tehlike oluşturmaktadır. Çimentoyla kapatılan bu boşluklar mekânın geçmişinin izlerine de zarar vermektedir. Öbür yüzünde hamam ve su hazinesi olan ve 76cm'lik kalınlığıyla tekkenin en kalın duvarı olma özelliğine sahip D3 duvarında büyük bir kesit kaybı dikkat çekmektedir. Eski planlarda çıkıntı şeklinde bir duvar gözükmektedir. Kesit kaybı olan bu yerde kül izleri ve künk hatları görülmektedir. Zemin seviyesi aşağı indirildiğinden -1,16m seviyesinin altında bütün yüzeylerde parçalanma ve malzeme kaybı vardır. K18 (1,09 x 2,25m) kapısının yer aldığı D4 duvarı kapı hizası boyunca iki tarafı sadece kapının oturacağı birer çıkıntı kadardır. Bu çıkıntının sağ tarafı briket tuğla iken sol tarafı D3 duvarının içe doğru kırılmasıyla oluşturulmuştur. D4 duvarında ahşap lentonun üstü tekkedeki kesme taşlardan faydalanılarak örülmüştür.

Foto 6.202. 2008

Foto 6.203. 2008

Foto 6.204.

Resim 5.37. (A) Z11 D2 ve D3 duvarı - 2008, (B) D2 ve D3 - 2008, (C) D1 ve D2 - 2009

Çizelge 5.34. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z11

tZ-11

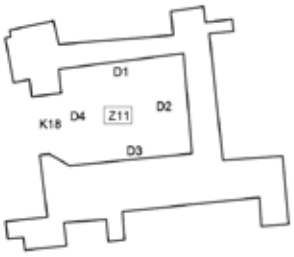

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			1,89			+2,34		■			■		malzeme kaybı ve taşlarda erime vardır. Genelinde de derz boşalmaları görülmektedir			■
D2			1,51			+2,86		■			■		yan yana iki kapı izi görülmektedir.		■	
D3			1,85			+2,86			■		■		düşey bir hat halinde büyük bir malzeme eksilmesi görülmektedir			■
D4			1,46			+2,86		■			■		kapı üstü duvar briket tuğladır			■
	K18		1,09	2,25	0,44											■
Z11			1,88	1,49								■	şap atılmıştır			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z12

Tekkede yenileme çalışmasına başlarken bu mekânın yapı elemanları tamamen yıkılmıştır ve rölöve sırasında tamamlanamamıştır. 2,23 x 4,93m boyutlara sahip mekânın D1 duvarı yapıdaki kesme taşlar kullanılarak ancak -0,70m kotuna kadar örülmüştür. K19 (1,03 x 2,56m) kapı açıklığının bulunduğu D2 duvarı da aynı şekilde yapıdaki kesme taşlar kullanılarak yeniden örülmüştür. Duvar +1,42m kotuna kadar ulaşmaktadır. K20 (1,13 x 2,51m) kapısının yer aldığı D3 duvarının aslı moloz taş örgüdür. Ancak tamir sırasında kapı lentosunun üstünden itibaren yapıdaki kesme taşlar kullanılarak tamir edilmiştir. D4 duvarının taşları ise sökülmüştür. Yıkılan parçaların izleri görülmektedir. Kesme taştan yapılmış olduğu anlaşılan bu duvarda tekkenin üstünde ahşaptan kırma bir çatının yer aldığı ana giriş kapısı bulunmaktaydı.

A-2008

B-2008

C-2009

D-2009

Resim 5.38. (A) Z12 - 2008, (B) D2 duvarı 2008, (C) Genel, (D) D1, D2 ve D3 duvar

Çizelge 5.35. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z12

tZ-12

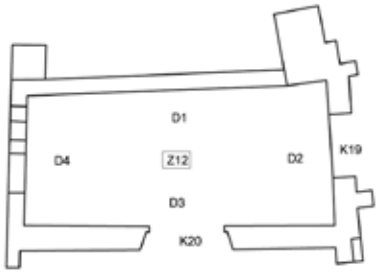

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			4,84			-0,92	■				■		tekkenin taşları değerlendirilerek 6 sıra taş örülmüştür.		■	
D2			2,36			+1,42	■				■		kısmen iyi durumdadır		■	
	K19		1,03	2,56	0,37										■	
D3			5,02			+2,57		■			■		duvarın kapı boşluğunun üstü tekkenin orijinal taşları kullanılarak oluşturulmuştur		■	
	K20		1,21	2,95	0,38										■	
D4			2,10			+1,36	■				■		tamamen yıkılmıştır, duvar izleri görülmektedir.			■
Z12			4,43	2,23												■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

tk-Z13

Tekkenin geniş mekânlarından biri olan Z13, 5,23 x 4,50m ebatlarına sahiptir. Bunun yanında tekkedeki odalar içinde en yüksek iç hacme sahiptir. Zemini -2,05m kotunda olan mekânın duvarı da +2,78m kotuna (4,83m) çıkmaktadır. D1 duvarı özensiz kesilmiş taşların dizilmesiyle örülmüştür. Tamir kapsamında içeri doğru daralan K20 (1,50 x 2,95m) kapısının lentosunun üstü yapıdaki kesme taşların değerlendirilmesiyle yeniden örülmüştür. D2 duvarı tekkeye muhtemelen sonradan uyarlanmıştır. Bu duvarda yer alan yuvarlak kemerli K17 (1,38 x 1,95m) kapısı tamir kapsamında açılmıştır. Moloz taş örgüye sahip duvarın üst kısmında yer alan iki adet pencere açıklığı duvar örülerek kapatılmıştır. D3 duvarında sırasıyla P11.1 (1,31 x 1,94m), P11.2 (1,30 x 1,93m) ve P11.3 (1,35 x 1,94m) pencereleri bulunmaktadır. Moloz taş örgüye sahip bu duvar derz boşalmaları ve malzeme kayıpları vardır. Bu mekânın D4 duvarında zaman içinde kapatılan kemerli K21 (1,13 x 2,51m) kapısı ile P12 (0,74 x 1,38m) penceresi tamir sırasında açılmıştır. D4 duvarı kesme taş örgüye sahiptir. Bu mekânın temel kazısı sırasında zemin seviyesinde özellikle D2 duvarı kısmında nemlendiği gözlenmiştir.

A 2008

B 2008

C 2009

D 2011

Resim 5.39. (A) Z13, (B) D2,D3 duvarı, (C) D2, D3 ve D4 duvarı, (D) D2,D3 duvarı

Çizelge 5.36. Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z13

tZ-13 1/2

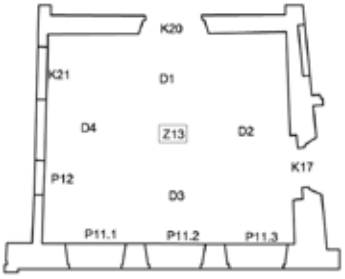

ANAHTAR PLAN

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			5,10			+2,57		■			■		duvarın kapı boşluğunun üstü tekkenin orijinal taşları kullanılarak oluşturulmuştur		■	
	K20		1,50	2,95	0,38								pencerenin boyasında dökülmeler, ahşabında da çürüme vardır. Pencere etrafı kabarmıştır. Korkulukları paslanmıştır.		■	
D2			4,55			+2,57		■			■		malzeme kayıpları ve derz boaşlmaları görülmektedir			■
	K17		1,38	1,95	0,58											■
D3			5,40			+2,99		■			■		taşlarda erime ve derz boaşlamaları vardır.		■	
	P11.1		1,31	1,94	0,55								ahşaplarında çürüme, korkuluğunda da paslanma vardır.		■	
	P11.2		1,30	1,93	0,54								ahşaplarında çürüme, korkuluğunda da paslanma vardır.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.36. (Devam) Tekke İç Tanımlama Tablosu – Z13

tZ-13 2/2

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D3	P11.3		1,35	1,94	0,54								ahşaplarında çürüme, korkuluğunda da paslanma vardır.		■	
D4			4,48			+2,57	■				■		kısmen iyi durumdadır		■	
	P12		0,74	1,38	0,21										■	
	K21		1,13	2,51	0,21										■	
Z13			5,23	4,50								■	şap atılmıştır			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **DLX:** Dolap, **HZ:** Hazine, **KU:** Kurna; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

5.5. Kütüphane

Külliye'ye girilen cümle kapısının sol tarafında kalan yapıdır. Binanın bütün yapı taşları söküldüğü için tanınamaz haldedir. Yenileme çalışmaları kapsamında briket tuğla ile örülerek inşa edilecektir. Yapı zemin seviyesine kadar müdahale edildiği için genel tanımlama başlığı altında incelenmiştir. Tablolar ise İç ve Dış Tanımlama olarak ayakta kalan cepheleri; yapı elemanları, malzemeleri ve bozulmaları ile tek tablo üzerinde ele alınmıştır.

5.5.1. Genel tanımlama

Cümle kapısının sol tarafında kalan yapı, Şahin-Fethi Giray Han Türbesi ile aynı avluyu paylaşmaktadır. Avluya bakan diğer yapılardan bir tanesi Türbedar Evinin arka cephesi ile günümüzde Askeri Şube olarak kullanılan Hidiv Konağının yan cephesidir. Normalde iki katlı olan yapının duvarları kuzey ve güney cephesinin büyük bölümünde zemin seviyesinde kadar indirilmiştir. Sökülen taşlar avlu içinde dizilmiştir. Zemin katta iki biri büyük (Z01) diğeri küçük (Z02) iki bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin birbiriyle bağlantısı yoktur mekân girişleri karşılıklı cephelerdedir. Yapının kuzey cephesinde birinci kata çıkan merdivenler bulunmaktadır. Merdiven hizasından avlu duvarına kadar olan bu kısmın merdivenin arkasında kalan bölümü yıkılmıştır. Avlu duvarı çimento astar üzerine üst üste sıvanan kireç sıvadan kabarmış ve dökülmeler başlamıştır. Duvar cephesinde K25 kapısı, P14 penceresi ve KI4 kitabesi bulunmaktadır. Batı cephesinde mimari eleman yoktur ancak cephede büyük derz boşalmaları ve malzemede kesit kayıpları vardır. Güney cephesinde Z02 mekânına girişi sağlayan kemerli K24 kapısı bulunmaktadır. Bunun yanında Z01 mekânının ayakta kalan kısmındaki çok küçük boyutlara sahip P13 penceresinin çevresi büyük ölçüde yıkılmıştır. D6 duvarında yol ile avlu arasında görsel ilişkiyi kuran büyük bir kemer açıklığı şeklindeki P15 penceresi bulunmaktadır. Cephede büyük parçalar halinde sıva dökülmesi ve derz boşalmaları dikkat çekmektedir. Kütüphanenin caddeye bakan yüzü ise elden geçirilmiştir.

A-2007

B-2007

C-2009

D-2009

E-2009

F-2009

Resim 5.40 (A) Kuzey cephesi genel; (B) Güney cephesi-2007; (C) Merdivenler; (D) Güney cephesi; (E) Zemin ve D3; (F) D8 duvarı ve K24 kapısı

Çizelge 5.37. Kütüphane Dış Tanımlama Tablosu

DIŞ TANIMLAMA 1/3

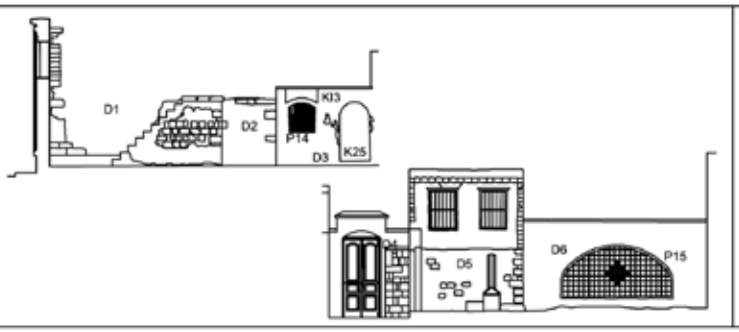

ANAHTAR PLAN

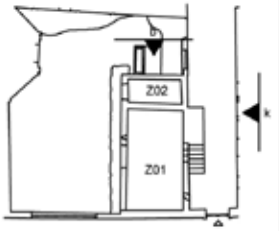

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	MALZEME YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D1			6,65			+0,69		■			■		yıkılmış vaziyettedir			■
D2			2,09			+0,60	■				■		büyük kesme taşlardan yapılmıştır. taşlarda erime ve kopmalar vardır.			■
D3			3,63			+1,08		■				■	dökülmeler parça kopmları vardır.			■
	K25		1,17	2,28	0,35								çevresinde çatlaklar ve nemlenme vardır.			■
	P14		1,00	1,14	0,35								kısmen iyi durumdadır		■	
	KI3		1,23	0,36											■	
D4			0,93			+0,69	■				■		taş kopmaları ve erime vardır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **MR:** Merdiven, **KIX:** Kitabe No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.37. (Devam) Dış Tanımlama Tablosu

DIŞ TANIMLAMA 2/3

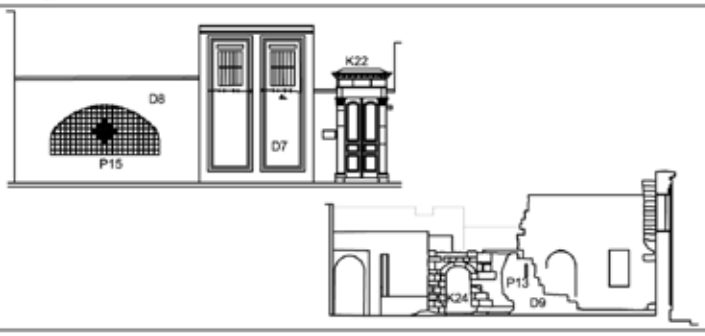

ANAHTAR PLAN

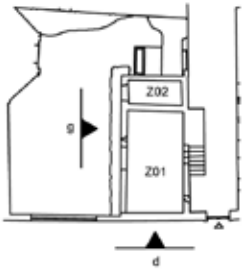

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D5			3,93			+0,59		■			■		taşlarda kopmalar, derz ayrışması ve erime vardır.			■
D6			7,11			+1,77		■			■		derz boşalmaları vardır.			■
	P15		4,17	1,91	0,37								kısmen iyi durumdadır. parmaklıklarında korozyon vardır.			■
D7			7,18			+3,73		■				■	sıvada dökülmeler vardır.			■
	P11.4		0,90	1,32	0,51								çürüme ve nemlenme vardır.			■
	P11.5		0,90	1,33	0,50						■		çürüme ve nemlenme vardır.			■
	K22		1,44	3,12	0,53					■			yakın zamanda değiştirilmiştir.		■	

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **MR:** Merdiven, **KIX:** Kitabe No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.37. (Devam) Dış Tanımlama Tablosu

tZ-08 3/3

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D8			7,11			1,82		■			■		kısmen iyi durumdadır			■
D9			8,74			+0,57	■				■		yıkılmış vaziyettedir			■
	K24		0,98	1,80	0,44								taşlarda kopmalar, derz ayrışması ve erime vardır.			■
	P13		0,10	0,50	0,41											■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **MR:** Merdiven, **KIX:** Kitabe No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.38. İç Tanımlama Tablosu

İÇ TANIMLAMA 1/2

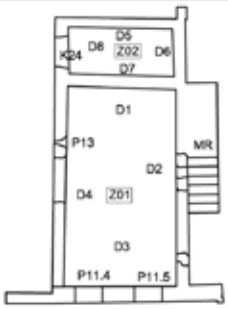

ANAHTAR PLAN

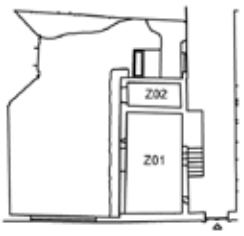

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	ÖLÇÜLER B	ÖLÇÜLER D	ÖLÇÜLER H	MALZEME TAŞIYICI KT	MALZEME TAŞIYICI MT	MALZEME TAŞIYICI B	MALZEME TAŞIYICI A	MALZEME YÜZEY KA	MALZEME YÜZEY CT	DURUM NOTLAR	DURUM I	DURUM O	DURUM K
Z01			3,60	6,48									şap atılmıştır			■
D1			3,53			+0,60		■			■		taşlarda kopmalar, derz ayrışması ve erime vardır.			■
D2			6,41										yıkılmış vaziyettedir			■
	MR		4,23	2,68	0,93			■			■					■
D3			3,68			+3,05		■			■		taşlarda kopmalar, derz ayrışması ve erime vardır.			■
	P11.4		1,02	1,52	0,51								çürüme ve nemlenme vardır.			■
	P11.5		1,03	1,52	0,51								çürüme ve nemlenme vardır.			■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **MR:** Merdiven, **KIX:** Kitabe No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

Çizelge 5.38. (Devam) İç Tanımlama Tablosu

tZ-08 2/2

ELEM. TAŞIYICI	ELEM. MİMARİ	FORMU	ÖLÇÜLER E	B	D	H	MALZEME TAŞIYICI KT	MT	B	A	YÜZEY KA	CT	DURUM NOTLAR	I	O	K
D4			6,55					■			■		yıkılmış vaziyettedir			■
	P13		0,36	0,49	0,41											■
D5			3,39			0,60		■			■		taşlarda kopmalar, derz ayrışması ve erime vardır.			■
D6			1,56			+0,59		■			■		taşlarda kopmalar, derz ayrışması ve erime vardır.			■
D7			3,43			+0,60		■			■		taşlarda kopmalar, derz ayrışması ve erime vardır.			■
D8			1,52			+0,61		■			■		taşlarda kopmalar, derz ayrışması ve erime vardır.			■
	K24		1,04	2,02	0,45											■

ZX: Zemin No, **DX:** Duvar No, **OX:** Örtü No, **PX:** Pencere No, **KX:** Kapı No, **KIX:** Zemin No, **MR:** Merdiven, **KIX:** Kitabe No; **E:** En (m), **B:** Boy (m), **D:** Derinlik (m), **H:** Yükseklik-eş yükselti çizgisinden (m); **KT:** Kesme Taş, **MT:** Moloz Taş, **B:** Briket, **A:** Ahşap; **KA:** Kaplamasız, **CT:** Çimento; **I:** İyi, **O:** Orta, **K:** Kötü

5.6. Başmabeyinci Hamdi Bey Şadırvanı ve Çeşmesi

5.6.1. Genel tanımlama

Kare planlı ve üzeri kubbe ile örtülü olan bu yapı kesme taş ile inşa edilmiştir. Yapının su haznesinin bir cephesine yerleştirilen sivri kemerler içerisine oturtulmuş bitkisel motifli rozetler ve bu rozetlerin ortasına takılan kurnalar ile su ihtiyacı karşılanmıştır. Bu aynalıklar ve üst kısımda yer alan kitabe kısmı mermer levhalardan yapılmıştır. Günümüzde kurnaları sökülmüş durumdadır. Su yapının çevresinden dolaştırılan boruya takılmış bir musluk yardımı ile akmaktadır.

A-2007 B-2007

C-2009 D-2009

Resim 5.41 (A) Genel görünüş; (B) Arka ve yan duvarları-2007; (C) Genel görünüş; (D) Çeşme

6. TARİHLEME

Tarihleme bölümünde Murat Reis Külliyesi ile ilgili bütün vesikaların bir arada yer almaktadır. Böylece Külliye'de 1522'de başlayıp 1920'ye kadar devam eden yapılaşmanın belgeleri incelenmiştir.

6.1. Kitabeler

Ebu Bekir Paşa Camii Kitabesi

Caminin mermer lentolu giriş kapısının üstünde 1,48 x 0,48m ebatlarında mermer taş üzerine yazılmıştır. Yapılan tamir sırasında kitabeye yağlı boya ile müdahale edilmiştir. Aynı levha üzerinde kitabenin iki yanında bayrak ve çiçek motifi işlenmiştir. Murabıt Hasan Bey tarafından *H.1212 / M.1797-98* yılında tamir edilen caminin ilk kitabesi sökülerek bugünkü kitabesi yerleştirilmiştir.

Resim.6. 1. Ebu Bekir Paşa Cami kitabesi

Murad Reis mezarı yanında bu camii *Murur-ı vakitle her canibi olup viran* *Hasan Beyin ibni Murabıt o merd gazinin* *Hilali malı ganayimle hasbetallah* *Görünce tarhını salim dedi ona tarih*	*Yapılmış idi mukaddem meşal-ı cenneti hür* *Garabe zar idi manende hatır mekpur* *Hulus-ı pakı ile oldu haliyen mamur* *Bu resmi yaptı Huda se'ini ede meşkûr* *"Hasan Bey etti ne âla bu ma'bedi mamur"* *sene 1212*

Murat Reis Türbesi Kitabesi

Türbenin giriş kapısının sol tarafındaki yüzünde P4.1 penceresinin üstünde 0,30 x 0,90m ebatlarında ve *H. Rebi'ül-evvel 1276 / M. Eylül-Ekim 1859* yılına ait tamir kitabesidir.

Resim.6.2. Murat Reis Türbesi kitabesi

Yüz sür der'i Murad'a ferş et ruhu niyazı / Seyret ne zî keremdir ol şahı dil nuvazı / Kıldı gazada ruhlet bin onsekizde Nafi / Tarihi tam oldu ol demin lafzı "gazi" / Rebi'ül evvel 1276

Hamdi Bey Şadırvanı Kitabesi

Geniş su hazinesi kubbe ile örtülen şadırvanın 0,76 x 1,13m ebatlarında mermer levha üzerine yazılmış bir kitabesi vardır. Başmabeyinci Hamdi Bey tarafından H. Zilhicce 1262 / M. Kasım-Aralık 1846 yılında inşa edilmiştir.

Resim.6.3. Hamdi Bey Şadırvanı kitabesi

Ere muradına ser-mabeyinci Hamdi Bey / Bu eski türbeye icra içindi ma'i sebil / Ateşi merhameti kıldı lütufla riyan / Zülali himmet Abdulmecid Han nifas / Teşekkür eyledi tarihini yazıp Saffet / ***"Makamı şad ola buldu suyun Murad Reis"*** */ Gurre zilhicce 1262*

Hamdi Bey Meydan Çeşmesi Kitabesi

G. Nikolaou Caddesi üzerinde Tekkenin selamlık kapısının hemen yanında yer alan çeşme üzerinde H.11 Şevval 1262 / M. 2 Ekim 1846 yılında Sultan Abdülmecid'in (1823/1839-1861) Başmabeyincisi Hamdi Bey tarafından 0,65 x 0,51m ebatlarında mermer levhadan yapılmıştır.

Resim.6.4. Hamdi Bey Meydan Çeşmesi kitabesi

Kıldı ihya her lütfüyle hıfzı haneyi / Hamdi binbaşı mabeyinci Şahin şahı zarîf / Haliku'l-enhar etsin su gibi zatını aziz / Hâlkden revza-ı ateş ettikçe bu ab-ı nazîf / Eyleyub Hamdi Paşa tilavet dedim tarihini / "Hamdi Bey yaptı Karantin ehline aynu'l-latif" / 11 Şevval 1262

Şahin Giray Han Haziresi Duvar Kitabesi

Külliye'nin cümle kapısından girdikten sonra Kütüphane ile Türbedar Evi arasında örülen avlu duvarında geniş basık kemerli bir pencerenin üstünde yer almaktadır.

Resim.6.5. Şahin Giray Han Haziresi Duvar Kitabesi

Kapı Ağası İsmail Ağa / Olup şeyhü'l-Haram li-şeddi izzet / Saadetinle mücavir olup etti / Medine denince mülkü ibadet / Mısır'dan vasıl olunca Rodos'a / Huda'nın emri ile eyledi ruhlet / Acem bi-lütfü Hakla olursa / Kabrini hur-u gulman yeri cennet / İşitenler dediler iki tarih / "Umarız kim ede Allah Cennet "/ Sene 1046

6.2. Vakfiyeler

Rodos Adası'nın Akdeniz ile Adalar Denizi arasında Anadolu'ya yakın olması ve Osmanlı Devleti'nin Rodos Adası'nı sürgün adası olarak kullanması adadaki entelektüel birikimi hep yüksek tutmuştur. Bunu vakıf eserlerinin çokluğundan da görebiliriz.

İlk dönemden itibaren Rodos'ta iki ayrı vakıf eseri yapılanmasının hızla gelişme gösterdiği anlaşılmaktadır. Bunlardan birincisi Kanunî Sultan Süleyman Vakfı bünyesinde yer alan eserlerdir. Bu vakfın idaresi doğrudan devlet hazinesinden görülmekteydi. Diğer vakıflar ise Evkaf İdaresine aitti. Evliya Çelebi adayı ziyaretinde adadaki 400 dükkânın 300'ünün vakfa ait olduğunu belirtmektedir [2].

Rodos'ta Muhassılık Teşkilâtı'nın kurulmasıyla daha düzenli hale getirilen ve Evkaf Muhasebecisi eliyle hazırlanıp merkeze yollanan kayıtlardan XIX. Yüzyıl boyunca Rodos şehri ve köylerinde Müslümanlara ait dönemine göre sayıları 50 ilâ 65 arasında değişen cami, mescit, mekteb, medrese gibi kurumlar yanında çeşme, suyolu, kuyu vakıflarının da faaliyetlerinin sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Vakıfların tamamında Kur'an veya sûre tilâveti ile mevlit okutulması gibi dini bir faaliyete yer verildiği gözlenmektedir [2]. Vakıfların en önemli gelirini sahip oldukları nakitten güzeşte gelirleri oluşturmaktaydı. Bunun yanında vakıf gelir giderleri dengeli bir şekilde idare ediliyordu [2]. Murat Reis Külliyesi'nin ismi Evkaf kayıtlarında Murat Baba Dergâhı olarak geçmektedir. Buna göre Mart-1869 ile Mart-1870 yılı arasındaki Murat Reis Vakfının Bilançosu şu şekildedir [2].

Çizelge 6.1. Mart-1869 – Mart 1870 Arasında Murat Reis Külliyesi'ndeki Vakıfların 1 Yıllık Bilançosu [2]

<table>
<tr><td colspan="3">(Mart-1869 – Mart 1870 Arası (1 yıl)</td></tr>
<tr><td colspan="3">MURAT REİS TEKKESİ'NDEKİ CAMİİ VAKFI</td></tr>
<tr><td colspan="3">Mütevellisi Hacı Mehmed Ağa</td></tr>
<tr><td>Vakfın Nakid Bütçesi</td><td>Yıllık Toplam Geliri (Nema, Kira ve Diğer)</td><td>Vakfın Toplam Gideri (Personel ve Diğer)</td></tr>
<tr><td>8.980 kr.</td><td>Nema. 1.347 kr</td><td>İmama. 240 kr.
Revgân-ı zeyte. 312 kr.
Mum ve dökme ücreti. 163 kr.
Tevliyet. 250 kr.
Caminin tamir masrafı. 193 kr.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Murat Baba (Reis) Camii'nin Masraflar hariç 1 yılda Kalan Malı. 59 kr.
Caminin Yıl Sonu Oluşan Toplam Bütçesi. 9.039 kr.</td></tr>
<tr><td colspan="3">MURAT REİS TEKKESİ'NDEKİ ÇEŞME VAKFI</td></tr>
<tr><td colspan="3">Mütevellisi Hacı Mehmed Ağa</td></tr>
<tr><td>2.359 kr.</td><td>Nema. 353 kr., 30 para
Yağ Hasılâtı. 138 kr.
Toplam. 491 kr., 30 para

Vakfın Yağının Kıymeti. 7.350 kr.</td><td>Suyolcu Maaşı. 180 kr.
Künek ve Sicim Gideri. 19 kr., 30 para
Tevliyet. 250 kr.
Revgân-ı zeyte. 42 kr.
Toplam. 491 kr., 30 para</td></tr>
<tr><td colspan="3">Murat Baba (Reis) Tekkesi Çeşmesine ait Yağ'ın Bedeli Olup Sermayeye Eklenen. 7.350 kr.
Vakfın Yıl Sonu Oluşan Toplam Bütçesi. 9.709 kr.</td></tr>
</table>

Bunun yanında Murat Reis Külliyesi ile ilgili 988 Numaralı Defterin 144.Sayfa 60.Sırasında Kayıtlı "Mehmed Oğlu Cezâyir Bahri Sefid Valisi Ahmed Paşa Vakfı"Na Aid 20 Ramazan 1287 Tarihli Vakfiyyesi de bulunmaktadır. Bu vakfiyeden Murat Reis Külliyesi'nde yer alan tekkenin işleyişini, kişileri ve masrafları anlayabiliyoruz. Vakfiyenin orijinali Ek-8'de, latin harflerine göre çevirisi ise Ek-9'da verilmiştir.

6.3. Yazılı Kaynaklar

Bu bölümde Murat Reis Külliyesi ile ilgili farklı dönemlerdeki kayıtlar incelenmiştir. Bunlar arasında Rodos'ta meydana gelen doğal afetler etkileri ve yapılan yardımlar incelenmiştir. Bunun yanında Murat Reis Külliyesi'ndeki yaşamı anlatan olaylar ve savaşın izleri ve etkileri derlenmiştir.

Yapılan araştırmalarda bölgenin hemen hemen her 100 yılda bir deprem ve yangınlar geçirdiği bilinmektedir. Ancak yakın zamanda şiddetli yıkıcı ve ağır hasar verici depremler Ege'nin tamamında ve Girit'te hissedilen 1856 depremi ile 1863 depremleridir. Özellikle 1856 depreminden sonra yıldırım düşmesi sonucu, Kale'deki Eğrikapı yakınındaki cephaneliğin patlaması zararın daha da büyümesine neden olmuştur. Bu depremden sonra Osmanlı Hükümeti vakıflar gibi resmi binalardaki zararın tespiti için heyetler göndermiştir. Buna göre Murat Reis Camii için 3.442 kr. Keşif bedeli çıkarılmıştır [2].

Adada bunun gibi felaketler dışında hac yolunda olması dolayısıyla hac gemilerinin mutlaka uğradığı bir liman kenti konumundaydı. Ayrıca Mısır'da görevli Hidivler'in ve zengin Mısırlıların Rodos Adası'na olan ilgileri adada canlı bir ticaret hayatının oluşmasını sağlıyordu. Bunun yanında Osmanlı Devleti'nin Rodos tersanesini Akdeniz üssü olarak kullanması Kaptan-ı Deryalar'ın ilgisinin devamlı ada üzerinde olmasını sağlamıştır. Rodos tersanesi Rum İsyanı'ndan sonra kapasitesi düşürülmüş, 1893 yılından sonra ise kayıkhâne olarak kullanılmaya başlanmıştır [2]. Murat Reis Külliyesi, adanın Karantina Limanı'na bakan Mandraki Meydanı'nda

bulunduğundan ticari hareketliliğin yaşandığı bir bölgenin içindeydi. Bundan dolayı da tekkenin misafiri hiç eksik olmamıştır.

Rodos Adası'nda Sultan Abdülmecid'in Başmabeyincisi Hamdi Bey'in vakıf eserinin çok oluşu denizciliğe önem veren Sultan'ın 1850 yılında Rodos'a yaptığı ziyaret hazırlıklarıdır. Bu kapsamda cami ve türbe onarılmış, adanın çeşitli yerlerine şadırvanlar ve çeşmeler inşa edilmiştir. Bunlardan iki tanesi Külliye içinde yer almaktadır.

Yakın tarihe ışık tutan yerel ve uluslar arası kaynaklarda ada ve Külliye ile ilgili bilgiler de taranmıştır. Bunun en başında 1912'de Trablus'ta yenilgiye uğrayan İtalyanlar'ın savaşı Ege'ye yayarak hiçbir hukuki zemini olmadan tamamen fiili bir oldu-bittiyle Rodos ve ona bağlı adaların işgali [2] sırasında gemilerden yapılan top atışlarından Murat Reis Camii de etkilenmiştir. Minaresi tamamen yıkılan cami, işgalin hemen akabinde tamir edilmiştir [17]. Küre şeklindeki külâhı o dönemde yapılmıştır. 1900'lü yıllar İtalyanların Ortadoğu ve Afrika coğrafyasına olan ilgileri nedeniyle mimari anlamda Oryantalist unsurların bolca kullanıldığı bir dönemdir. Bu yaklaşımın diğer bir örneği içinde namazgâh olan Şehir Çarşısı'dır.

Resim 6.6. Rodos Şehir Çarşısı kullanılan mimari unsurlar bakımından büyük bir medrese veya han yapısını andırmaktadır.

Bunun yanında diğer bir önemli kayıt Ebu Bekir Paşa ile ilgilidir. Kaptan-ı Derya olan Paşa'nın mezarı 1930'lu yıllara kadar mezarlığın Kale'ye yakın bölümünde iken Gani Ahmet Mezarlığı (Kanamat) inşa edildikten sonra buraya nakledilmiştir [17].

Bahsedilen mezarlıkta binden fazla mezar taşı olduğundan Ebu Bekir Paşa'nın mezarı bulunamamıştır. Şunu da unutmamak gerekir ki bu nakiller sırasında bir kısım taşların kaybolması, kırılması veya farklı amaçlar için kullanılmış olması da mümkündür. 1946 yılında Mandaki Meydanı'nda bugün "Aketon" olarak bilinen binanın hemen yanında üzerinde 1046 (1636) kaydı düşülen Ebu Bekir Paşa'nın inşa ettirdiği cami ile aynı tarihli çeşmesinin İtalyanlar tarafından yıkıldığı belirtilmektedir [17]. Son olarak 1980'li yıllarda ise çok şiddetli yağmur yağması sonucu cami revaklarının çöktüğü belirtilmektedir [17].

Resim 6.7. Gani Ahmet (Kanamat) Mezarlığı

Resim 6.8. Karantina'dan Mandraki Meydanı ve Aketon binası

7. ANALİZLER

7.1. Yapı Malzemesi ve Yapım Tekniği Analizi

Rodos, Arkaik dönemden beri taşın yoğun şekilde kullanıldığı bir yerdir. Büyük imar faaliyetlerinin yanında büyük savaşlar gören adada yapılarda devşirme taş kullanımı oldukça yüksektir. Külliye avlusu içinde yer alan yapılardan;

Ebu Bekir Paşa Camii sıvanmayan son cemaat yerinden anladığımız üzere tamamen küçük boyutlarda kesme taşlardan inşa edilmiştir. Duvar kalınlığı 0,95m'dir. Kapı-pencere lentoları mermerdendir. Kubbe geçişi Rodos'ta farklı yapılarda da gördüğümüz gibi dilimli tromb şeklindedir. Sekizgen kasnak üzerine oturtulan kubbeyle örtülmüştür. Caminin mahfili ise ahşaptan yapılmıştır. Mahfil iki dikme ve payandalarla desteklenmektedir.

Murat Reis Türbesi'nin iç ve dış cephesi de çimento sıva ile sıvanmış olduğundan bütünü hakkında tam bir bilgimiz yoktur. Ancak ufak sıva dökülmelerinden görüldüğü kadar ve hazire içinde aynı dönemde yapılan diğer türbelerden anlaşıldığı üzere kesme taştan inşa edilmiştir. Sekizgen plana sahip türbenin kasnağı yoktur. Kubbe örtüsü doğrudan taşıyıcı duvarlar üzerine oturtulmaktadır. Kubbe geçişi pandantifle sağlanmıştır.

Türbedar Evi, tek katlı düz çatıyla örtülmüş üç mekânlı bir yapıdır. Civardaki taşların değerlendirilmesiyle inşa edildiği anlaşılmaktadır. Kesme taşlar görüldüğü gibi moloz taşlar da görülmektedir. Ayrıca küçük taşların dolgu malzemesi olarak kullanıldığı görülmektedir.

Tekke ve kütüphane ise hem dünüyle hem bugünüyle yapı malzemesi açısından büyük değişimleri ve farklılıkları bir arada barındırmaktadır. Rölöve çalışmaları sırasında tekkede yenileme çalışmaları başlamıştı. Tekkede yenileme çalışmaları kapsamında eski taşlar sökülmüş, bunların çok az bir kısmı yeniden

değerlendirilmiştir. Yıkılan duvarlar genelde sıkıştırılmış kumdan elde edilen briket tuğlalarla yeniden örülmüştür. Bu uygulama hem yapı malzeme kalitesini düşürmüş hem de Rodos'un taş işçiliğiyle nam salmış inşa geleneğini zedelemiştir. Yenileme çalışmalarından önce tekkenin alt katı güney cephesi hariç genelde moloz taş örgüsüne sahipken birinci katı tamamen kesme taşla inşa edilmiştir. Tekke zaman içinde birçok yapısal değişikliğe uğradığından tekke duvarlarından sökülen taşlar tekkenin başka bir bölümünü kapatmak üzere kullanılmıştır. Tekkenin içinde Z02 mekânı tonoz örtüye sahip tek mekân olup 0,80m kalınlığa sahip yan duvarlarıyla tekkedeki en kalın taşıyıcı duvarlara sahiptir. Tekkenin bu tonozlu bölümü tamamen büyük kesme taştan inşa edilmiştir. Bunun yanında Z06-hamam mekânı kubbeyle örtülmüştür. Kubbesinde hamamların sıcaklık bölümlerinde gördüğümüz ışıklıklar bulunmaktadır. Hamamın D1 duvarının 0,80m çıkmasının nedeni duvar içinde su hazinesinden Z11 mekânına su aktarılmasıdır. Bunu temel kazısında ve duvar raspasında ortaya çıkan künklerden ve küllerden anlıyoruz. Tekkenin geri kalanı düz çatı örtüsüne sahiptir. Tekkede ayrıca Z03 mekânında 1,90m açıklık geçen küçük bir kemer bulunmaktadır. Bu kemer birinci katın yükünü de yan duvarlara aktarmaktadır. Z08 ve Z10 mekânlarında bulunan 3,00m'lik kemerler geniş mekânlarda sadece çatı örtüsüne destek olmaktadır.

Tekkenin temel kotu iki kısımdan oluşmaktadır. Z01, Z02, Z08, Z09, Z10, Z11, Z12 ve Z13 mekânları -2,05 kotunda yer alırken Z03, Z04, Z05, Z06 ve Z07 mekânları 0,80m kadar yukarda -1,17 kotunda zemin seviyesine sahiptir.

Kütüphane yapısının duvar örgüsü ise yenileme çalışmaları kapsamında büyük ölçüde sökülmüştür. Ancak yenileme çalışmalarından önce yapının alt katı moloz taş, üst katı ise düzgün kesilmiş kesme taştan inşa edilmiştir. Çatı örtüsü de düz çatı şeklindedir. Külliye avlusundaki bir diğer yapı ise Hamdi Bey Şadırvanı'dır. Yaklaşık 4m ebatlara sahip bir kare şeklinde inşa edilen çeşme kubbe ile örtülmüştür. Kubbe, kasnak yapılmadan doğrudan dört taşıyıcı duvar üzerine oturtulmuştur. Çeşmenin su haznesi mevcuttur.

7.2. Mimari Elemanların Analizi

Bu analizde Murat Reis Külliyesi içinde yer alan yapılardaki mimari elemanların yerleri ve formları ayrı ayrı tablolarda gösterilmiştir.

Kapılar

Külliye içinde toplam 28 kapı açıklığı bulunmaktadır. Bunlardan sadece 9 tanesinin kasa ve kanatları günümüze kadar ulaşabilmiştir.

Çizelge 7.1. Kapı tanımlama tablosu

	YAPI	MEKÂN	KOD NO	EN	BOY	FORM
1	Cami	Z01	K1	1,30	2,30	Dikdörtgen
2	Cami	Z03	K2	0,70	1,61	Dikdörgen
3	Cami	Z02	K3	1,00	2,00	Dikdörgen
4	Türbedar Evi	Z02	K4.1	0,75	2,10	Yarım Daire Kemerli
5	Türbedar Evi	Z01	K4.2	0,75	2,10	Yarım Daire Kemerli
6	Türbedar Evi	Z03	K4.3	0,73	2,06	Yarım Daire Kemerli
7	Murat Reis Türbesi	Z01	K5	0,99	1,88	Yarım Daire Kemerli
8	Tekke	Z01-02	K6	0,72	2,03	Basık Kemerli
9	Tekke	Z02-10	K7	0,73	1,73	Dikdörtgen
10	Tekke	Z02-03	K8	0,83	1,75	Dikdörgen
11	Tekke	Z03-04	K9	1,03	2,08	Dikdörtgen
12	Tekke	Z04-05	K10.1	1,05	2,18	Dikdörtgen
13	Tekke	Z05-06	K10.2	0,98	2,18	Dikdörtgen
14	Tekke	Z04	K11	1,15	2,42	Basık Kemerli
15	Tekke	Z05	K12	1,10	2,42	Dikdörtgen
16	Tekke	Z06-08	K13	0,99	2,18	Dikdörgen
17	Tekke	Z06-07	K14	0,60	1,78	Sivri Kemerli
18	Tekke	Z08-09	K15	1,05	2,17	Yarım Daire Kemerli
19	Tekke	Z09-10	K16	0,96	2,22	Yarım Daire Kemerli
20	Tekke	Z09-13	K17	0,95	1,95	Yarım Daire Kemerli
21	Tekke	Z10-11	K18	0,88	2,25	Dikdörtgen
22	Tekke	Z10-12	K19	1,03	2,56	Yarım Daire Kemerli
23	Tekke	Z12-13	K20	1,21	2,95	Dikdörtgen
24	Tekke	Z13	K21	1,23	2,15	Yarım Daire Kemerli
25	Selamlık Kapısı		K22	1,44	3,12	Sivri Kemerli
26	Cümle Kapısı		K23	1,33	3,05	Dikdörtgen
27	Kütüphane	Z02	K24	1,04	2,02	Yarım Daire Kemerli
28	Avlu Duvarı		K25	1,17	2,28	Yarım Daire Kemerli

Pencereler

Külliyede 11 tanesi camide 6 tanesi türbede 7 tanesi türbedar evinde ve 15 tanesi tekkede 3 tanesi kütüphanede ve 2 tanesi de avlu duvarlarında olmak üzere 44 pencere açıklığı bulunmaktadır.

Çizelge 7.2. Pencere tanımlama tablosu

	YAPI	MEKÂN	KOD NO	EN	BOY	FORM
1	Cami	Z01	P1.1	1,20	1,48	Dikdörtgen
2	Cami	Z01	P1.2	1,21	1,48	Dikdörtgen
3	Cami	Z01	P1.3	1,21	1,48	Dikdörtgen
4	Cami	Z01	P1.4	1,20	1,48	Dikdörtgen
5	Cami	Z01	P1.5	1,20	1,48	Dikdörtgen
6	Cami	Z01	P1.6	1,20	1,48	Dikdörtgen
7	Cami	Z01	P1.7	1,21	1,48	Dikdörtgen
8	Cami	Z01	P1.8	1,20	1,48	Dikdörtgen
9	Cami	Z02	P2.1	0,83	1,23	Sivri Kemerli
10	Cami	Z01	P2.2	0,83	1,23	Sivri Kemerli
11	Cami	Z01	P2.3	0,83	1,23	Sivri Kemerli
12	Türbedar Evi	Z01	P3.1	0,72	1,27	Dikdörtgen
13	Türbedar Evi	Z01	P3.2	0,73	1,28	Dikdörtgen
14	Türbedar Evi	Z01	P3.3	0,72	1,27	Dikdörtgen
15	Türbedar Evi	Z01	P3.4	0,72	1,27	Dikdörtgen
16	Türbedar Evi	Z02	P3.5	0,73	1,26	Dikdörtgen
17	Türbedar Evi	Z02	P3.6	0,71	1,26	Dikdörtgen
18	Türbedar Evi	Z03	P3.7	0,71	1,26	Dikdörtgen
19	Murat Reis Türbesi	Z01	P4.1	0,86	1,17	Dikdörtgen
20	Murat Reis Türbesi	Z01	P4.2	0,74	1,15	Dikdörtgen
21	Murat Reis Türbesi	Z01	P4.3	0,72	1,16	Dikdörtgen
22	Murat Reis Türbesi	Z01	P4.4	0,70	1,16	Dikdörtgen
23	Murat Reis Türbesi	Z01	P4.5	0,72	1,16	Dikdörtgen
24	Murat Reis Türbesi	Z01	P4.6	0,73	1,17	Dikdörtgen
25	Tekke	Z01	P5	0,73	1,32	Dikdörtgen
26	Tekke	Z02	P6.1	1,04	1,98	Dikdörtgen
27	Tekke	Z03	P6.2	1,02	1,98	Dikdörtgen
28	Tekke	Z04	P6.3	1,04	1,98	Dikdörtgen
29	Tekke	Z04	P6.3''	1,25	0,66	Dikdörtgen
30	Tekke	Z02-10	P7	0,43	0,52	Dikdörtgen

Çizelge 7.2. (Devam) Pencere tanımlama tablosu

	YAPI	MEKÂN	KOD NO	EN	BOY	FORM
31	Tekke	Z06	P8.1	0,94	1,51	Dikdörtgen
32	Tekke	Z08	P8.2	0,92	1,46	Dikdörtgen
33	Tekke	Z08	P8.3	0,84	1,46	Dikdörtgen
34	Tekke	Z09-10	P9	0,75	1,22	Dikdörtgen
35	Tekke	Z9	P10’	1,14	0,60	Dikdörtgen
36	Tekke	Z13	P11.1	1,31	1,94	Dikdörtgen
37	Tekke	Z13	P11.2	1,30	1,93	Dikdörtgen
38	Tekke	Z13	P11.3	1,35	1,94	Dikdörtgen
39	Kütüphane	Z01	P11.4	1,02	1,52	Dikdörtgen
40	Kütüphane	Z01	P11.5	1,03	1,51	Dikdörtgen
41	Tekke	Z13	P12	0,74	1,38	Dikdörtgen
42	Kütüphane	Z01	P13	0,36	0,49	Mazgal
43	Avlu Duvarı		P14	1,00	1,14	Basık Kemerli
44	Avlu Duvarı		P15	4,15	1,91	Geniş Kemerli

Silmeler

Camide, türbede ve çeşmede olmak üzere üç farklı silme vardır. En basitinden en karmaşığına kadar bütün silmeler çıkıntı (kaval), girinti (kepçe) ve düz kısımlardan meydana gelir [15]. Osmanlı silmeleri basık ve yatay düzlemle 45°’lik açı yapacak şekildedir. Klasik Devir’de Osmanlı silmeleri giderek büyümüştür, Barok Devir’de tekrar eden asabalar, çok geniş kepçeler ve abartılı kavallar yapılmıştır. Ampir devirde ise daha geniş iç bükey kavisler ve asabasız birbirine bağlanan ve S formu meydana getiren kepçe – kaval kullanılmıştır [15].

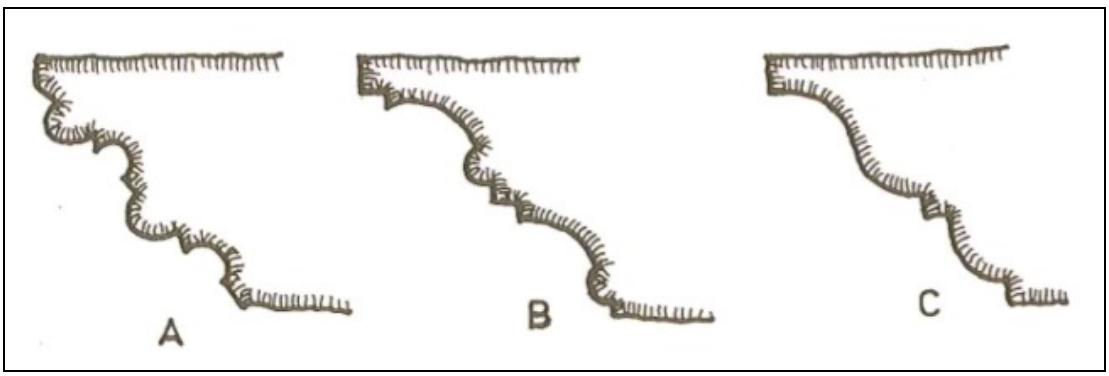

Şekil 7.1. (A) Klasik Dönem; (B) Barok Dönem; (C) Ampir Dönem

7.3. Taşıyıcı Yapı Problemleri Ve Malzeme Bozulmaları

Külliyede tekke ve kütüphane dışında müdahale edilmeyen cami, türbe, türbedar evi ve şadırvan yapılarında genel olarak çimento sıva kullanılmış olmasının getirdiği nemlenme, çiçeklenme ve küflenme vardır. Caminin güney cephesi dışında strüktürel çatlak izine rastlanmamıştır. Ancak tekke ve kütüphanedeki çıplak duvar yüzeylerinde moloz taş olan kısımlarda büyük derz boşalmaları, kesme taş olan kısımlarda ise malzemede kesti kaybı problemleri görülmektedir.

Caminin kuzey cephesinde özellikle son cemaat yerinin yıkıldığı sol tarafta bitkileşmenin görülmesi dikkat çekicidir. Son cemaat yeri suya fazla dayanamamış ve 1980'li yıllarda yıkılmıştır [K17]. Son cemaat yerinin yıkılan taşları düştüğü yerdedir. İç mekânda ise gene çimento ile sıvanmasının getirdiği bölgesel nemlenme, küflenme ve çiçeklenme vardır. Caminin genelinde bu sorunla küçük alanlarda karşılaşırken bir tek kuzey cephesinin iç tarafında çok yoğun nemlenme, dökülmeler, kabarmalar ve soyulama görülmektedir. Bu da kuzey cephesinin çok daha fazla yağmur suyuna maruz kaldığını ve sıva altında bir takım strüktürel sorunları barındırdığının ipuçlarını vermektedir. İç mekânda dikkat çeken diğer bir husus orijinal sıvası ile çimentonun bölgesel kullanılmasıdır. İç duvar yüzeyleri tamamen çimento ile sıvanmamıştır. Orijinal sıvası da bulunmaktadır. Caminin minaresi İtalyanlar zamanında yapılan haliyle metal bir kafesle içerden desteklenmektedir. Metal kafesin özellikle bağlantı noktalarında çürümeler vardır.

Türbenin dış cephesi ziyaretçisi çok olduğundan bakımlıdır. Türbedar evinde duvarlarda derz boşalmaları vardır. Çatısını destekleyen ahşaplarda ise çürüme ve nemlenme başlamıştır. Şadırvan ön cephesi dışında çok fazla su aldığından sıva yüzeyinde kabarmalar ve küflenmeler görülmektedir.

Külliyede değişim ve bozulmalar yapısal, insan kaynaklı ve doğal etkenler olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir.

8. KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA

8.1. Metodoloji

Murat Reis Külliyesi'nde Osmanlı'nın Rodos'u fethetmesiyle (1522) imar faaliyetleri başlamıştır. Bölge çok uzun zamandan beri mezarlık olarak kullanıldığından sınırlı da olsa bir takım küçük yapıların olduğu kayıtlara geçmiştir. Bunun yanında bölgede yer alan yapıların 1482 yılındaki Fatih Sultan Mehmet'in kuşatması ve arkasından gelen yıkıcı depremler silsilesiyle yıkıldığı ve harap olduğu belirtilmiştir. Fethin hemen ardından şehrin bir takım yerlerinde farklı tarikatlara ait tekkeler kurulmuştur. Bölgenin mezarlık olması farklı zaman dilimlerinde birçok türbenin de yapılmasını beraberinde getirmiştir. İtalyan işgalinden sonra da şehrin genelinde başlayan imar faaliyetleri II. Dünya Savaşı'nın sonuna değin devam etmiştir. Yakın zamana kadar Külliye içinde aktif olan imar faaliyetleri yapılarda birçok değişikliği de beraberinde getirmiştir. Bu çalışmada karşılaştırmalı örnekler her yapı üzerinde ayrı ayrı incelenmiştir. Cami için yakın çevredeki camiler incelenip tablo oluşturulmuştur.

8.2. Ebu Bekir Paşa Camii

1636 yılında inşa edilen ve 1797 yılında kapsamlı tamirden geçen caminin en önemli karakteristik özelliği dilimli tromblarıdır. Rodos'ta Ahmet Fethi Paşa Kütüphanesi'nin (1793) kubbe geçişlerinde de aynı tiptedir. Bunun yanında Osmanlı coğrafyasının farklı yerlerinde de bu tipte trombları görüyoruz. Buna örnek olarak Ankara, Cenabî Ahmet Paşa Camii (1566); Gebze, Çoban Mustafa Paşa Camii (1523); Taraklı, Yunus Paşa Camii (1517); Akşehir, Hasan Paşa Camii (1510); Kastamonu, Kadı Nasrullah Hamamı (1514); Manastır, İshakiye Camii (1506) ve Kadı Mahmut Camii (1558) gösterilebilir. Görüldüğü gibi dilimli tromb kubbe geçiş sistemi 16. yüzyıldan 18. yüzyıl sonuna kadar farklı coğrafyalarda sıkça kullanılmıştır.

Genel olarak camilerin karakterini belirleyen mihrab ve minber Ebu Bekir Paşa Camii'nde pek sadedir. Mihrab, yuvarlak niş üzerine yapılan balıksırtı stalâktitlerden oluşmaktadır. Stalâktitler en basitinden en karmaşık olanına kadar, daima düzlemsel geometrik bir şeklin üçüncü boyuta aktarılmış halidir. Stalâktit ustalığı Osmanlı Mimarisi'nin Klasik Devri'nde (1501-1703) en üst düzeye çıkmıştır. Bu tarihten sonra uygulama alanı giderek daralmıştır [15]. Klasik Devir'de mihrablar genellikle mermer kaplamalı yapılmışlardır. Plan kesitleri de sekizgen, ongen veya onikigenin yarısını teşkil edecek biçimde olurdu. Daha sonra Barok ve Ampir Devirler'de (1730-1808; 1808-1875) tamamen yuvarlak biçimde de yapılmıştır [15]. Minber ise dikdörtgen ve kare formda ahşap levhaların sade bir oyma tekniğiyle bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Caminin diğer önemli mimari elemanları ise kapı, pencere ve silmeleridir. Özellikle pencerelerde sıcak memleketlerde görmeye alışmadığımız biçimde kapatılan lento üstü kemer açıklıklar tamirler sırasında camiye yapılan niteliksiz müdahalelerdir. Lento üstü kemerlerle ilgili doğru uygulamaları ve yanlış uygulamaları incelediğimizde şu sonuca varmaktayız. Lento üstü kemer açıklığı yatay lentonun bütününü kapsayacak şekilde geniş bir çapa sahiptir. Bundan sonrası uygulamaya göre sivri, basık veya yarım daire şeklinde bir kemerle tamamlandığı görülmektedir. Açıklık da alçı içine yerleştirilen dairesel formda genelde vitray camlarla kapatılmaktadır. Bundan dolayı da bu pencerelere "revzen-i menkuş" (nakışlı pencere), alçı pencere, tepe penceresi ya da kafa penceresi de denilmektedir. Büyük boyutlu camlar imâl edilmeden önce camiler bu pencerelerden aydınlatılıyordu [15]. Cami mahfili ise özellikle bayanların ibadet etmesi için ahşap perde şeklinde yapılmıştır. Ancak harimden mahfile doğrudan bir bağlantı olmaması cami mimarisinde karşılaşılan bir durum değildir. Mahfile ulaşım minare merdivenlerinden sağlanmaktadır. Bununla birlikte minarenin harim tarafına bakan yüzünde sonradan kapatıldığı bariz olan ince duvar, mahfilin kullanımına yönelik yapılan değişikliği göstermektedir. Tablolar dışında genel restorasyon uygulamalarıyla incelediğimiz cami örnekleri aşağıdaki gibidir.

A-Mostar, Koski Mehmed Bey Camii

B-, Koski Mehmed Bey Camii

C-Mostar Karagöz Camii

D-Saraybosna-Hünkâr Camii

E-Macaristan, Peç, Kâsım Paşa Camii

F- İstanköy, Defterdar Camii

Resim 8.1. (A), (B), (C), (D), (E), (F) Farklı coğrafyalarda yapılmış camilerin pencere düzenleri

Pencere düzenine göre İstanköy'deki uygulama dışında üst pencere açıklıkları lentonun tamamını kapsayacak şekilde olduğunu görüyoruz. Ayrıca diğer tüm uygulamalarda alçı süslemesi vardır.

A-Mostar, Kethüda Camii

B-İstanköy, Narenciye Camii

Resim 8.2. (A), (B) Farklı coğrafyalarda yapılmış camilerin mahfilleri

Klasik Osmanlı camilerinde mahfil mutlaka yapılmaktadır. Merdiven konforuna dikkat edilmeden fonksiyonel merdivenlerle de olsa mahfilden vazgeçilmemiştir. Ebu Bekir Paşa Camii'nde de inşa edildiğinde harimden olan merdiven yenileme çalışmaları sırasında kaldırılmış ve ulaşım minare merdiveninden sağlanmıştır. Rodos'ta Ali Hilmi Paşa Camii mahfili ile Ebu Bekir Paşa Camii mahfili benzer özellikler göstermektedir. Buna karşılık Ali Hilmi Paşa Camii'nin minaresi yoktur (Ek-1).

A-Mostar, Kethüda Camii

B- Mostar, Kethüda Camii yakın

Resim 8.3. Son cemaat yeri örneği

Son cemaat yeri Klasik devirde ortaya çıkmıştır ve her dönem ihtiyaç duyulan bir mekân olmuştur. Örnekte de caminin orijinalinde olan son cemaat yerine ek olarak yapılan ikinci bir son cemaat yeri görülmektedir. Bunun dışında hemen hemen her camide bir son cemaat yeri bulunmaktadır.

İslam Mimarisi'nde minare sonradan ortaya çıkan fonksiyonel bir çözümdür. Bu yüzden de dönemin inşaat teknikleriyle ve bölgedeki malzeme zenginliğiyle Endülüs'ten Güney Asya'ya kadar olan coğrafyada farklı biçimlerde yapılmıştır. Ana hatlarıyla kürsü, pabuç, gövde, şerefe, petek, külâh ve alem bölümlerinden meydana gelmektedir. Kürsü, minarenin toprak üstündeki tabanıdır ve camiye bitişik veya ayrı, kübik, silindirik ve çokgen prizma şeklinde olabilir. Pabuç, kürsüyle gövde, gövde pabuçla şerefe arasındaki bölü, şerefe ise müezzinin minare etrafında dolaşarak ezan okumak için kullandığı balkondur. Gövdenin üstündeki konik çatıyı (külâh) taşıyan petek bölümünün kıble yönünde şerefeye açılan kapı yer alır. Osmanlı'da genellikle ahşap iskeletli ve kurşun kaplamalı olan külâhların bazıları İslâm dünyasının diğer bölgelerinden etkilenerek geç devirlerde taştan ve değişik biçimlerde yapılmıştır [24]. Örneklerden de anlaşılacağı üzere özellikle Ortadoğu'da Osmanlı minareleri ile Osmanlı öncesi minare biçimleri farklılık göstermektedir [11].

A-Şam, Emeviye Camii

B-Emeviye Camii, minare külahları

C-Medine, Mescid-i Nebevi

D-Kahire El-Ezher Camii minareleri

Resim 8.4. Minare örnekleri

8.3. Osmanlı'da Dergâh, Tekke ve Zaviye Yaşantısı

Osmanlı'nın genişlemesiyle İslâm'ın yayılmasıyla farklı araçlarla süregelen sufîlik geleneği Osmanlı coğrafyasında İslâm'ın yanında devletin de bir yayılma unsuru olmuştur. Osmanlı coğrafyasında İslam'ın muhafızları ve nakliyecileri olarak tarikatların ana rolü çok büyük öneme sahiptir. Açıkça belirtilebilir ki İslamî sosyal düzenin oluşumu sufi şeyhlerinin şahsi katkısı, tarikatları ve derviş *halkalarını* oluşturan taraftarlarının toplu olarak katkısı olmadan imkansız olurdu [26]. Tarikat sufileri İslamın entelektüel seçkinleri ve diyebiliriz ki kırsal ve şehisel alanlarda 'halk' İslamının oluşması ve yaygınlaşmasını güçlendirmiştir.

Osmanlılar zamanında en büyük ve en yaygın tarikatlar Halvetiler ve Bektaşi tarikatlarıydı. Şu an eskisi gibi olmasa da bu iki tarikat 18. ve 19. yy boyunca Osmanlı Balkanı'nda hakim olup taraftar sayısı ve yaygınlık bakımından ardından Nakşıbendi, Kadiri ve Rıfai tarikatları geliyordu [26]. Rodos'ta da Murat Reis Tekkesi dışında Kaleiçi'nde Bektaşî ve Nakşibendî tekkesi bulunmaktaydı. Murat Reis Tekkesi ise yüzyıllar boyunca Kadirî Tekkesi olarak kullanıla gelmiştir. Ancak arada Bektaşî ve Rıfai olarak da kısa dönemler halinde kullanılmıştır. Bunu hazire içindeki tekke şeyhlerinin mezar taşlarından anlıyoruz. Türkiye'de tekke ve zaviyeler kapatılınca Rodos'a giden bazı dervişlerin sema zikirlerini tekke avlusunda yapıldığı hem dönemin İtalyan Valisi tarafından kaydedilmiştir hem de yerel kaynaklar bu olayı doğrulamaktadır. Mevlevî dervişlerin Murat Reis Tekkesi'ni kullanmaları II. Dünya Savaşı'na değin devam etmiştir [10].

Temellerini büyük İslâm alimi Abdülkadir Geylânî Hazretleri'nin attığı Kadiri tarikatı hizmetini bütün Osmanlı saltanatı boyunca devam ettirmiş olup 19 yüzyılın son zamanlarında Devlet içinde en parlak dönemini yaşamıştır [26]. Tarikatın öğretisi Abdülkadir Geylâni'nin "el-Gunye li-tâlibî târiki'l-hak, Fütûhu'l-gayb" ve "el-Fethu'r-rabbanî" adlı eserlerindeki görüşlere dayanmaktadır. Buna göre, tasavvufun sehâ, rıza, sabır, işaret, gurbet, yünlü giymek, seyahat ve fakr olmak üzere sekiz özelliği vardır [24].

Murat Reis Külliyesi avlusunda geleneksel Rodos taş döşemesi şeklinde yapılan motiflerde Murat Reis Türbesi'nin önünde gemi çapası ve iki servi ağacı, hemen yanında tasavvufun bu sekiz özelliğini yansıtan sofra motifi ve halı/seccade motifi işlenmiştir. Bunların dışında bugün inşaat malzemelerinin altında kalan yerlerde farklı çarkıfelek motifleri ve pusula motifi işlenmiştir.

A-Halı/seccade motifi

B-Sofra motifi

C-Çapa ve servi motifi

D-Motif 1

E-Tığ motifi

F-Çarkıfelek motifi

Resim 8.5. Tekke avlusunu süsleyen zemindeki motifler

Kadiriyye tarikatında seyrü sülûk bütün esma tarikatlarında olduğu gibi Allah'ın yedi isminin (esmâ-i seb'a) zikredilmesiyle gerçekleştirilir. Bunun yanında Halvetiyye'deki gibi Halvet, Nakişibendiyye'deki gibi râbıta uygulaması vardır [24]. İslam Anslikopedisi'nde Kadirilik'te zikir ayini şu şekilde tarif edilmiştir.

"Kadiriyye tarikatının çeşitli kollarında toplu zikir farklı şekillerde icra edilmektedir. Zikir cehrî olup semâ ve devrana önem verilir. Uygulama çizgileri genel çizgileriyle şöyledir. Dervişler hilâl şeklinde bir halka oluşturur. Zikre oturarak başlanır. Belli ayetler, dualar ve ilahiler okunduktan sonra ayakta (kıyâmî) zikre geçilir. "Cem" olmuş dervişler ahenkli bir şekilde dönülerek (devran) devam ettirilir; ritmik adımlarla zikir halkası sağa döndürülür. Aşr-ı şerif ve duayla sona erer. Zikir sırasında kudüm, bendir, halile, nevbe gibi vurmalı sazlar da kullanılmaktadır. [24]."

Kadiriyye'nin Arap kökenli kollarının aksine Türkiye'deki kollarında tarikat sembolizmine büyük önem verilmiştir. Bunlardan en tanınmışları besmeledeki on dokuz harfi temsil eden tığ motifi, sekiz özelliği temsil eden sekiz terkli motifler ile esmâ-i seb'ayı temsil eden yedi renkli Kadirî gülüdür [24]. Tekkenin avlusunda bulunan 6 motifte de bu semboller görülmektedir.

Osmanlı dönemi tekerlerinde Bektaşî tekkeleri ve bağımsız mescitleri olan mevlevîhâneler dışında vakit namazlarının kılındığı ve tarikat merasiminin (ayin, mukabele) icra edildiği ibadeti ve eğitimi kaynaştıran ayin birimleri Bektaşilerce meydan/meydan evi, Mevlevîlerce semâhane, diğer tarikat mensuplarınca tevhidhane olarak adlandırılmıştır. Bunun yanında tarikatların uygulamasına göre kendine özgü mekânlar gelişmiştir. Mevlevîhanelere meydân-ı şerif, Bektaşî tekkelerinde tarikat eşyasının saklandığı kiler evi, ayrıca halvet uygulamasının görüldüğü yapılarda halvethane, tarikatların merasimleri ve ihtiyaçlarına göre karakterini yansıttıkları mekânlardır [24]. Genel olarak tekkelerdeki mekân oluşumu ve yaşantı şu şekildedir. Barınma birimleri geleneksel konut mimarisinde olduğu gibi harem ve selamlık kısımlarından oluşmaktadır. Harem bölümünde aile yaşantısı sürdürülmekte ve hanım misafirler ağırlanmaktadır. Bu bölümde sofalar, odalar ve helâ abdestlik birimlerinin yanı sıra büyük mutfağından ayrı küçük bir mutfak, küçük bir hamam ya da gusülhane bulunmaktadır. Selamlık ise şeyh odası, meydan odası, zâkirbaşı odası, kahve ocağı gibi bölümlerden oluşmakta ve birçok işlevi bünyesinde barındırmaktadır. Şeyh odası, erkek misafirlerin ağırlandığı, sohbet ve meşk toplantılarının gerçekleştirildiği, meydan odası dervişlerin kendi aralarında oturup sohbet ettikleri mekânlardır. Zâkirbaşı odası musîkiyi idare eden zâkirbaşının dinlendiği, misafir kabul ettiği ve musiki aletlerinin saklandığı birimdir. Kahve ocağı, selâmlıkta sunulan kahvelerin kahve nakîbi denetiminde hazırlandığı yerdir. Bunların yanı sıra birçok tekkede tarikat ehlince misafirhane veya mihmanhane denilen, seyyah dervişler başta olmak üzere erkek misafirlerin ağırlandığı birimler de genellikle selamlığın içindedir. Mâbeyin odası selamlık-harem bağlantısını sağlar. Boyutları ve mimari programı sınırlı tekkelerin selamlıklarında çeşitli faaliyetler çok amaçlı bir iki mekânda gerçekleştirilir. Tarikat faaliyetlerinin yanı sıra toplumun başka ihtiyaçlarına da cevap veren, tarikat külliyesi ölçeğinde bazı tekkelerde tekke

hayatı ve tarikat mimarisiyle doğrudan ilgisi olmayan muvakkithane, kütüphane, sıbyan mektebi, dârulkurra, çeşme, sebil, kayıkhane, iskele gibi birimlere de yer verilmiştir. Tekkeler ie ilgili daha geniş bilgi için kaynakçada belirtilen Prof. Dr. Baha Tanman'ın yayınları incenebilir [30].

Tekkelerde yerleşim düzeni, işlev şeması ile tarikatın bünyesinde olan telakkiler ve bunların zaman içinde doğurduğu uygulamalara bağlı olarak şekil almıştır. Yerleşim düzenine göre Osmanlı dönemi tekkeleri dört guruba ayrılmaktadır. Murat Reis Külliyesi'nin içinde yer alan tekke, "ev-tekkeler" diye adlandırılan tiptedir [24]. Tekkelerdeki eğitim-ibadet-barınma birlikteliğinin aynı kütle içinde sürdürüldüğü bu tip tekkeler Osmanlı dönemi tekkeleri içinde kadim bir geleneğe bağlanan örnekler olmaktadır. Bunun yanında yüzyıllar içinde oluşmuş yapılan müdahalelerle birçok birimin eklenmesiyle yığışımlı ve organik yapı topluluğu şeklinde bir tekke külliyesi görüntüsü arz etmektedir.

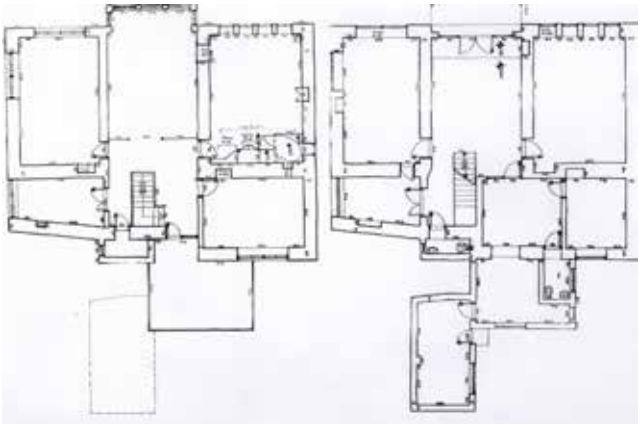

Şekil 8.1. Kosova, Cakova, Bektaşi Tekkesi

Şekil 8.2. Kalkandelen, Harabati Baba Bektaşi Tekkesi

8.4. Türbe Yapıları

Türbe tipik sekizgen planlı üzeri kubbe ile örtülü yapıdır. Hazire içinde bulunan diğer 6 türbeyi daha önce incelemiştik. (bkz. Bölüm 4)

A-Belgrad Damat Ali Paşa Türbesi, 17.yy

B-Ayasofya Türbeleri-16.yy

C-Razgrad, Otman Baba Türbesi

D-Harmanlı, Hıdır Baba Türbesi-16.yy

Resim 8.6. Türbe örnekleri

8.5. Şadırvan ve Çeşme Yapıları

Şadırvan, kare planlı hazneye sahip üzeri kubbe ile örtülüdür. Büyük ve geniş bir silmesi vardır. Tek yüzündeki üç aynalığı ve bir yalağı vardır. Sokak çeşmesi ise cümle kapısının hemen yanında tekke duvarında bulunmaktadır. Tek yalağı ve bir aynalığı vardır.

A-I. Mahmut Çeşmesi-1732

B- Babaeski, II. Mahmut Çeşmesi

C-Melek Ahmet Paşa Çeşmesi-1767

D-Samakov, Küpeli Çeşme (18.yy)

Resim 8.7. Çeşme örnekleri

8.6. Barok Dönem Osmanlı Camii Süslemeleri

Cami pandantiflerinde ve kubbede bitkisel motiflerin kullanıldığı, barok tarzı "c" ve "s" dal kıvrımları, akuntus yaprakları ve volütlü hatlardan oluşan renkli yağlı boya süsleme çalışmaları görülmektedir. Ayrıca kubbe barok süslemede sıkça gördüğümüz gökyüzü tasviri vardır, yer yer yıldızlar yerleştirilmiştir.

A-Üsküdar Çinili Camii-1640 [28]

B-Nuruosmaniye Camii-1755

Resim 8.8. Süsleme örnekleri

8.7. Yapım Tekniği ve Malzeme

Külliye, Rodos'un geri kalanında olduğu gibi taş mimarinin bir örneğidir. Külliye yapılarında kullanılan taşlardan camide ve görüldüğü kadar Murat Reis Türbesi'nde olanlar tamamen kesme taştan, tekke, kütüphane ve türbedar evinde ise mevcut taşların yeniden değerlendirilmesiyle moloz taş örgüsüyle inşa edilmiştir. Bunun yanında tekke ve kütüphanenin üst katları da tamamen kesme taştan inşa edilmiştir.

8.8. Karşılaştırmalı Örneklere İlişkin Sonuçlar

Külliye'de yer alan yapılar yüzyıllar içinde birçok değişikliğe maruz kalsalar da dönemlerinin karakteristik özelliklerini ve yaşantısını muhafaza edebilmişlerdir. Caminin minaresi gibi elemanlar ise döneminin mimari anlayışını yansıtan nitelikli bir müdahaledir. Ayrıca minare 2000 yılında restore edilmiştir. Bunun gibi nitelikli müdahalelerin yanı sıra niteliksiz müdahaleler de gerçekleşmiştir.

9. RESTİTÜSYON

9.1. Yöntem

Restitüsyon, sonradan değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış veya yok olmuş öğelerin, yapıların veya yerleşmelerin ilk tasarımlarındaki veya belirli bir tarihteki durumlarının arşiv kayıtlarından, yapı üzerindeki izlerden yapıya, yerleşmeye ait çizim, fotoğraf gibi belgelerden yararlanılarak plan, kesit, görünüş ve aksonometrik çizimlerle ya da maketle anlatımıdır [25].

Murat Reis Külliyesi'nde yer alan yapıların restitüsyonundaki amaç, yapıların günümüze gelene kadar uğradığı değişiklikleri belirleyerek, bilimsel verilere dayalı olarak özgün halini bulmak ve restorasyon çalışmalarına zemin hazırlamaktır. Mimari elemanlardan izi olan veya tamamen yok olmuş yapı elemanlarının özellikleri ve özgün halleri ise kullanılan kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda ortaya konulmuştur. Bilgilerin nereden geldiğini ve güvenirlik derecelerini göstermek için kullanılan kaynaklar çizimler üzerinde güvenirlik ölçülerine göre renklendirilerek Ek-5'te, Restitüsyon çizimleri de Ek-6'da gösterilmiştir.

9.2. Restitüsyonda Kaynak Kullanımı

Külliye bir tekke etrafında organik dokuda şekillenen yapı gurubundan teşkil olmuştur. Genel olarak mimari elemanları yerinde olan külliyede tekke son şeyhin vefat etmesinden sonra (1974) haraplaşmıştır. Ayrıca Yunanistan hükümetinin kontrolündeki Evkâf İdaresi'nin yıkmadan yok etme politikasıyla hareket etmesinden dolayı tamir edilmemesi de eklenince kimsenin yaşamadığı tekke yapısı harap da olsa 2007 yılına kadar orijinal haliyle ulaşabilmiştir. 2007 yılında AB fonlarından ayrılan 1,5 milyon avro tutarında bir bütçeyle "restorasyon" çalışmaları başlatılmıştır. Ancak bu restorasyon çalışmasında Rodos'un geleneksel mimari kimliğine saygısızlık edercesine kullanılan briket tuğlalar ve duvarlarda açılan ve

kapatılan kapı-pencereler yapının özgün mimari kimliğini sarsmıştır. Ancak bu tez çalışmasında en büyük talihimiz tekkenin ilk hali olduğu gibi, temel kazısı çalışmaları ve devam eden uygulama projesinin aşamaları da kaydedilmiştir.

9.3. İşlevsel Restitüsyon

Külliye içinde yer alan cami, türbe, türbedar evi, kütüphane ve çeşme yapıları özgün işlevlerini sağlayan bütün elemanlara sahiptir. Buna karşılık yüzyıllar içinde mekânlarda ve mimari elemanlarda bir takım ekleme, çıkarma ve değişiklikler yapılmıştır.

9.4. Fiziksel Restitüsyon

Bunun dışında restitüsyon çalışmasında kullanılan kaynaklar ve bu kaynaklardan hangi konularda yararlanıldığı, öncelik sırası ve güvenirlik derecesi, aşağıda belirtilmiştir.

A. Yapıdaki iz ve örneklerden elde edilen kesin bilgiler. (1. Derece güvenilir)

1. Varlığı ve tümüyle her özelliği bilinen elemanlar; rölöve çalışmaları sırasında varlığı kesin olarak belirlenen elemanlardır.

2. İzi olan, varlığı ve özellikleri yapıdaki diğer örneklerde elde edilen eleman bilgileri; yapıda olması gereken yeri, boyutu ve malzemesi binadaki diğer örneklerden belirlenen elemanlardır.

3. İzi olmayan ancak varlığı ve özellikleri yapıdaki diğer örneklerden elde edilen bilgiler. Yapıda çeşitli nedenlerle bir kısmı ya da tamamı yok olmuş çeşitli yapı elemanlarının yapıdan gelen bilgiler sayesinde bilinenler.

B. Yazılı ve görsel kaynaklardan elde edilen kesin bilgiler. (2. Derece güvenilir)

Yapının hakkında yapılmış eski ve yeni araştırmalar yazılı ve görsel çalışma ile yapının eski fotoğraflarından elde edilen bilgilerdir.

C. Karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgiler. (3. Derece güvenilir)

1. İzi olan eleman bilgileri; yapıdaki izlerden ve yapı içerisindeki karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilerdir.

2. İzi olmayan eleman bilgileri; yapıda izi olmayan ama olması gereken elemanların mekânların karşılaştırmalı çalışmadan elde edilen bilgilerdir.

D. Mimari gereklilik. (4. Derece güvenilir)

Yapıdaki yeri ve izi belli olmayan, boyutu, malzemesi ve detayı bilinmeyen, mimari gereklilik nedeniyle olması gereken yapı elemanlarıdır.

9.5. Restitüsyon Üzerine Notlar

Tekkenin organik yapı dokusuyla gelişmesiyle oluşan Murat Reis Külliyesi'ndeki yapıların çoğunun kitabesi ve vakfiyesine ulaşılmıştır. Ayrıca yapılan kaynak taramasında elde edilen plan, kesit ve görünüş çizimleriyle fotoğraflar restitüsyon çalışmasında önemli bilgiler sağlamışlardır.

9.5.1. Mekânlar

Avlu

Külliye'nin avlusu geleneksel Rodos taş döşeme tekniğiyle yapılmıştır. Cümle kapısından itibaren zig-zag şeklinde döşenen kısım denizin dalgalarını

simgelemektedir. Murat Reis Türbesi ile Tekke arasında kalan kısımda ise 8 farklı motif işlenmiştir. Döşemedeki bu motiflerin yanı sıra avlunun en önemli özelliğini sütunlar üzerine oturtulan çardak kısmı oluşturmaktadır. Sütunlardan destek alan ahşap kirişler arasına çapraz olarak örülen gölgelik ahşap kafesin avluya mistik bir hava verdiği kayıtlarda vardır. Döşeme motifleri ve gölgelik yazılı ve görsel kaynaklara dayandırılarak tamamlanmıştır.

Cami

Camide İtalyan işgali sırasında isabet eden top atışları yüzünden hasar gören cami 1910'lu yıllarda tamir edilmiştir. Minare de bu dönemin eseridir. Bunun yanında harim ile mahfil arasındaki bağlantının minare merdivenleriyle sağlanması bu dönemde yapılmış olması muhtemel bir değişikliktir. 1980 yılında yıkılan son cemaat yerinin çizimleri ve fotoğrafları 1932 yılında İtalya'da basılan Hermes Balducci'nin kitabında yer almaktadır. Son cemaat yerinin zemininde bugün biriken toprak yerine cephedeki izlerden ve karşılaştırmalı örneklere bakılarak 30cm kadar yükseltilmiş ve taş döşenmiştir. Ayrıca minare ile harim arasındaki kapı açılmış ve son cemaat yeri saçağı ve kemerleri tamamlanmıştır.

Minare Rodos'taki diğer camilerin minareleriyle ve farklı coğrafyalardaki minare örnekleriyle karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak geleneksel Osmanlı mimarisinde taş ve tuğla dışında malzeme kullanımı ile külâhı koni biçiminde yapılan veya onarılan minare görülmemiştir. Restitüsyon çalışmasında da yapı malzemesi taş ve koni biçiminde bir minare tasarlanmıştır.

Türbe

Murat Reis Türbesi'nde türbe mimarisinde gördüğümüz ihtiyaç penceresinin kapatılmış olduğunu gördük. Sandukanın hemen başucundaki duvarda yapılan ve duanın edildiği ihtiyaç penceresi türbedeki diğer pencere boyutlarından daha küçük ebatlardadır. D5 duvarında yer alan şimdi niş olarak kullanılan bu pencere tekrar

açılmıştır. Ayrıca İtalyan Vali Vitalis Strumza'nın 1934 yılındaki *Il "Tecche" Di Murad Reis (Murat Reis Tekkesi)* çalışmasında türbenin bitkisel motifli pandantif çizimleri tespit edilmiştir. Buna göre mevcut durumda pandantifleri süsleyen hat yazıları yerine barok tarzda bezenmiş bitkisel motifler düşünülmüştür.

Resim.9.1. Murat Reis Türbesi içi [7]

Tekke

Tekke yapısının restitüsyon çalışması birçok açıdan zor bir çalışma olmuştur. Bunda yenileme çalışmaları öncesinde tekkenin tam ayrıntılarıyla incelenememiş olması en büyük etkendir. Bunun yanında yenileme çalışmalarında yok edilen detaylar ve yapılan değişikler izlerin büyük ölçüde kaybolmasına neden olmuştur. Ancak çalışmalar kapsamında tekkede alınan rölöve çalışması, genel Kadirî Tekkesi yaşantısı ile Rodos'un geçmişi incelendiğinde bulmaca tamamlanmış ve Murad Reis Tekkesi restitüsyonu ortaya çıkarılmıştır. Tekke restitüsyonunda zaman içinde yapılan değişiklikler de dikkate alınmıştır. Şunu da unutmamak gerekir ki 1912 yılından sonra tekkenin kullanım yoğunluğu azalmış ve mekân düzenlemeleri buna göre yeniden düzenlenmiştir. Yenileme çalışmalarına başlamadan önce tekkede çok fazla küçük mekânın olmasının nedenini budur.

Tekkenin restitüsyonunu çözümlerken kullanım yoğunluğunun en fazla olduğu dönemi esas alarak etütler yapılmıştır. G. Markakis ve R. Oikonomidou'nun [11] rölöve çalışmasında yapılan tarihleme daha çok duvar örgüsüne bakılarak tespit edilmiş olduğunu düşünüyoruz. Bu çalışmada tekke yaşantısının tam yansıtılamaması tarihleme konusunda yanıltıcı bilgilere yönlendirmektedir. Ancak bu çalışmada düşülen notlar yapının orijinali hakkındaki ipuçlarını da vermektedir. G. Markakis ve R. Oikonomidou'nun [11] yaptığı çalışmada şu bilgilere yer verilmiştir.

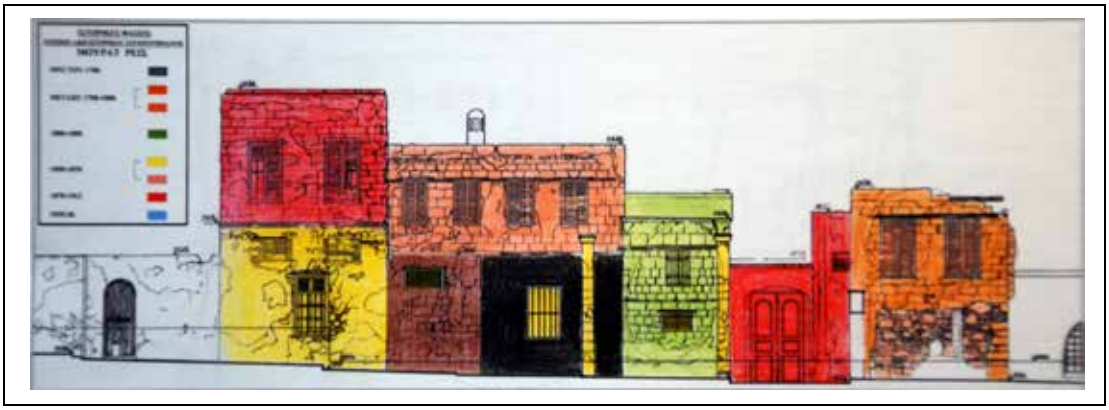

Şekil 9.1. Murat Reis Tekkesi, batı cephesi tarihleme çalışması [11]

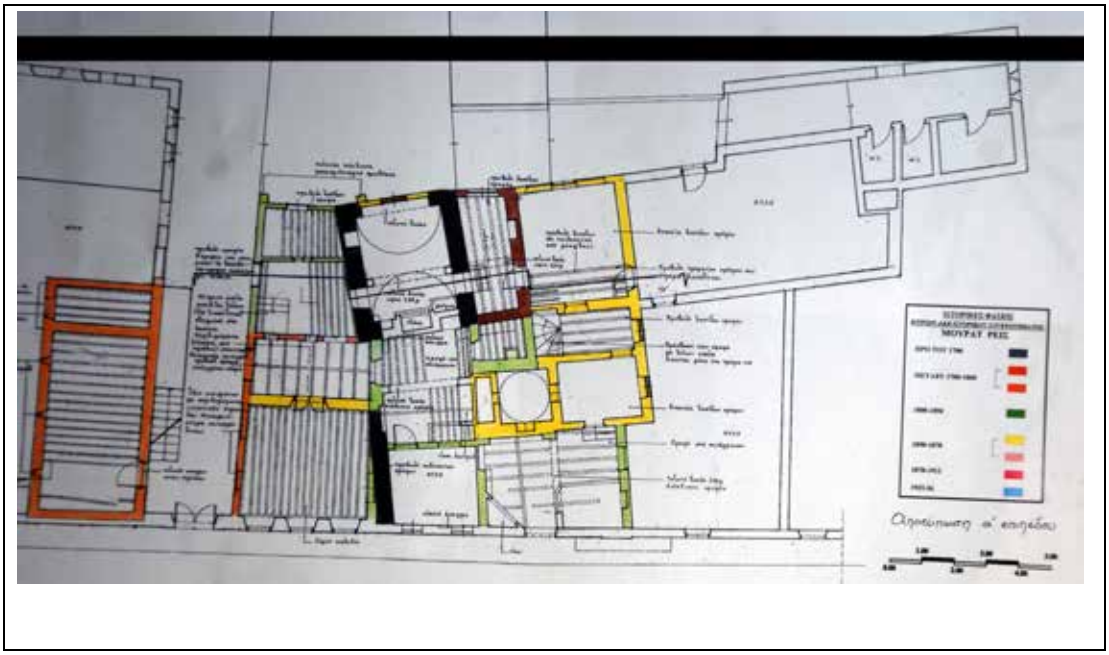

Şekil 9.2. Murat Reis Tekkesi, zemin kat planı tarihleme çalışması [11]

Şekil 9.3. Murat Reis Tekkesi, birinci kat planı tarihleme çalışması [16]

Bu çalışma tekkenin özgün fonksiyonuyla hayatın durduğu ve kullanılmadığı 1974 yılından sonra 2006 yılında alınan rölöve çalışmasının tarihlemesidir. Ancak tekkenin son halinde azalan kullanımdan ve farklı sebeplerden dolayı yapılan değişiklikler vardır. Bunlar sırasıyla;

Z01 mekânını ikiye bölen bir duvar vardır. Bu mekânda bu duvarın eklenmesinin yanı sıra rölövede sadece taştan olan üç basamağı görülen merdivenin kaldırıldığını ve temel kazısı ve raspa fotoğraflarından normalde iki pencere olan D3 duvarında bir kapı açıldığı anlaşılmaktadır. Restitüsyon çalışmasında ise merdiven yerine yerleştirilmiş ve kapı çıkartılmıştır. Bu bölüm haremin külliye avlusuna açılan karşılama bölümü olarak belirlenmiştir. Haremin üst katına ulaşımı sağlayan bu bölümün selamlıkla bağlantısı bulunmamaktadır. Avluya bakan penceresi ise harem ve karşılama özelliğinden dolayı olduğu gibi küçük bırakılmıştır.

Resim 9.2. Z01 mekânında yapılan değişiklikler

Z02 mekânı harem bölümünün mutfağıdır. Rölöve çalışmasında kapalı gösterilen P7 penceresinin raspa çalışmasında sonradan kapatıldığı net bir şekilde görülmektedir. Restitüsyon çalışmasında bu pencere tekrar açılmıştır. Bu pencereden harem mutfağı ile selamlık arasında küçük eşyaların alış verişi sağlanmaktadır. K7 kapısı ise Z10 mekânın nişi olacak şekilde kapatılmıştır. Çünkü tekkede harem ile selamlık bölümünün iki mutfağın komşu olduğu bu noktada bir kapı ile birbirine bağlanması düşünülemez.

Z03 mekânı D2 duvarında niş olarak görülen ancak fotoğraflarda çok net bir şekilde pencere olduğu belli olan kısmı restitüsyon çalışmasında gene niş olarak tasarladık. Bunun sebebi de bu pencerenin tekkenin daha küçük bir yapı iken bir avlu penceresi olarak değerlendirmemizdir. Tekke büyütüldüğünde bu bölüm de büyük ihtimal haremin kileri olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bunu D1 duvarındaki P6.2 küçük tepe penceresi de desteklemektedir. Buna uygun olarak da bu kısmın niş olarak kalmasını uygun görülmüştür.

Z04 mekânı haremin mabeyine ve harem avlusuna açılan iki kapıyı barındırmaktadır. Mekânın D3 duvarında yer alan rölöve çalışmasına uygun olarak şimdi D2 duvarına bitişik olan K10.1 kapısını tam ortaya aldık. K11 kapısı ise bugün de kısmen orijinal

halini koruduğu için olduğu yerde olduğu gibi korunmuştur. K10.1 kapısı ise eski rölövesinde belirtildiği üzere kemerli bir formda tasarlanmıştır.

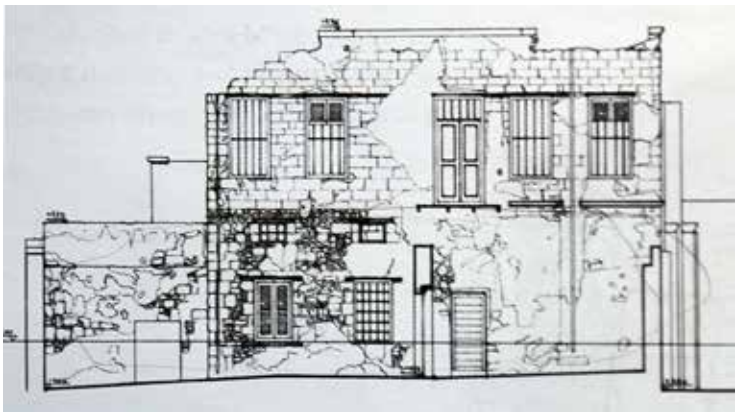

Şekil 9.4. Kuzey cephesi 2007 öncesi rölöve çalışması [11]

Z05 mekânı tekkenin mabeyini olarak düşünülmüştür. Bunun sebebi selamlık bölümünün avlusu ile haremin avlusu bu noktada birleşmektedir. Ayrıca selamlığın son noktasında yer almasıdır. Restitüsyon çalışmasında eski rölövede yer alan merdiven, duvardaki nişin sonradan yapılmış olmasından dolayı kaldırılmıştır. Böylece tekkede hareme ait tek merdiven hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır.

Z06 ve Z07-hamam mekânlarında plan ve eleman değişikli yapılmamıştır. Sadece güncel rölövesinde değiştirilmiş olan P8.1 penceresi orijinal haliyle tasarlanmıştır. Z05 ve Z06 mekânlarında izi görülen iki küçük tepe penceresi tekrar açılmıştır.

Z08 mekânında ocağın olması, geniş bir alanı örtmesi ve eski rölöve çalışmasında büyük sayılacak bir sarnıcın olması bu mekânın aslında postnişin odası olduğunu düşündürmektedir. Mekândan Z09 avlusuna açılan kemerli K15 kapısı eski rölöve çalışmasında duvar olarak görülmektedir. Bizim tespit ettiğimiz rölövede açılan bu kapı son haliyle korunmuştur. Buna karşılık yenileme çalışmasında değiştirilen P8.2 ve P8.3 pencereleri orijinal halleriyle tasarlanmıştır. D3' duvarındaki küçük pencere açılmıştır.

Z09 mekânın ise üstü açık bir iç avlu olduğu görülmektedir. Restitüsyon çalışmasında D3 duvarında açılan K17 kapısı kapatılmış ve orijinalindeki gibi iç avlu olarak korunmuştur.

Z10 mekânındaki K7 kapısının eski rölöve çalışmasında bir niş olduğu görülmektedir. Ayrıca P7 penceresi de kapatılmış haldedir. Restitüsyon çalışmasında haremle alış verişi sağlayan bu küçük pencere tekrar açılmış ve K7 kapısı niş olarak kapatılmıştır. Bu mekânda hamam suyunun ısıtıldığı bir ocak ve geniş açıklığı destekleyen bir kemer bulunmaktadır.

Z11 mekânı tekkenin belki de en karmaşık ve değişikliğe uğrayan mekânıdır. Restitüsyon çalışmasında bu mekânı misafirlerin temizlenip paklandığı bir hamam olarak tasarladık. Bunun nedeni raspa ve temel kazısında ortaya çıkan geniş ve dar açıklıklı künkler ya da suyolları, kül izleri ve zemin seviyesinin indirilmiş olmasıdır. Mekânda D2 duvarında fotoğraflardan seçilen biri kemerli diğeri düz kapılar tekkenin daha küçük olduğu ve avluya açılan kapılar olduğu düşündüğümüzden kapalı tuttuk.

Restitüsyon çalışmasında Z12 mekânı Z13 ile birleştirilerek tek bir geniş mekân şeklinde tasarlanmıştır. Bunun sebebi de tekkenin eski rölövesinde güney cephesinde yer alan K21 kapısı ile P12 penceresinin kapatılmış olması bunun yerine sonradan açıldığı belli olan ve üstünde ahşap bir mekân bulunan kapının orijinal olarak değerlendirilmemesidir. Kapatılan kapı ve pencere yerine açılan kapı ve eklenen çatı arası mekânının tekkedeki niteliksiz bir müdahale olarak değerlendirilmiştir.

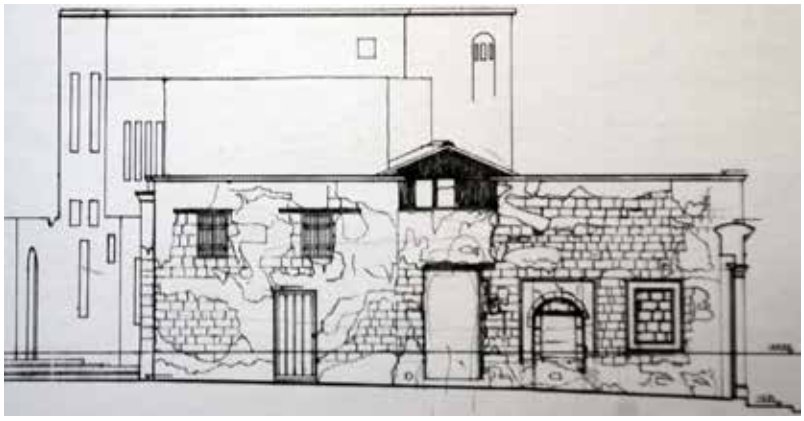

Şekil 9.5. Güney cephesi 2007 öncesi rölöve çalışması [K11]

Kütüphane

Rölövesinde tamamen yıkılmış olan yapının yıkılmadan önceki fotoğraflarından, eski rölöve çalışmasından ve yazılı ve sözlü kaynaklardan fonksiyonu tespit edilmiştir. Yunanca kaynaklarda yapıların fonksiyonları hakkında tam bir sonuç verilememiş. Binalar "Yapı A/B" şeklinde isimlendirilmiştir. A. F. Örenç'in (2001) doktora çalışmasında ayrıntılı olarak incelediği Rodos'taki eğitim kayıtlarından da anlaşılacağı üzere çok canlı ve üst seviyede seyreden bir eğitim kültürü vardı. Hafız Ahmed Ağa Kütüphanesi bile özellikle 1948 yılından sonra adanın Yunanlılara hibe edilmesi ile genel Yunan hükümet politikalarına paralel olarak eğitim üzerindeki baskı artmış ve kütüphane yapısı işlevsizleştirilmiştir. Murat Reis Tekkesi gibi daha küçük bir kütüphane de zamanla harap olmuştur. 1948 öncesinden bahseden yerel kaynaklar ve Vali Strumza'nın (1934) belirttiği üzere bu yapı kütüphanedir. Alt kısmının fetihten önce de var olduğu ve tekkenin kurulmasıyla depo/kiler olarak kullanılması muhtemeldir. Rölöve çalışmasında sadece bir tanesi görülen küçük mazgal pencereleri dışında zemin katta pencere olmaması bunu doğrulamaktadır. Merdivenlerle çıkılan üst katta ise geniş pencere açıklıkları vardır. Eski çizimler üst katın bir tanesi ortak hol olmak üzere dört kısımdan oluştuğunu göstermektedir. Restitüsyon çalışmasında da tespit edilen bu duvarlar ve mimari elemanlar eklenmiştir.

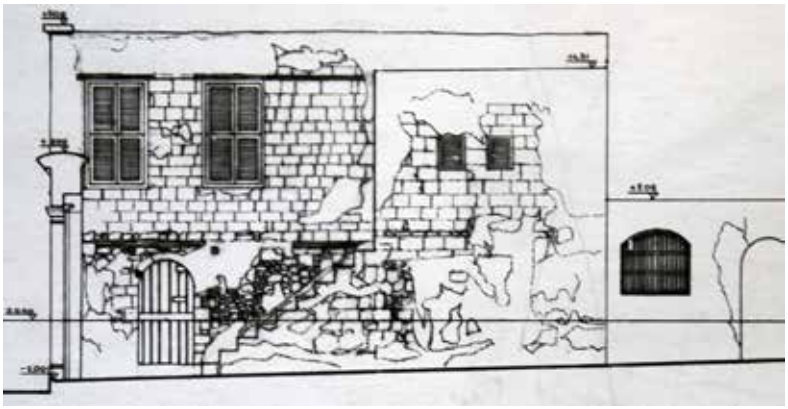

Şekil 9.6. Kütüphane kuzey cephesi 2007 öncesi rölöve çalışması

Resim 9.3. Yıkılmadan önceki harap hali [11]

Türbedar Evi

Türbedar evi günümüze kadar asli fonksiyonunu sürdürmüştür. İlerleyen yaşlarına rağmen hem fiziki imkânlar açısından hem de Türkiye'de yaşayan çocuklarının ısrarlarına rağmen bölgeye sahip çıkma adına büyük fedakârlıklarla türbeye ve hazireye bakan Şaban ve Süheyla Kargiglioğlu çok önemli bir vazifeyi yerine getirmektedir. Restitüsyon çalışmasında bu yapı korunmuş ve niteliksiz müdahaleler kaldırılmış yerine aslına uygun olan malzemeler kullanılmıştır.

Şadırvan ve Çeşme

Şadırvan ve çeşmenin restitüsyon çalışmasında zaman içinde doğal etkenlerden olan yıpranmalar giderilmiş, temizlenerek ve aslına uygun malzemeyle takviye edilerek korunmuştur.

9.5.2. Mimari elemanlar

Taşıyıcı Elemanlar

Restitüsyon çalışmasında bütün duvarların yapının aslına uygun olarak küfeki taşıyla yapıldığını anlıyoruz. Ahşap tekke, kütüphane ve türbedar evinin düz damını örtmek merteklere destek olmak için kiriş ve dikme olarak çok sınırlı kullanılmıştır. Ayrıca avluda sütunlardan destek alarak oluşturulan çardak ahşap malzemeyle yapılmıştır. Bunun dışında yapıların hiçbirinde sistematik olarak tuğla veya ahşap taşıyıcı kullanılmamıştır. Mermer taş da sadece caminin kapı ve pencere lentolarında kullanılmıştır. Özetle Külliye'de çok sınırlı yerlerde kullanılan farklı malzemeler dışında genel olarak küfeki taşından inşa edilmiştir. Bu kimi yerlerde moloz taş örgü kimi yerlerde ise kesme taş olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yüzeyler

Külliye restitüsyonunda cami ve türbe dışındaki bütün yapıların sıvalı olduğu anlaşılmaktadır. Camide çok yoğun çimento sıva kullanımına karşılık son cemaat yerinin yıkılan bölümünde çıplak taş olması cami hakkında genel bir kanı oluşturmaktadır. Ayrıca Rodos'taki mimari geleneğe ters düşecek şekilde bir bütünü yansıtan yapıların dış mekânda kendini örtmesi çevresiyle zıtlık oluşturacağından restitüsyon çalışmasında dış cephe duvarları sıvasız bırakılmıştır. Külliyedeki diğer yapılar ise farklı dönemlerde yapılan müdahaleleri örtmek ve sağlık açısından kireç sıva ile sıvanmıştır.

Kapı Pencere ve Diğer Elemanlar

Kapı ve pencere detayları için mevcut izler ve geleneksel mimari detaylar kullanılarak restitüsyon çalışması tamamlanmıştır.

10. RESTORASYON

10.1. Alanın Bugünkü Durumunun Değerlendirilmesi

Murat Reis Külliyesi, Osmanlı zamanında karantina olarak kullanılan bölgede bulunmaktadır. Karantina bölgesinde bugün halk plajına hizmet eden sosyal tesisler bulunmaktadır. Rodos şehrinin eski şehir merkezi büyük ölçüde İtalyanların mirasıdır. II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar imar faaliyetlerini sürdüren İtalyanlar 30 yıl gibi kısa bir sürede şehrin bütün imarını düzenlemiştir. Bugün Yunanlılar da büyük ölçüde İtalyanların imar planına sadık hareket etmektedirler. Günümüzde 10.000m^2 alana sahip hazirenin 1000m^2'si Külliye yapılarının ve avlusunun kapladığı alandır. Murat Reis Külliyesi'nin önemi İtalyanlar zamanında Murat Reis haziresinden istimlâk edilen arazi üstüne yaptıkları Adliye Binası, Posta Binası, Tiyatro Binası, Belediye Hizmet Binası ve St. John Katedrali aksında şehrin ana bağlantı yolu üzerinde olmasıdır. Ayrıca Mandraki Limanı'nın kapısını tutan bronz Geyik Heykelleri ve deniz fenerine çok yakındır. Hazirenin arka tarafında zamanında hazirenin bir parçası olan Hotel Casino yer almaktadır. Hotel Casino olduğu gibi halk plajına bakmaktadır. Hazire'nin kuzey cephesi de istimlâkten nasibini almış ve hotelin hizmet tesisleri inşa edilmiştir. Bunların yanında Külliye'nin her iki yanında birer Hidiv Konağı bulunmaktadır. Görüldüğü gibi Murat Reis Külliyesi şehrin sahil boyu sıralanan kültür ve ticaret aksı üzerinde bulunmaktadır.

Külliye ve hazirenin bugün bulunduğu durum gerçekten içler acısıdır. Şaban ve Süheyla Kargiglioğlu ailesi hazire temizliği yapmasa hazireye düşen yapraklardan basılamayacak duruma gelir. Bunun yanında eski Başkonsolos İhsan YÜCEL Beyin çabalarıyla ancak 2010 yılında türbeler kilit altına alınabilmiştir. Her geçen gün bir taş eksilen hazirenin bütün mezar taşlarıyla yeniden ele alınması gerekmektedir. Şehrin içinde sanatsal değeri yüksek mezar taşlarıyla ve yaşlı ağaçlardan oluşan bu yerin sadece mezarlık olarak görülmesi ilk önce Rodos'un tarihine saygısızlık olarak değerlendirilmelidir.

10.2. Yapıların Bugünkü Durumunun Değerlendirilmesi

Külliye içinde yer alan cami, türbe, türbedar evi, kütüphane ve çeşme yapıları özgün işlevlerinde kullanılması kararlaştırılmıştır. Tekkenin ise yüzyıllar boyunca Rodos'ta hem mimari anlamda hem de kültürel anlamda değer katan Osmanlı'nın tekke yaşantısını yansıtan "Osmanlı Müzesi"ne dönüştürülmesine karar verilmiştir.

Bu bağlamda Murat Reis Külliyesi'ni oluşturan yapıların araştırmalar ve belgeleme çalışmaları sonucu hazırlanan restitüsyonu doğrultusunda oluşturulan restorasyon projesinde, yapının özgün malzemeyle ve geleneksel teknolojiyle onarılıp sağlamlaştırılması, yok olan kısımlarının da yine geleneksel metotla tamamlanması önerilmiştir.

10.3. Yasal Kabuller

Tarihi Anıtların ve Yerleşmelerin Korunması ve onarımı için Uluslararası Venedik Tüzüğü 25-31 Mayıs 1964 yılında kabul edilmiştir. Venedik Tüzüğü kararları, 5805 sayılı özel kanun ile kendisine verilen yetkilere uygun olarak Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 24 Eylül 1967 tarih ve 3674 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

2863 sayılı T.C. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu 21.07.1983 tarihinde kabul edilmiştir. 21.07.1983 tarih ve 181113 sayılı resmi gazetede yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir.

1975 Amsterdam Tüzüğü ve deklarasyonu 1976 Nairobi Kararları ve 3 Ekim 1985 tarihinde Granada'da imzalanmış olan "Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi" 13.04.1989 tarih ve 3534 sayılı kanun ile kabul edilmiştir.

"Kültürel Mirasların Yerlerinin Korunması için 'Burra' Bildirgesi" Avustralya'da ICOMOS tarafından kabul edilmiştir.

Murat Reis Külliyesi'nde restorasyon kararları, yukarıda verilen uluslararası ilkeler ve yasal kabuller doğrultusunda yapılan, analiz, değerlendirmeler ve sentez çalışmaları sonucunda oluşturulmuştur.

10.4. Restorasyon Müdahaleleri

Murat Reis Külliyesi'nin restorasyonu için yapıya uygulanacak müdahale yöntemleri şu başlıklar altında toplanmıştır.

- Kazı ve sondaj çalışmalarının yapılması,
- Yapının niteliksiz eklerinden ayıklanması ve yüzey temizleme işlemlerinin yapılması,
- Mevcut taşıyıcı sistemin ve malzemenin sağlamlaştırılması,
- Yapının yok olan kısımlarının tamamlanarak mimari bütünlüğe kavuşturulması,
- Yapının yeni kullanımına yönelik işlevlendirilmesi,

10.4.1. Kazı ve Sondaj Çalışmaları

Yapının günümüze ulaşamayan elemanlarının ortaya çıkarılabilmesi ve mevcut temellerin durumunu tespit edebilmek için cami ve türbe çevresinde kazı ve sondaj çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

10.4.2. Temizleme

Camide pencere üstlerinde yer alan kemerli pencere alınlıklarını örten ahşap elemanlar kaldırılıp yerine diğer camilerde olduğu gibi buranın sıcak bir memleket olduğunu da düşünerek klasik alçı pencere yapılmıştır. Zemin döşemesinde yer alan ahşap elemanlar kaldırılarak yenilenmiştir. D4 duvarında minareye bağlantıyı sağlayan bir kapı eklenmiştir. Bunun yanında harime mahfile ulaşan bir merdiven ilave edilmiştir.

Cami, türbe ve türbedar evinin duvar yüzeylerindeki badana, taşa zarar vermeyecek şekilde raspa edilmesi uygun görülmüştür.

Cami, türbe ve türbedar evinin duvar yüzeylerindeki ve örtülerindeki çimento sıvanın mekanik yöntemle kaldırılması önerilmiştir.

Mimari elemanları uygulanan yağlı boyalar kimyasal malzeme ile temizlenecektir.

10.4.3. Sağlamlaştırma

Yüzeysel aşınma, erime gibi yüzeysel taş kayıpların orijinal taşlar ile değiştirilmesi,

Caminin güney cephesinde görülen çatlaklar, enjeksiyon yöntemi ile yapının özgün harcına benzer bileşimde harç ile doldurulması, ayrıca cephedeki taş dokunun derzlerinde oluşan boşluklar yapının özgün harcına benzer nitelikte harç ile doldurulması,

Yüzey temizliğinden sonra yapıda kullanılan taş malzemenin ömrünü uzatmak amacıyla direncini artırıcı maddelerle sağlamlaştırılması gerekmektedir. Yapılacak malzeme analizlerinden sonra taşın uygun kimyasal malzemelerle sağlamlaştırılması önerilmiştir.

10.4.4. Bütünleme

Bir bölümü hasar görmüş, ya da yok olmuş yapı öğeleri ilk tasarımlarındaki bütünlüğe kavuşturacak biçimde geleneksel yada çağdaş malzeme kullanarak tamamlama işlemine bütünleme denilmektedir [27].

Bugün mevcut olmayan bölümlerinin ve yapı elemanlarının, Restitüsyon projesinde önerildiği şekilde özgün durumuna uygun olarak geleneksel malzeme ve tekniklerle tamamlanması önerilmiştir.

Çizelge 10.1. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Kuzey Cephesi

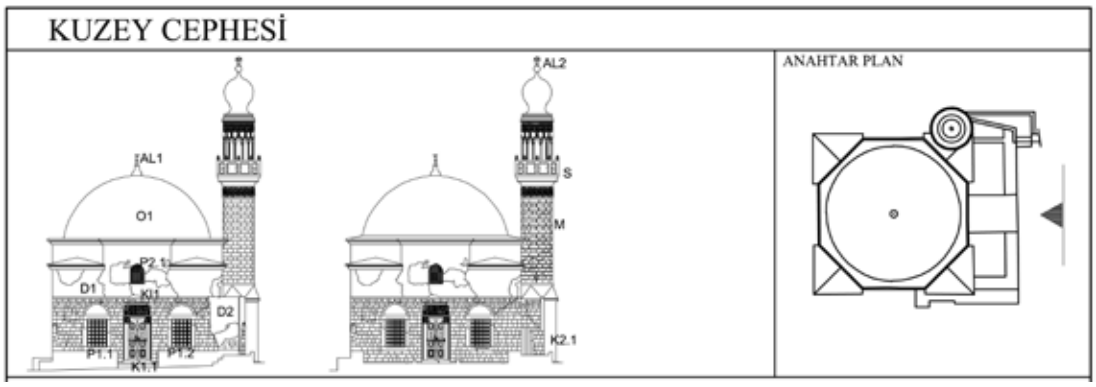

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Çimento ile sıvanmıştır, küflenme ve kireçlenme vardır. Yer yer taşlarda erime görülmektedir.	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar özgün malzeme ile uygulanacak, eriyen taşlar değiştirilecek, küflenen ve nemlenen yerlere kimyasal takviyesi yapılacak
K1.1	Yağlı boyasında dökülme, metal elemanlarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Değiştirme	Kapının yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek
K2.1	Yağlı boyasında dökülme,metal elemanlarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Değiştirme	Kapının yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek
P1.1	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P1.2	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P2.1	Yağlı boya uygulaması, ahşap çıtalarında kırılmalar vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Değiştirme	Çıtalar zarar görmüştür, özgün malzeme ile değiştirilecektir.
KI1	Kitabede yağlı boya uygulaması ve çeperinde boşalmalar vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme kaybı	Temizleme, Sağlamlaştırma	Kitabe kimyasal ile temizlenecek, çeperi sağlamlaştırılacak
D2	Büyük ölçüde yok olmuştur, ayakta kalan kısmında da taşlarda erime ve çürüme vardır	Mimari eleman ve malzeme kaybı	Tamamlama, Sağlamlaştırma, Değiştirme, Temizleme	Aslına uygun tamamlanacak, eriyen ve çürüyen taşlar değiştirilecek

Çizelge 10.1. (Devam) Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Kuzey Cephesi

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
O1.1	Çimento sıva ile kaplanmıştır strüktürel bozulmalar vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma	Kubbede çimento sıva temizlenecek, taşalr sağlamlaştırılacak ve kurşun ile kaplanacaktır
AL1	İyi durumdadır	-	Sağlamlaştırma	
MI	Minare pencereleri yok olmuştur	Mimari eleman kaybı	Yenileme	Açık olan geçişler uygun malzeme ile kapatılacaktır
S	İyi durumdadır		Sağlamlaştırma	
AL2	İyi durumdadır		Sağlamlaştırma	

Çizelge 10.2. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Doğu Cephesi

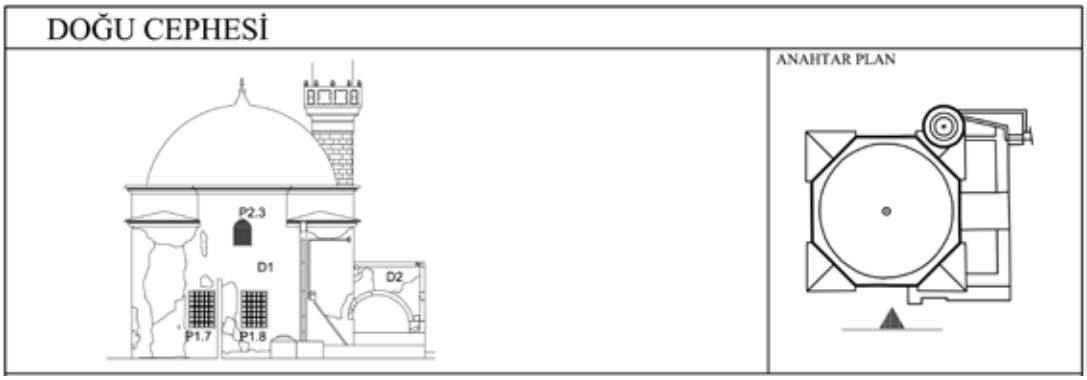

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada nem, küf ve dökülmeler vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve küf olan yerlere kimyasal uygulanacak
P1.7	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P1.8	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P2.2	Yağlı boya uygulaması, ahşap çıtalarında kırılmalar vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Değiştirme	Çıtalar zarar görmüştür, özgün malzeme ile değiştirilecektir.
D2	Duvar çimento ile sıvanmıştır, taşlarda erime ve çürüme, sıvada dökülmeler görülmektedir.	Niteliksiz müdahale, taşıyıcı eleman kaybı	Sağlamlaştırma, Değiştirme, Temizleme	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, erime çürüme ve nem görülen yerlere kimyasal uygulanacak

Çizelge 10.3. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Güney Cephesi

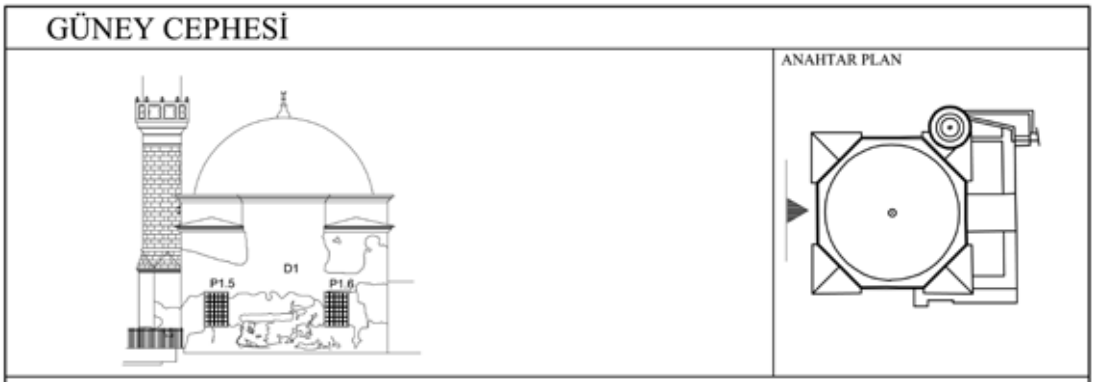

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada nem, küf ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve küf olan yerlere kimyasal uygulanacak
P1.5	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P1.6	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak

Çizelge 10.4. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Batı Cephesi

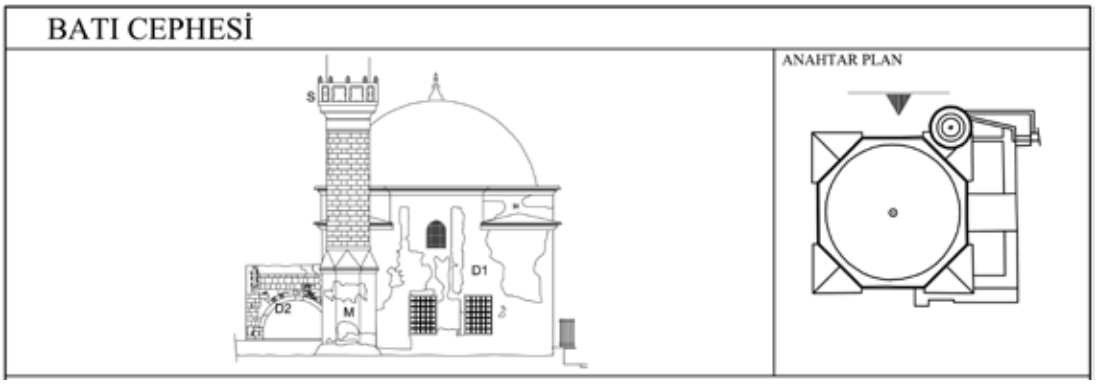

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada nem, küf ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve küf olan yerlere kimyasal uygulanacak
P1.3	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P1.4	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P2.2	Yağlı boya uygulaması, ahşap çıtalarında kırılmalar vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Değiştirme	Çıtalar zarar görmüştür, özgün malzeme ile değiştirilecektir.
D2	Taşlarda erime ve çürüme, derzlerde boşalmalar vardır	Taşıyıcı eleman kaybı	Sağlamlaştırma, Değiştirme, Tamamlama	Erime, çürüme ve nem görülen yerlere kimyasal uygulanacak veya değiştirilecek, derzler uygun malzeme ile tamamlanacak
M	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada nem, küf ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve küf olan yerlere kimyasal uygulanacak

Çizelge 10.5. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Z01-Harim

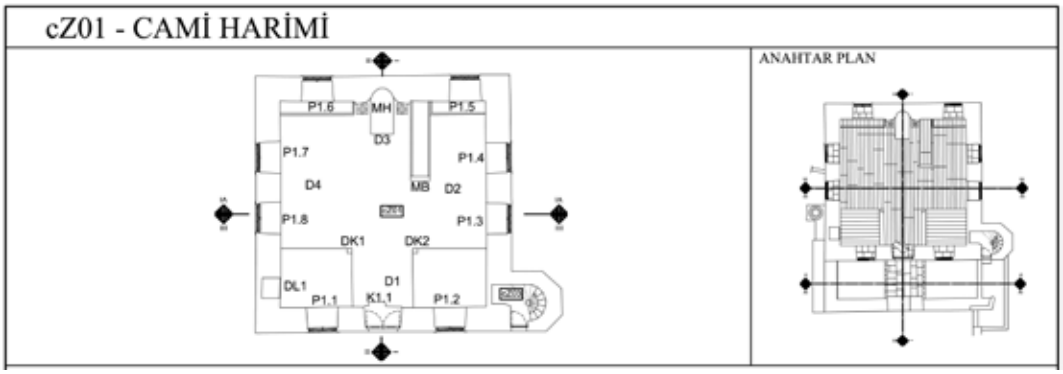

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem, küf ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve küf olan yerlere kimyasal uygulanacak
P1.1	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P1.2	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
K1.1	Yağlı boyasında dökülme, metal elemanlarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Değiştirme	Kapının yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek
D2	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
P1.3	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P14	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P2.2	Yağlı boya uygulaması	Niteliksiz müdahale	Temizleme	Yağlı boyası kimyasal ile temizlenecektir

Çizelge 10.5. (Devam) Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Z01-Harim

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D3	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
P1.5	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P1.6	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
MH	Alçıdan yapılan mihrabın süslemelerinde dökülmeler vardır. Yağlı boya uygulanmıştır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Tamamlama, Temizleme, Sağlamlaştırma	Yağlı boya temizlenerek uygun malzeme kullanılacak, süslemeler tamamlanacak
MB	Yağlı boya uygulanmıştır	Niteliksiz müdahale	Temizleme	Yağlı boya temizlenerek uygun malzeme kullanılacak,
D4	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
P1.7	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P1.8	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
P2.3	Yağlı boya uygulaması	Niteliksiz müdahale	Temizleme	Yağlı boyası kimyasal ile temizlenecektir
DL	Kireçle sıvanmıştır, çürüme ve nemlenme vardır.	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Değiştirme	Kireç sıva çıkarılacak, çürüyen malzemeler değiştirilecektir
Z1	Ahşaplarda çürüme ve nemlenme vardır	Malzeme bozulması	Temizleme, Değiştirme	Çürüyen ahşap döşeme elemanı değiştirilecektir.

Çizelge 10.6. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Z02-Mahfil

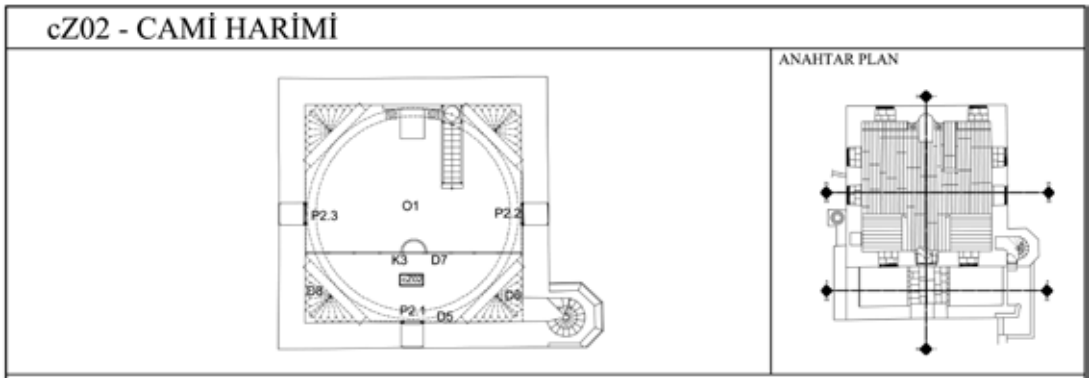

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D5	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
P2.3	Yağlı boya uygulaması, camları kırılmıştır	Niteliksiz müdahale	Temizleme, Yenileme	Yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, camları değiştirilecektir.
D6	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
D7	Ahşap perde yağlı boya ile sıvanmıştır	Niteliksiz müdahale	Temizleme, Sağlamlaştırma	Yağlı boya kimyasal ile temizlenecek,
K3	Ahşap kapı yağlı boya ile sıvanmıştır	Niteliksiz müdahale	Temizleme, Sağlamlaştırma	Yağlı boya kimyasal ile temizlenecek,
D8	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
Z2	Ahşaplarda çürüme ve nemlenme vardır	Malzeme bozulması	Temizleme, Değiştirme	Çürüyen ahşap döşeme elemanı değiştirilecektir.
O1.1	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak

Çizelge 10.7. Fiziksel Müdahale Tablosu- Cami, Z03-Minare

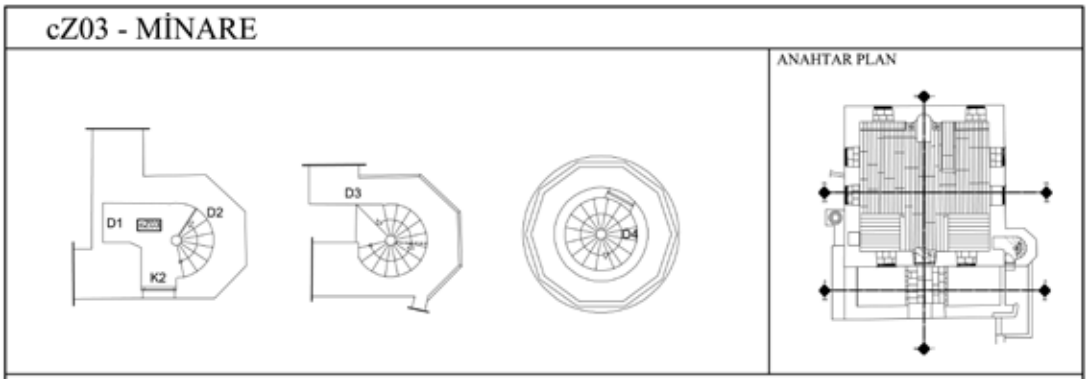

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Harime açılan kemerli geçit moloz taşla örülmüştür	Niteliksiz müdahale	Değiştirme Sağlamlaştırma	Geçit tekrar açılacak
K2.1	Yağlı boyasında dökülme, metal elemanlarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma	Kapının yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek
D2	Kaide kısmından itibaren kullanılan metal lamalarda korozyon vardır	Malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Korozyona uğrayan elemanlar değiştirilecek
D3	Mahfile açılan geçitte çimento sıvada dökülmeler ve nemlenme vardır.	Malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak,
D4	Şerefeden itibaren kullanılan metal lamalarda korozyon vardır	Malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Korozyona uğrayan elemanlar değiştirilecek

Çizelge 10.8. Fiziksel Müdahale Tablosu- Türbe, Doğu Cephesi

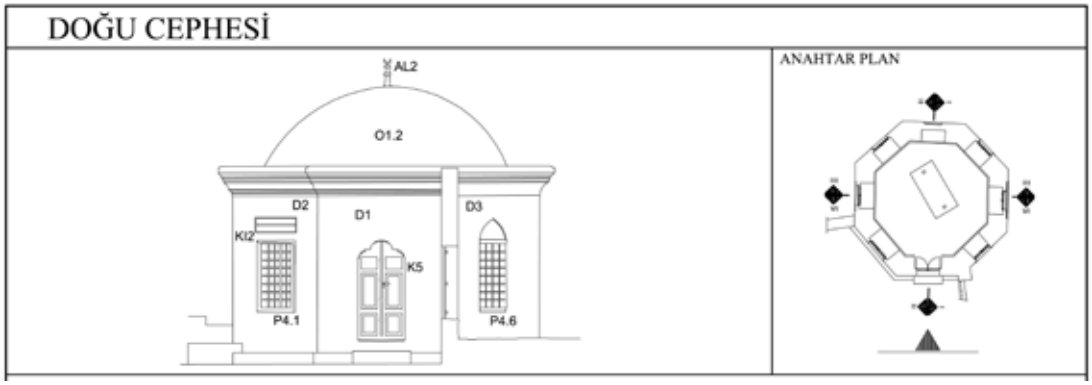

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,
K5	Yağlı boyasında uygulanmıştır, metal elemanlarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma	Kapının yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek
D2	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,
P4.1	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
KI2	Kitabede yağlı boya uygulaması ve çeperinde boşalmalar vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme kaybı	Temizleme, Sağlamlaştırma	Kitabe kimyasal ile temizlenecek, çeperi sağlamlaştırılacak
D3	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,
P4.6	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
O1.2	Çimento sıva ile kaplanmıştır strüktürel bozulmalar vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma	Kubbede çimento sıva temizlenecek, taşalr sağlamlaştırılacak ve kurşun ile kaplanacaktır
AL2	İyi durumdadır	-	Sağlamlaştırma	

Çizelge 10.9. Fiziksel Müdahale Tablosu- Türbe, Güney Cephesi

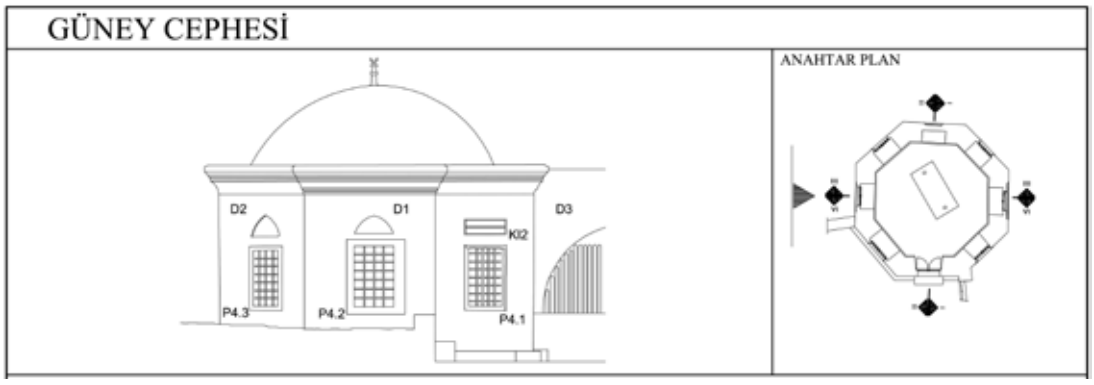

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,
P4.2	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
D2	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,
P4.3	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
KI2	Kitabede yağlı boya uygulaması ve çeperinde boşalmalar vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme kaybı	Temizleme, Sağlamlaştırma	Kitabe kimyasal ile temizlenecek, çeperi sağlamlaştırılacak
D3	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,

Çizelge 10.10. Fiziksel Müdahale Tablosu- Türbe, Batı Cephesi

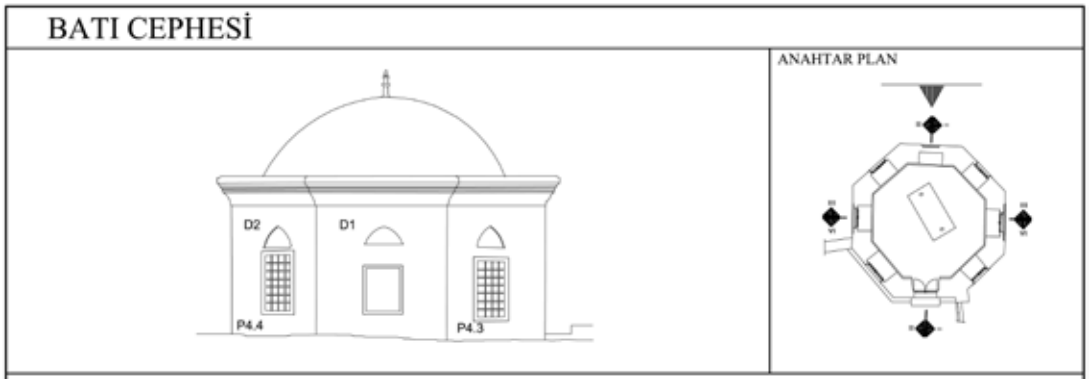

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,
D2	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,
P4.4	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak

Çizelge 10.11. Fiziksel Müdahale Tablosu- Türbe, Kuzey Cephesi

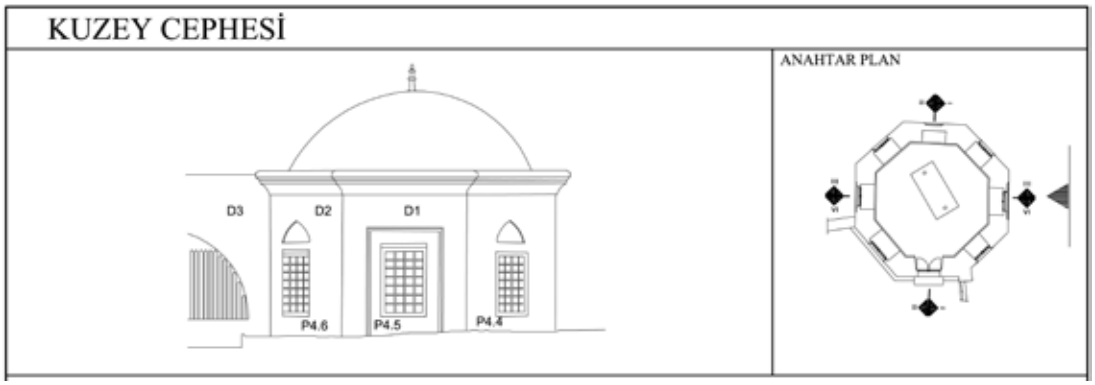

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,
P4.5	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
D2	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,
P4.6	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencere ve korkulukların yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek veya sağlamlaştırılacak
D3	Çimento üstü kireç sıvanmıştır,	Niteliksiz müdahale	Temizleme,	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak,

Çizelge 10.12. Fiziksel Müdahale Tablosu - Türbe, Z01

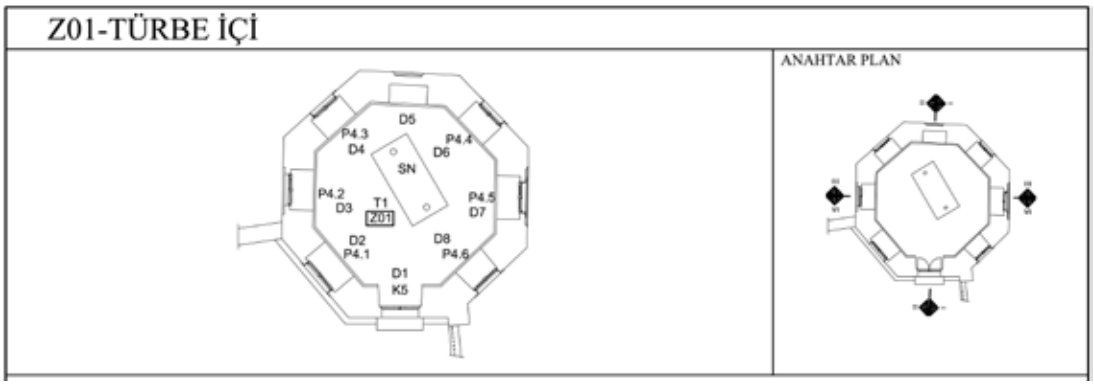

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D1	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem, küf ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve küf olan yerlere kimyasal uygulanacak
K5	Yağlı boyasında dökülme, metal korkuluklarında paslanma vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Kapıya uygulanan yağlı boya kimyasal ile temizlenecek, paslanan yerler değiştirilecek
D2	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
P4.1	Yağlı boyasında dökülme, malzemede çürüme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencereye uygulanan yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek
D3	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
P4.2	Yağlı boyasında dökülme, malzemede çürüme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencereye uygulanan yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek
D4	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
P4.3	Yağlı boyasında dökülme, malzemede çürüme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencereye uygulanan yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek

Çizelge 10.12. (Devam) Fiziksel Müdahale Tablosu- Türbe, Z01

YAPI ELE.	SORUN	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE BİÇİMİ
D5	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
D6	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
P4.4	Yağlı boyasında dökülme, malzemede çürüme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencereye uygulanan yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek
D7	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
P4.5	Yağlı boyasında dökülme, malzemede çürüme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencereye uygulanan yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek
D8	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulmaları	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
P4.6	Yağlı boyasında dökülme, malzemede çürüme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma, Değiştirme	Pencereye uygulanan yağlı boyası kimyasal ile temizlenecek
O1.2	Çimento ile sıvanmıştır, sıvada dökülme, nem, küf ve çiçeklenme vardır	Niteliksiz müdahale, malzeme bozulması	Temizleme, Sağlamlaştırma	Sıvalar temizlenip özgün malzeme ile yeniden sıvanacak, nem, küf ve çiçeklenme olan yerlere kimyasal uygulanacak
Z01	Şap atılmıştır	Niteliksiz müdahale	Temizleme, Yenileme	Şap kaldırılarak özgün malzeme döşenecek
SN	Yeşil bir bezle örtülmüştür	Niteliksiz müdahale	Temizleme, Yenileme	Uygun bir malzeme ile örtülecektir.

11. SONUÇ ve ÖNERİLER

Kanuni Sultan Süleyman tarafından XVI. yüzyılın ilk çeyreğinde bir Türk toprağı haline gelen Rodos Adası, Osmanlı'nın önemli bir yönetim ve kültür merkezi haline getirilmiştir. Adada sağlanan huzur ve hoşgörü ortamı, başta Avrupalılar olmak üzere dönemin seyyahlarının gözünden kaçmamıştır. Rodos'ta her sınıftan halk, ortak batıl inançlara sahip varıncaya kadar tam bir uyum içerisinde yaşamaktaydı [2].

Osmanlı idaresi boyunca şehrin tarihi ve kültürel dokusu zenginleşerek bugüne ulaşmıştır. 1912 yılında hiçbir hukuki gerekçeye dayanmadan İtalyan işgaline uğrayan [2] adada imar faaliyetleri açısından dönemine göre örnek çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda kötü niyetli olmayan bazı yanlışlar da yapılmıştır. 1947'de Yunanistan'a hibe edildikten sonra ise uzun süre bakımsız kalan Murat Reis Külliyesi zaman içinde harap olmuştur. Her şeye rağmen Rodos'taki Osmanlı mimari eserlerinin Yunanistan'daki diğer bölgelerine göre çok daha iyi durumda olduğunu söyleyebiliriz. Tüm bunlar bu adanın zengin tarihi ve kültürel mimari değerlerinin bilinçli insanlar tarafından korunduğunu göstermektedir.

Murat Reis Külliyesi restorasyon önerisinde mevcut durumun sağlıklaştırılması, yapılardaki uygulama hatalarının ve kaybolmuş elemanlarının yapıdaki izlerden karşılaştırmalı çalışmadan güvenilirlik derecesi yüksek bilgilere dayalı, restorasyon tabloları ve restorasyon kararları göz önüne alınarak özgün malzeme ve detaylara sadık kalarak yapılan tamamlamalara göre Rodos'un tarihinden bir kesitin canlandırıldığı bir mekan yaratılmıştır.

Murat Reis Külliyesi de bu zenginliğin en güzel örneği olarak orijinal fonksiyonlarını koruyacak şekilde ve Rodos'ta diğer tüm mimari yapılarda olduğu gibi geçmişini yansıtarak yaşatılması Rodos'ta yüzyıllar boyunca oluşan mimari geleneğin taçlandırılması için çok önemlidir. Ayrıca daha sonra yapılacak bir çevre düzenlemesi ile külliyedeki yapıların ve haziredeki mezar taşlarının açık hava müzesi şeklinde adaya gelen yüz binlerce turistin ziyaretine sunulacaktır.

KAYNAKLAR

1. Balducci, H., "Rodos'ta Türk Mimarisi 2. baskı" Çeviri Editörü, Celallettin Rodoslu, ***TTK,*** Ankara, 65, 70, 73, 86-91, 95, 101, 110, 116, 127 (1987)

2. Örenç A.F., "Yakın Dönem Tarihimizde Rodos Adası", Doktora Tezi, ***İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü,*** İstanbul, 28, 29, 33, 35, 37, 41, 42, 188, 190, 196, 197, 277, 350, 362, 363, 377, 398, 516, 573, 574, (2001).

3. Süreyya M.,"Sicill-i Osmanî-Osmanlı Ünlüleri", Yayın Editörü, Nuri Akbayar, ***Tarih Vakfı Yurt Yayınları***, İstanbul, C.2, s.432; C.4, s.117 (Haziran, 1996).

4. Economides R., "Murat Reis Complex"; Michailidou, M., "Rhodes In The Ottoman Period", The Ottoman Architecture in Greece, Editörler, Ersi Brouskari, ***Hellenic Ministry of Culture, Directorate of Byzantine and Post-Byzantine Antiquities,*** Athens, 32-33, 358-359, 363, 378-379, (2008).

5. Çelikkol Z., "Rodos'taki Türk Eserleri Ve Tarihçe", ***TTK,*** Ankara, 28, (1992).

6. Manousos-Della K., Della G., "Mesaiwnikh Polh Rodoy Erga Apokatastashs 2000-2008", Ypoygeio Plitismoy, Rhodes, 45-52, 85-96, 97-100, (2008).

7. Strumza, V., "Il 'Tecche' Di Murad Reis A Rodi", ***Rocca S. Casciano, Stablimento Tipografico L. Capelli***, 2,3, (1934).

8. Tolakhs, P., "Othwmanika Dioikhthria Ston Elladiko Xwro 1850-1912", ***University Studio Press A.E.,*** Tessaloniki, 60-66, (2008).

9. Manoussou K., "Medival Town of Rhodes Restoration Works (1985-2000)", Editör, Helias KOLLIAS, ***Ministry of Culture,*** Rhodes, 24, 28, 30, 78, 124, 190, (2001).

10. Barners, J. R., "The Tekye of Murad Re'is on Rhodes. A Problem of Perception", ***Prceedings of The International Symposium, 15 years of Restorations in the Medival Town of Rhodes***, TOMOS A', Editörler, A. Anagnώstoy - S. Spanelh, Ypoygeío Plitismoύ, 308-317, (2007)

11. Markakhs G., Oikonomidoy R., "The Tekye of Murad Re'is on Rhodes. A Problem of Perception", ***Prceedings of The International Symposium, 15 years of Restorations in the Medival Town of Rhodes***, ΤΟΜΟΣ Β', Editörler, A. Anagnώstoy - S. Spanelh, Ypoygeío Plitismoύ, 34, 43, 133-138, 149-159, 162, 189, 312, 325-327, 362-375, (2007)

12. Avcı, N., "Tabib Ramazan Er-Risale El-Fethiyye Er-Radossiyye Es-Süleymaniyye" Doktora Tezi, ***Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,*** Kayseri, (1993).

13. Bıçakçı, İ., "Yunasitan'da Türk Mimarî Eserleri", ***İSAR Vakfı,*** İstanbul, 287-292, (2003).

14. Papatheodwroy, p., "Construction materails and techniques used in the Old Town Rhodes", ***Municipality of Rhodes,*** Rhodes, (2003)

15. Uluengin, F., B. ve M. B., "Osmanlı Anıt Mimarisinde Klasik Yapı Detayları 2.Baskı", ***YEM Yayın,*** İstanbul, 115, 175, 196, 197, 203, (2007).

16. Bastıyalı M., "Rodos ve Onikiadalar Tarihi", ***Mehmet Bastıyalı,*** İzmir, 7, 9, 10, 75, (1999).

17. Nasuhoğlu, S., "Rodos-Anılar ve Tarihçe 2.baskı", Muğla Üniversitesi, Muğla, 75-82, (Mart, 2008)

18. "Fountains in the Town of Rhodes 3rd ed.", ***Municipality of Rhodes,*** Rhodes, (September 2000).

19. Artemel, S., "Ottoman Empires in Miniatures", ***The Historical Research Foundation, İstanbul Research Center,*** İstanbul, 54, (1988).

20. Barışta Ö., "XVI. Yüzyıl Taş İşçiliği Süsleme Temalarına İstanbul'dan Bazı Örnekler", ***Vakıflar Dergisi,*** Sayı. XXVI, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara, (1997).

21. Ayverdi E. H., "Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri", ***İstanbul Fetih Cemiyeti,*** İstanbul, (1981).

22. Songur S., "XIV. Yüzyılda Rodos Adası ve Akdeniz'deki Önemi", Yüksek Lisans Tezi, ***Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü,*** İstanbul, (1999).

23. Dürüst M.K., "Rodos'ta Türk Mimarisi", Rölöve ve Restorasyon Dergisi, S.3, Ankara, (1982).

24. İnalcık H., "Giray"Maddesi, ***İslâm Anslikopedisi***, C.14, 76-78, (1996); Gündüz, F., "Minare" Maddesi, ***İslâm Anslikopedisi***, C.30, 98-101, (2005); Azamat, N., "Kâdiriyye", ***İslâm Anslikopedisi***, C.24, 131-136, (2001);

25. Asatekin, N. G., "Kültür ve Doğa Varlıklarımız, Neyi, Niçin, Nasıl Korumalıyız?" ***KTB, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları,*** Ankara, 69, (2004).

26. Hacımeyliç, K., "Bosna-Hersek'te Tasavvuf", ***Uluslar arası Balkanlar'da Türk Varlığı Sempozyumu-II,*** Y.Doç.Dr. Ünal SENEL, Celal Bayar Üniversitesi, Süleyman Demirel Kültür Merkezi, 519-533, (2010).

27. Ahunbay, Z., "Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon-3.baskı", ***Yapı Yayın,*** İstanbul, 96, (2004).

28. Aslanapa, O., "Osmanlı Devri Mimarisi-2.baskı", ***İnkılâp Yayınevi,*** İstanbul 398, (2004).

29. İbrahimgil, M.Z., "Balkanlarda Türk Eserlerinin Bugünkü Durumu", ***Köprüler Kurduk Balkanlara Uluslararası Sempozyumu,*** H. Yıldırım Ağanoğlu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yay., 221, (2008).

30. Tanman, M.B., "Relations entre les semahane et les türbe dans les tekke d'Istanbul", ***Ars Turcica - Akten des VI. Internationaler Kongresses für Türkische Kunst***, München, 312-322, (1987); "Sinan'ın Mimârîsi/Tekkeler", ***Mimarbaşı Koca Sinan, Yaşadığı Çağ ve Eserleri***, İstanbul, 311-332, (1988); "Yunanistan'da, Katerin'de Abdullah Baba Tekkesi", ***Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi***, S.9, 19-28, (Aralık-1990); "Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları / Tekkeler", ***Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler***, Atatürk Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 306-363, (Ankara, 2005)

31. Marıά, M. G., "Thyres Kai Thyrwmata Ths Rodoy Sto Perasma Twn Aiwnwn", Ekdoseis Zhth, 15, 16, 66, 122 (2002).

EKLER

EK-1 Karşılaştırmalı Örnek Çizelgesi

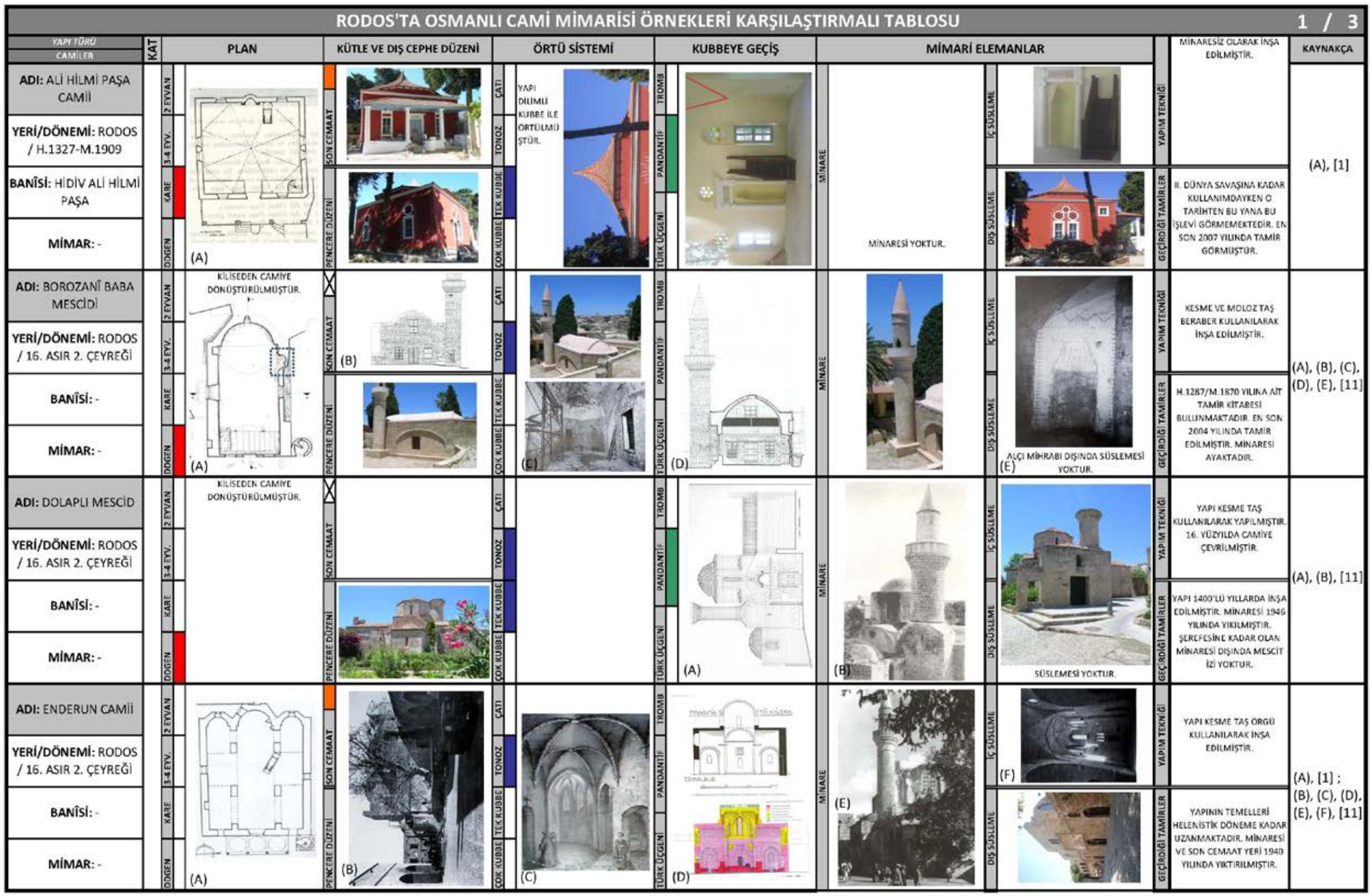

Şekil 1.1. Rodos Camileri

EK-1 (Devam) Karşılaştırmalı Örnek Çizelgesi

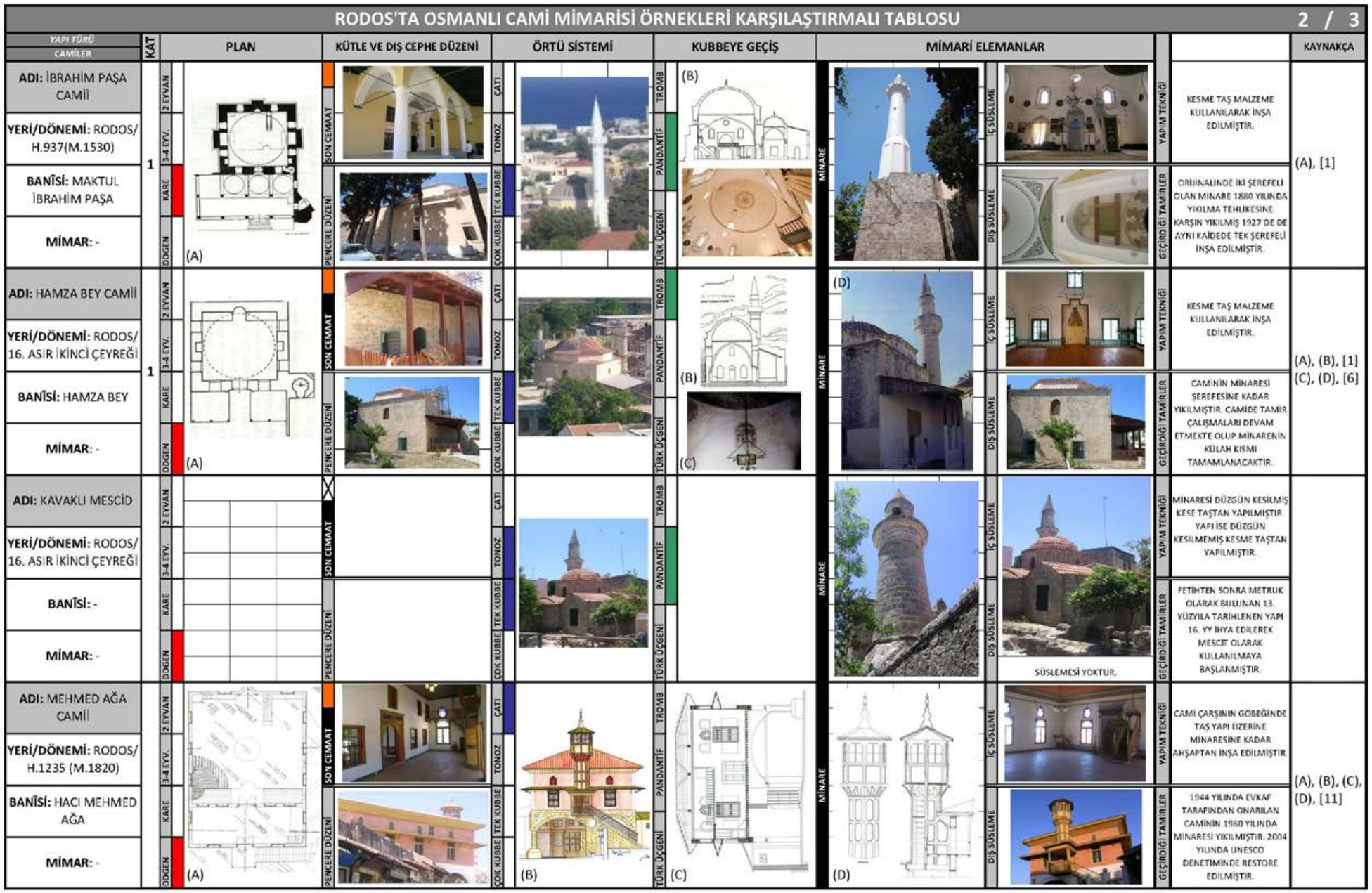

Şekil 1.2. Rodos Camileri

EK-1 (Devam) Karşılaştırmalı Örnek Çizelgesi

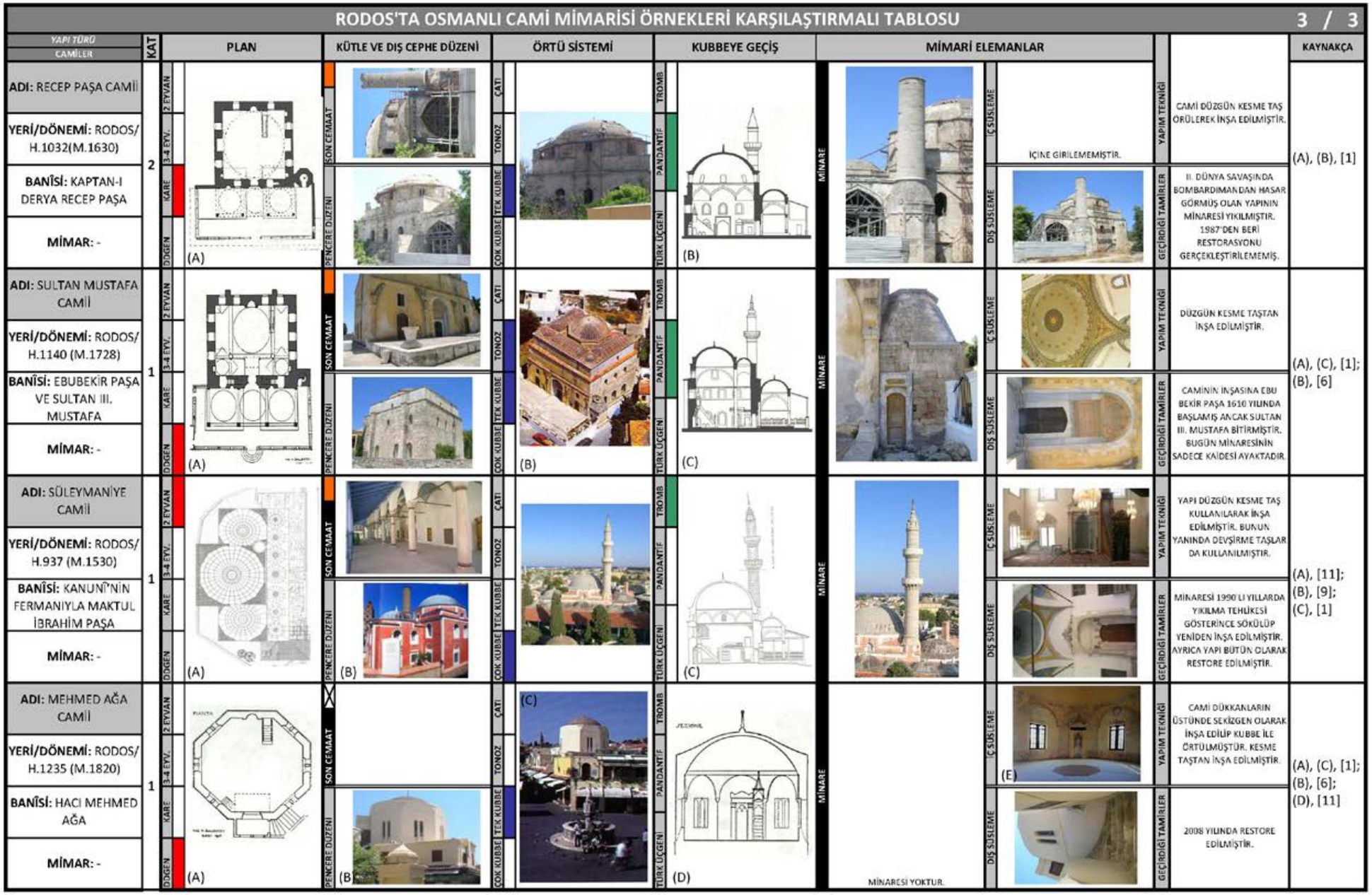

Şekil 1.3. Rodos Camileri

EK-2 Rölöve Paftaları

Şekil 2.1. Murat Reis Külliyesi Vaziyet Planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

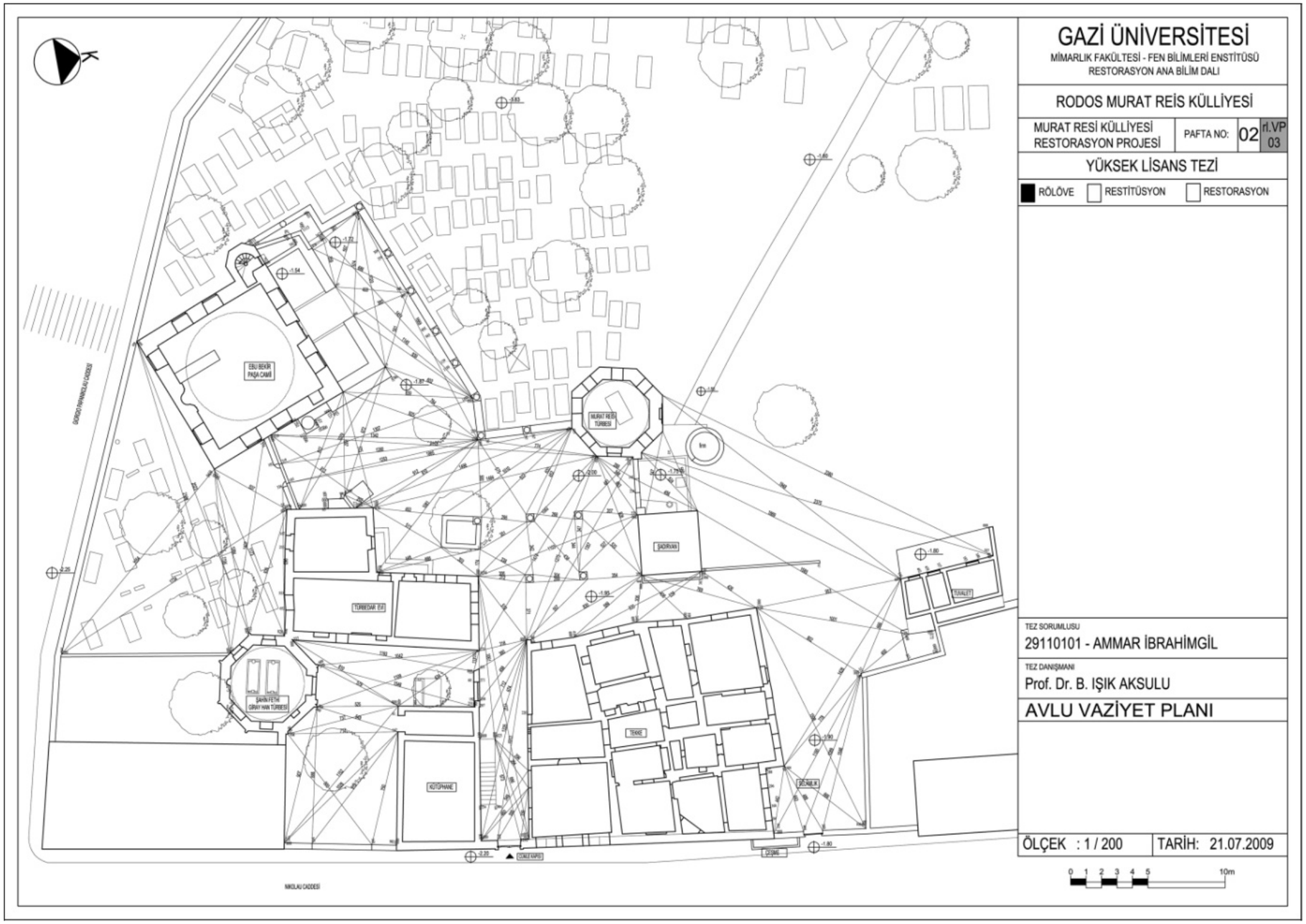

Şekil 2.2. Murat Reis Külliyesi Avlu Ölçülü Vaziyet Planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

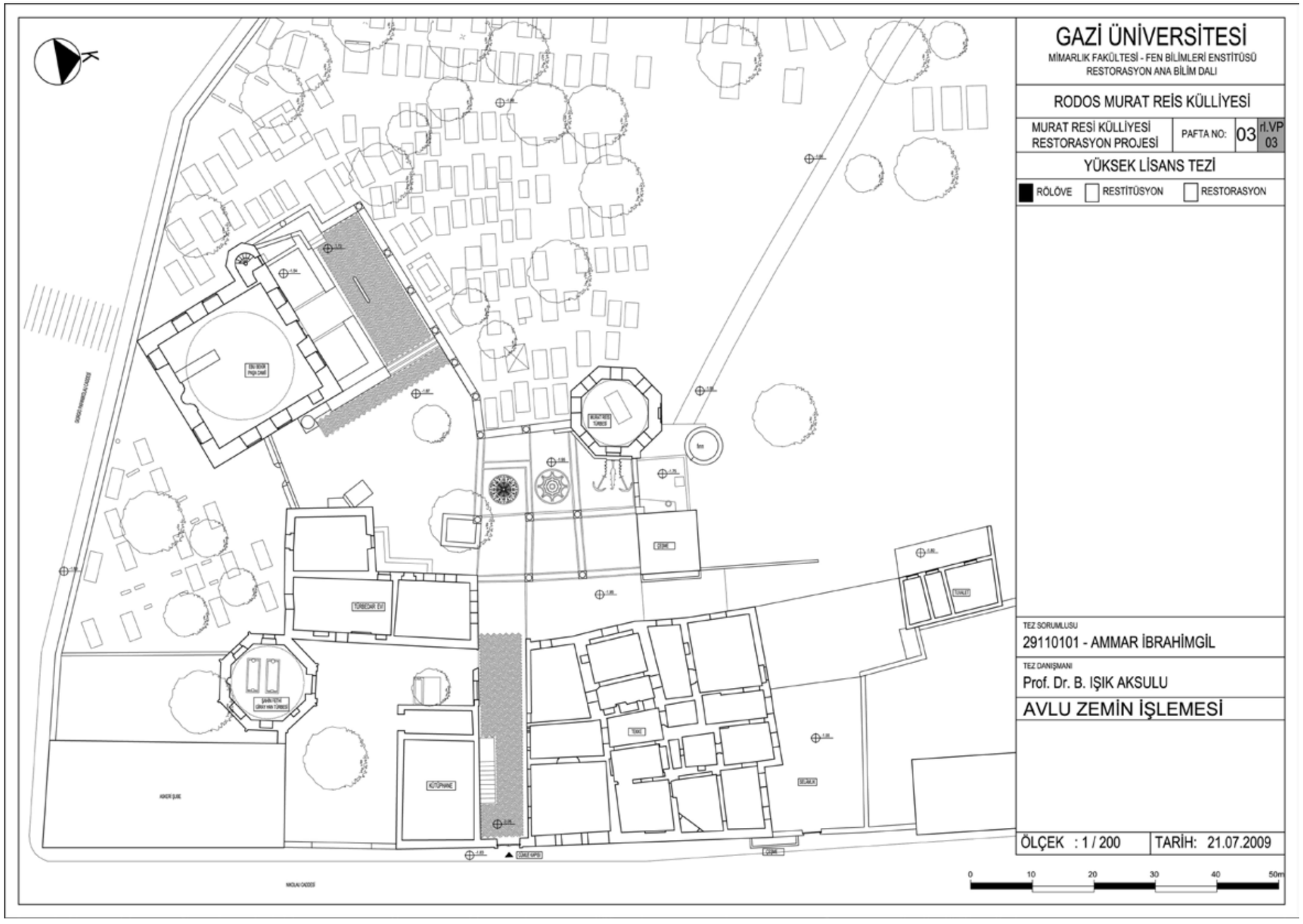

Şekil 2.3. Murat Reis Külliyesi Avlu Zemini

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

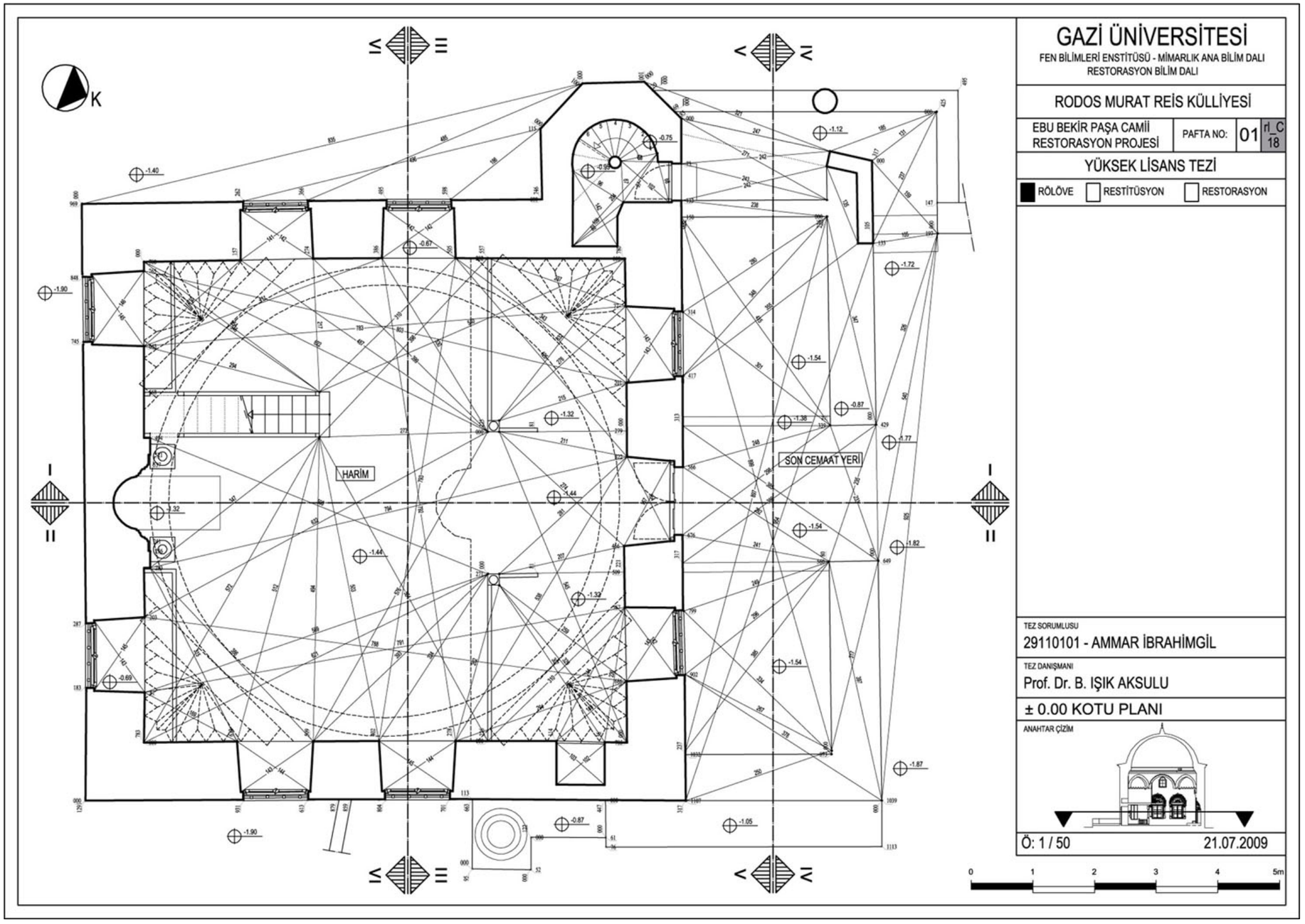

Şekil 2.4. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii ölçülü plan

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

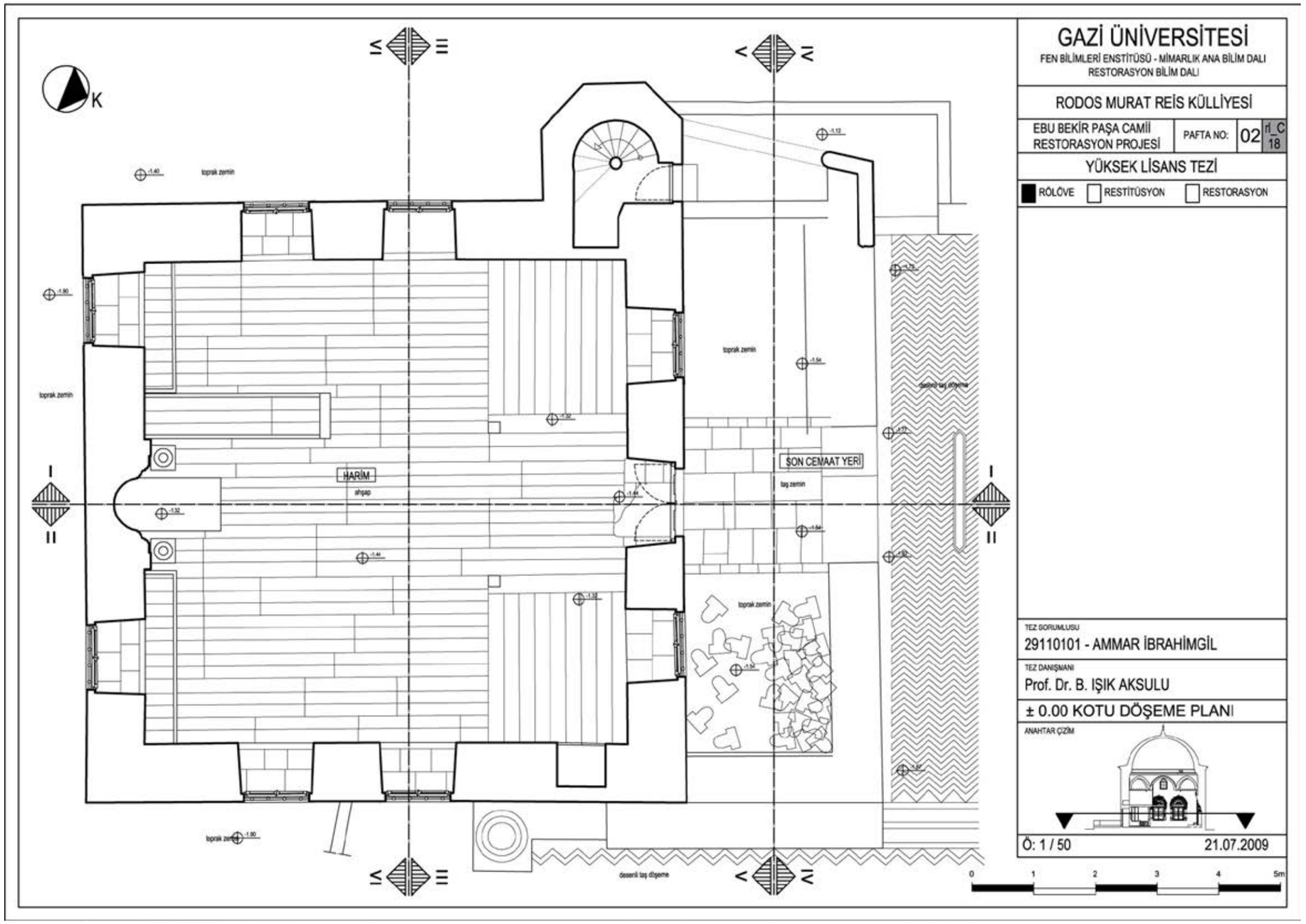

Şekil 2.5. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii zemin planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

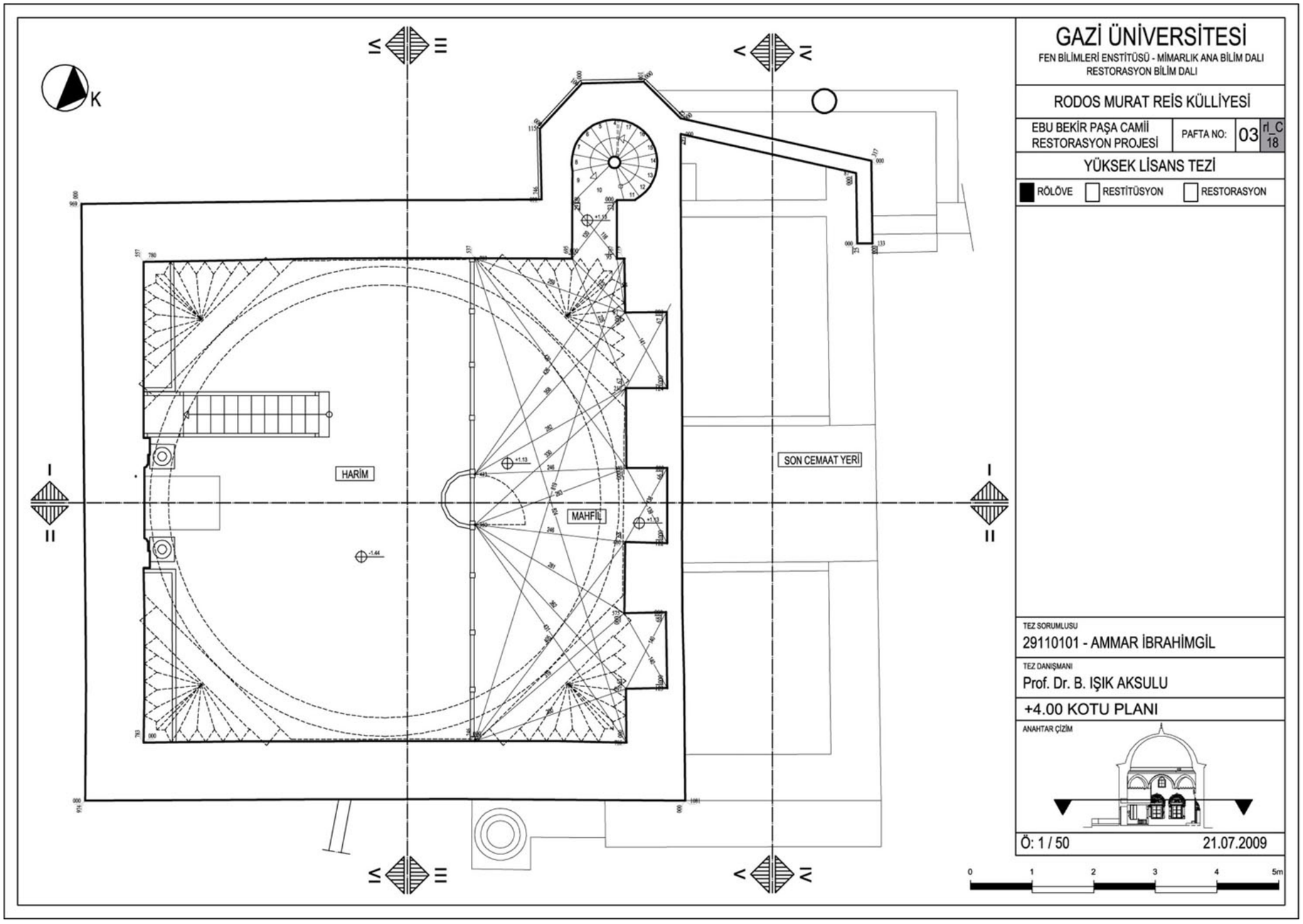

Şekil 2.6. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii mahfil katı ölçülü plan

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

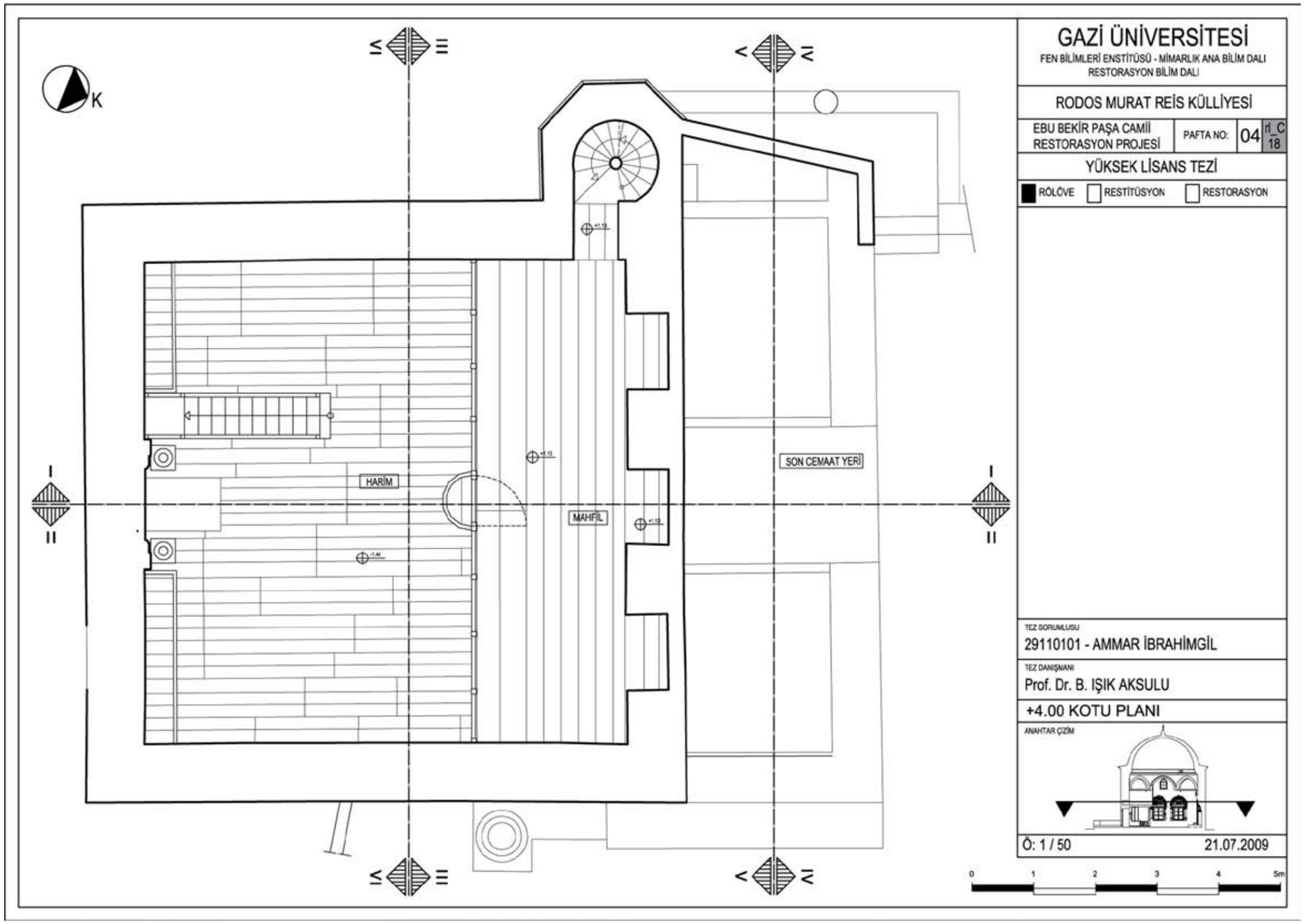

Şekil 2.7. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii mahfil katı döşeme planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

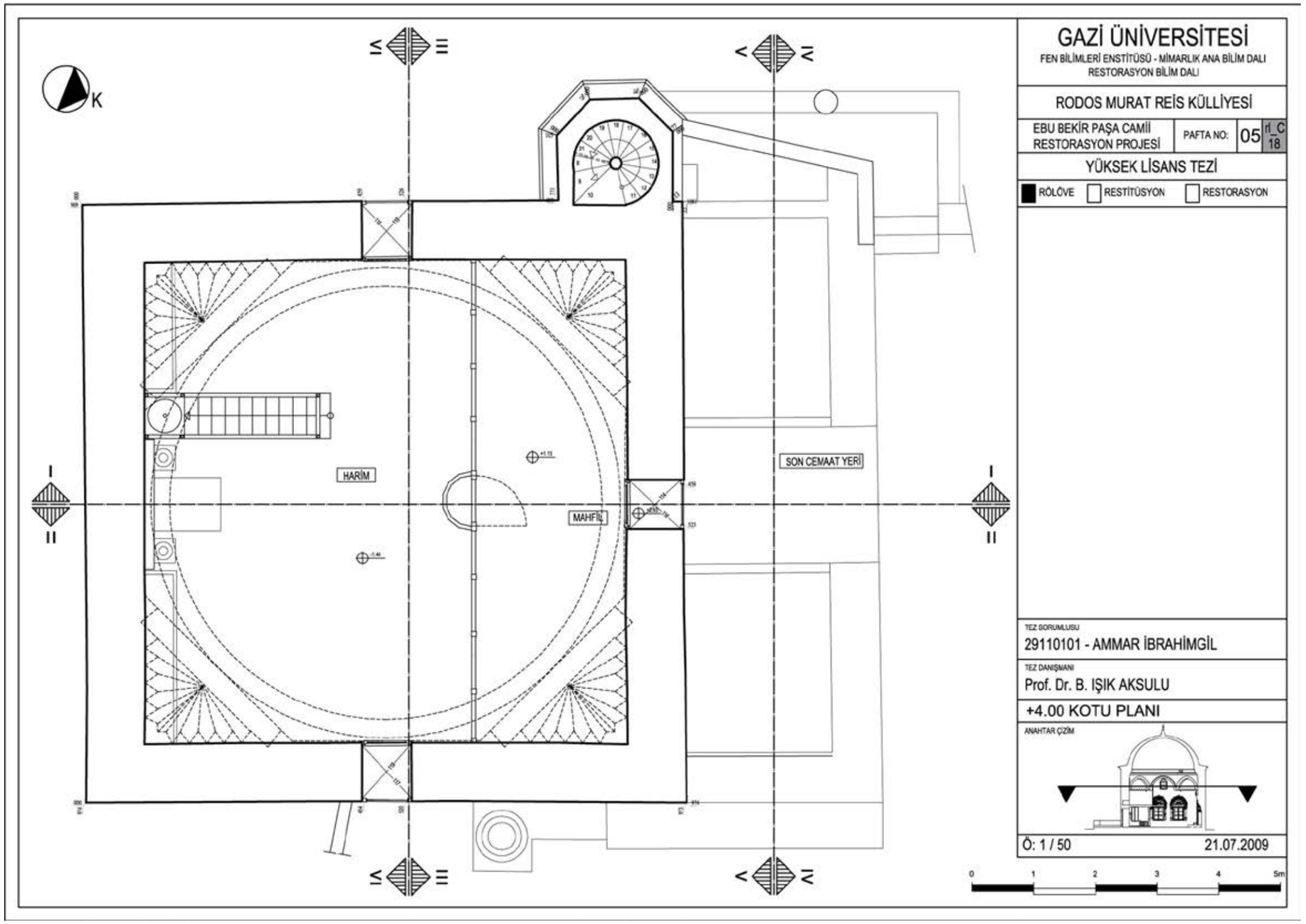

Şekil 2.8. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii +4.50 kotu planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

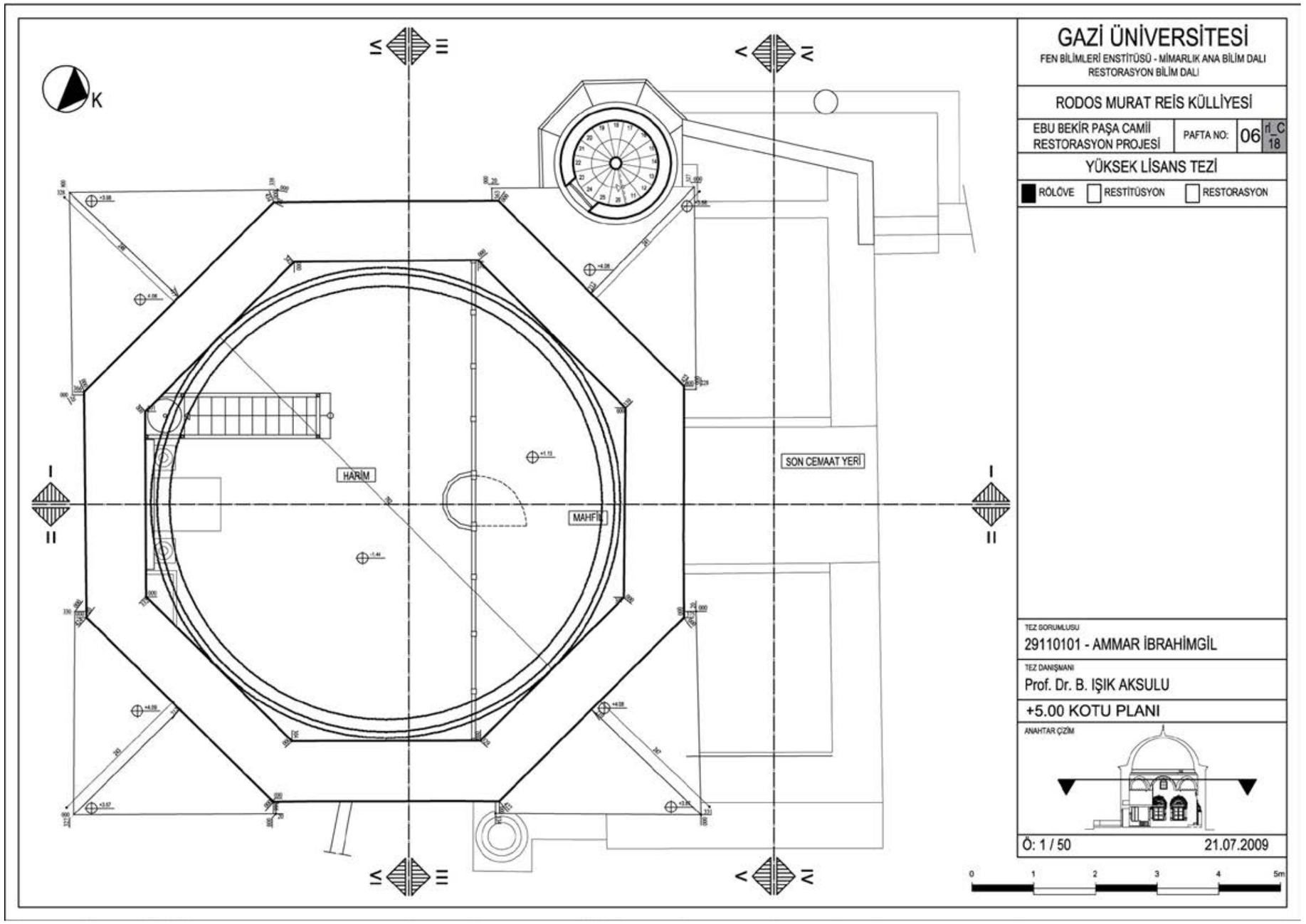

Şekil 2.9. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii +5.50 kotu planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

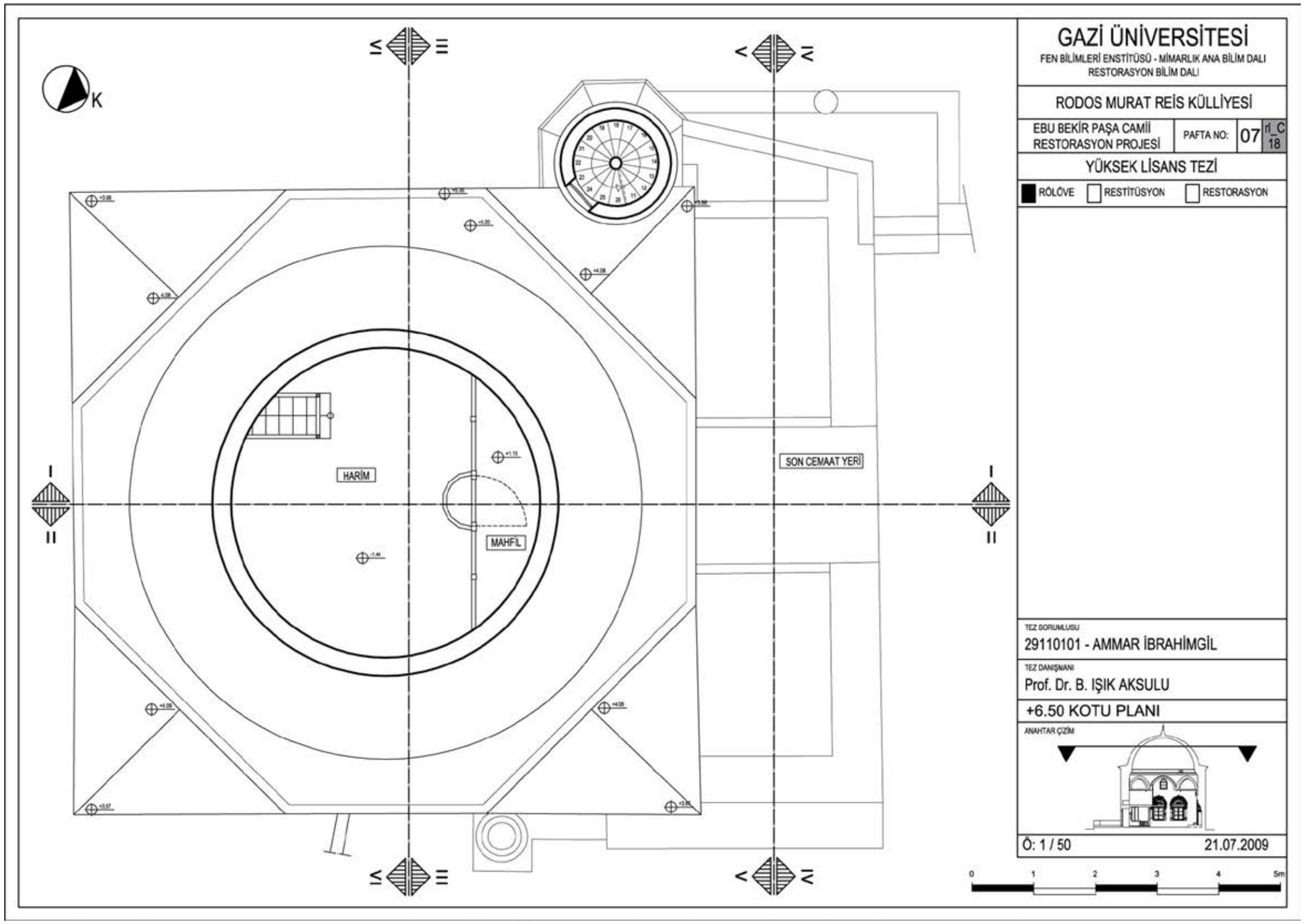

Şekil 2.10. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii +9.00 kotu planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

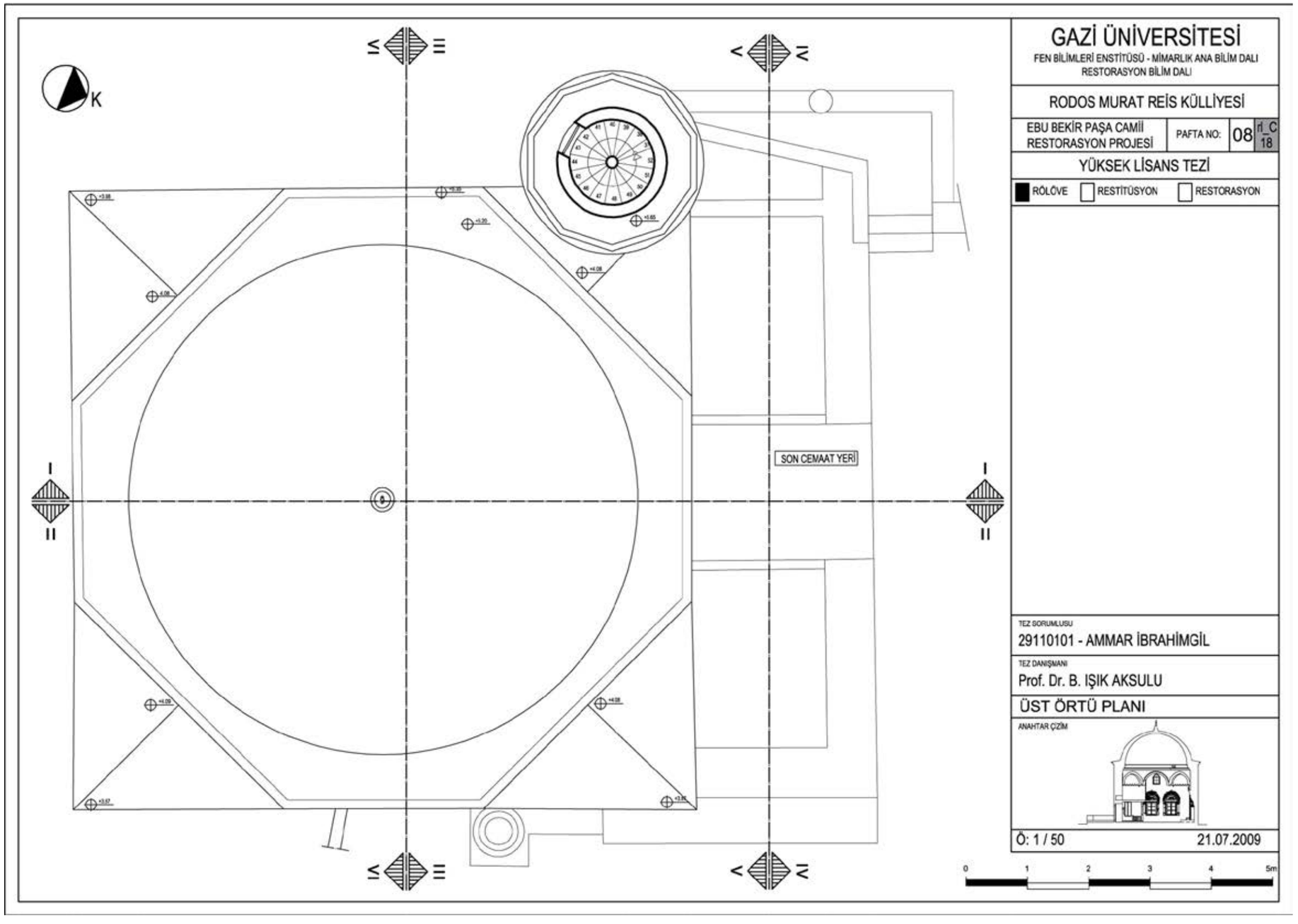

Şekil 2.11. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii üst örtü planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

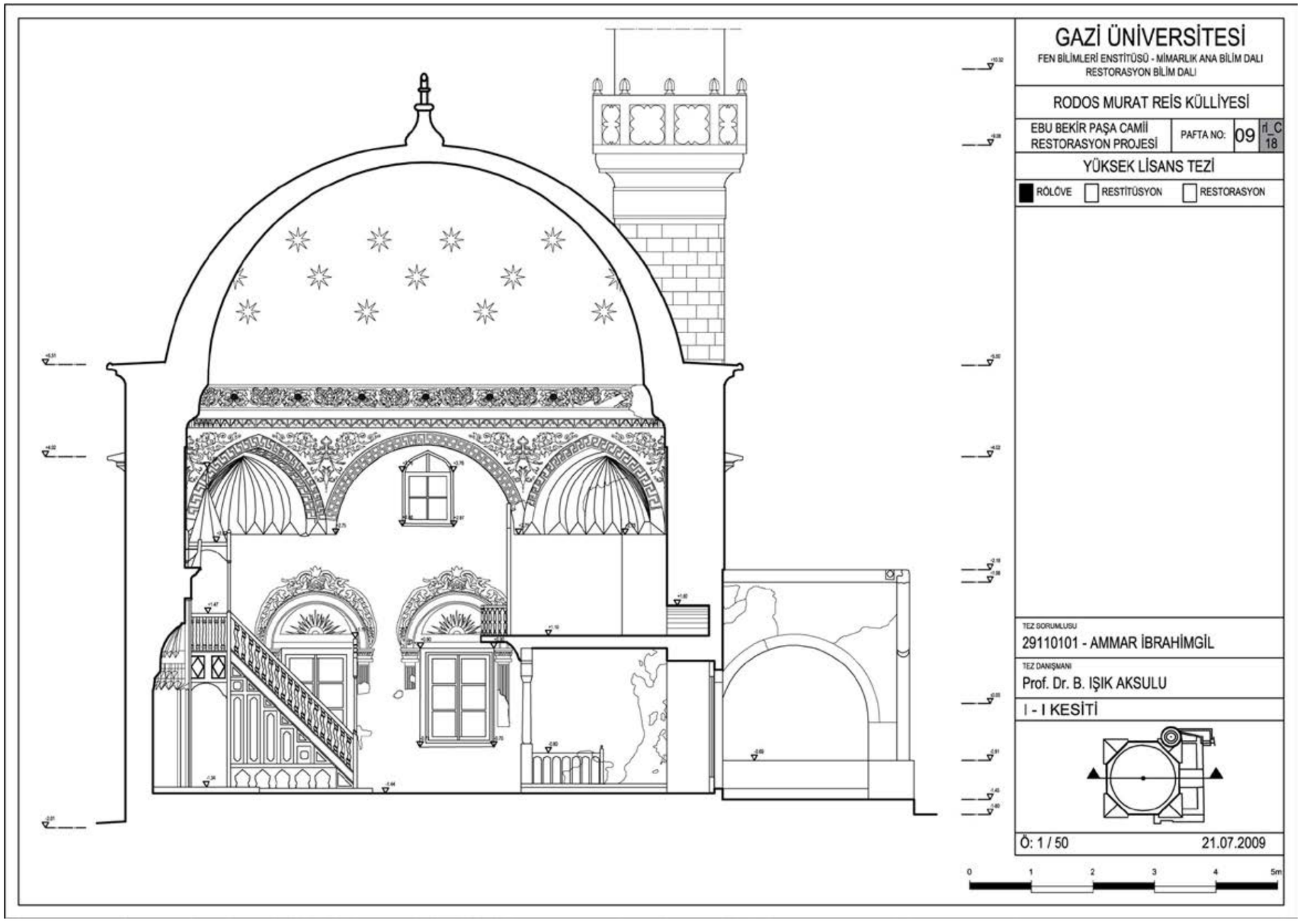

Şekil 2.12. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, I-I Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

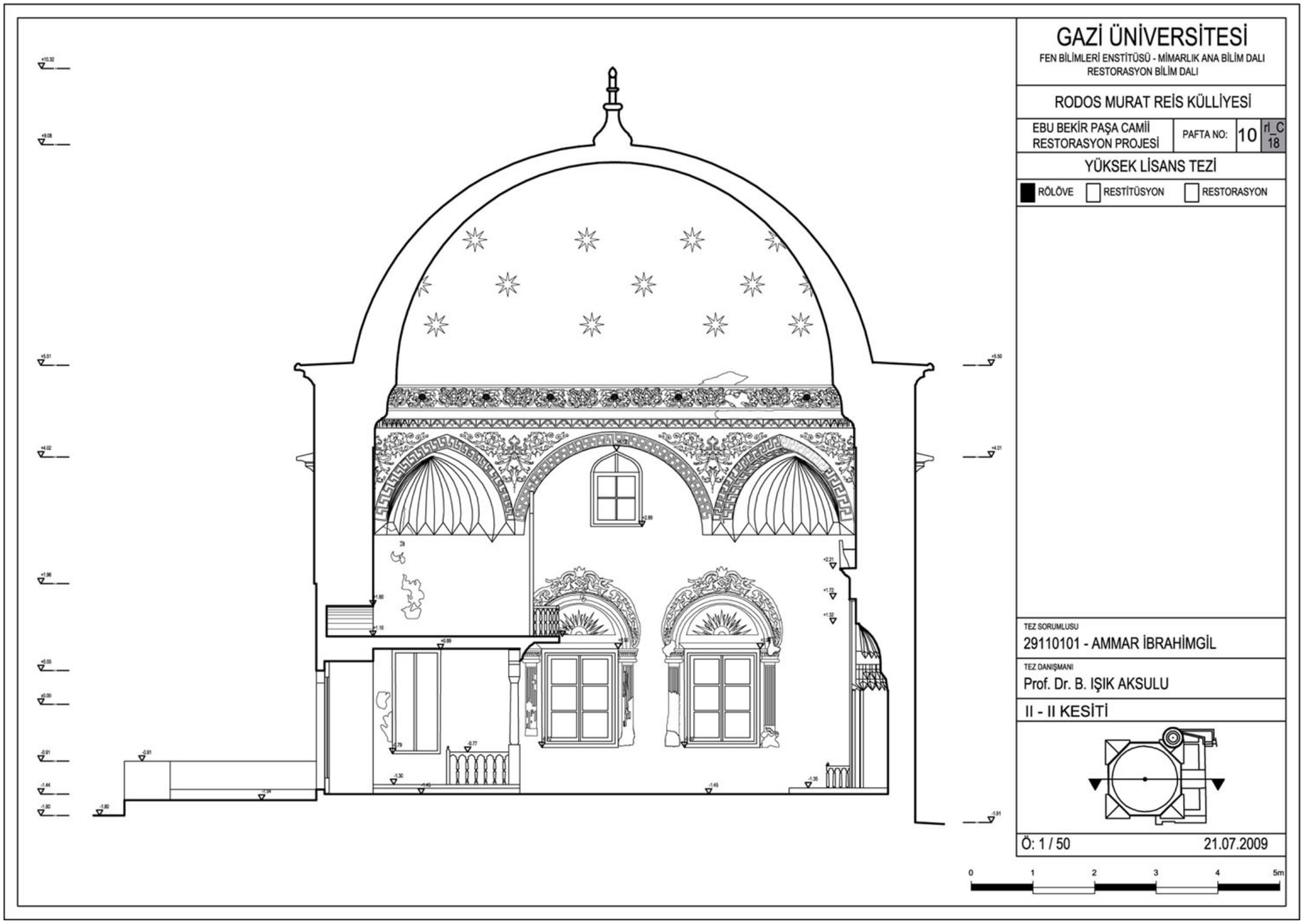

Şekil 2.13. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, II-II Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

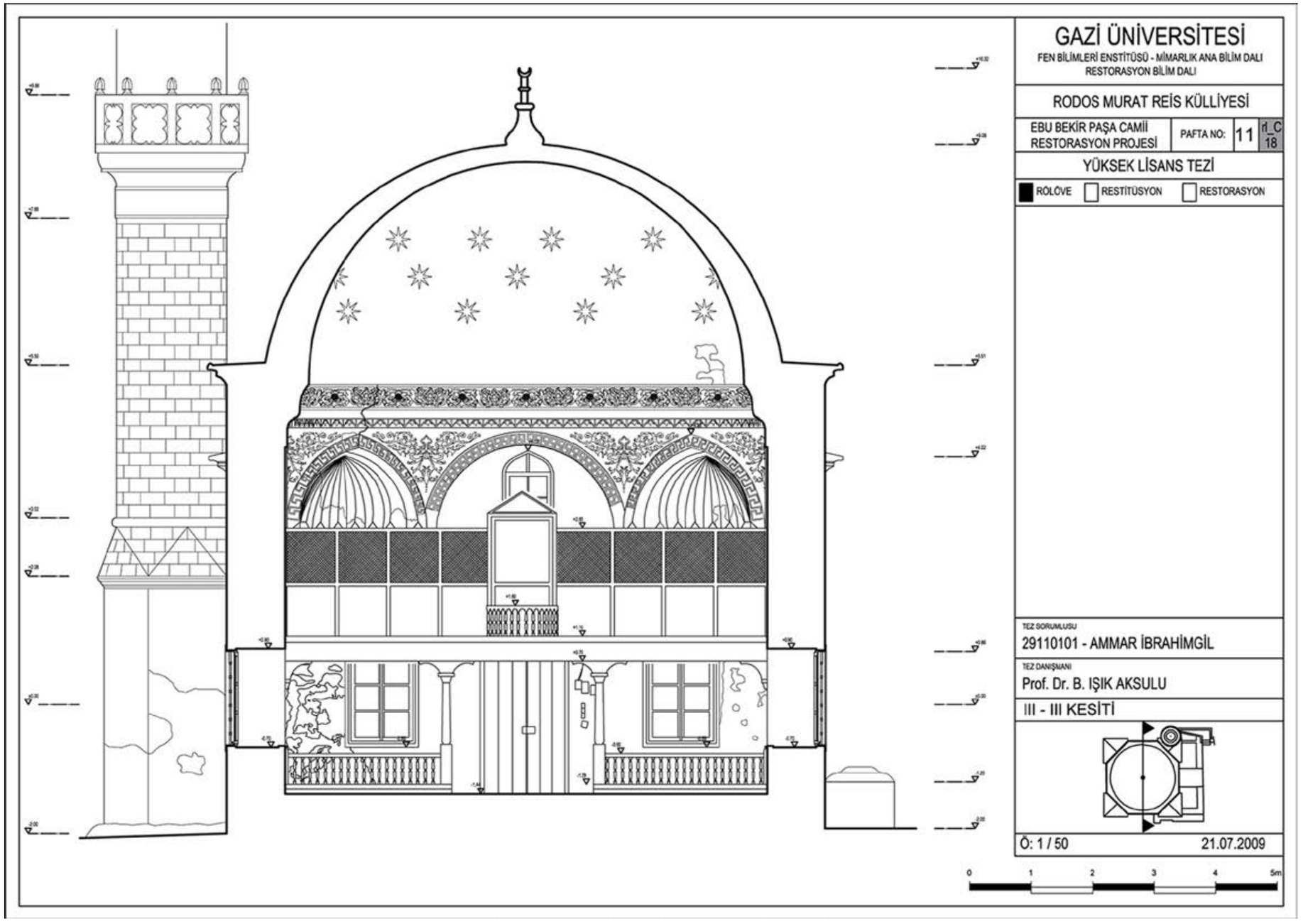

Şekil 2.14. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, III-III Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

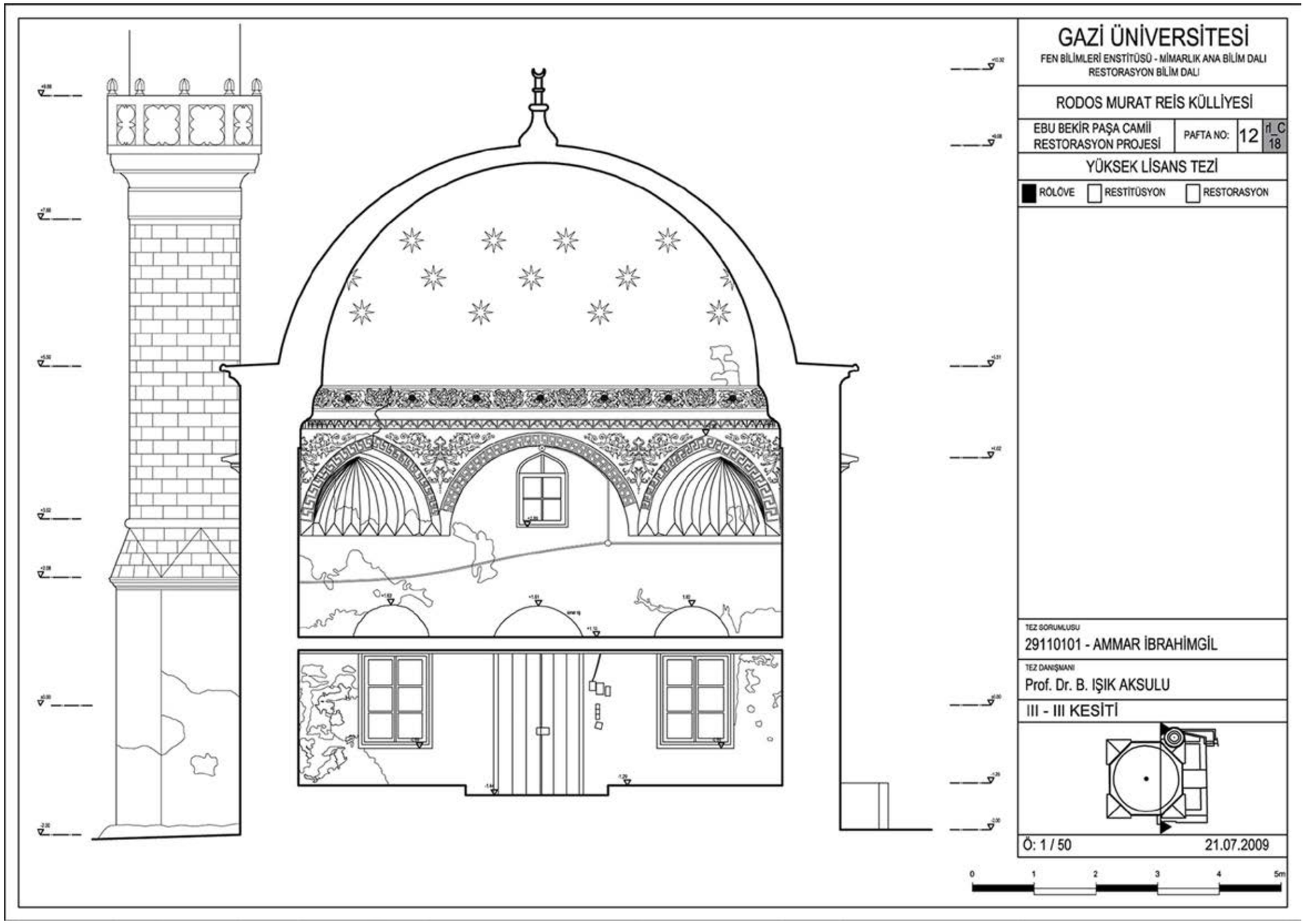

Şekil 2.15. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, IV-IV Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

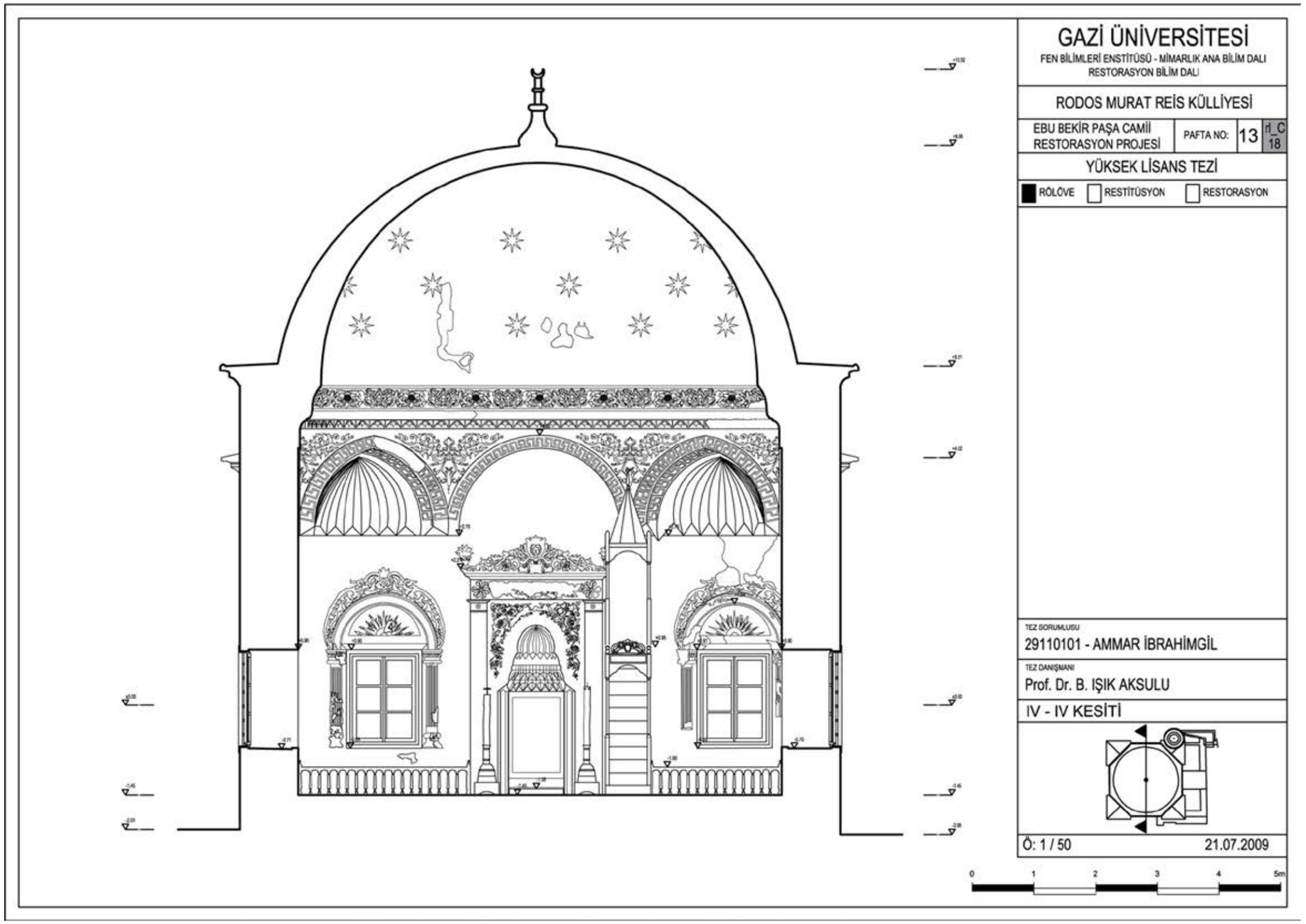

Şekil 2.16. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, V-V Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

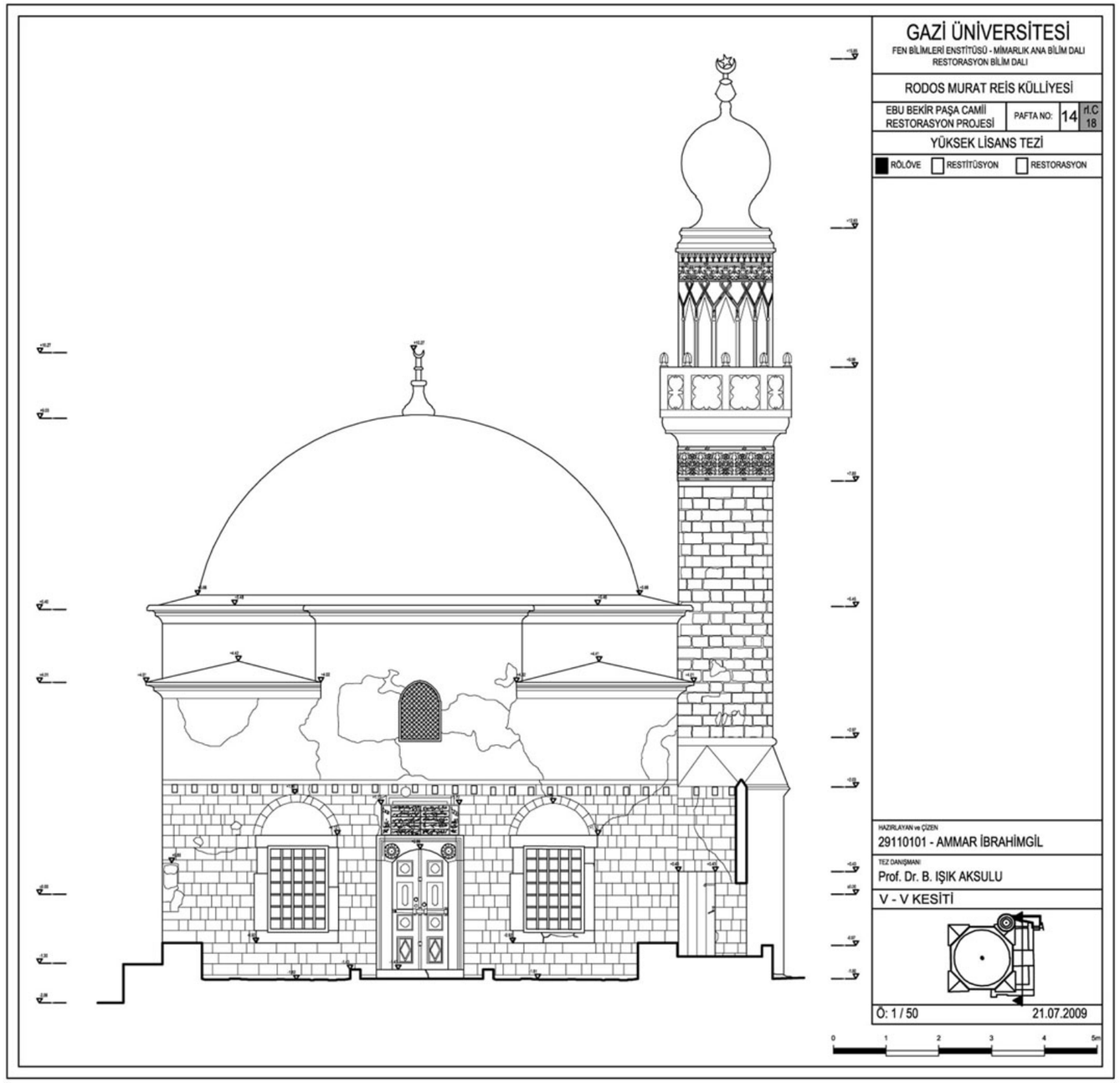

Şekil 2.17. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, VI-VI Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

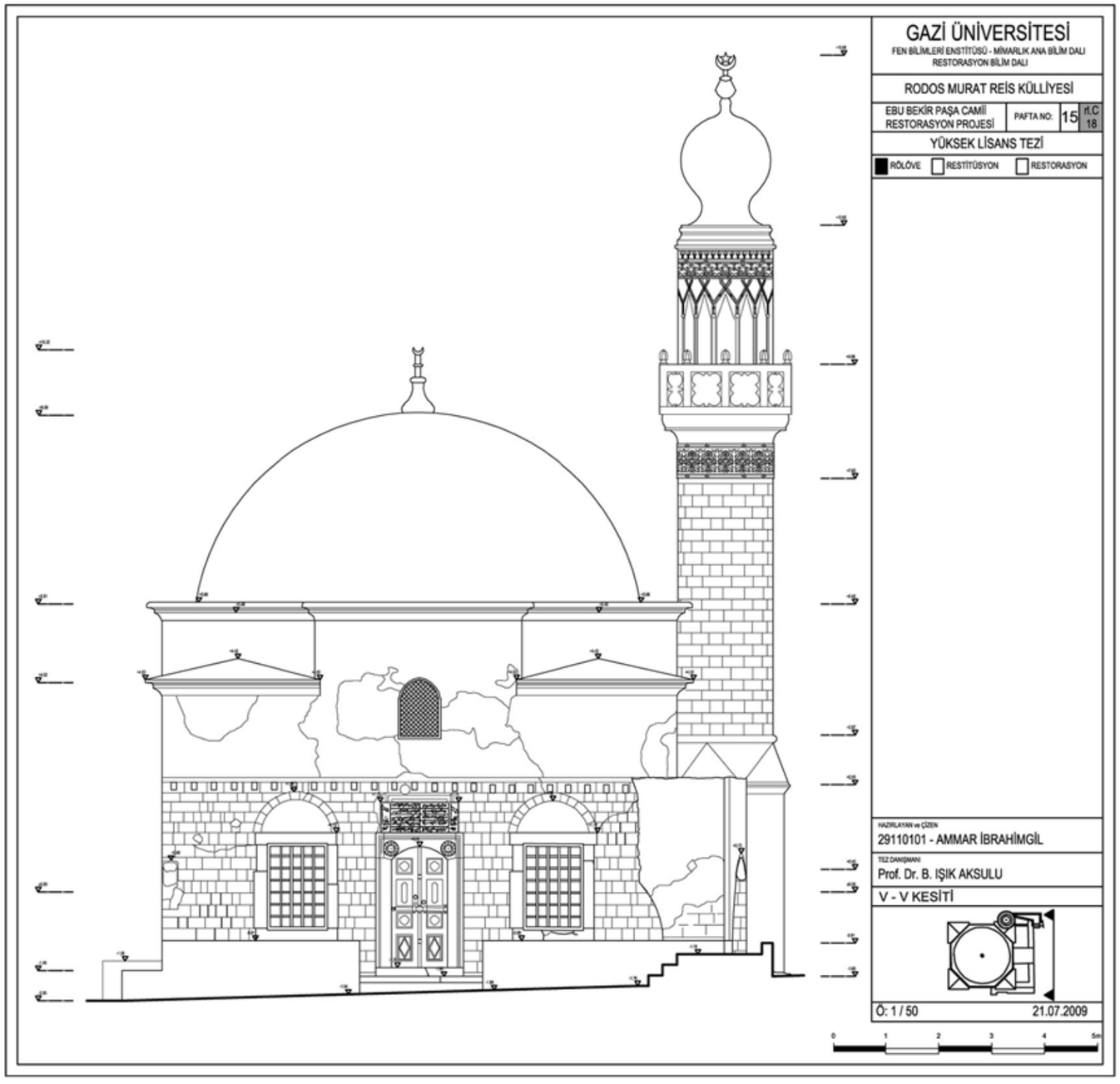

Şekil 2.18. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Kuzey Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

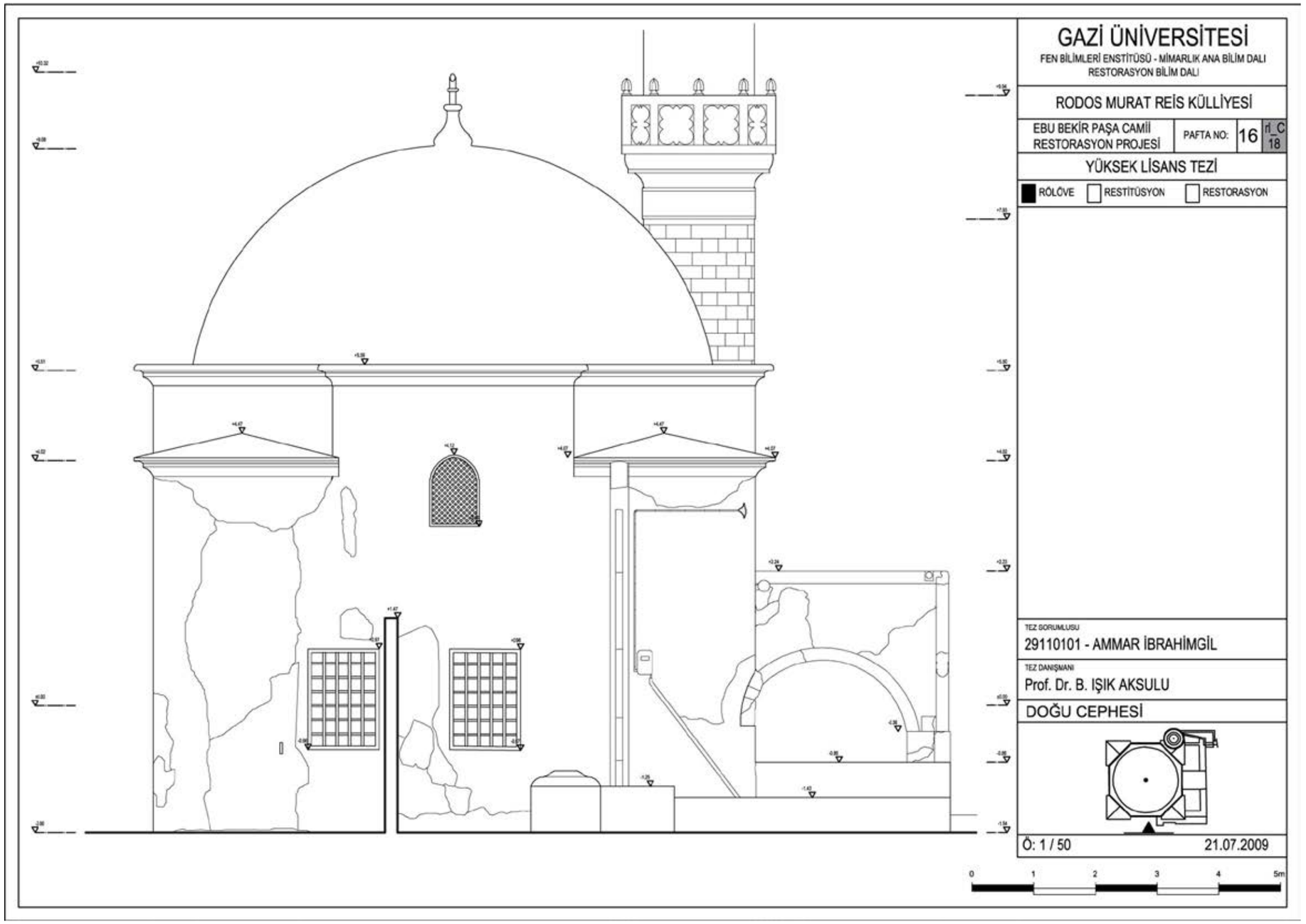

Şekil 2.19. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Doğu Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

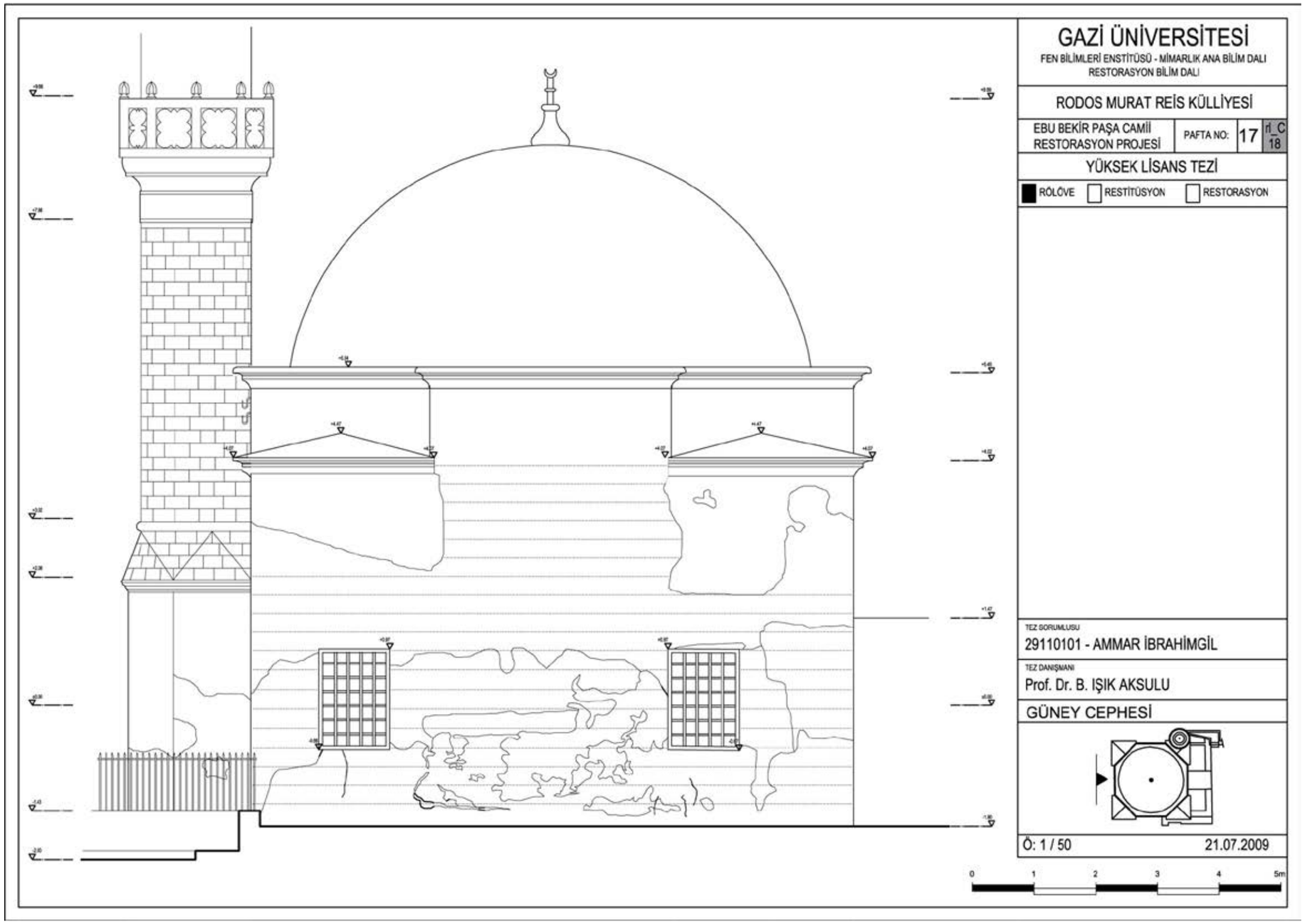

Şekil 2.20. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Güney Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

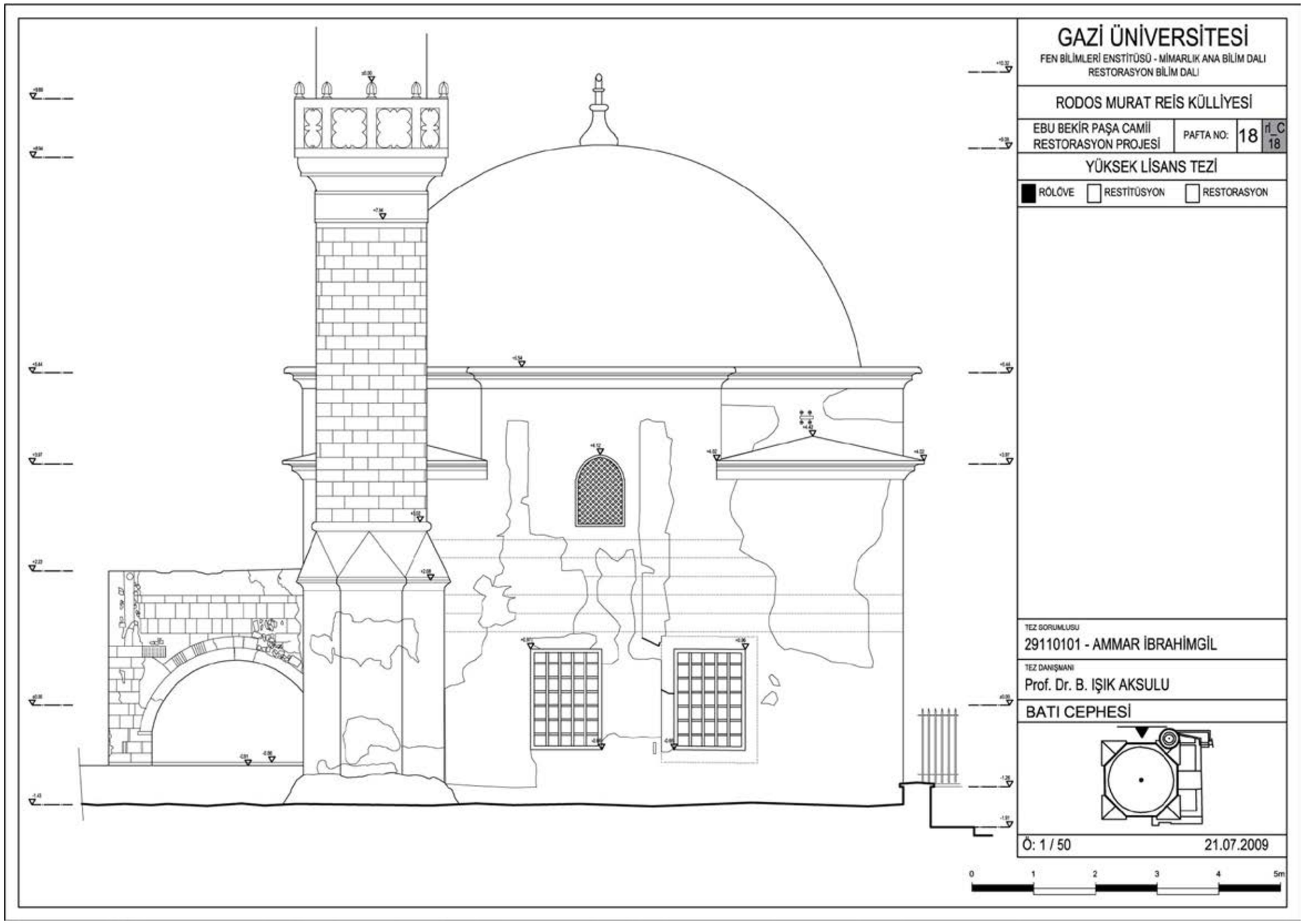

Şekil 2.21. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Batı Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

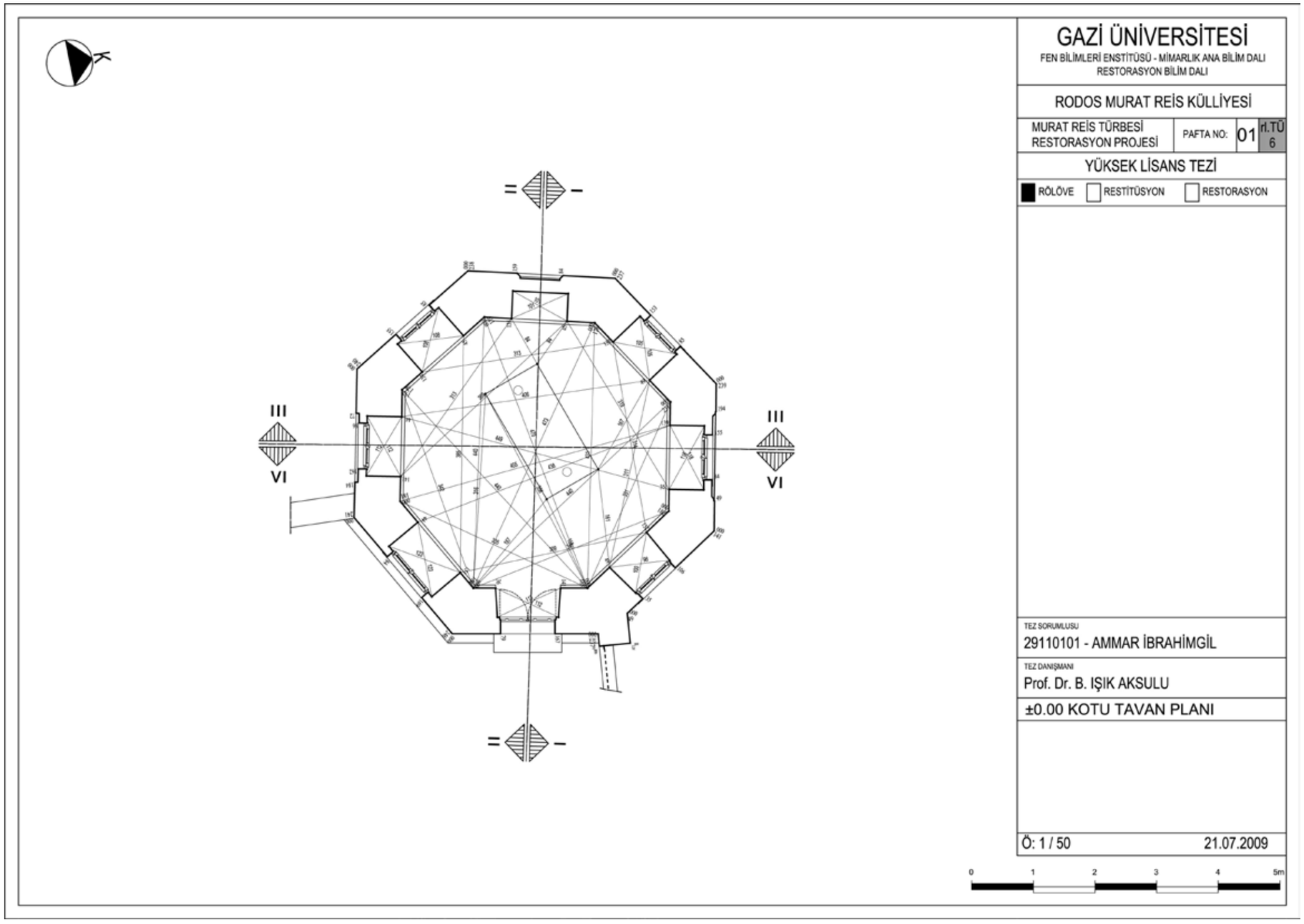

Şekil 2.22. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi ölçülü plan

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

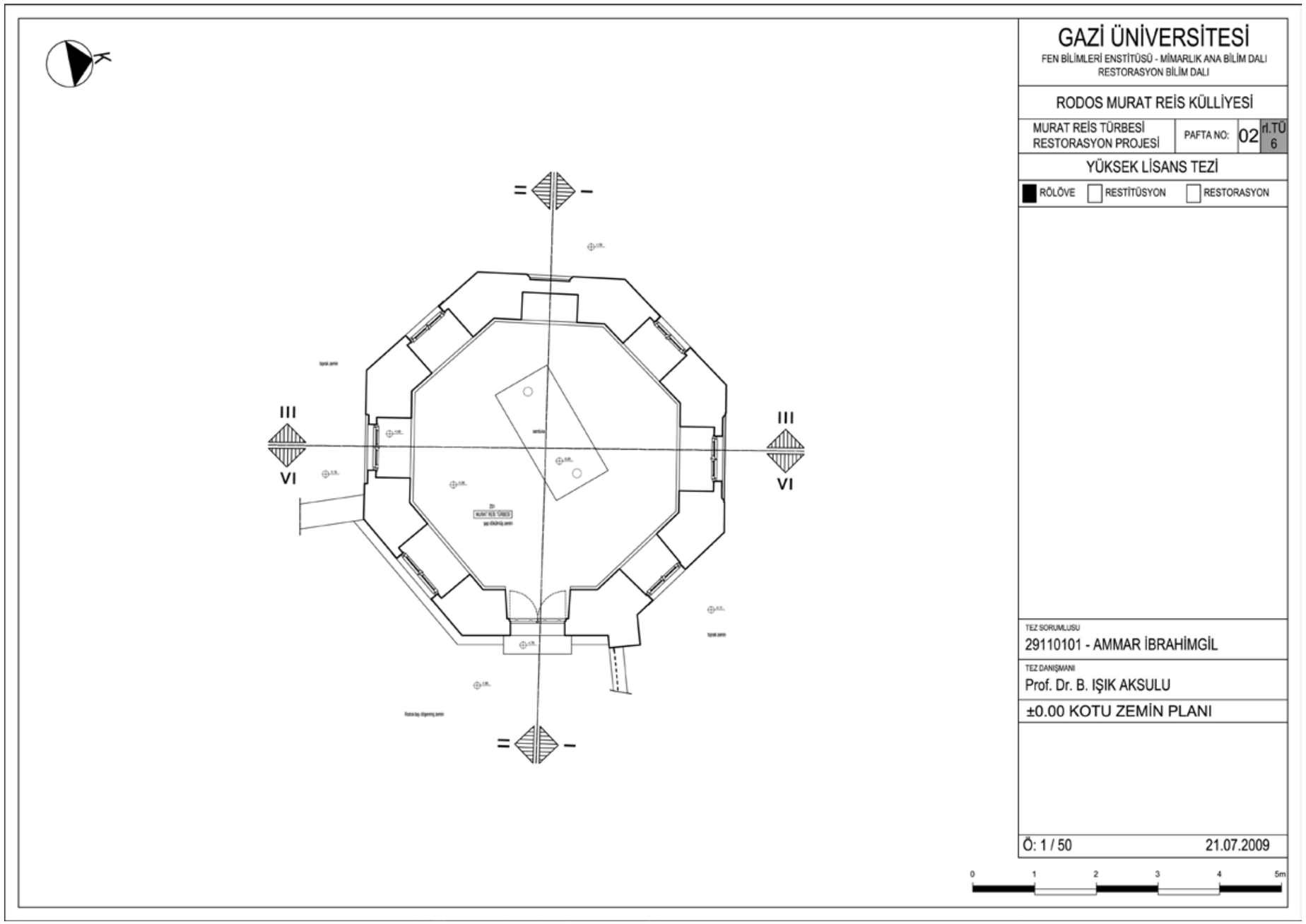

Şekil 2.23. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi döşeme planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

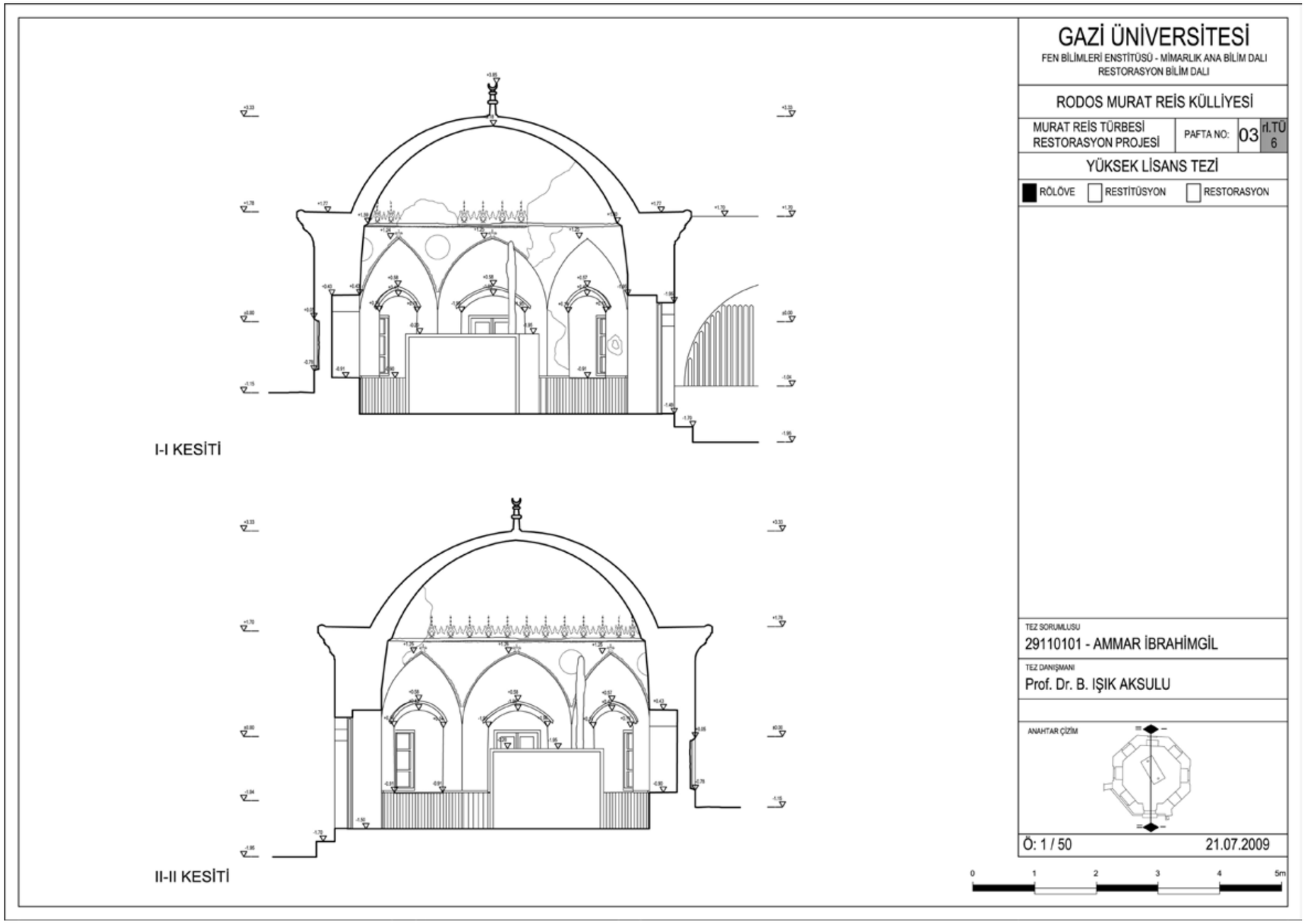

Şekil 2.24. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi I-I ve II-II Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

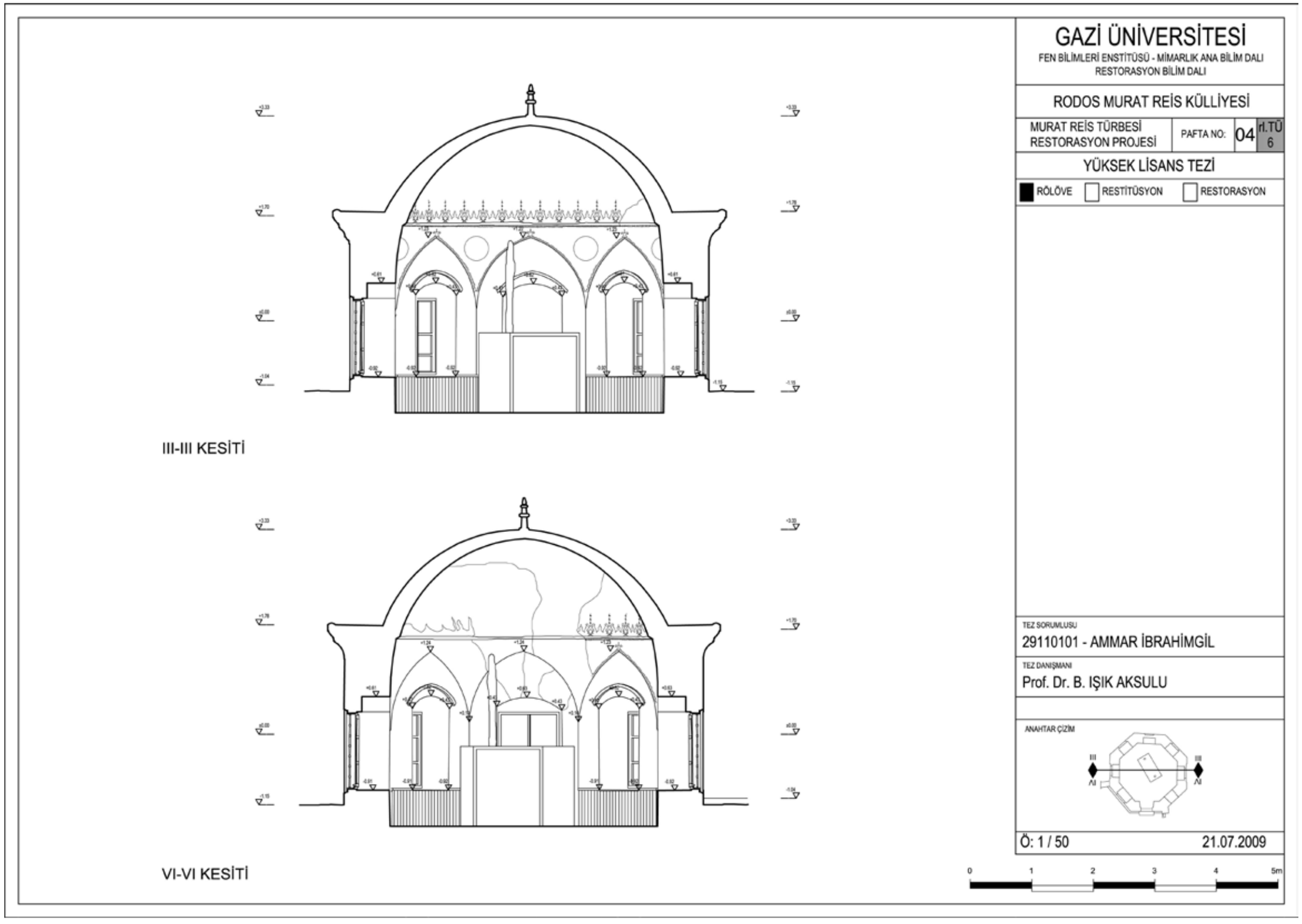

Şekil 2.25. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi III-III ve IV-IV Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

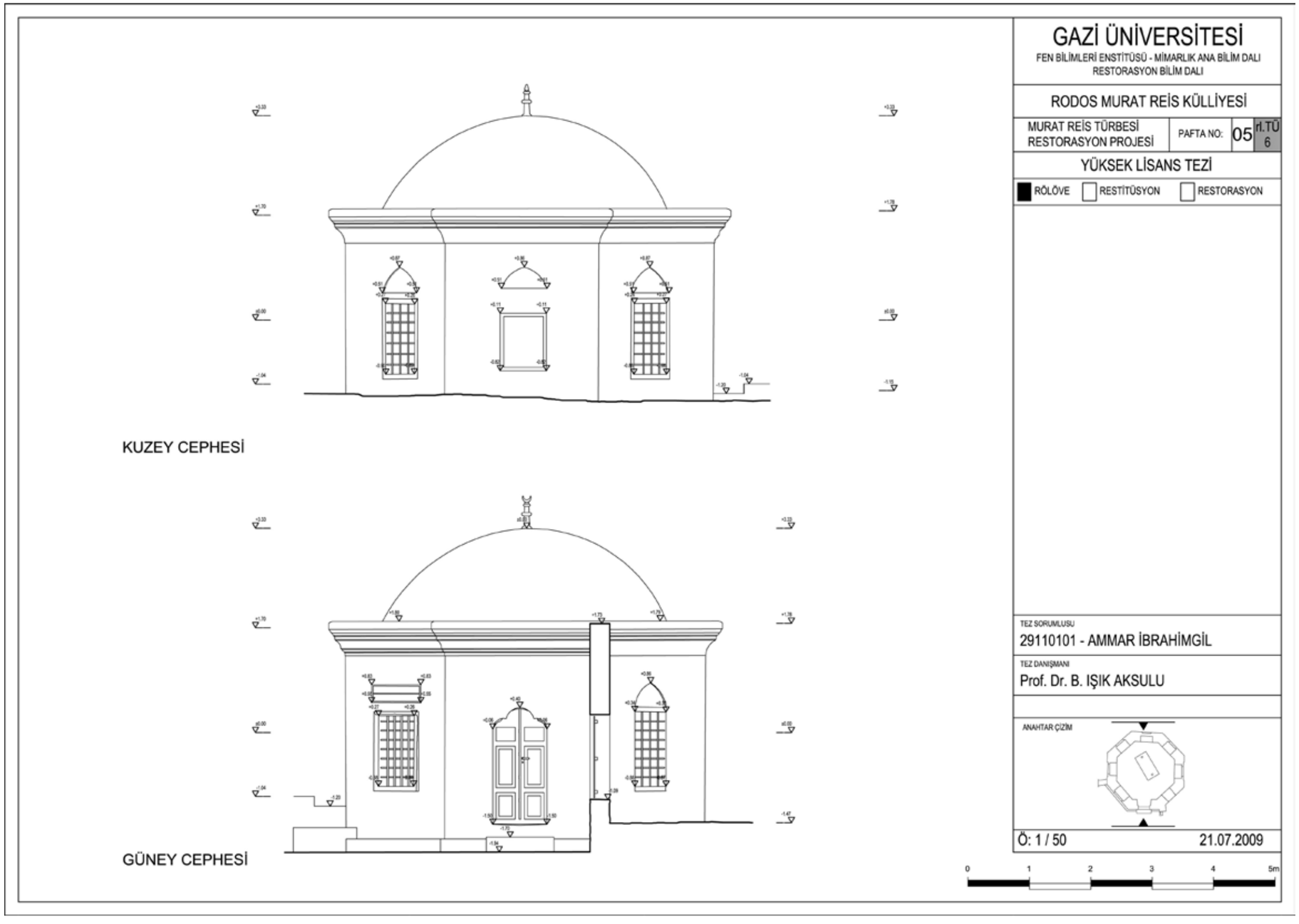

Şekil 2.26. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi, Kuzey ve Güney Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

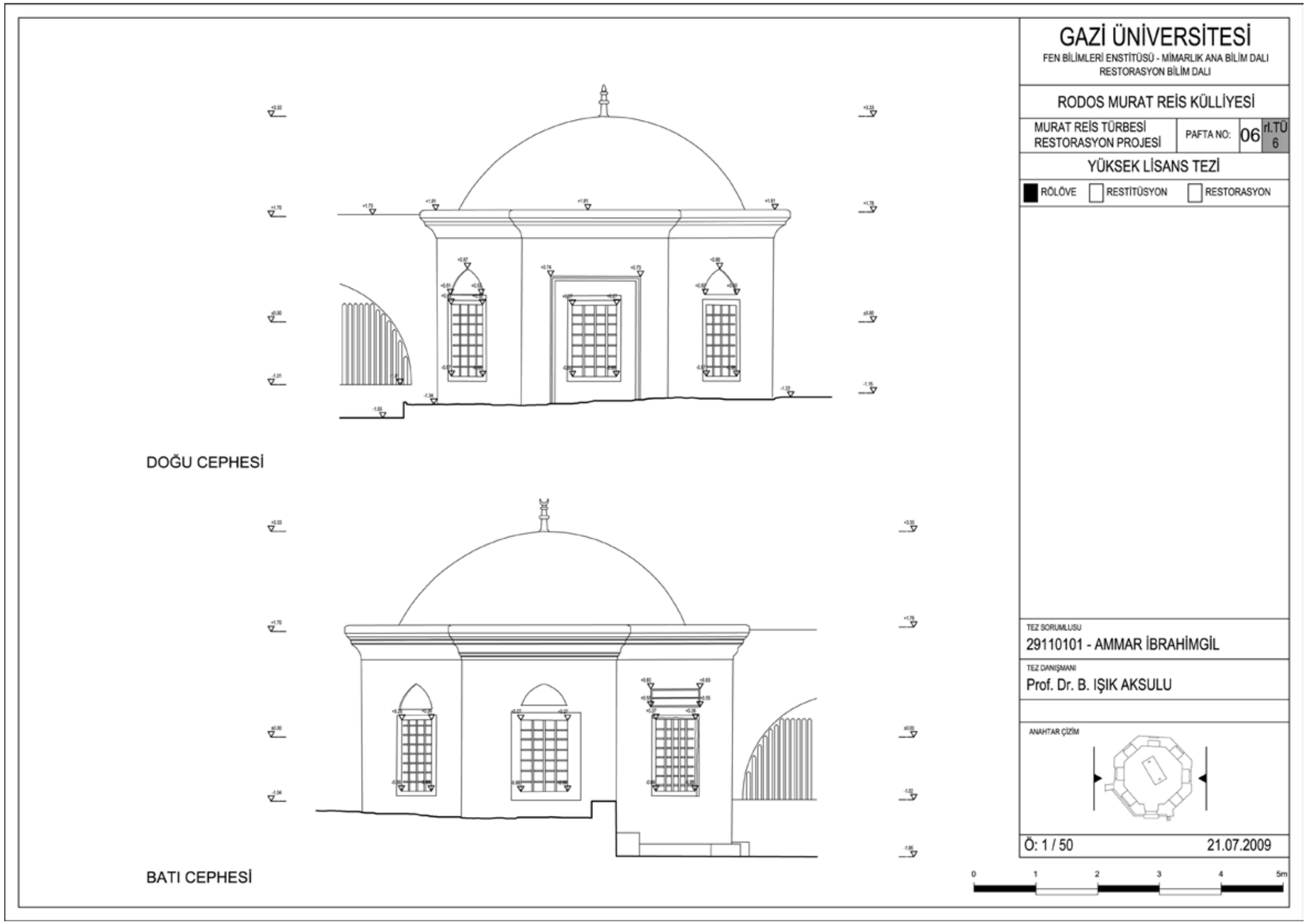

Şekil 2.27. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi, Doğu ve Batı Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

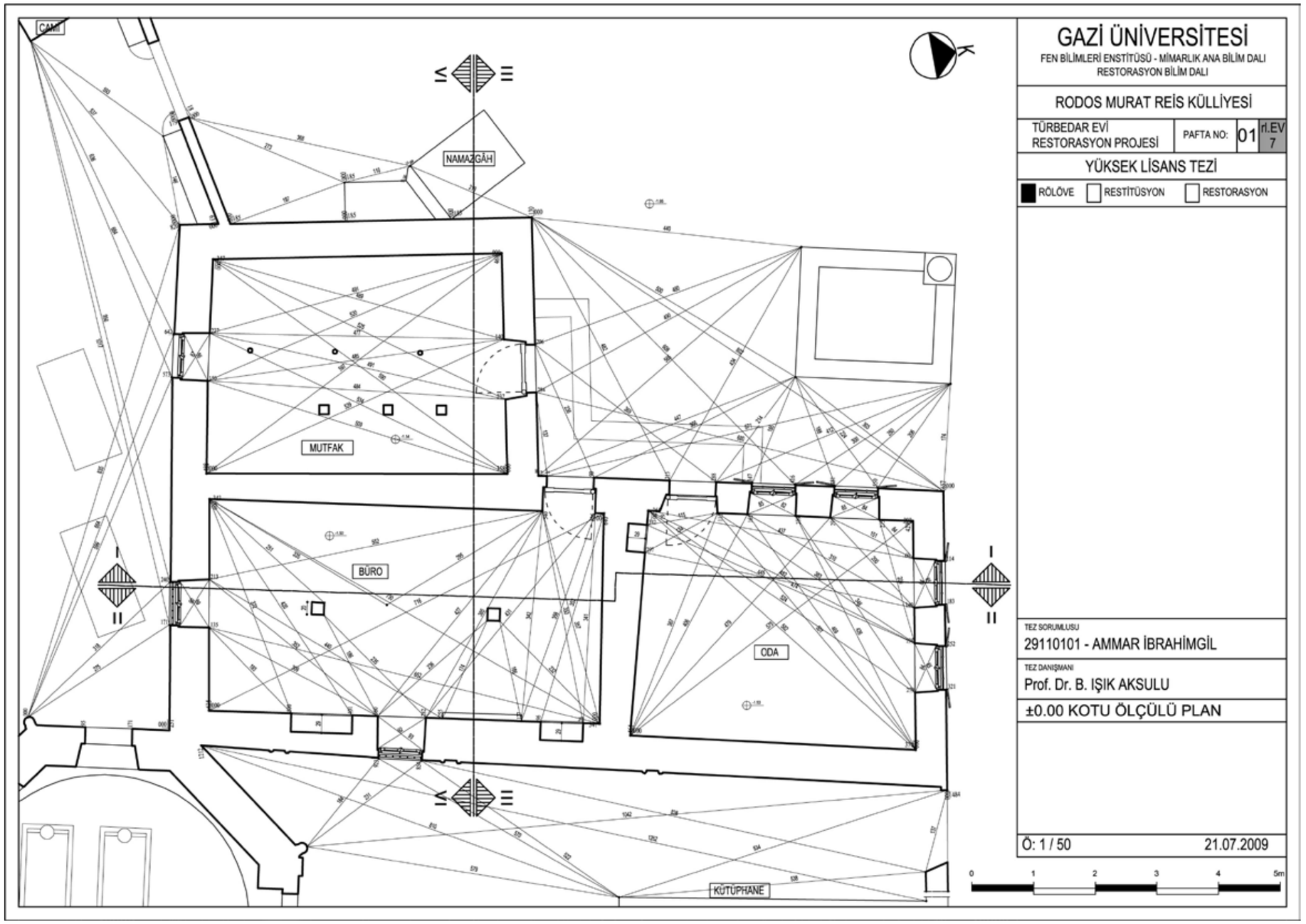

Şekil 2.28. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi ölçülü plan

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

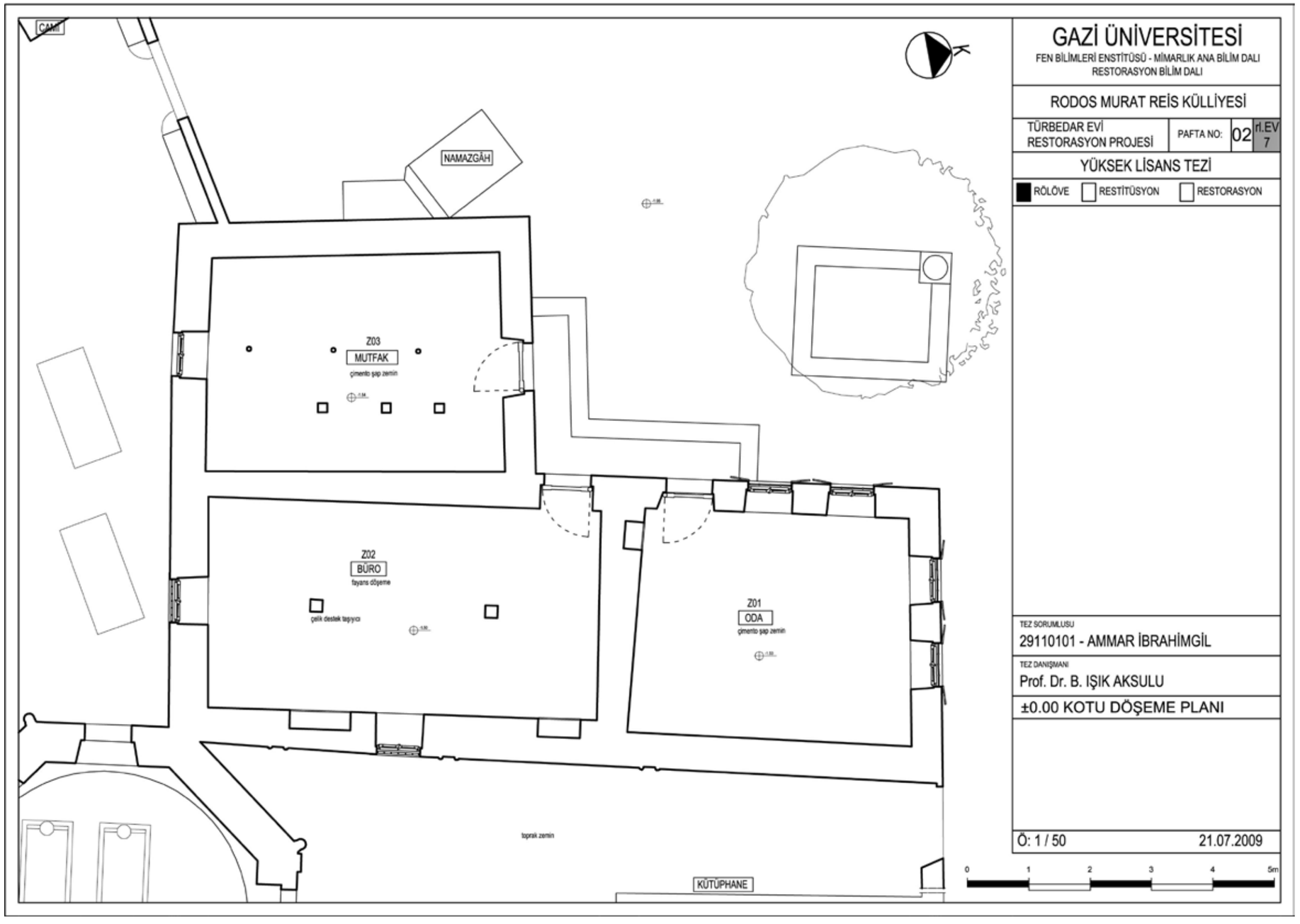

Şekil 2.29. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi döşeme planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

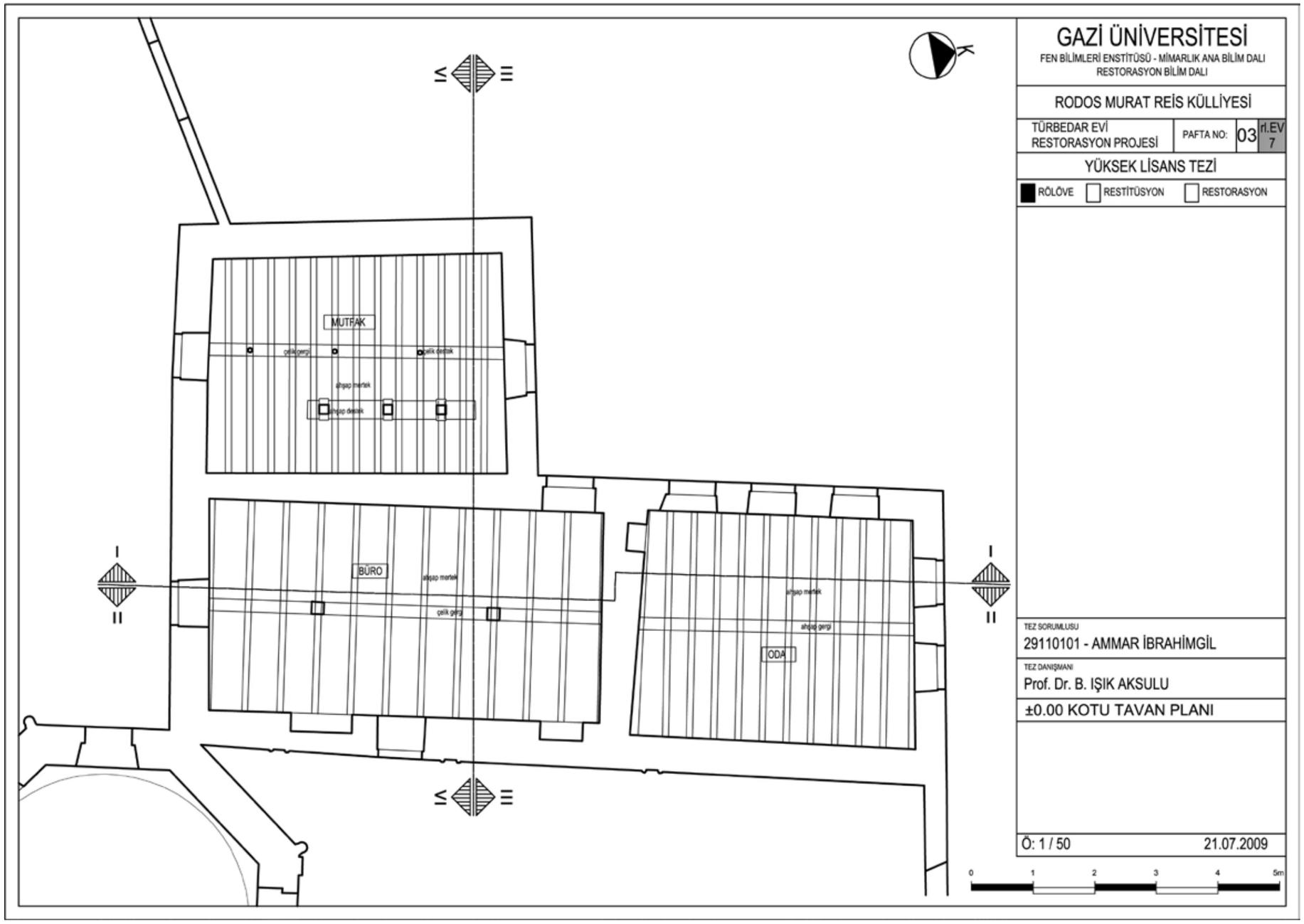

Şekil 2.30. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi tavan planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

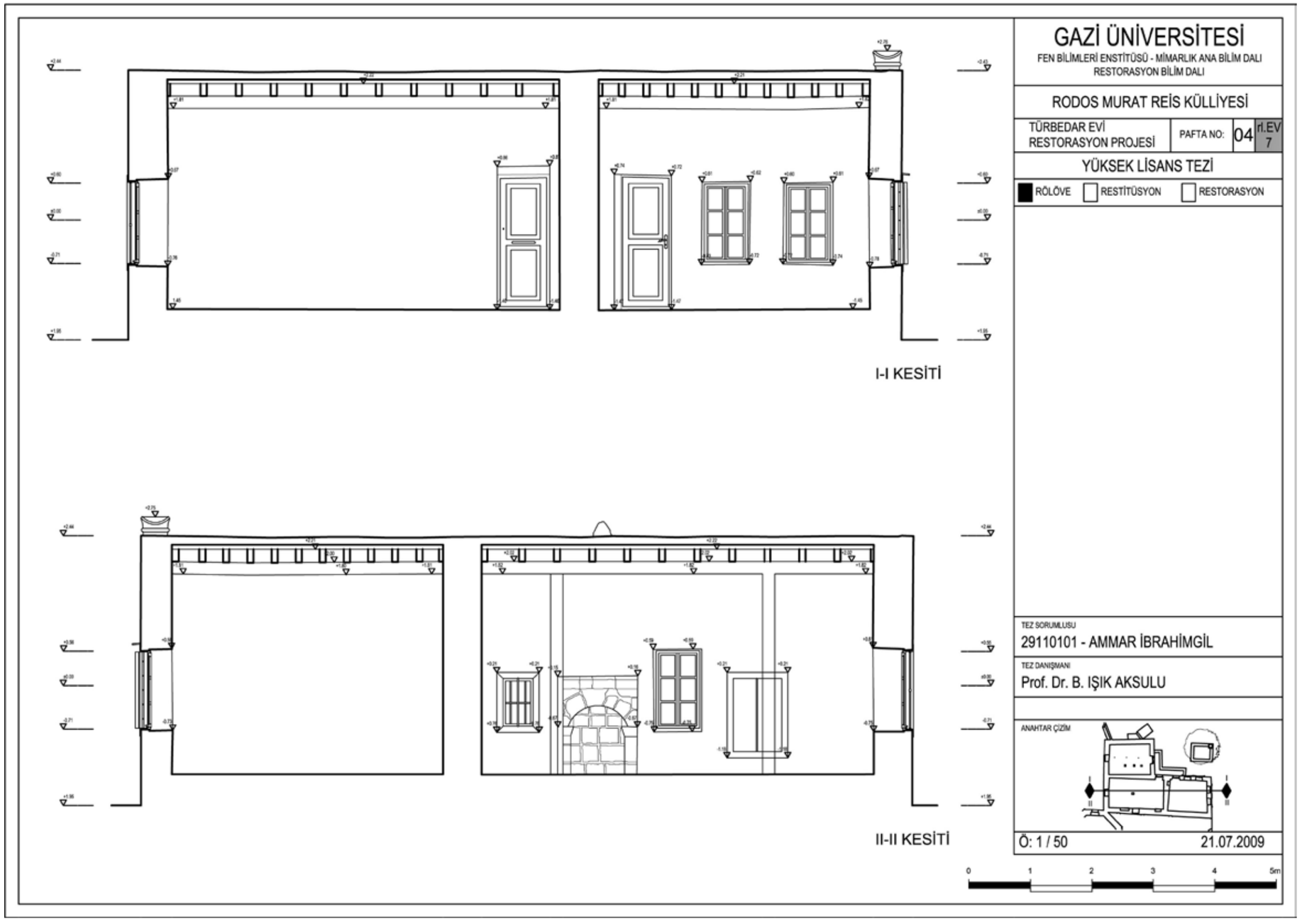

Şekil 2.31. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi, I-I ve II-II Kesitleri

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

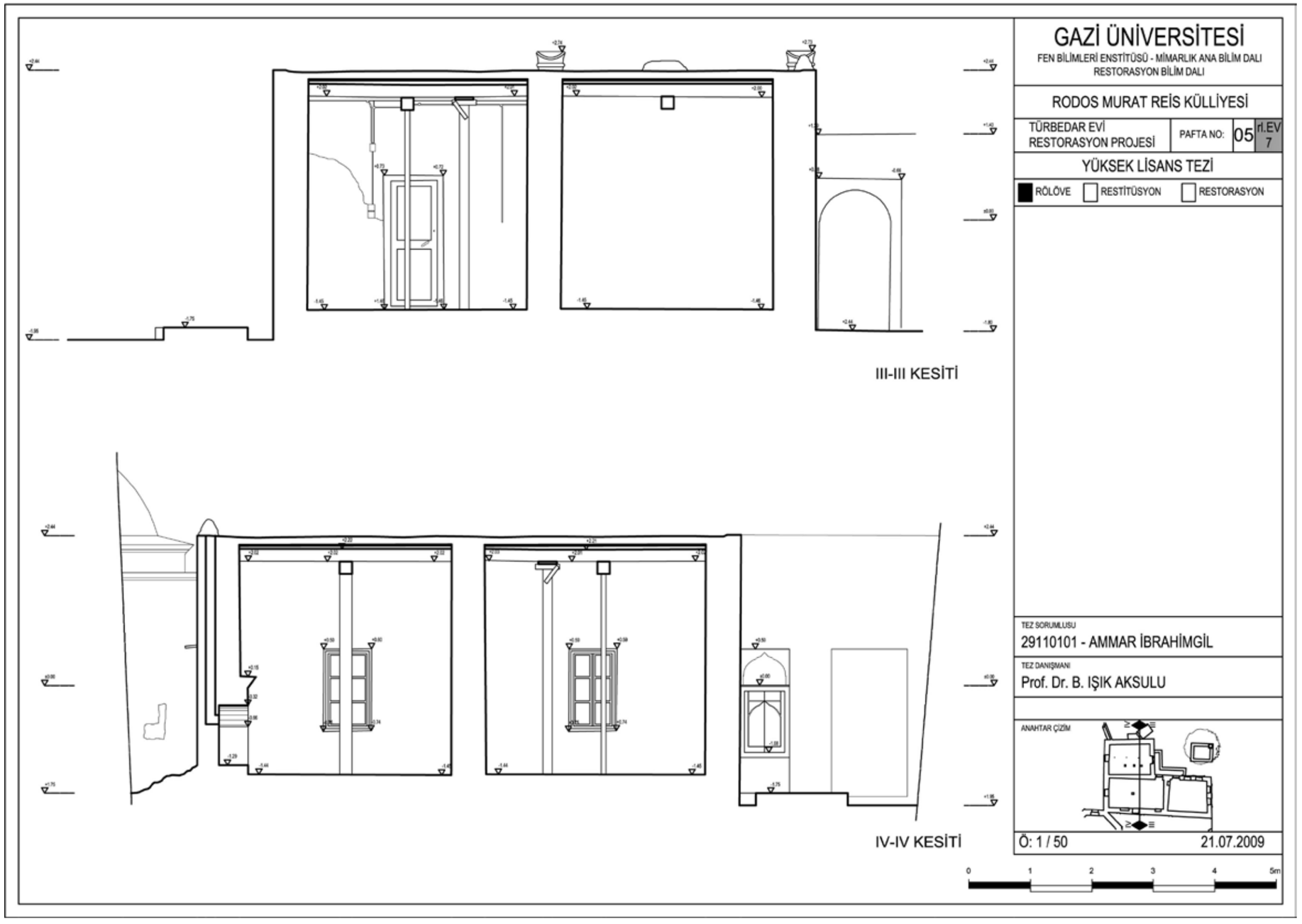

Şekil 2.32. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi, III-III ve IV-IV Kesitleri

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

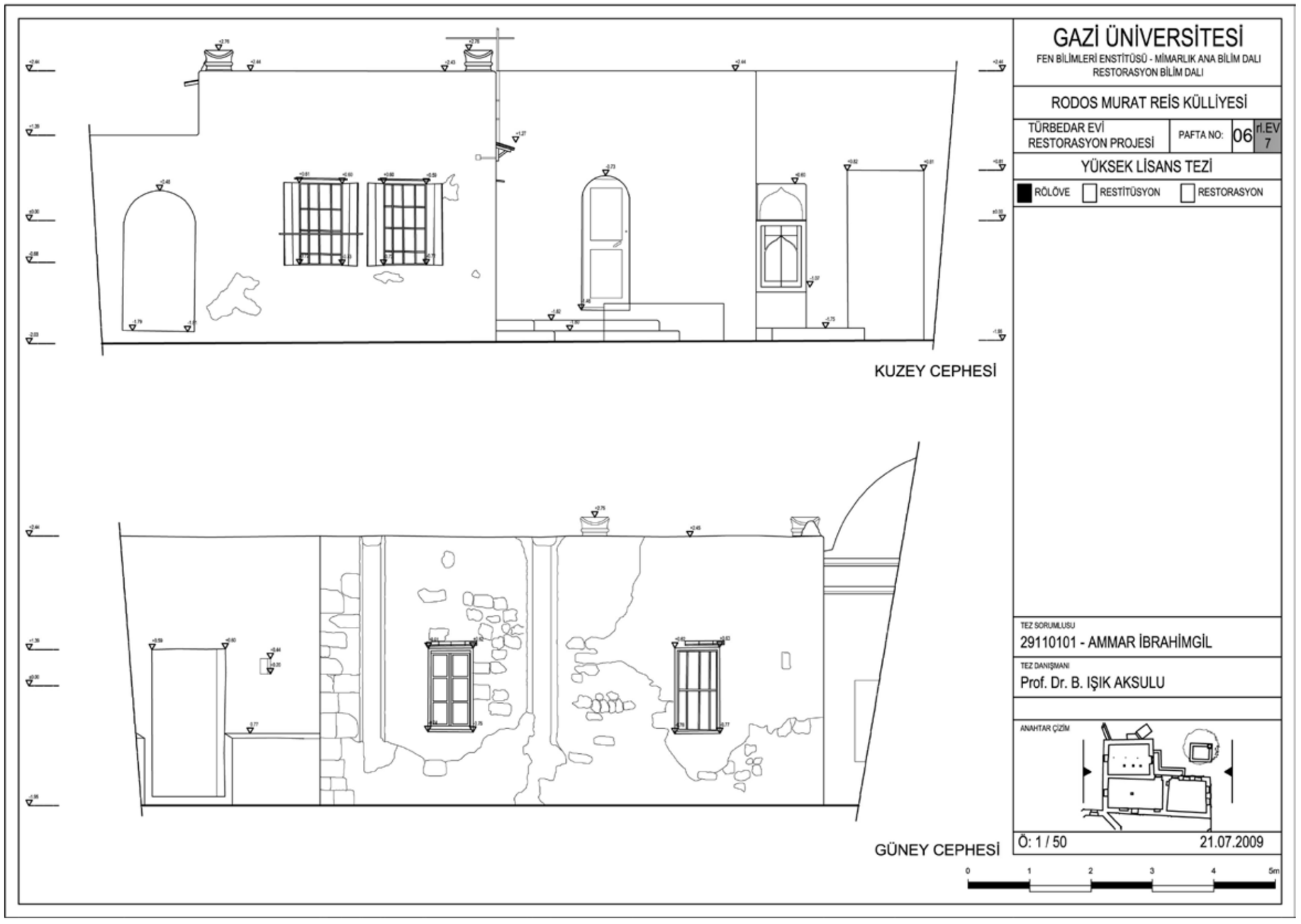

Şekil 2.33. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Kuzey ve Güney Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

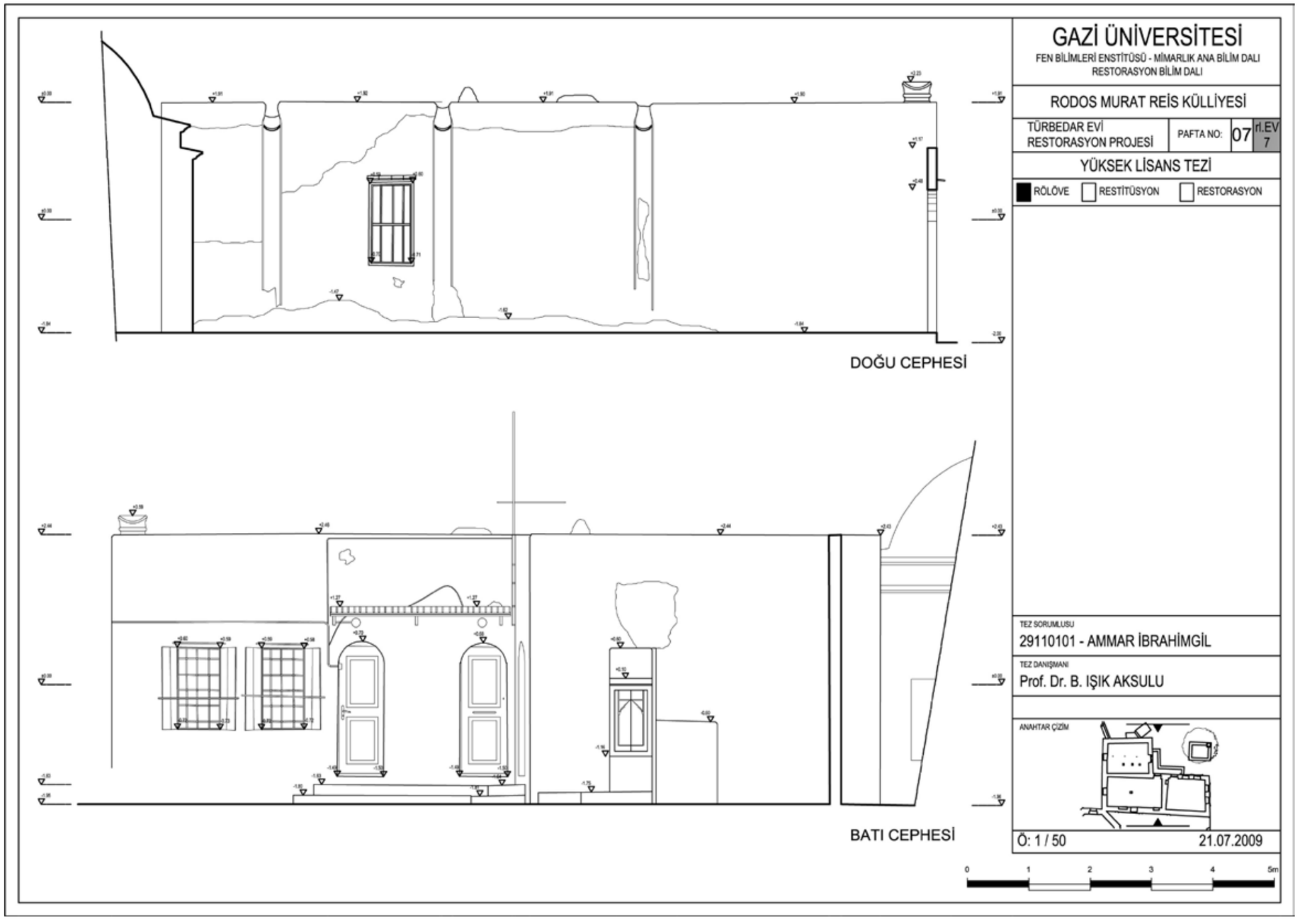

Şekil 2.34. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Doğu ve Batı Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

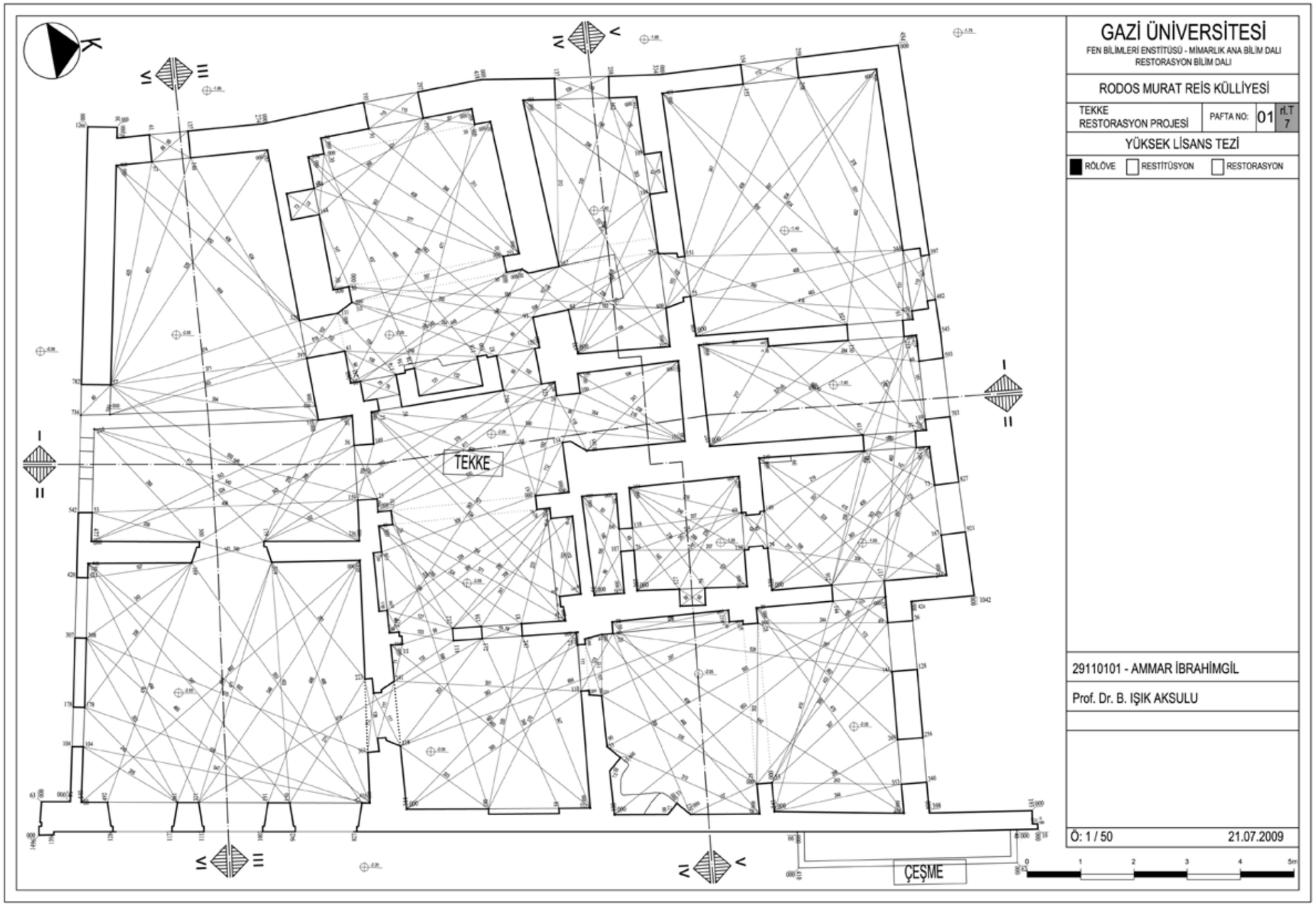

Şekil 2.35. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi ölçülü plan

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

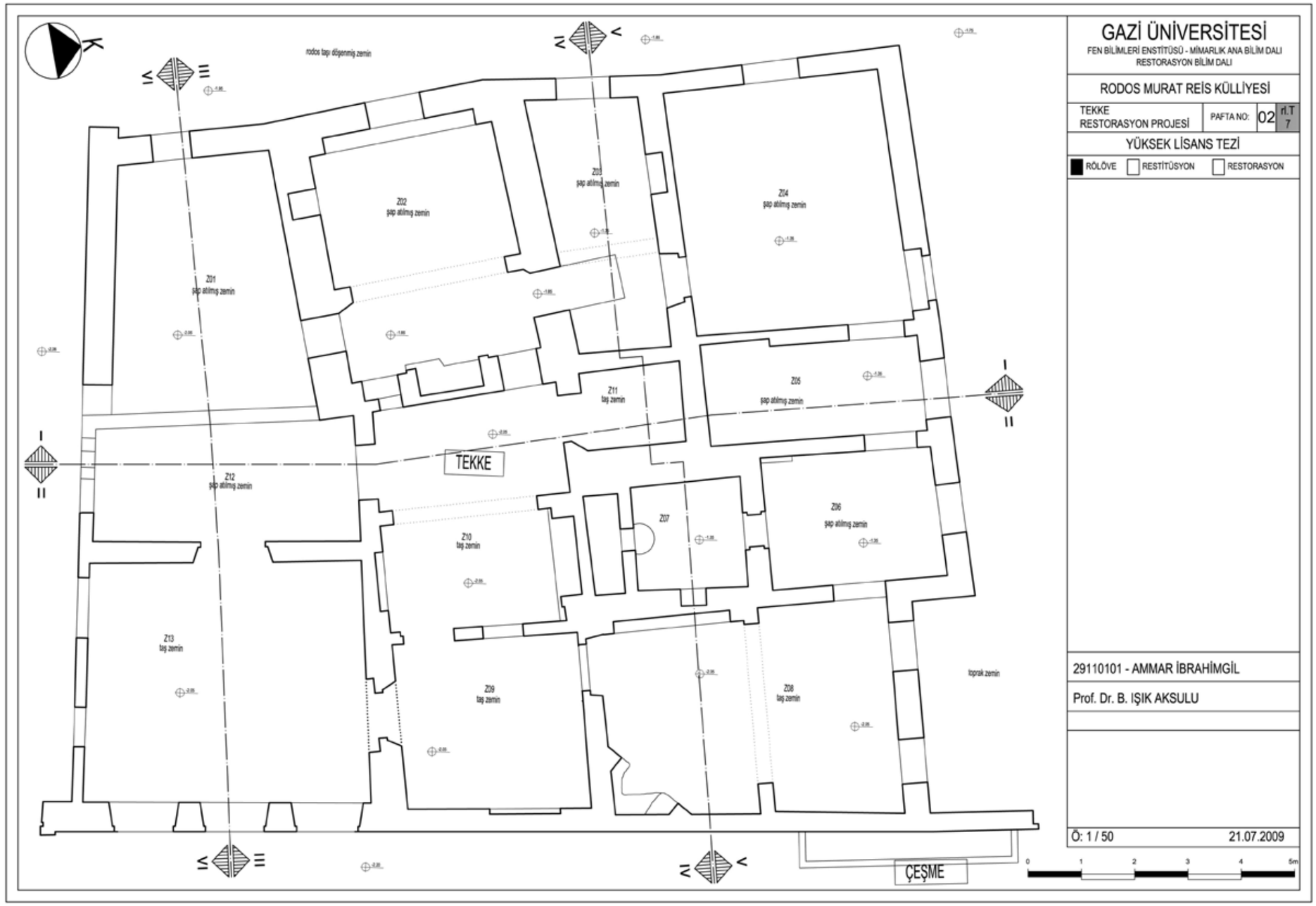

Şekil 2.36. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi döşeme planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

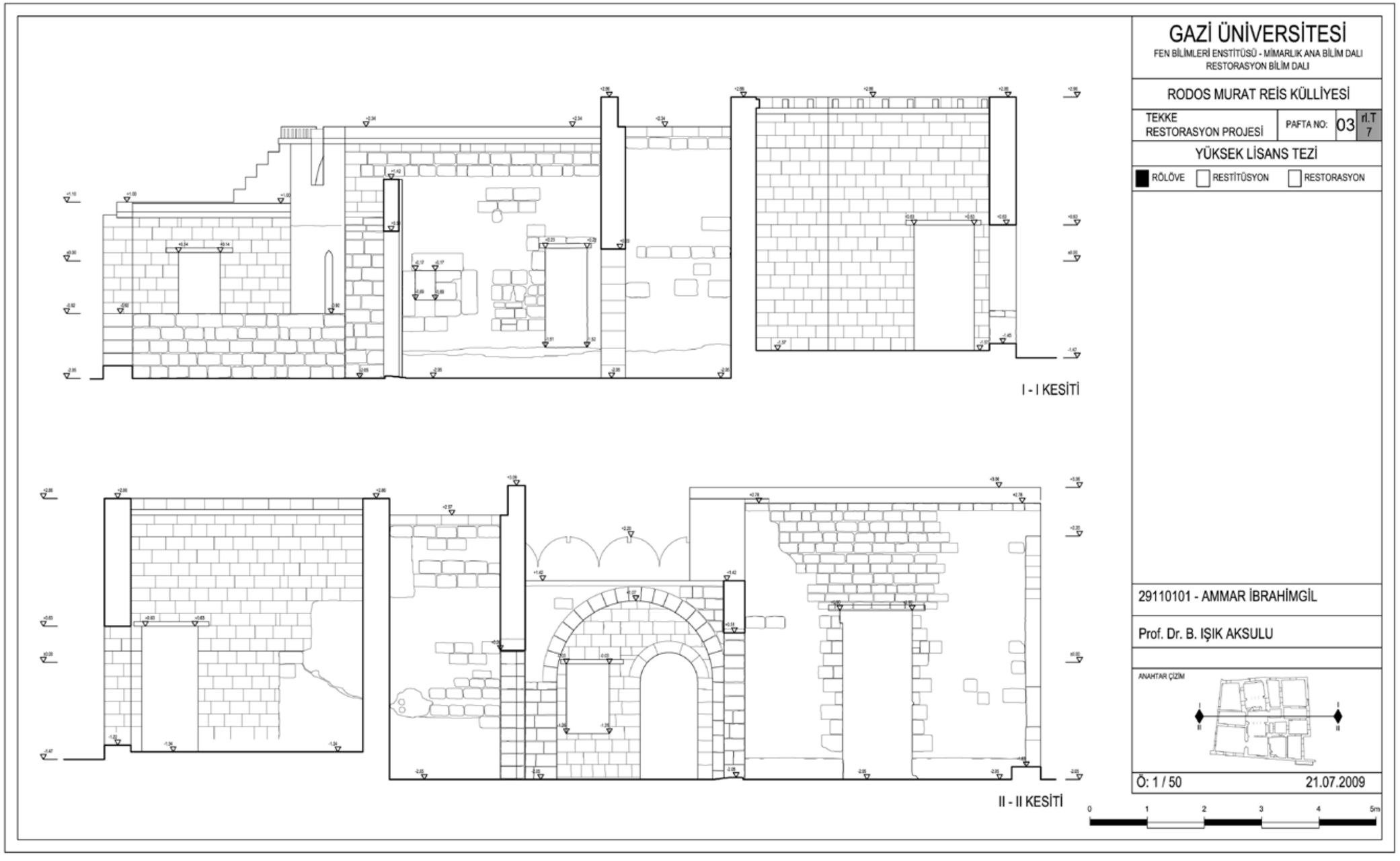

Şekil 2.37. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi, I-I ve II-II Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

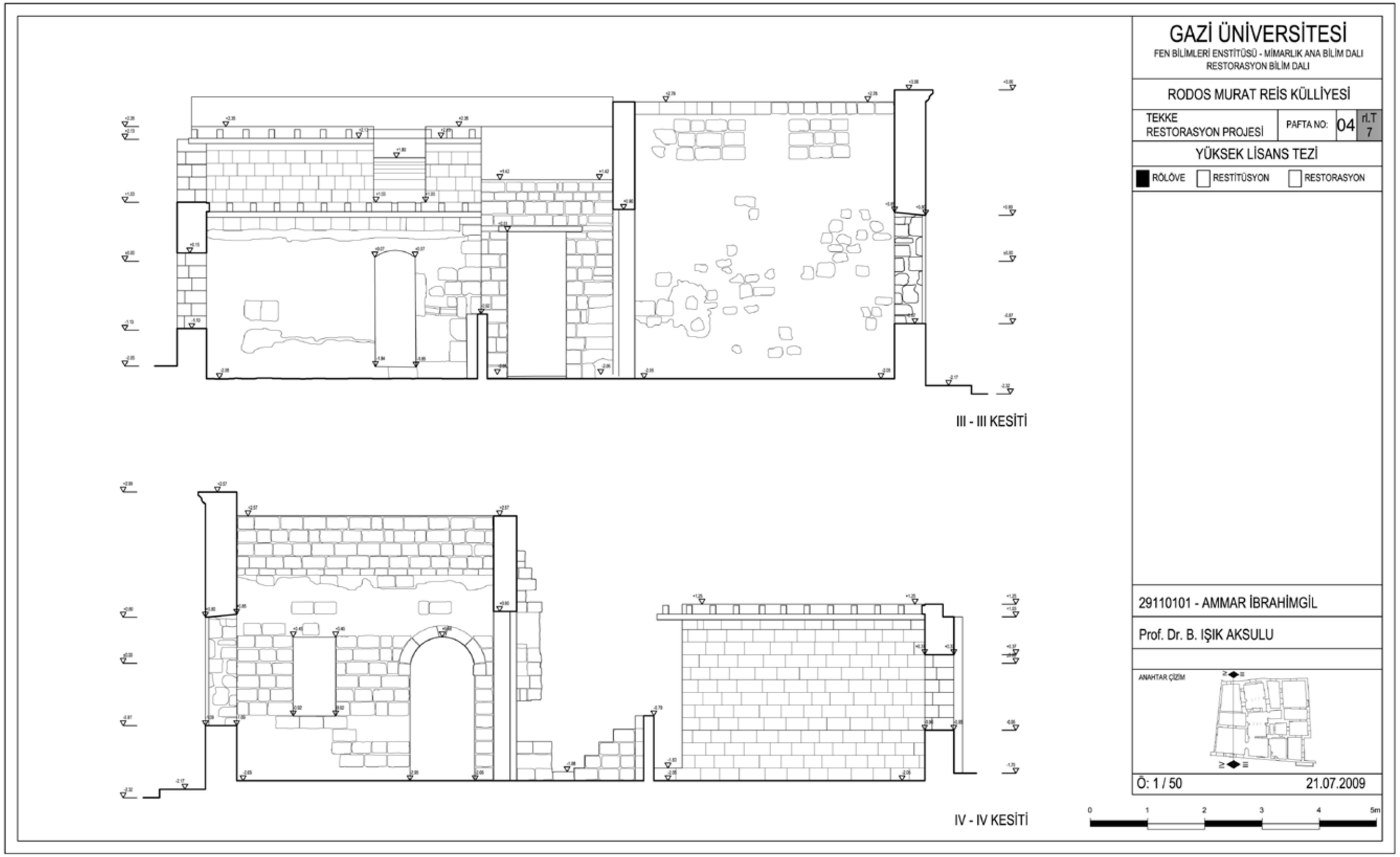

Şekil 2.38. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi, III-III ve IV-IV Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

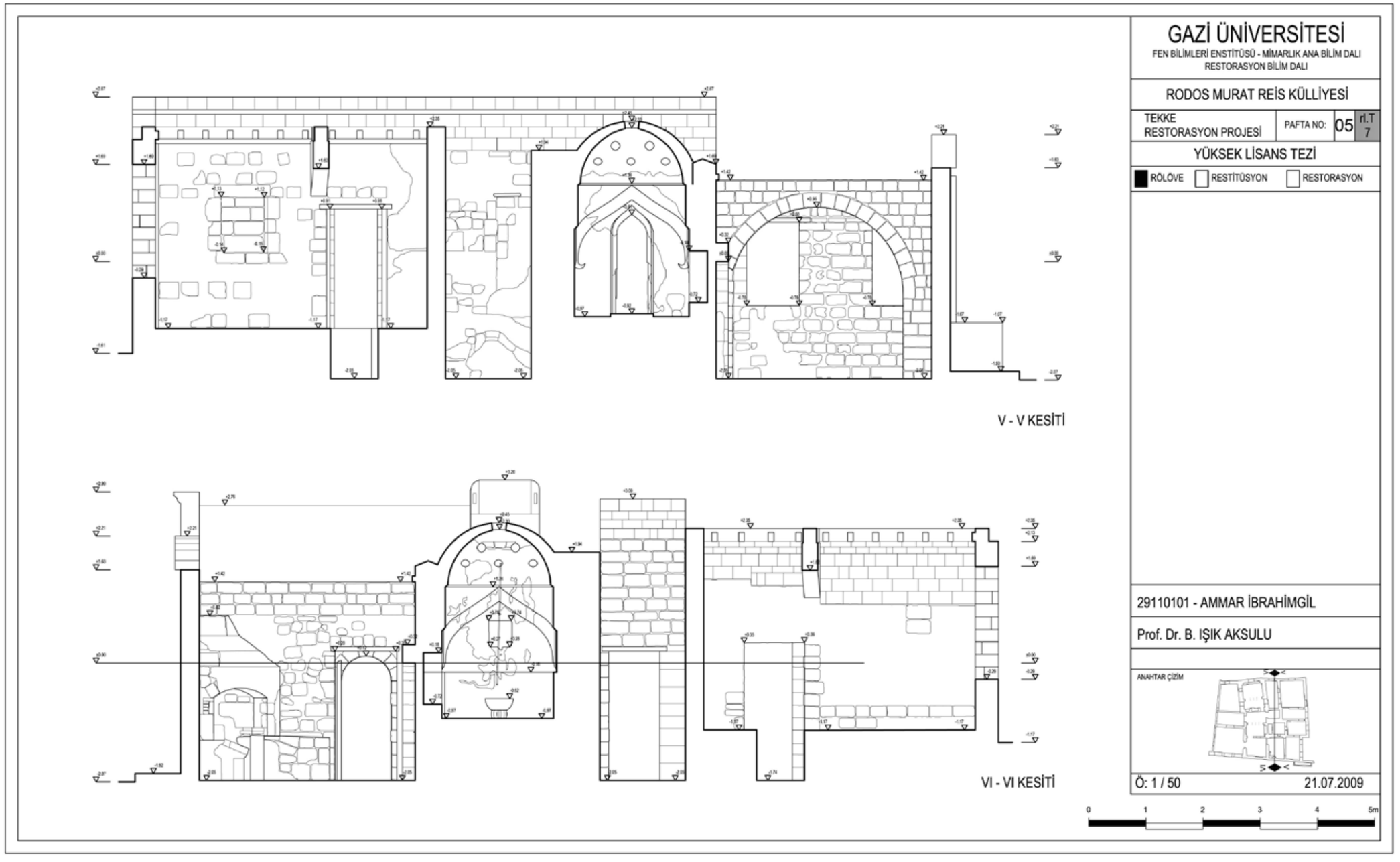

Şekil 2.39. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi, V-V ve VI-VI Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

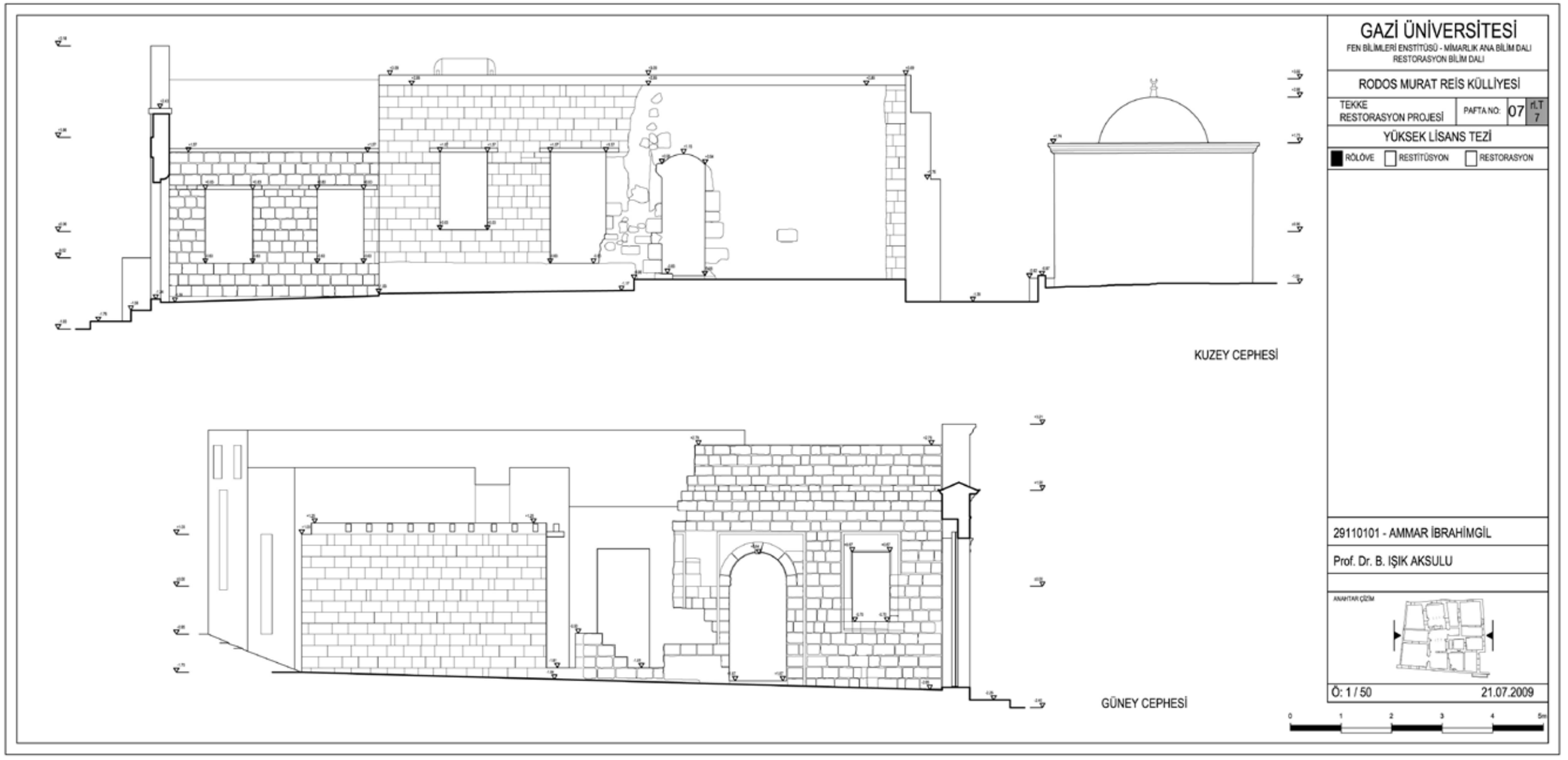

Şekil 2.40. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi, Kuzey ve Güney Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

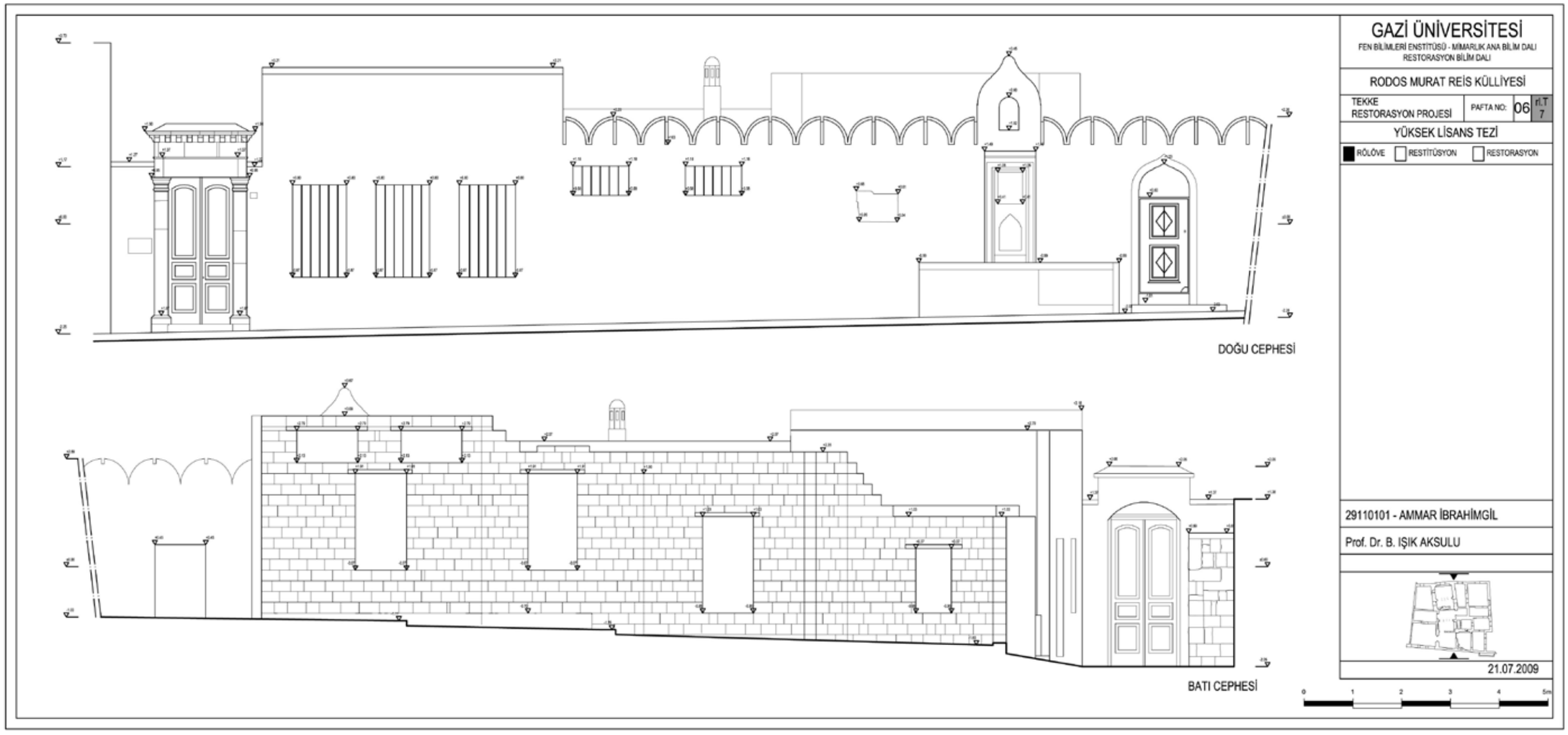

Şekil 2.41. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi, Doğu ve Batı Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

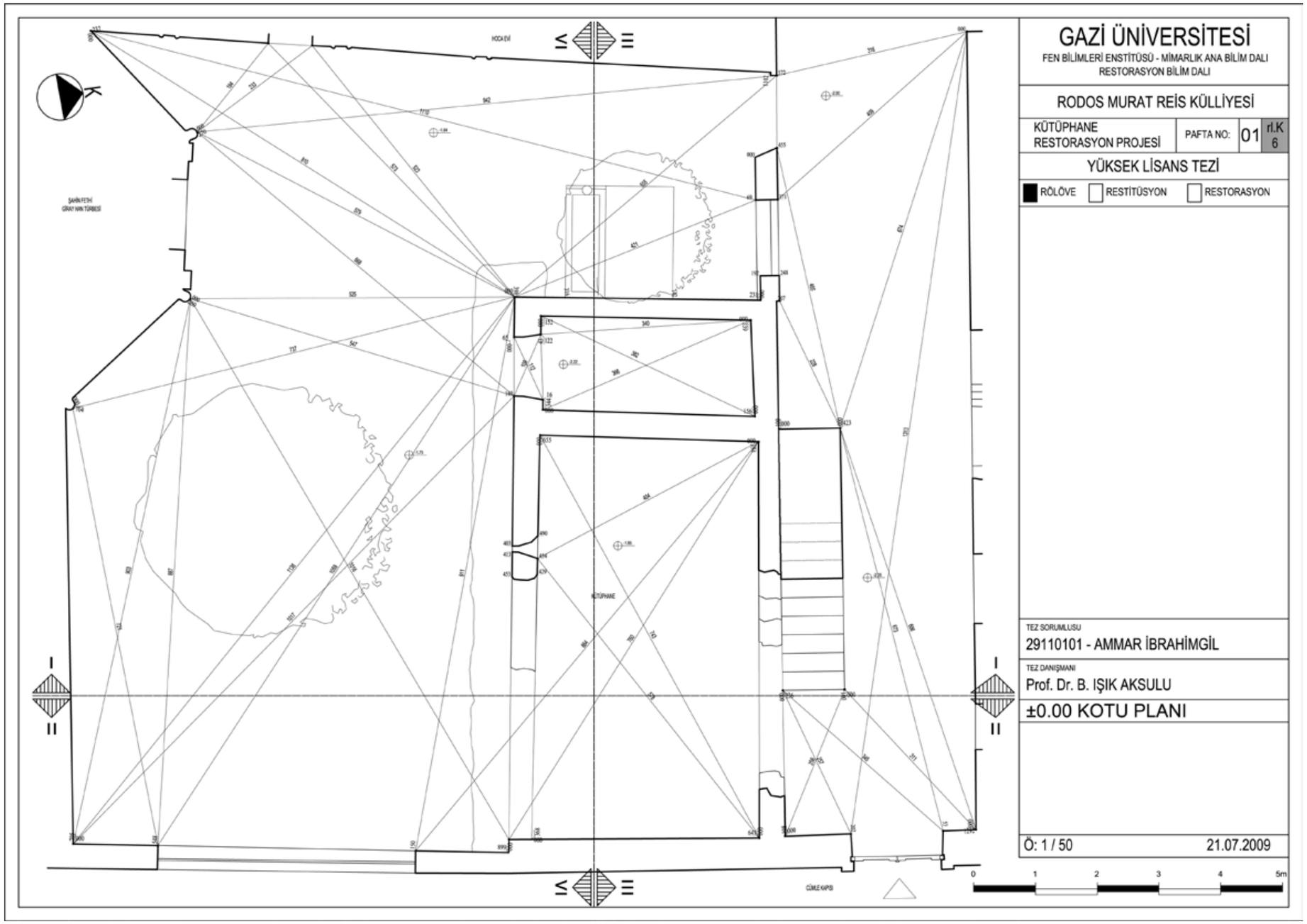

Şekil 2.42. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane ölçülü plan

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

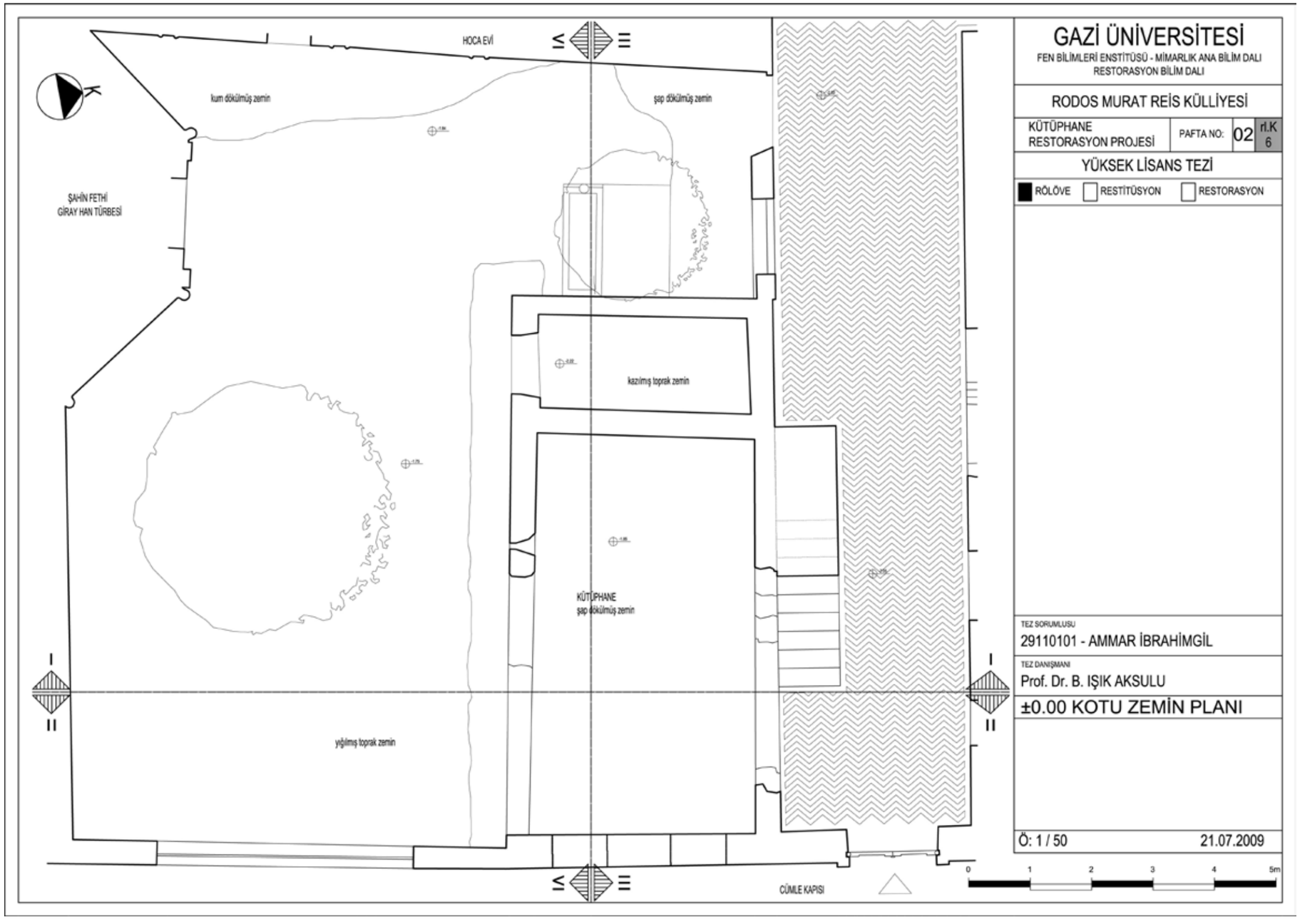

Şekil 2.43. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane zemin planı

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

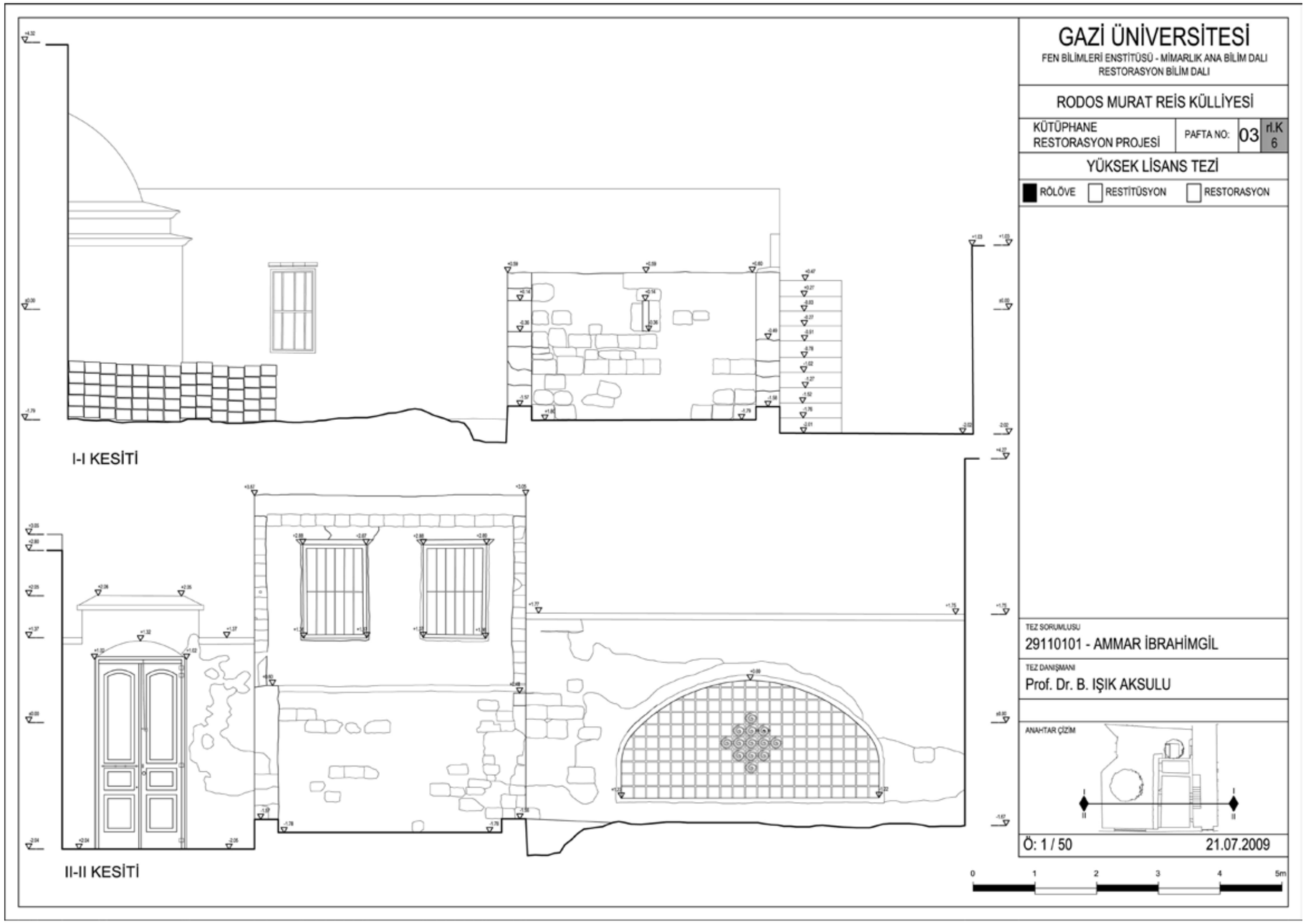

Şekil 2.44. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane, I-I ve II-II Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

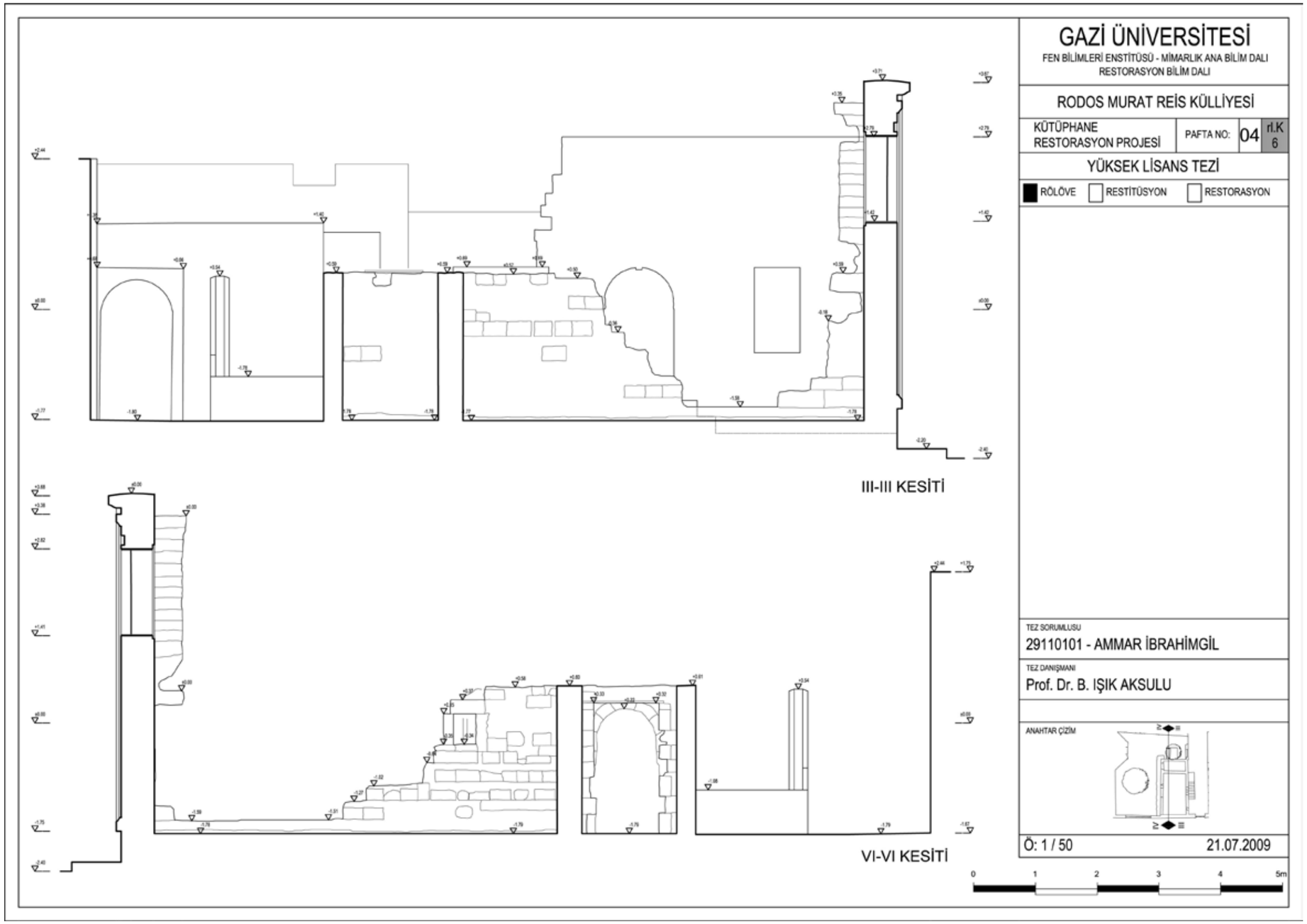

Şekil 2.45. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane, III-III ve IV-IV Kesiti

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

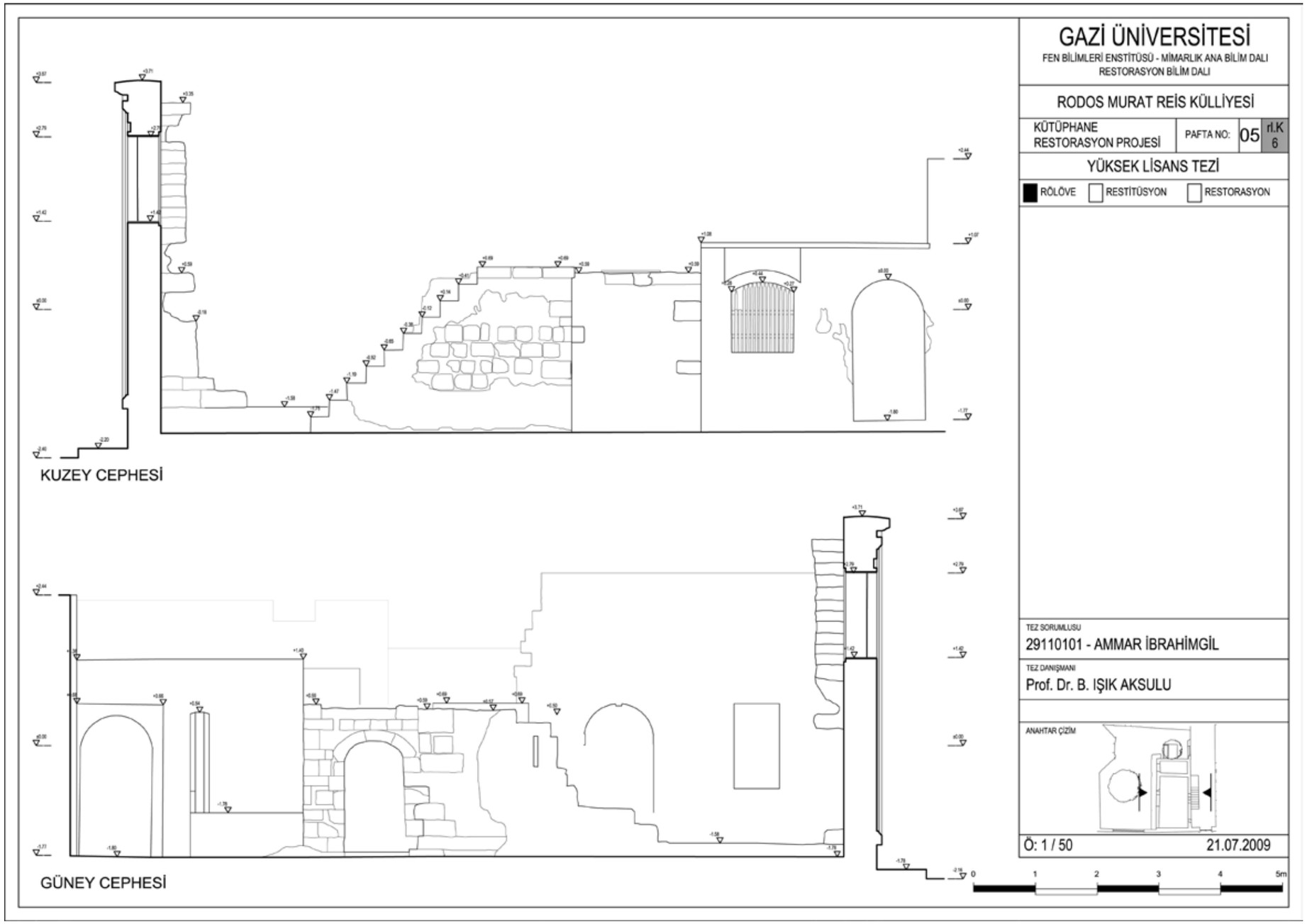

Şekil 2.46. Murat Reis Külliyesi, Kuzey ve Güney Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

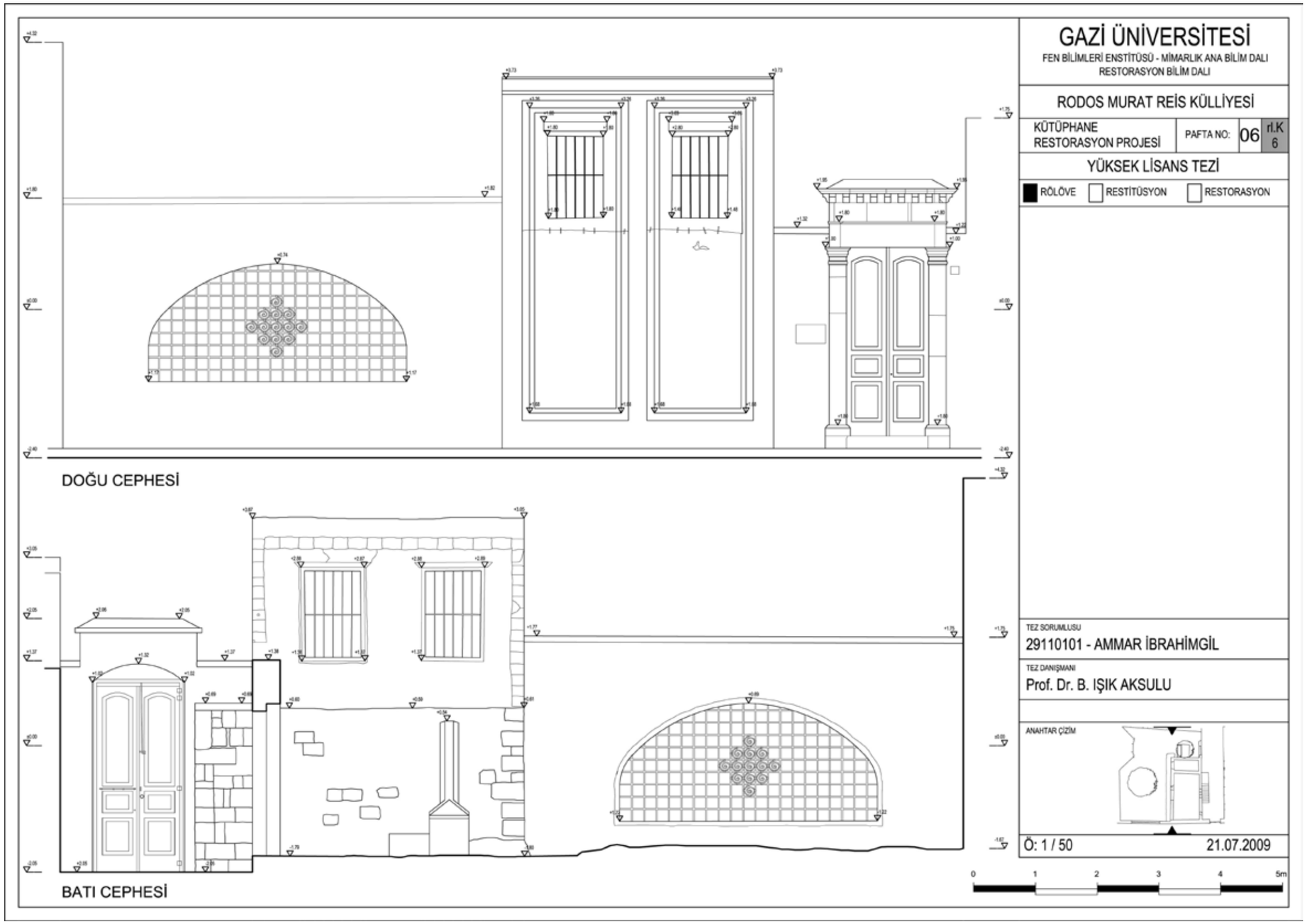

Şekil 2.47. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane, Doğu ve Batı Cephesi

EK-2 (Devam) Rölöve Paftaları

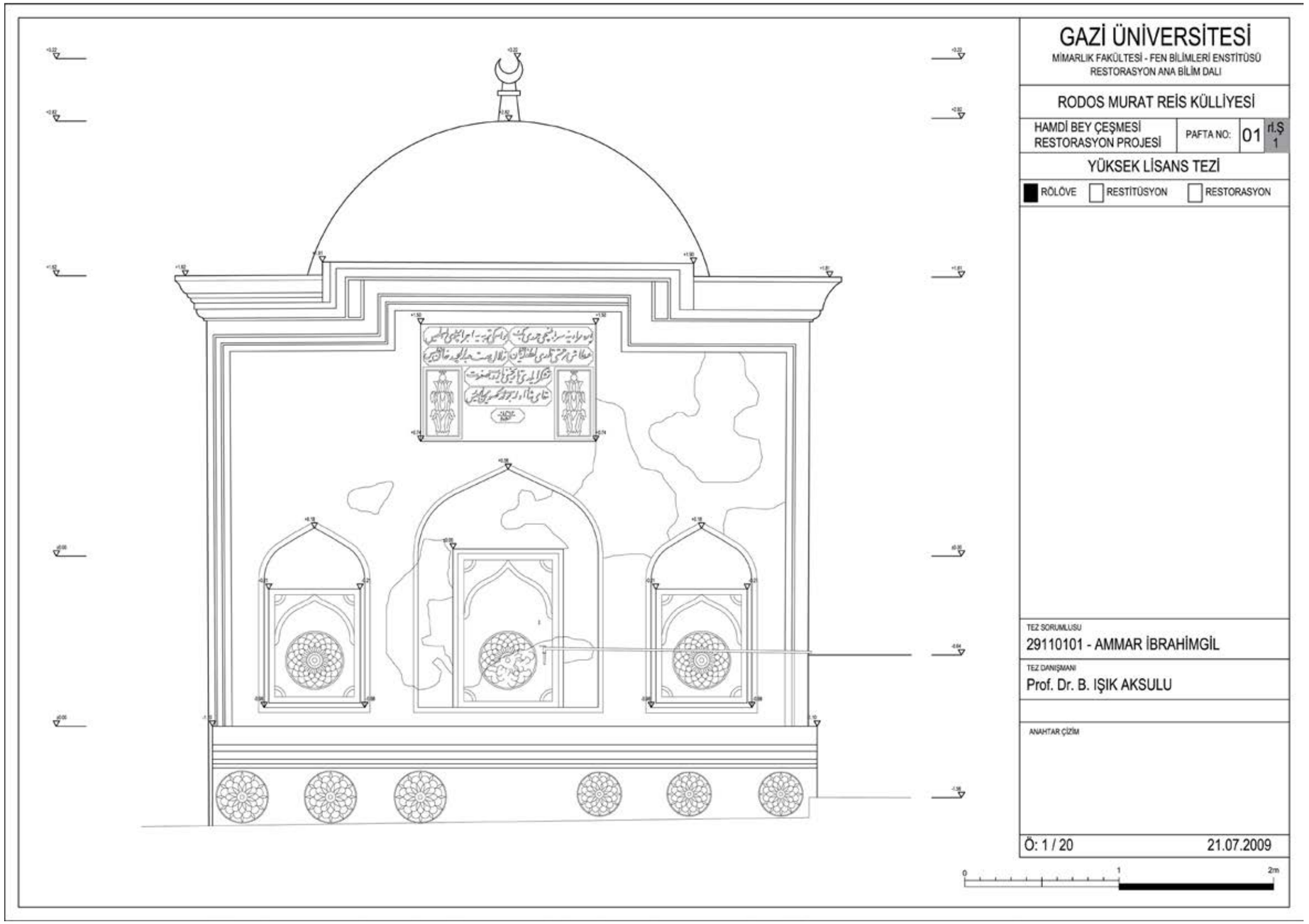

Şekil 2.48. Murat Reis Külliyesi, Şadırvan

EK-3 Değişim-Bozulma Paftaları

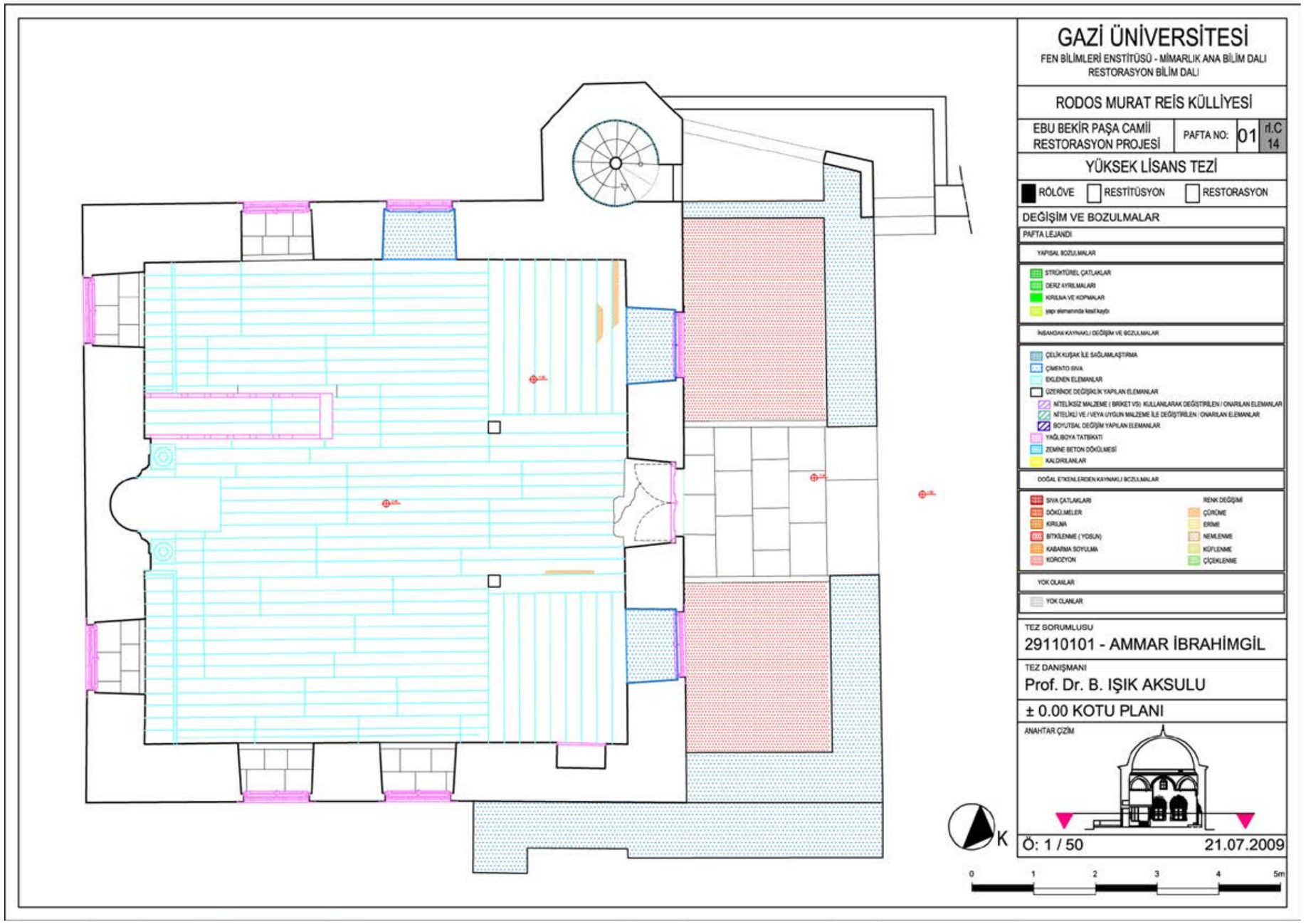

Şekil 3.1. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

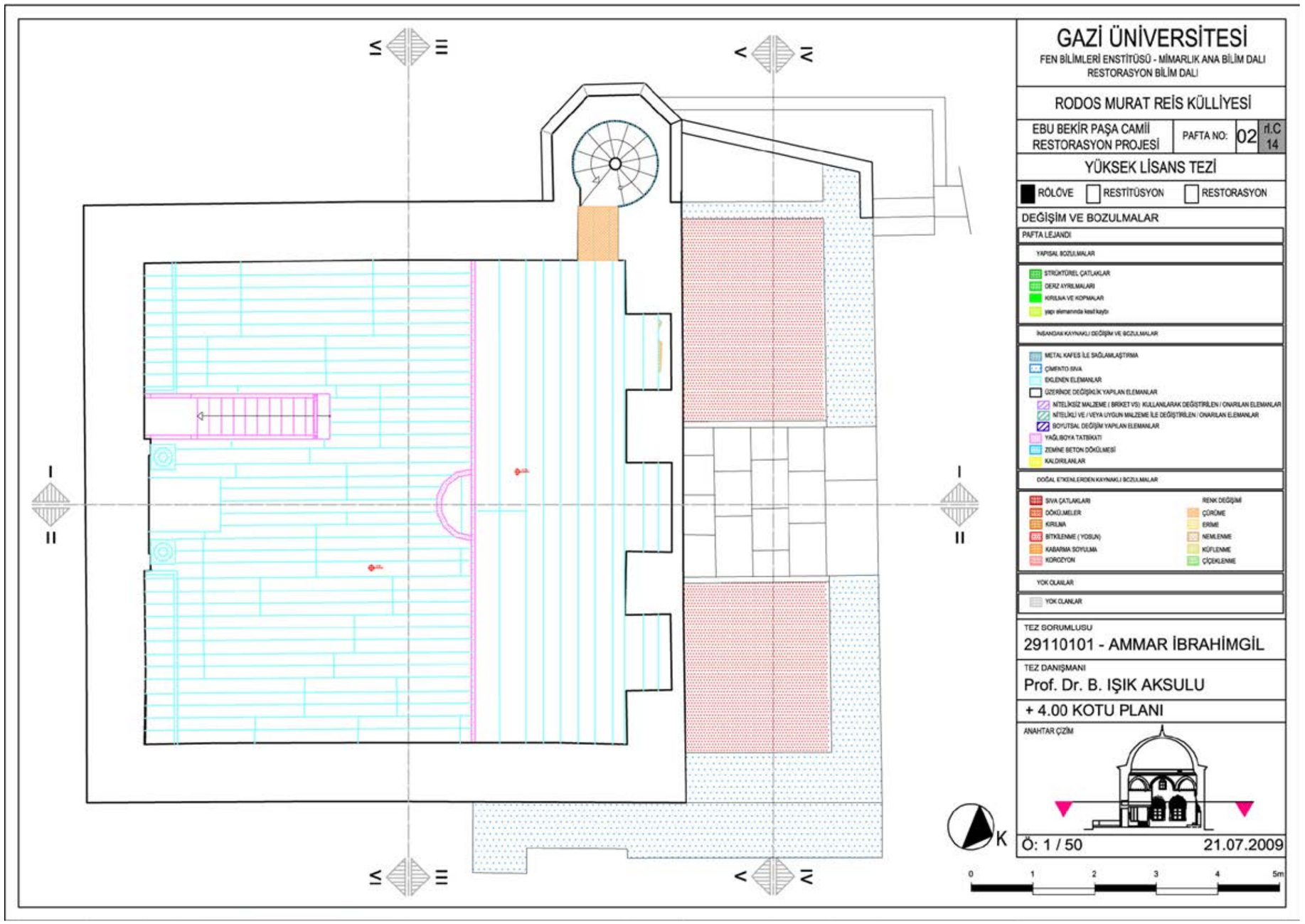

Şekil 3.2. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

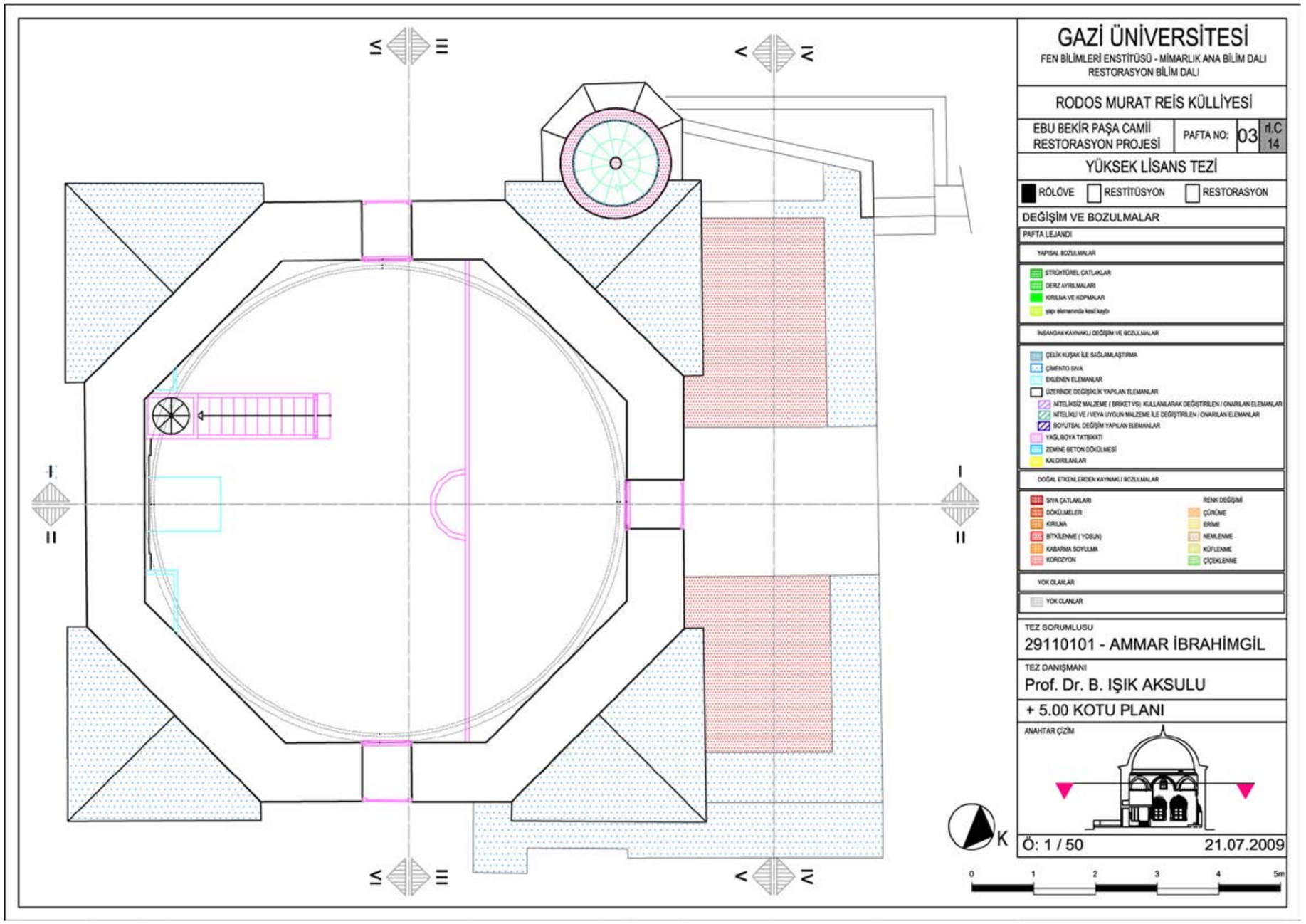

Şekil 3.3. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

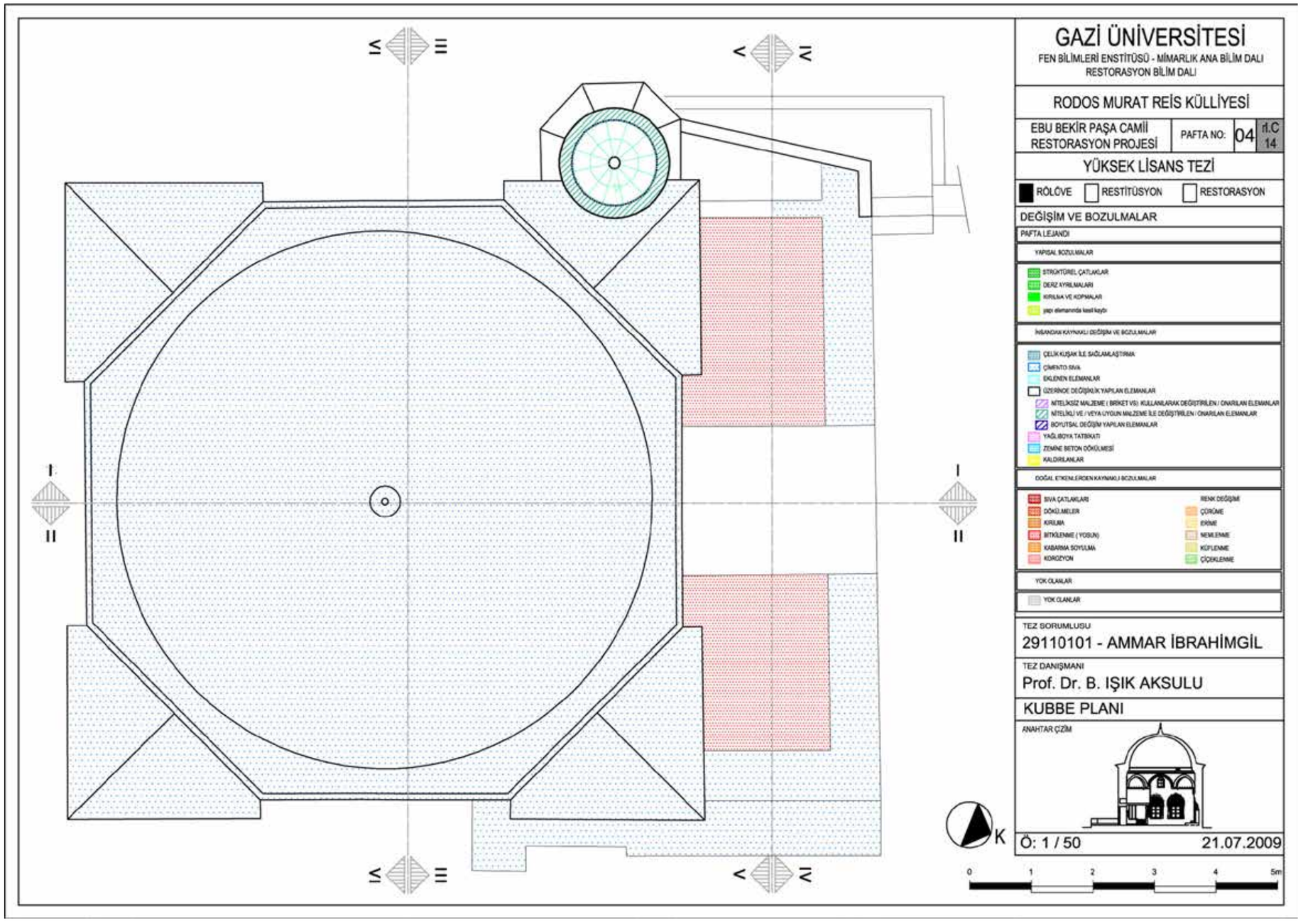

Şekil 3.4. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

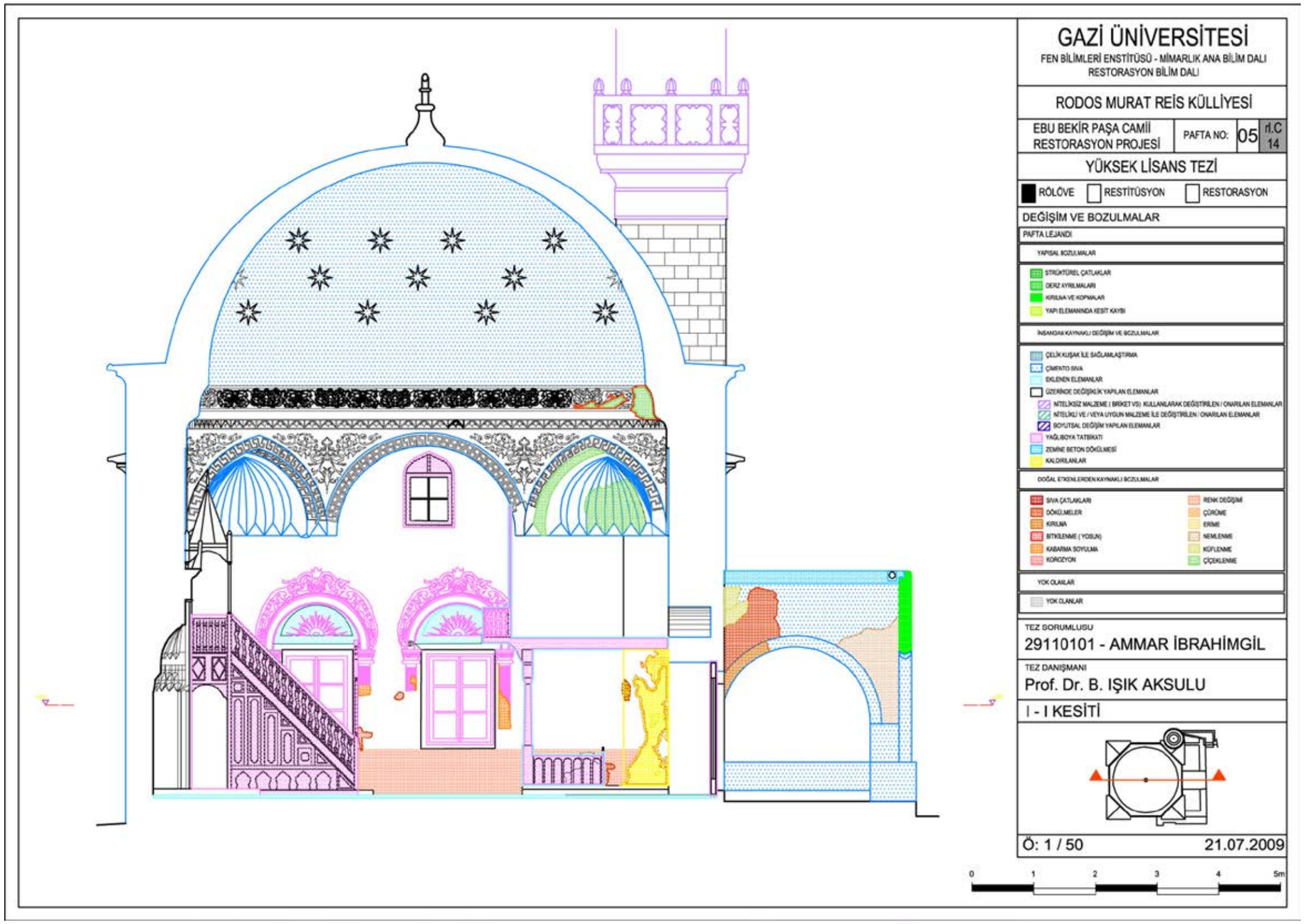

Şekil 3.5. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

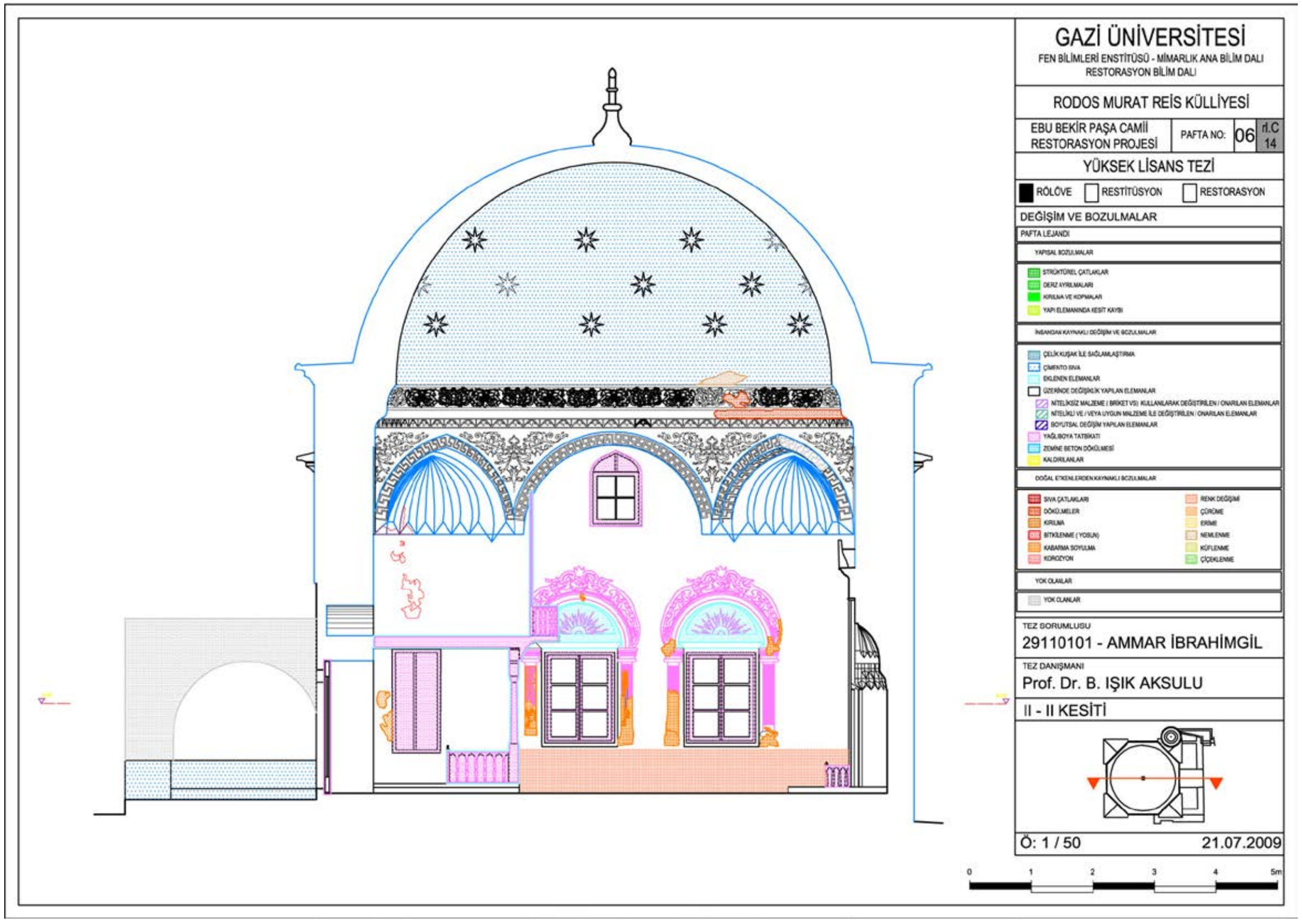

Şekil 3.6. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

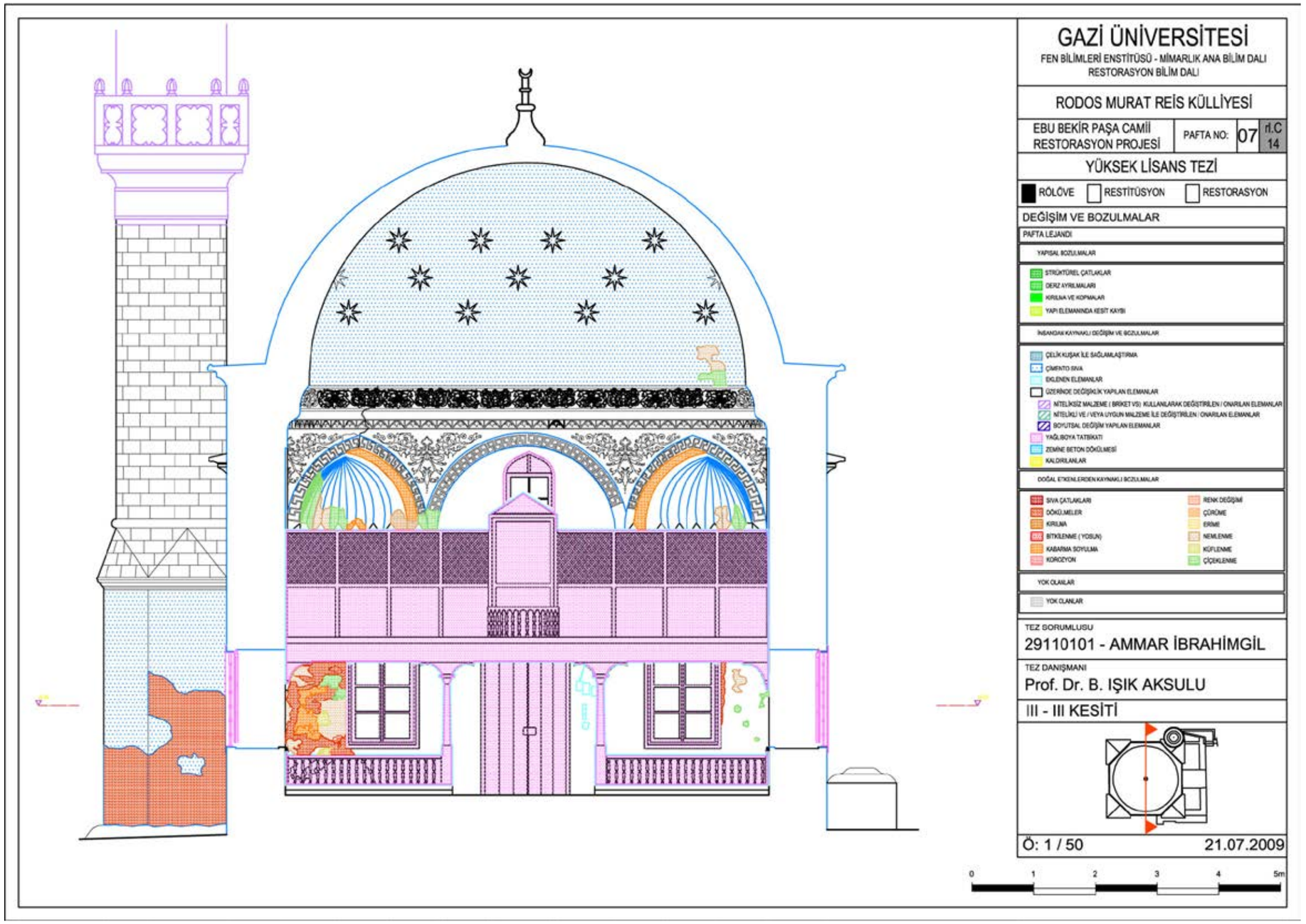

Şekil 3.7. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

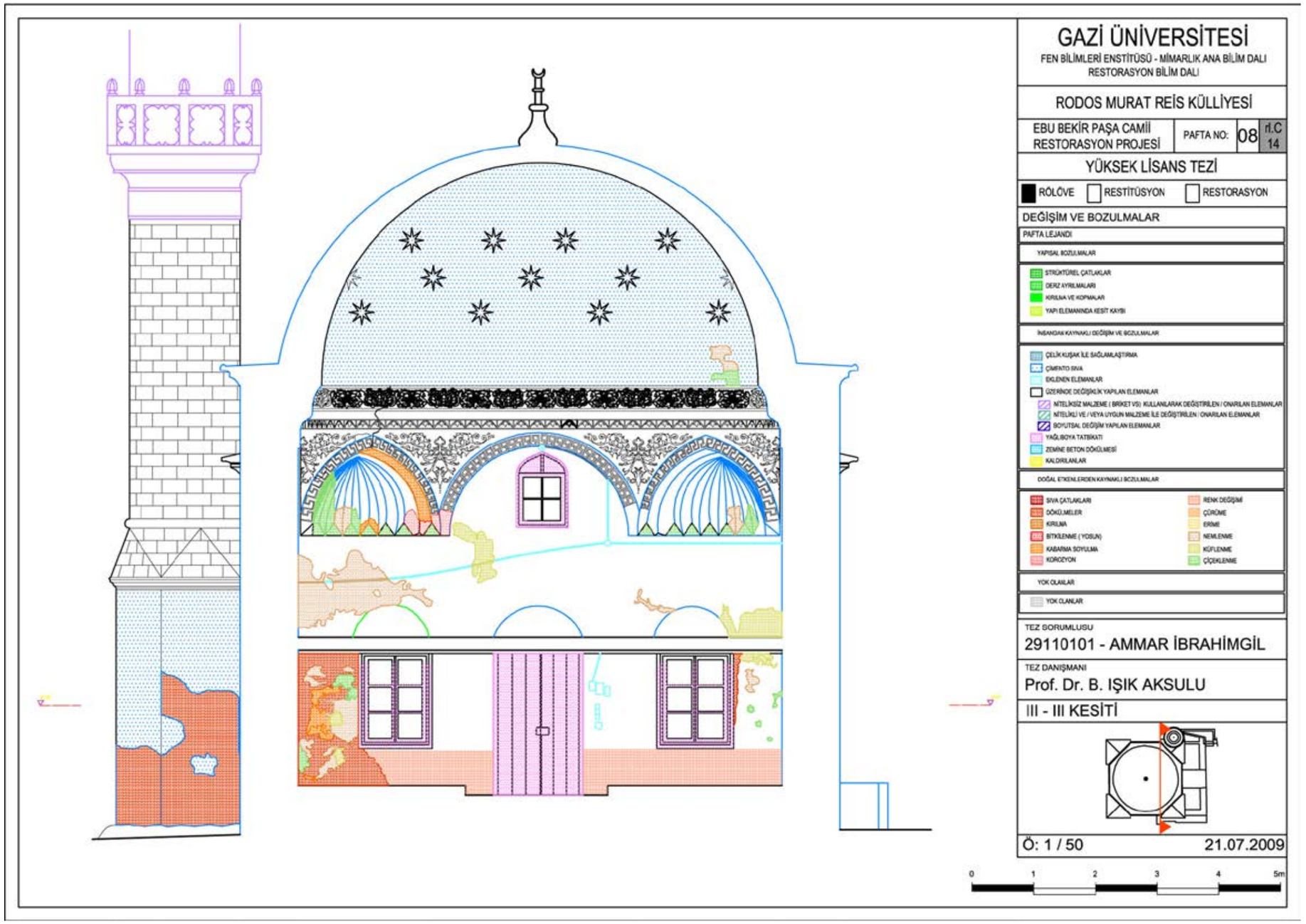

Şekil 3.8. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

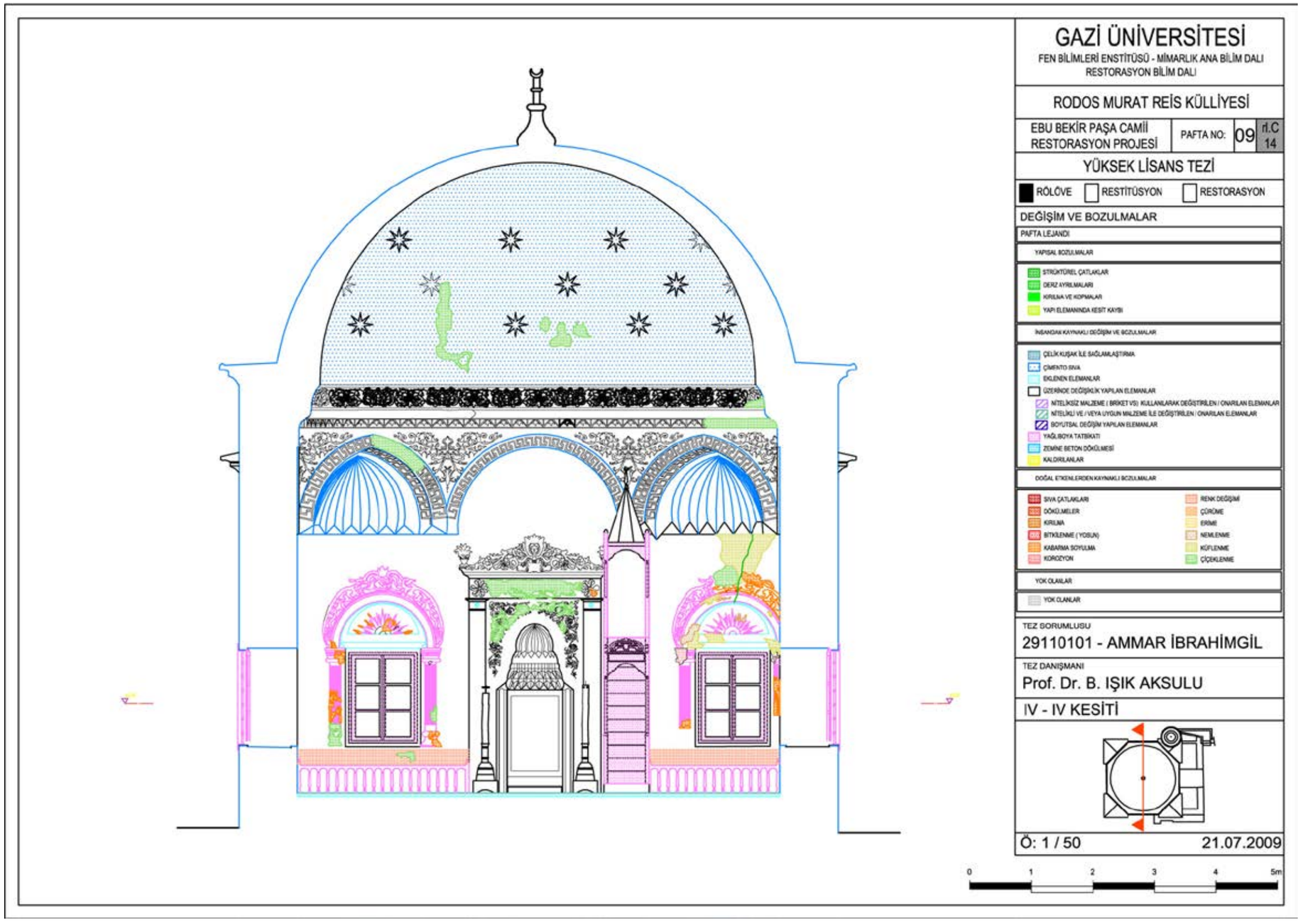

Şekil 3.9. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

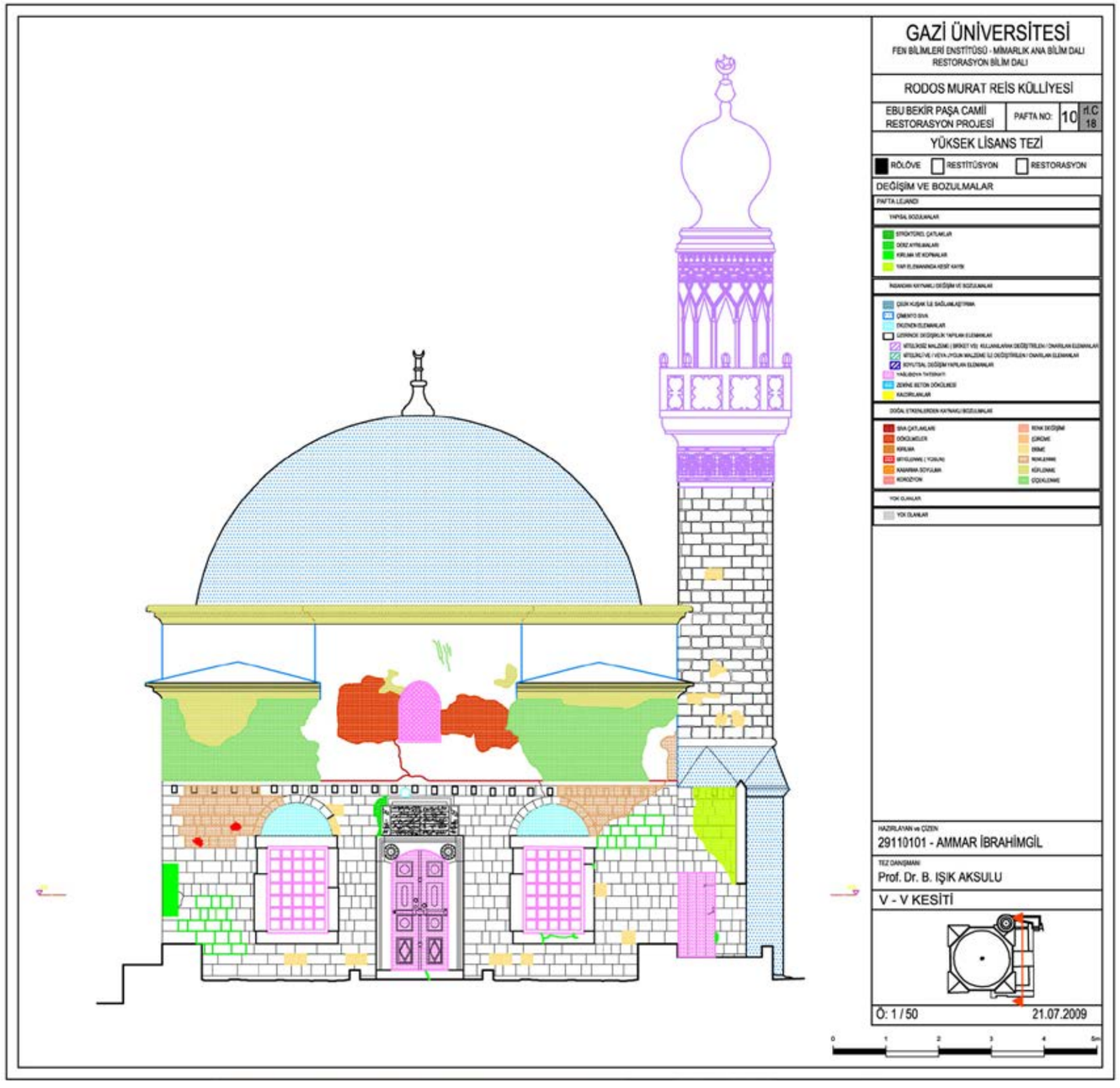

Şekil 3.10. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

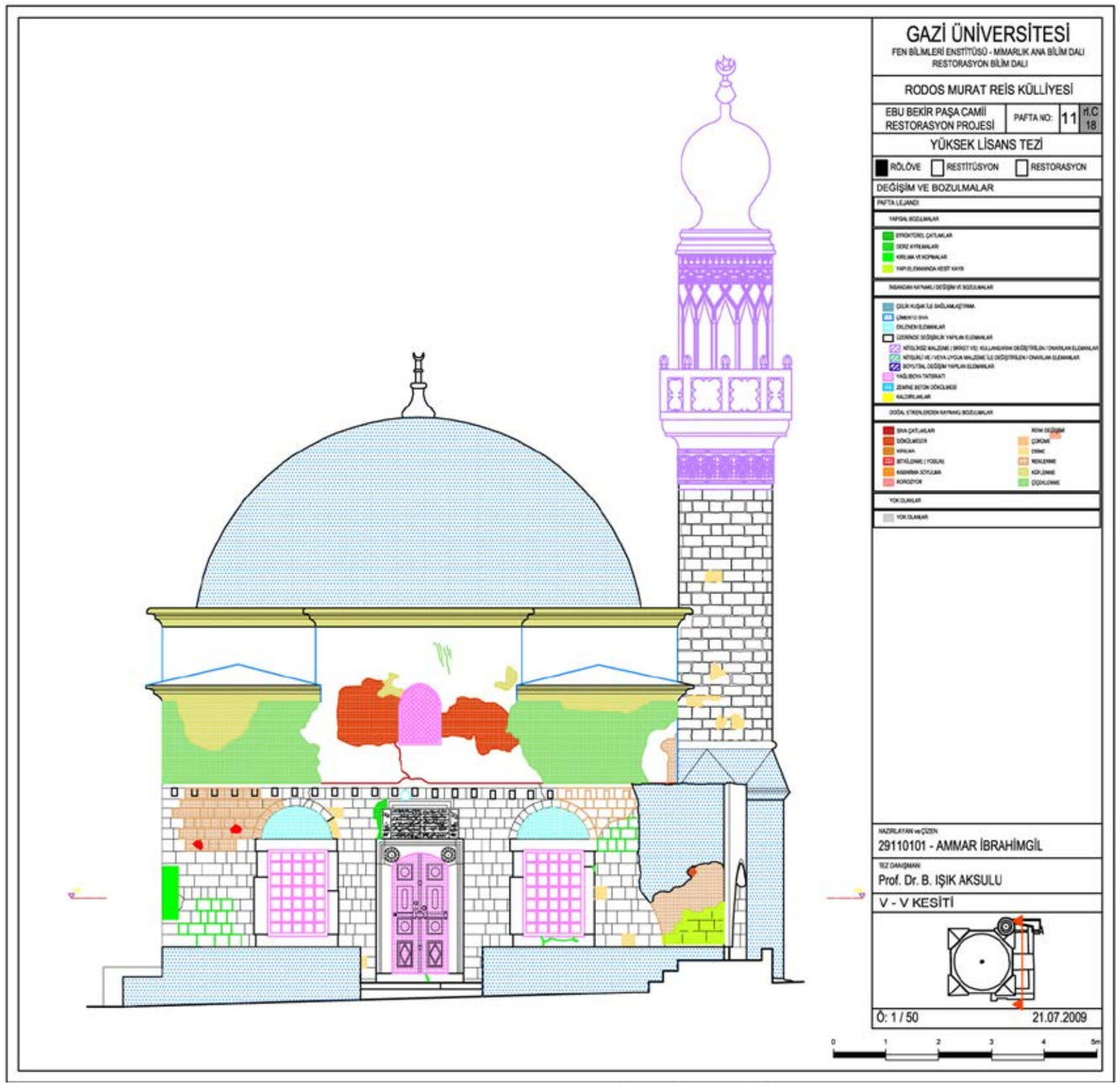

Şekil 3.11. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

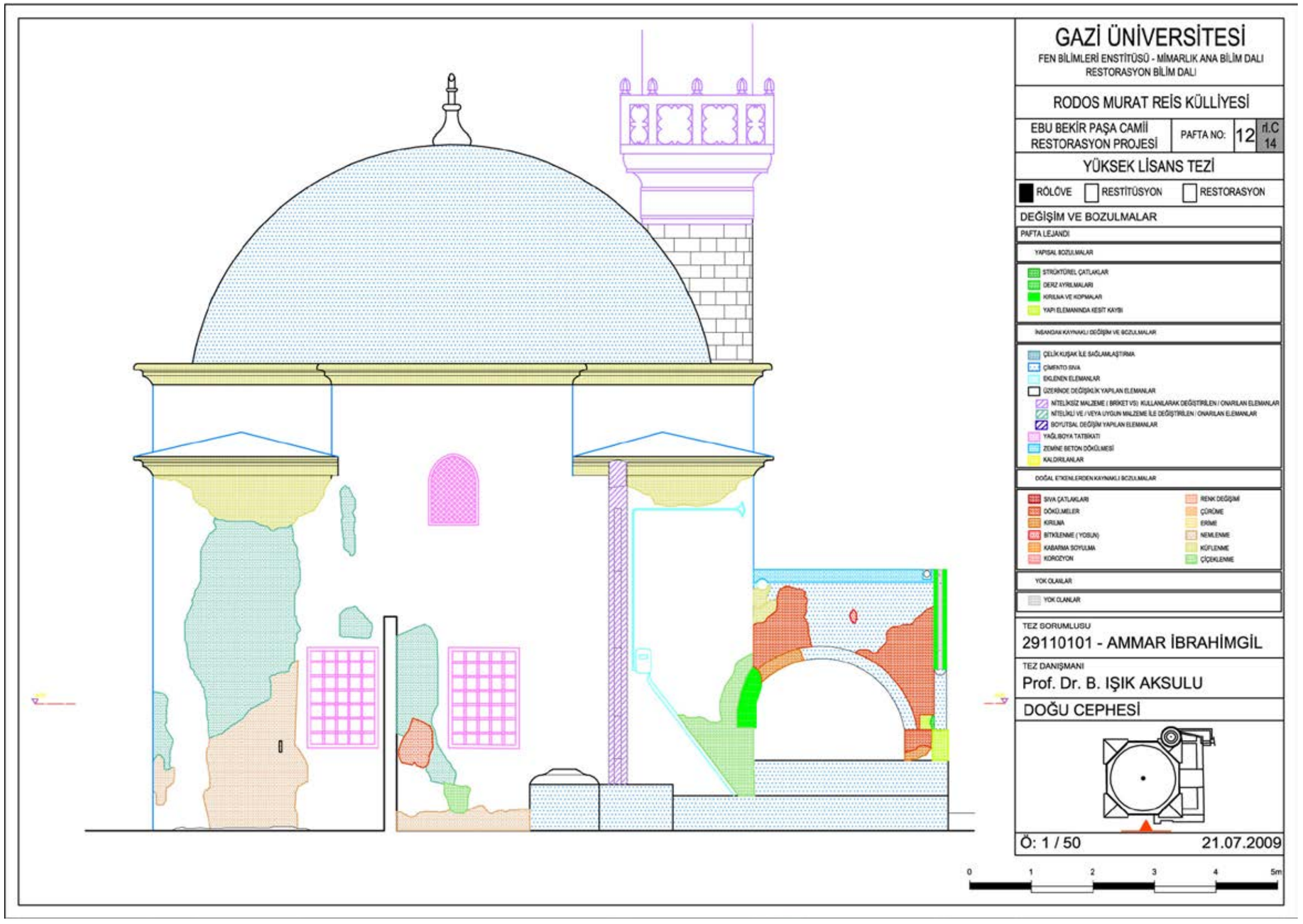

Şekil 3.12. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

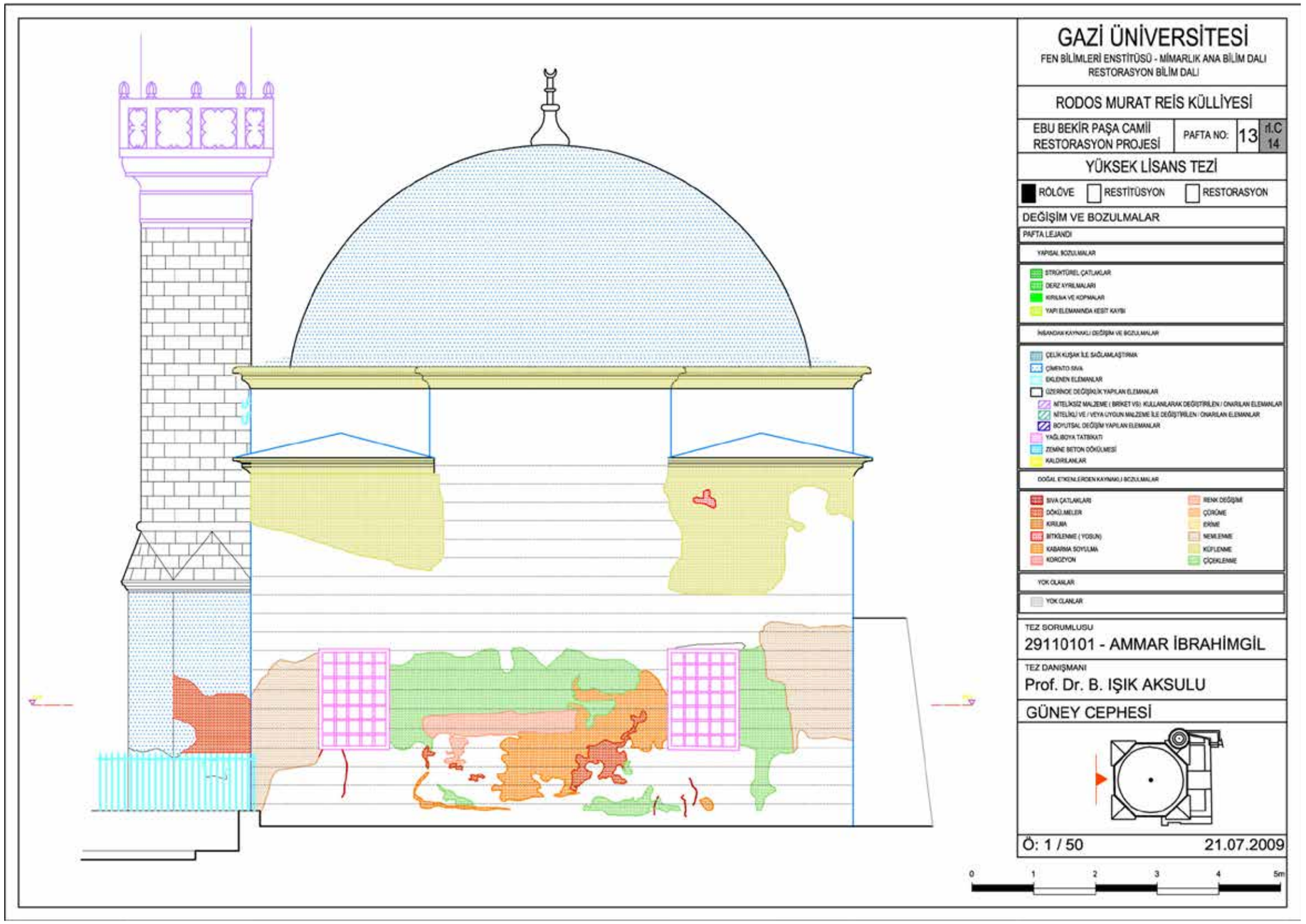

Şekil 3.13. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

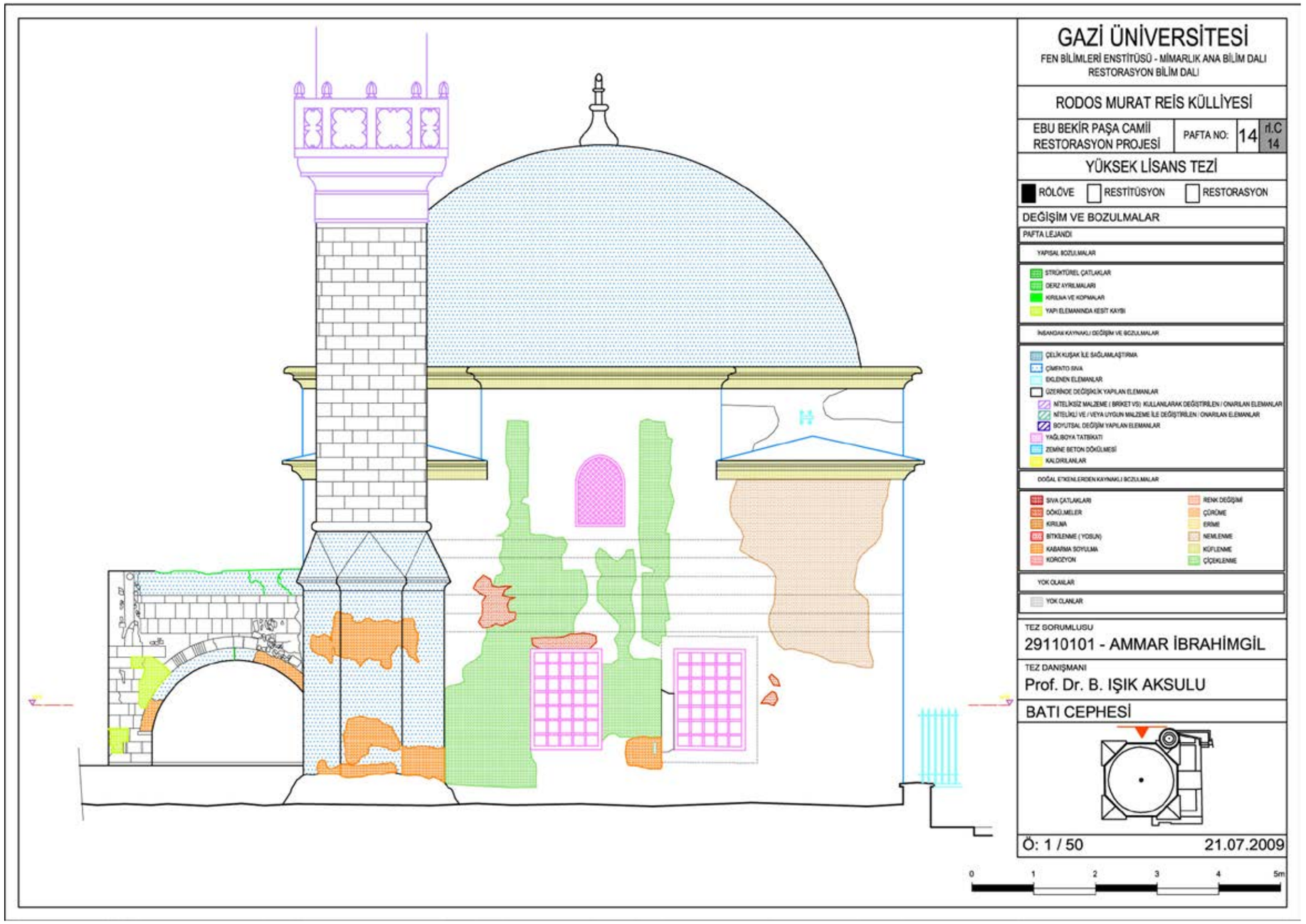

Şekil 3.14. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

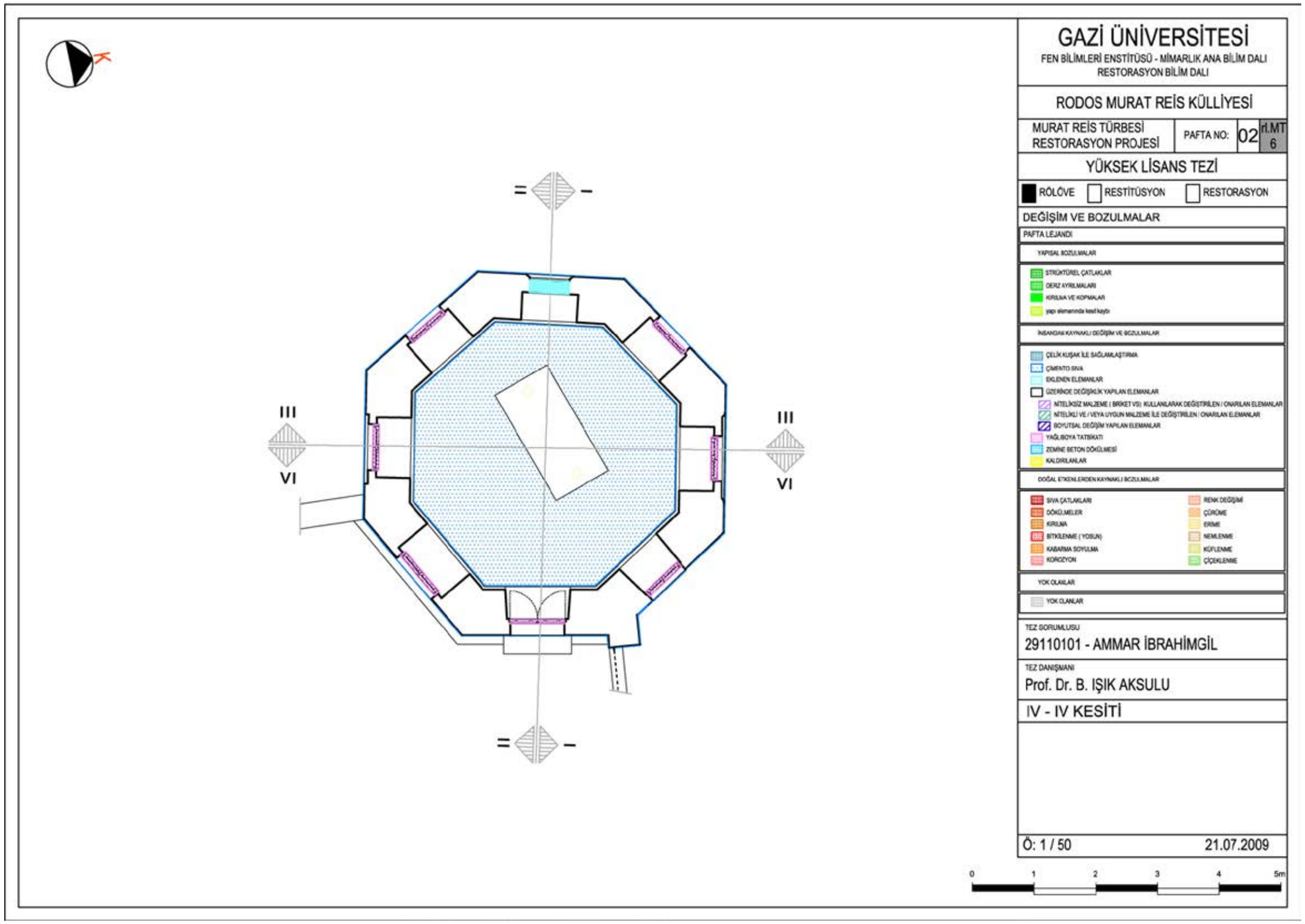

Şekil 3.15. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

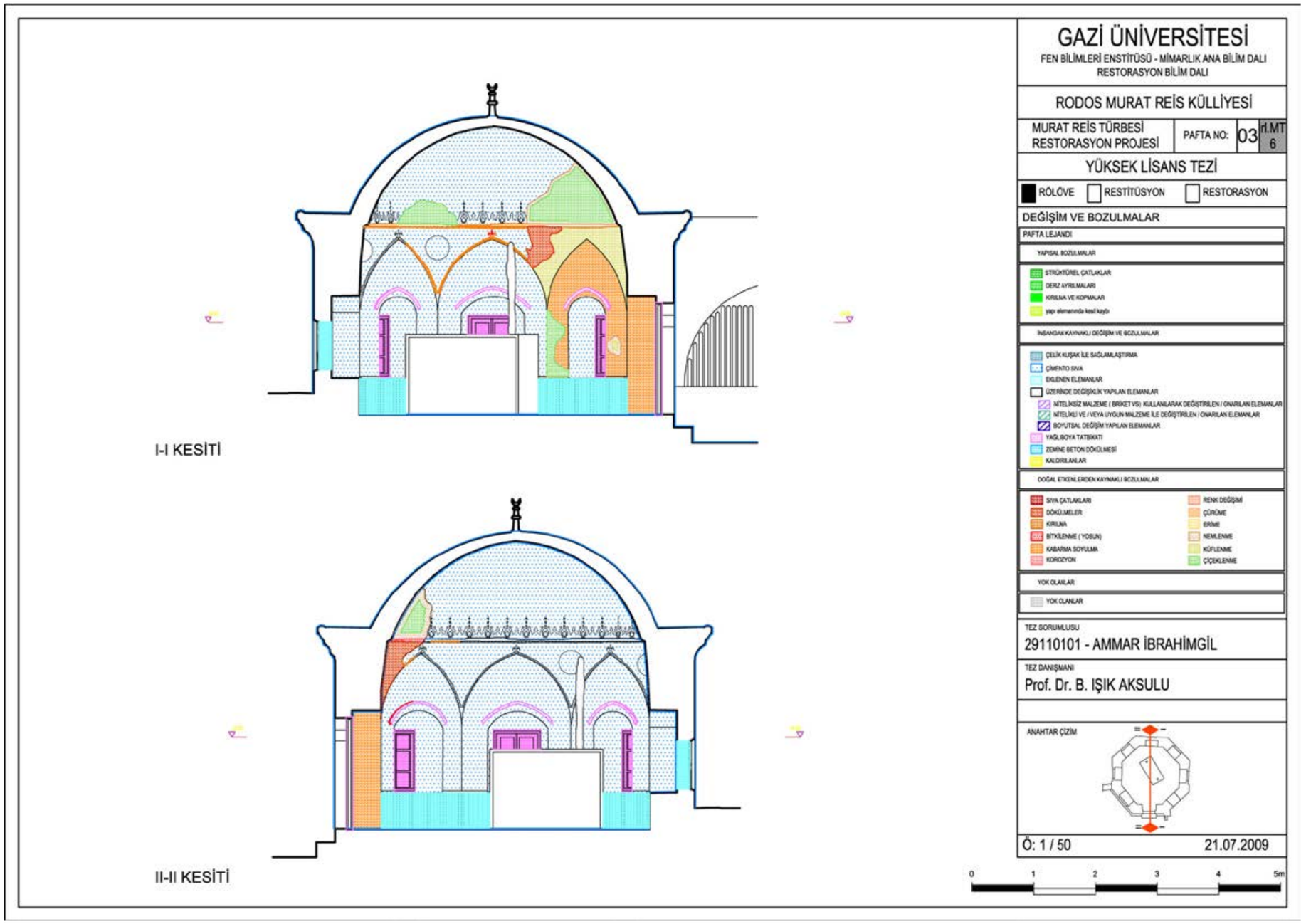

Şekil 3.16. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

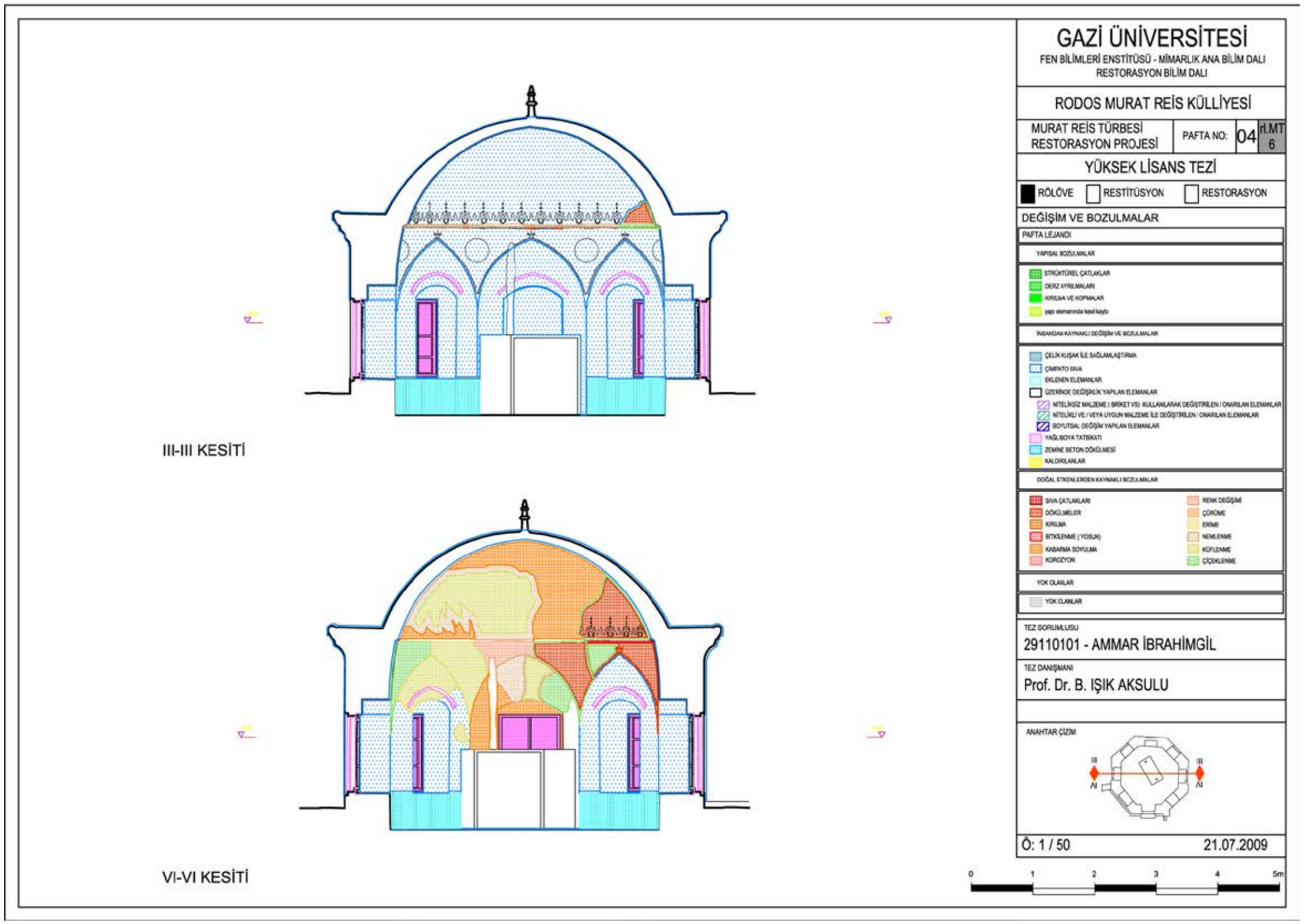

Şekil 3.17. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

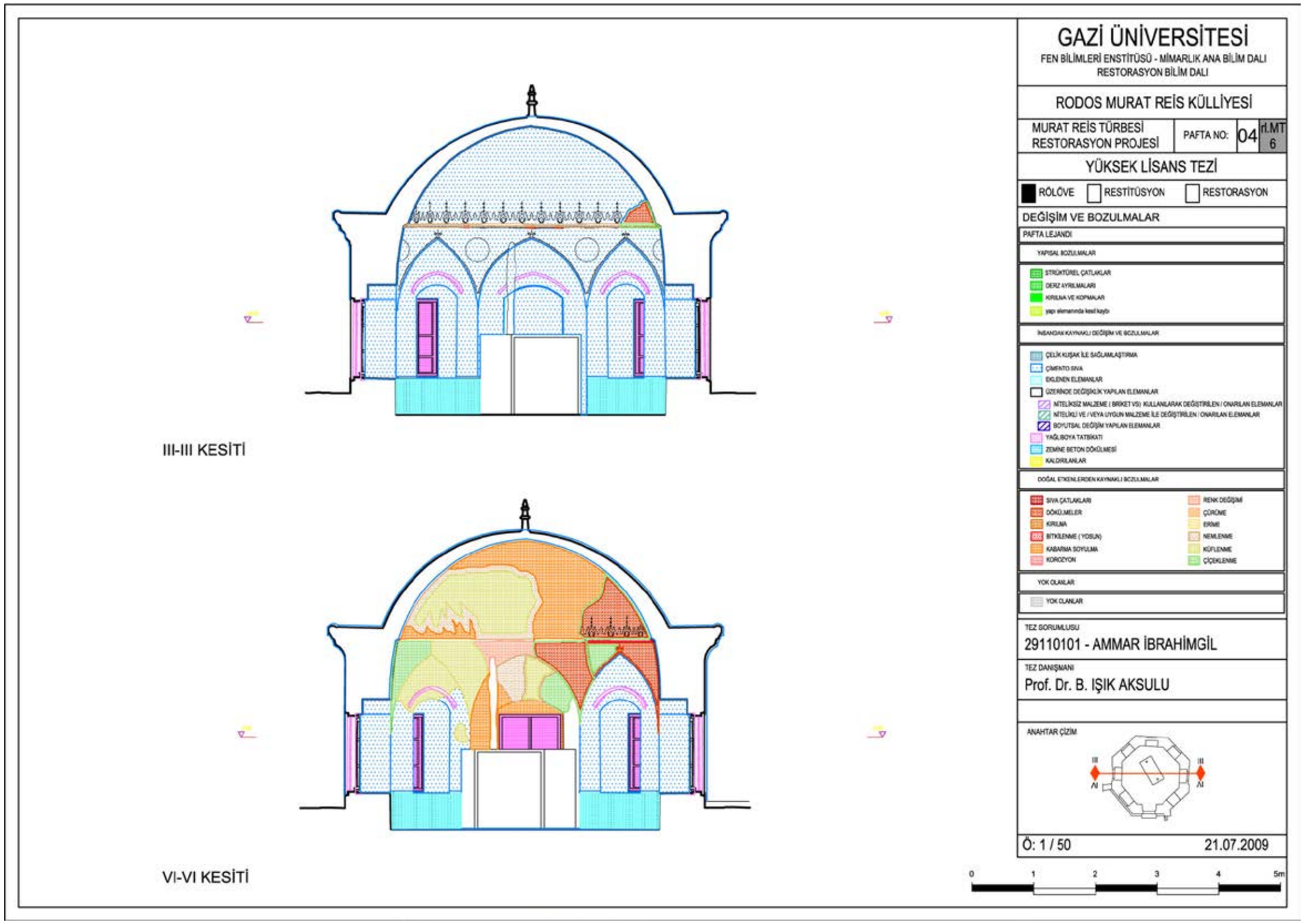

Şekil 3.18. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

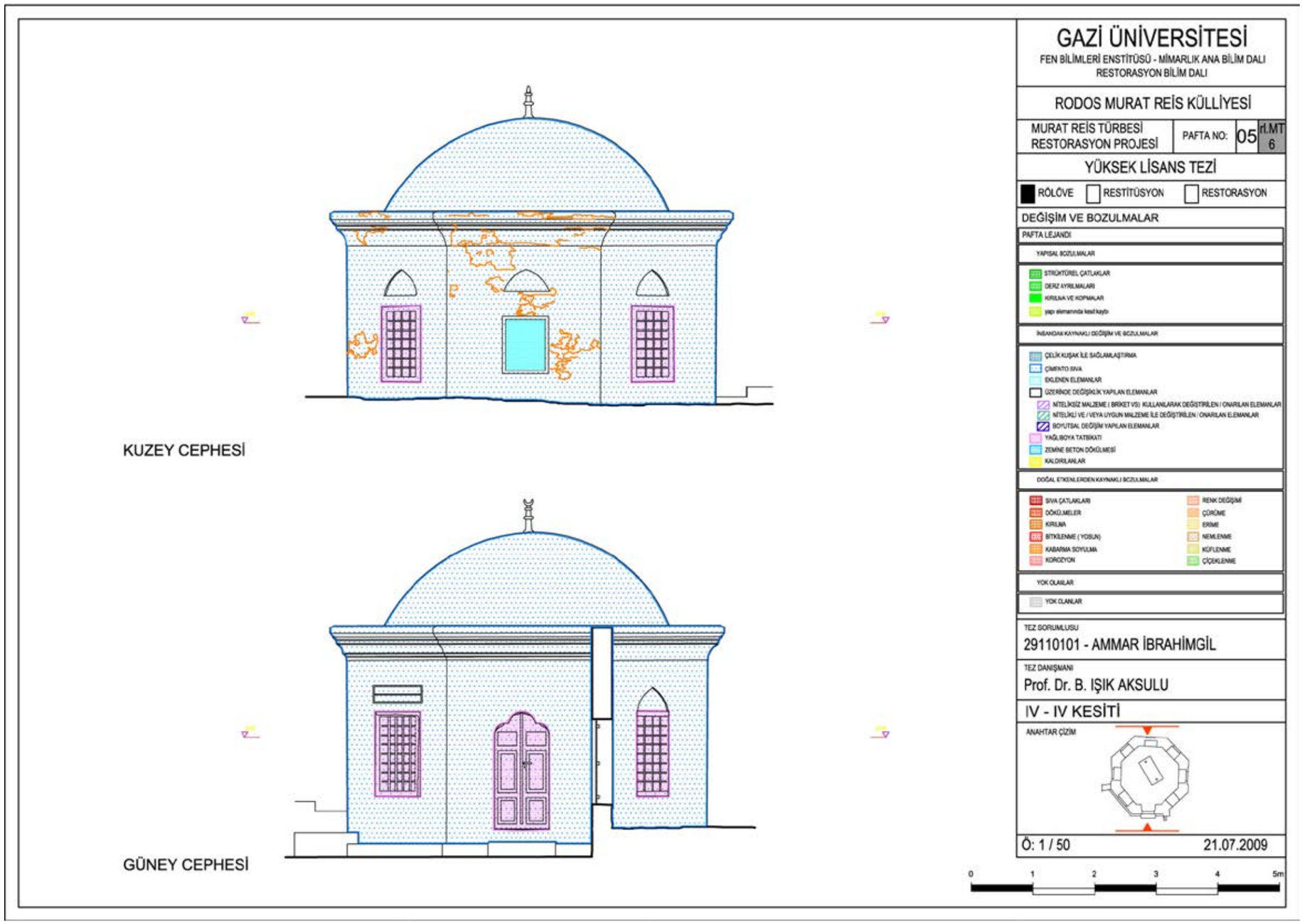

Şekil 3.19. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

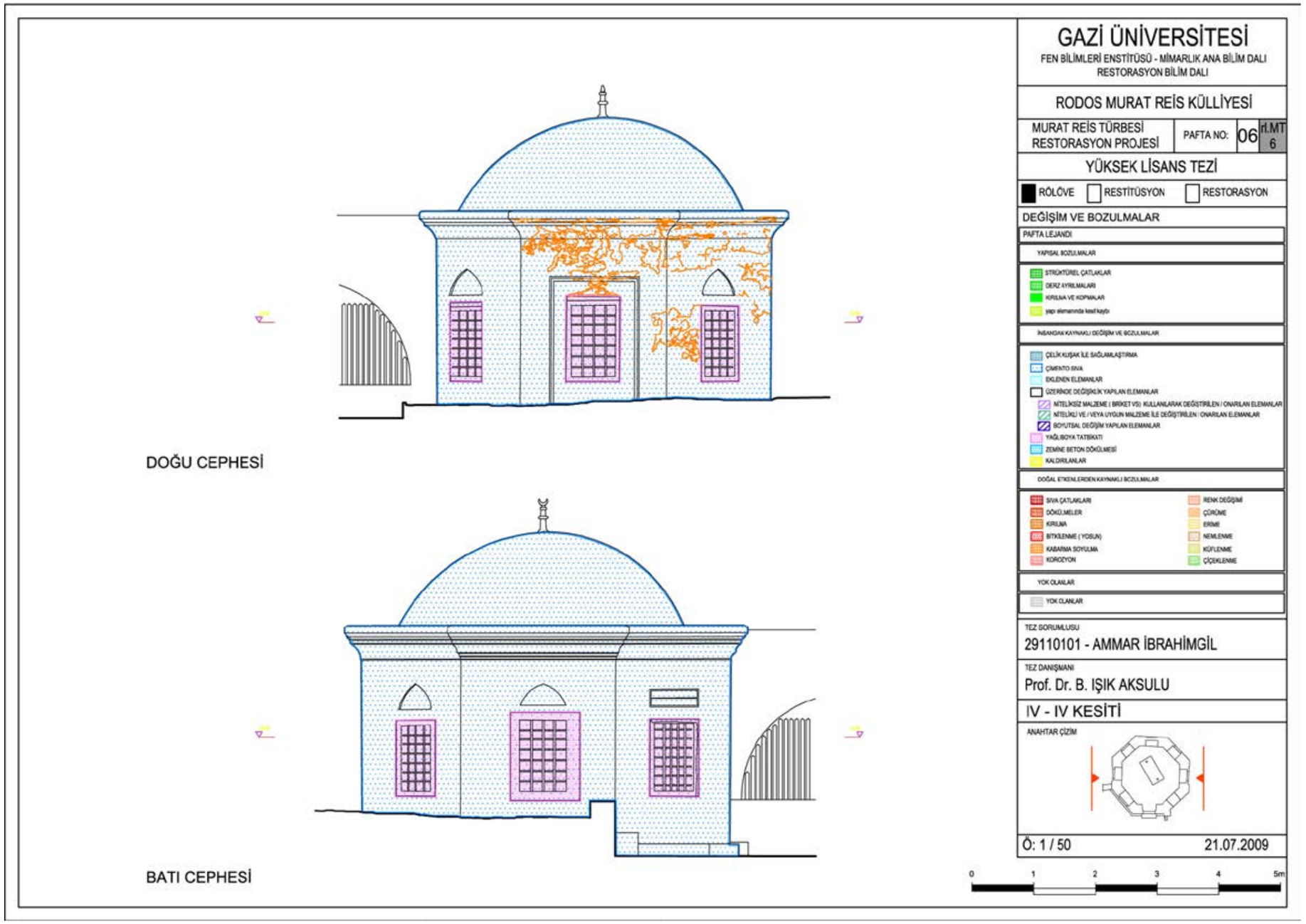

Şekil 3.20. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

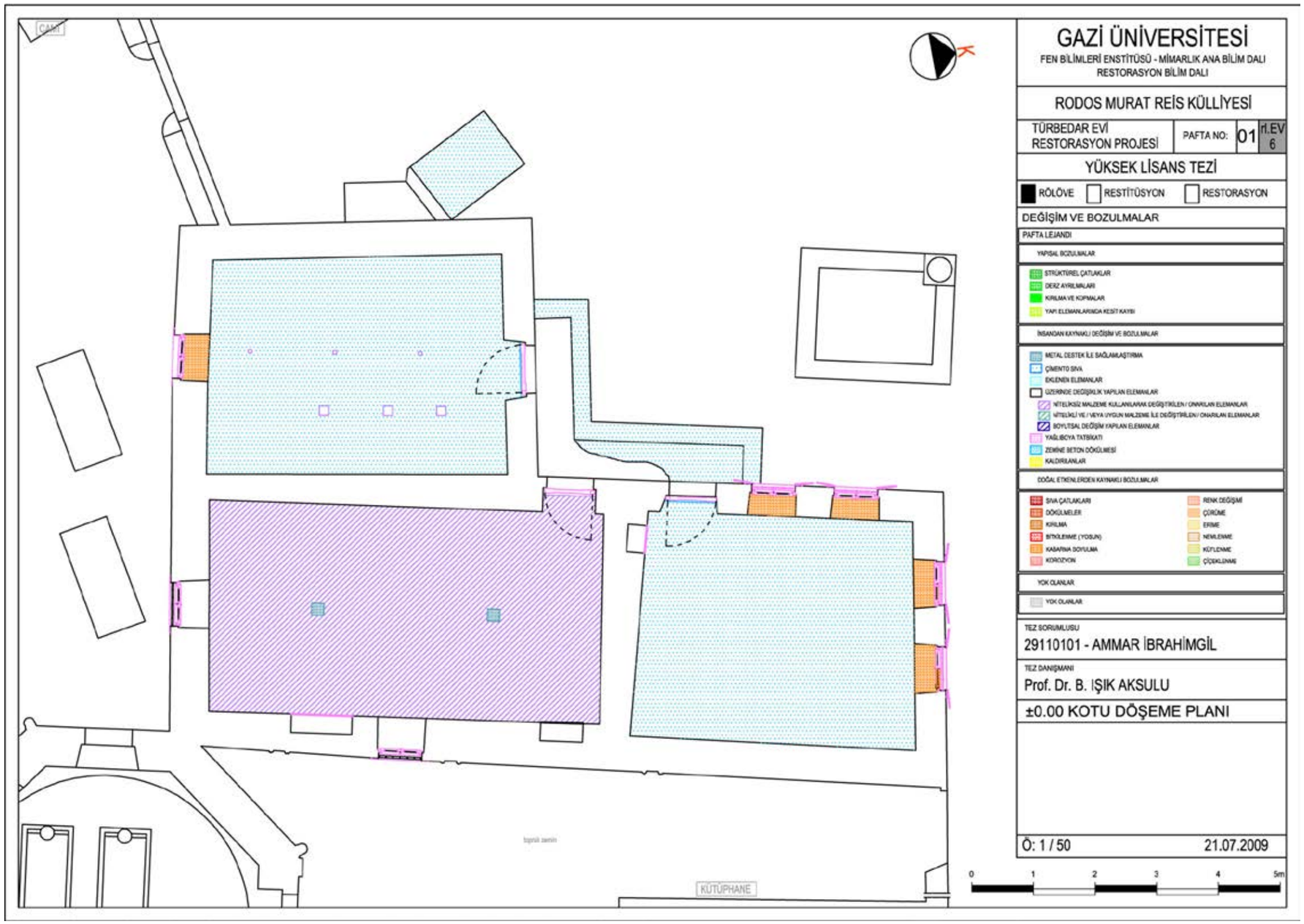

Şekil 3.21. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

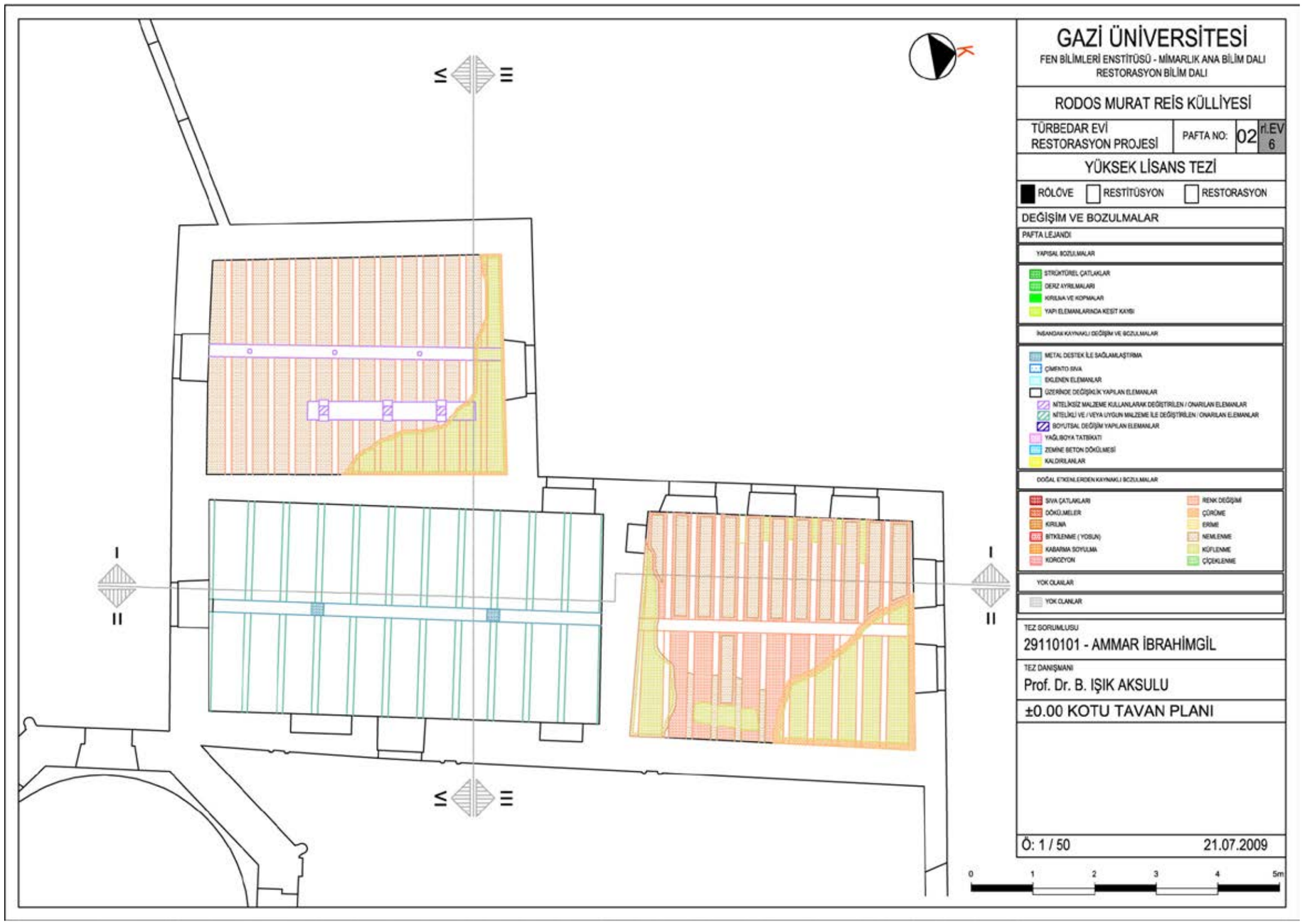

Şekil 3.22. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

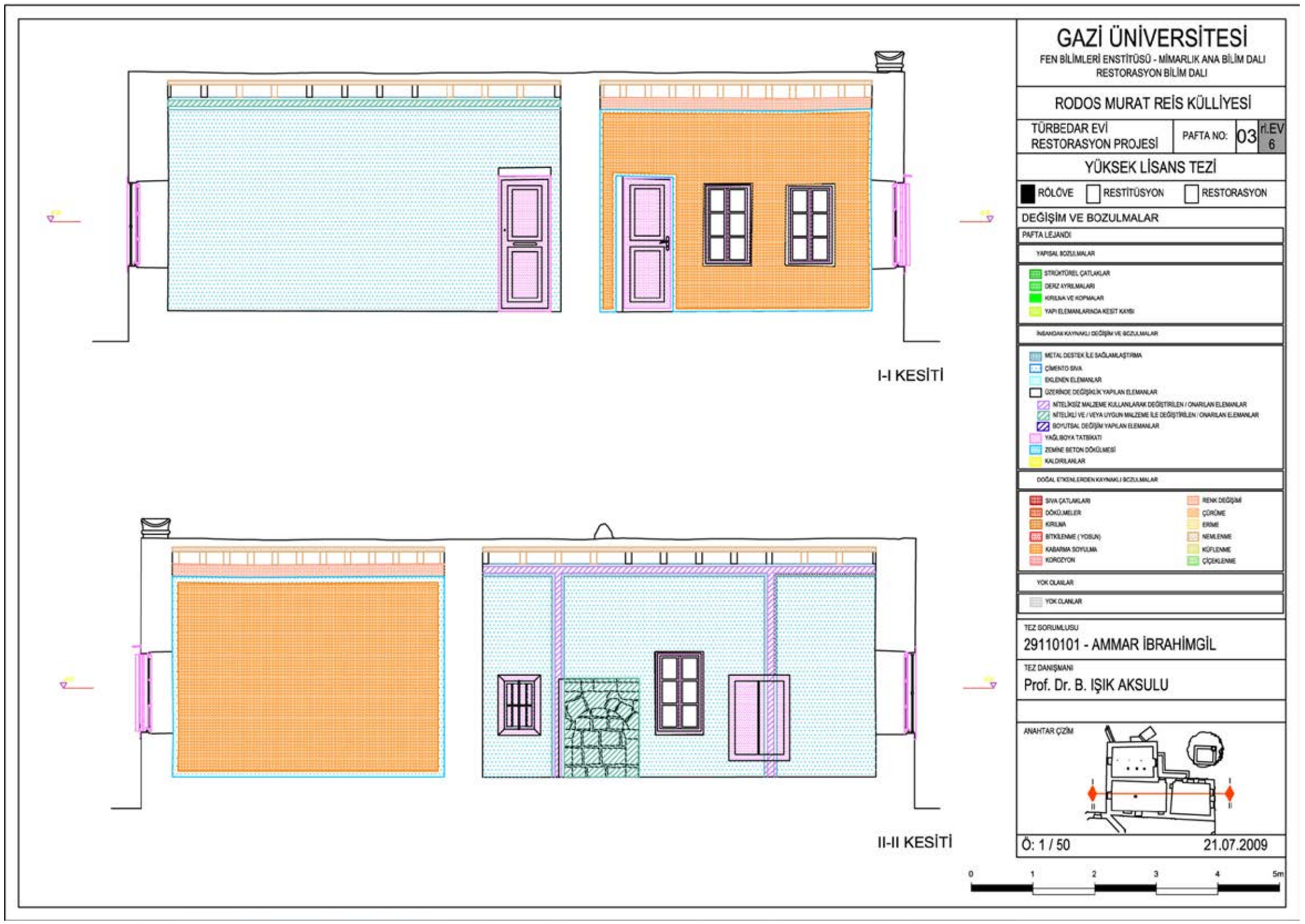

Şekil 3.23. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

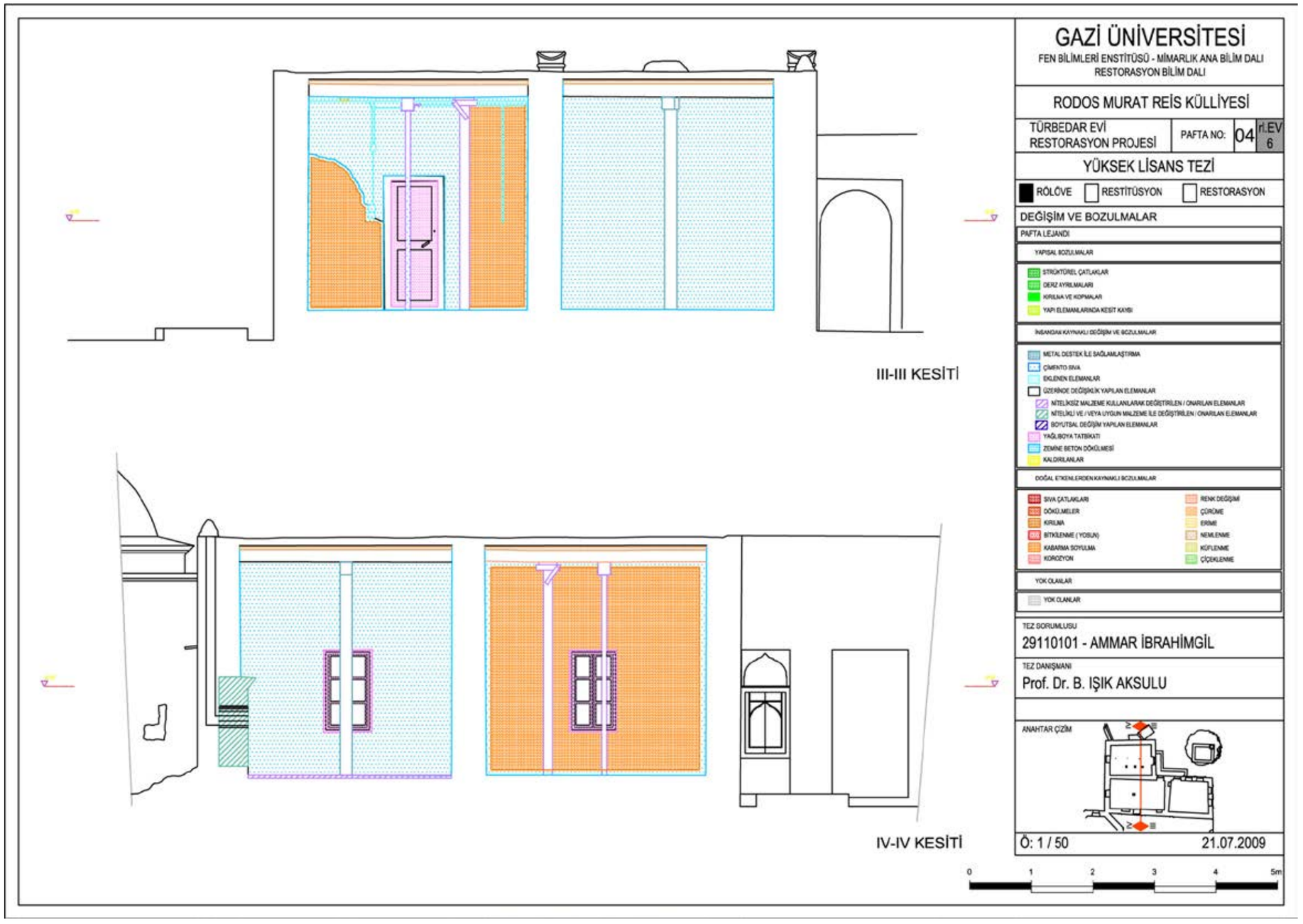

Şekil 3.24. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

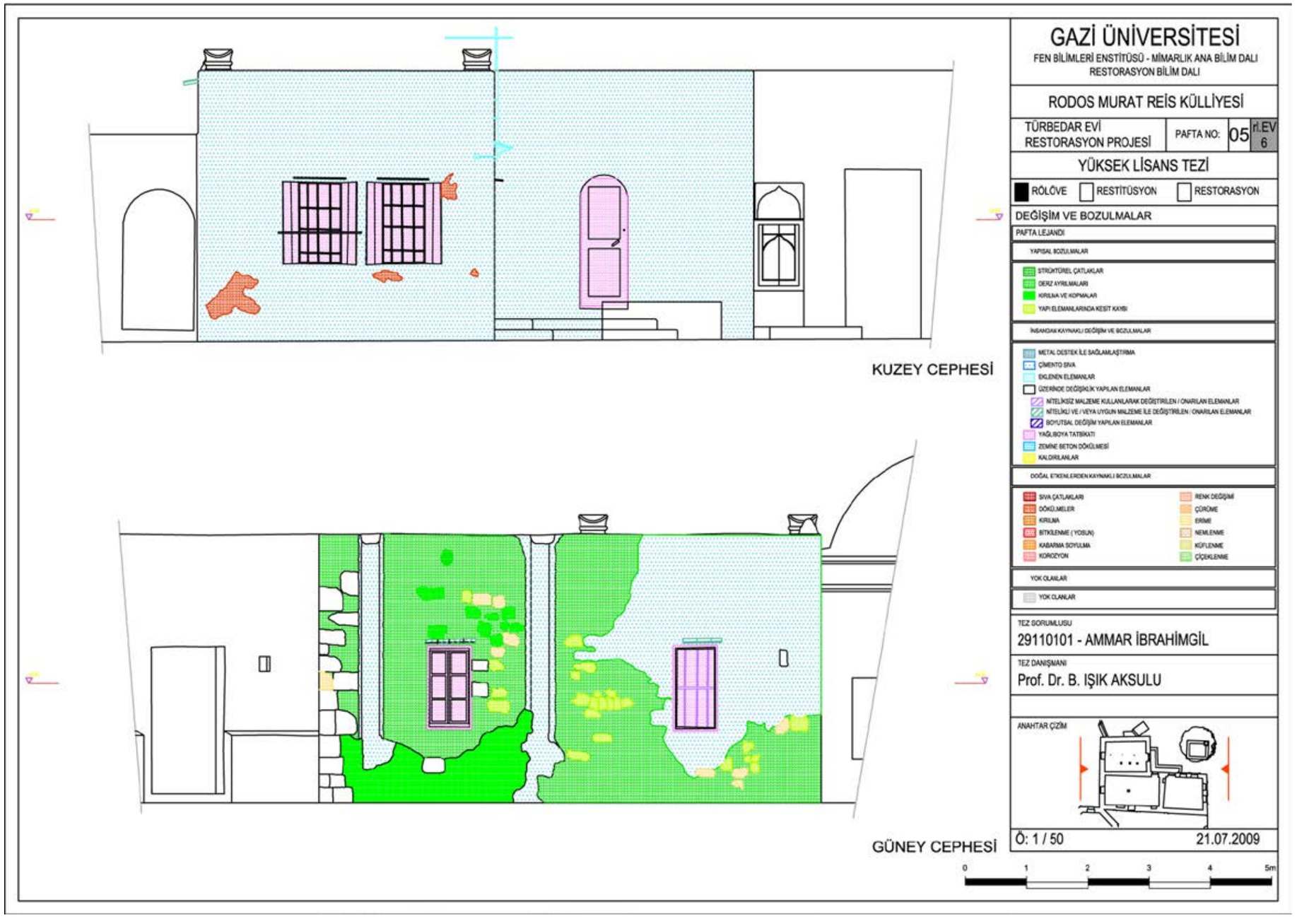

Şekil 3.25. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

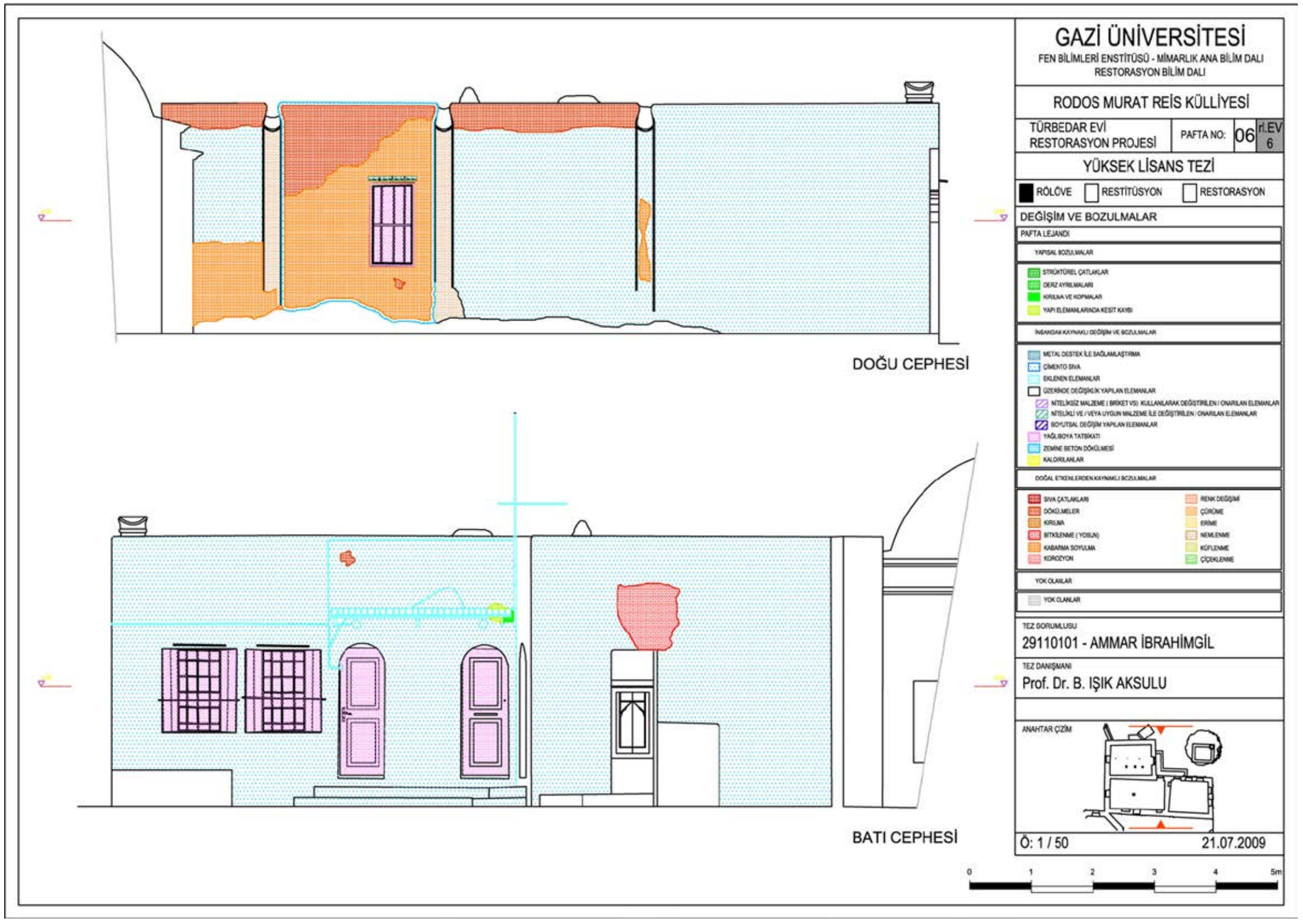

Şekil 3.26. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

Şekil 3.27. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

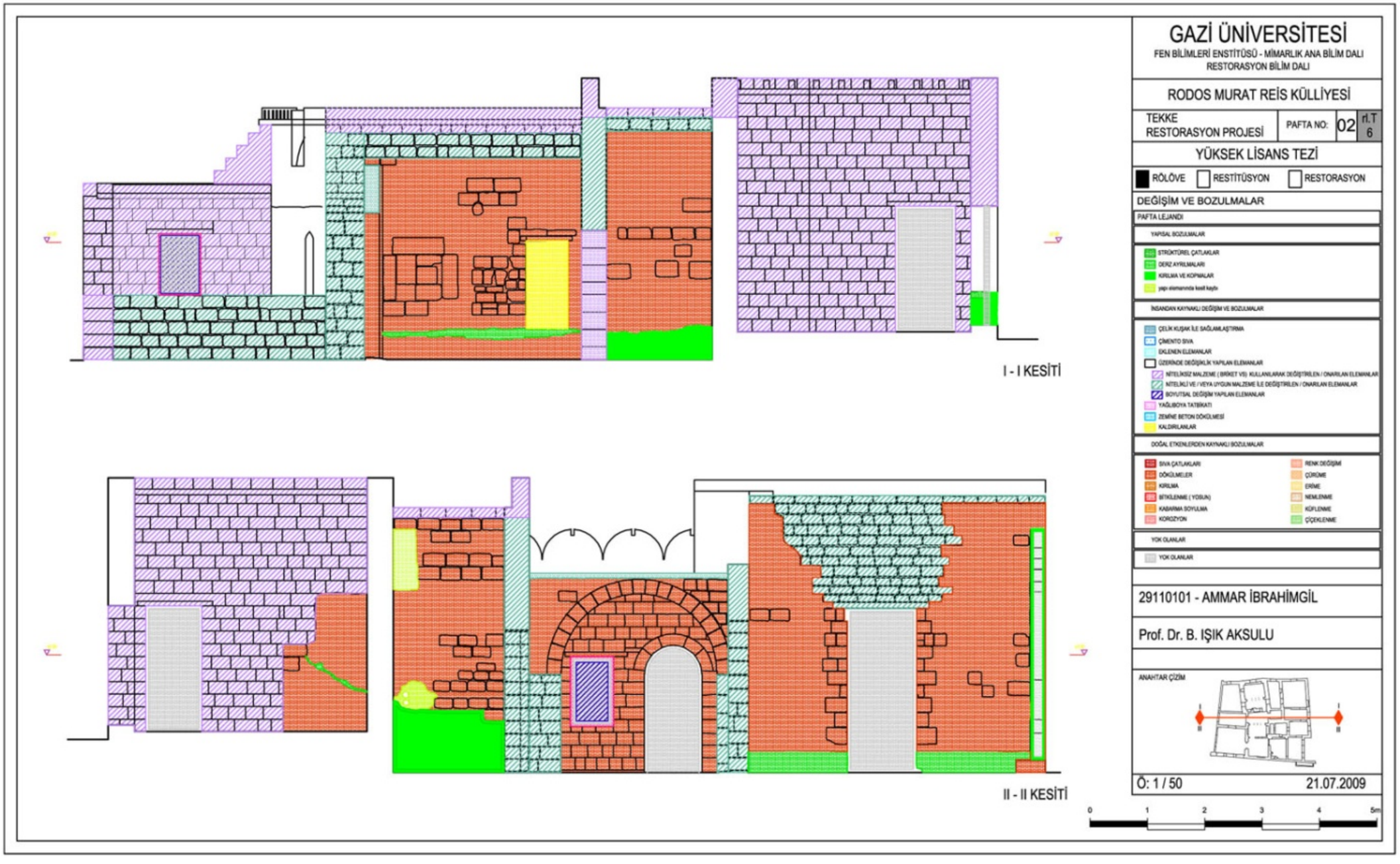

Şekil 3.28. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

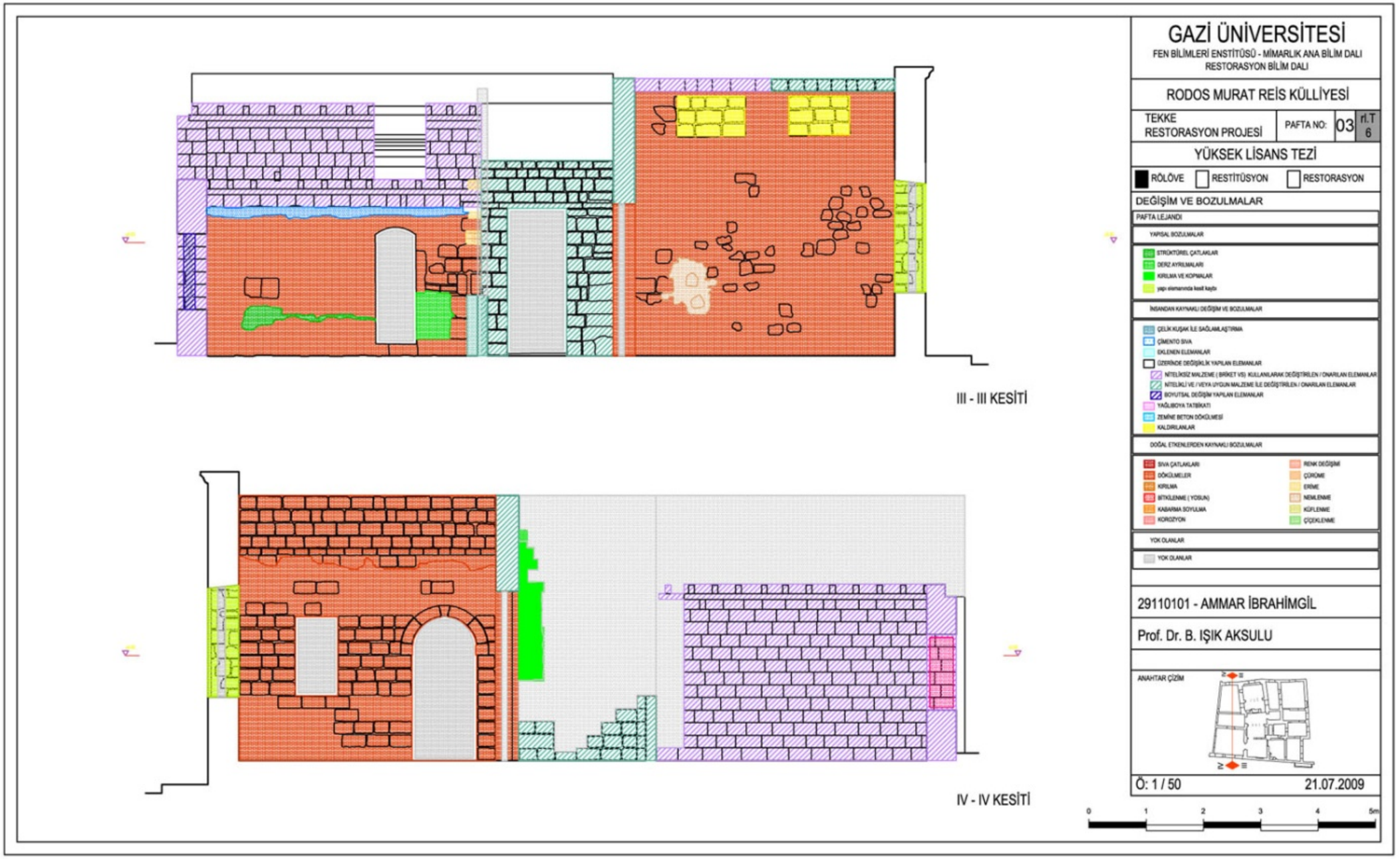

Şekil 3.29. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

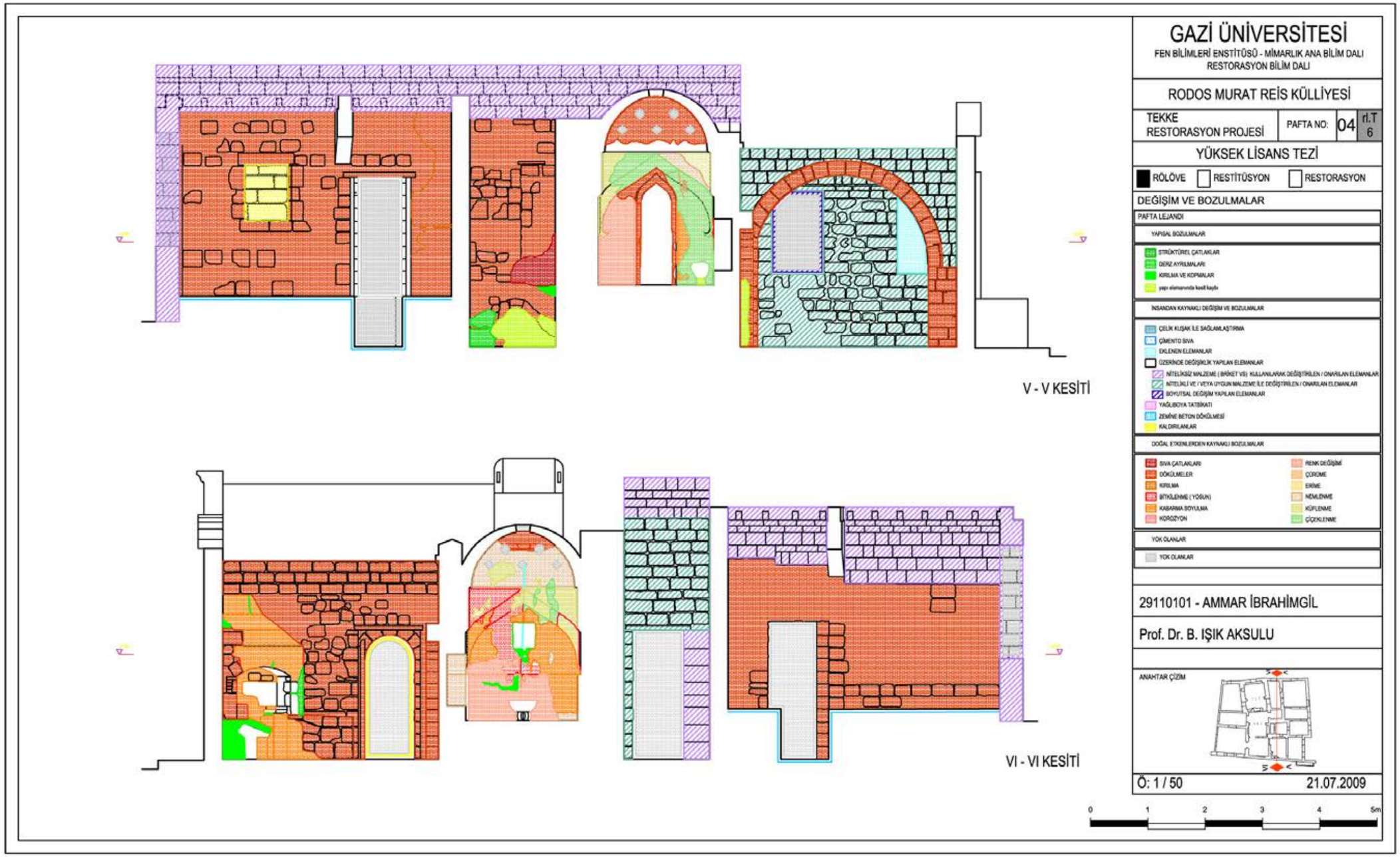

Şekil 3.30. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

Şekil 3.31. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

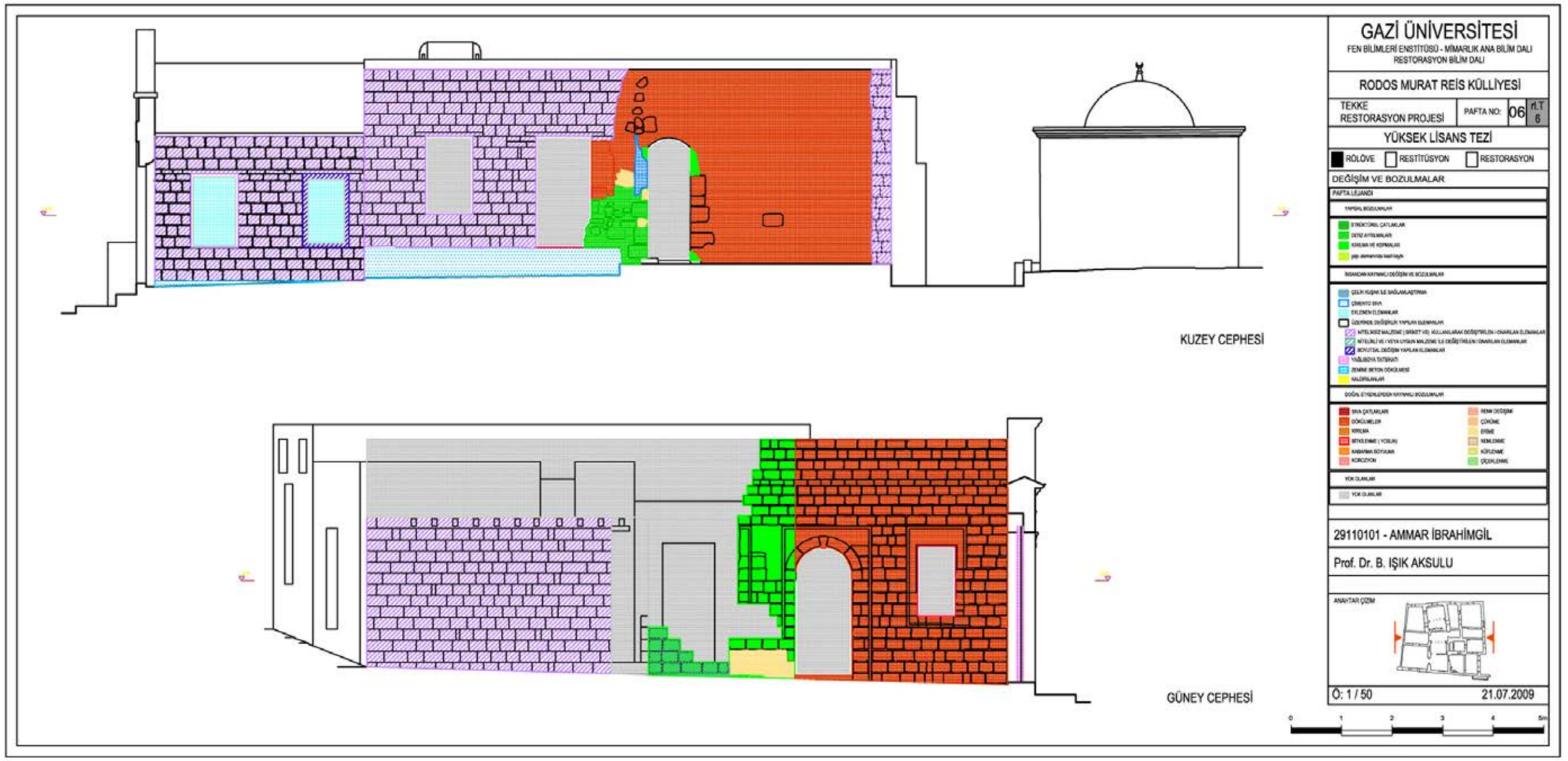

Şekil 3.32. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

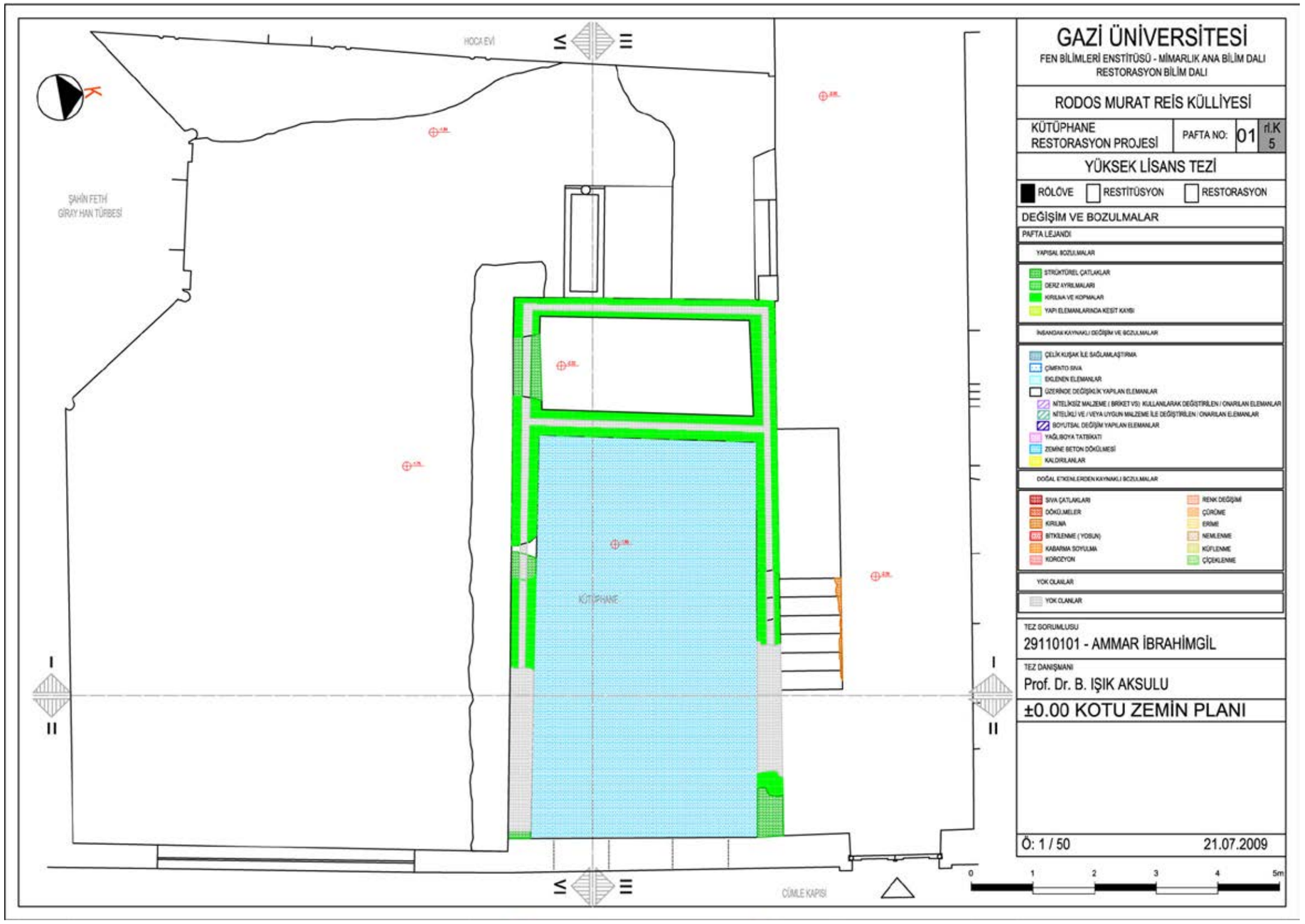

Şekil 3.33. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

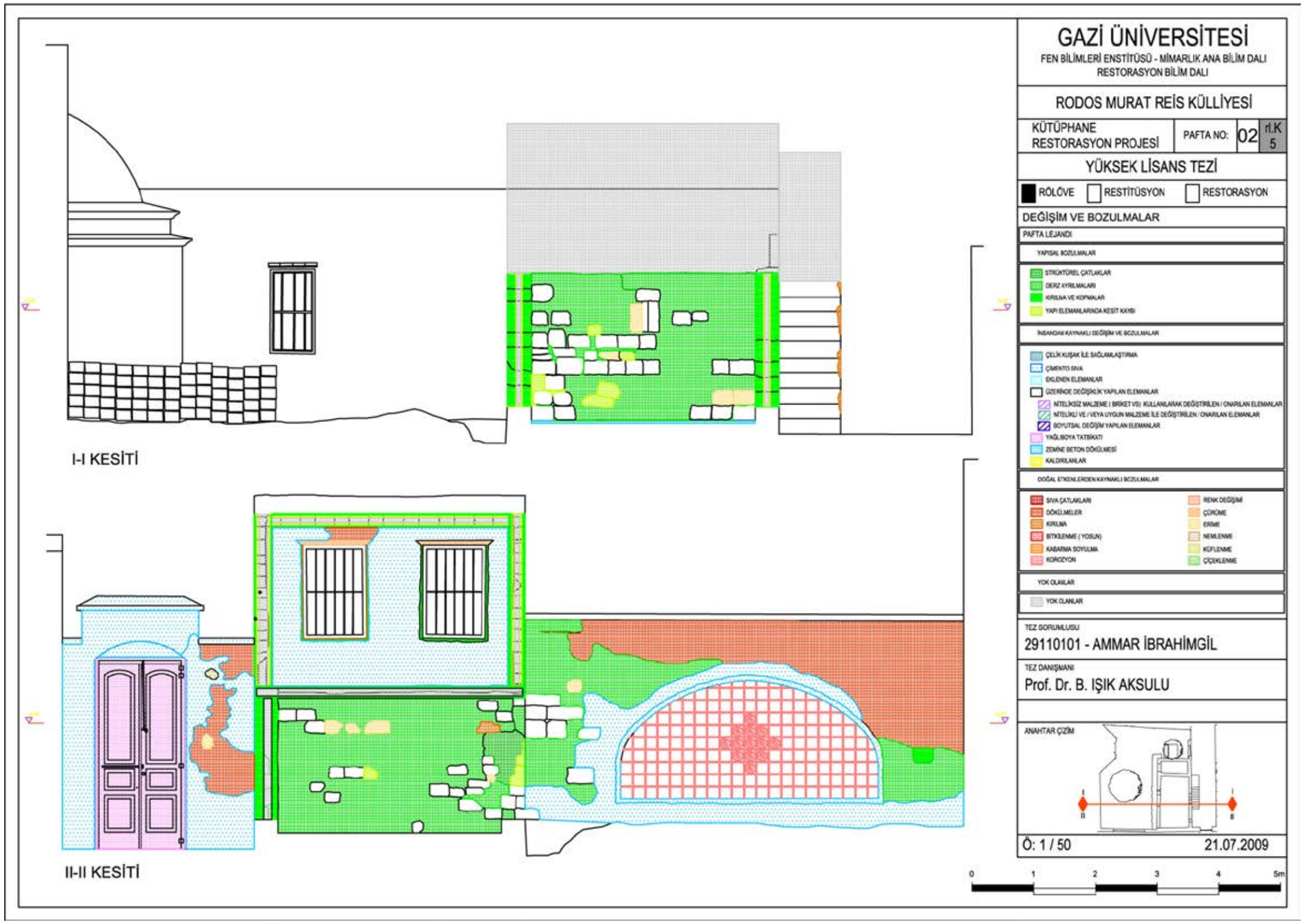

Şekil 3.34. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

Şekil 3.35. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

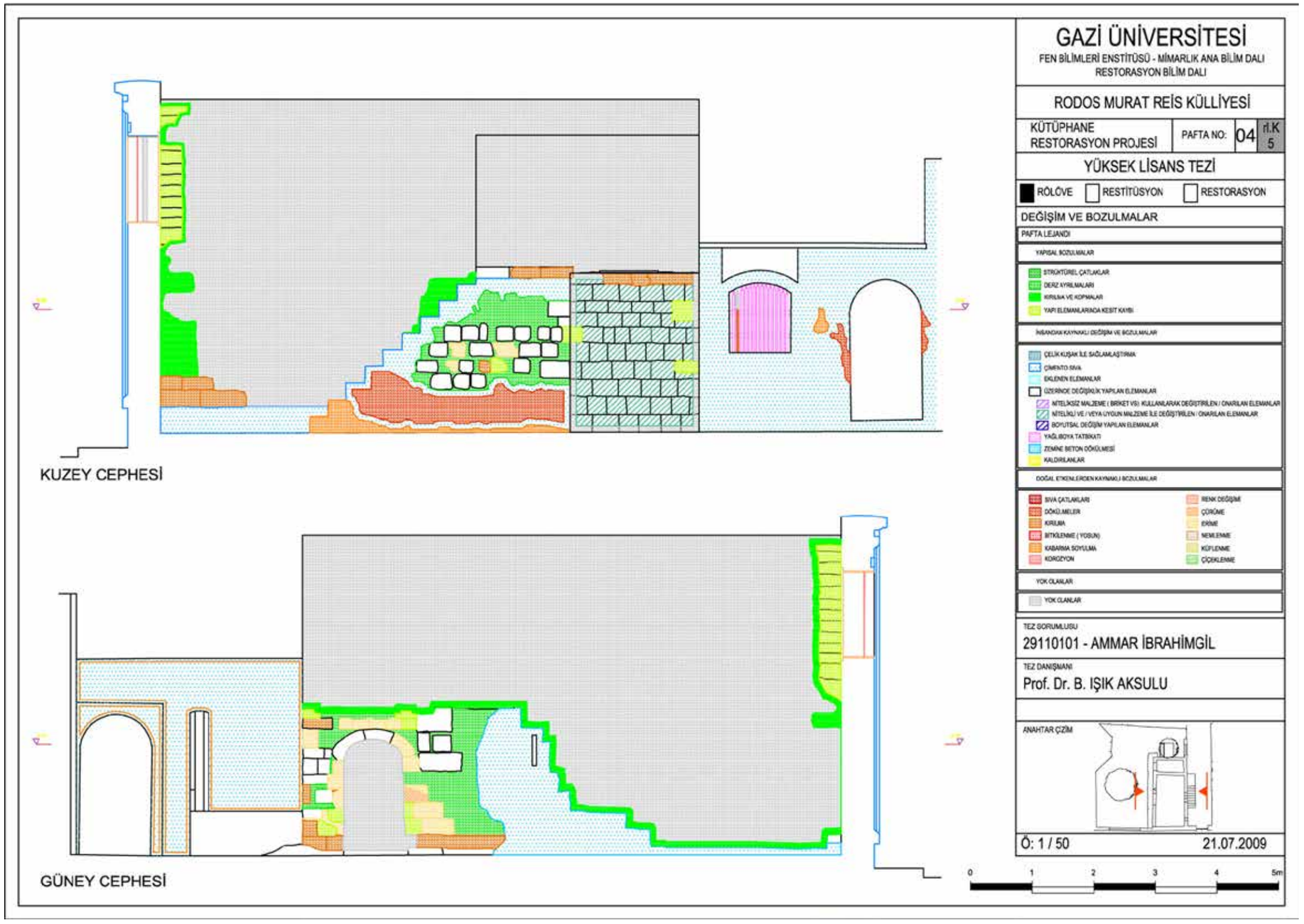

Şekil 3.36. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

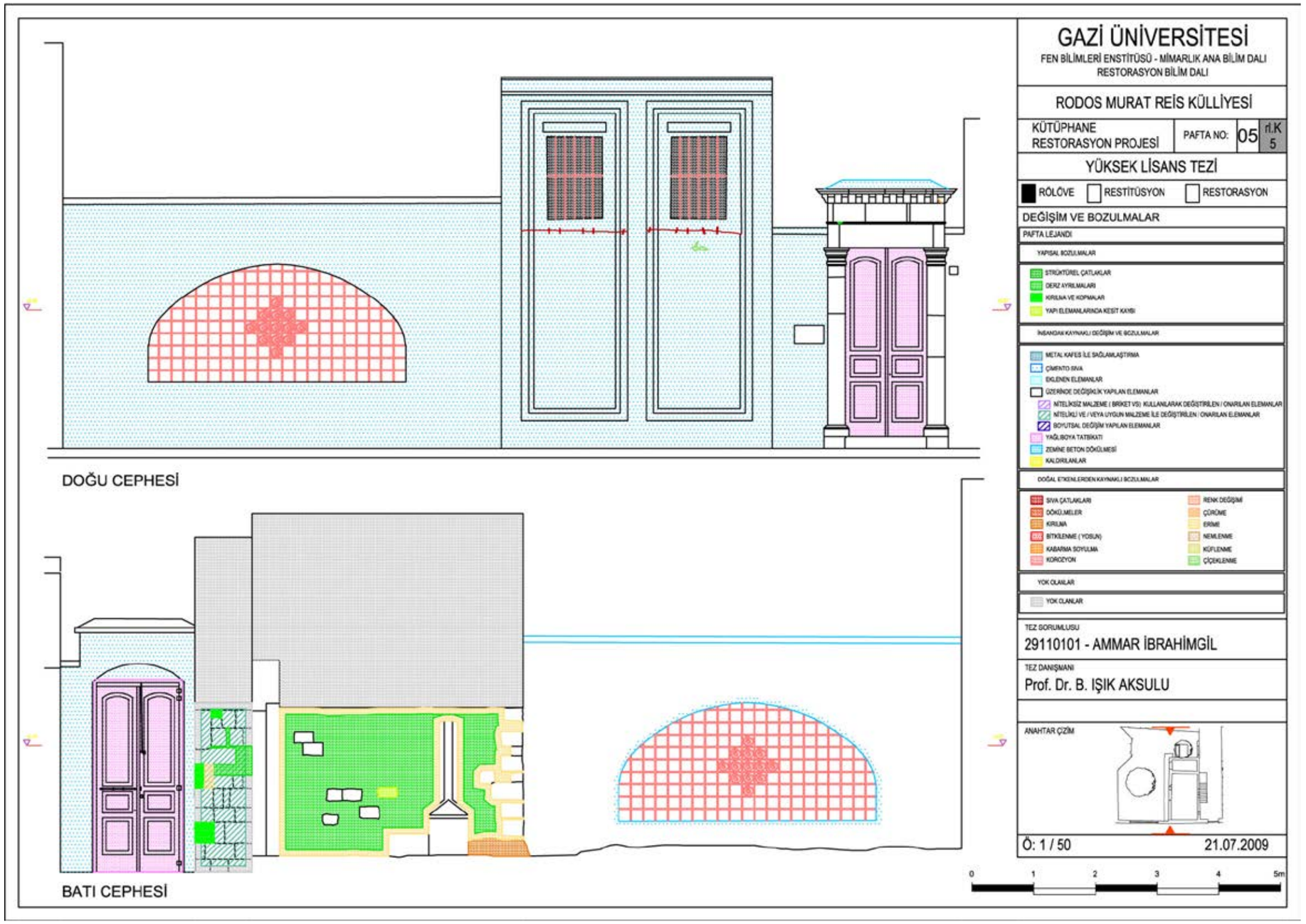

Şekil 3.37. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-3 (Devam) Değişim-Bozulma Paftaları

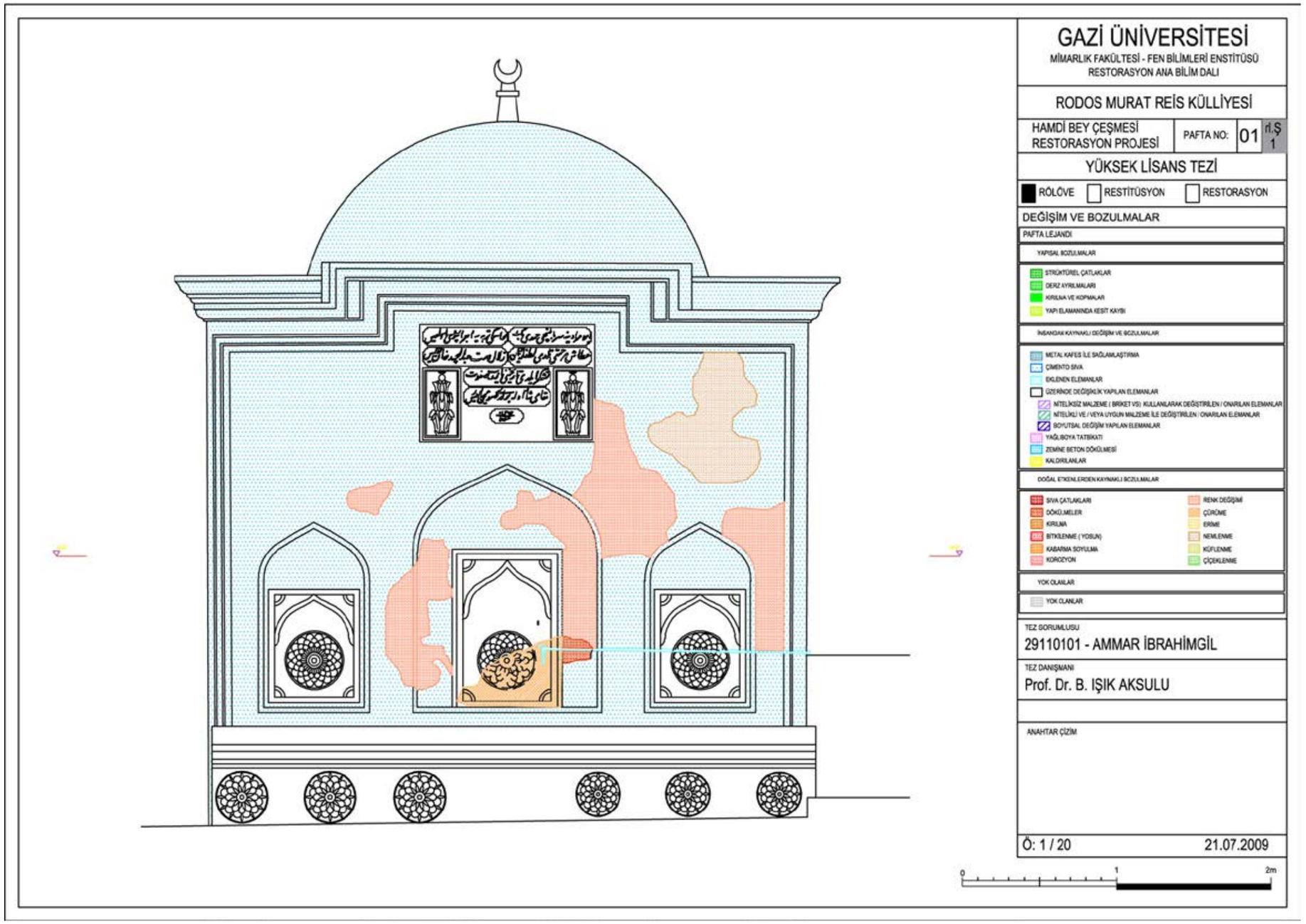

Şekil 3.38. Murat Reis Külliyesi, Hamdi Bey Çeşmesi

EK-4 Restitüsyon Paftaları

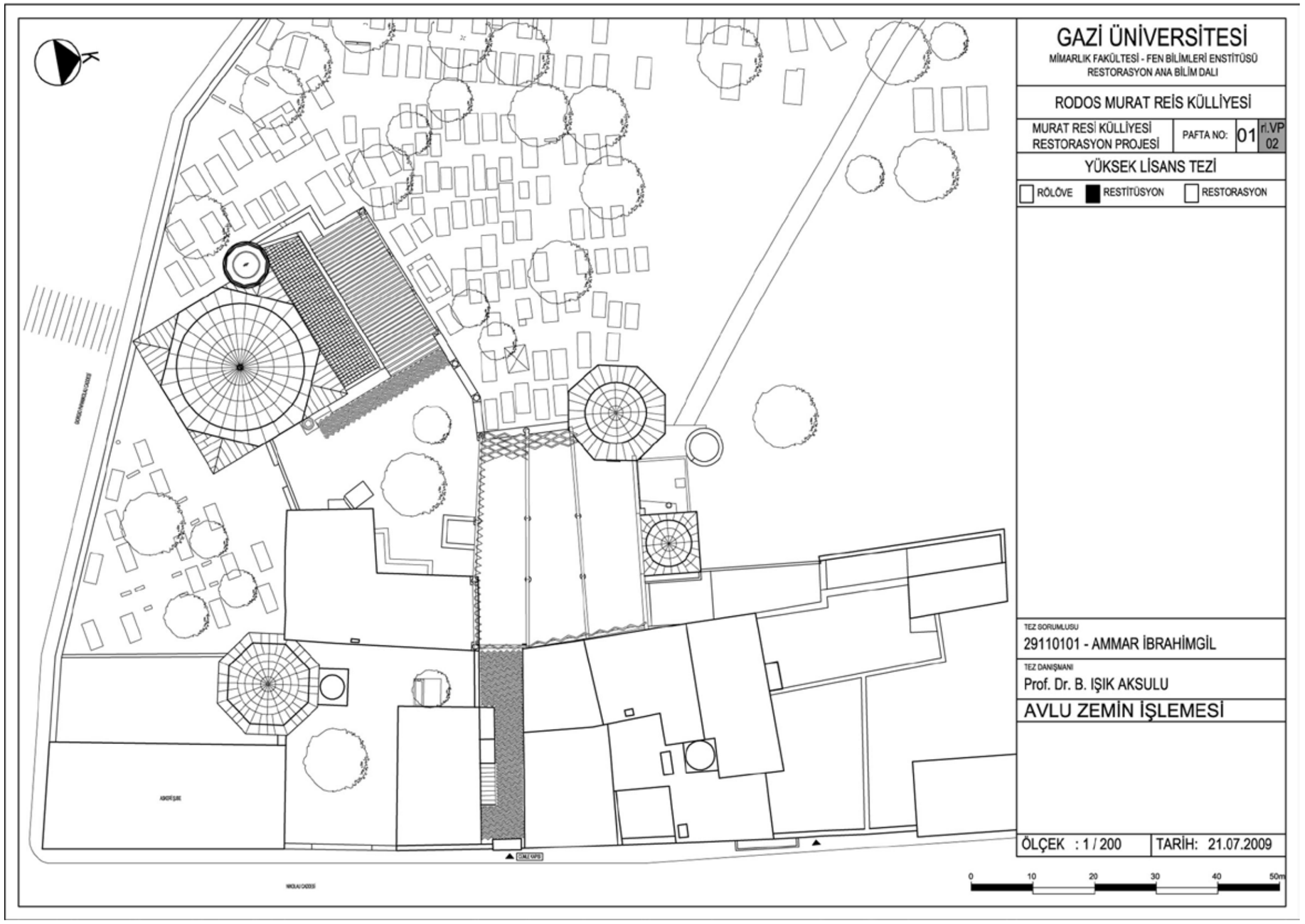

Şekil 4.1. Murat Reis Külliyesi, Vaziyet Planı

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

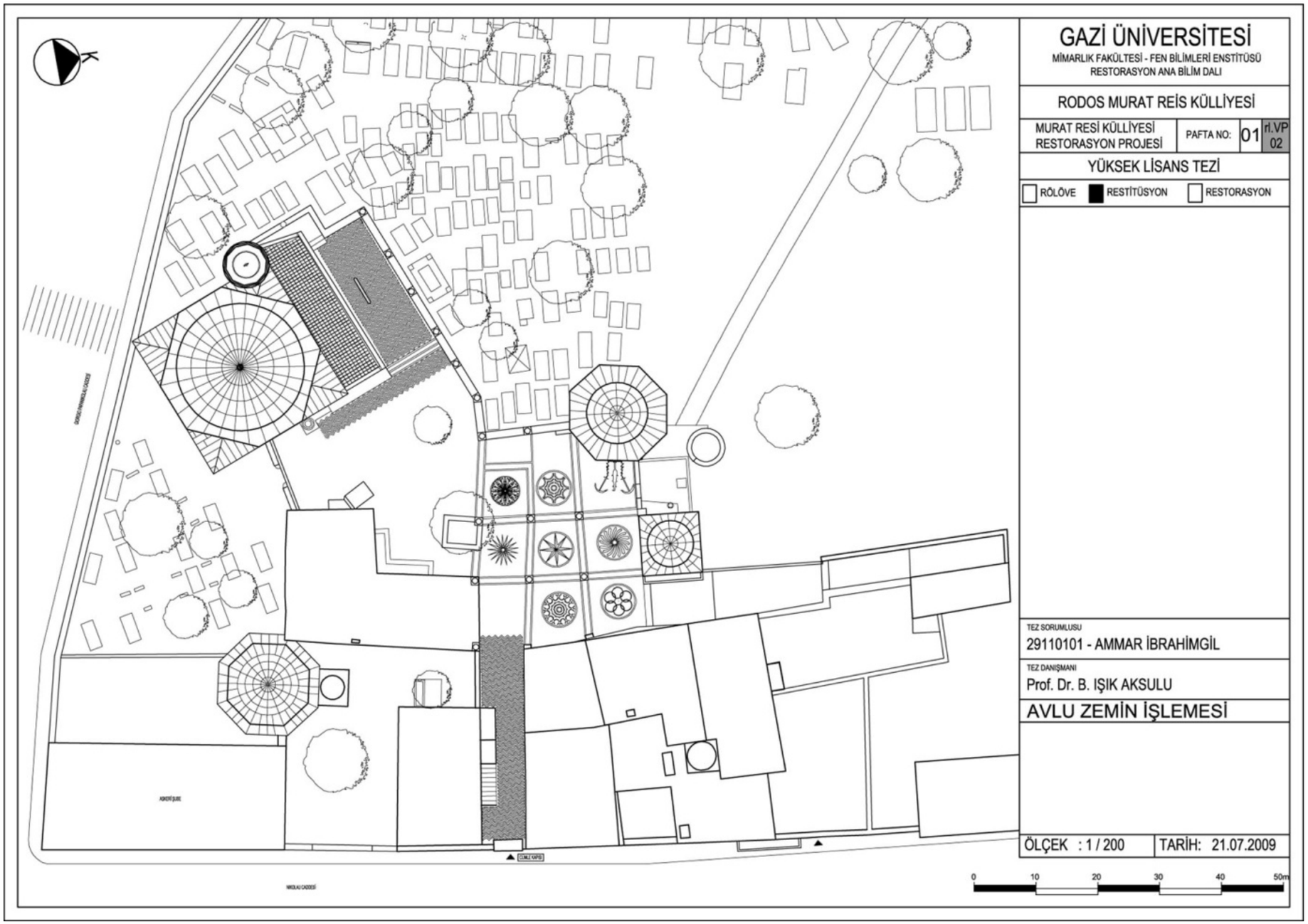

Şekil 4.2. Murat Reis Külliyesi, Vaziyet Planı

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

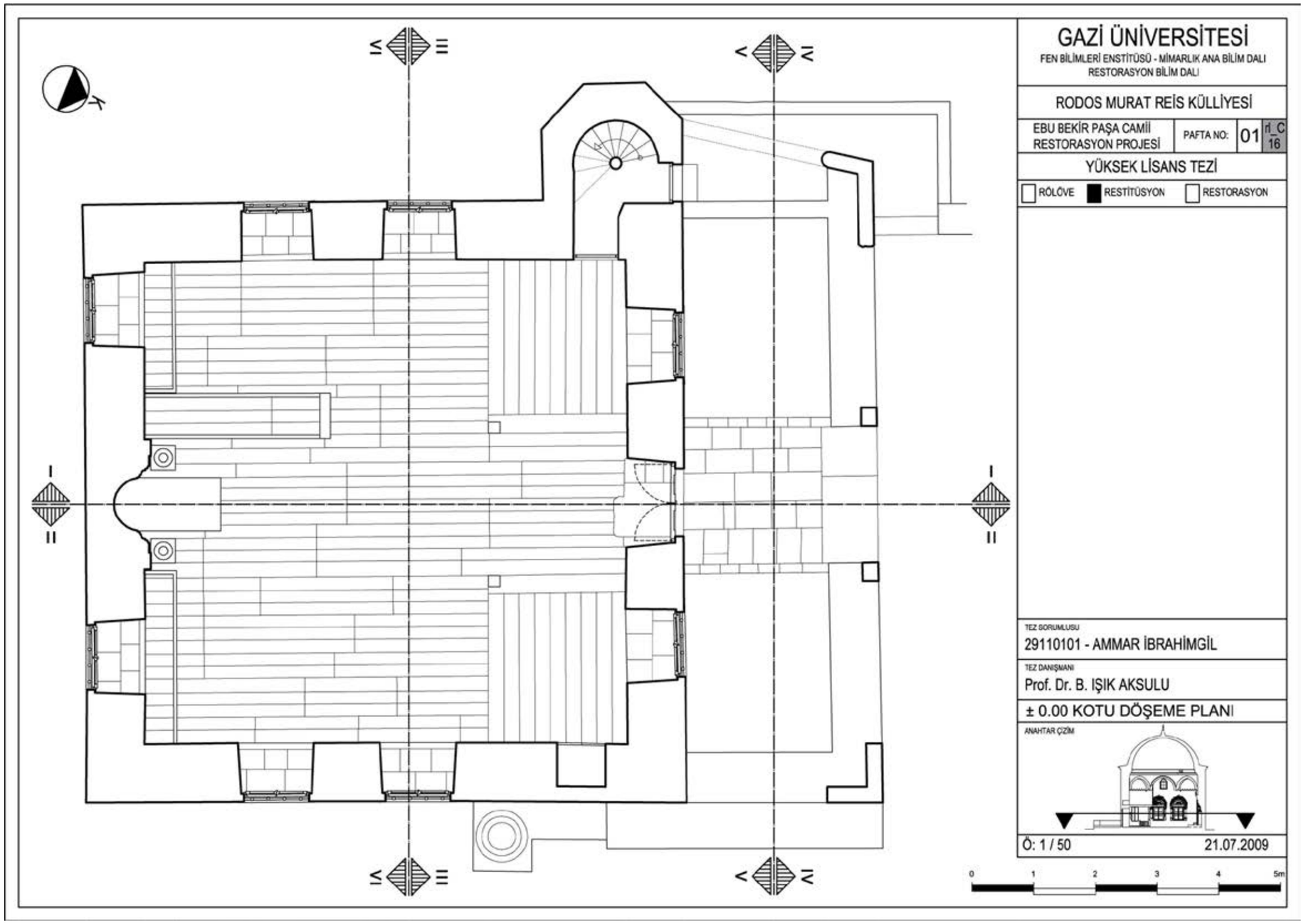

Şekil 4.3. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

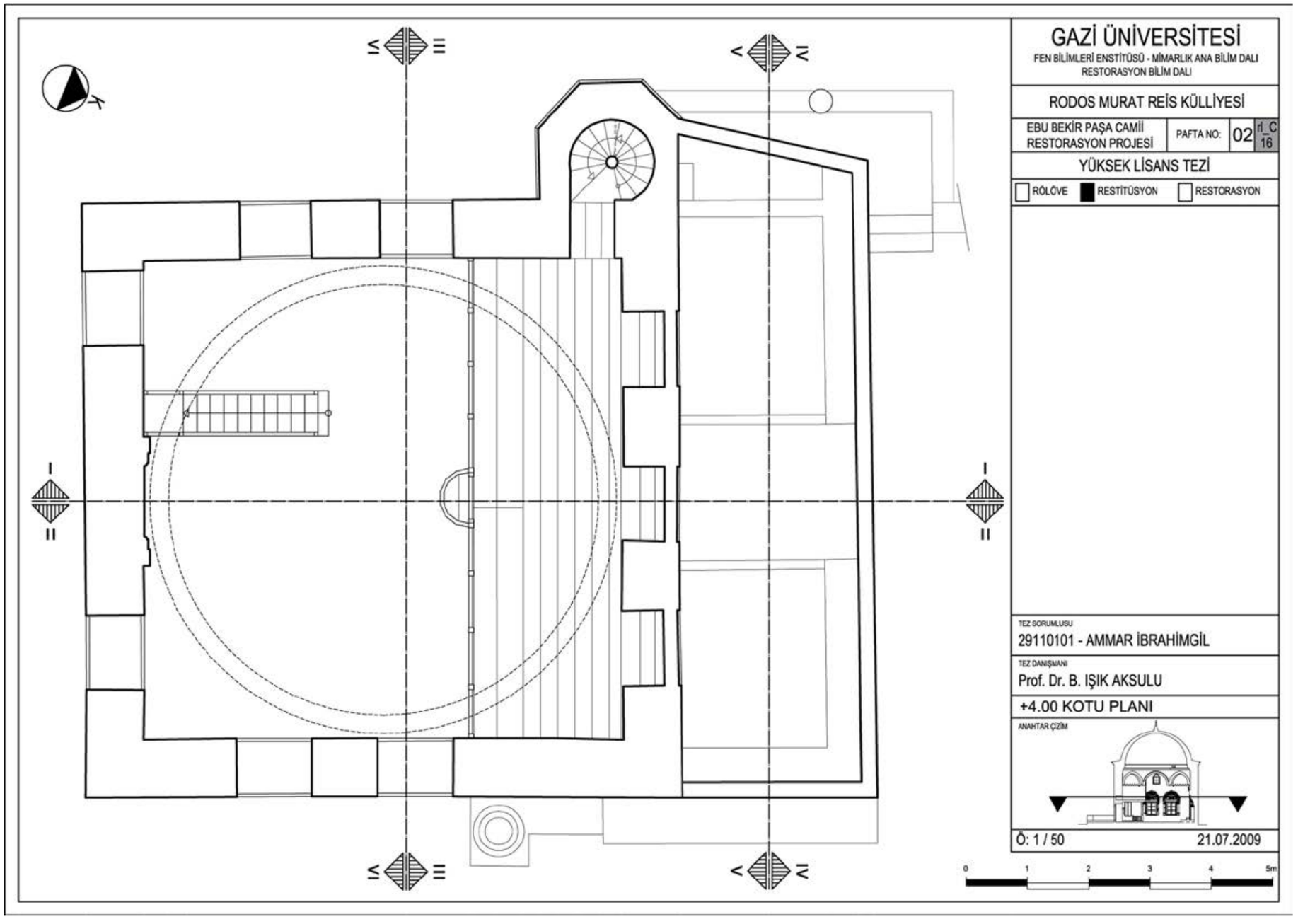

Şekil 4.4. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

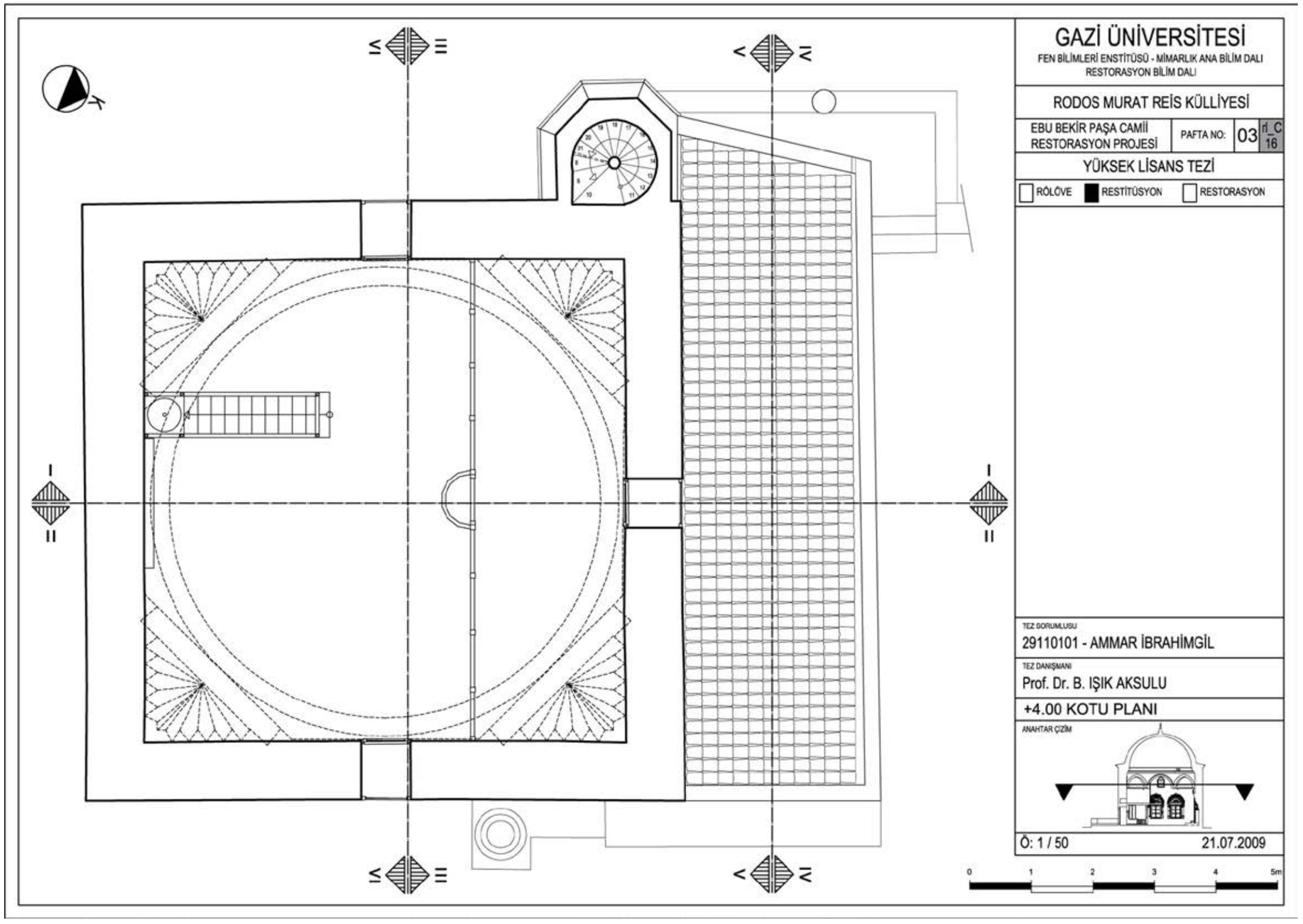

Şekil 4.5. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

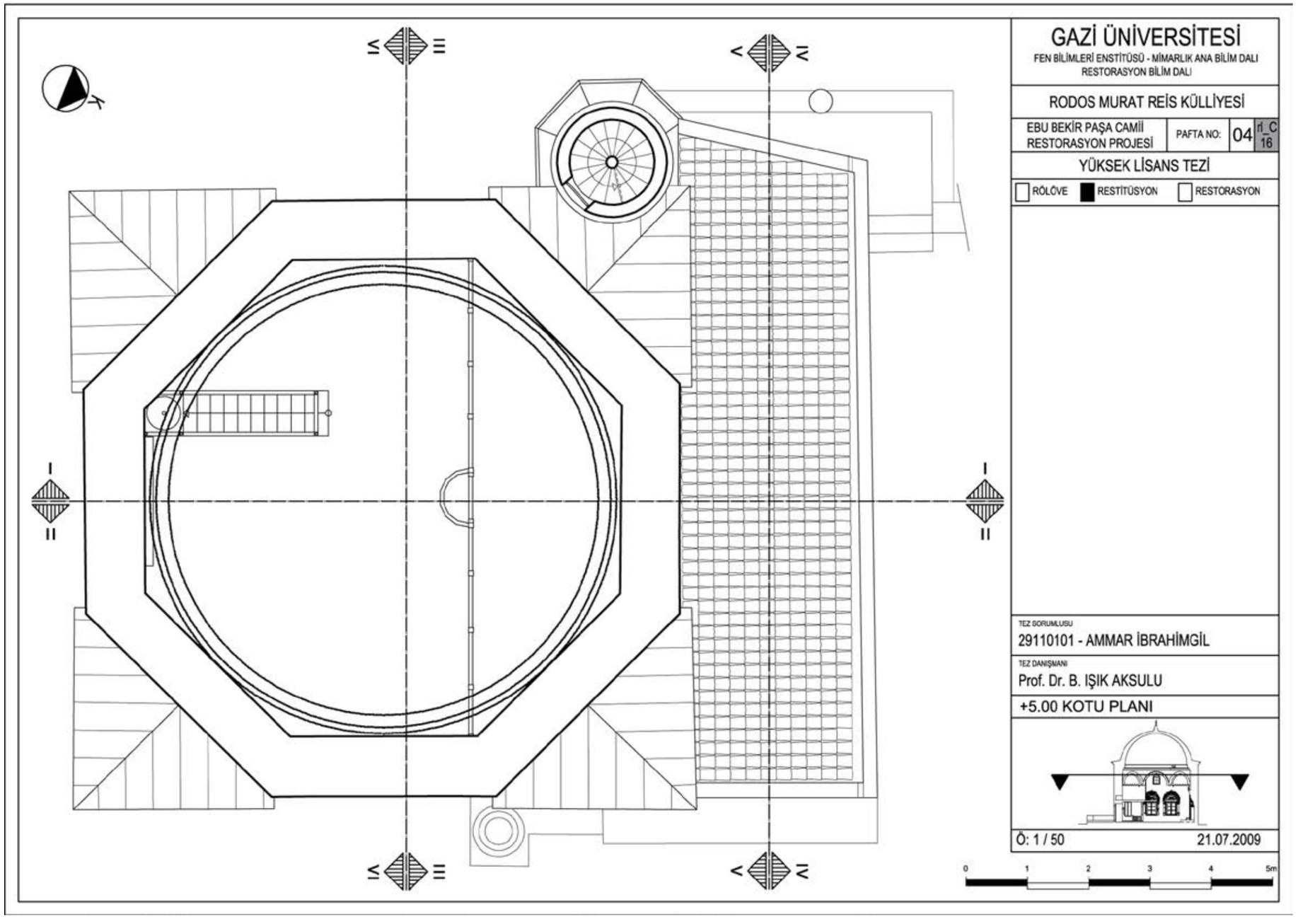

Şekil 4.6. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

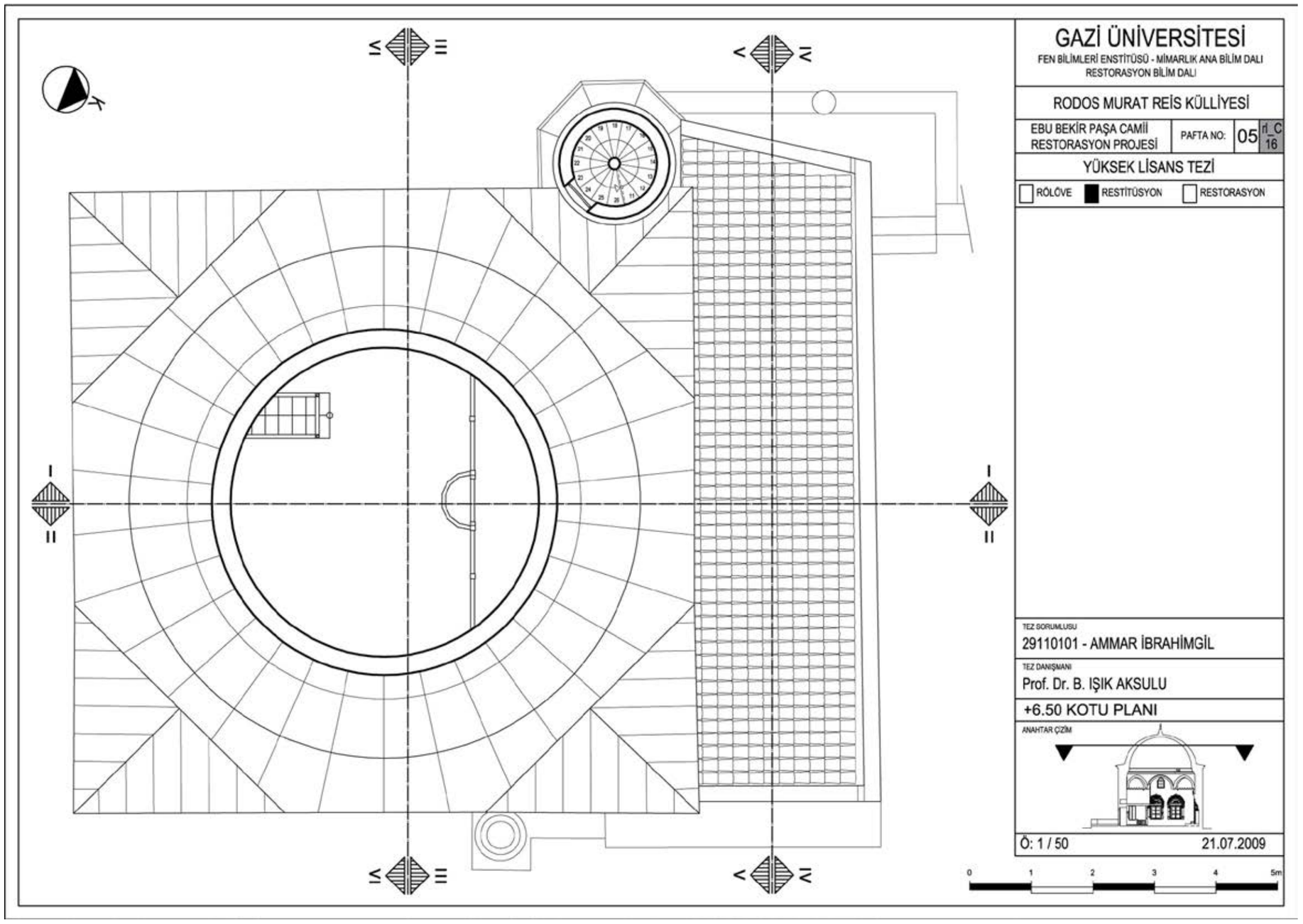

Şekil 4.7. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

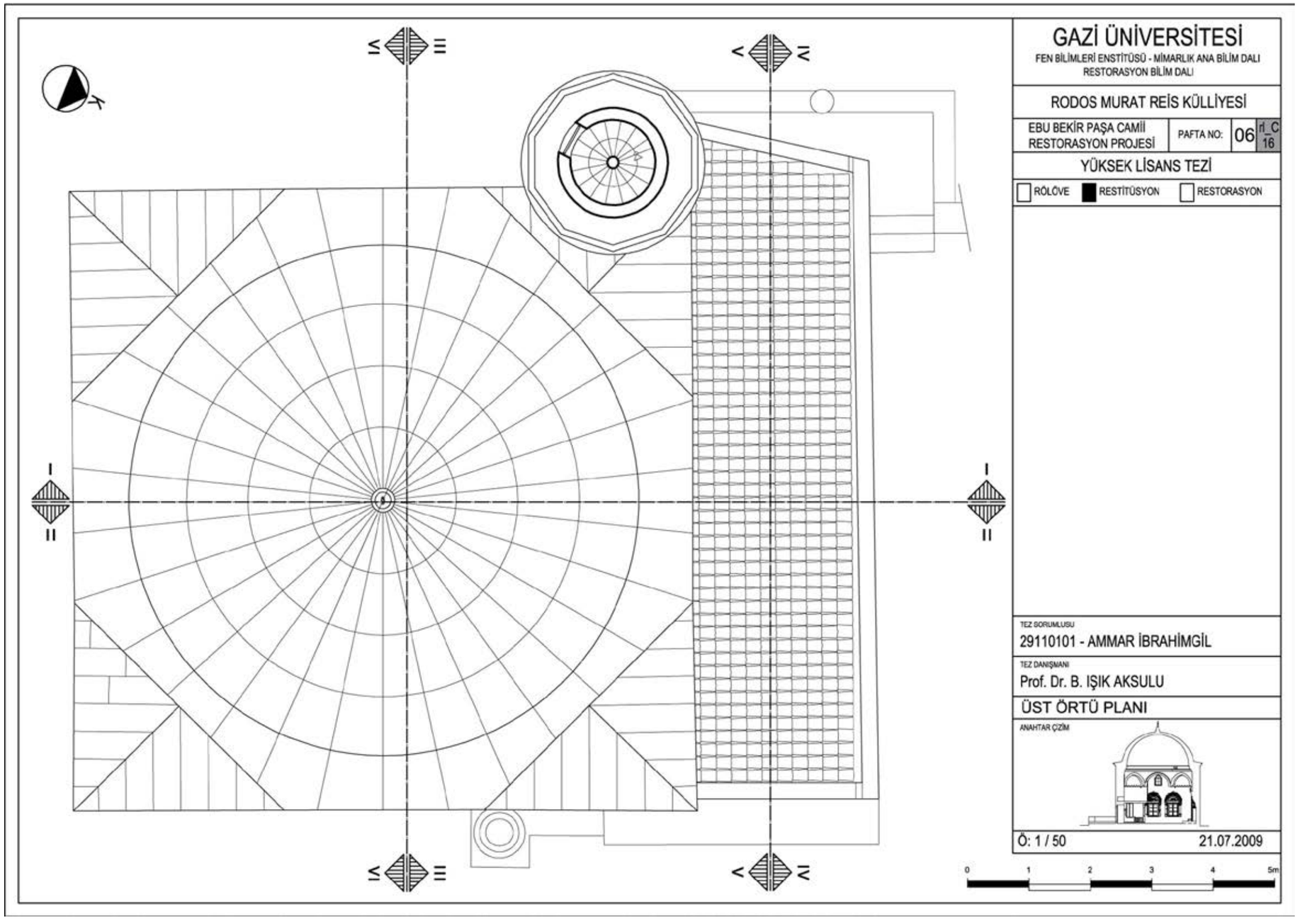

Şekil 4.8. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

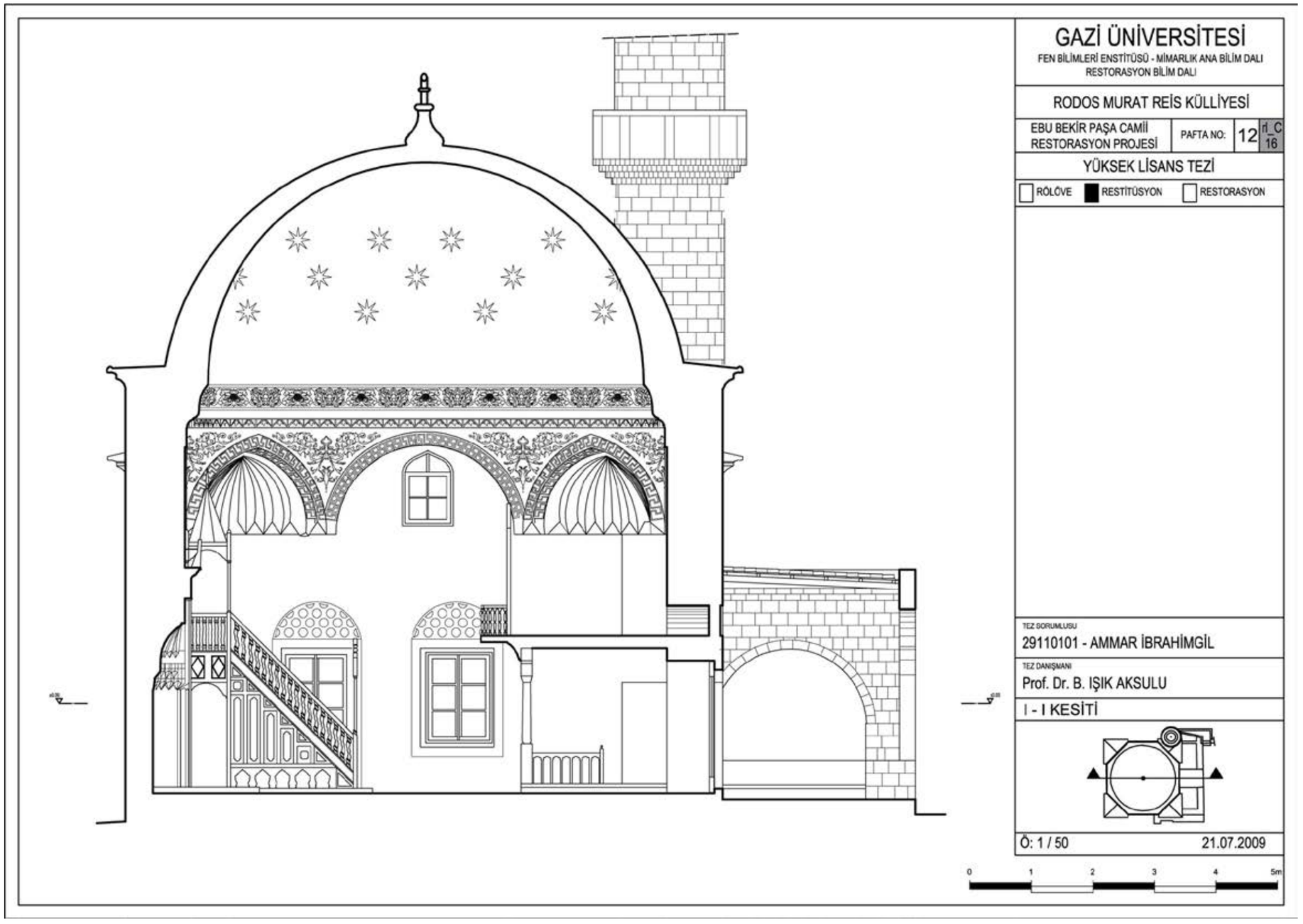

Şekil 4.9. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

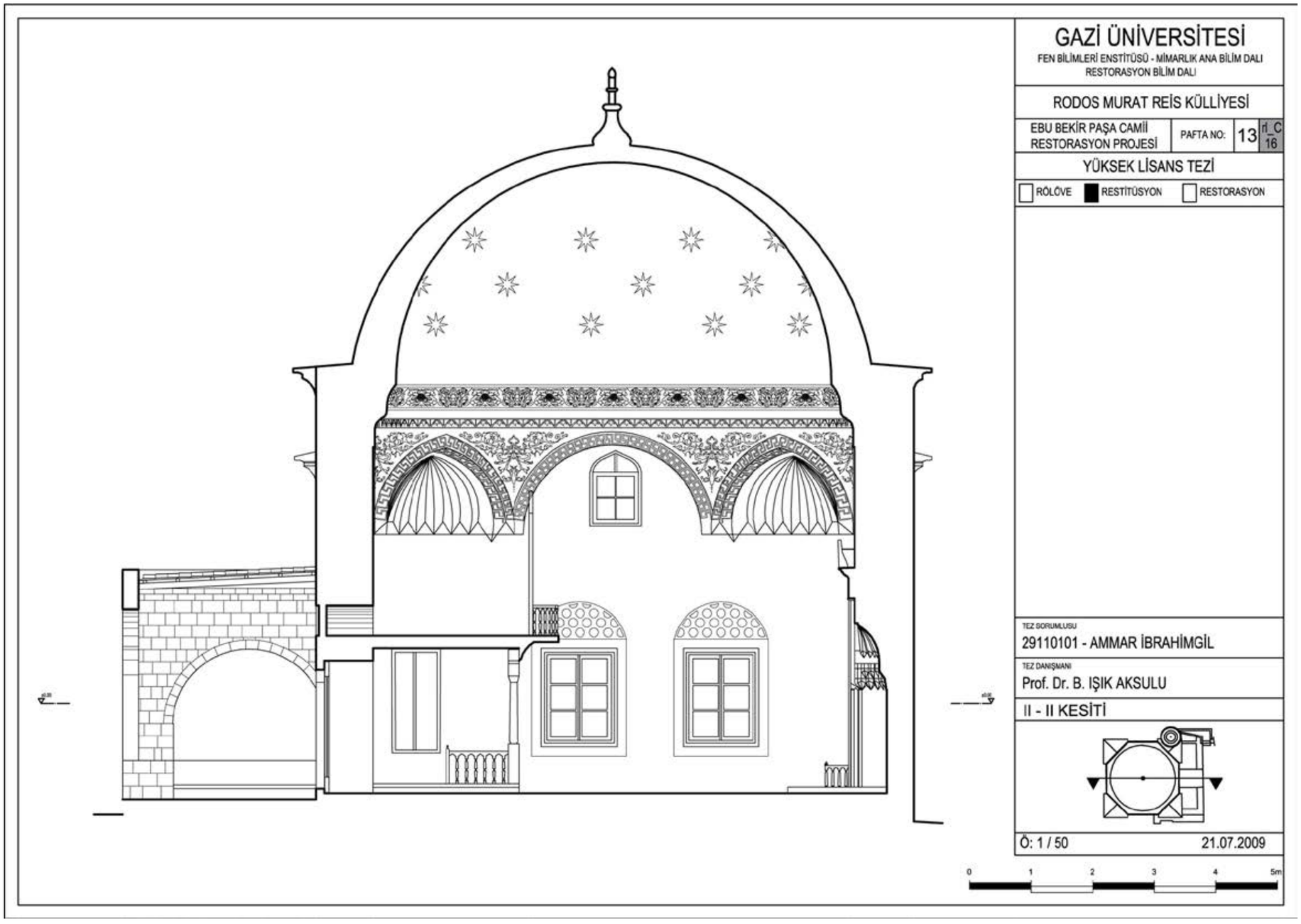

Şekil 4.10. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

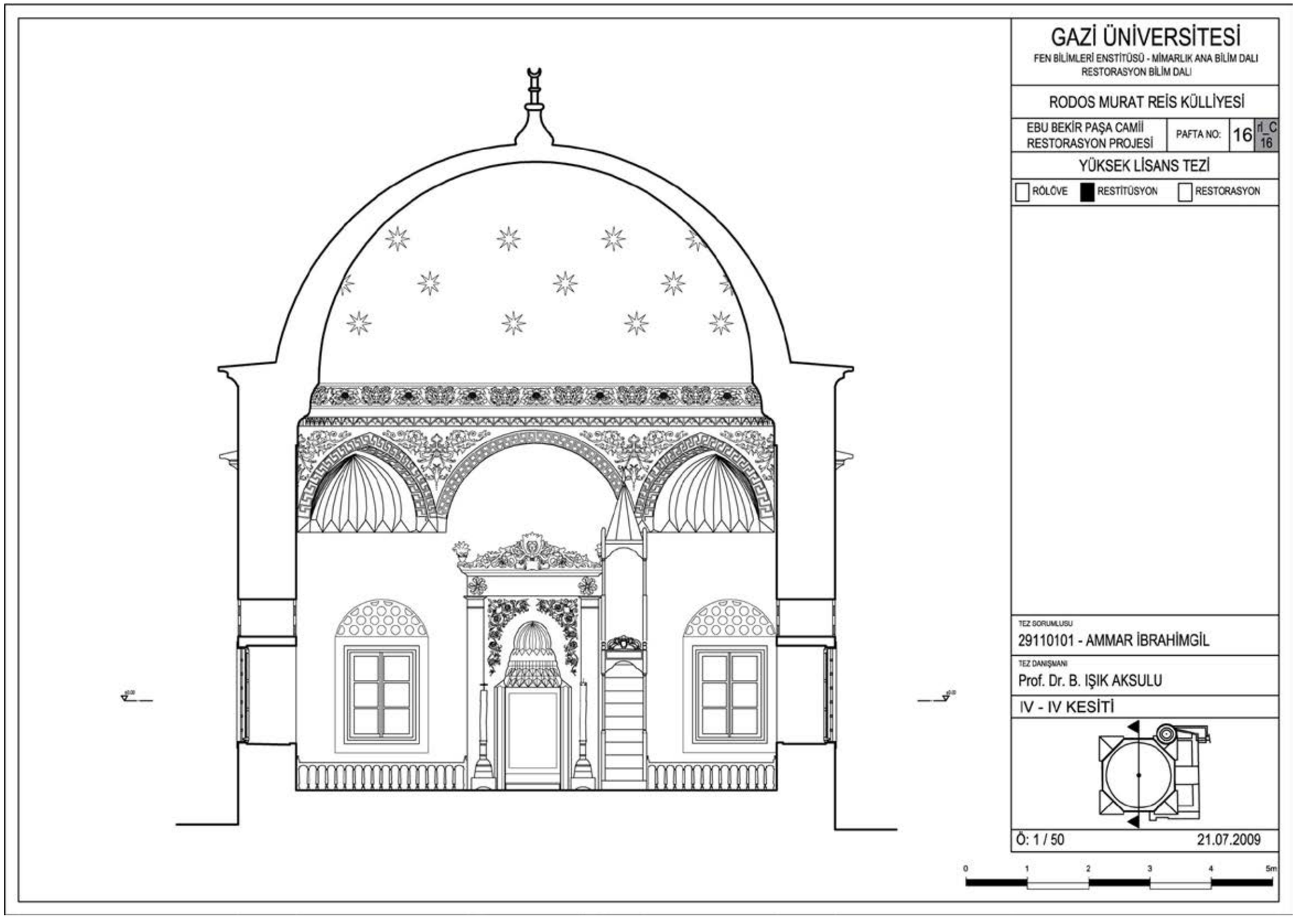

Şekil 4.11. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

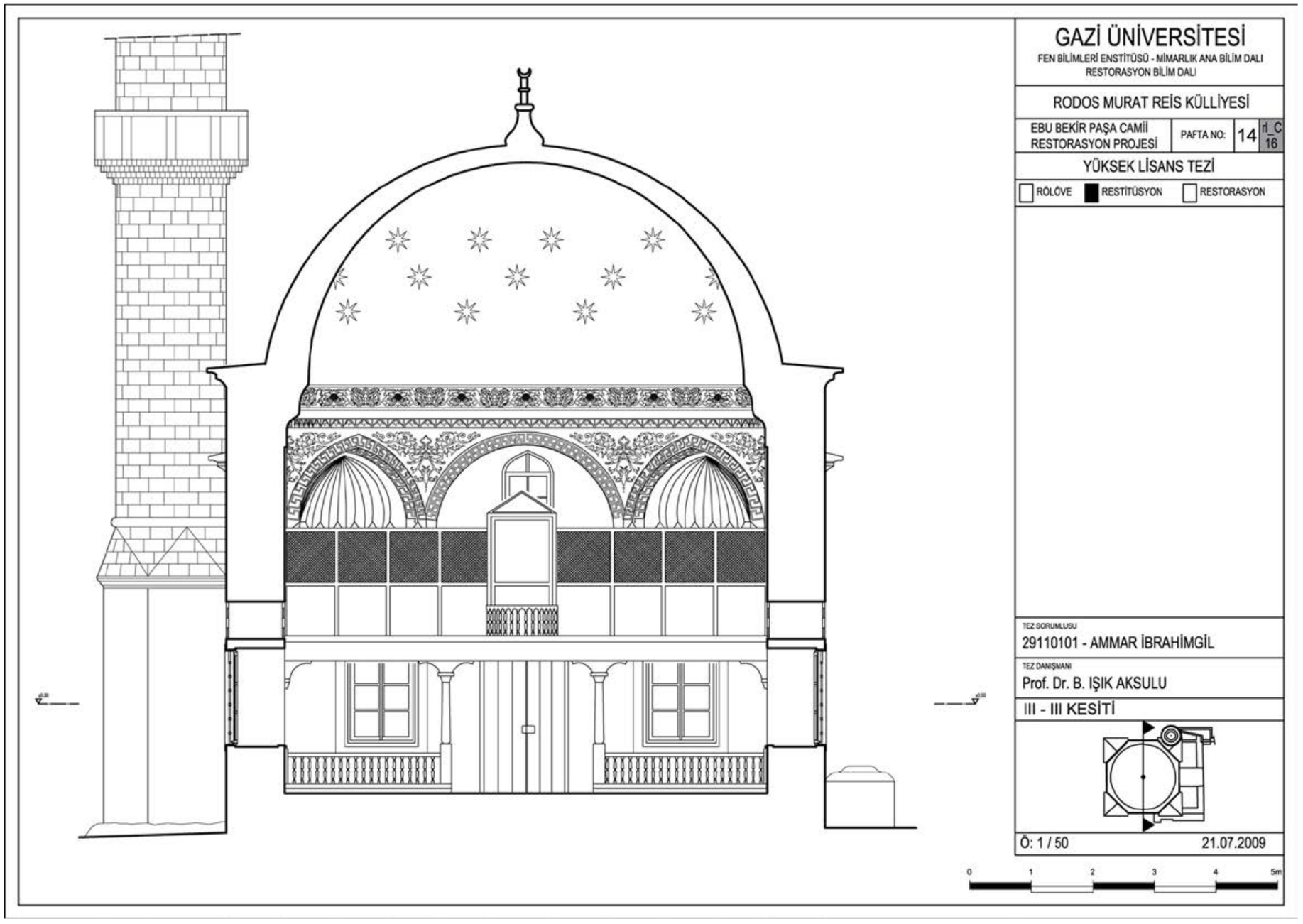

Şekil 4.12. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

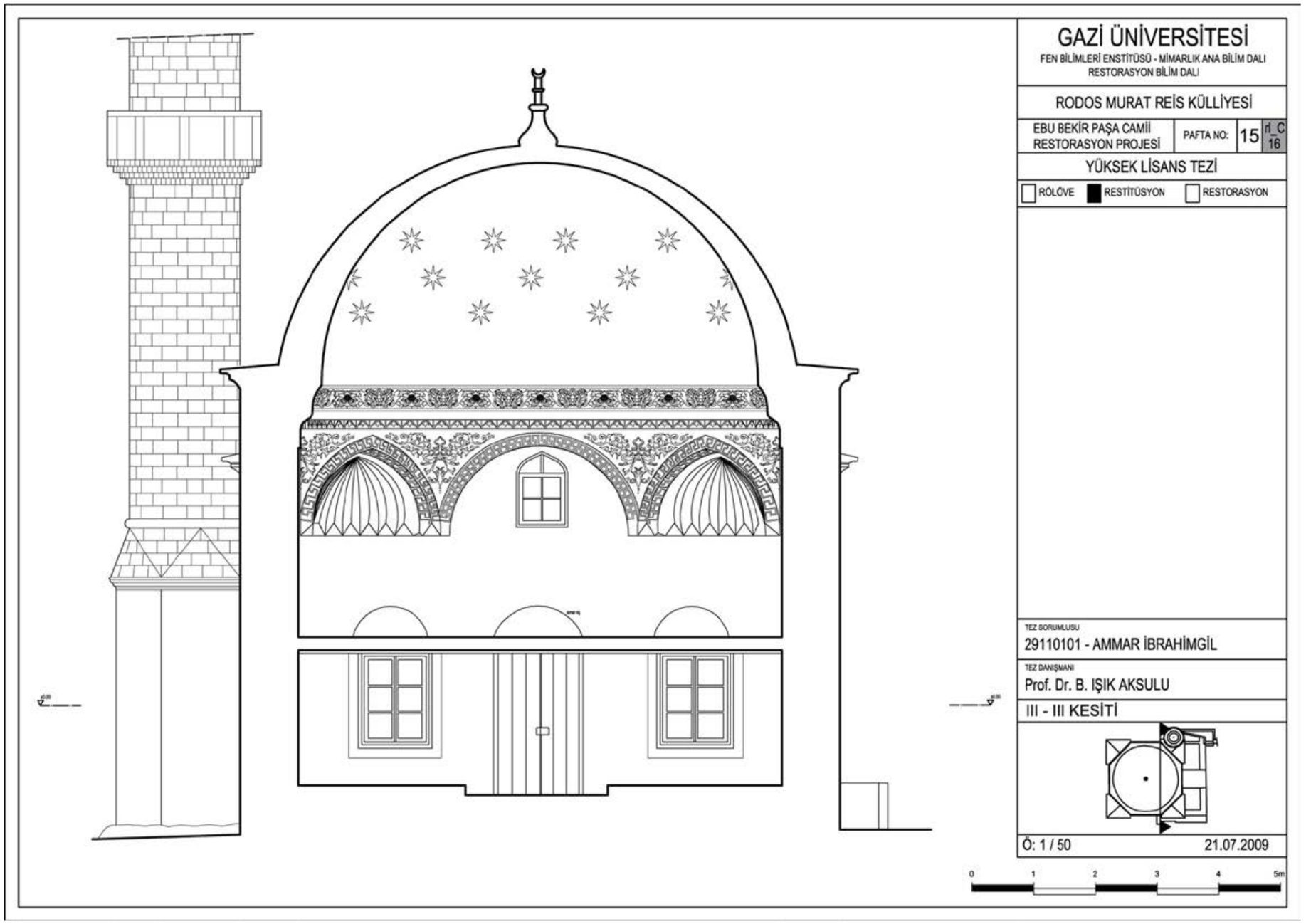

Şekil 4.13. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

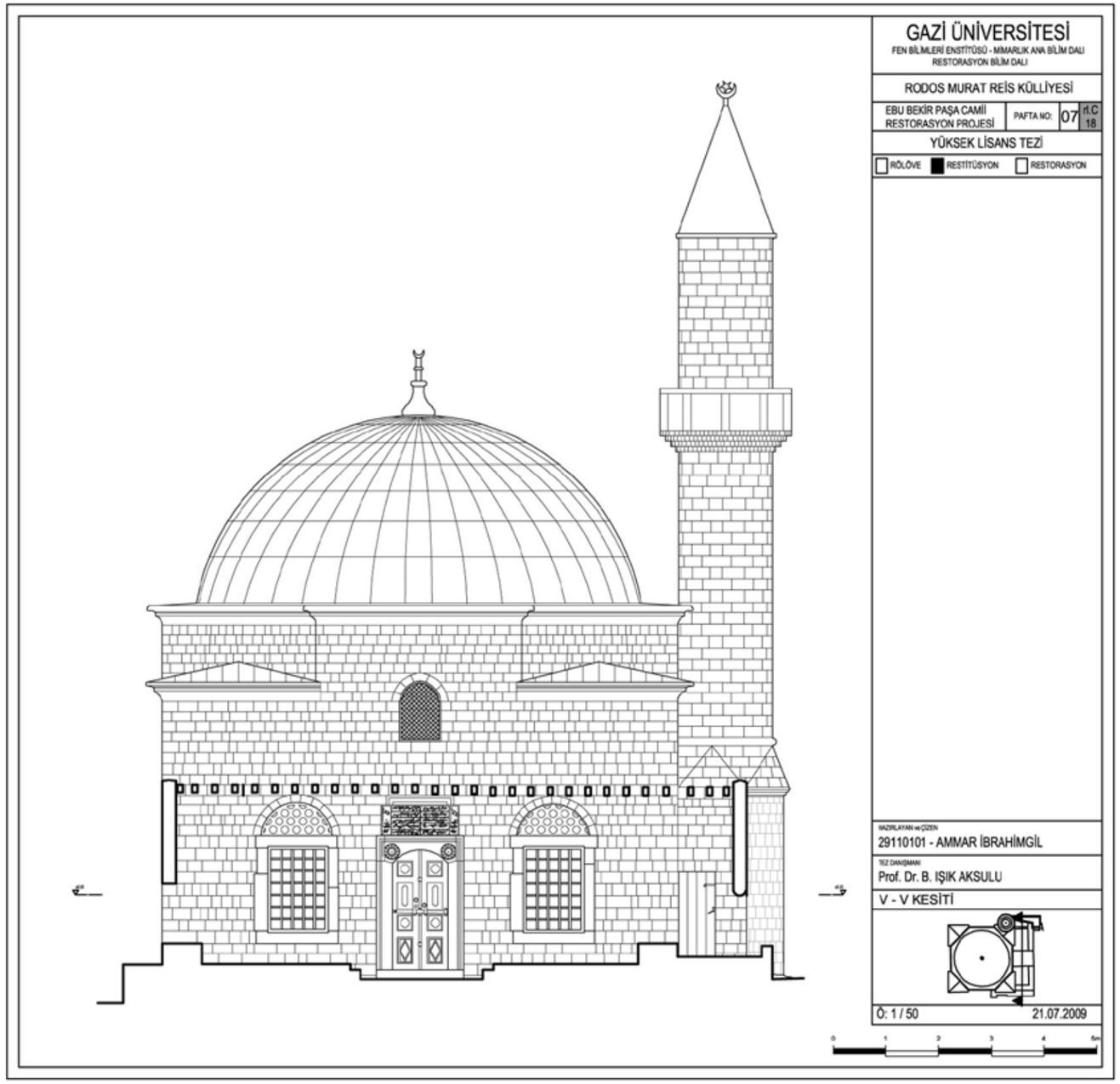

Şekil 4.14. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

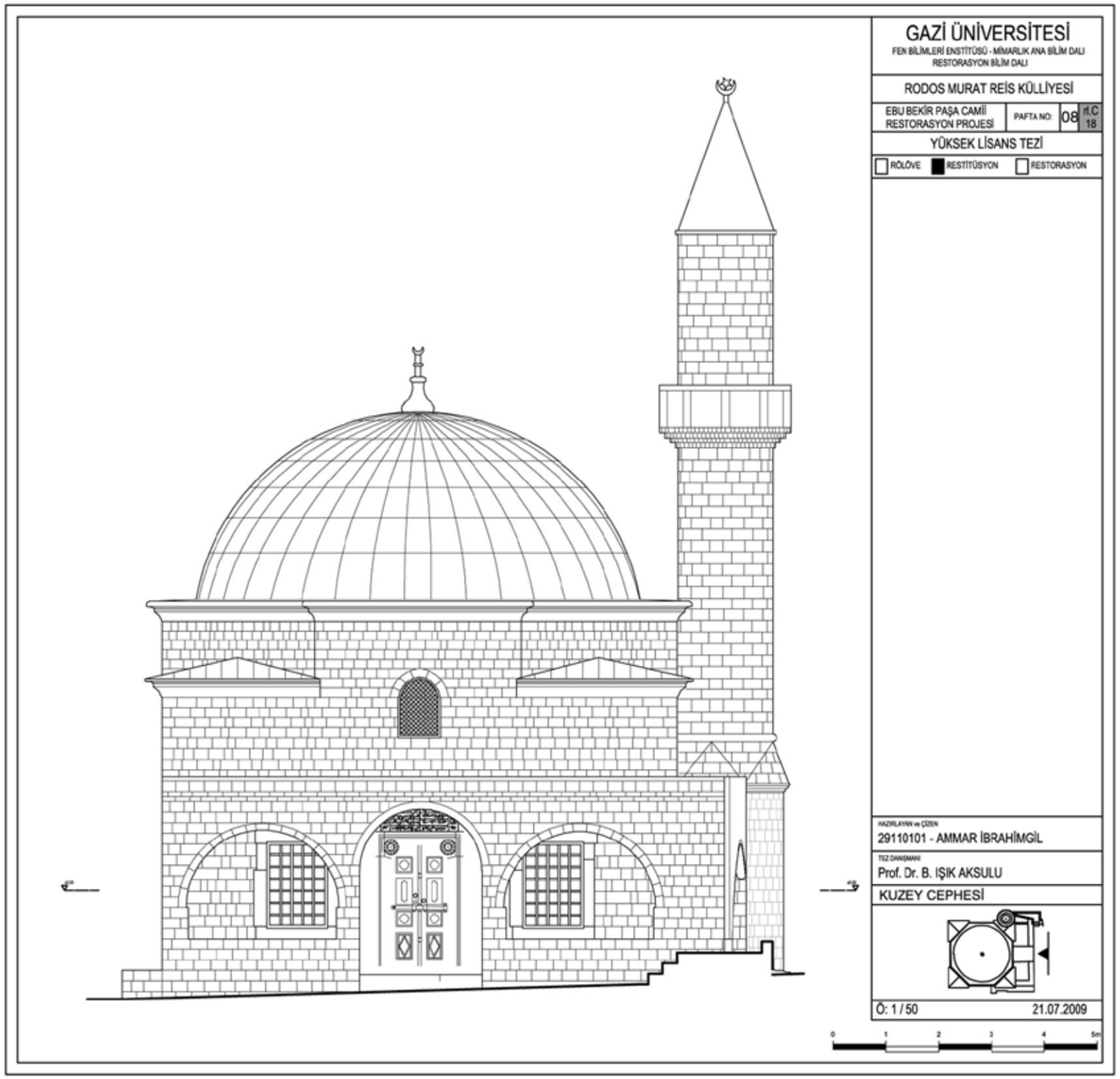

Şekil 4.15. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

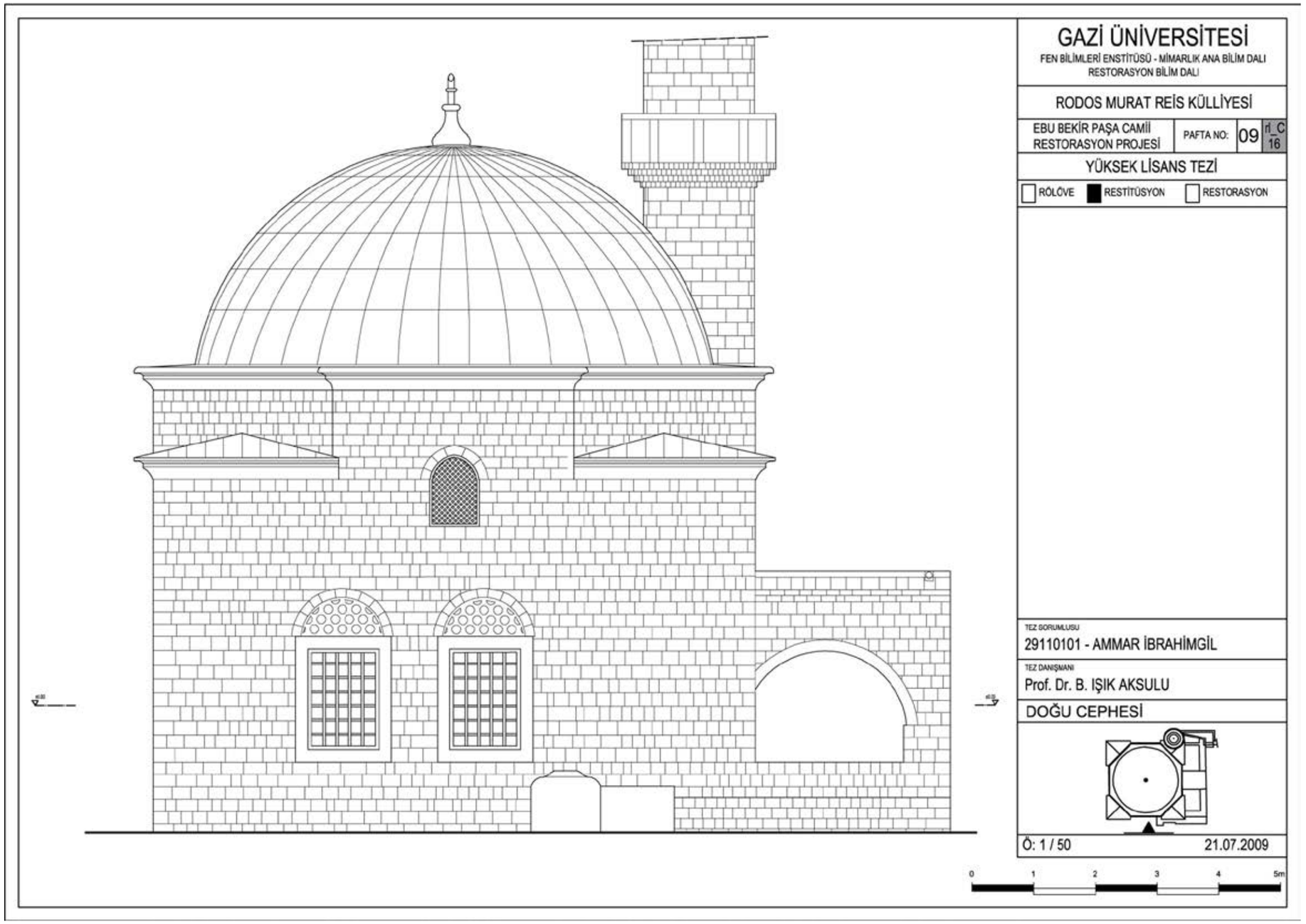

Şekil 4.16. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

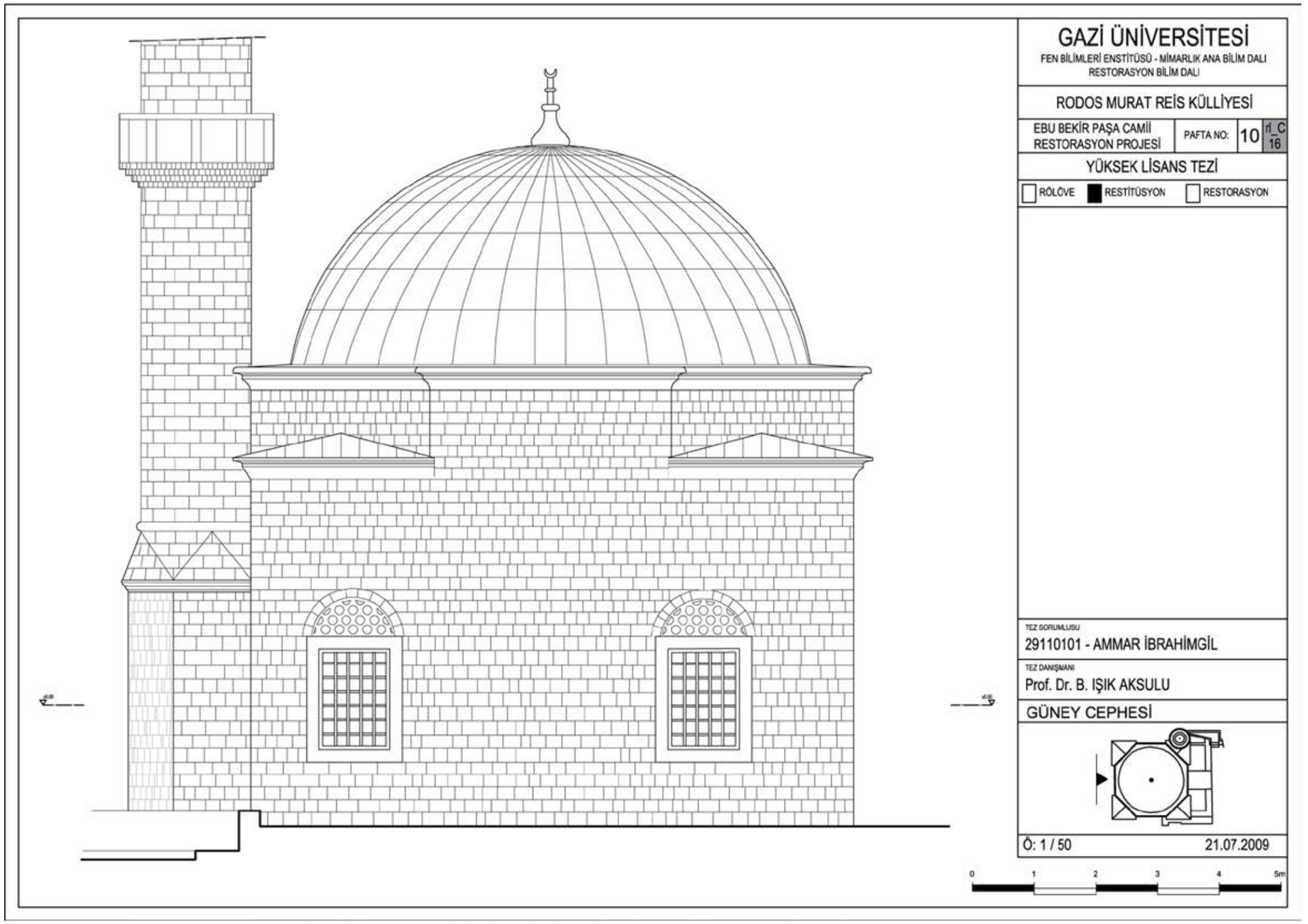

Şekil 4.17. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

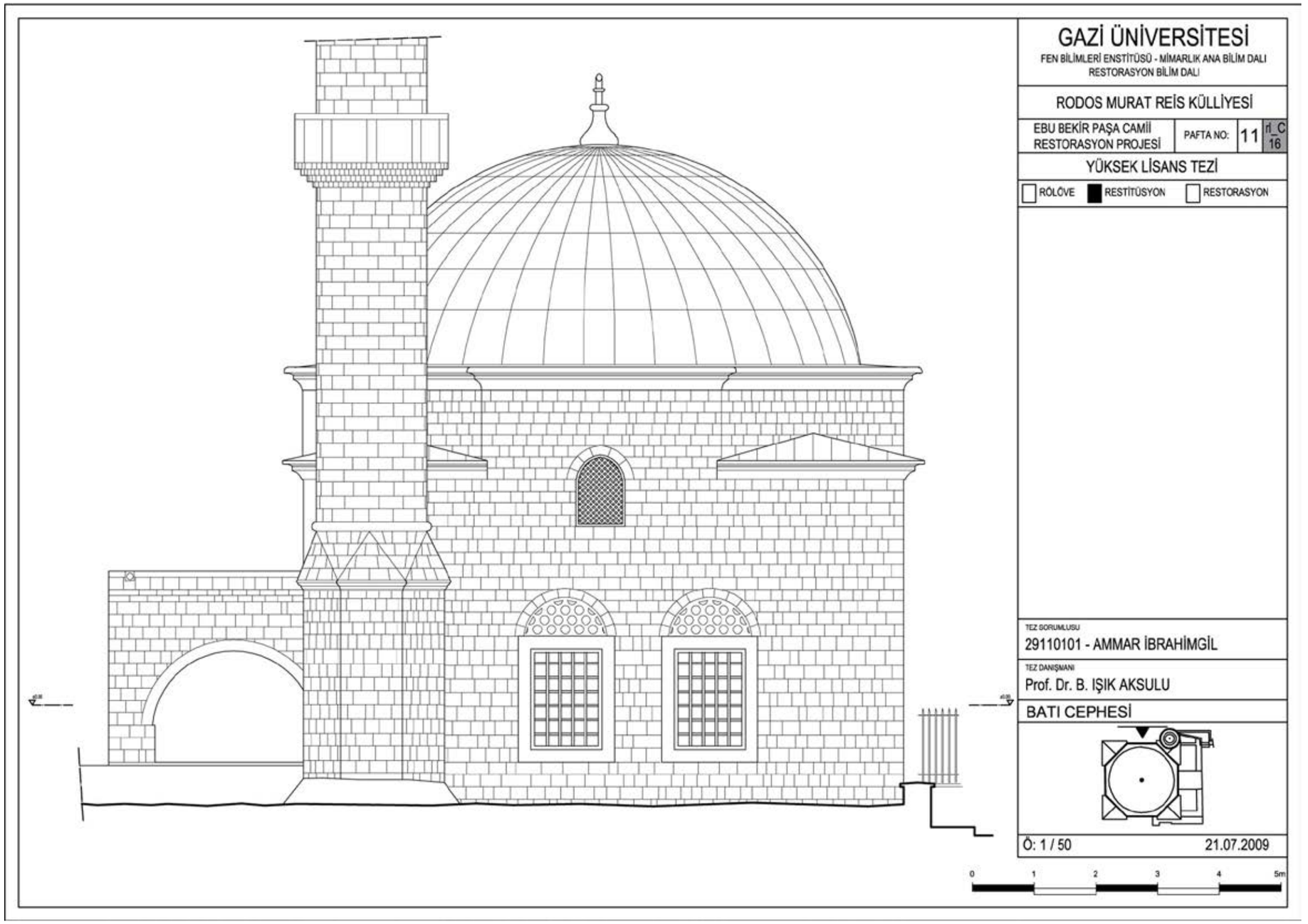

Şekil 4.18. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

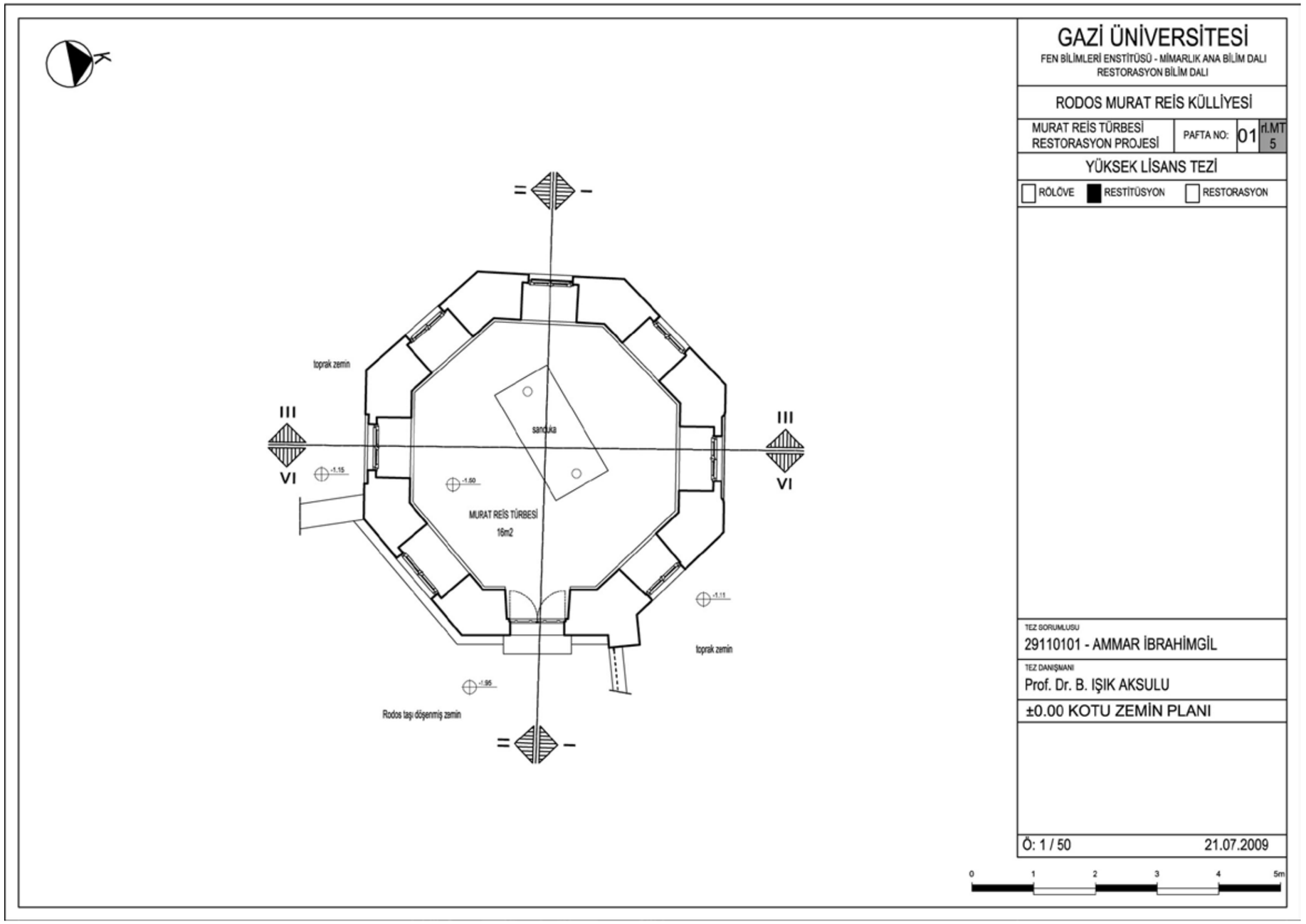

Şekil 4.19. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

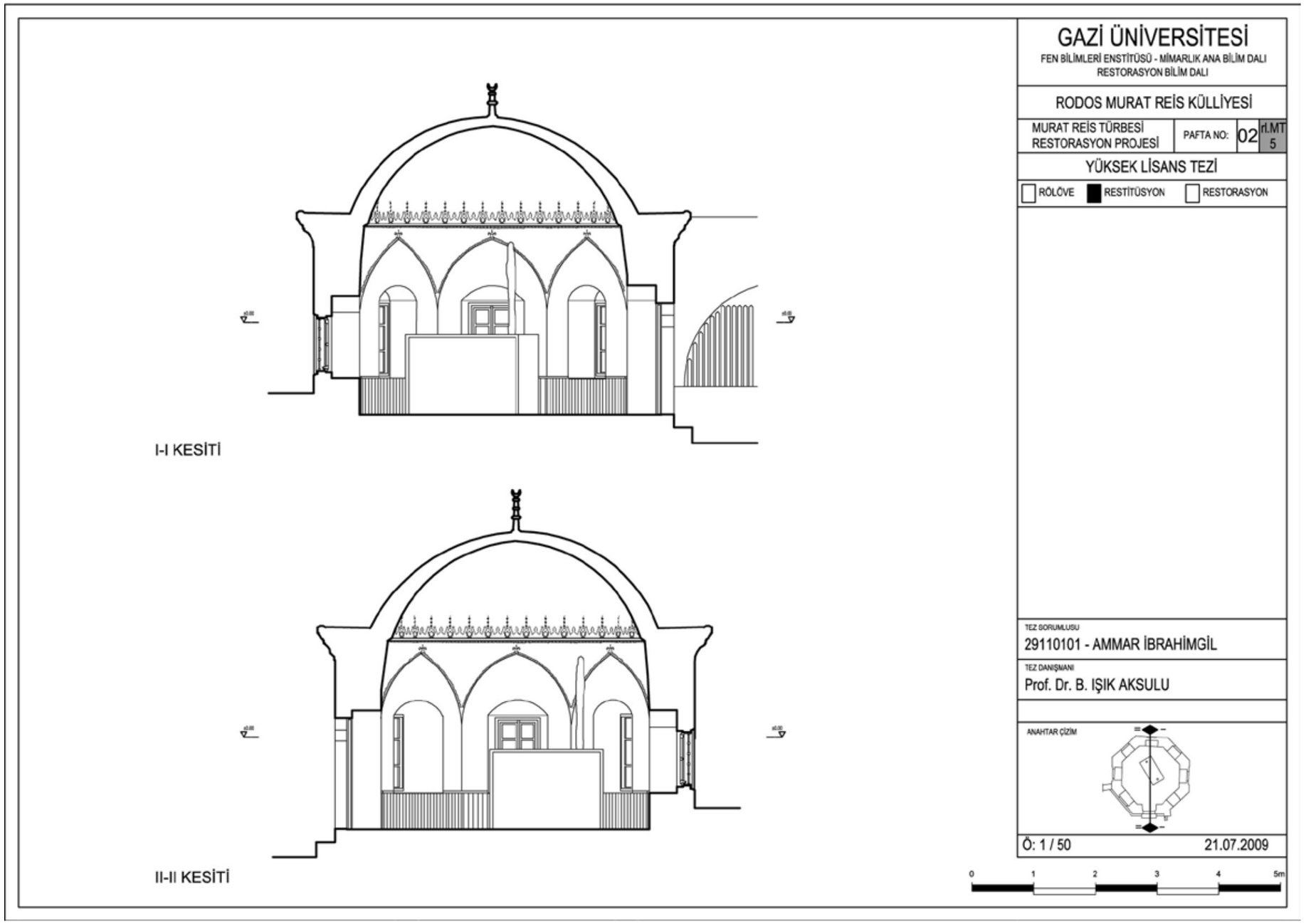

Şekil 4.20. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

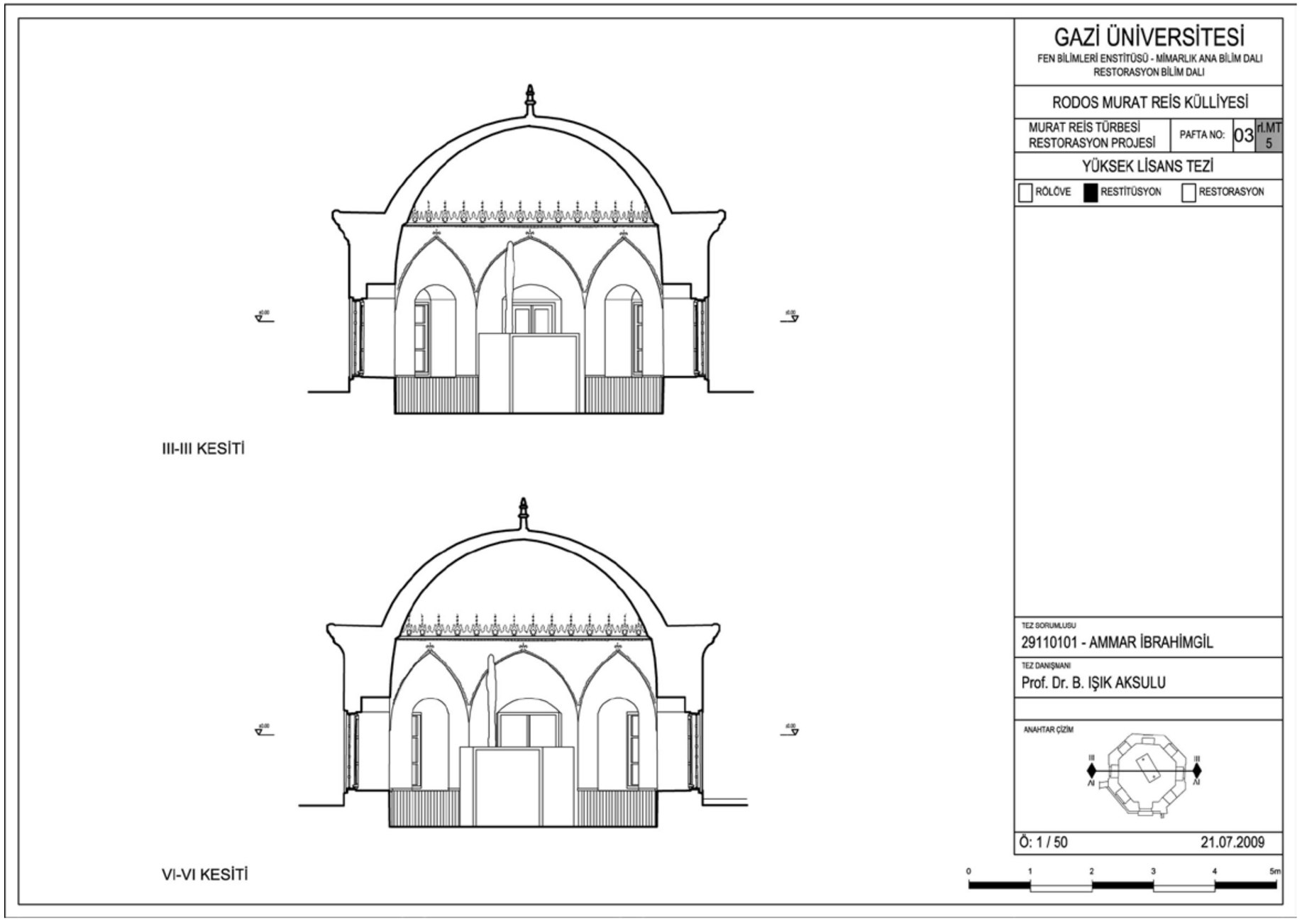

Şekil 4.21. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

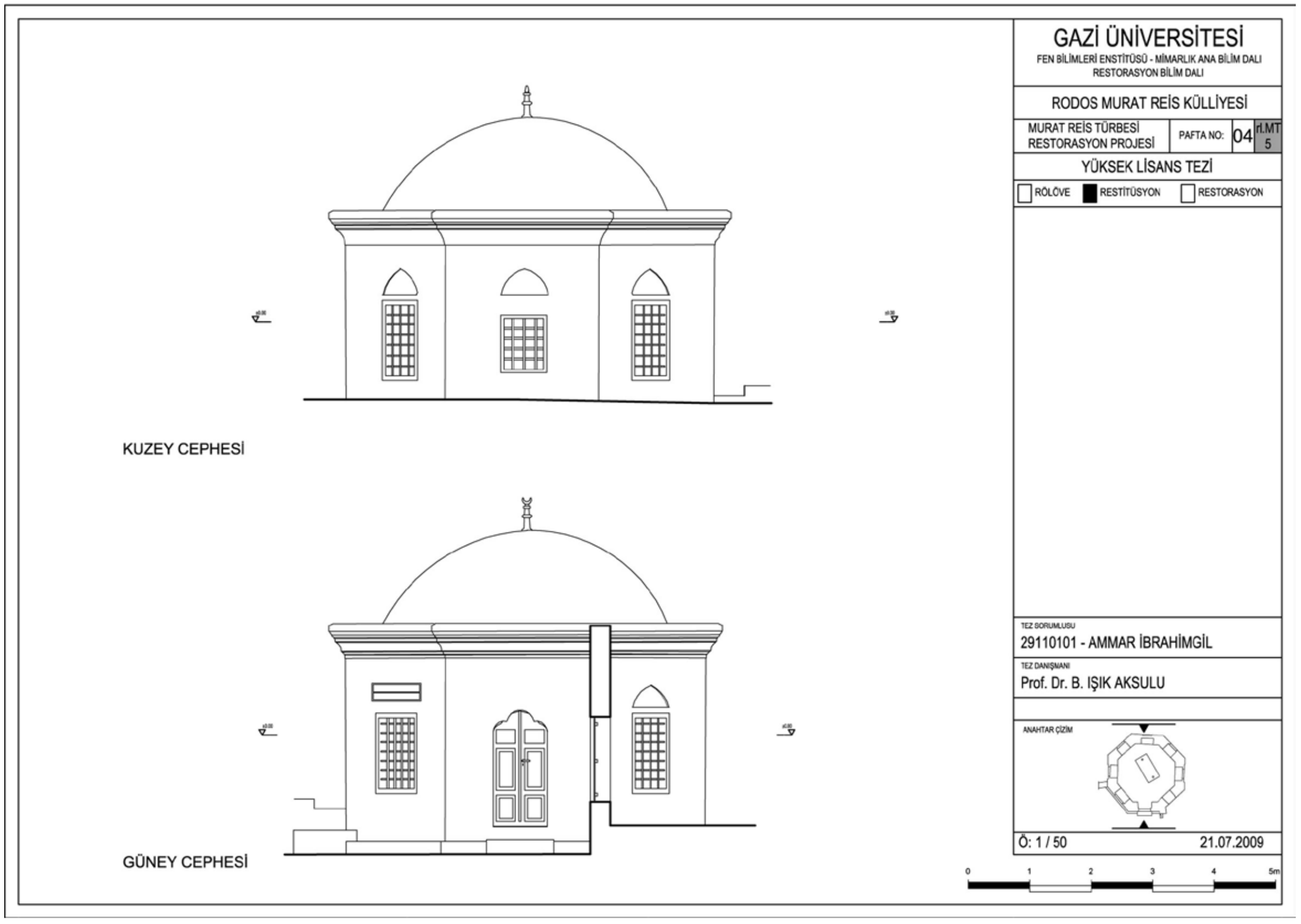

Şekil 4.22. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

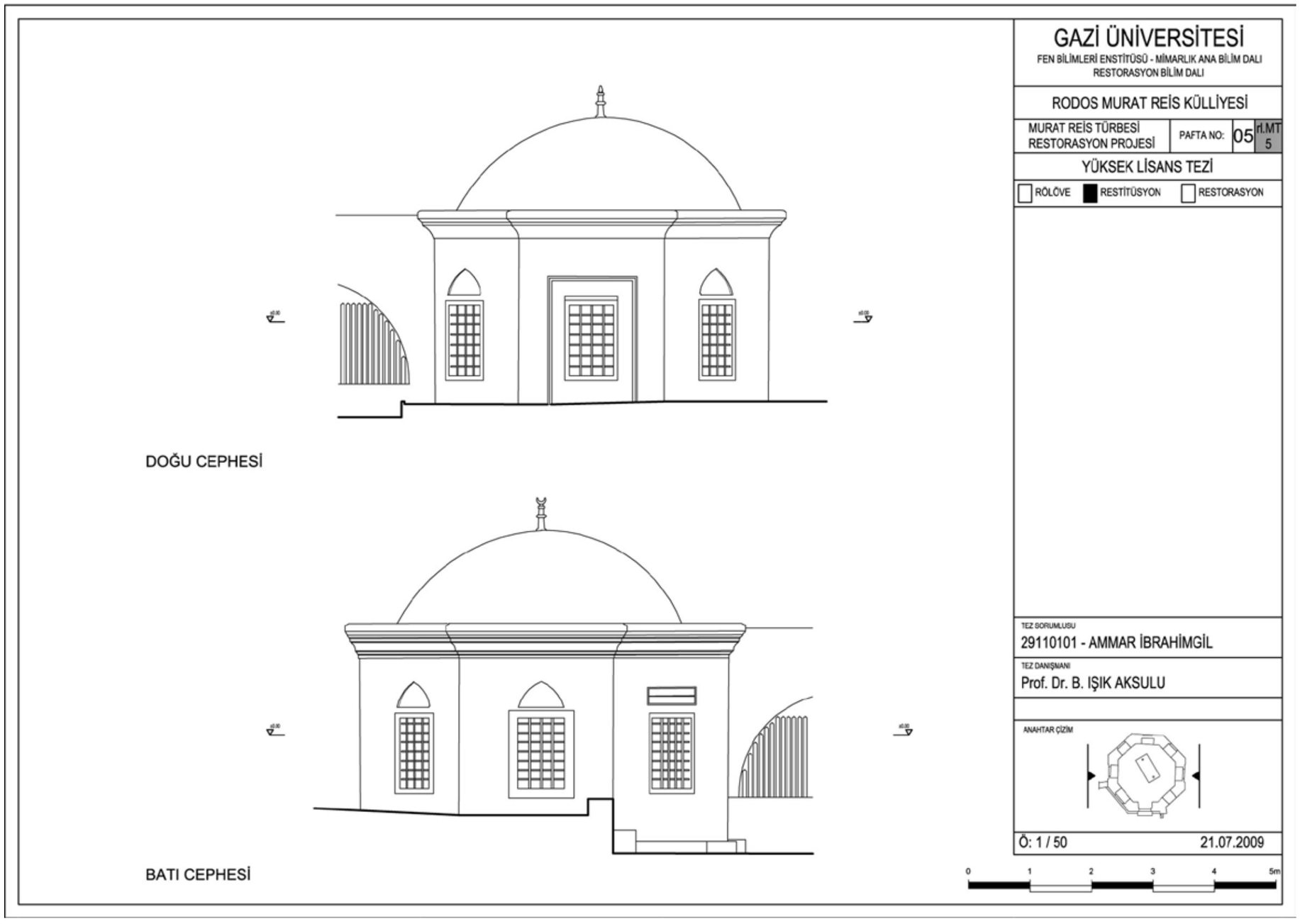

Şekil 4.23. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

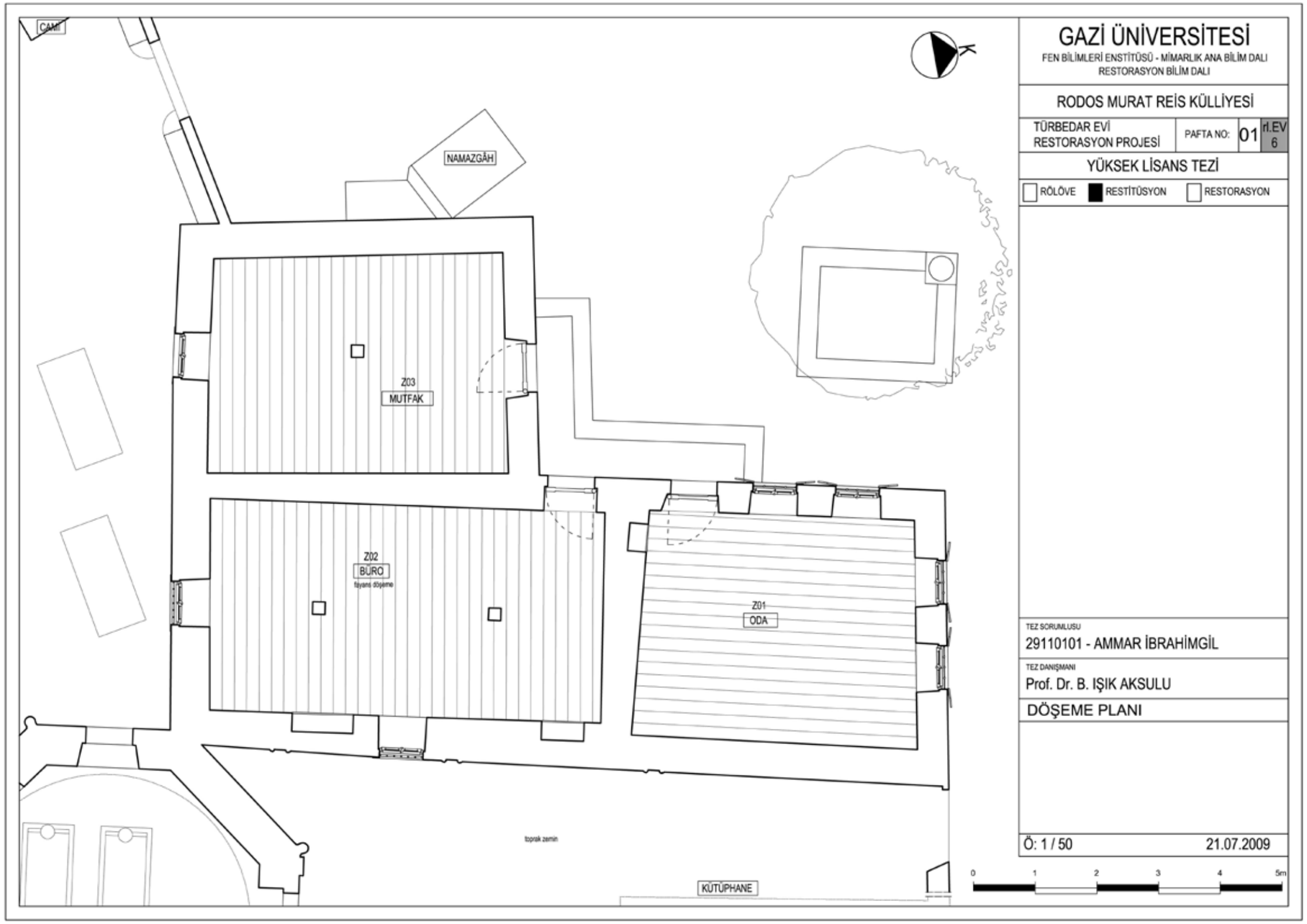

Şekil 4.24. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

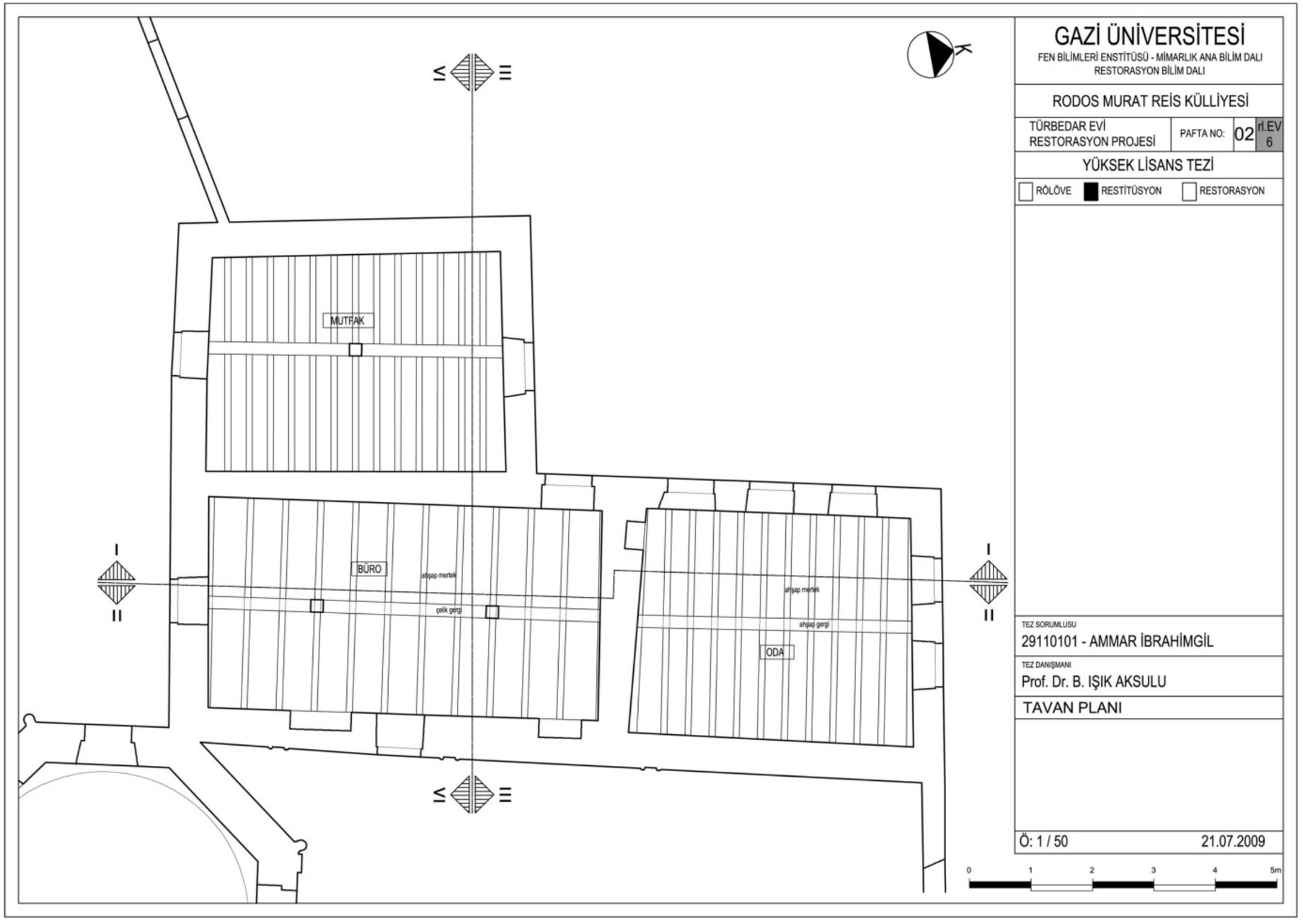

Şekil 4.25. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

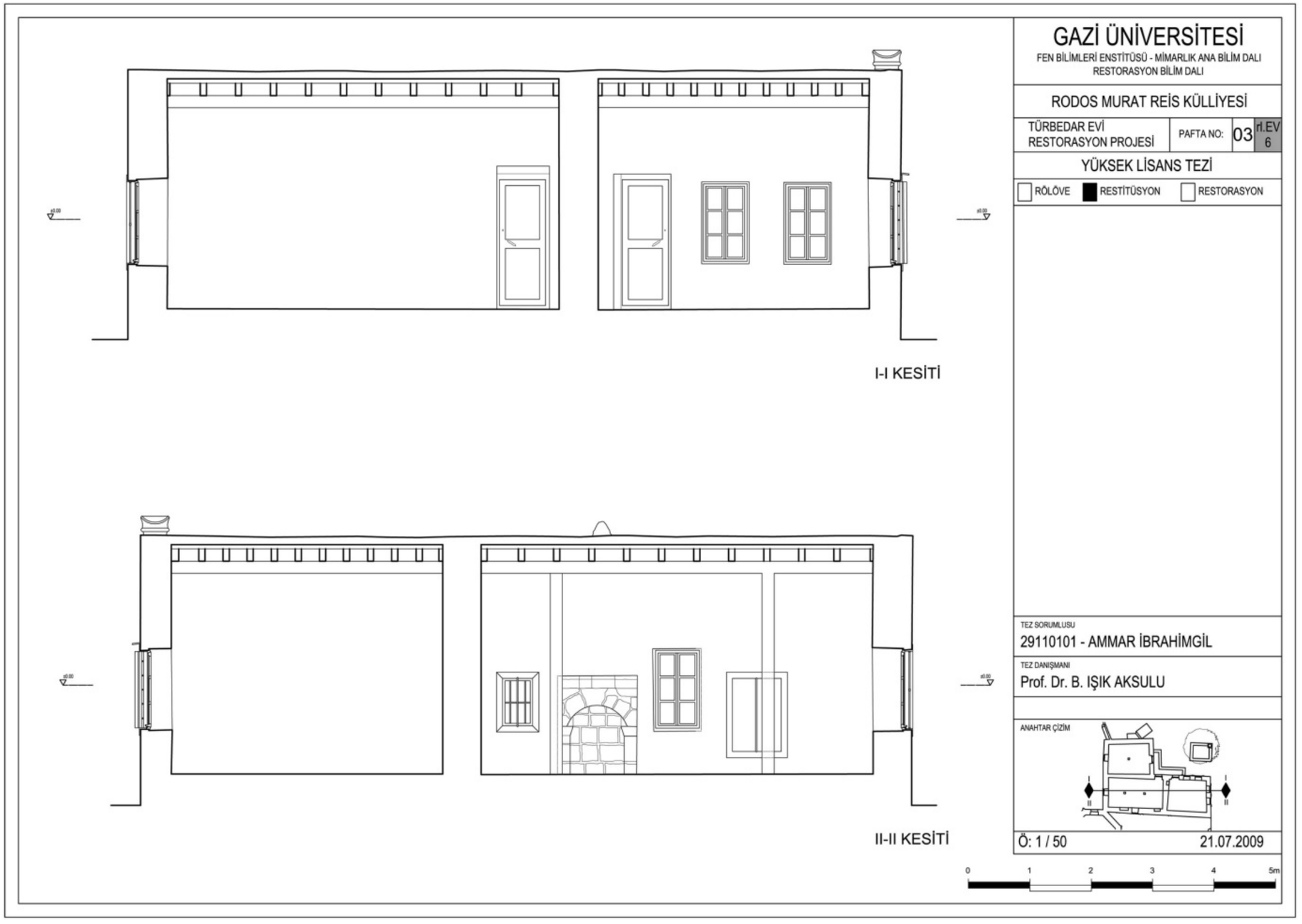

Şekil 4.26. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

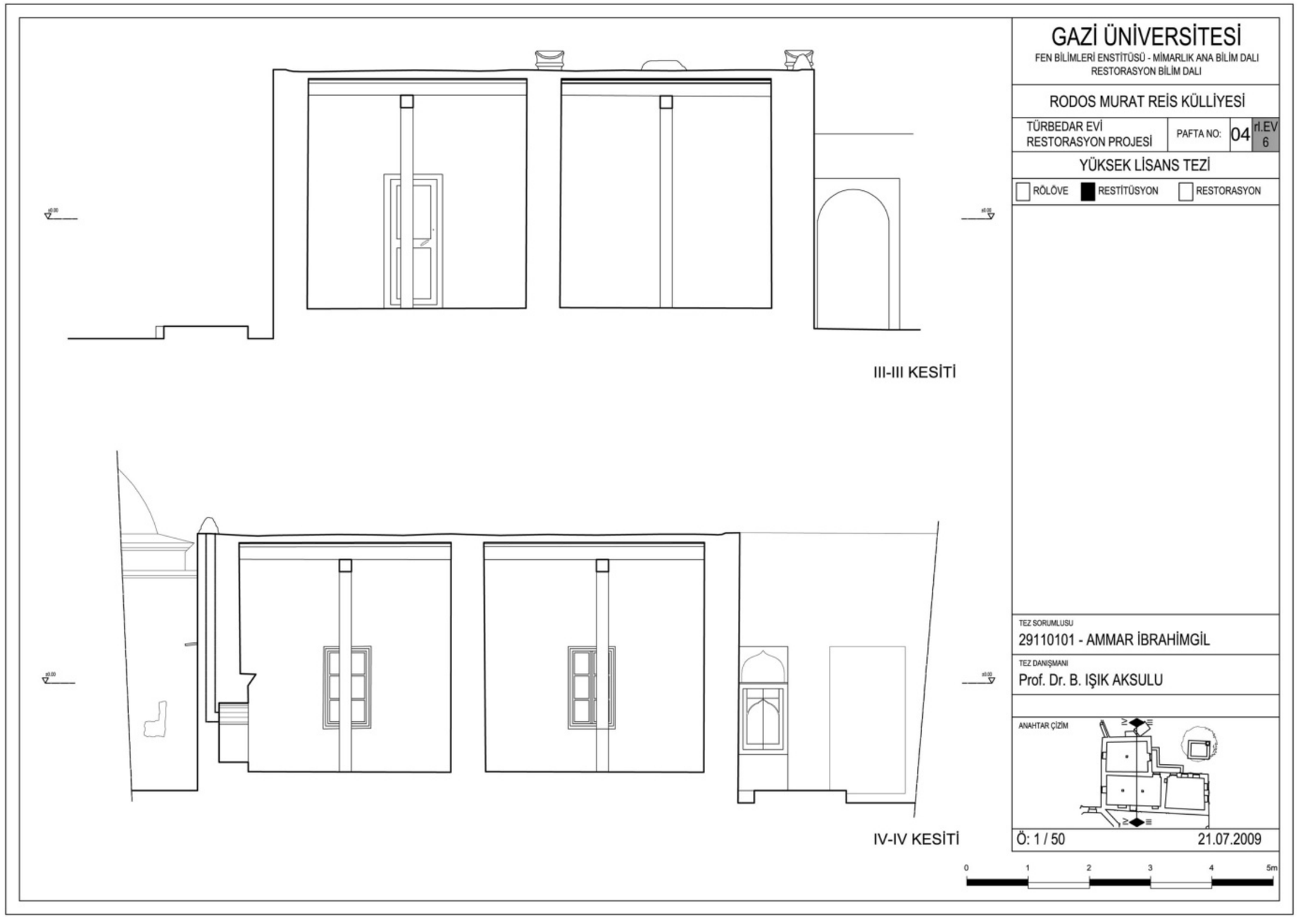

Şekil 4.27. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

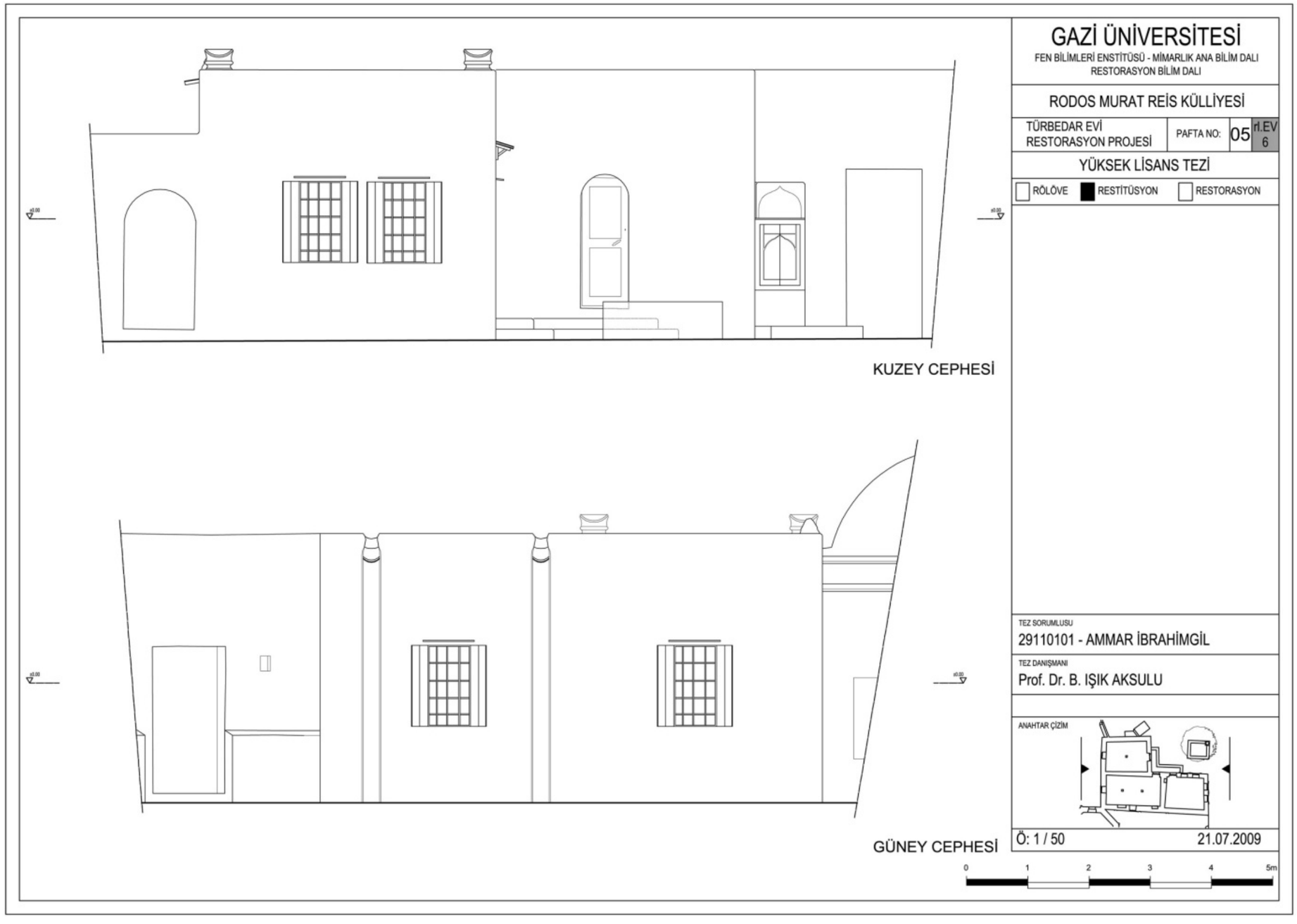

Şekil 4.28. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

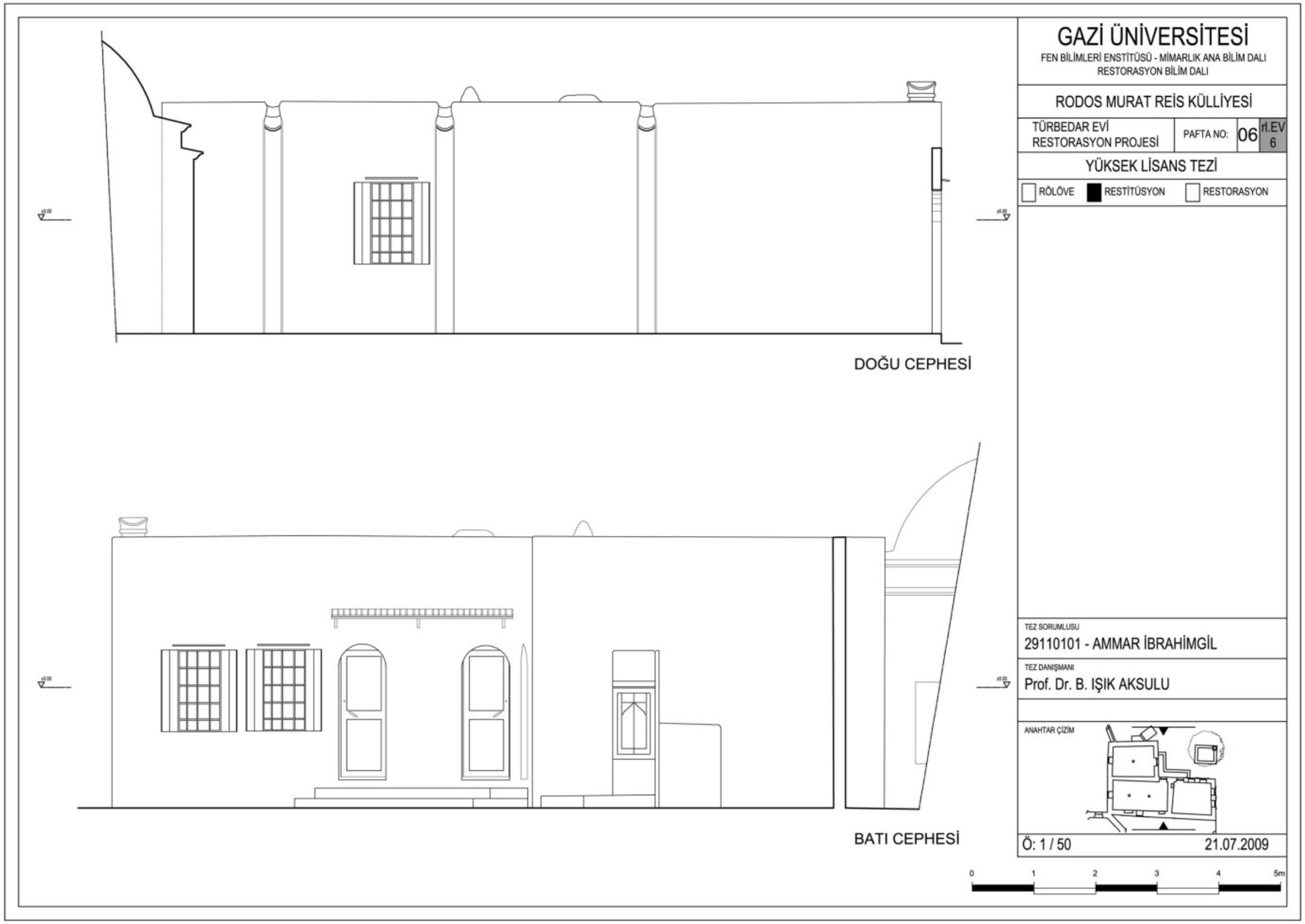

Şekil 4.29. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

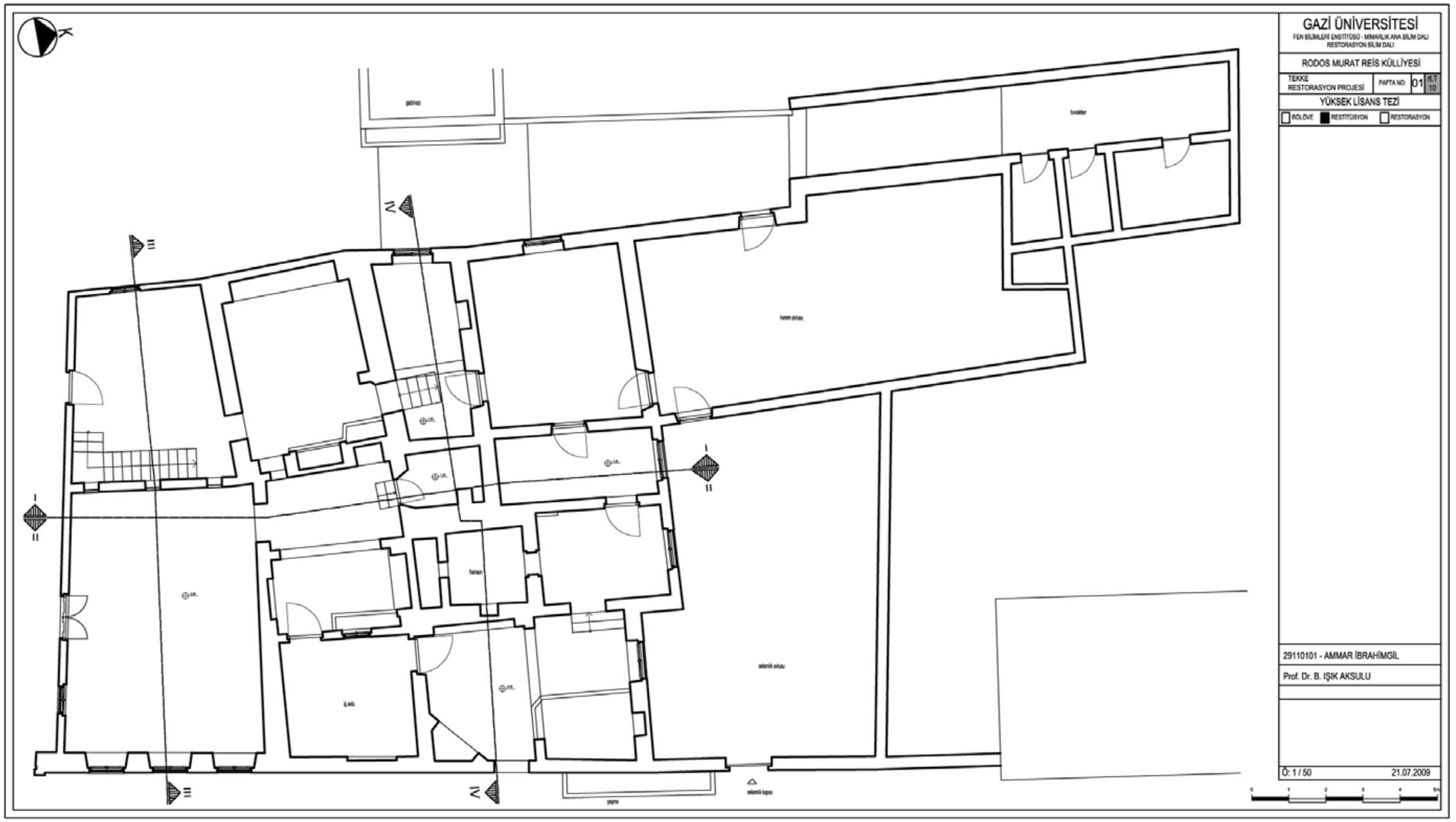

Şekil 4.30. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

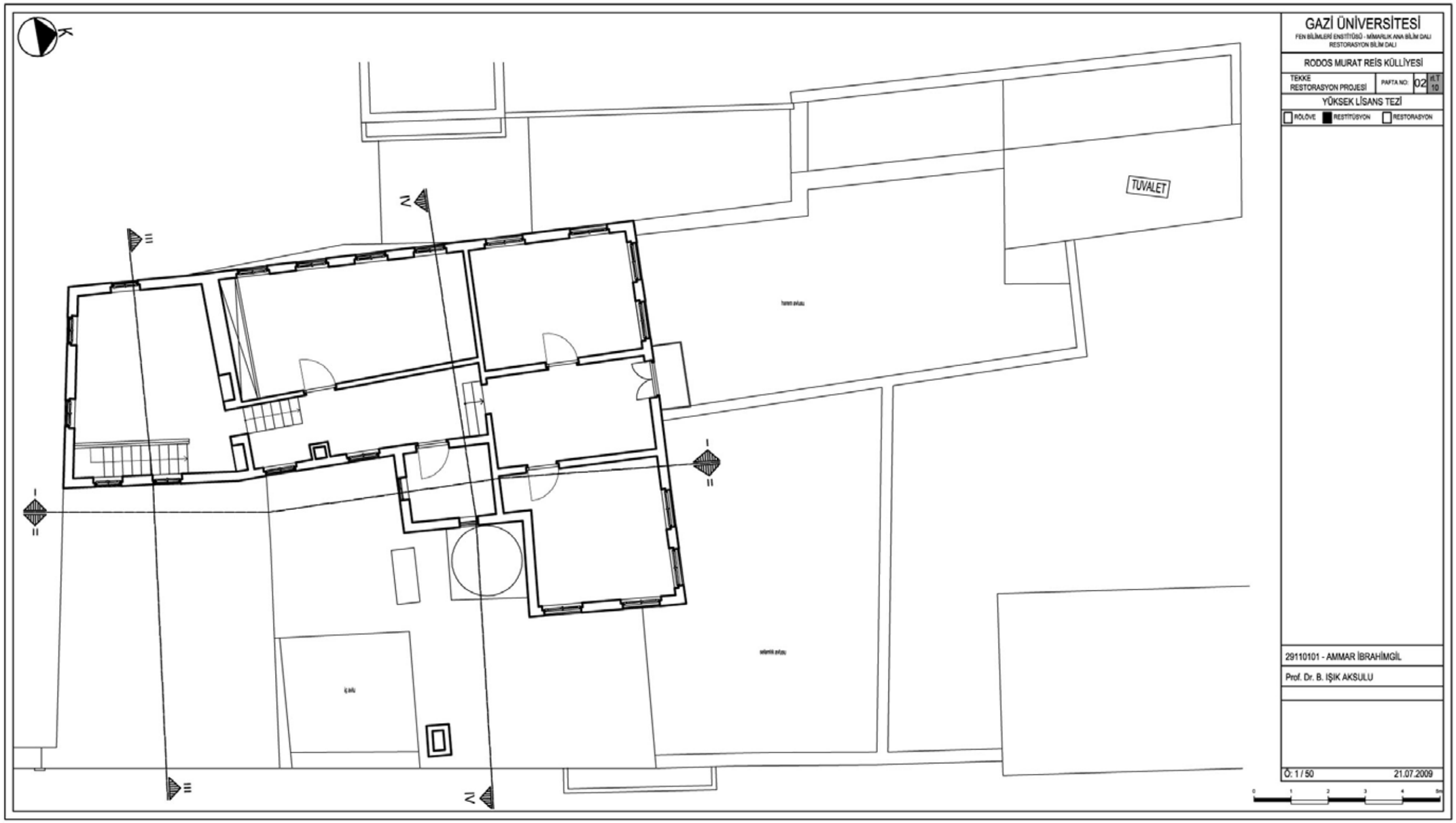

Şekil 4.31. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

Şekil 4.32. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

Şekil 4.33. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

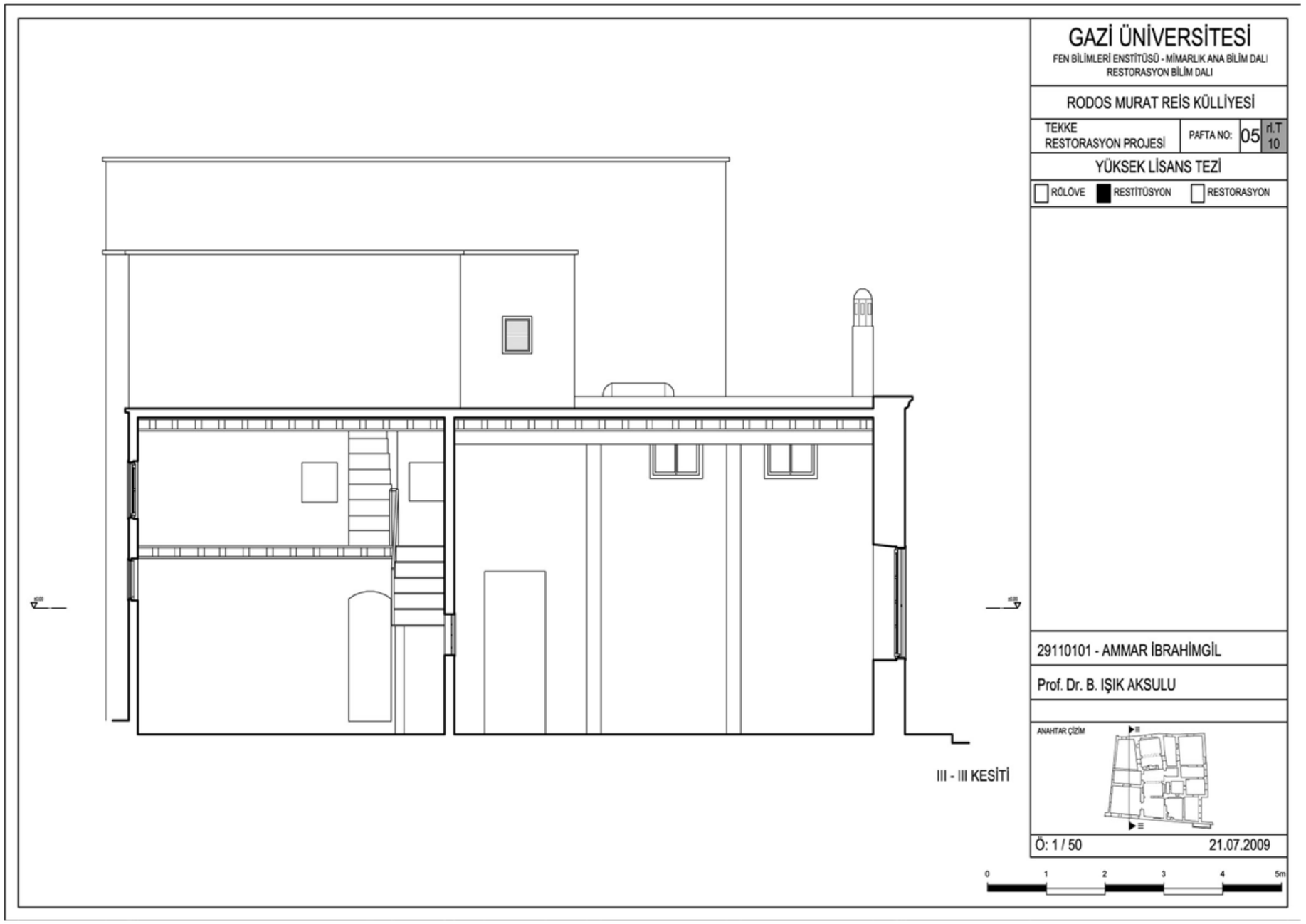

Şekil 4.34. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

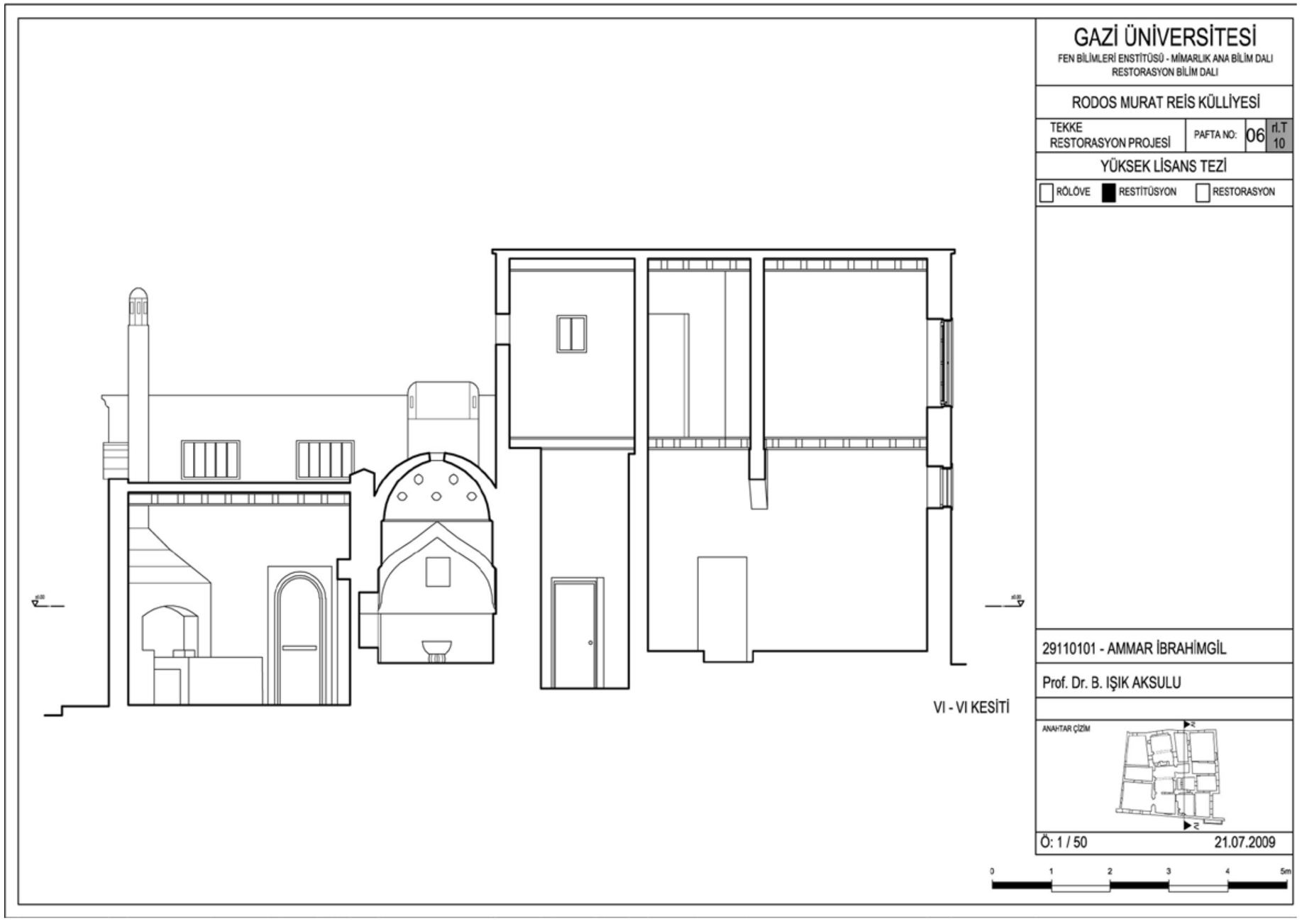

Şekil 4.35. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

Şekil 4.36. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

Şekil 4.37. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

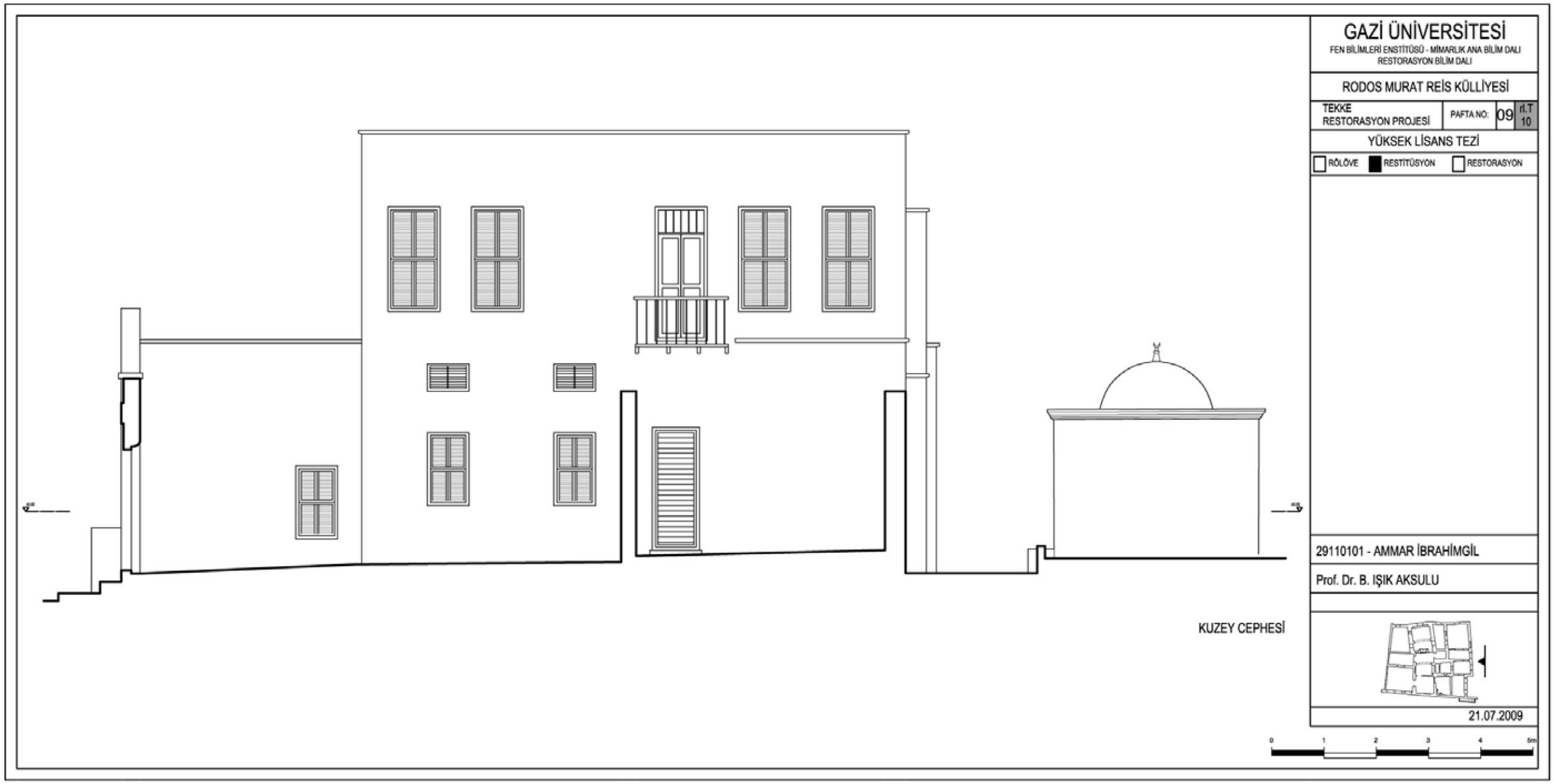

Şekil 4.38. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

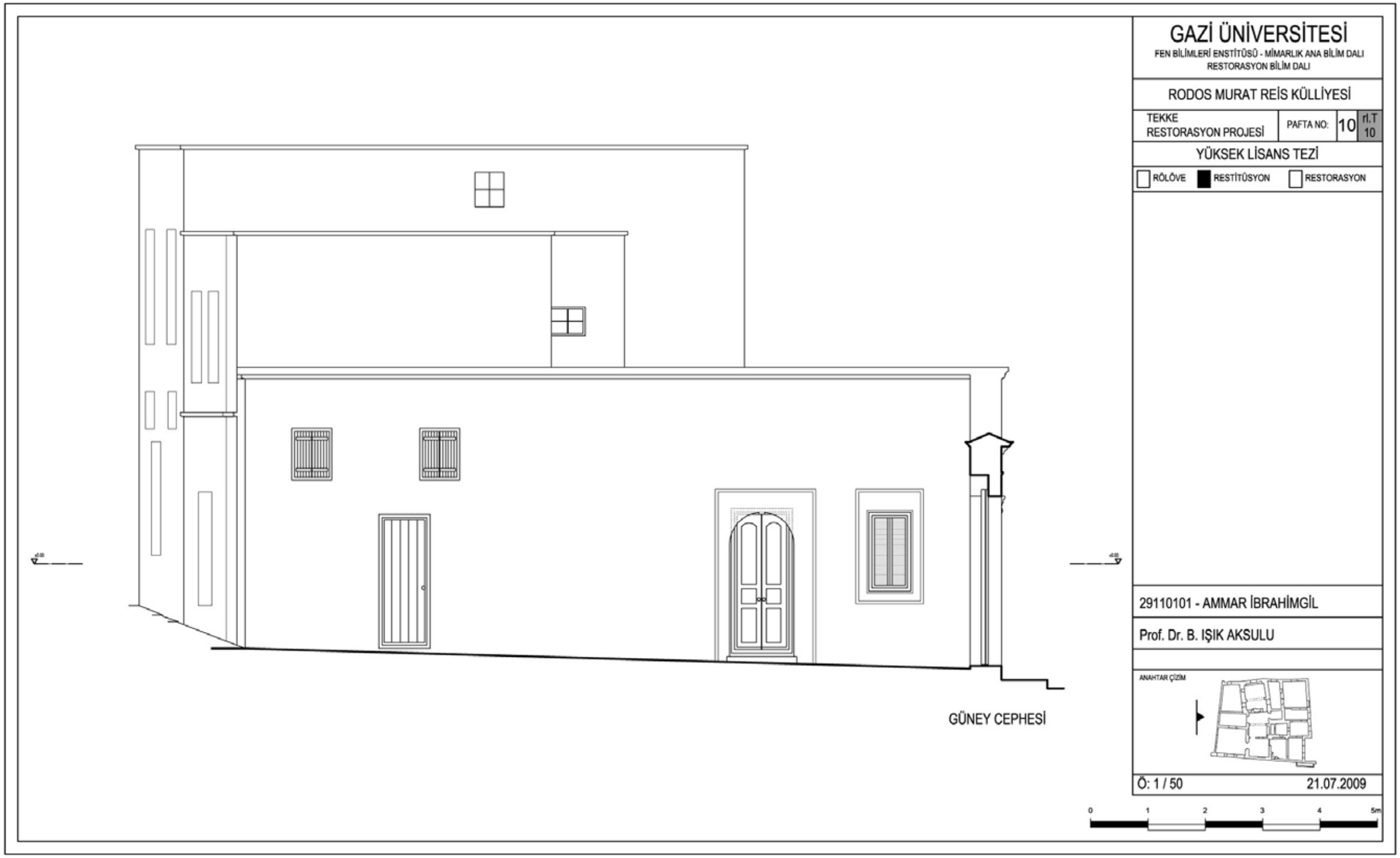

Şekil 4.39. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

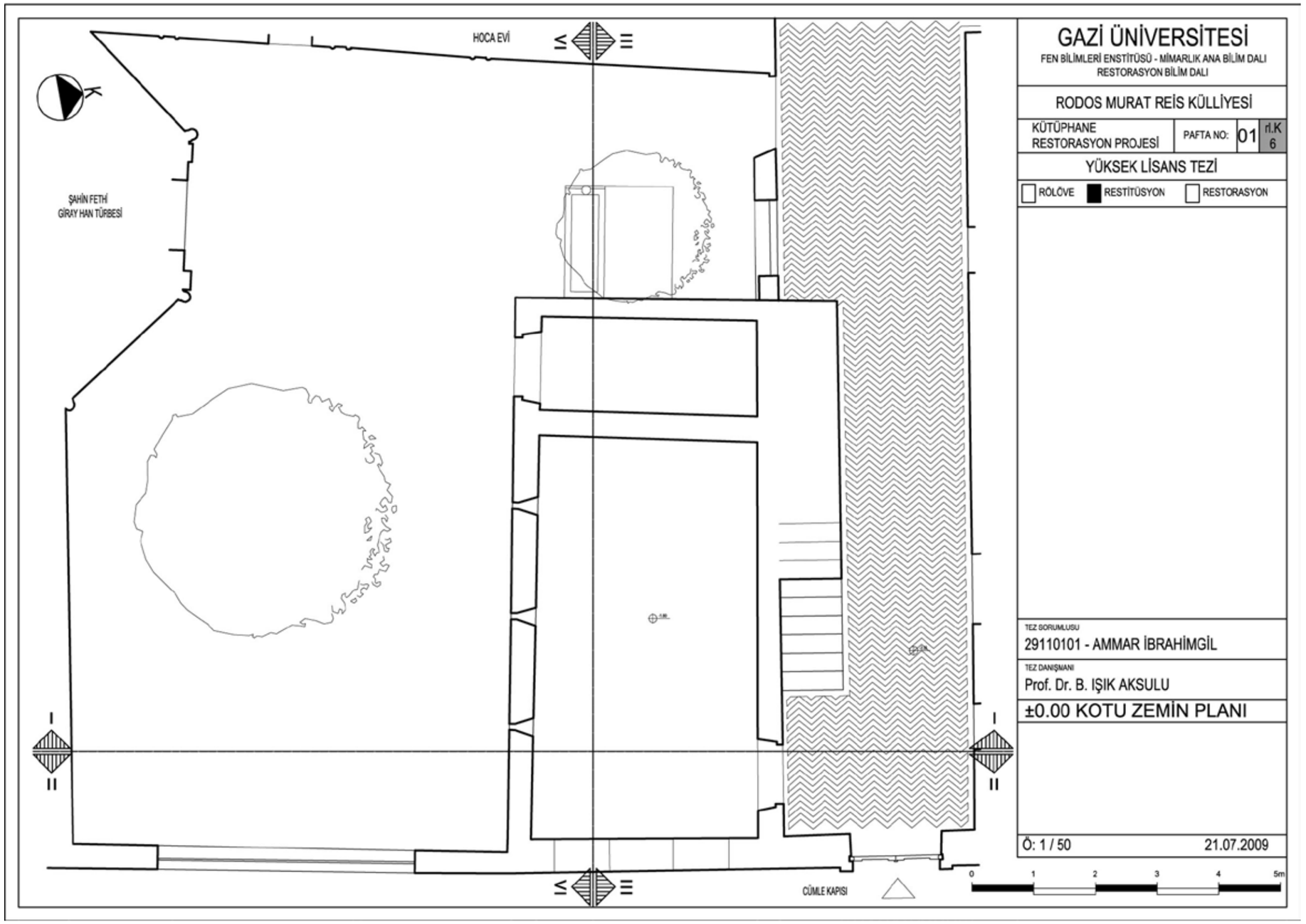

Şekil 4.40. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

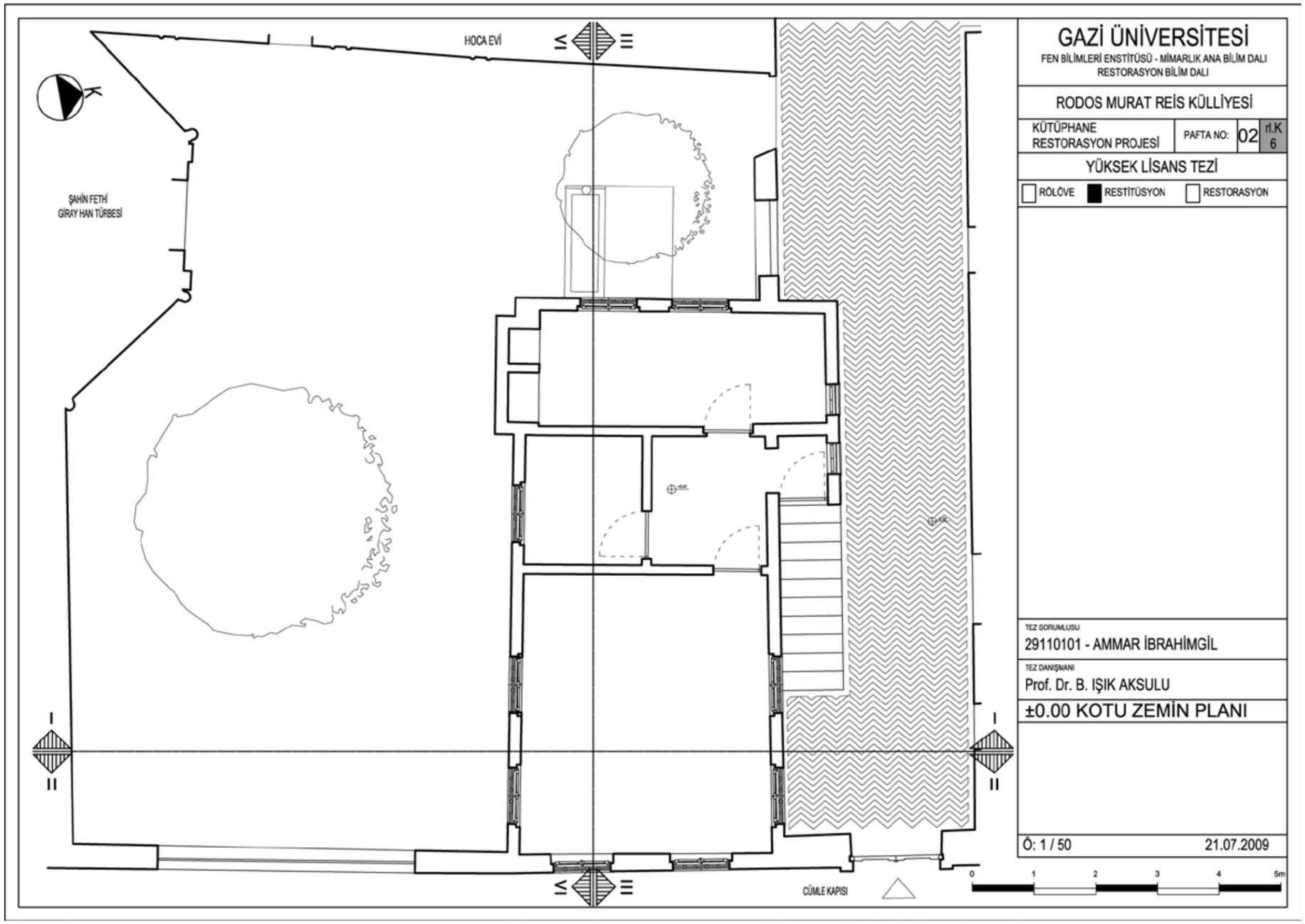

Şekil 4.41. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

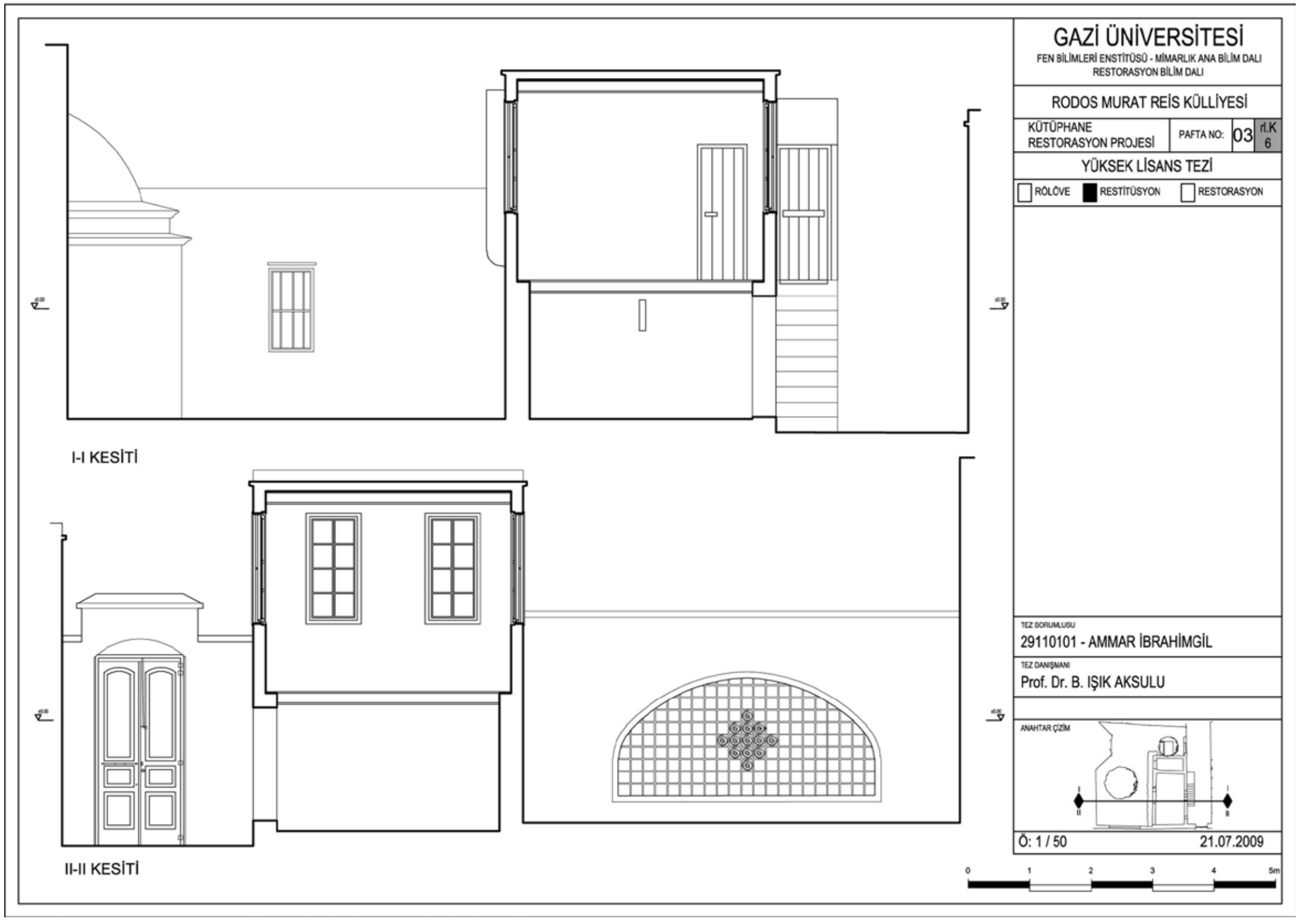

Şekil 4.42. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

Şekil 4.43. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

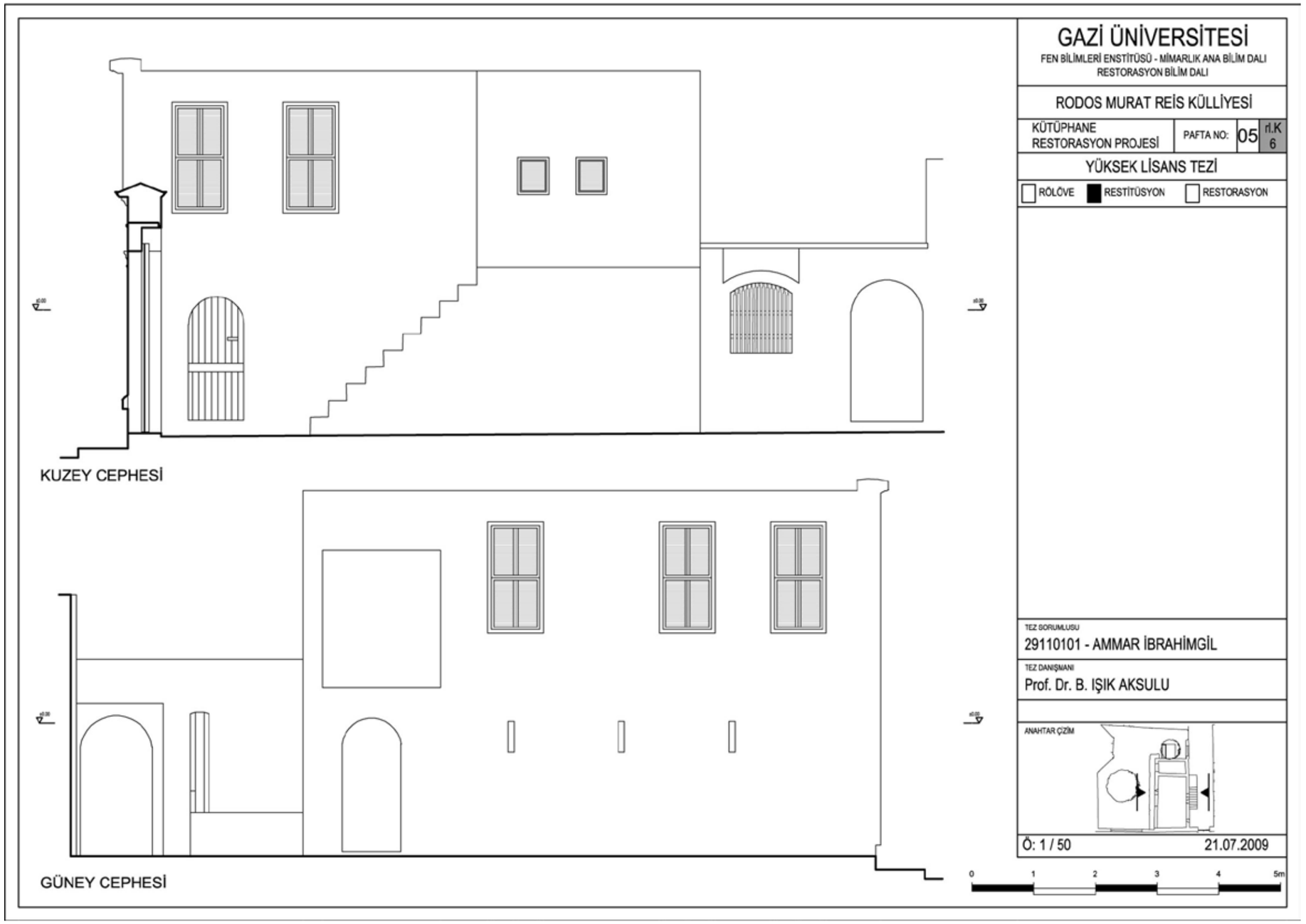

Şekil 4.44. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

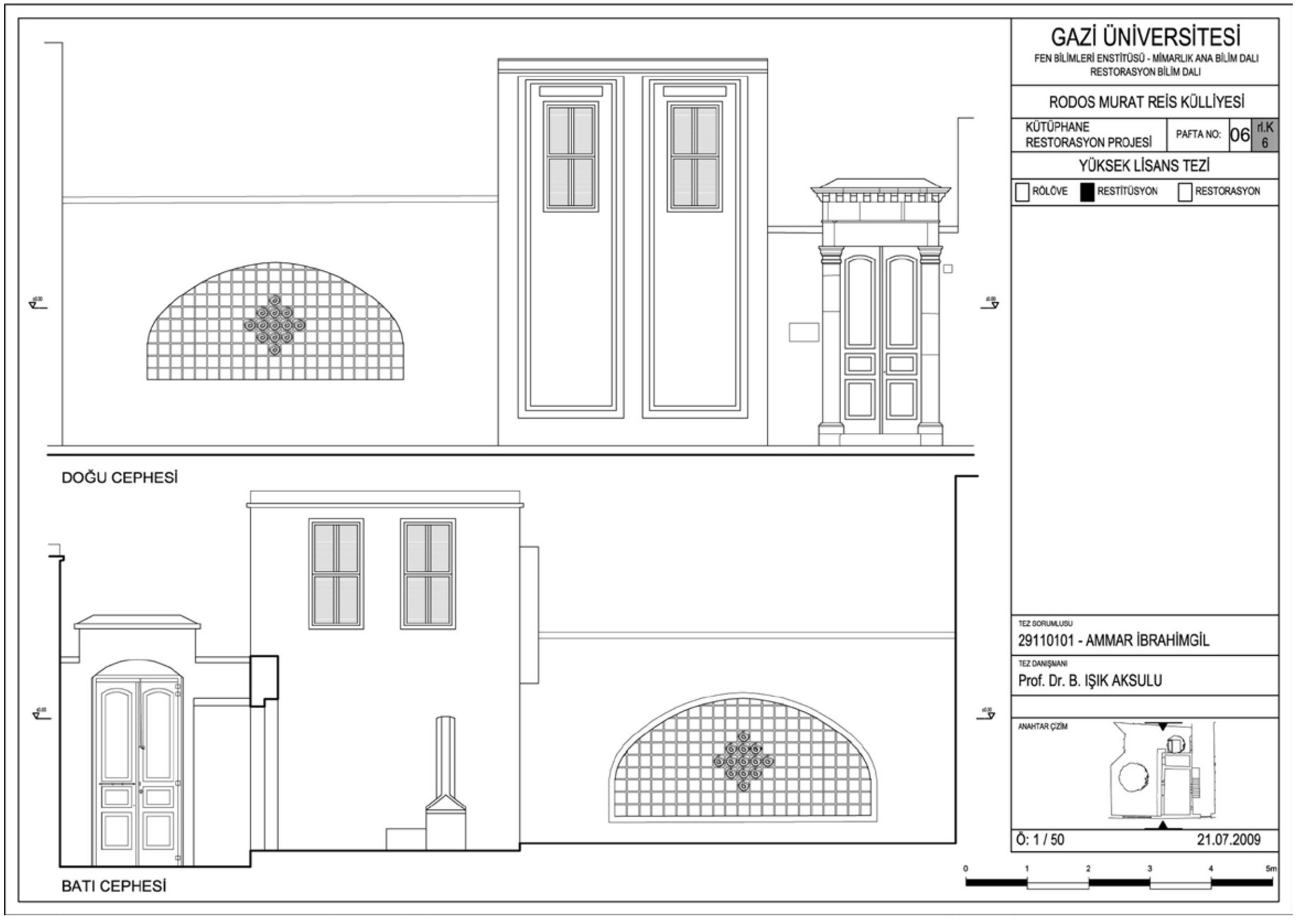

Şekil 4.45. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-4 (Devam) Restitüsyon Paftaları

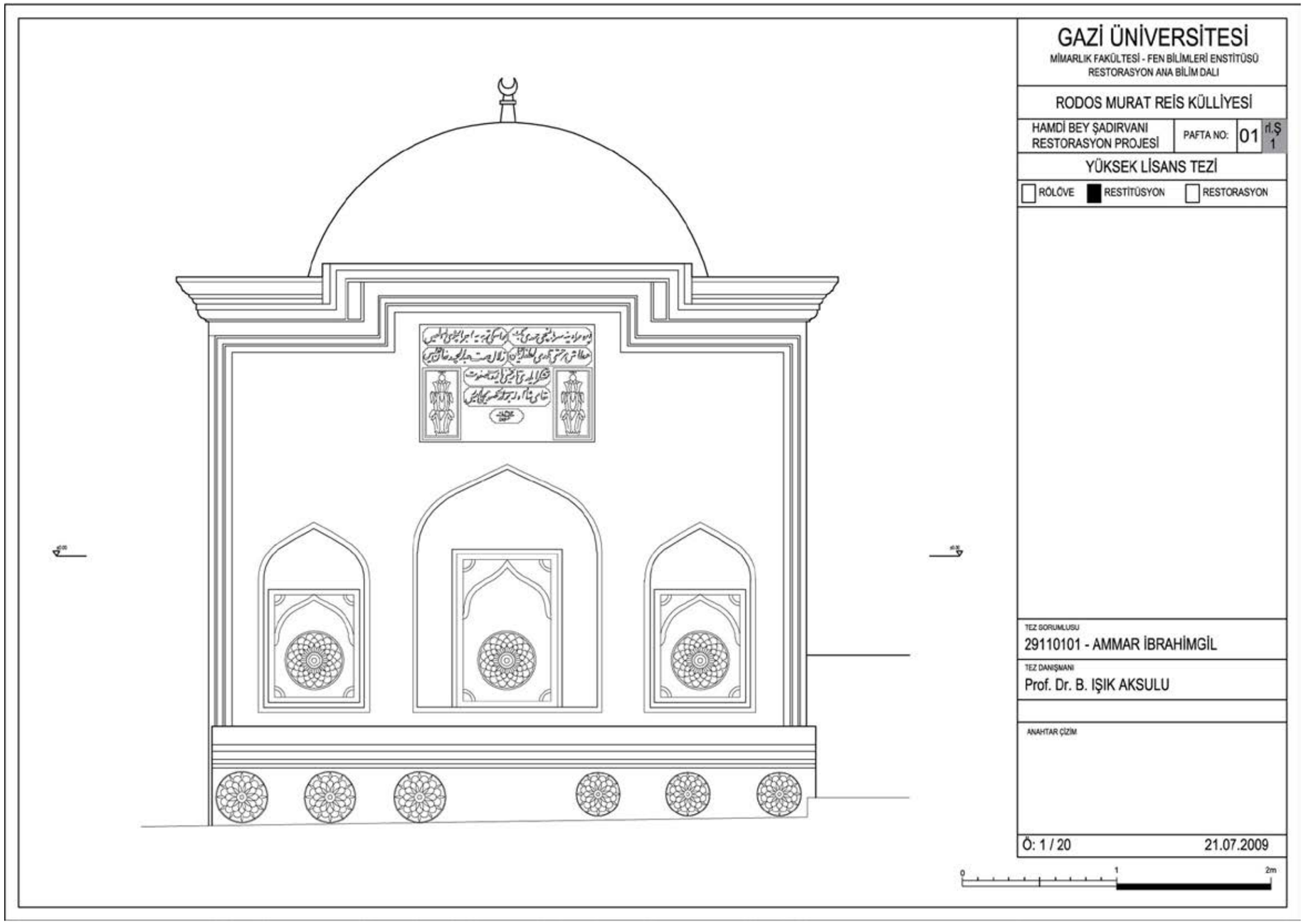

Şekil 4.46. Murat Reis Külliyesi, Hamdi Bey Çeşmesi

EK-5 Kaynak Kullanım Paftaları

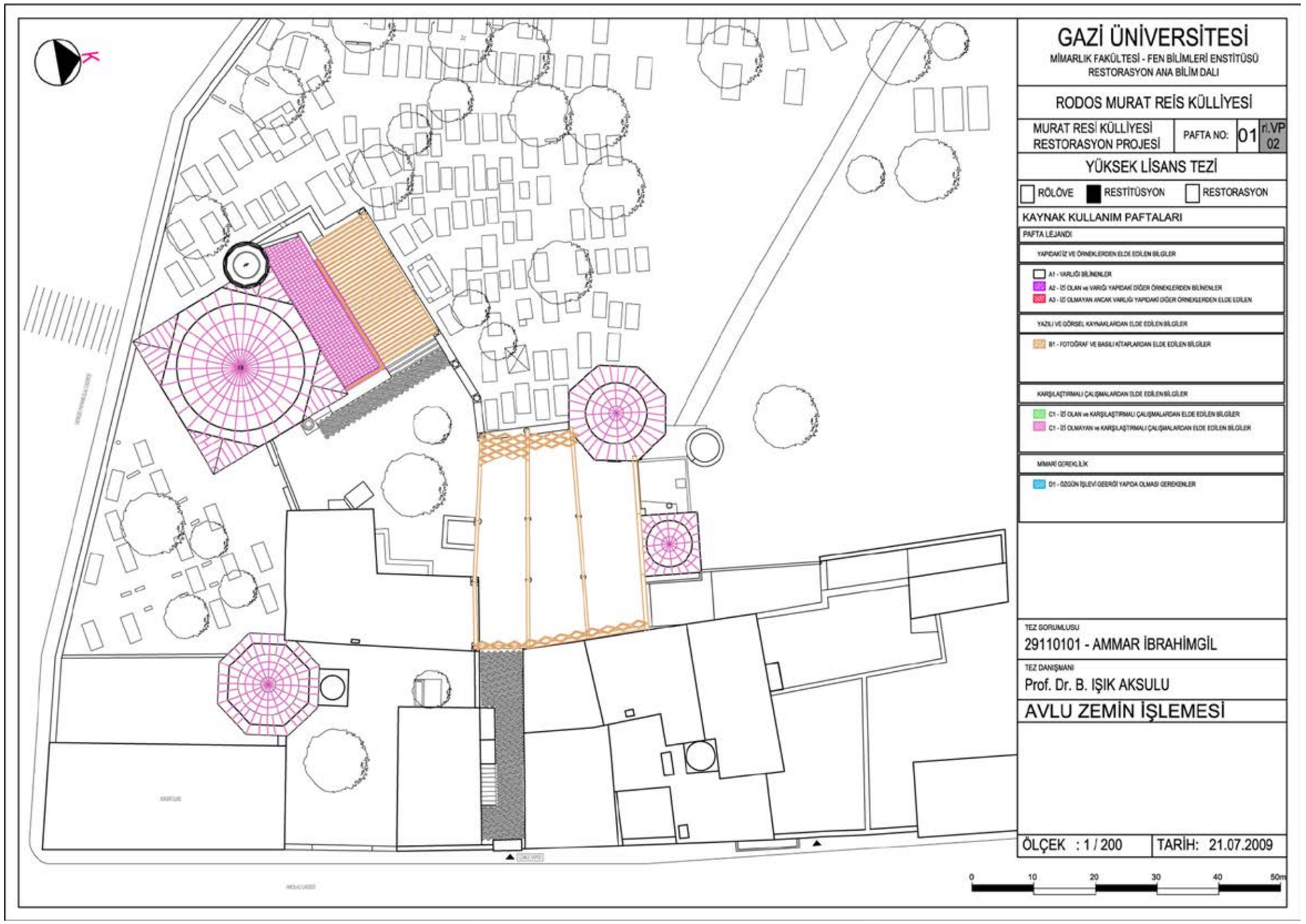

Şekil 5.1. Murat Reis Külliyesi, Vaziyet Planı

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

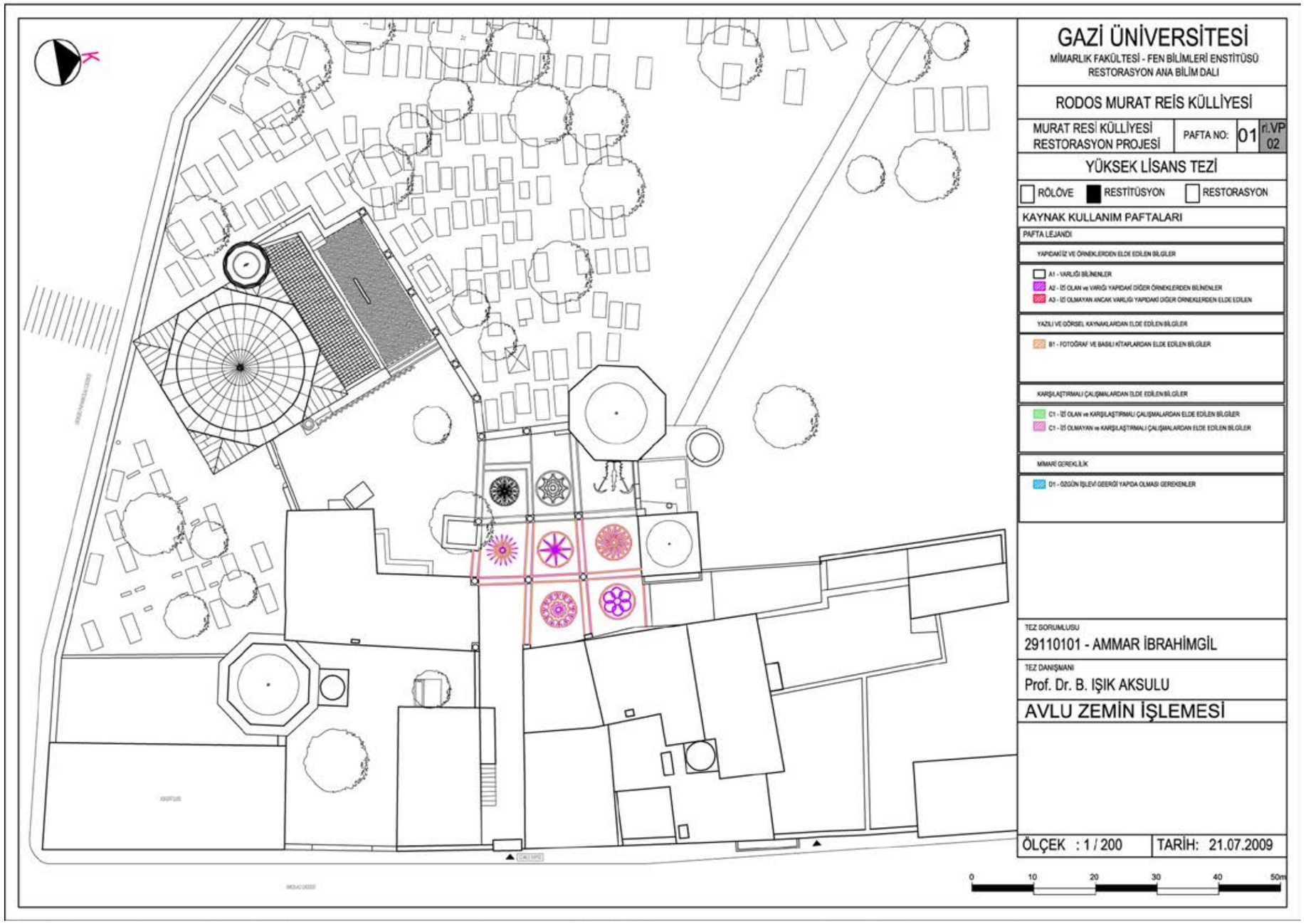

Şekil 5.2. Murat Reis Külliyesi, Vaziyet Planı

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

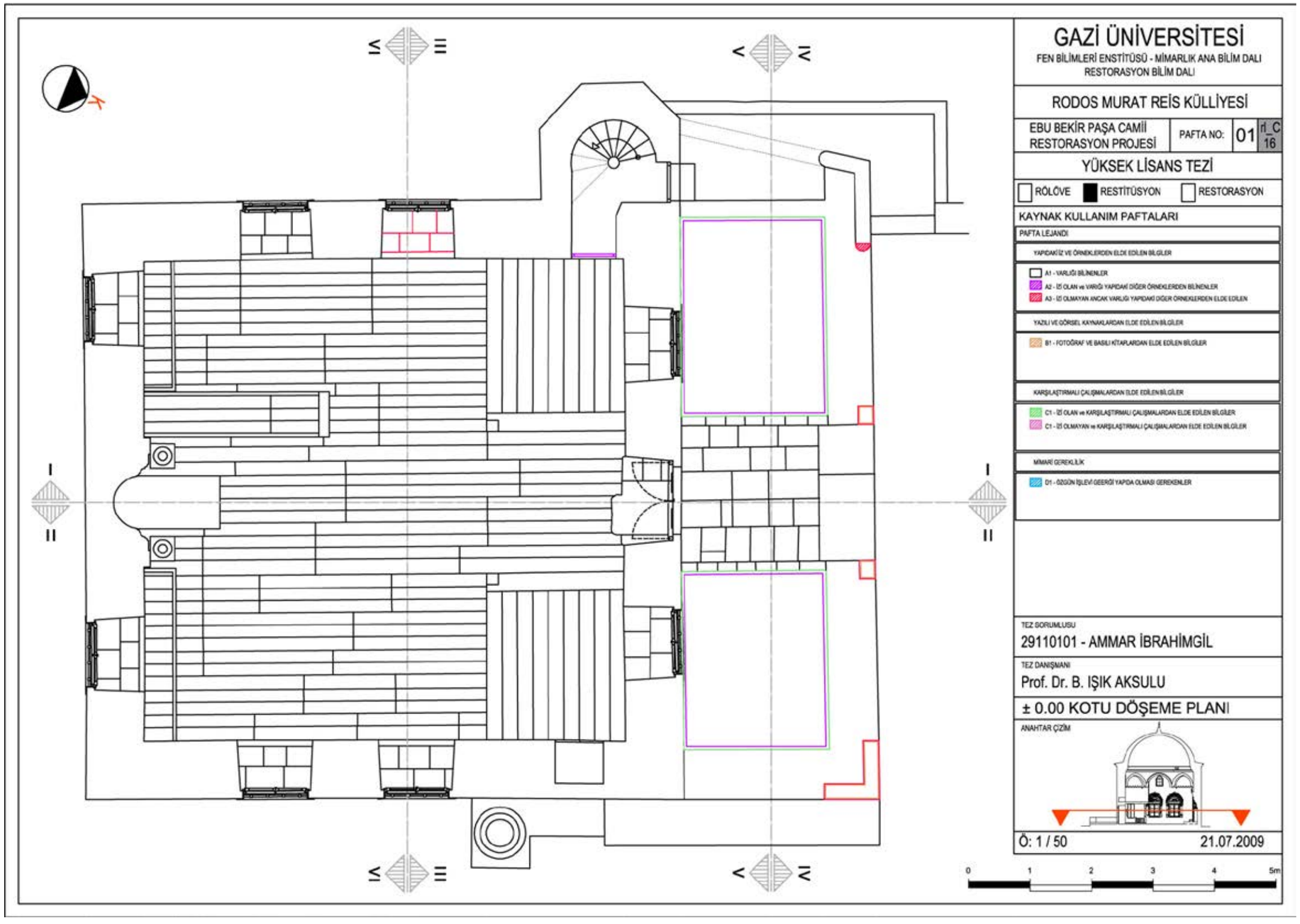

Şekil 5.3. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

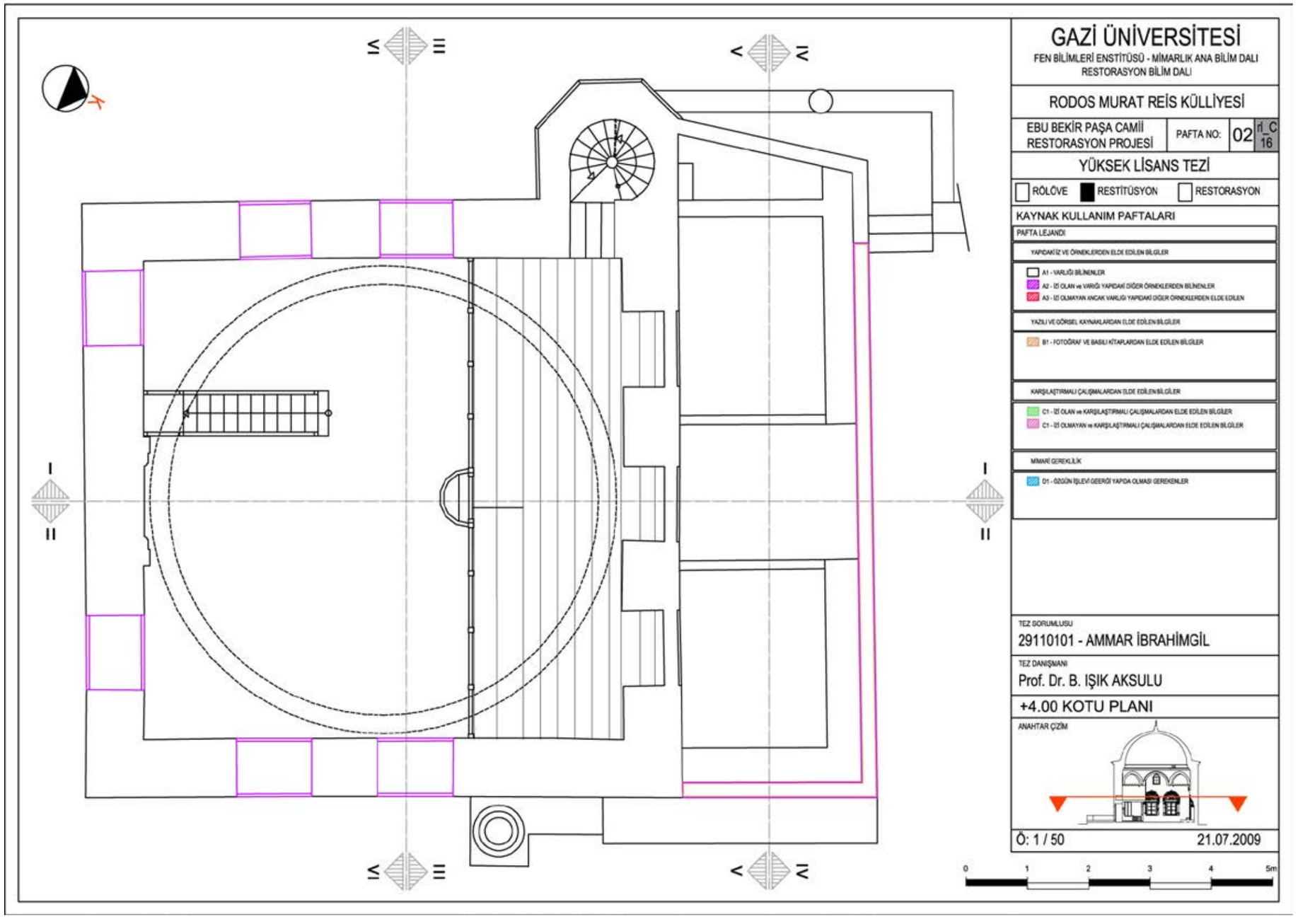

Şekil 5.4. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

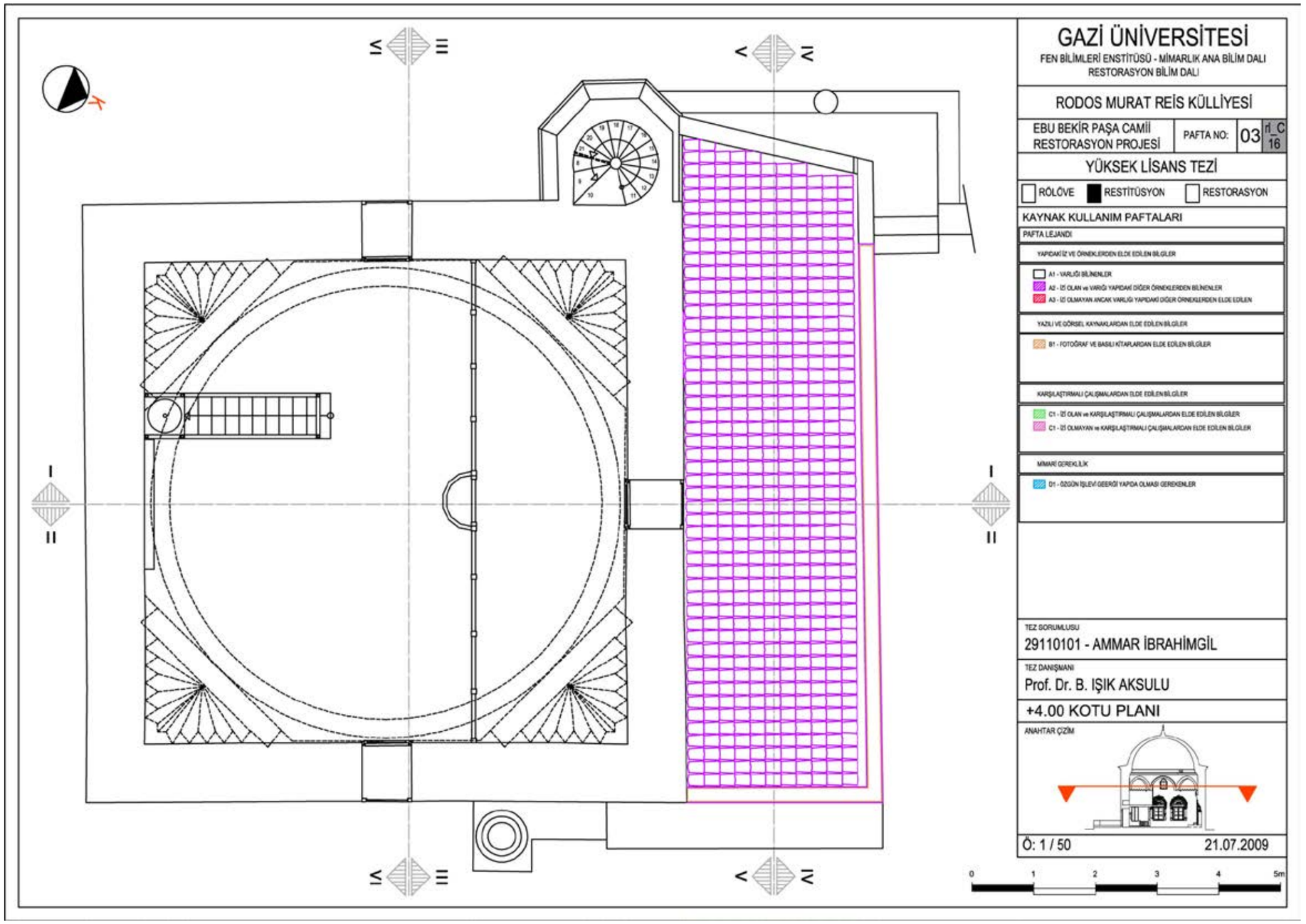

Şekil 5.5. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

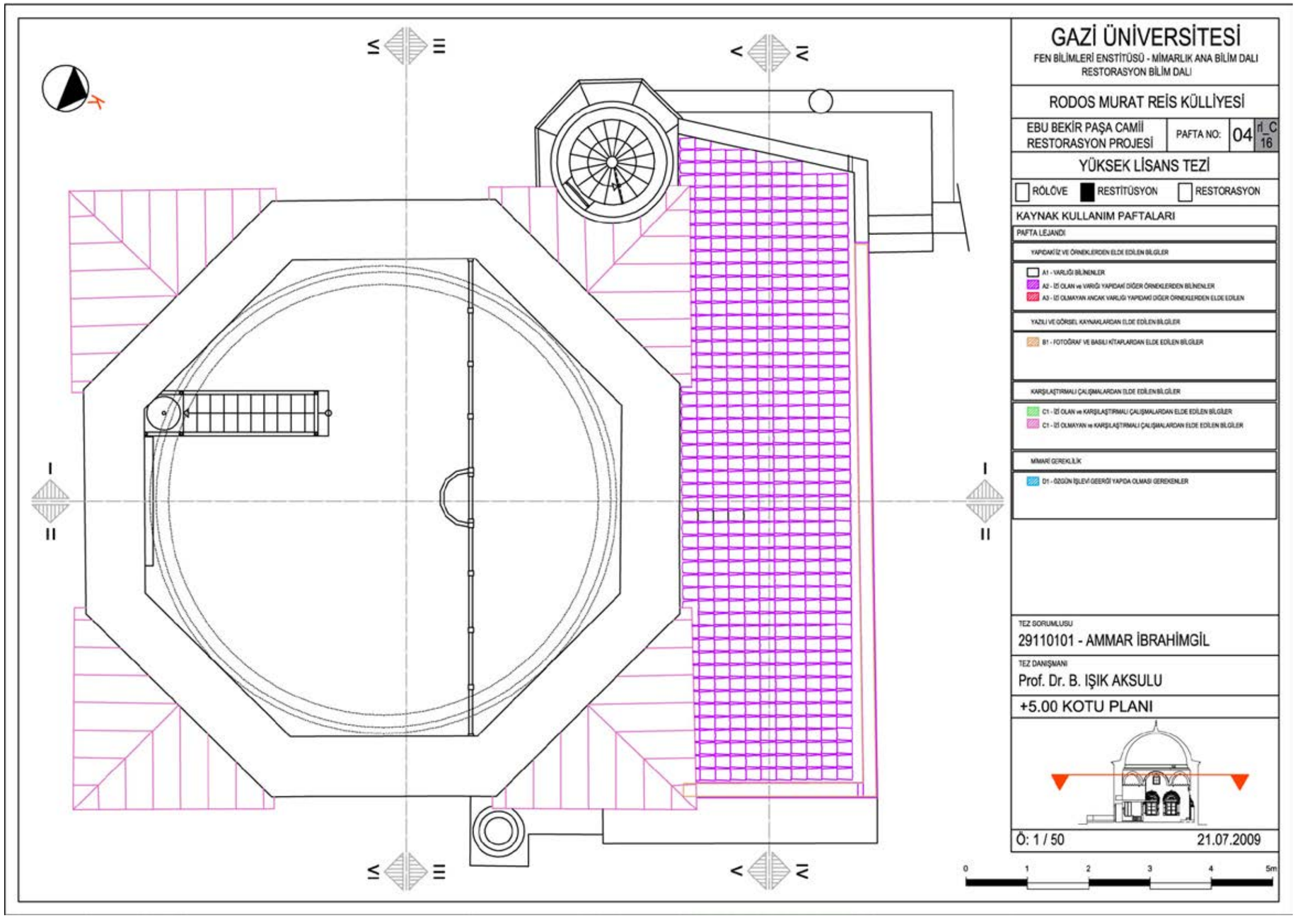

Şekil 5.6. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

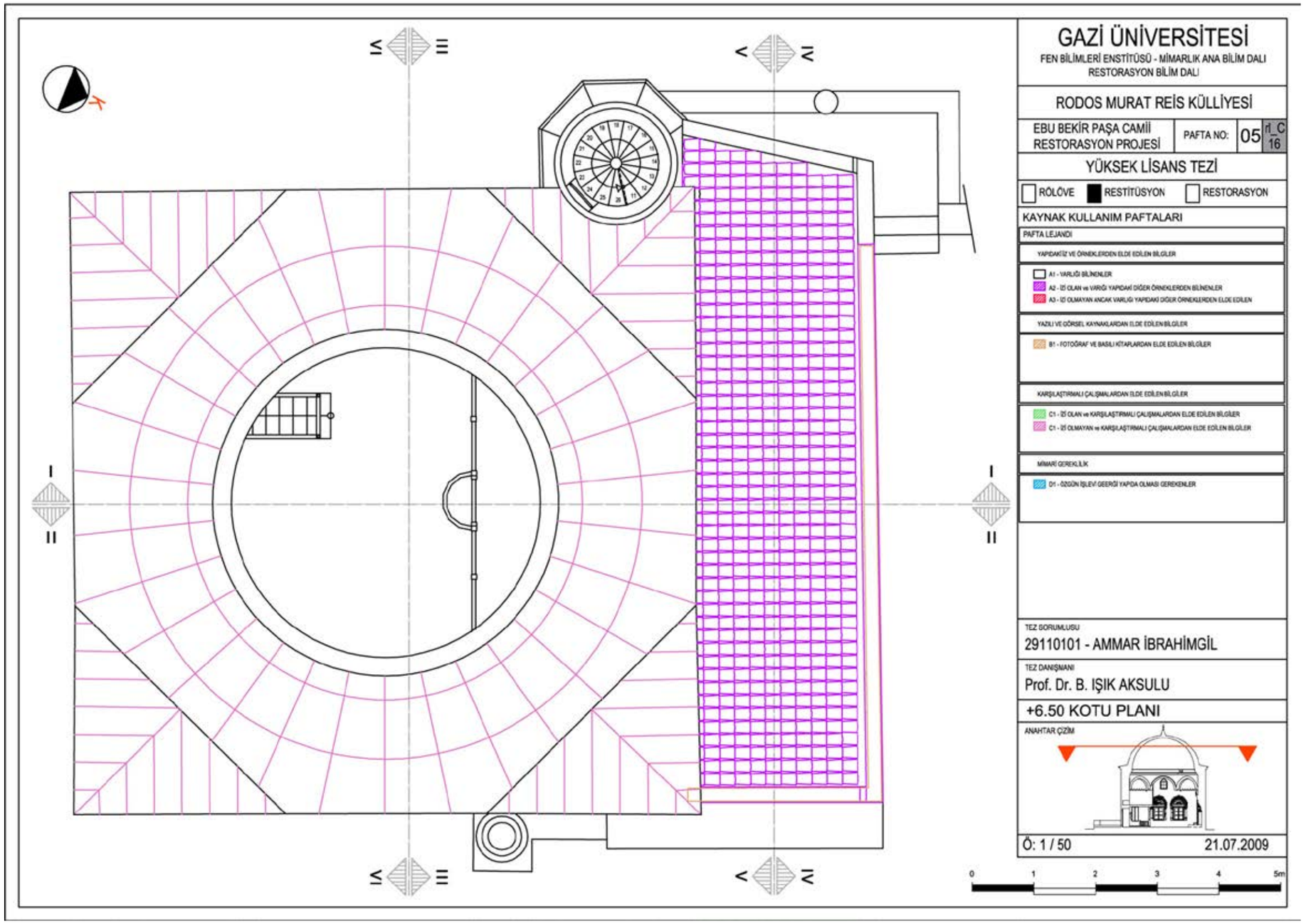

Şekil 5.7. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

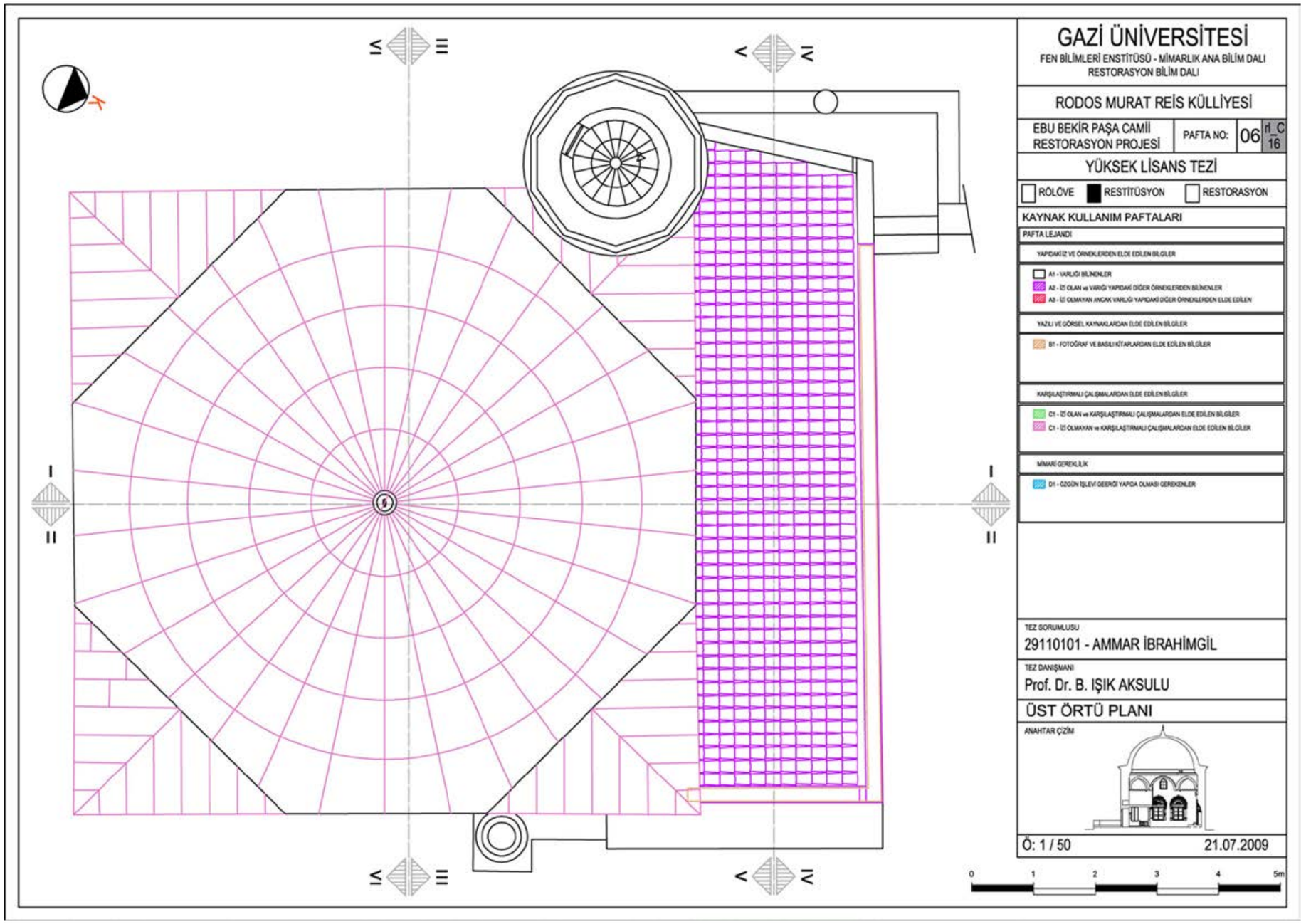

Şekil 5.8. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

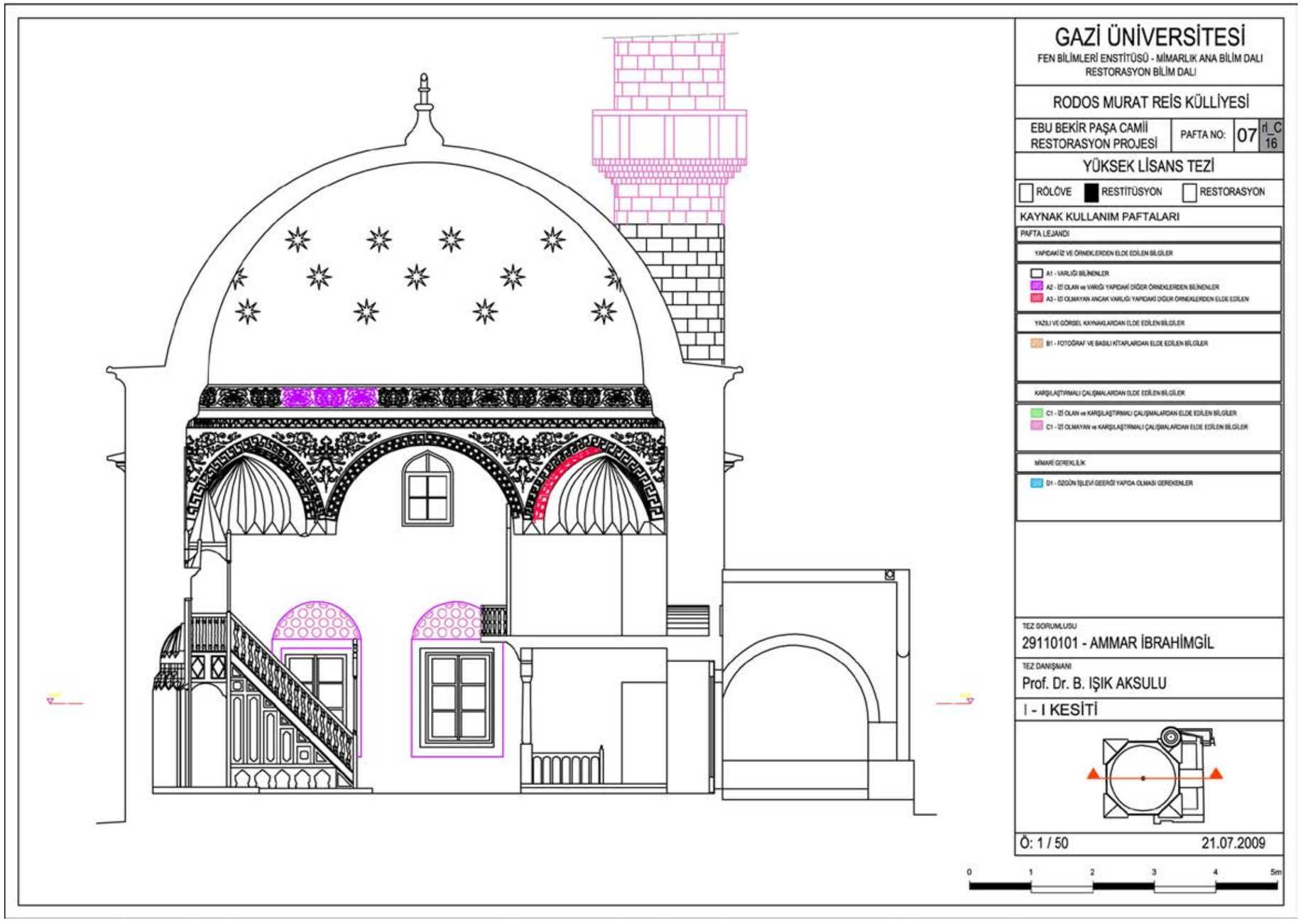

Şekil 5.9. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

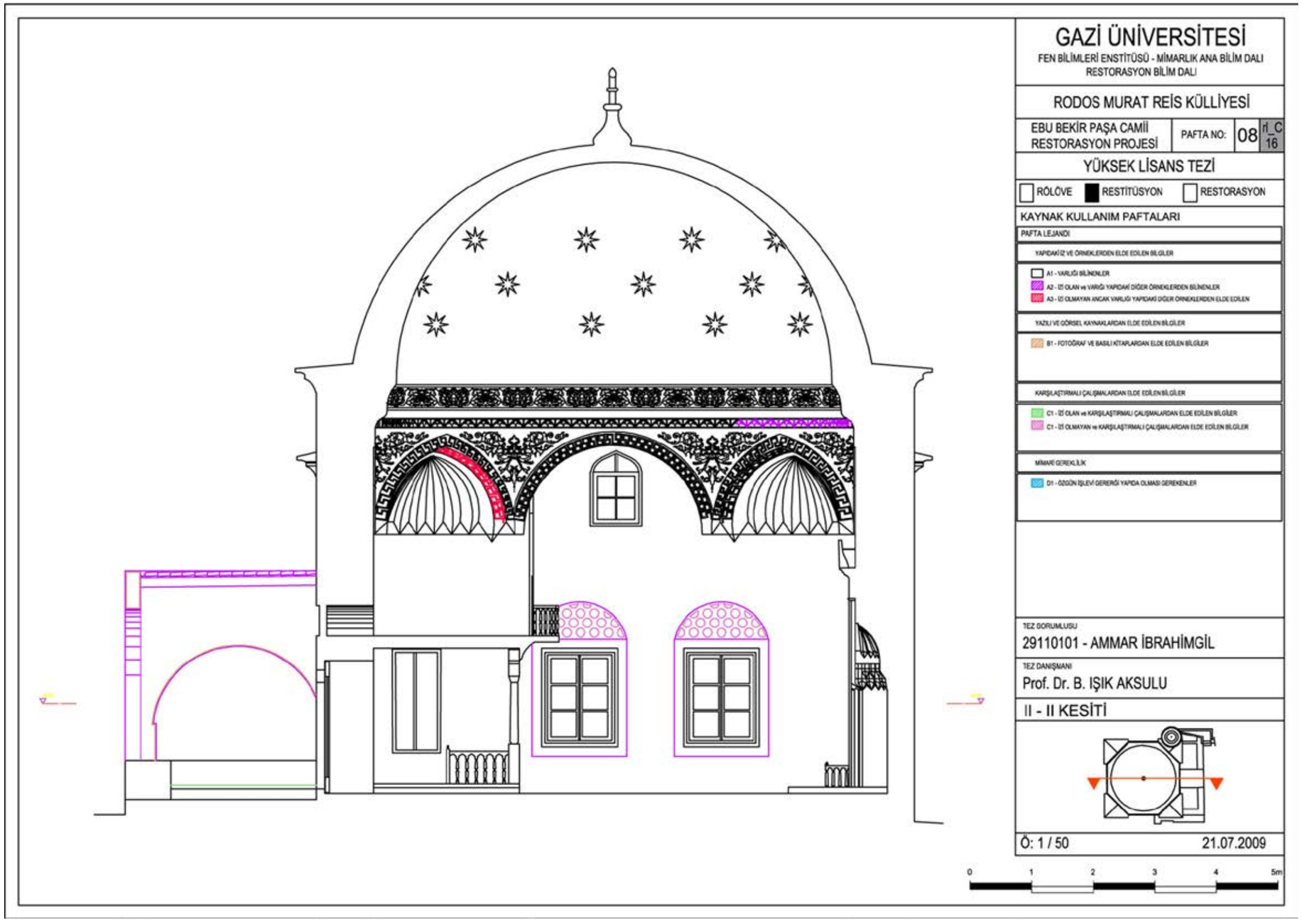

Şekil 5.10. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

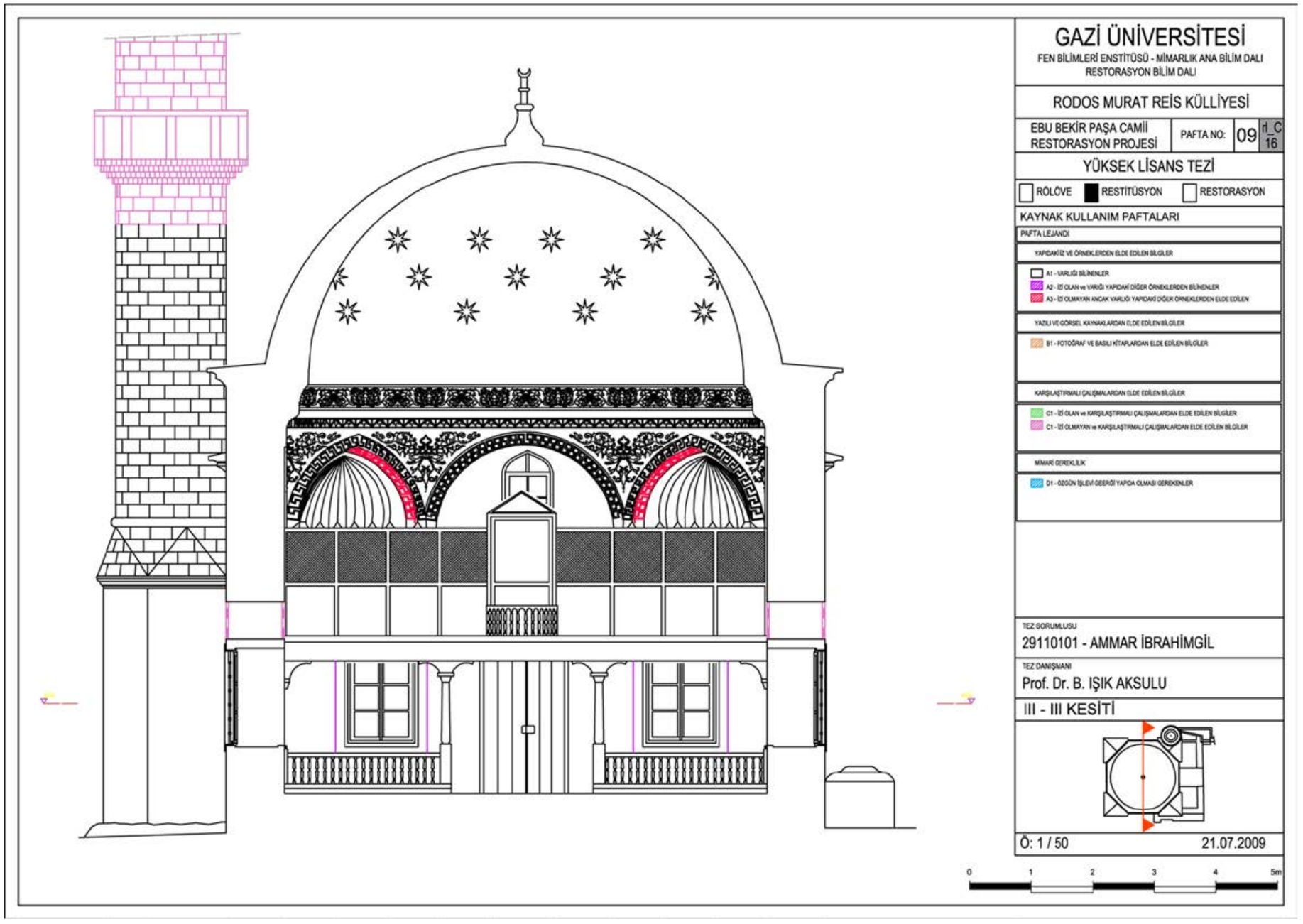

Şekil 5.11. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

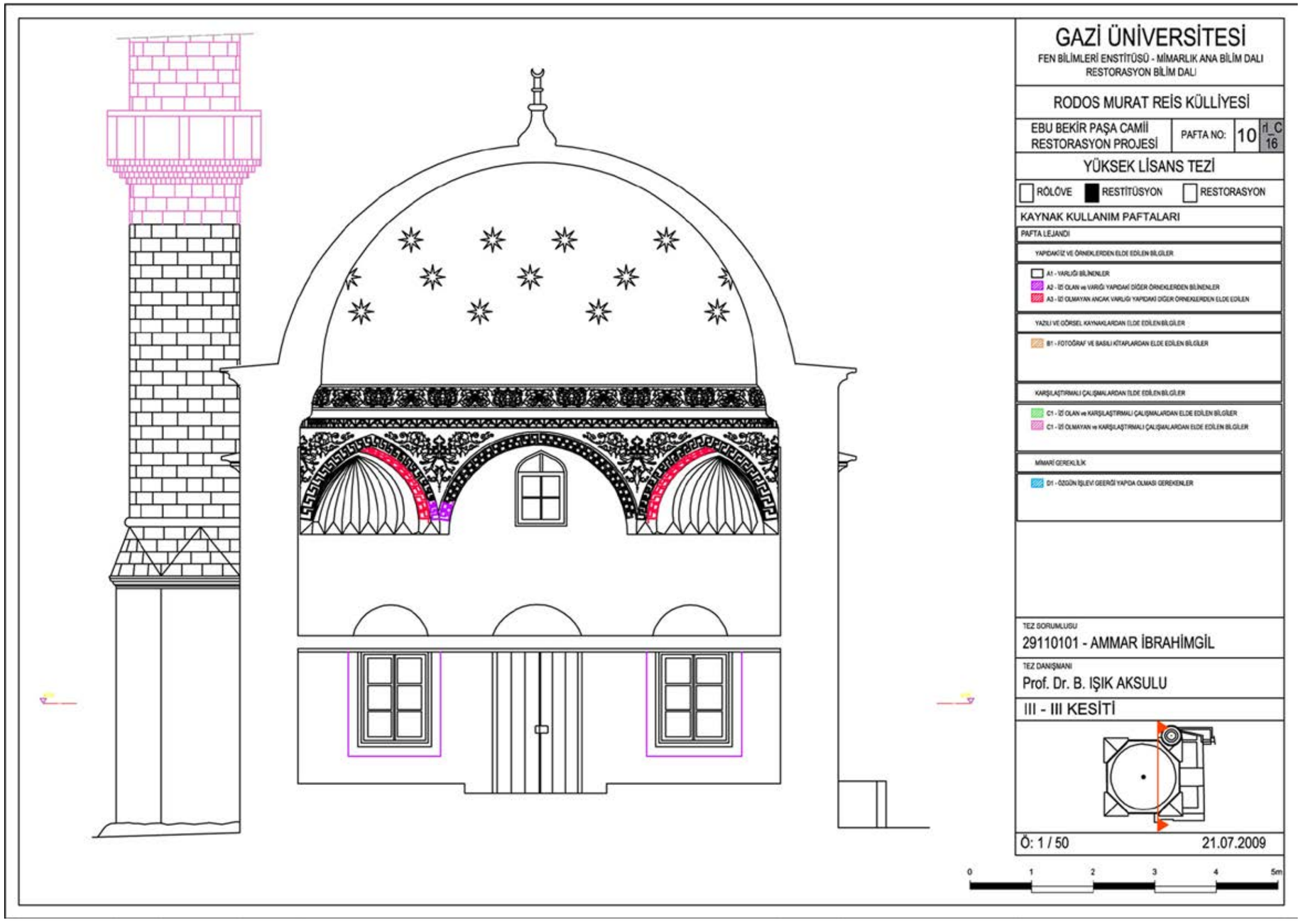

Şekil 5.12. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

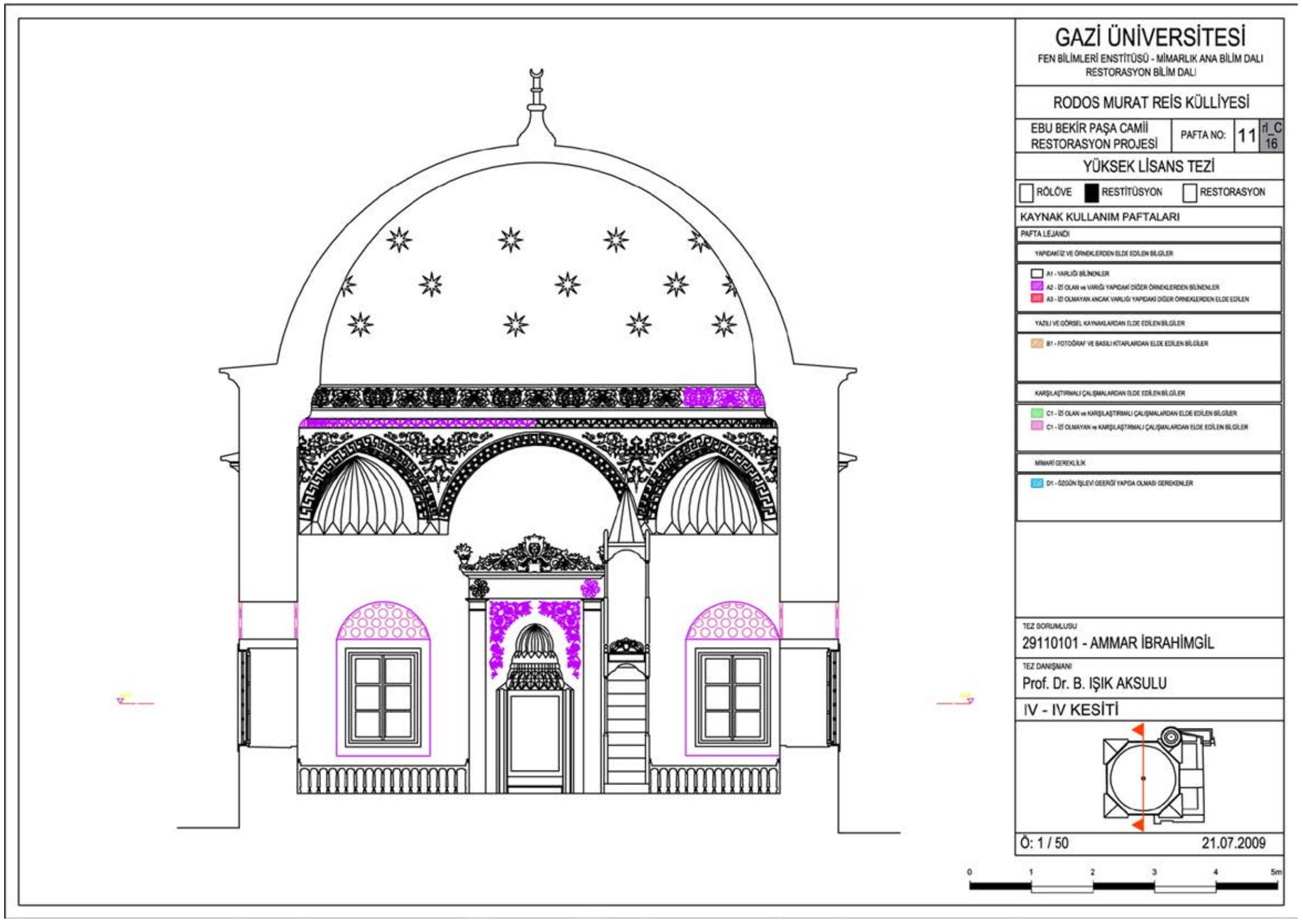

Şekil 5.13. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

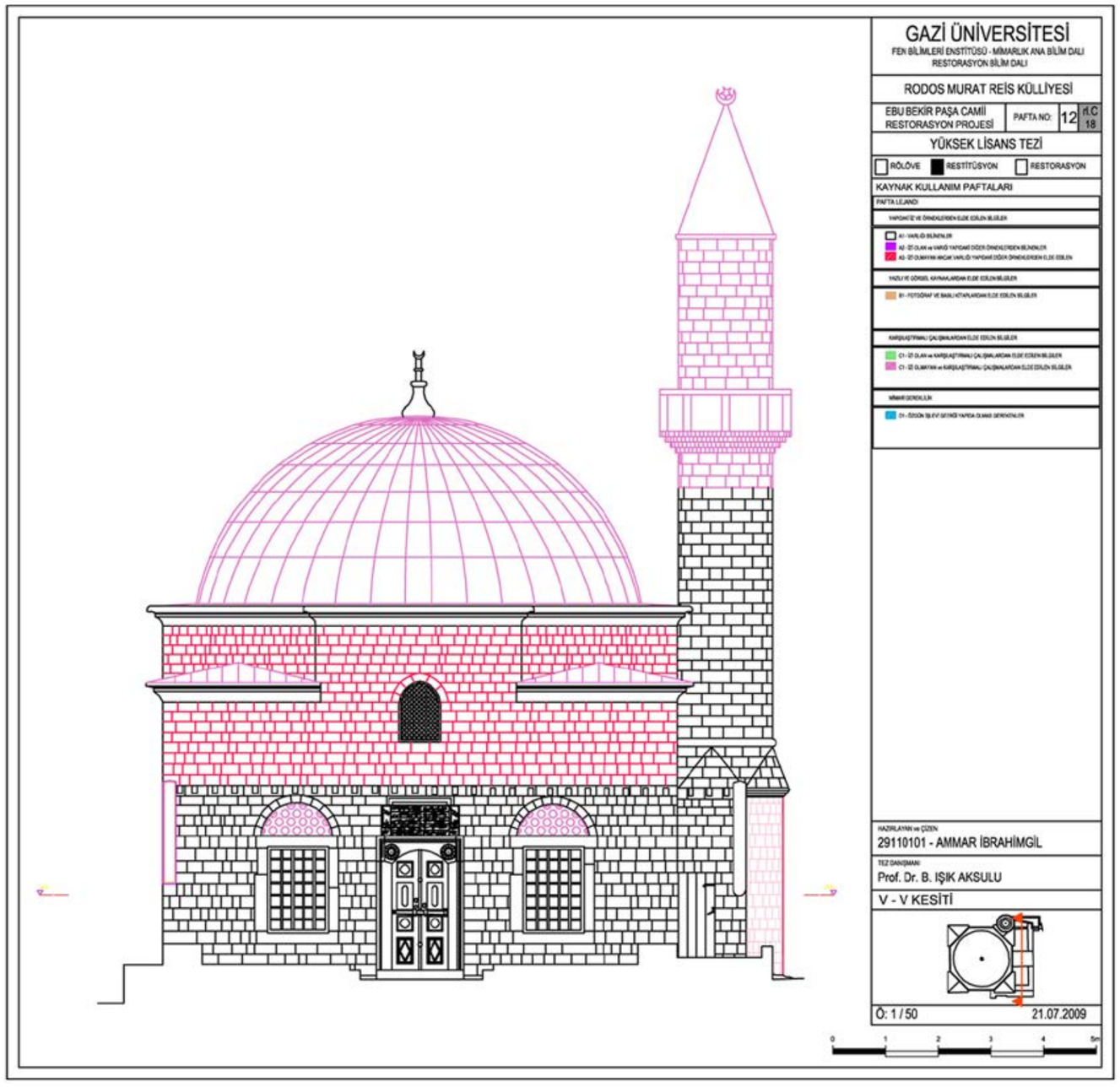

Şekil 5.14. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

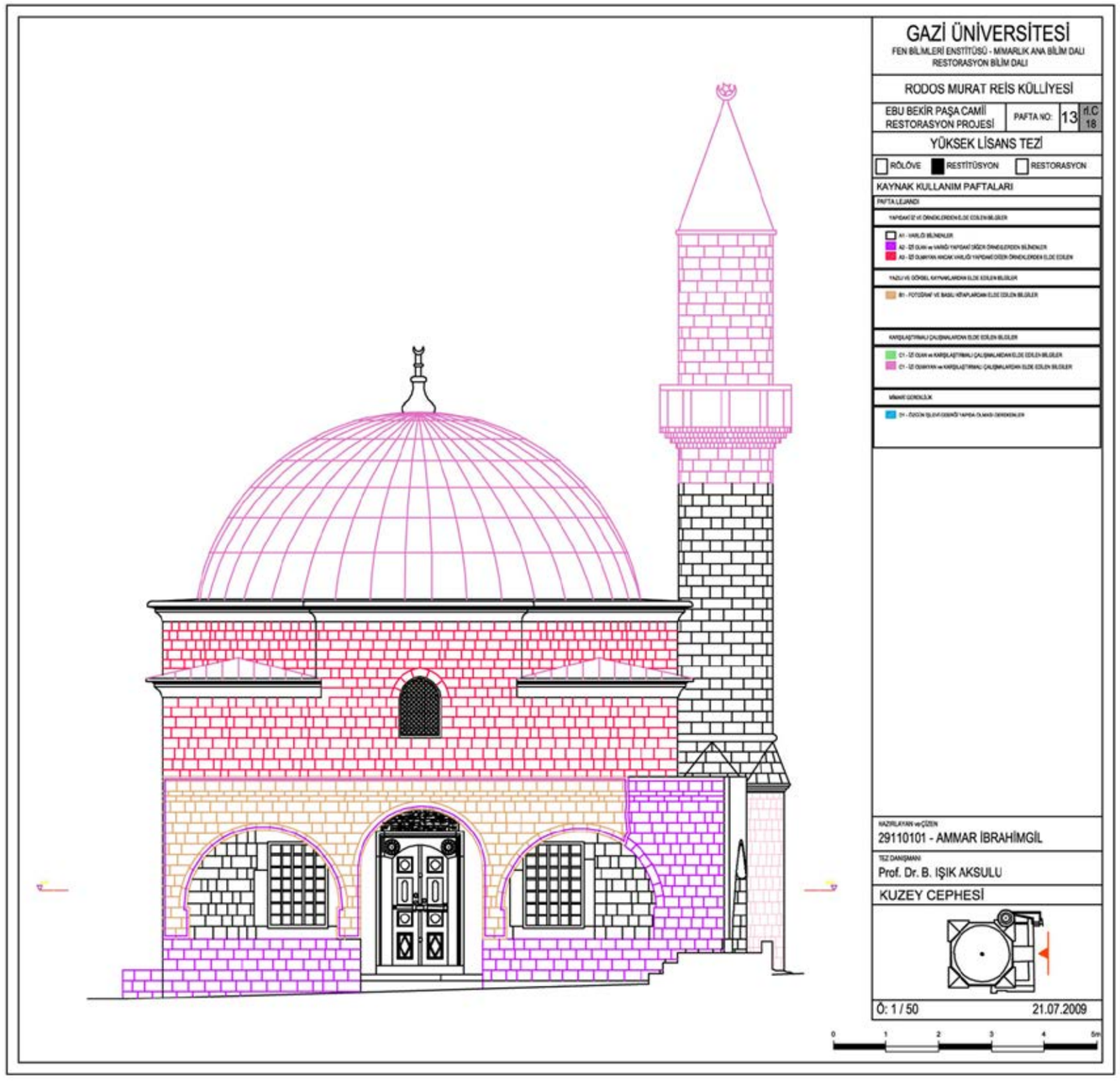

Şekil 5.15. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

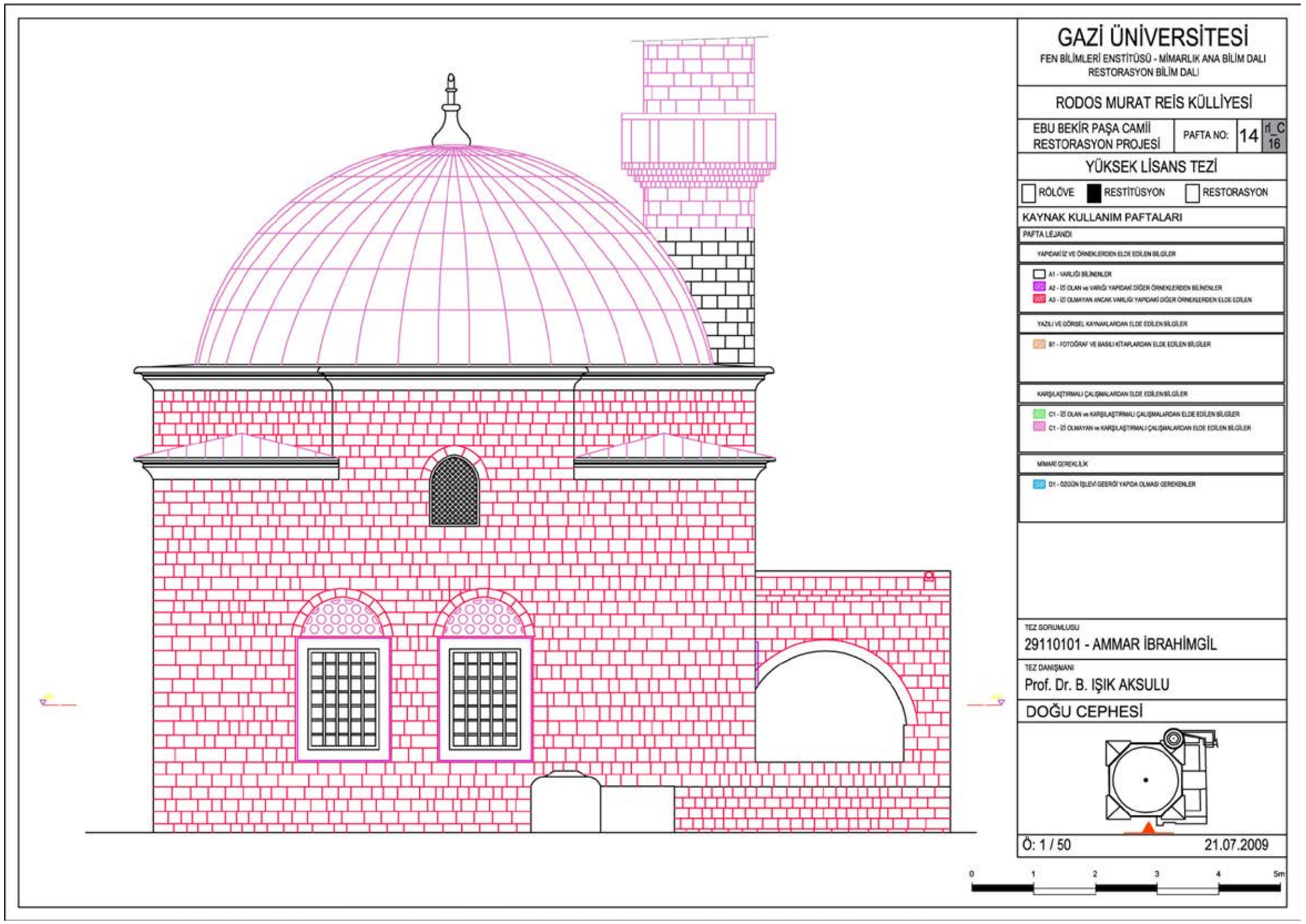

Şekil 5.16. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

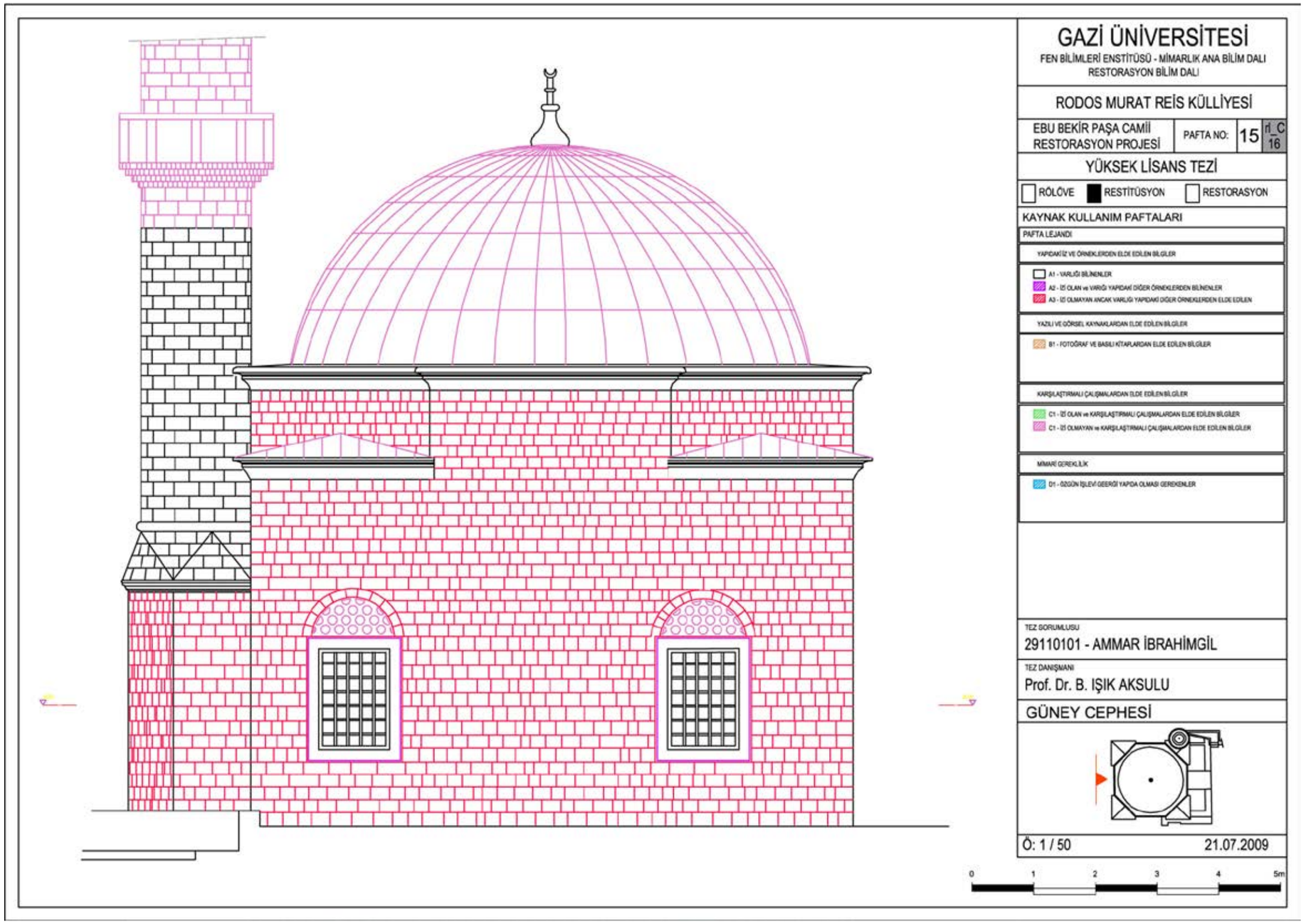

Şekil 5.17. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

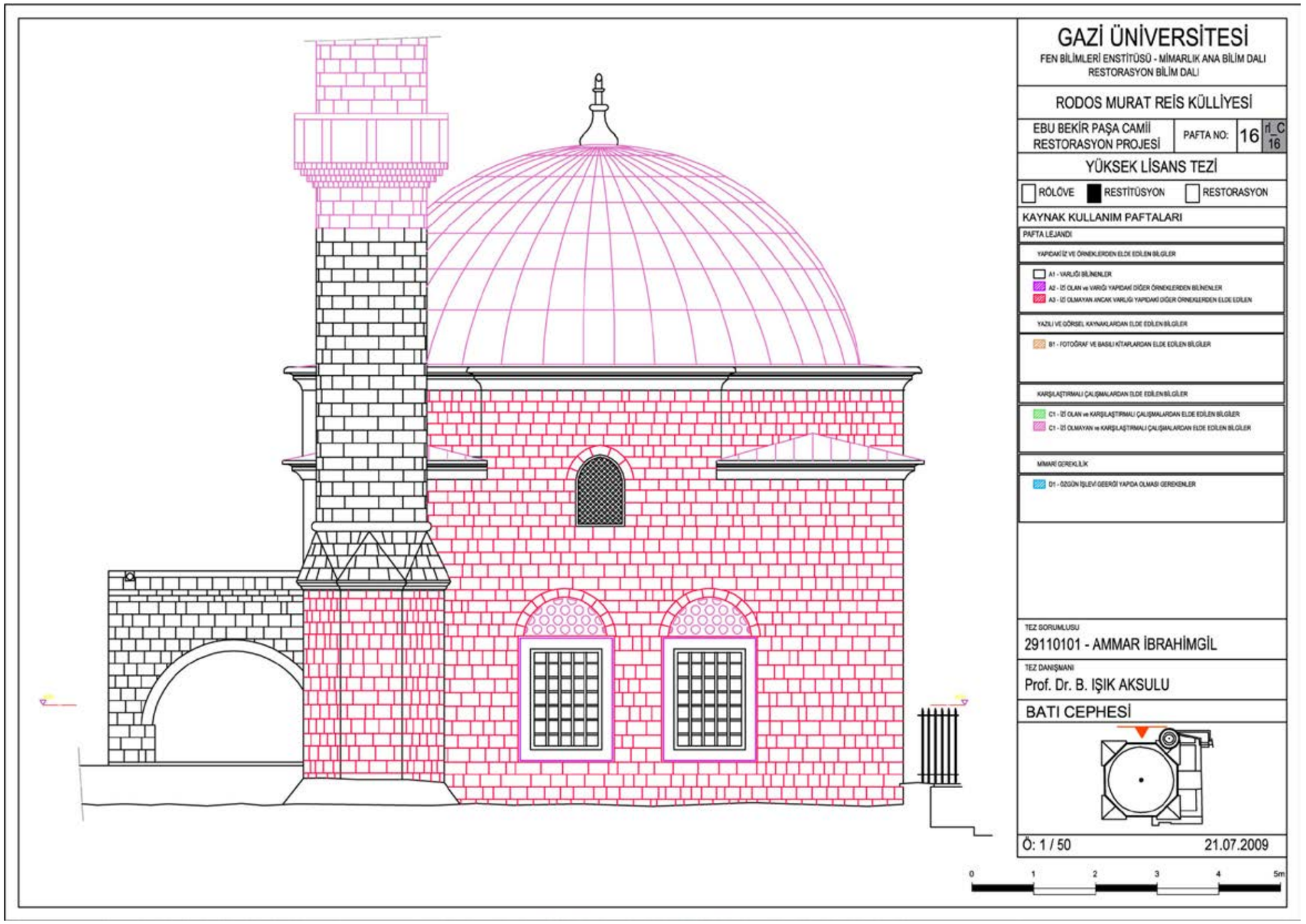

Şekil 5.18. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

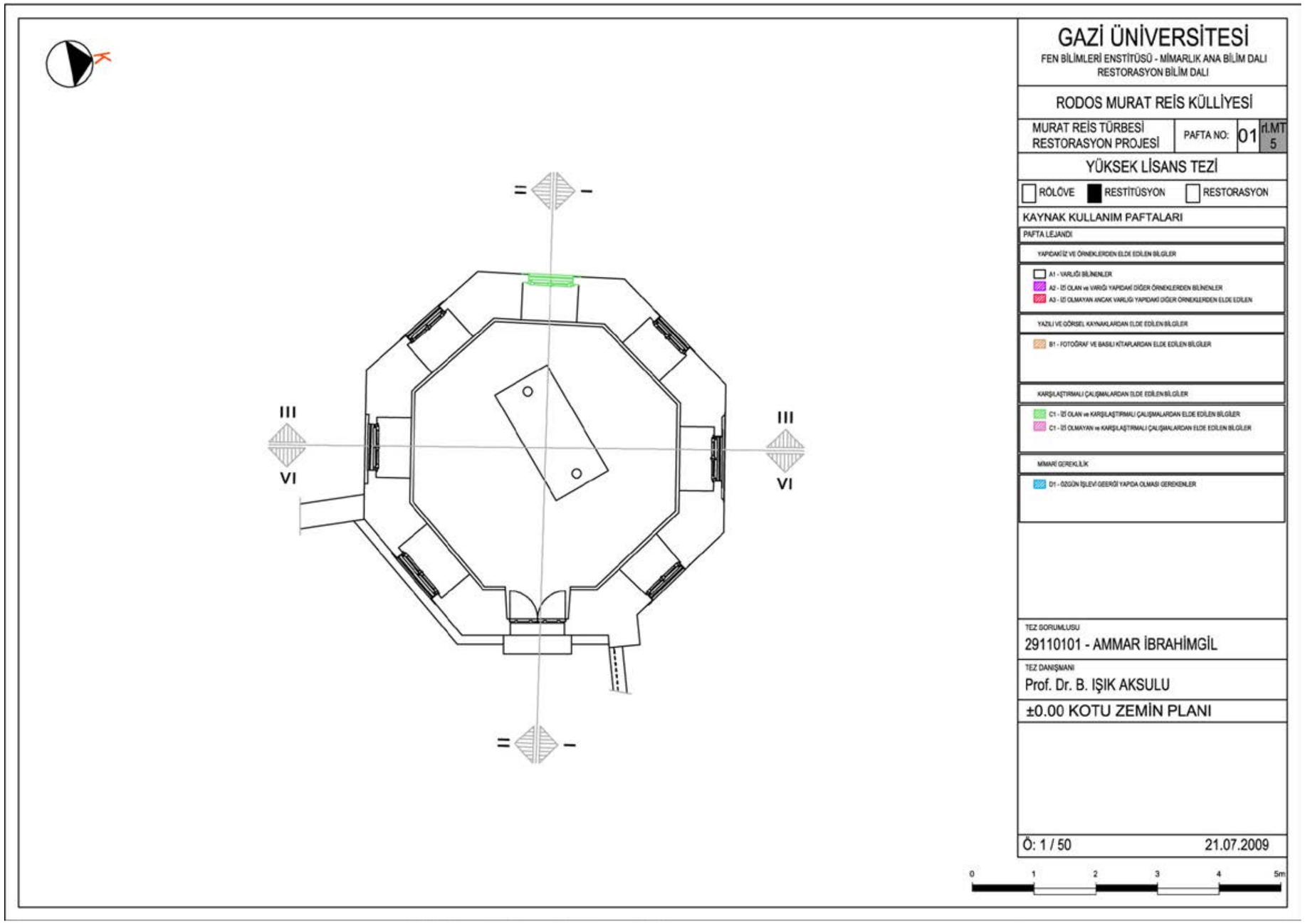

Şekil 5.19. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

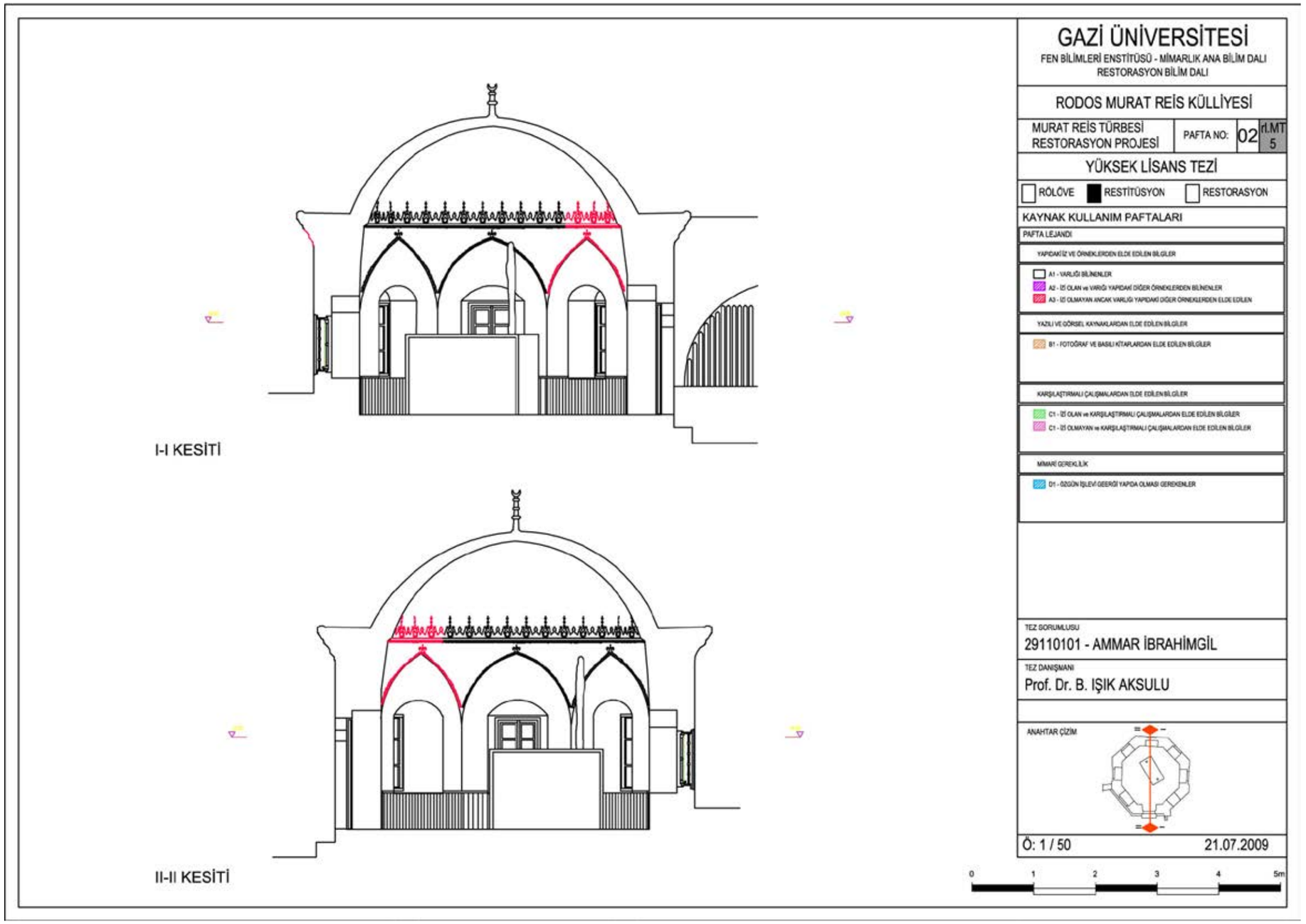

Şekil 5.20. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

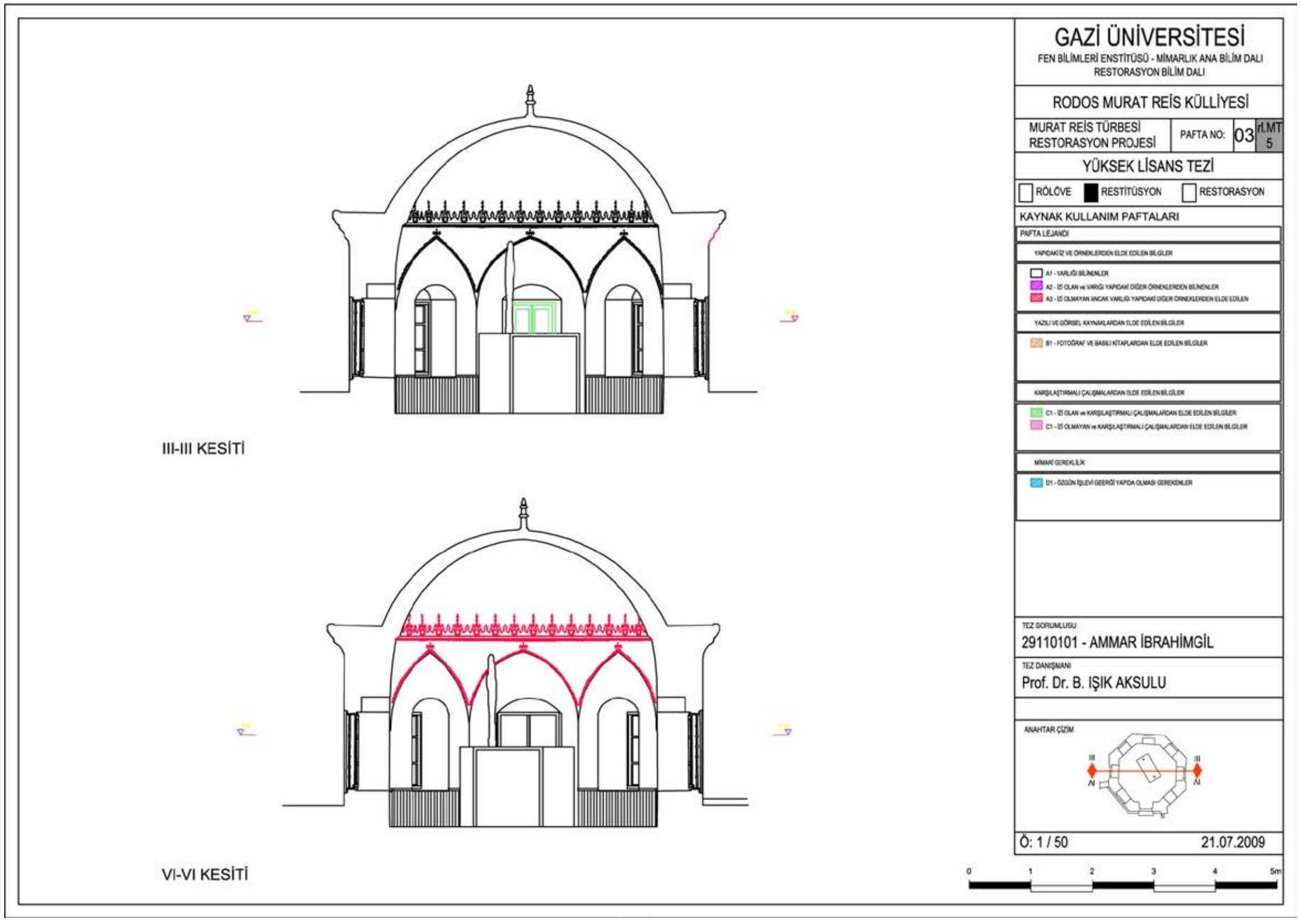

Şekil 5.21. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

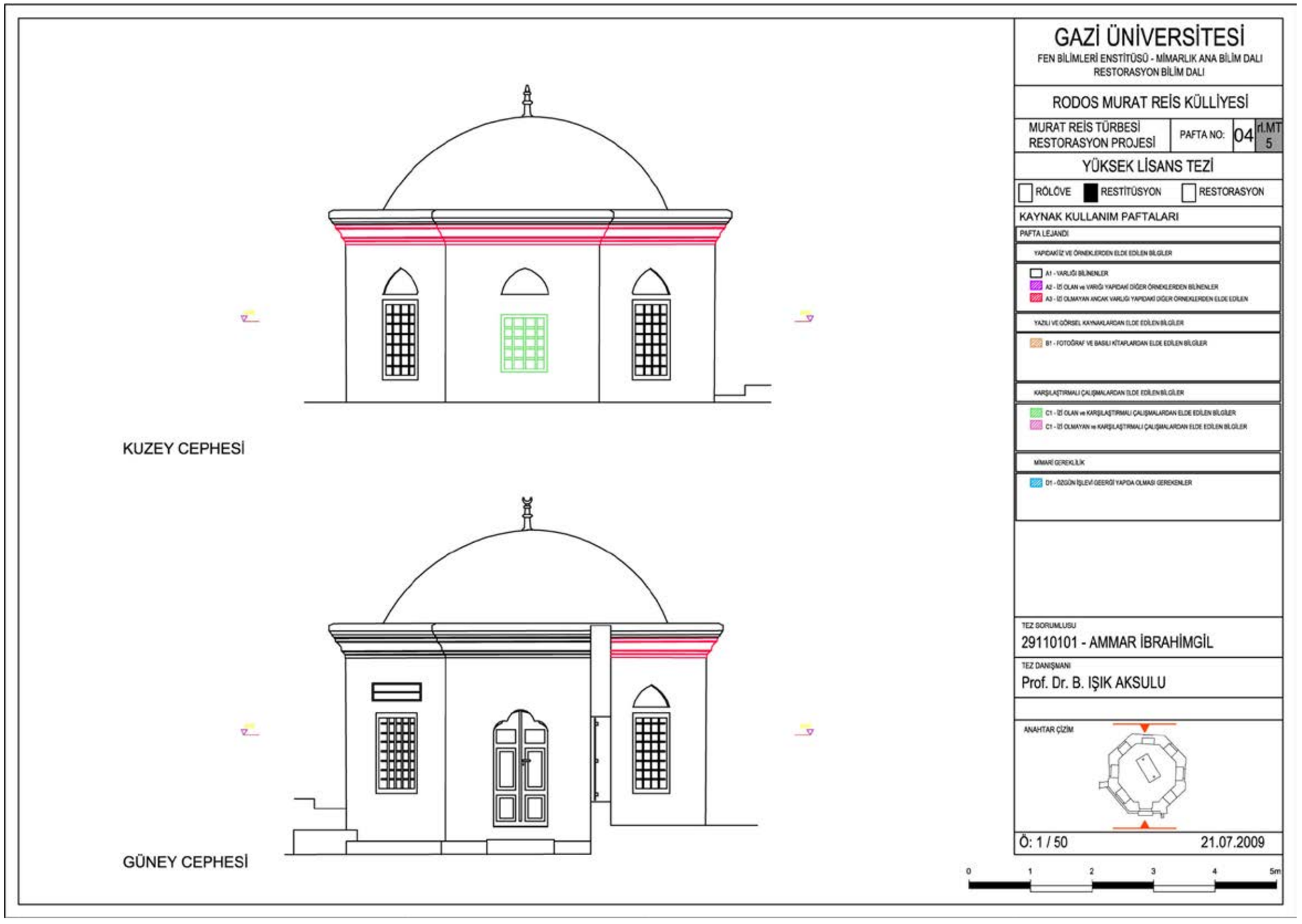

Şekil 5.22. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

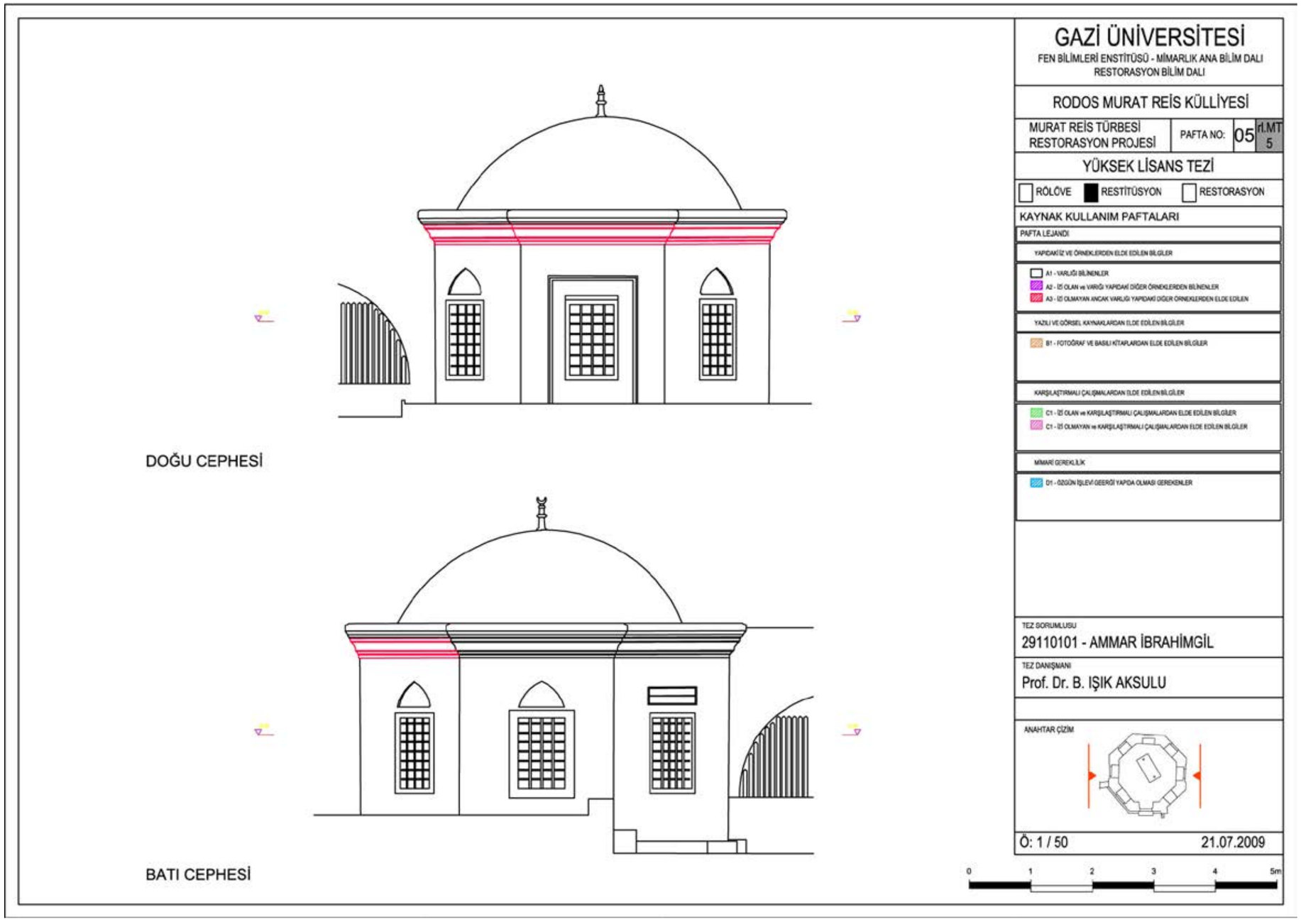

Şekil 5.23. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

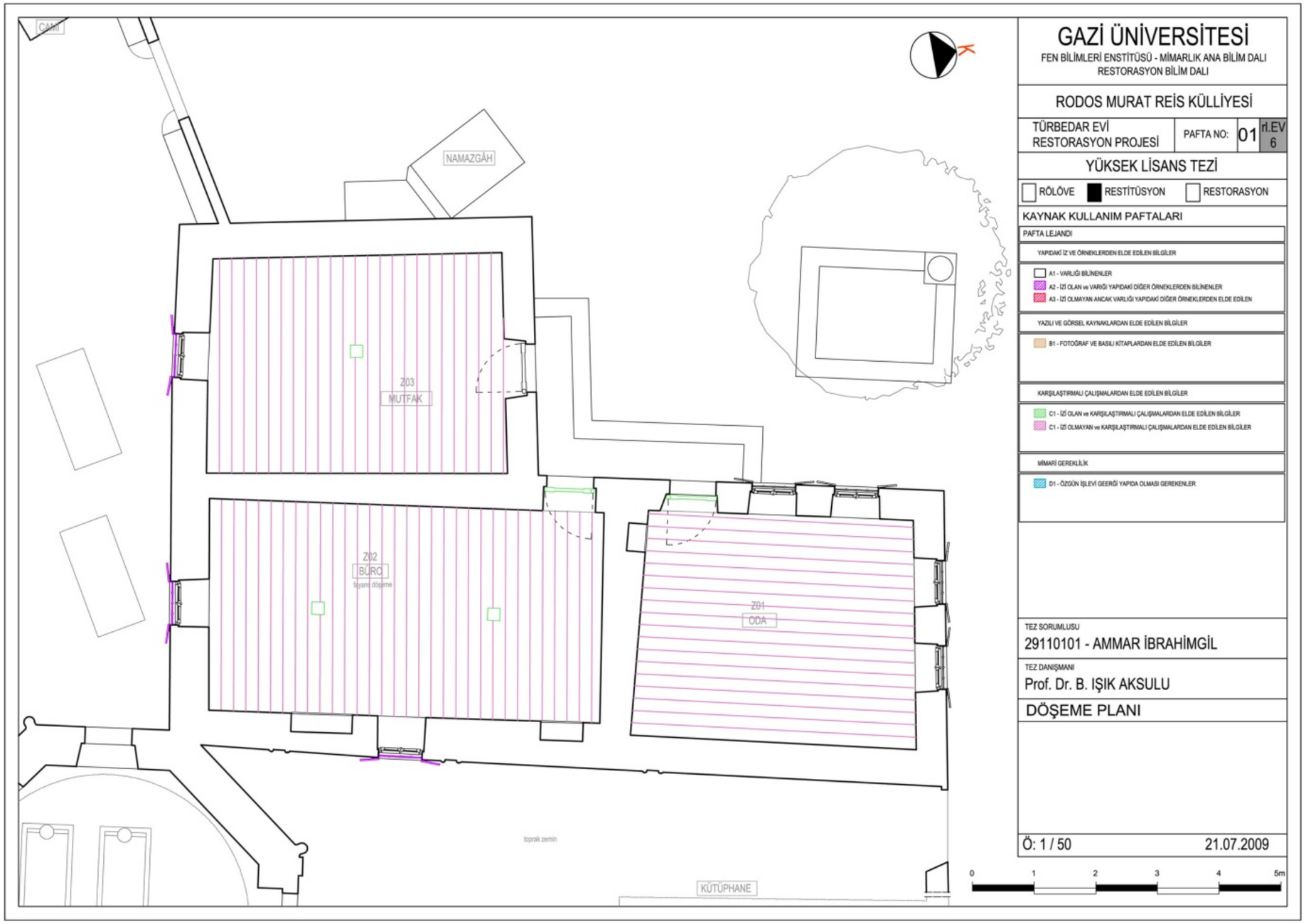

Şekil 5.24. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

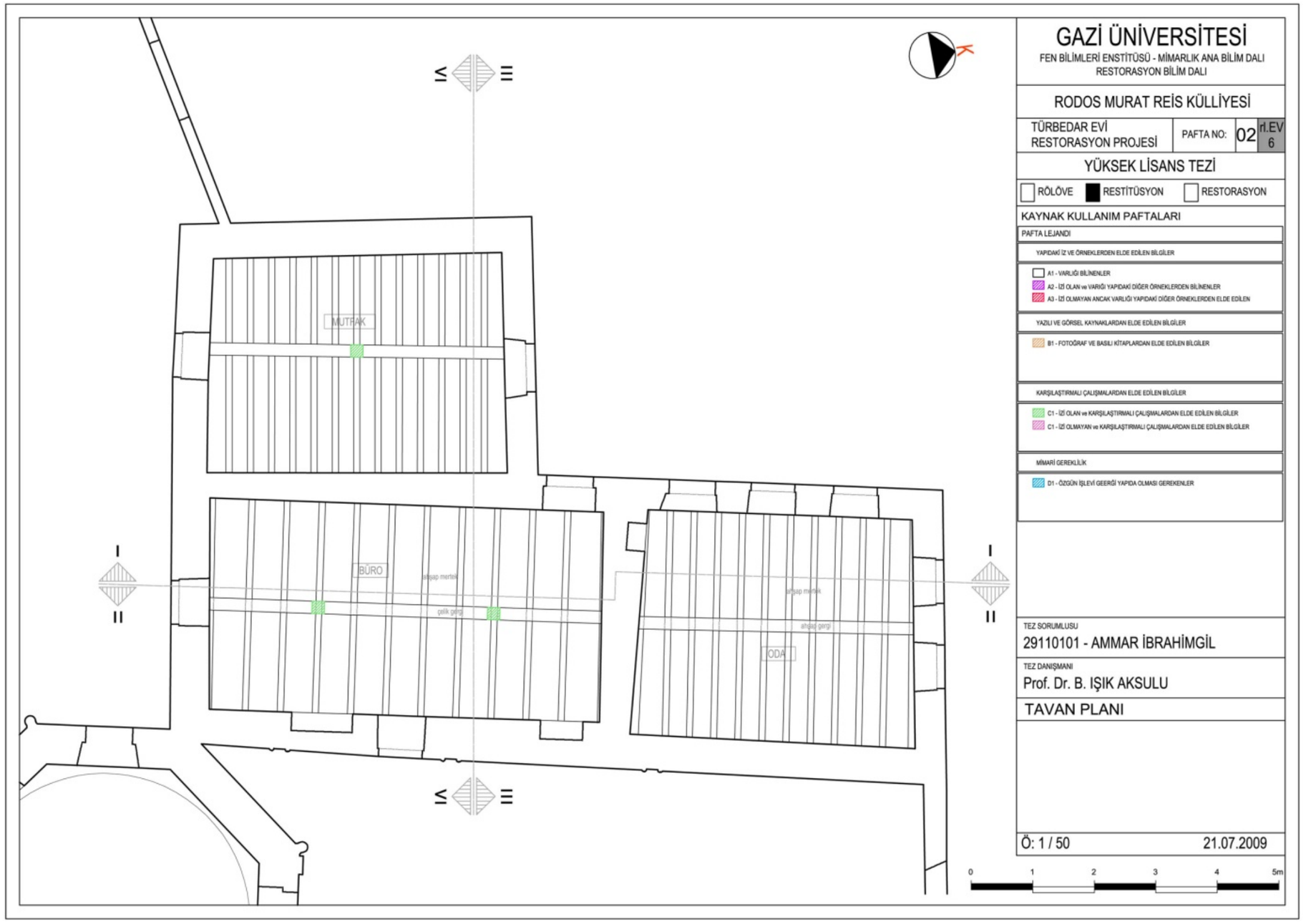

Şekil 5.25. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

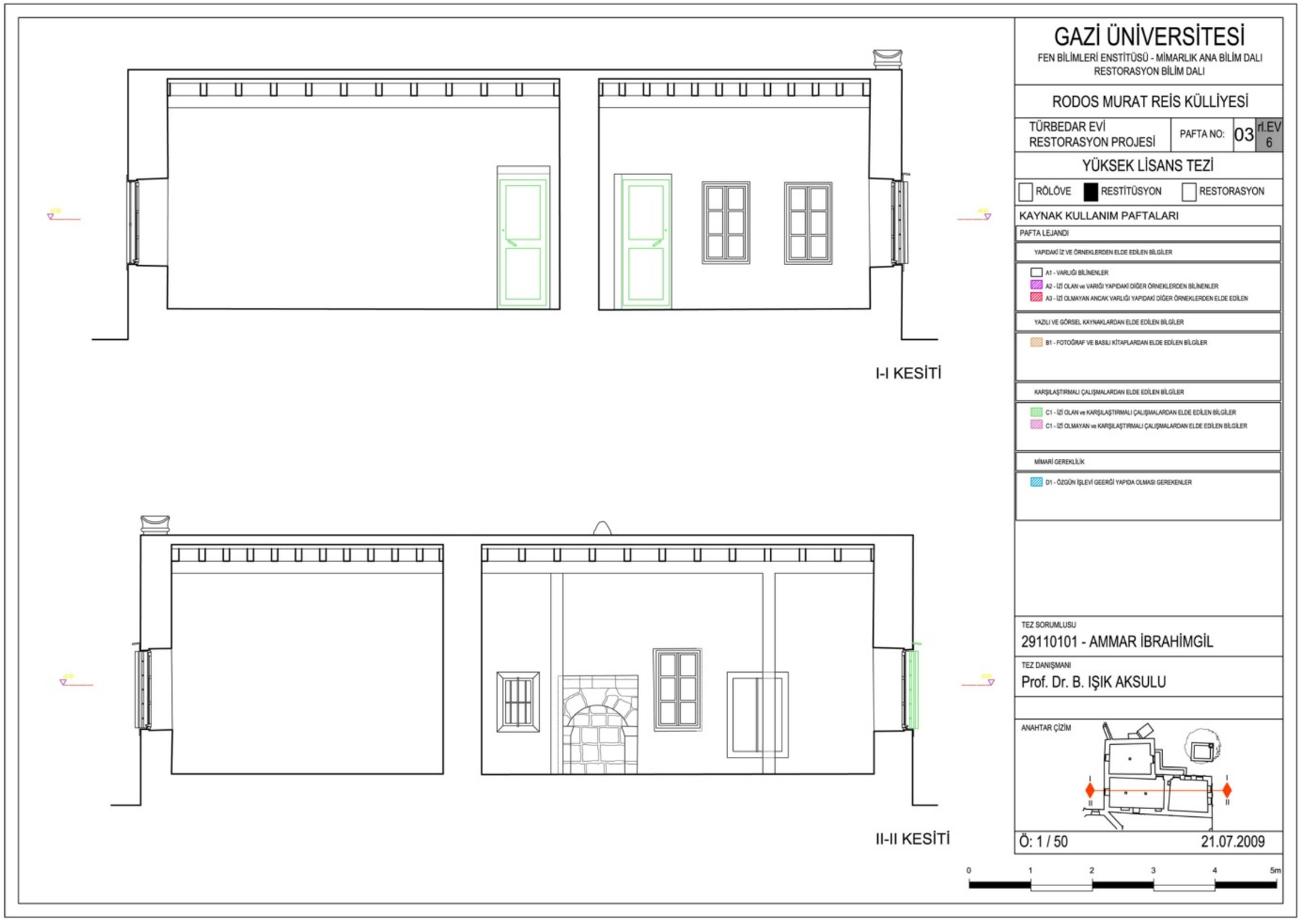

Şekil 5.26. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

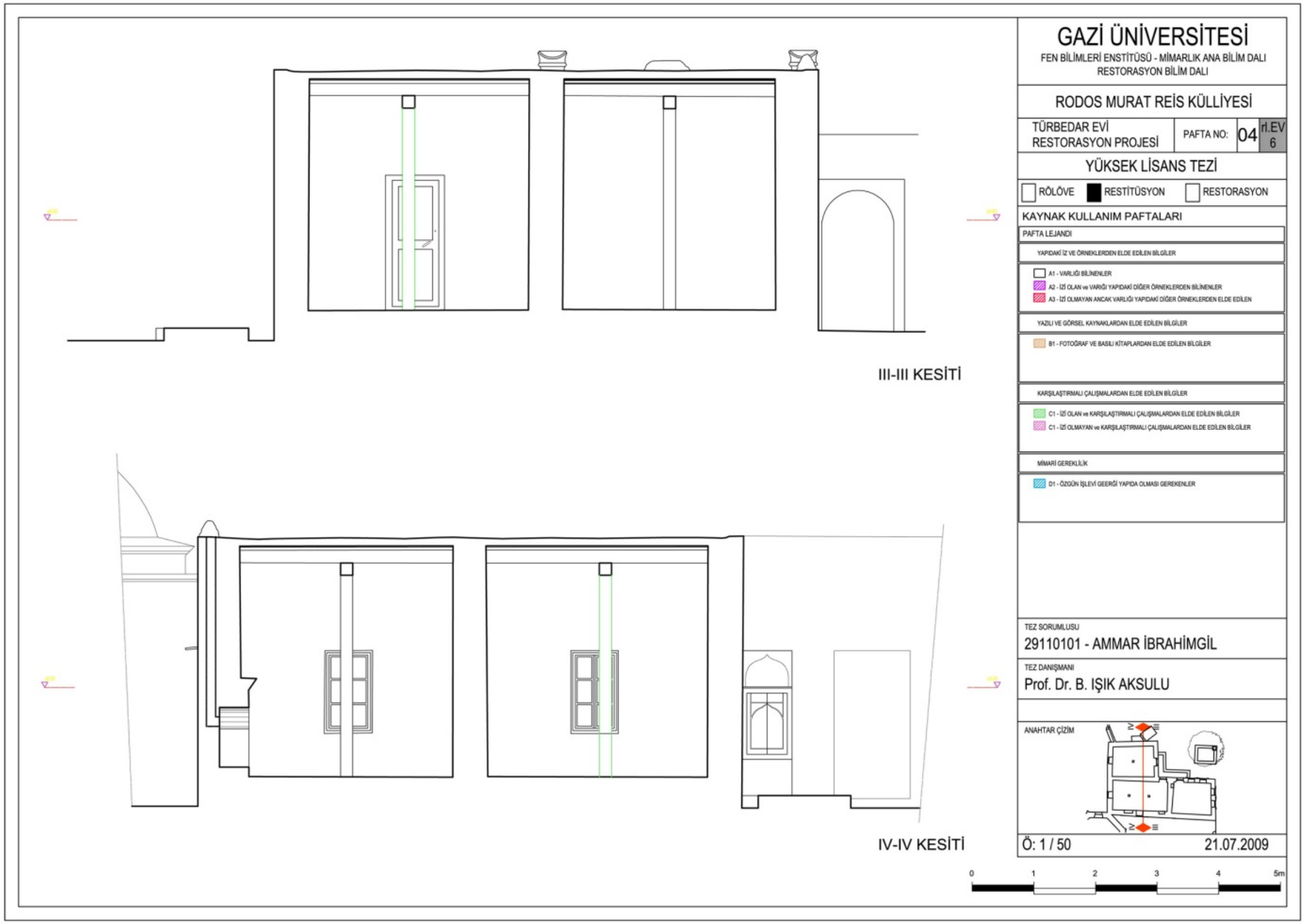

Şekil 5.27. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

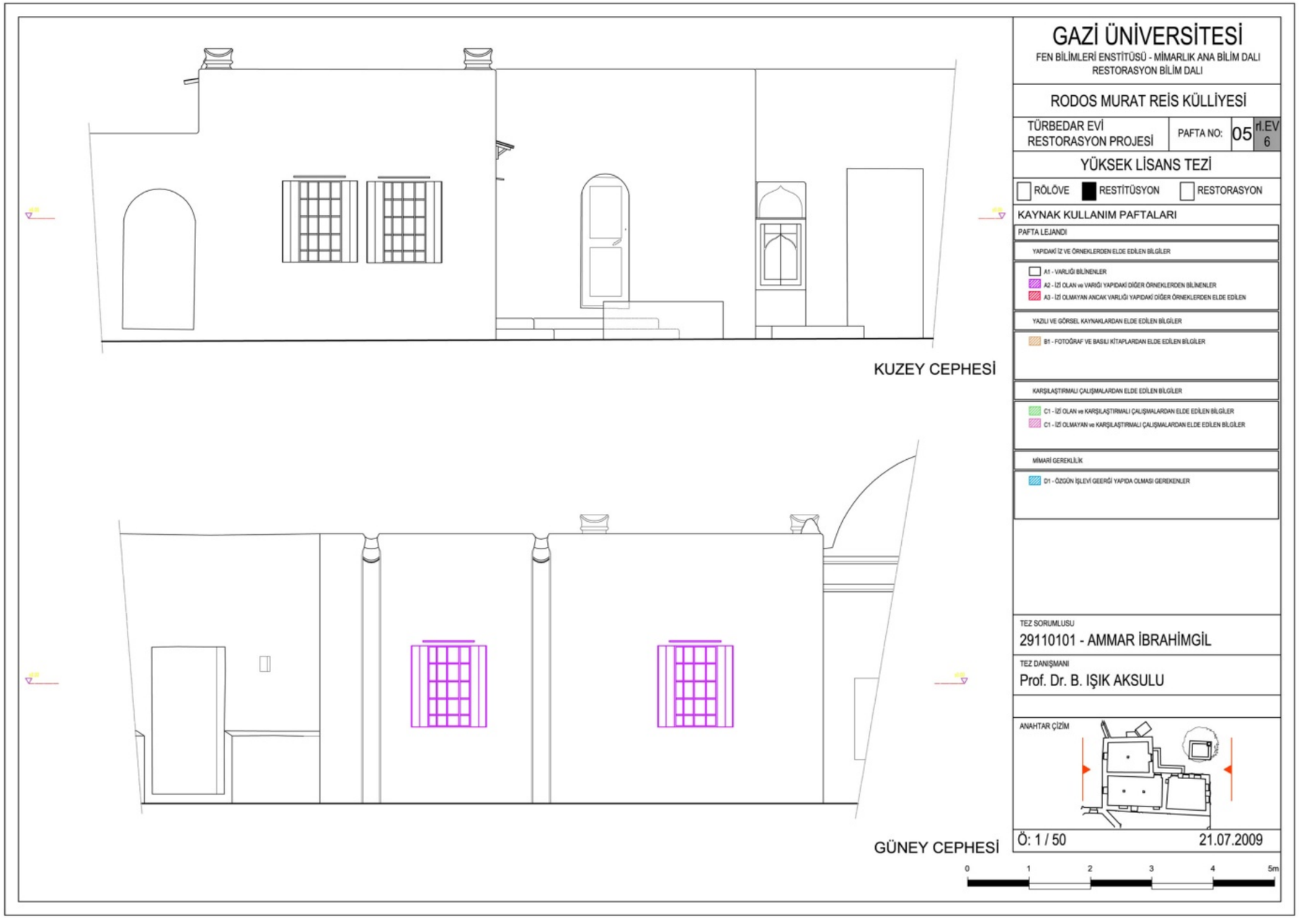

Şekil 5.28. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

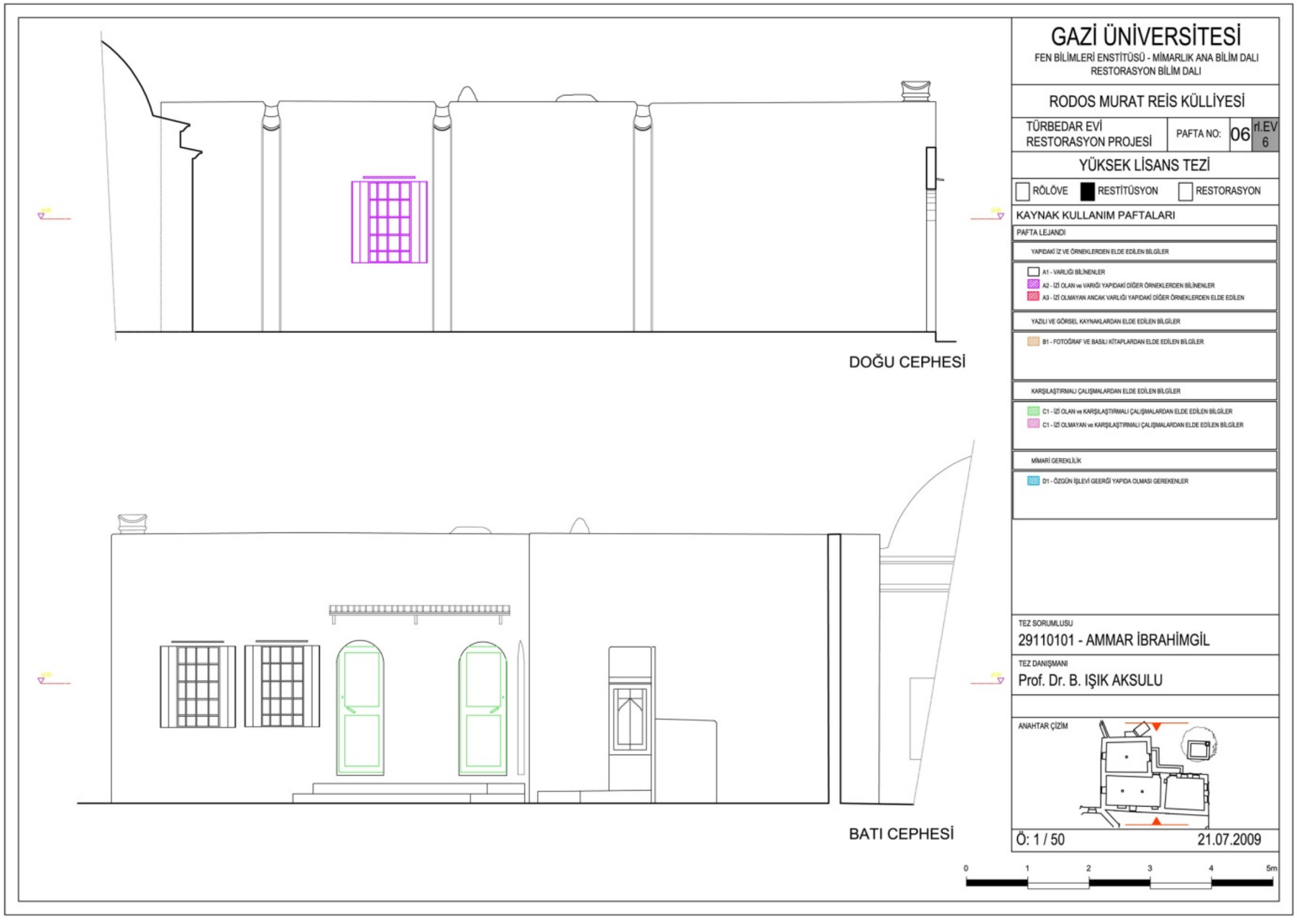

Şekil 5.29. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

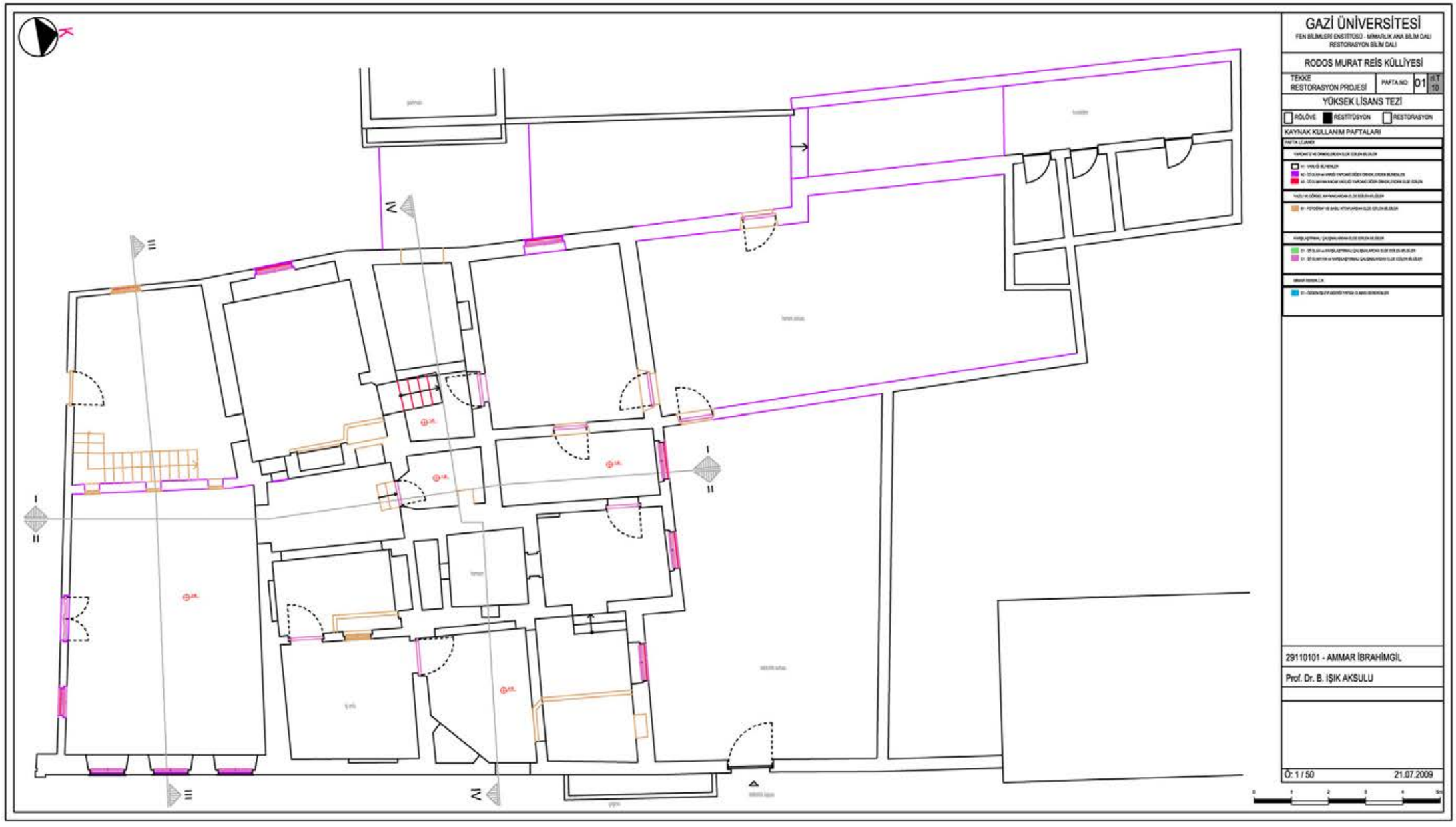

Şekil 5.30. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

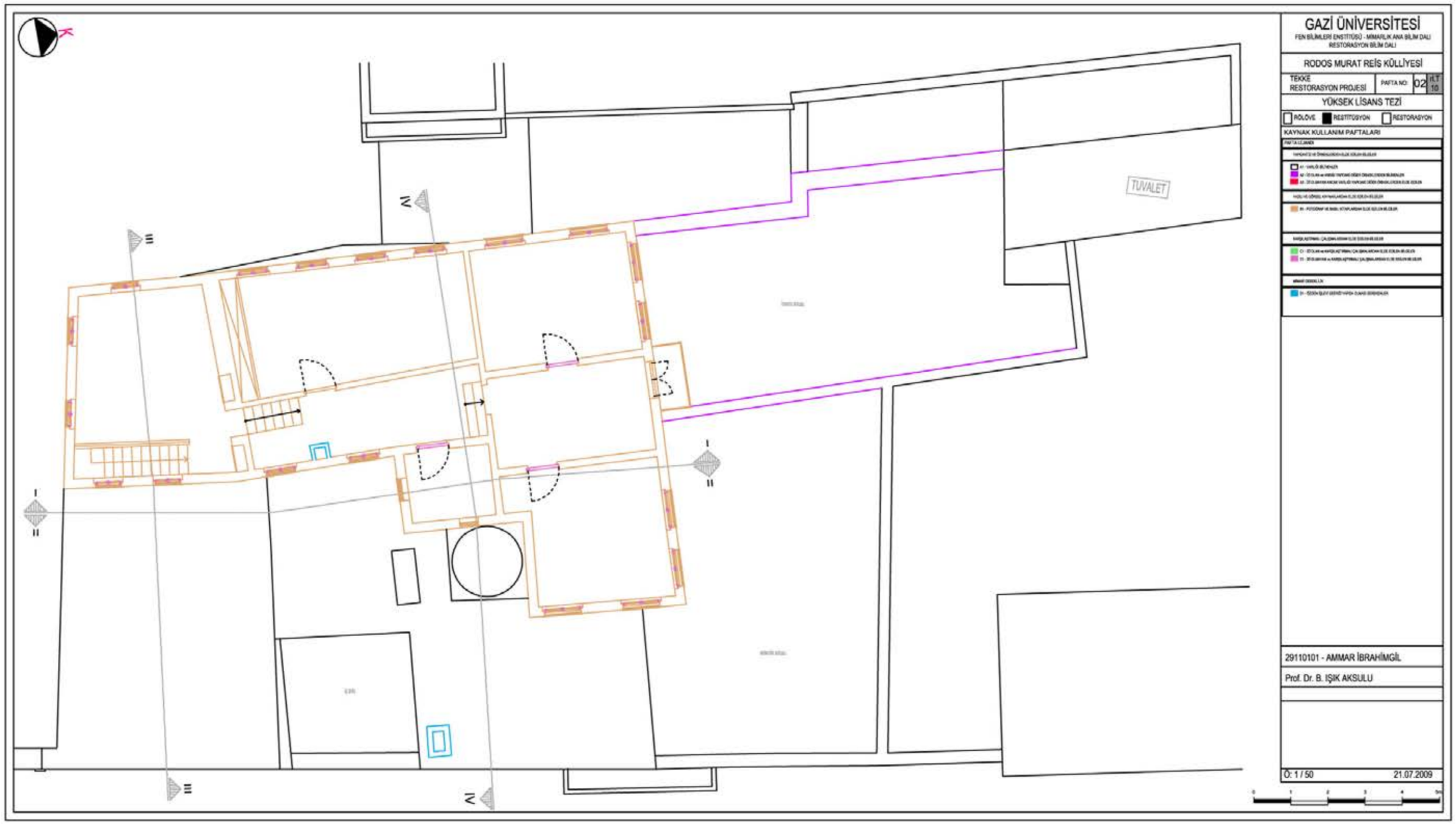

Şekil 5.31. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

Şekil 5.32. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

Şekil 5.33. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

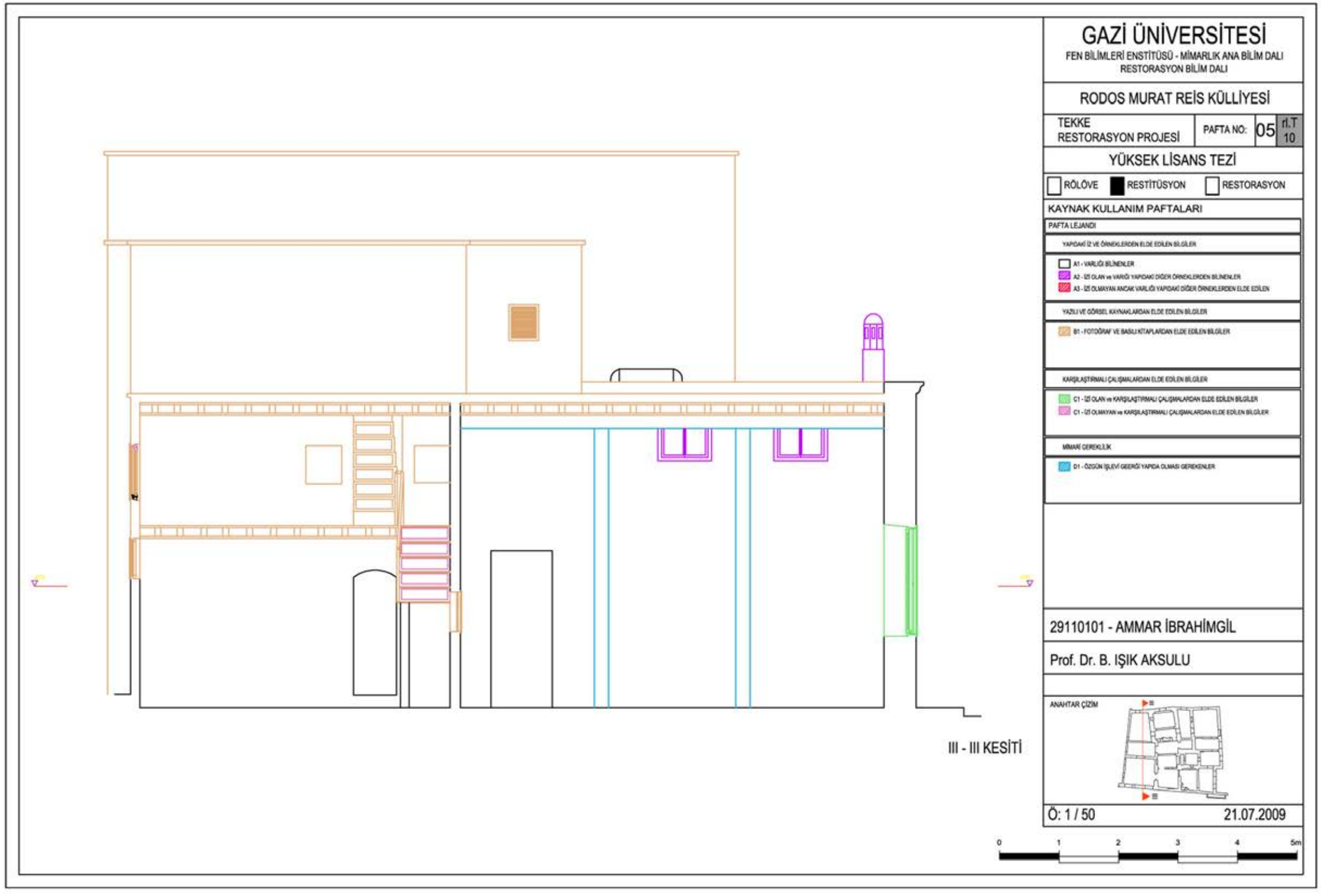

Şekil 5.34. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

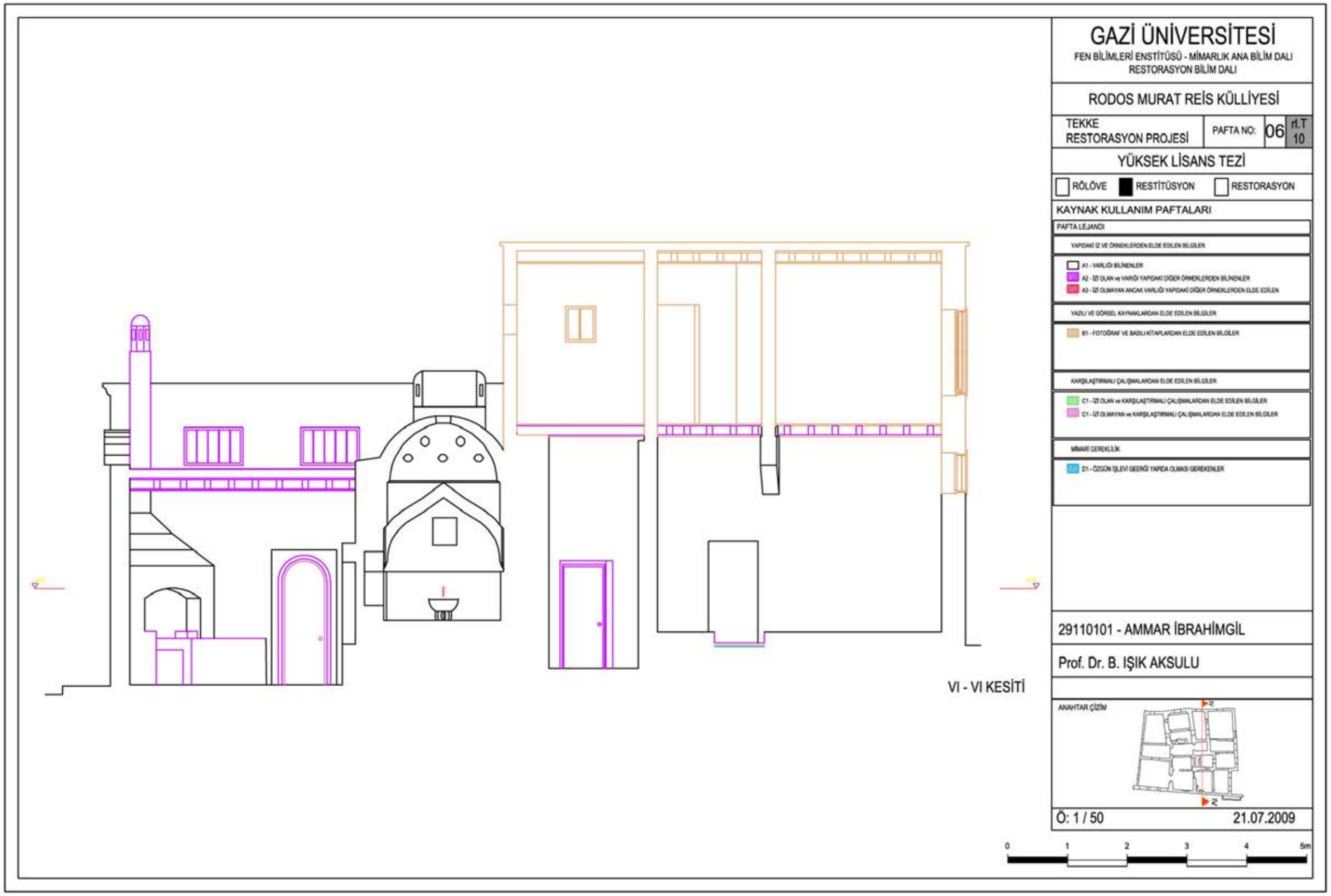

Şekil 5.35. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

Şekil 5.36. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

Şekil 5.37. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

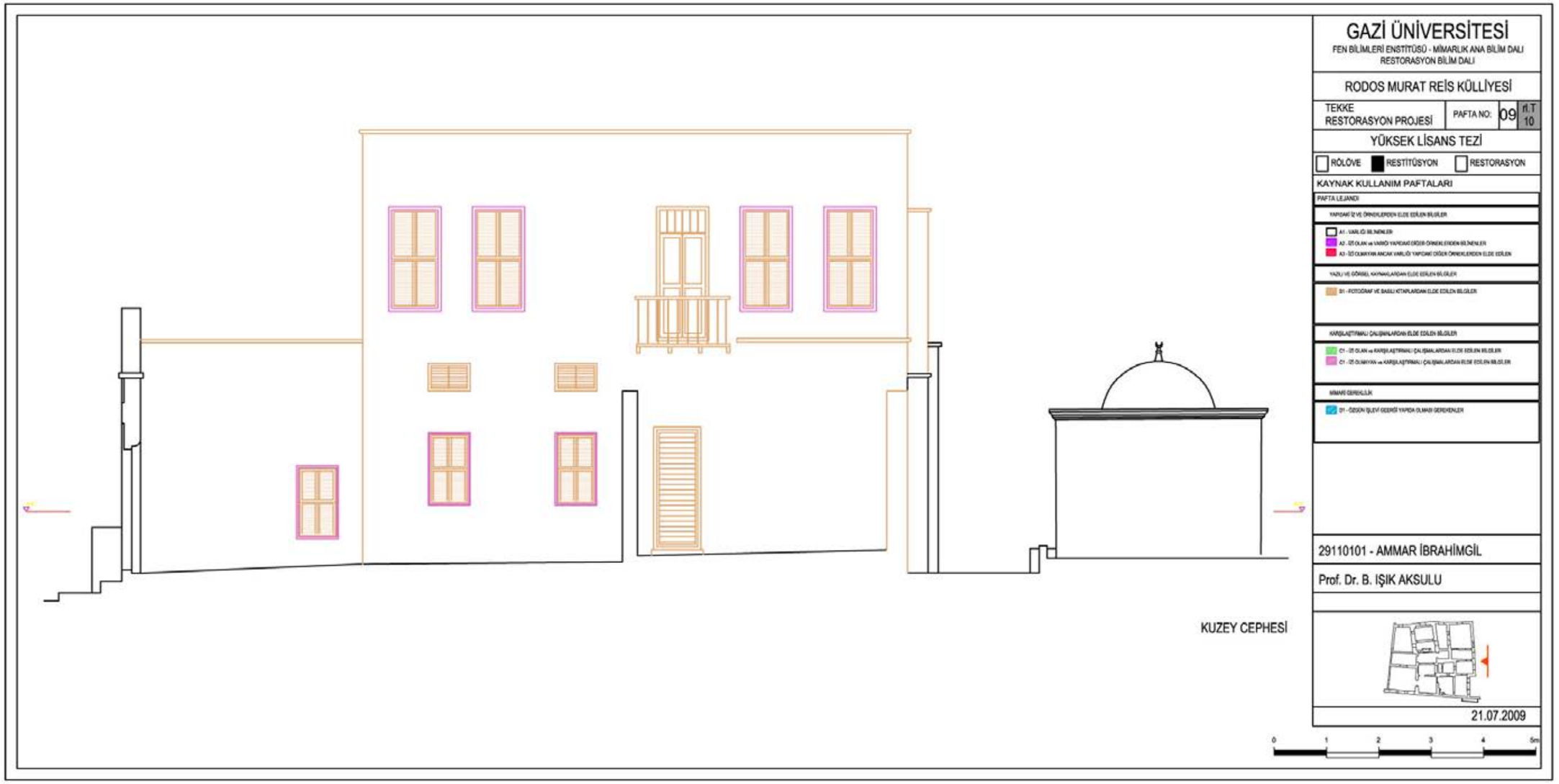

Şekil 5.38. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

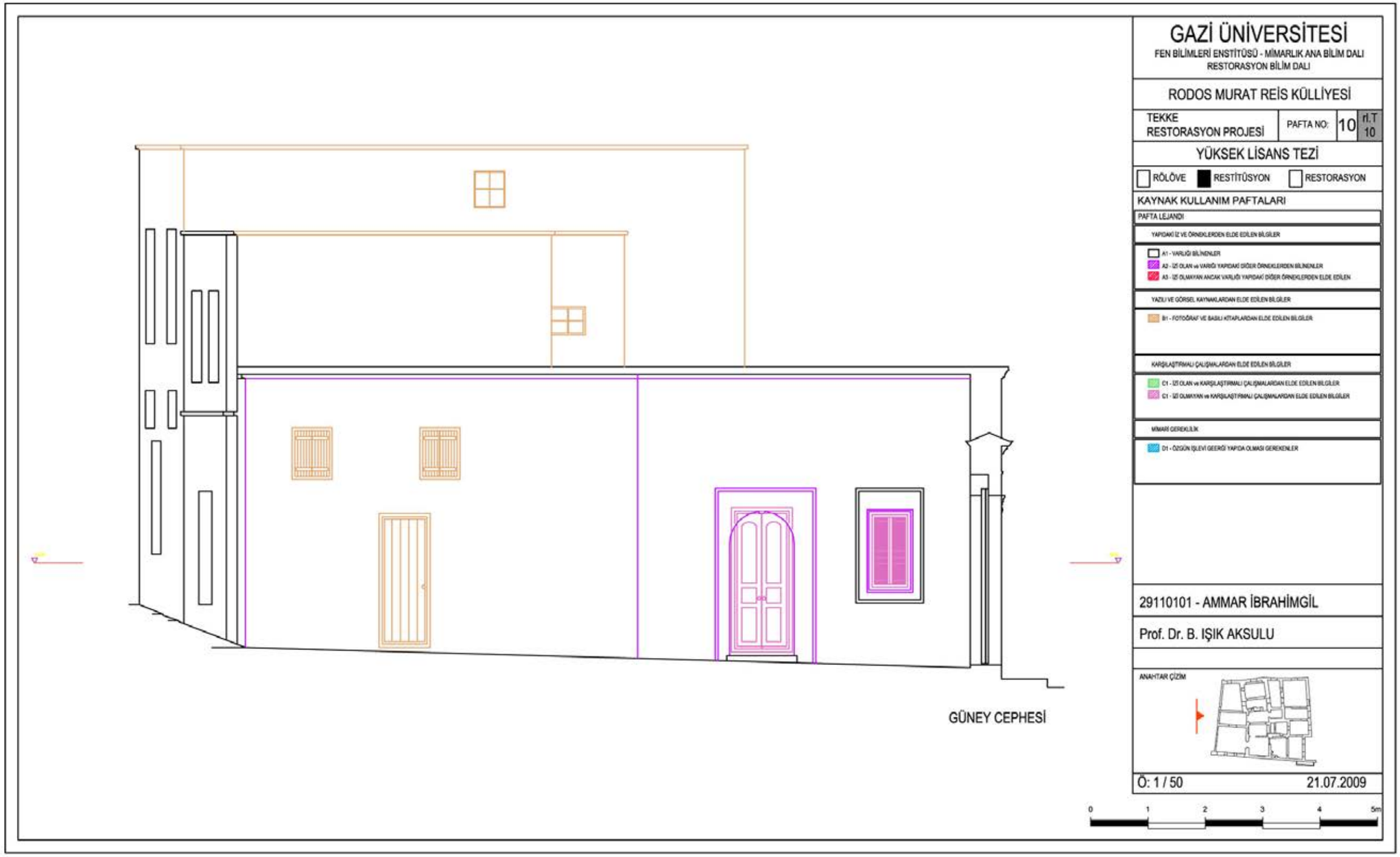

Şekil 5.39. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

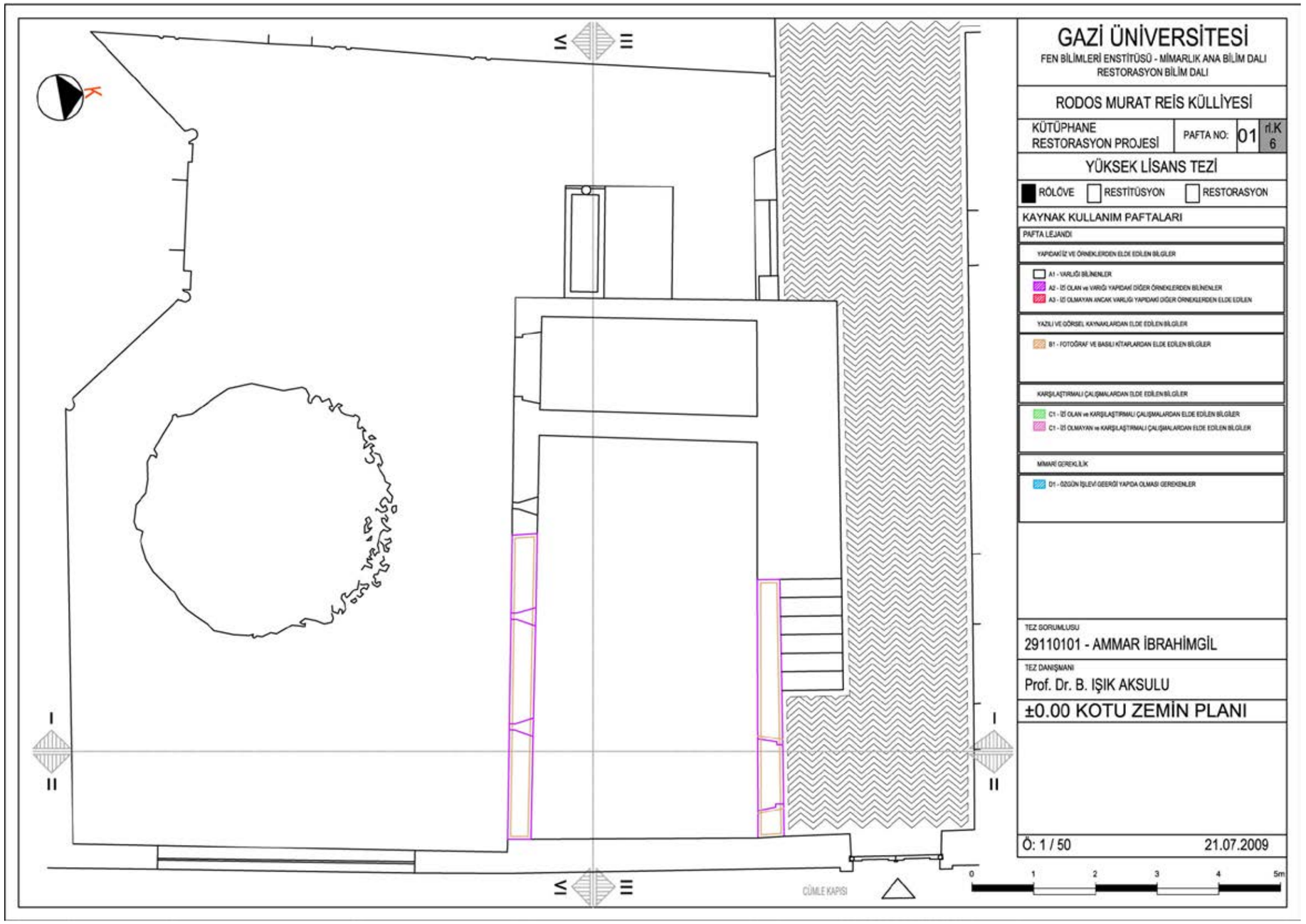

Şekil 5.40. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

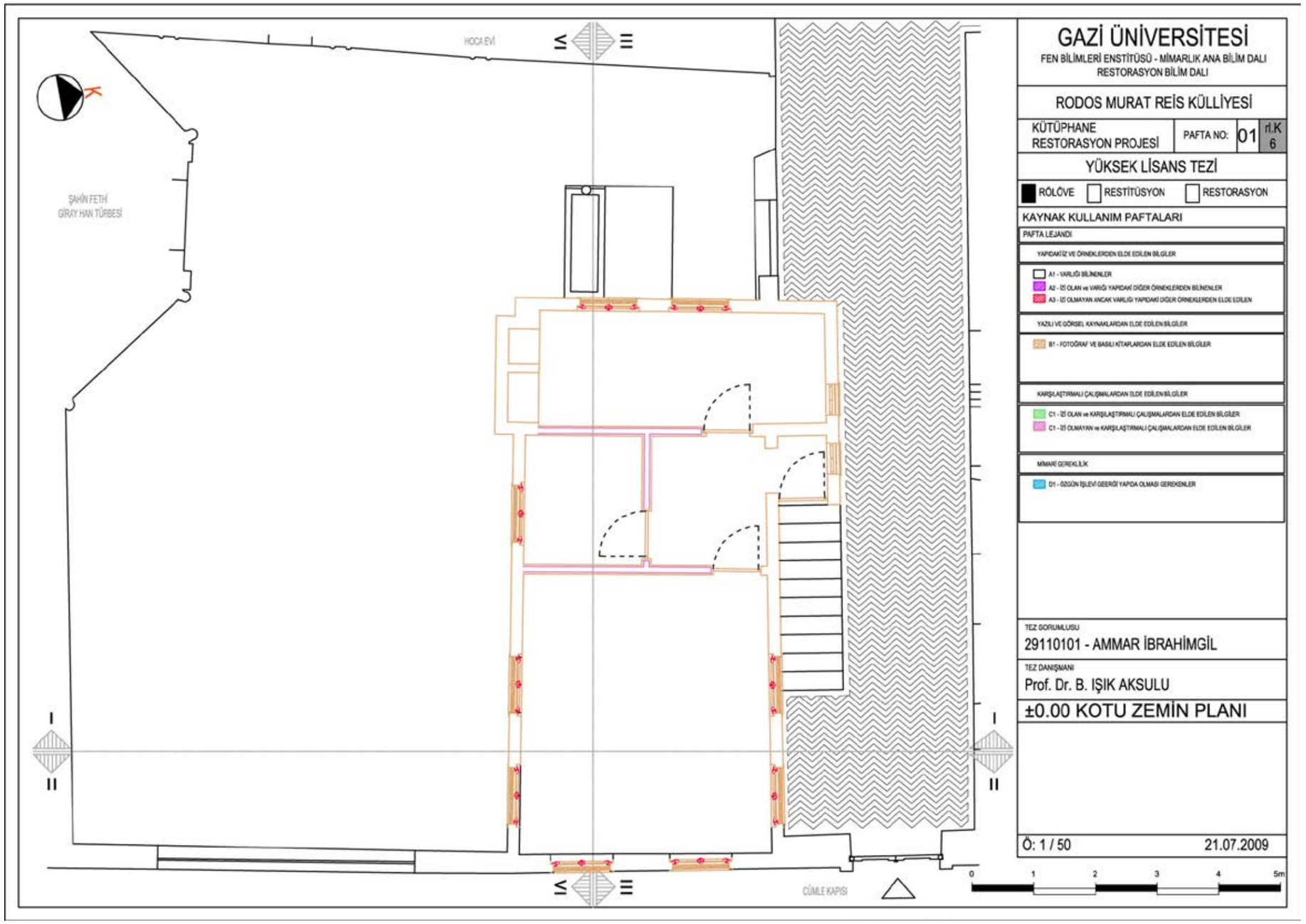

Şekil 5.41. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

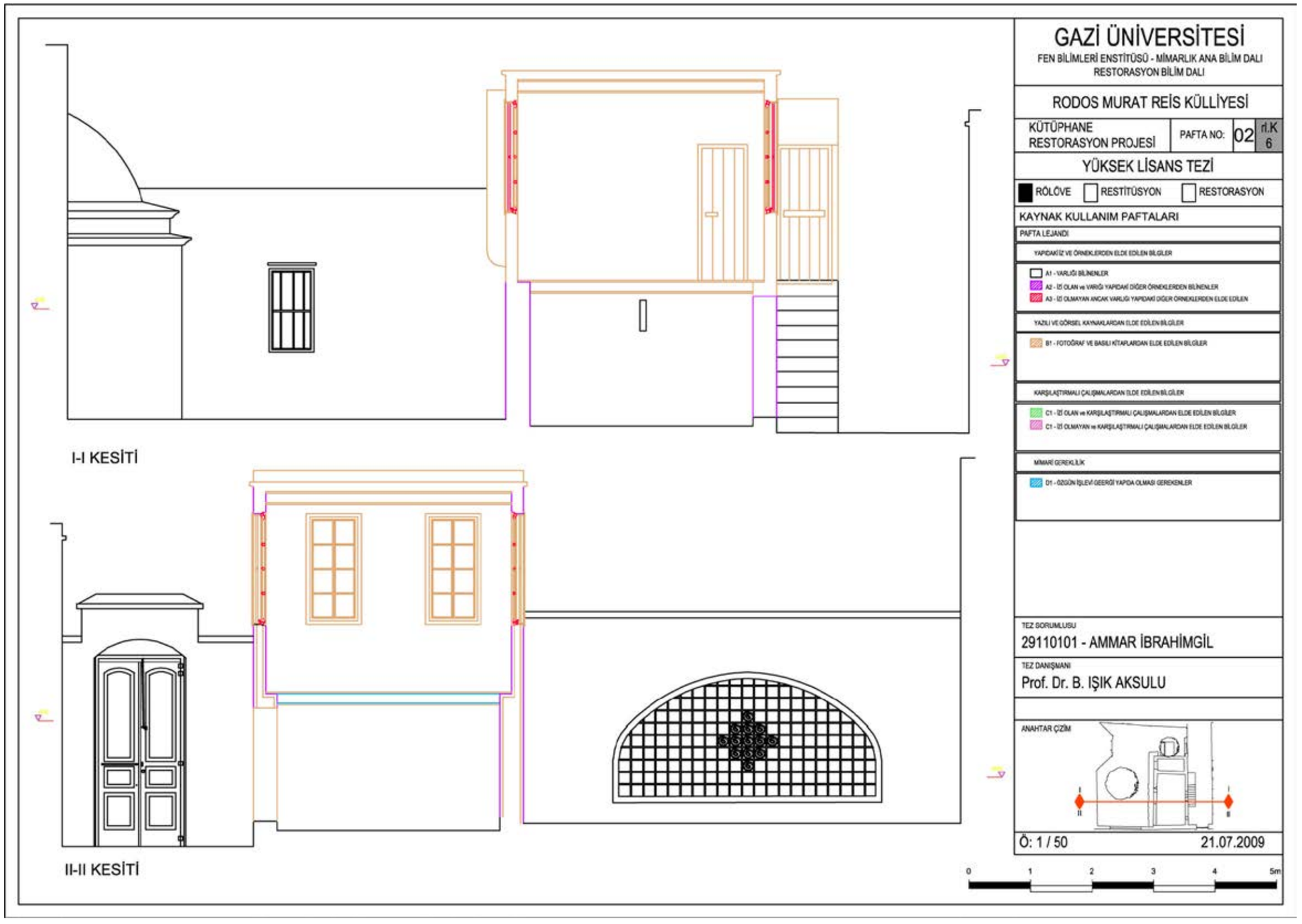

Şekil 5.42. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

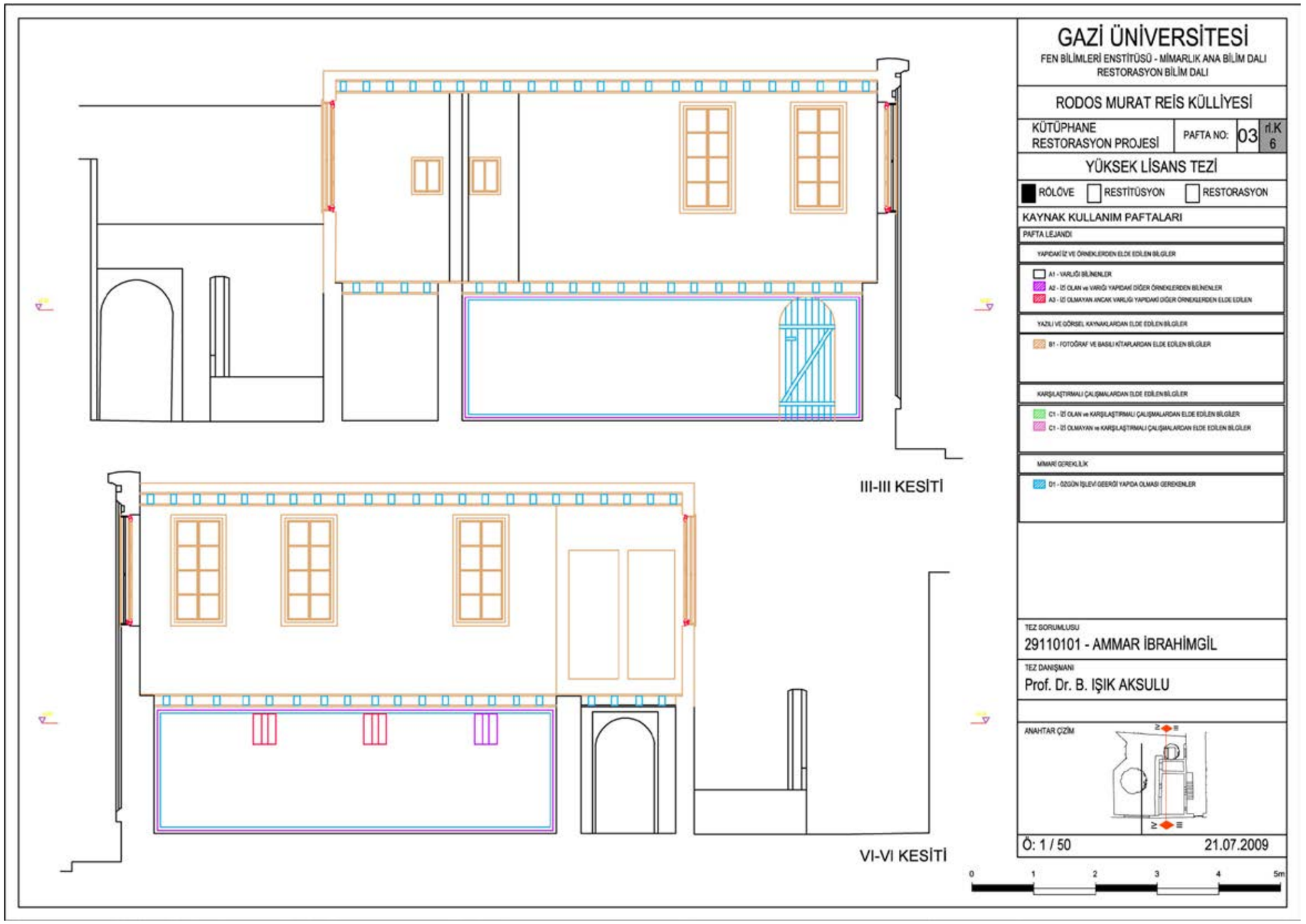

Şekil 5.43. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

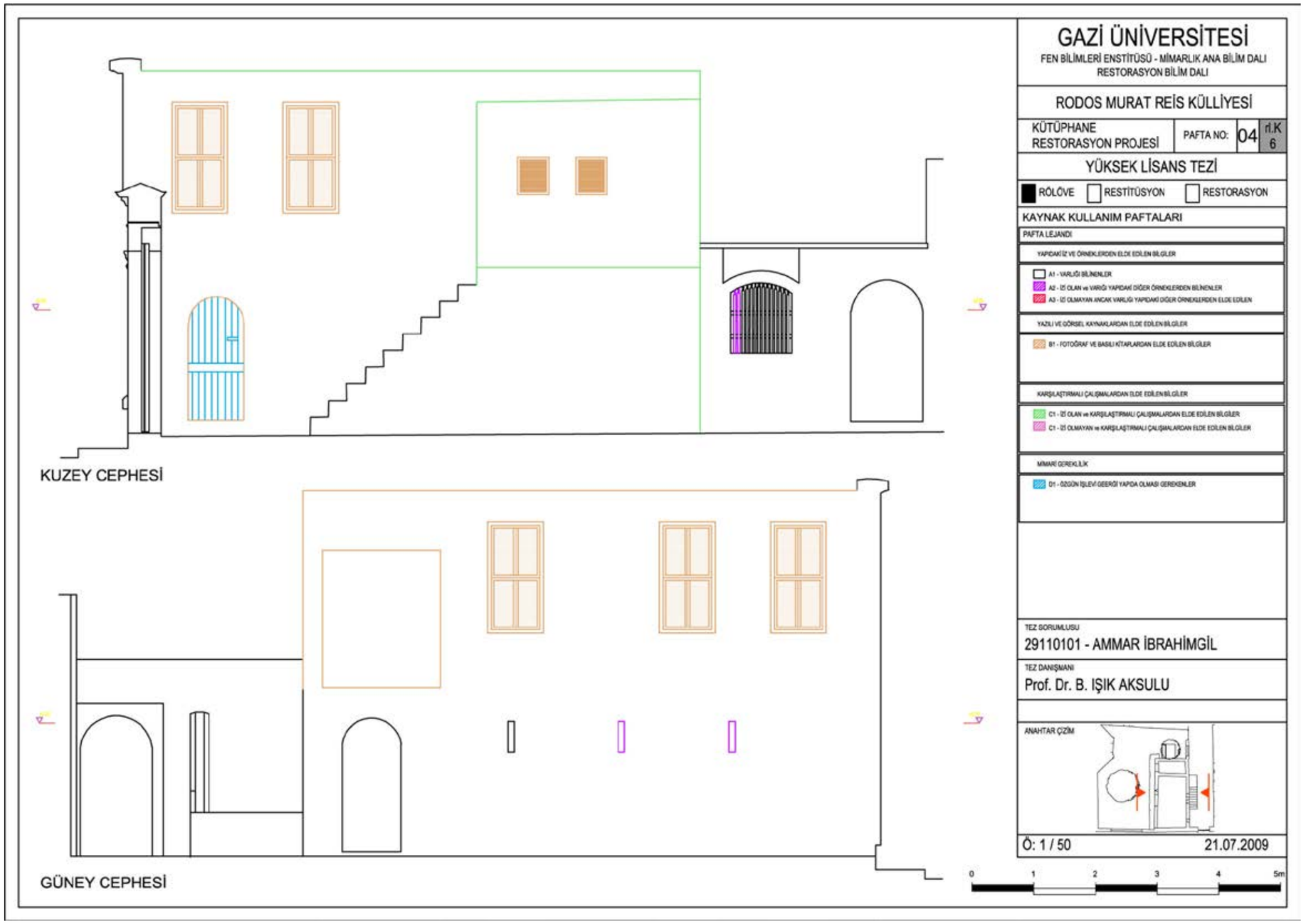

Şekil 5.44. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

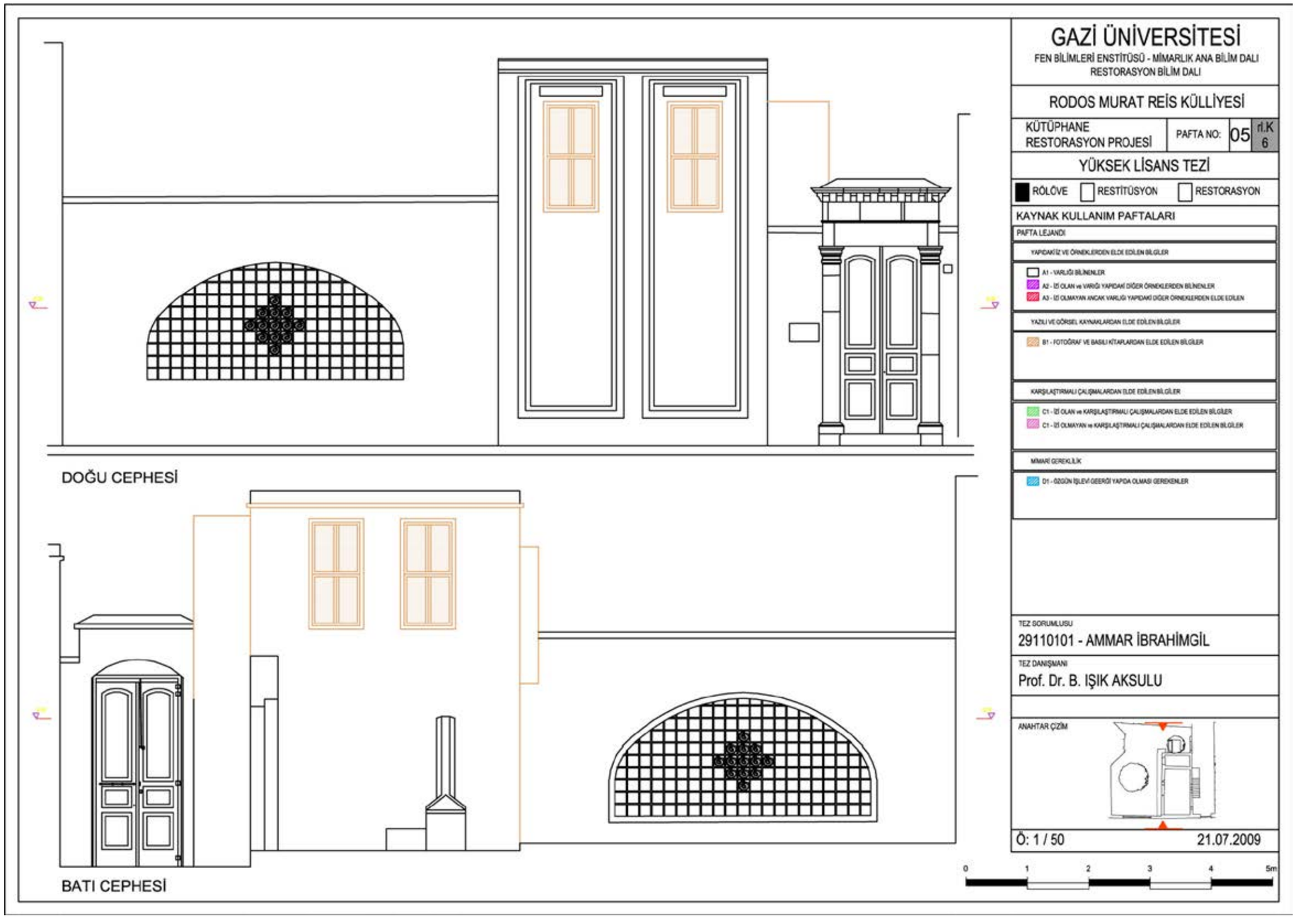

Şekil 5.45. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-5 (Devam) Kaynak Kullanım Paftaları

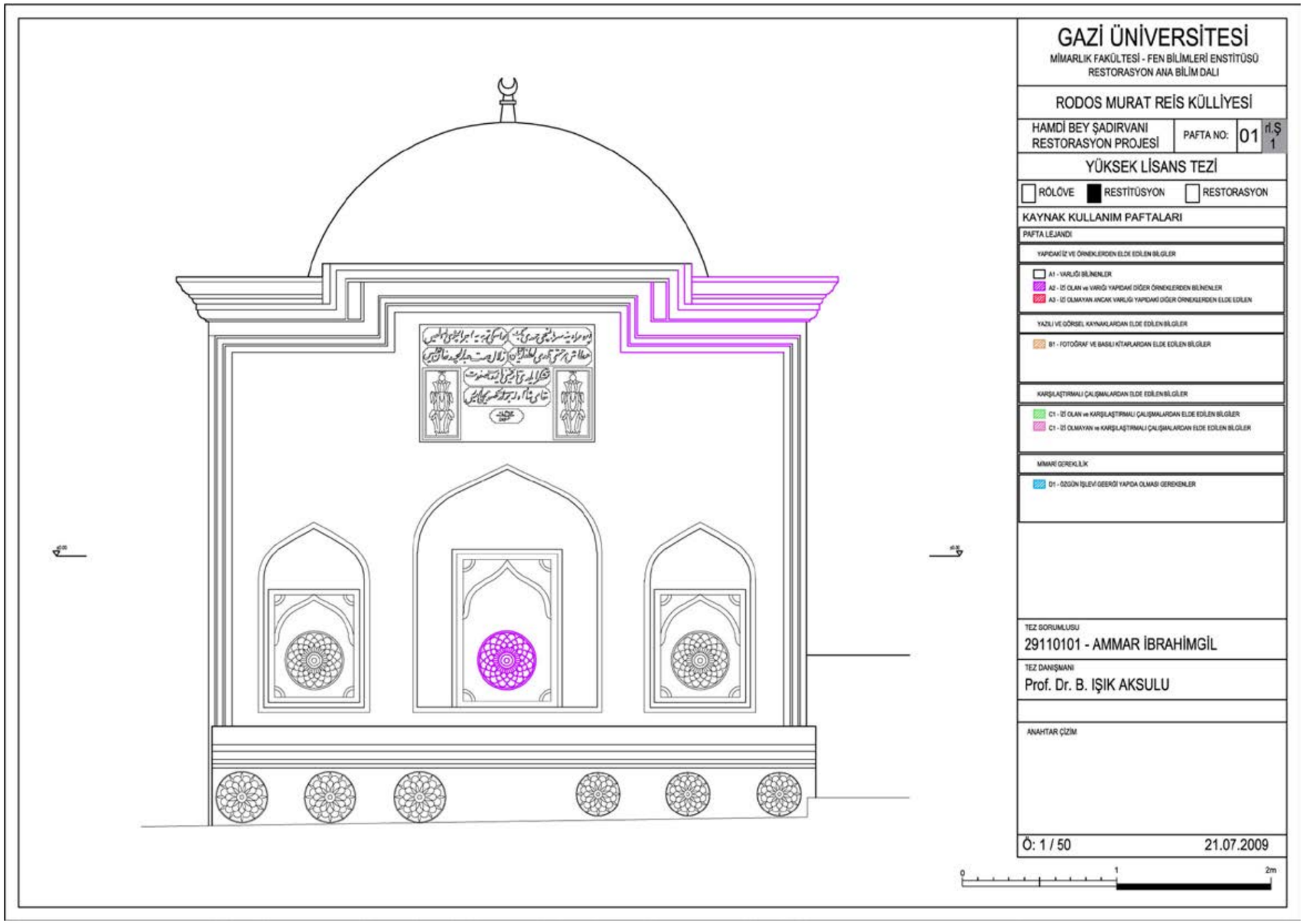

Şekil 5.46. Murat Reis Külliyesi, Hamdi Bey Çeşmesi

EK-6 MüdahalePaftaları

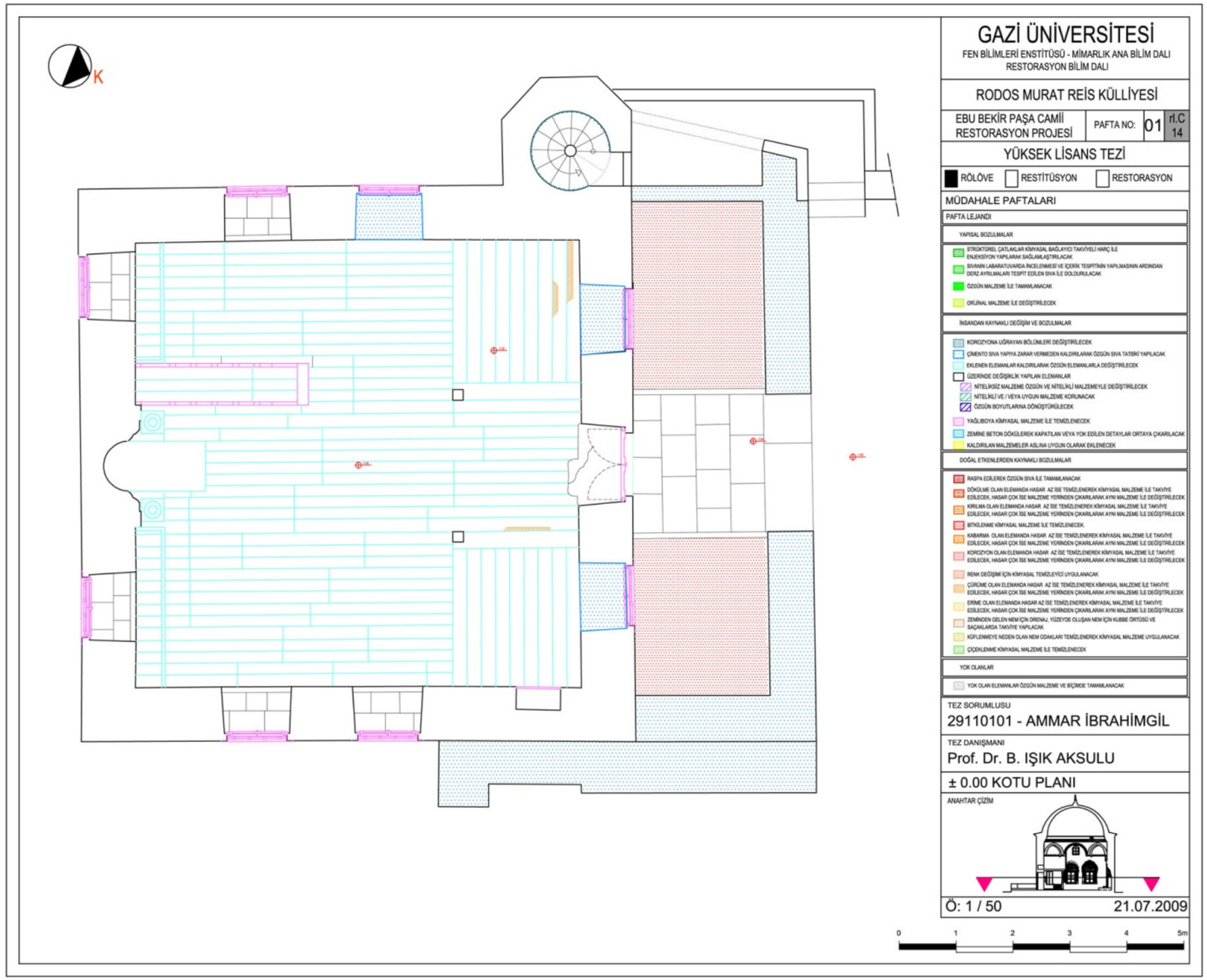

Şekil 6.1. Murat Reis Külliyesi, Vaziyet Planı

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

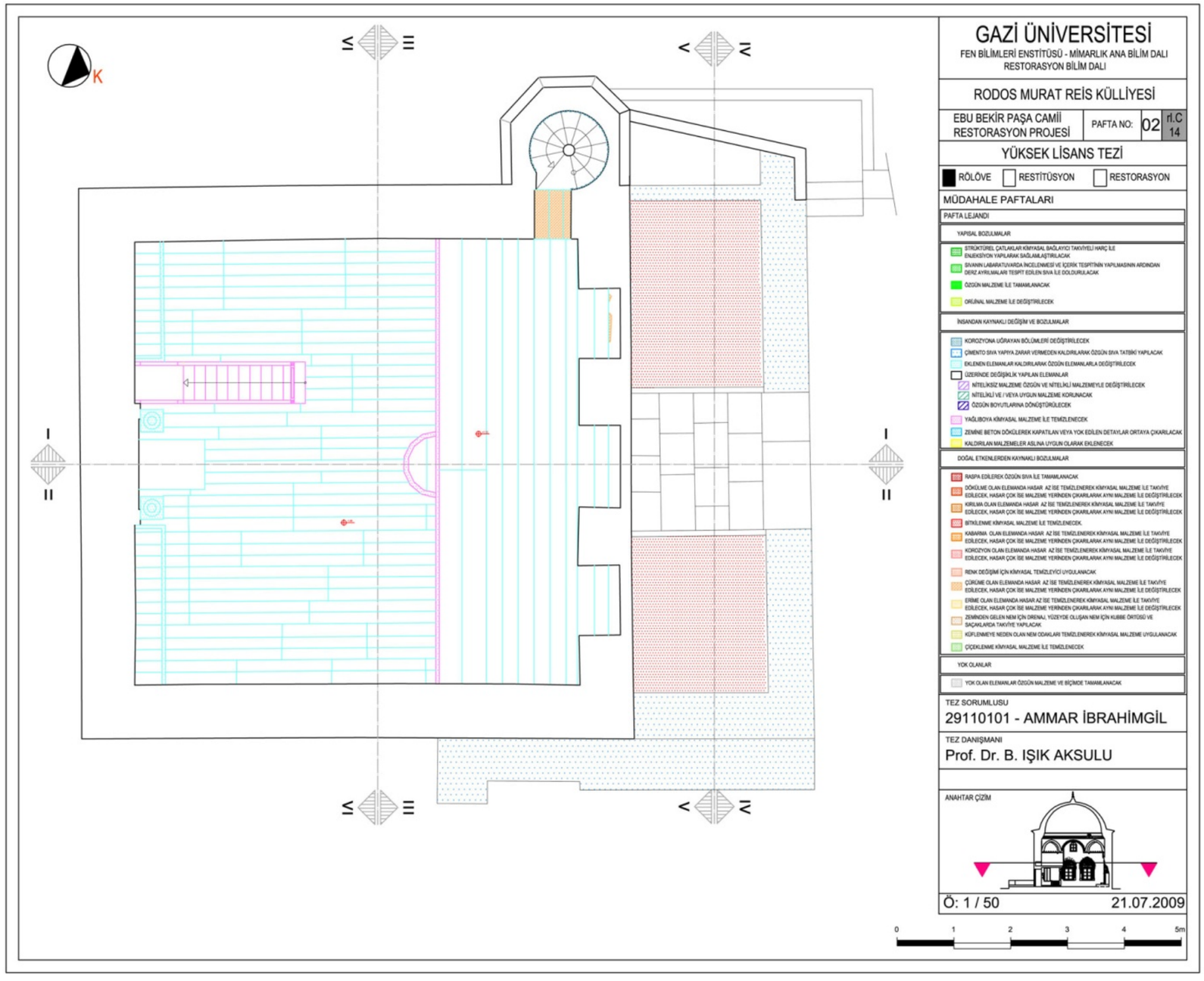

Şekil 6.2. Murat Reis Külliyesi, Vaziyet Planı

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

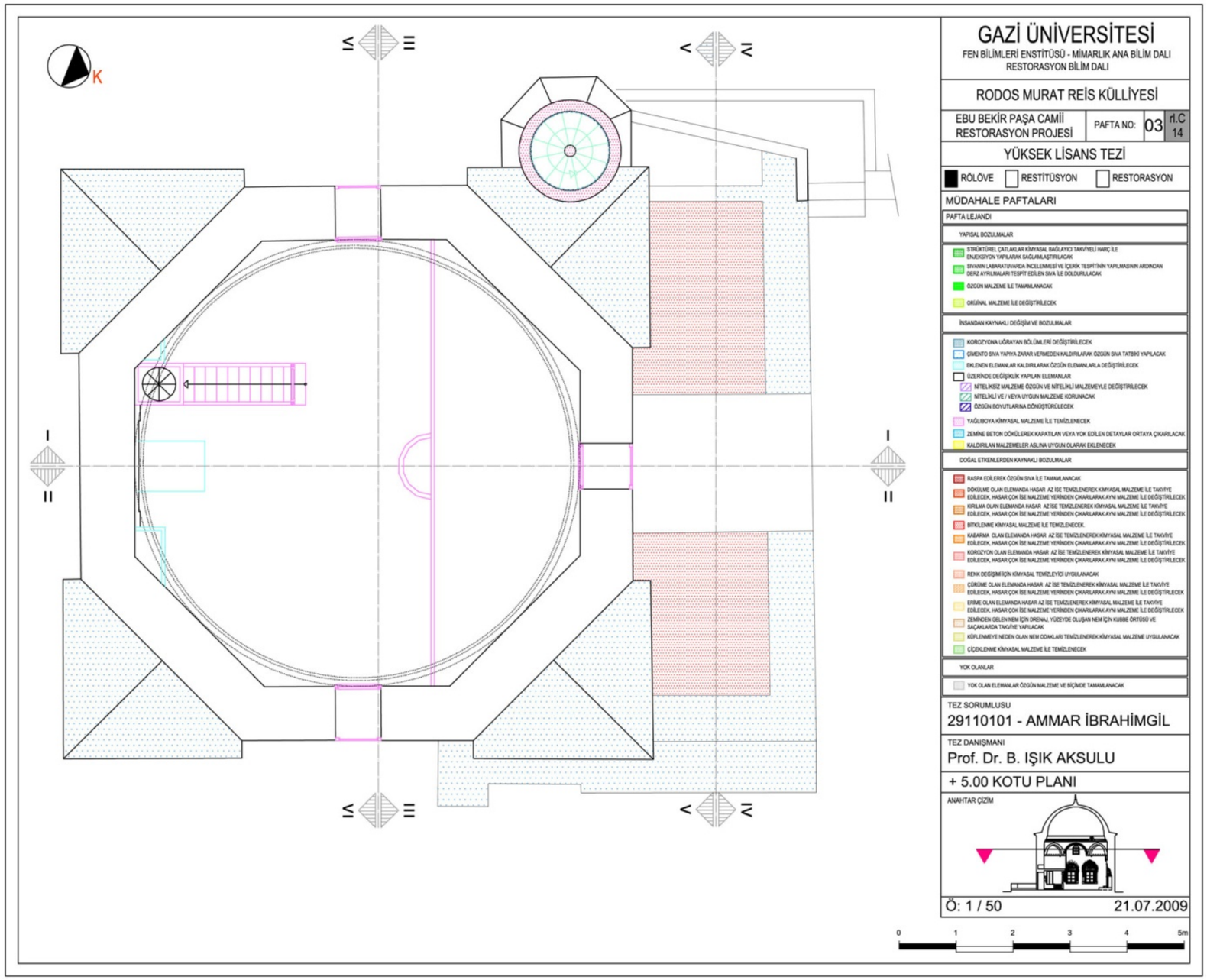

Şekil 6.3. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

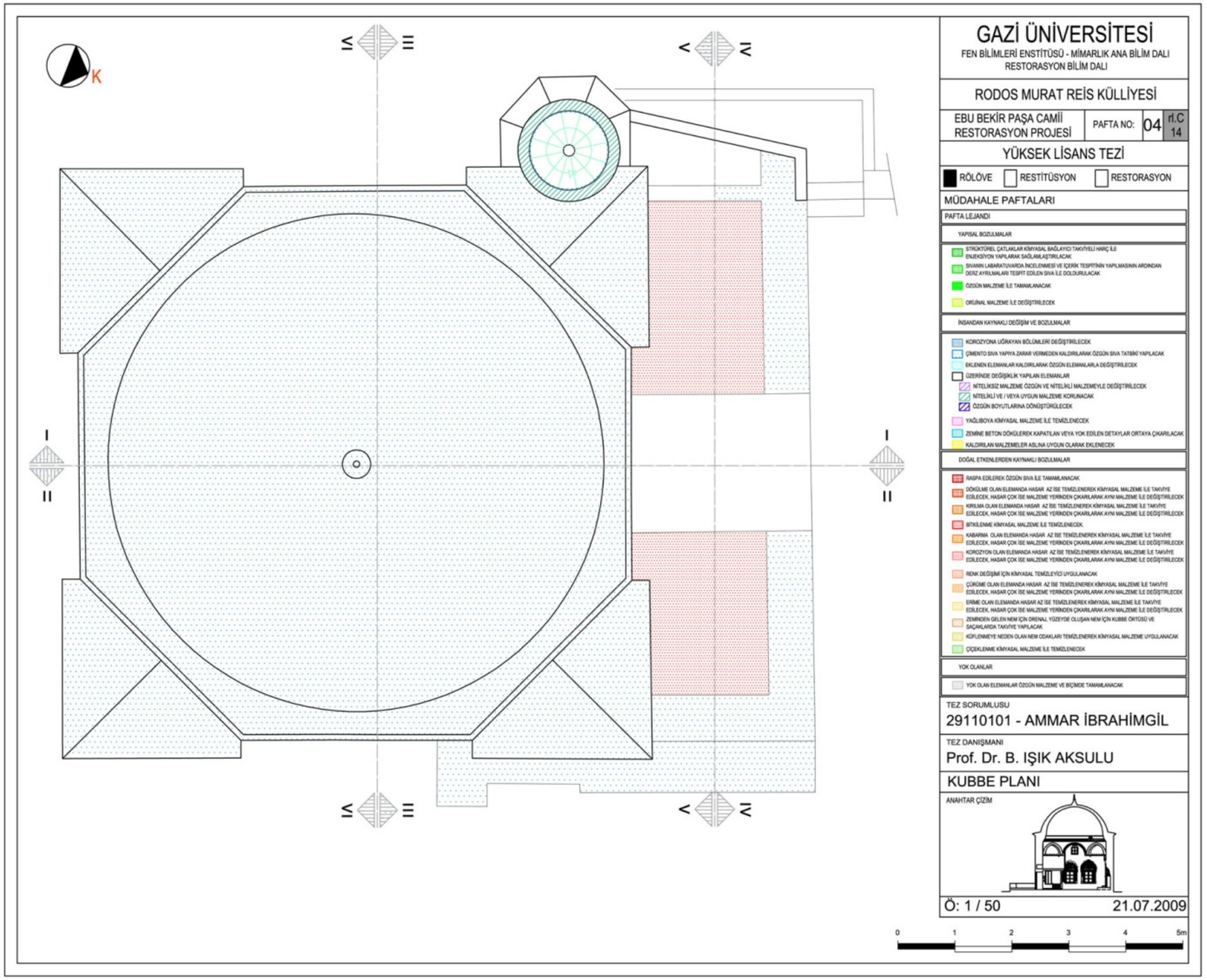

Şekil 6.4. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

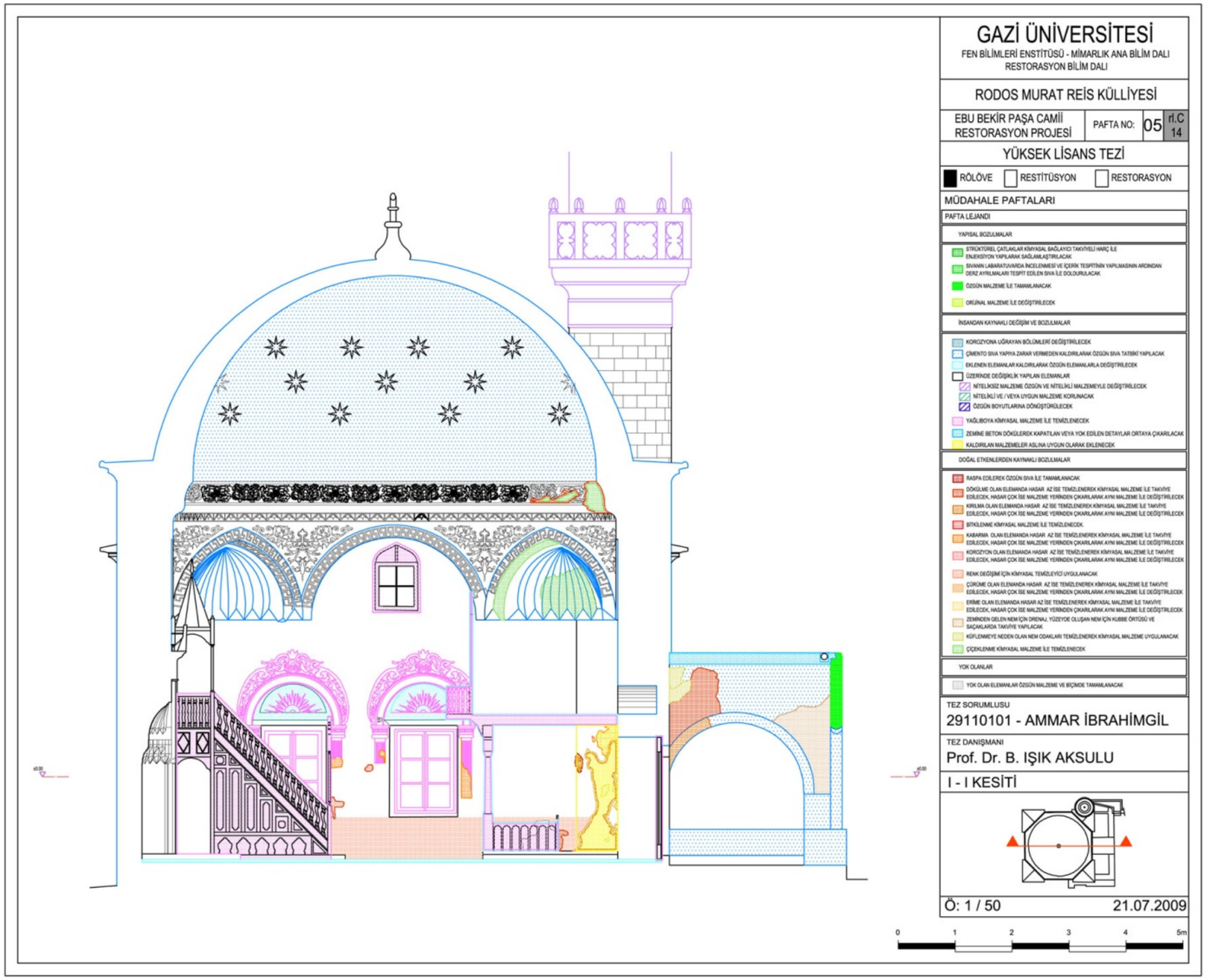

Şekil 6.5. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, I-I Kesiti

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

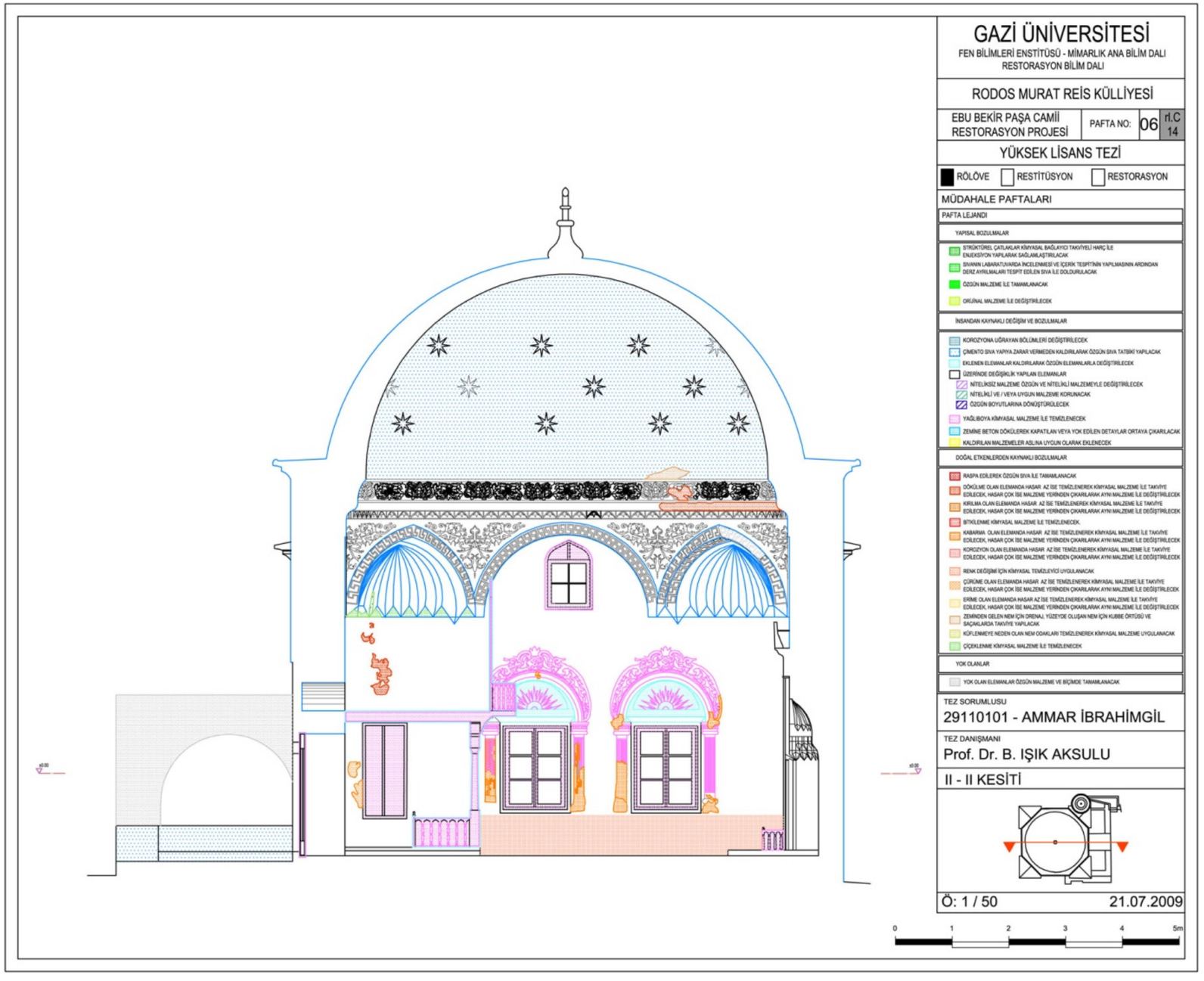

Şekil 6.6. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, II-II Kesiti

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

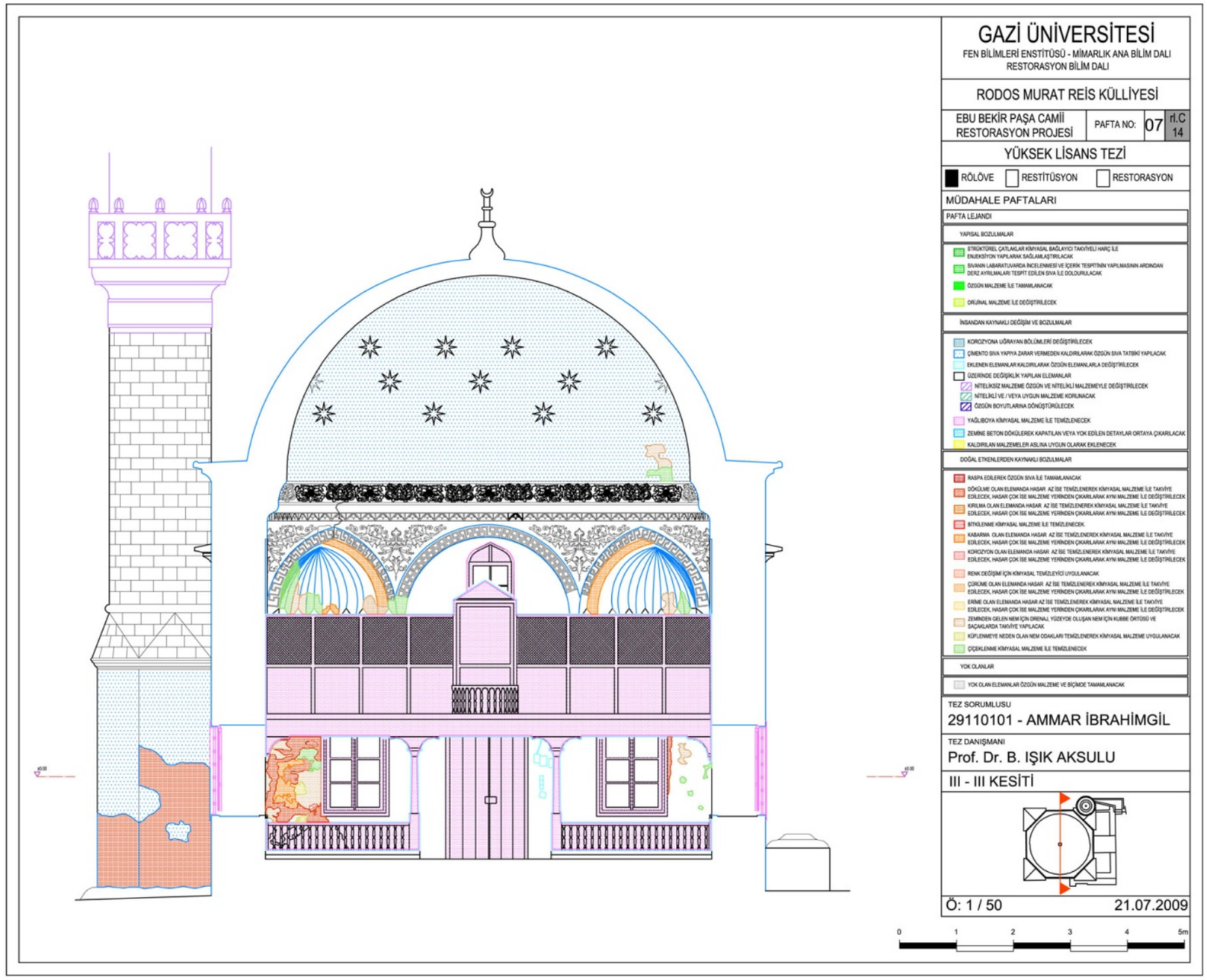

Şekil 6.7. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, III-III Kesiti

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

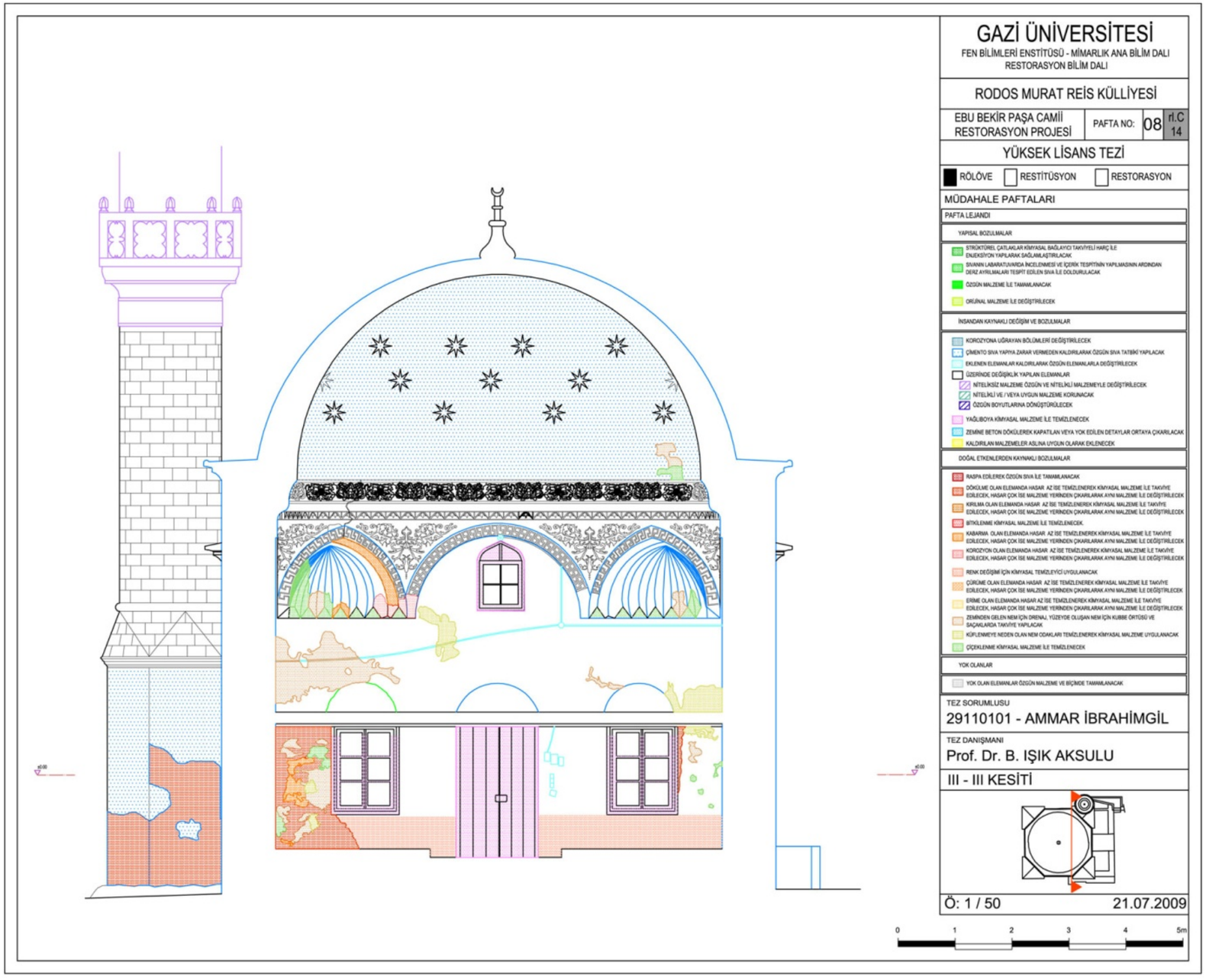

Şekil 6.8. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, IV-IV Kesiti

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

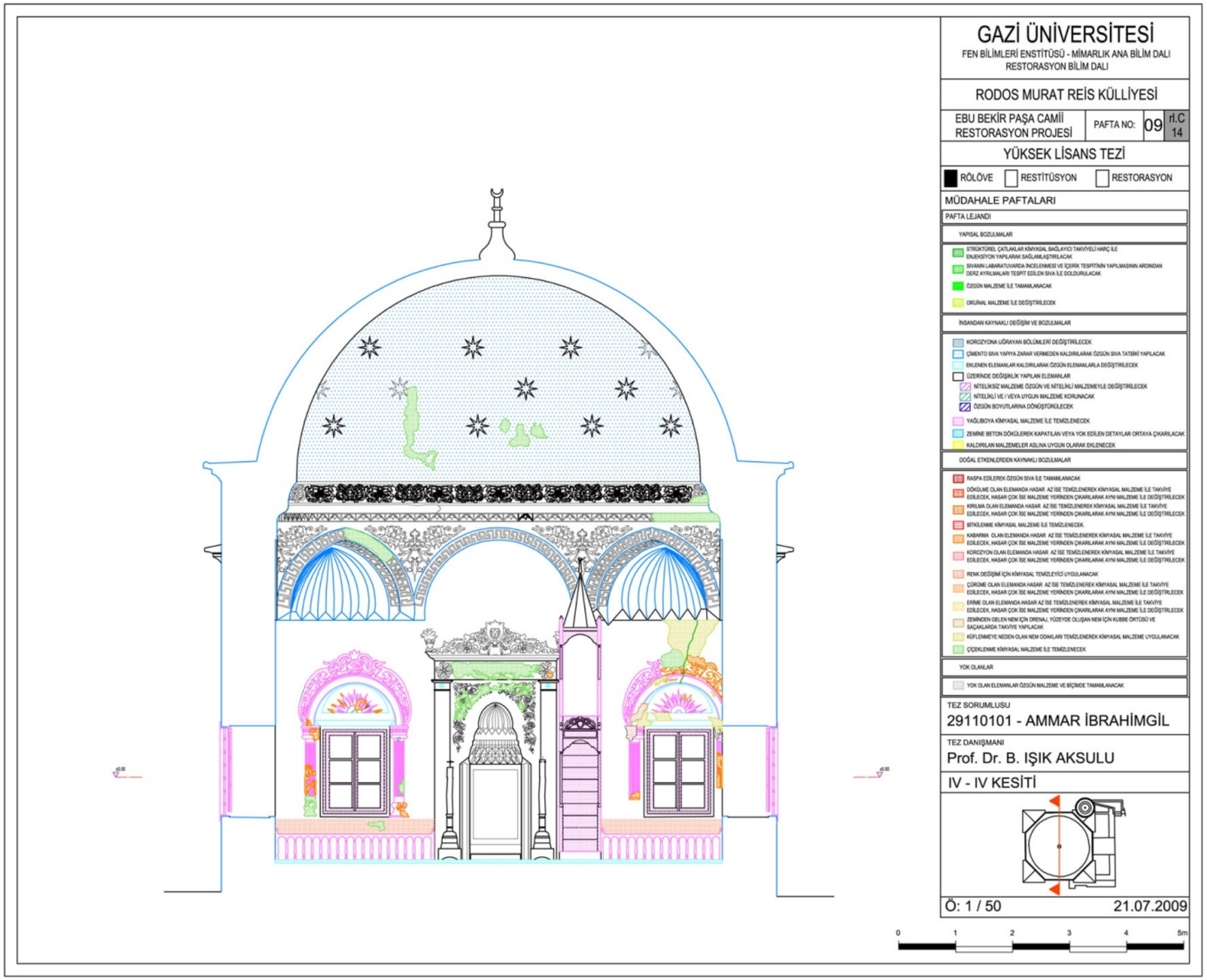

Şekil 6.9. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, V-V Kesiti

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

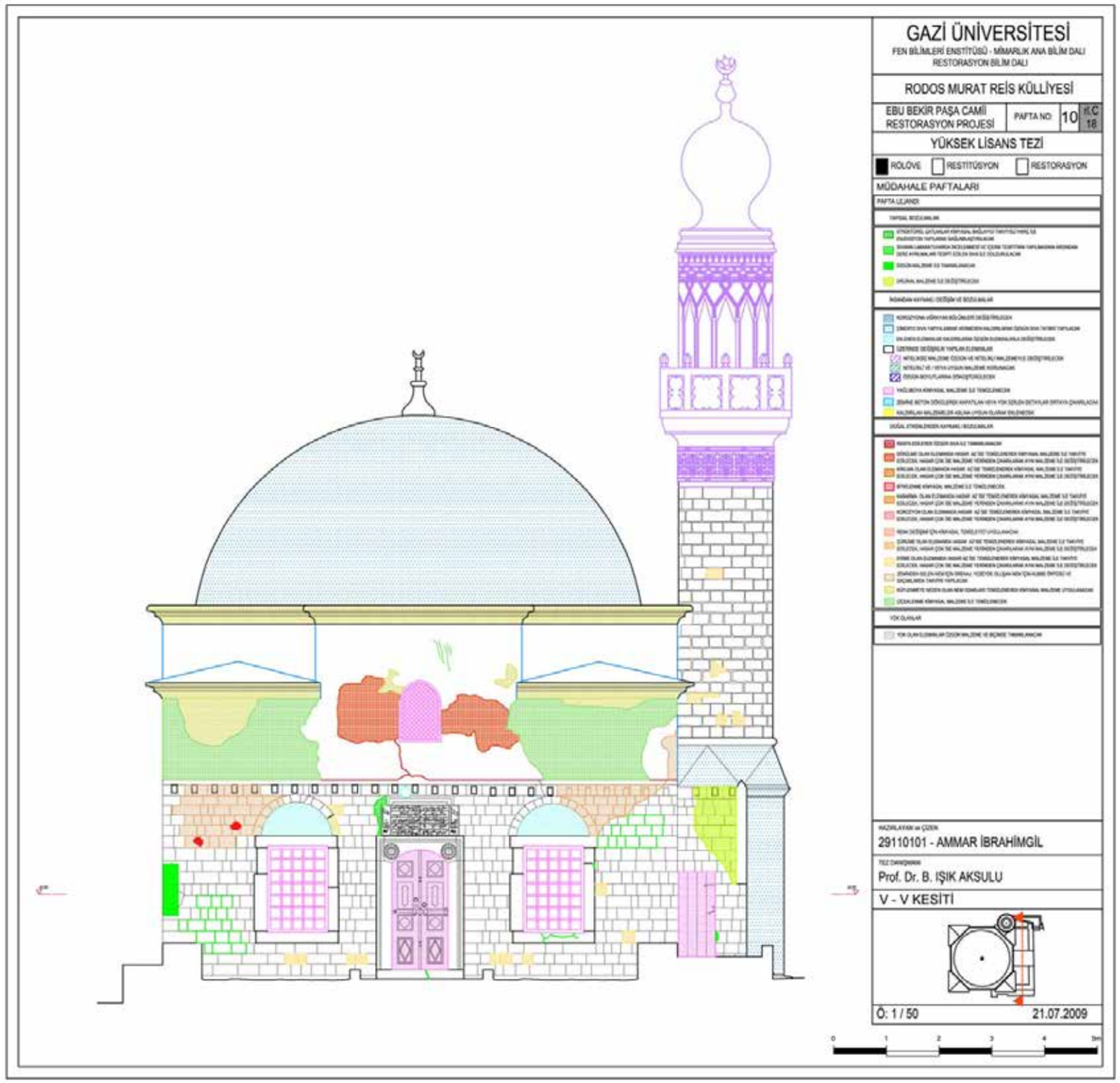

Şekil 6.10. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, VI-VI Kesiti

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

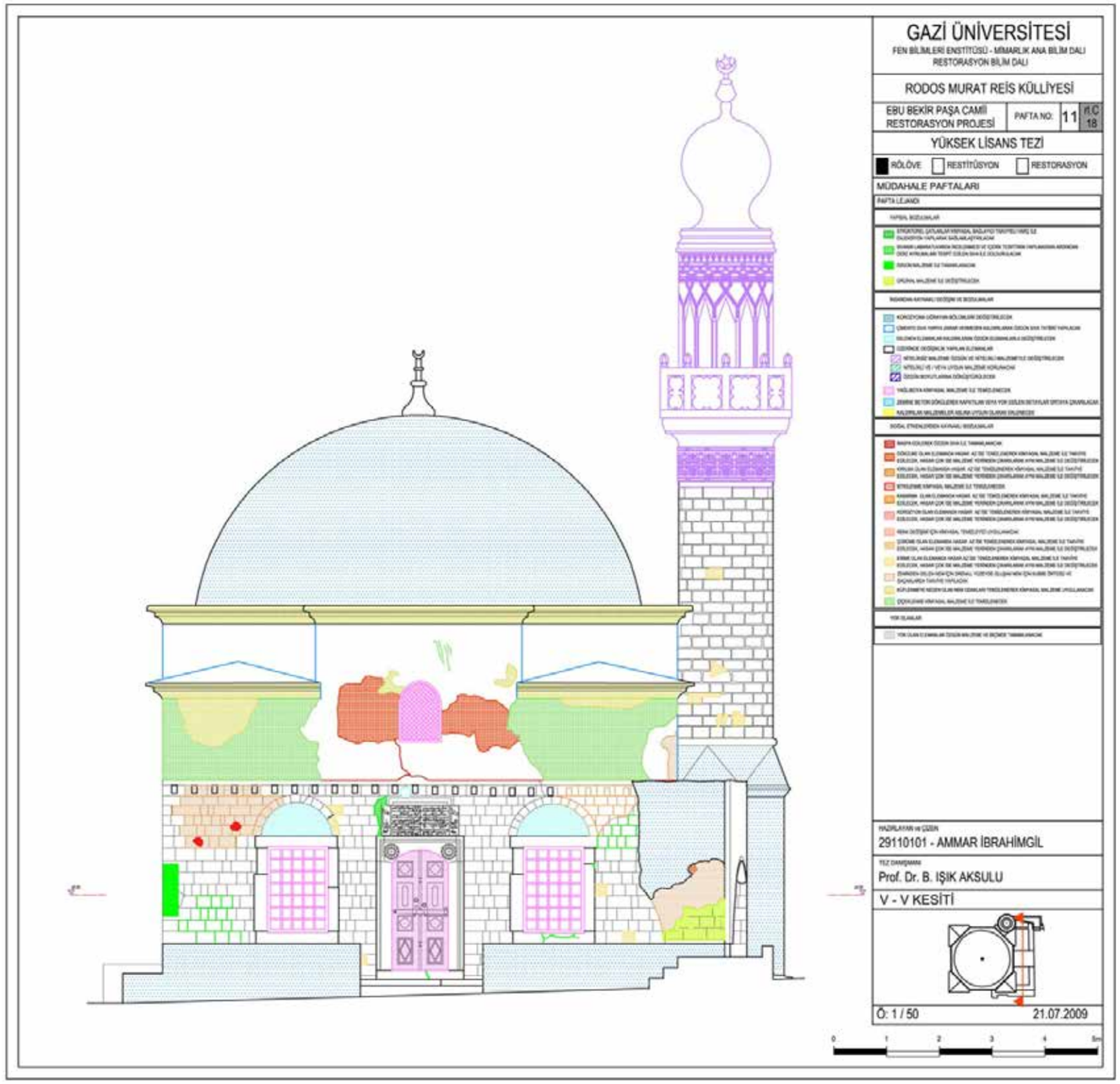

Şekil 6.11. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Kuzey Cephesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

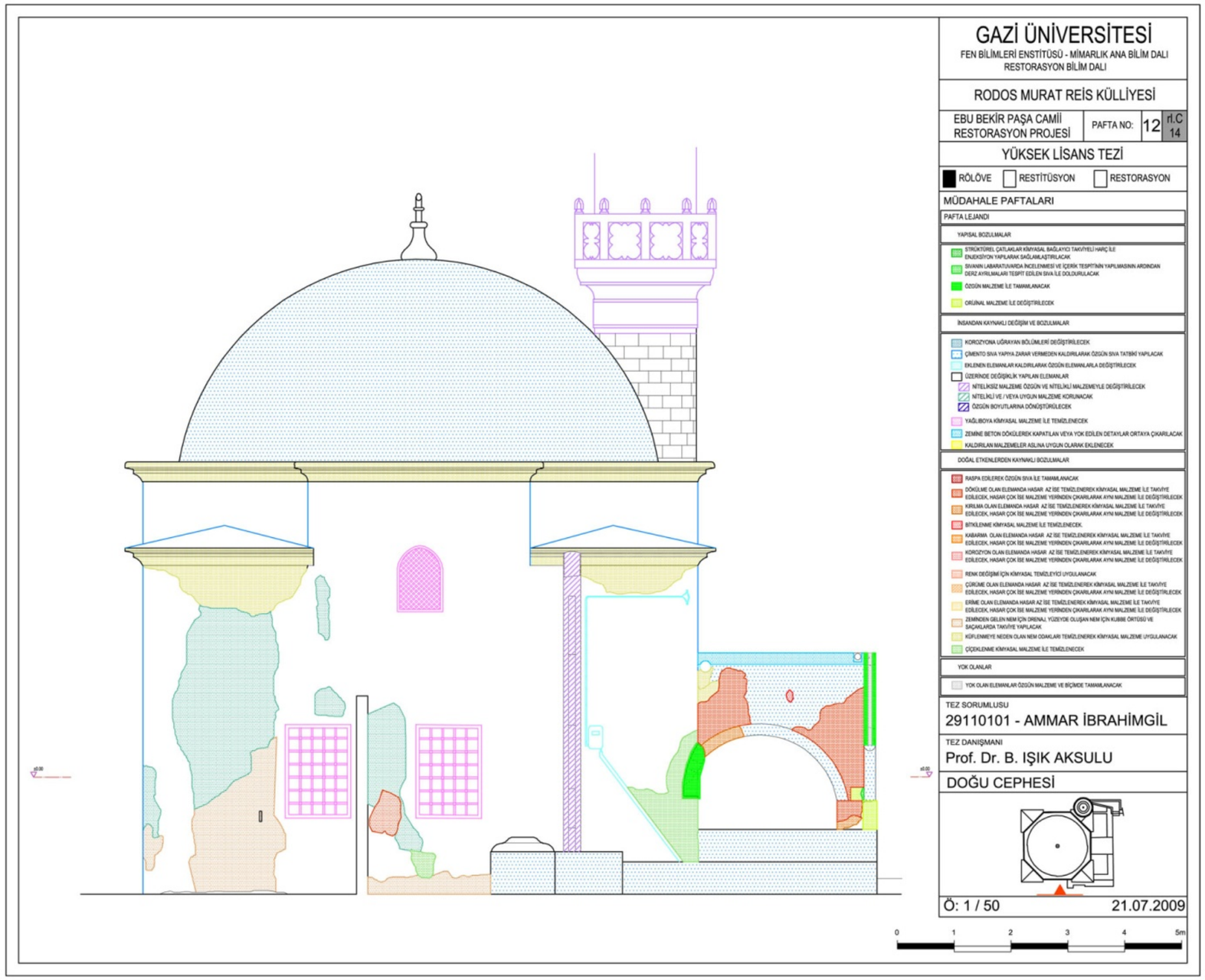

Şekil 6.12. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Doğu Cephesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

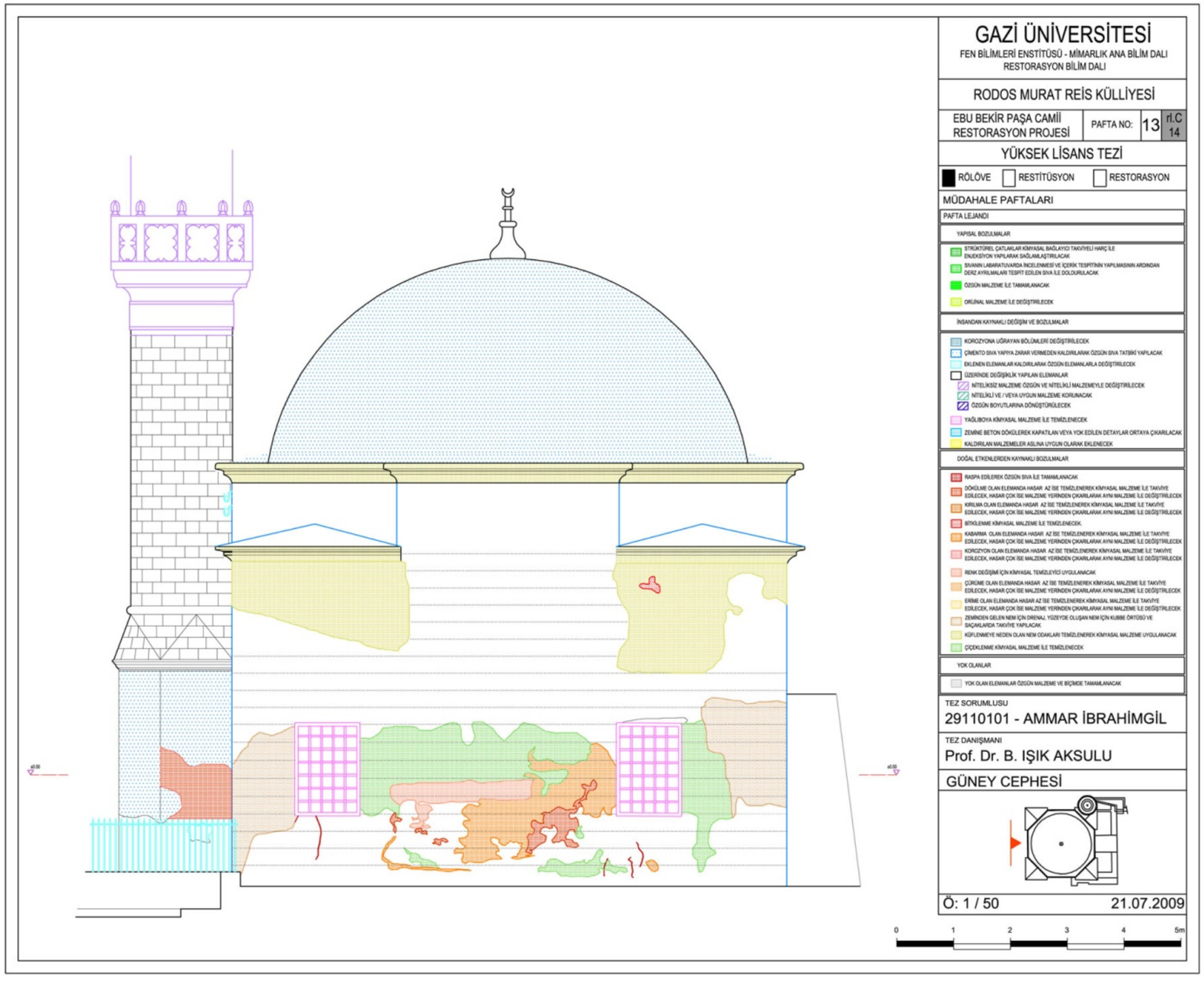

Şekil 6.13. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Güney Cephesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

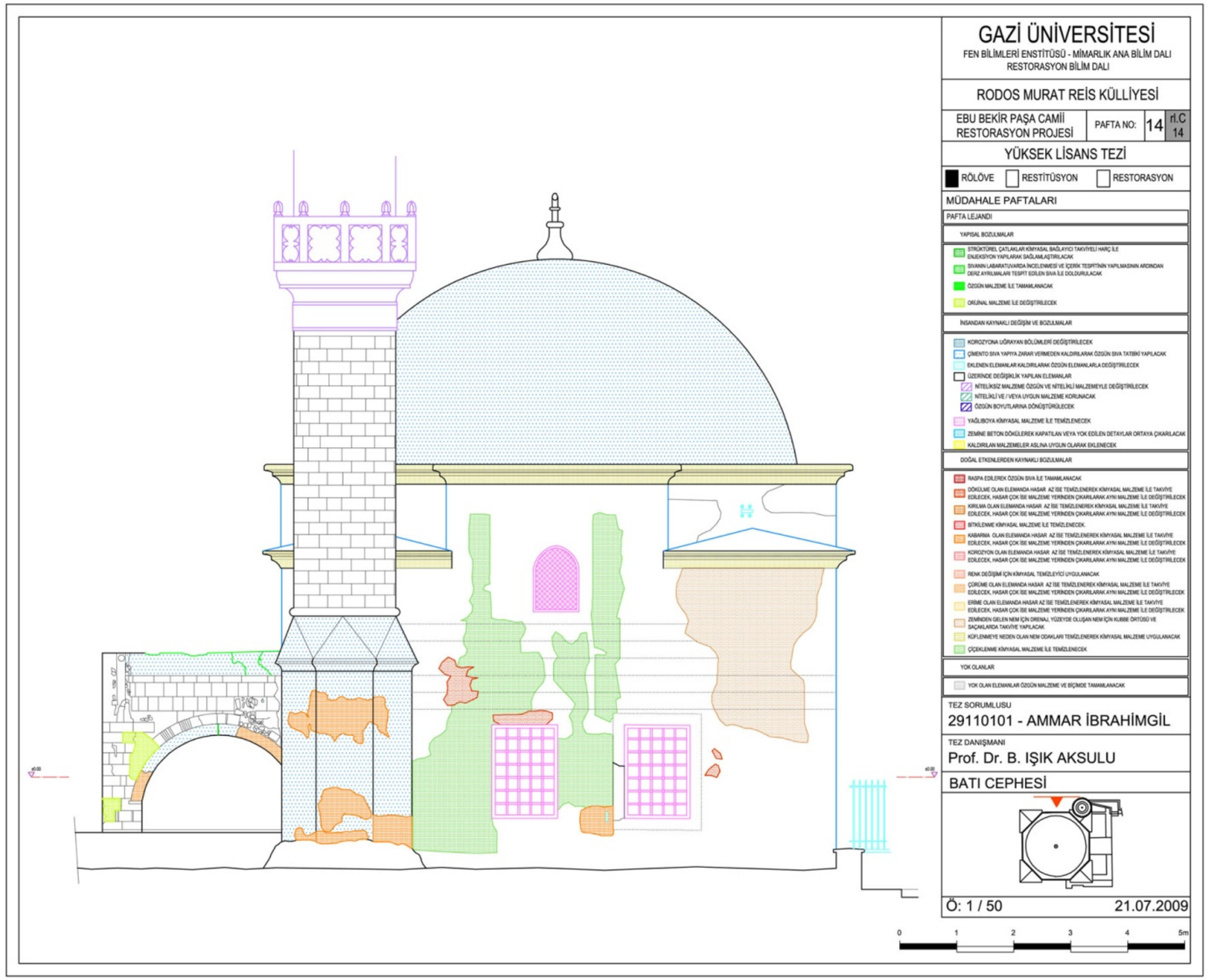

Şekil 6.14. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Batı Cephesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

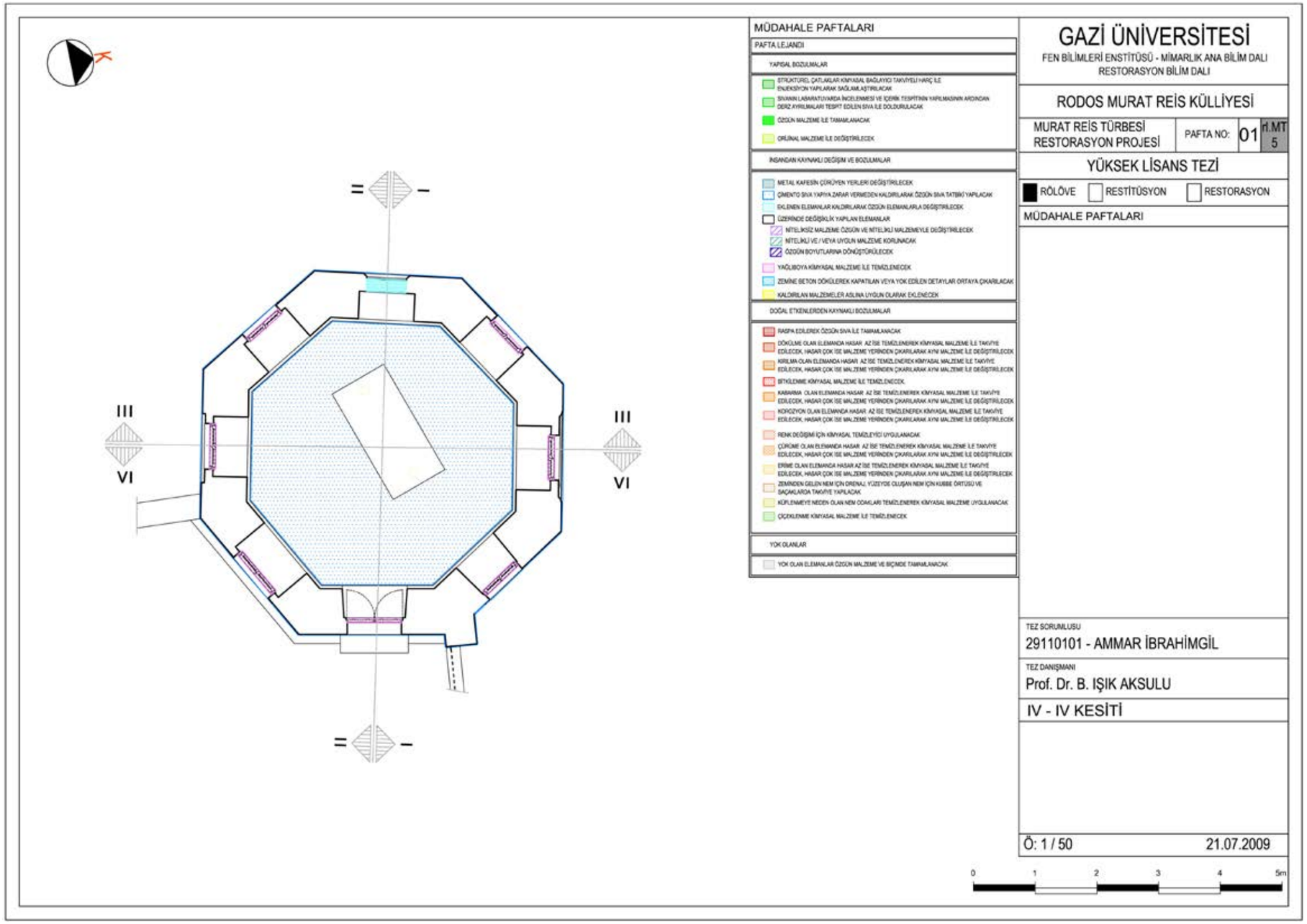

Şekil 6.15. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

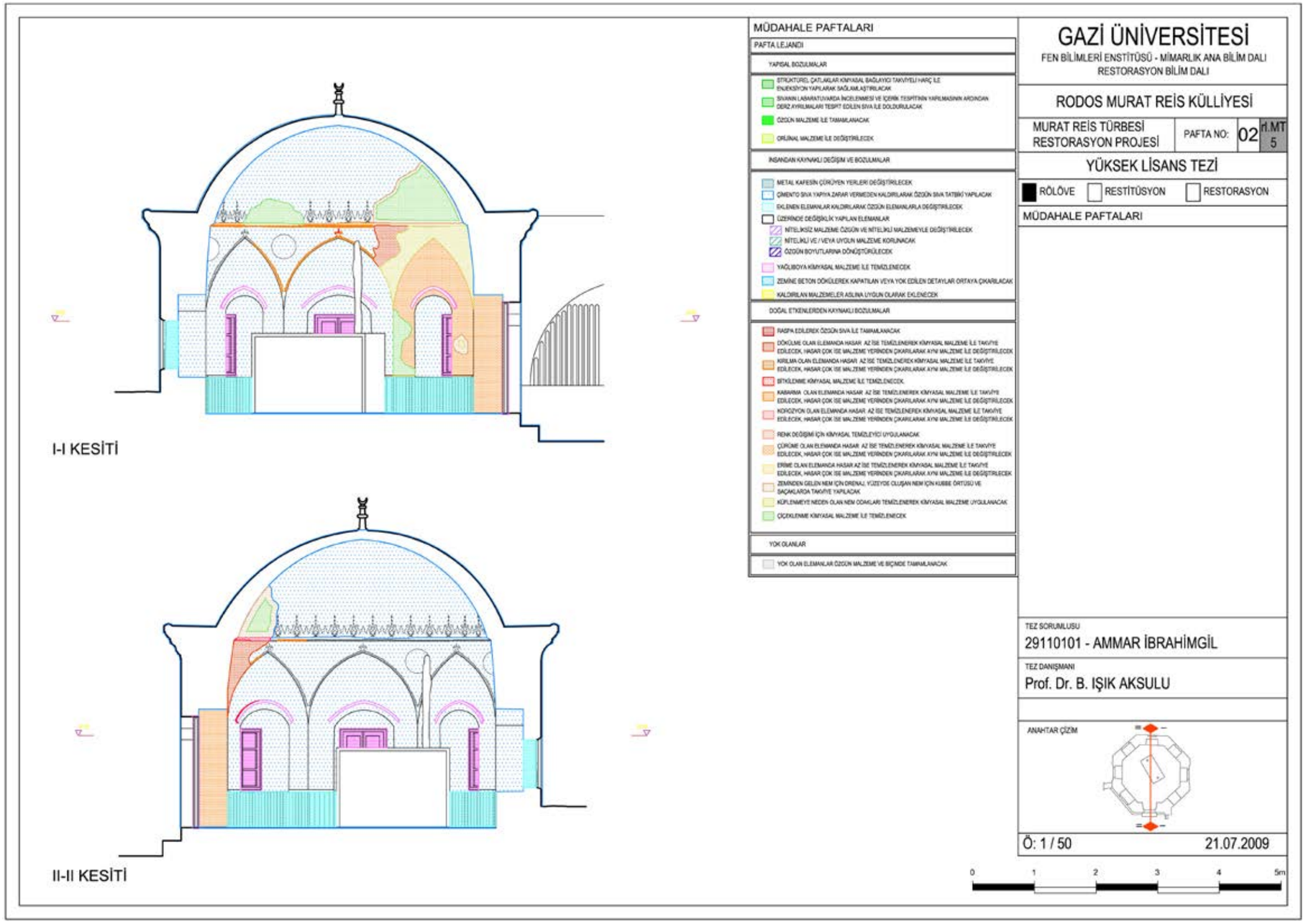

Şekil 6.16. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

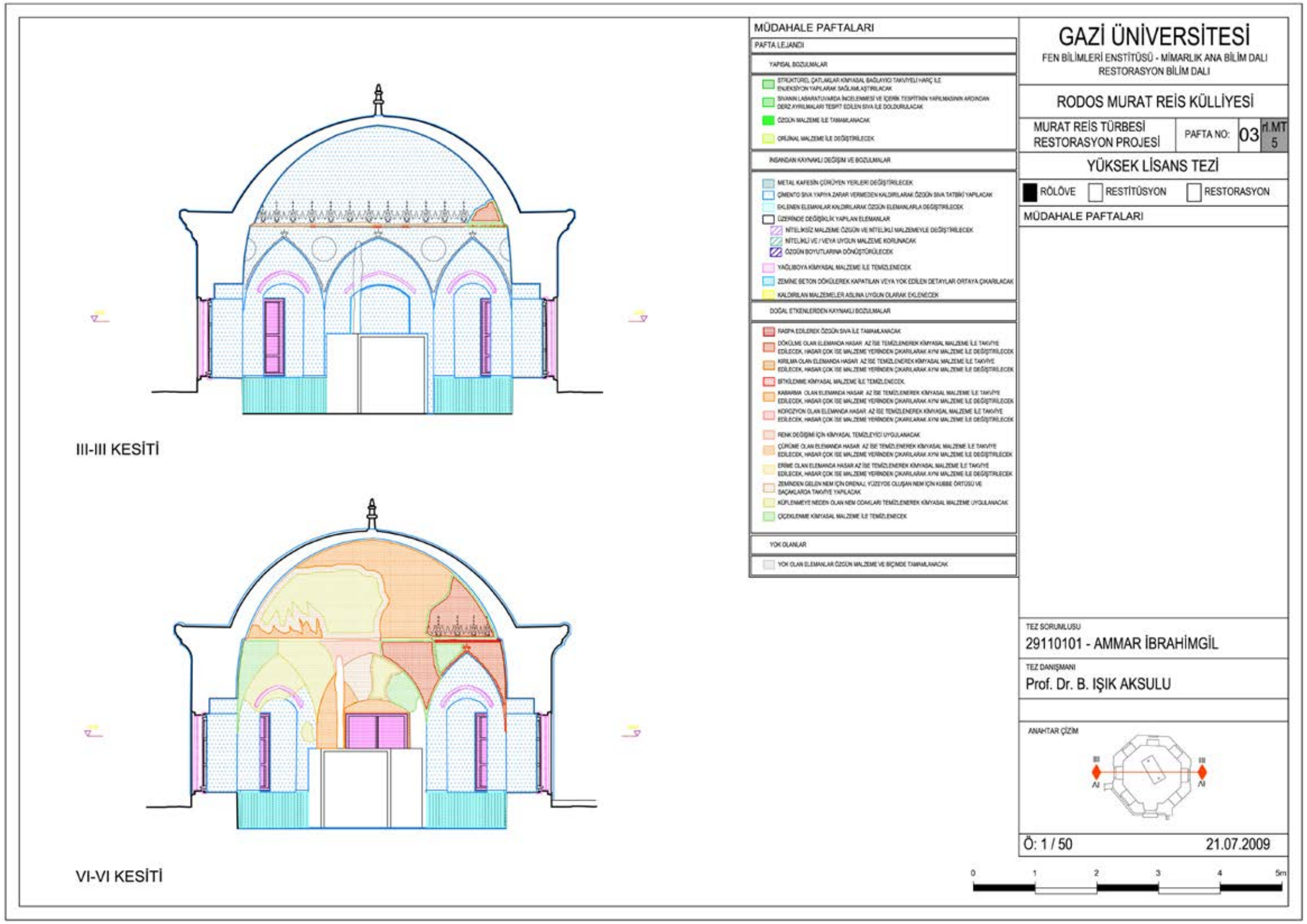

Şekil 6.17. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

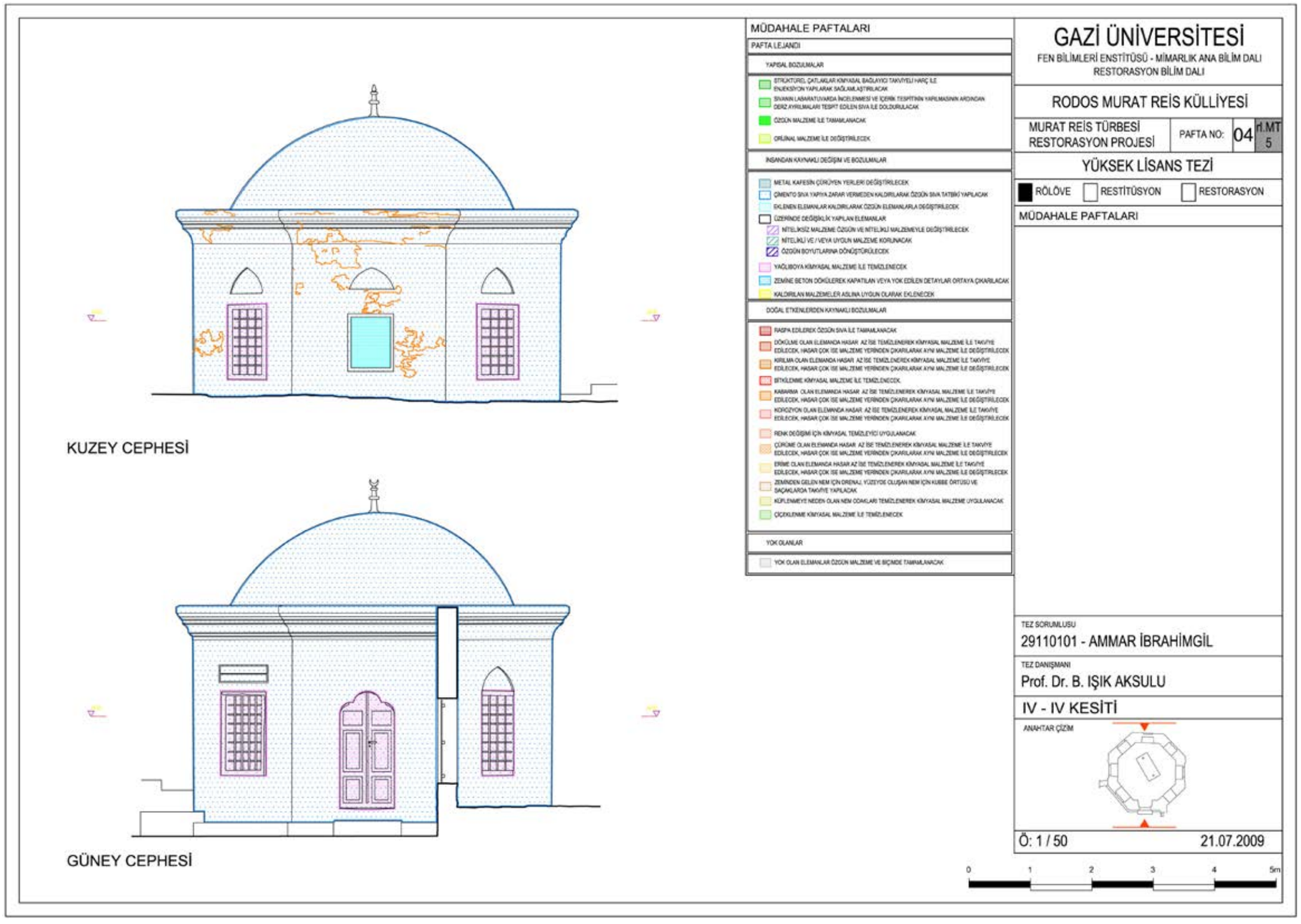

Şekil 6.18. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

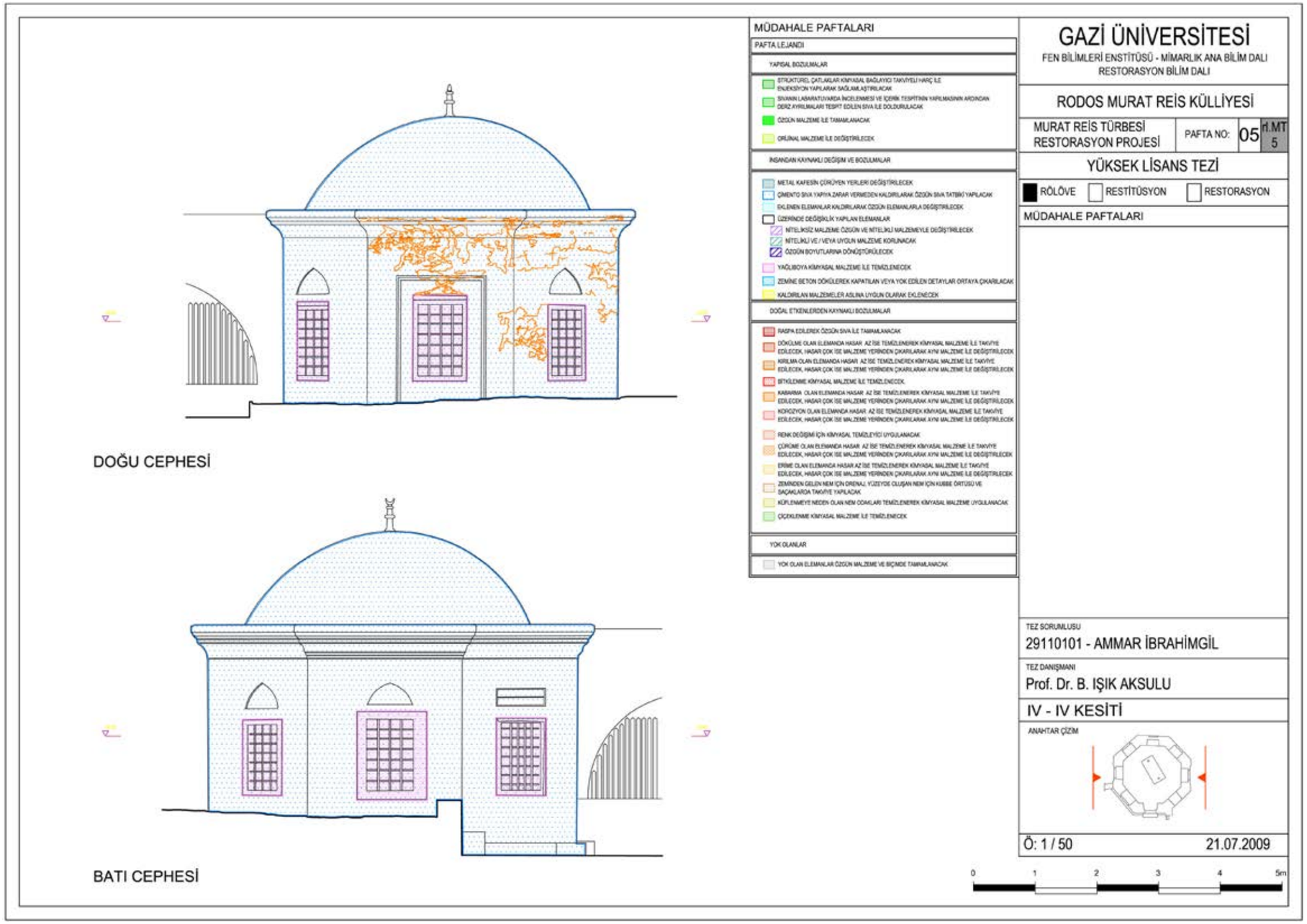

Şekil 6.19. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

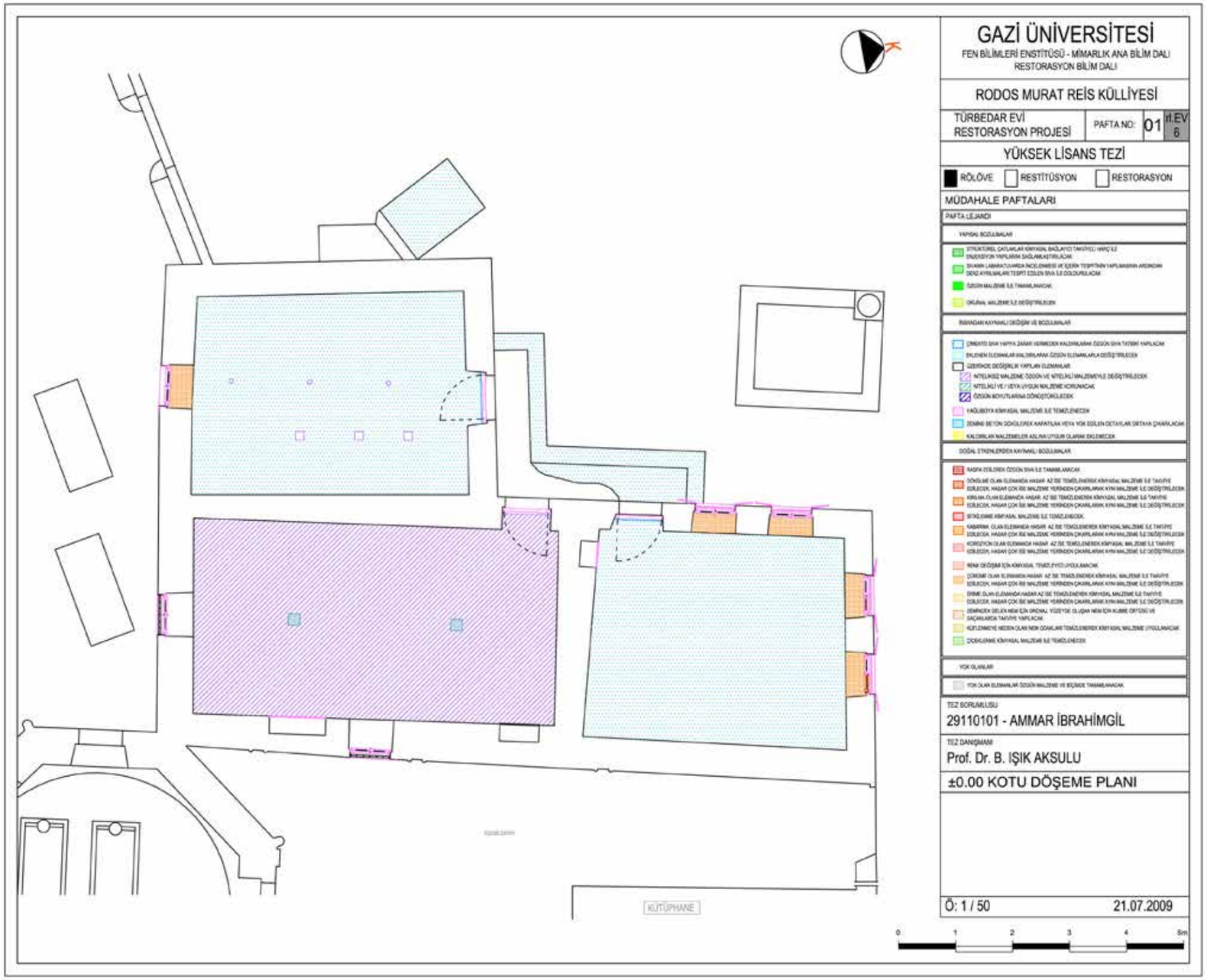

Şekil 6.20. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

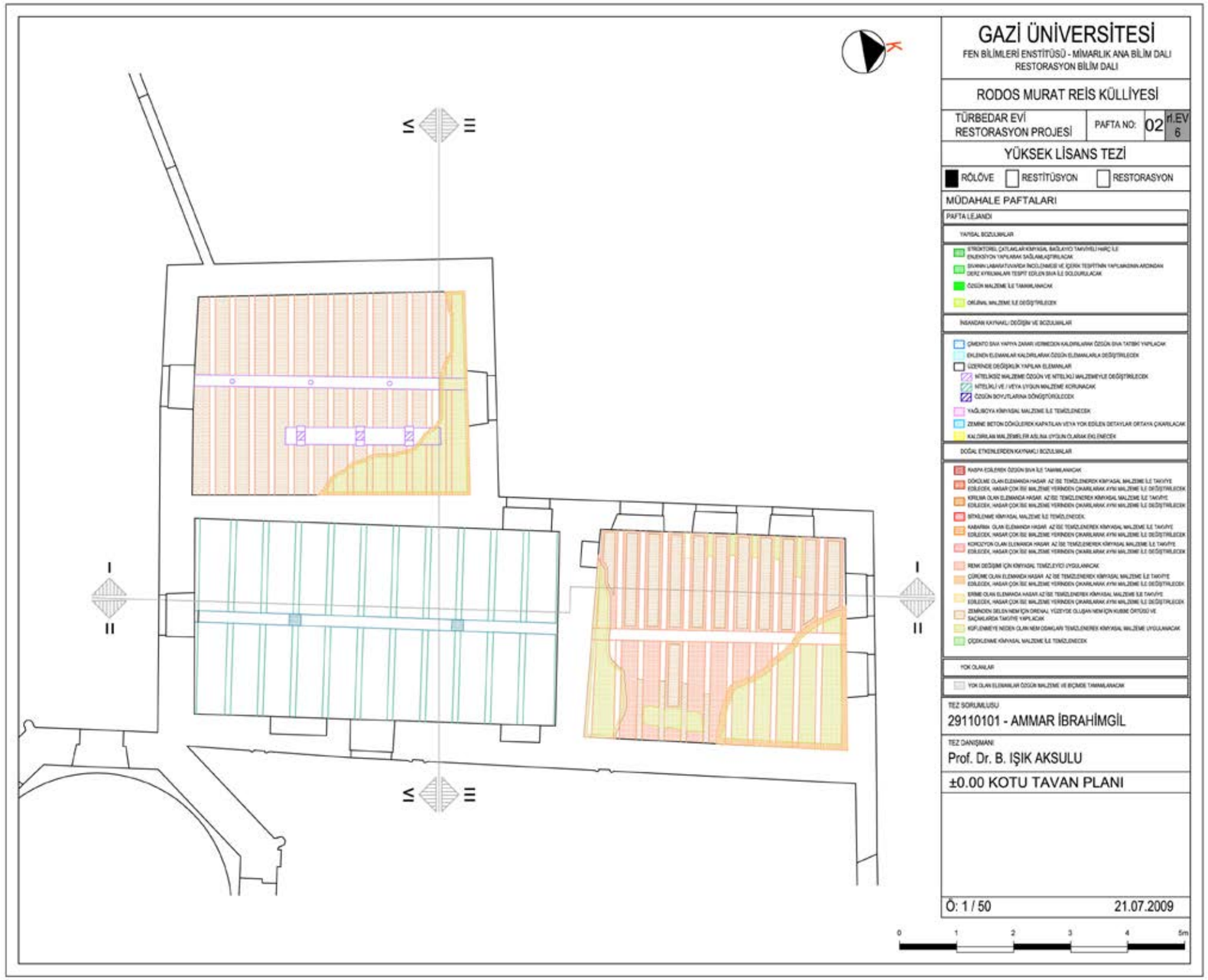

Şekil 6.21. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

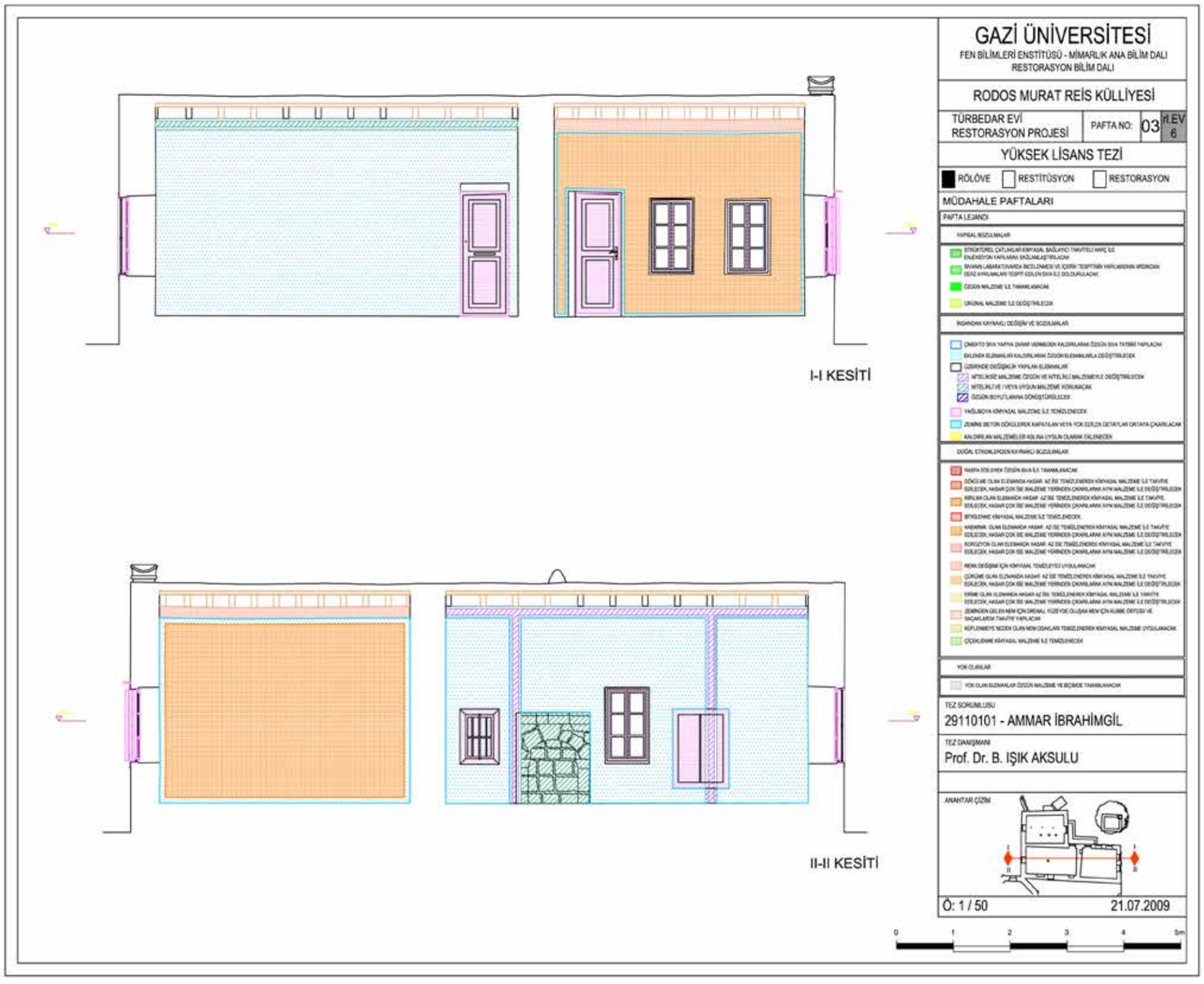

Şekil 6.22. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

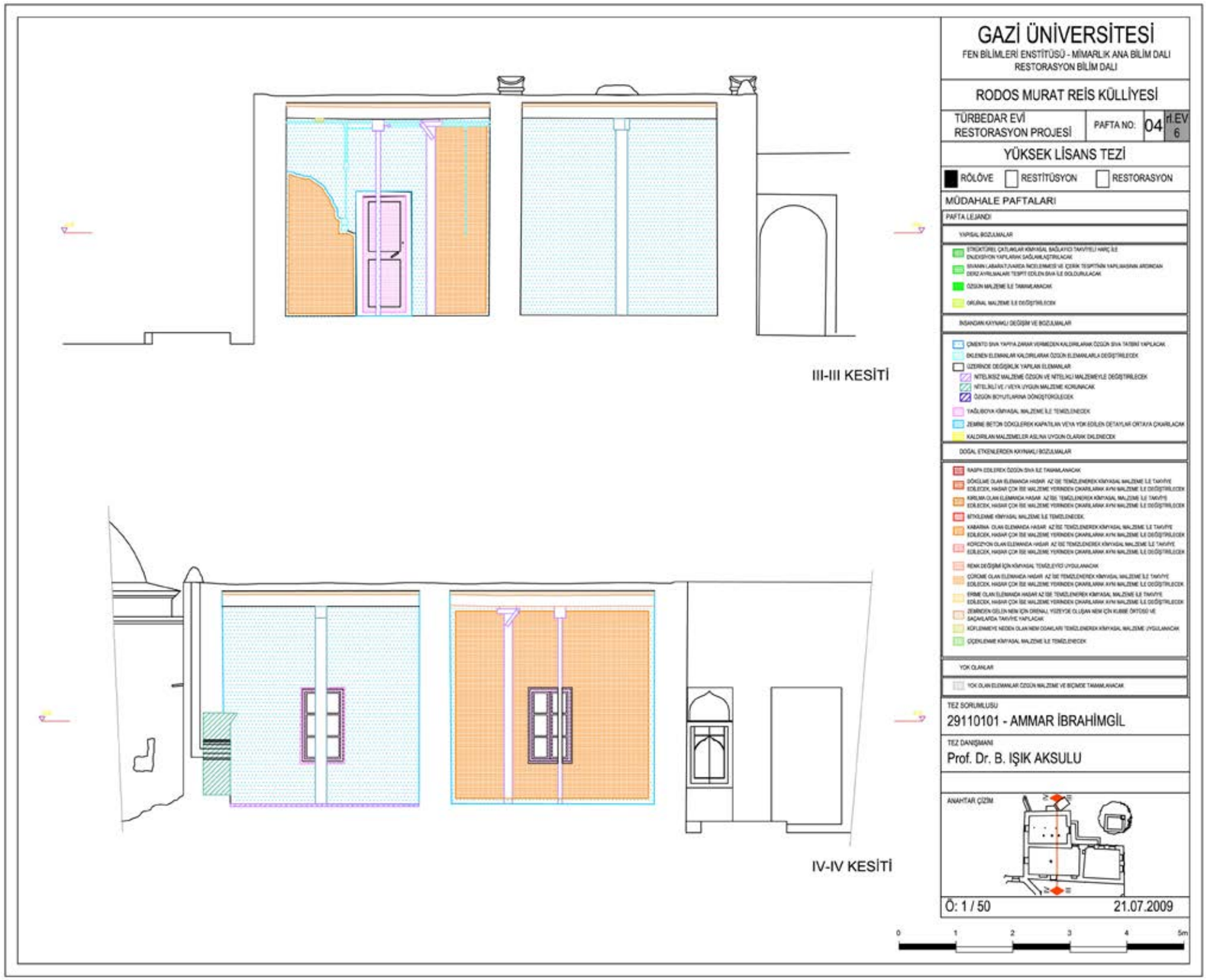

Şekil 6.23. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

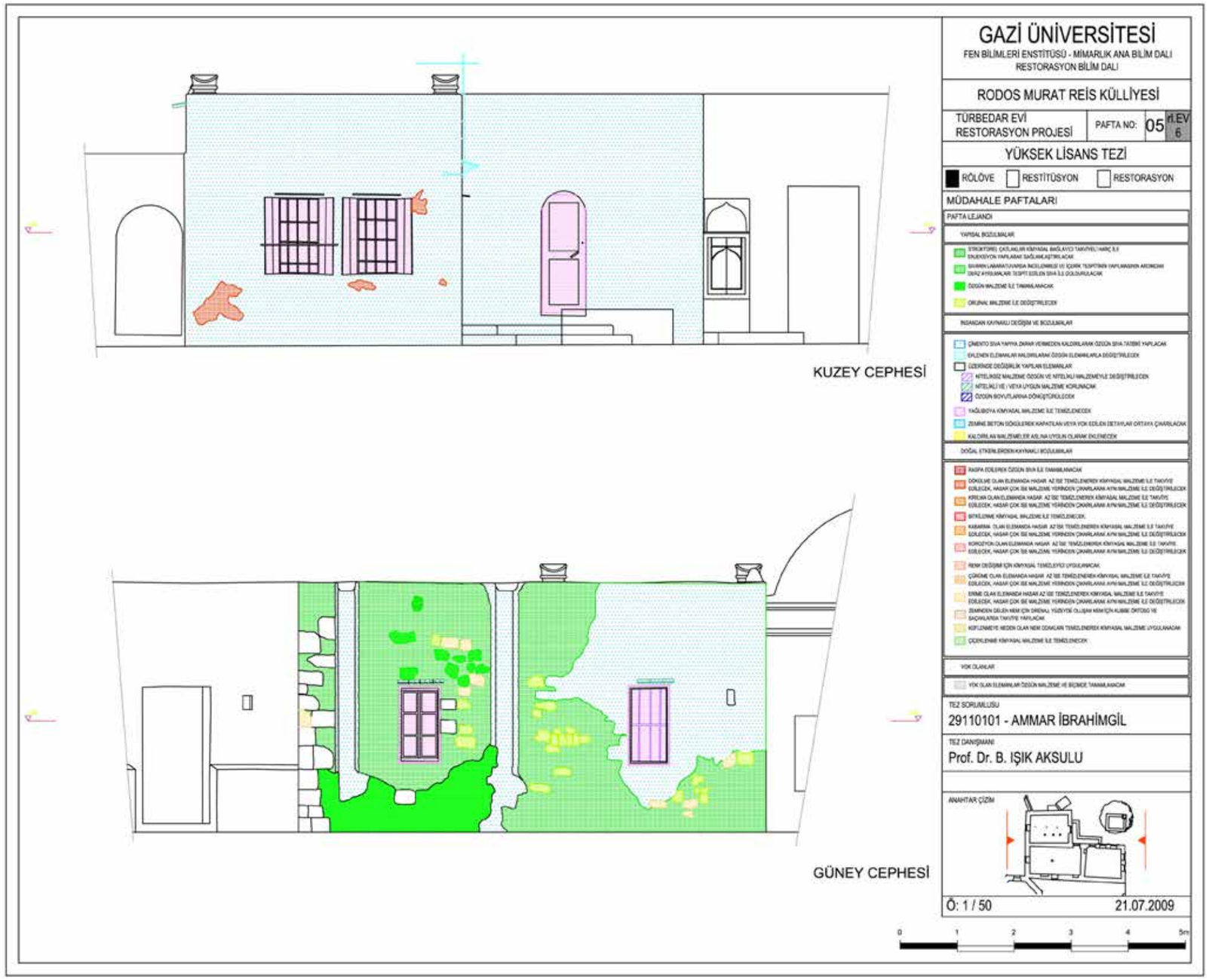

Şekil 6.24. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

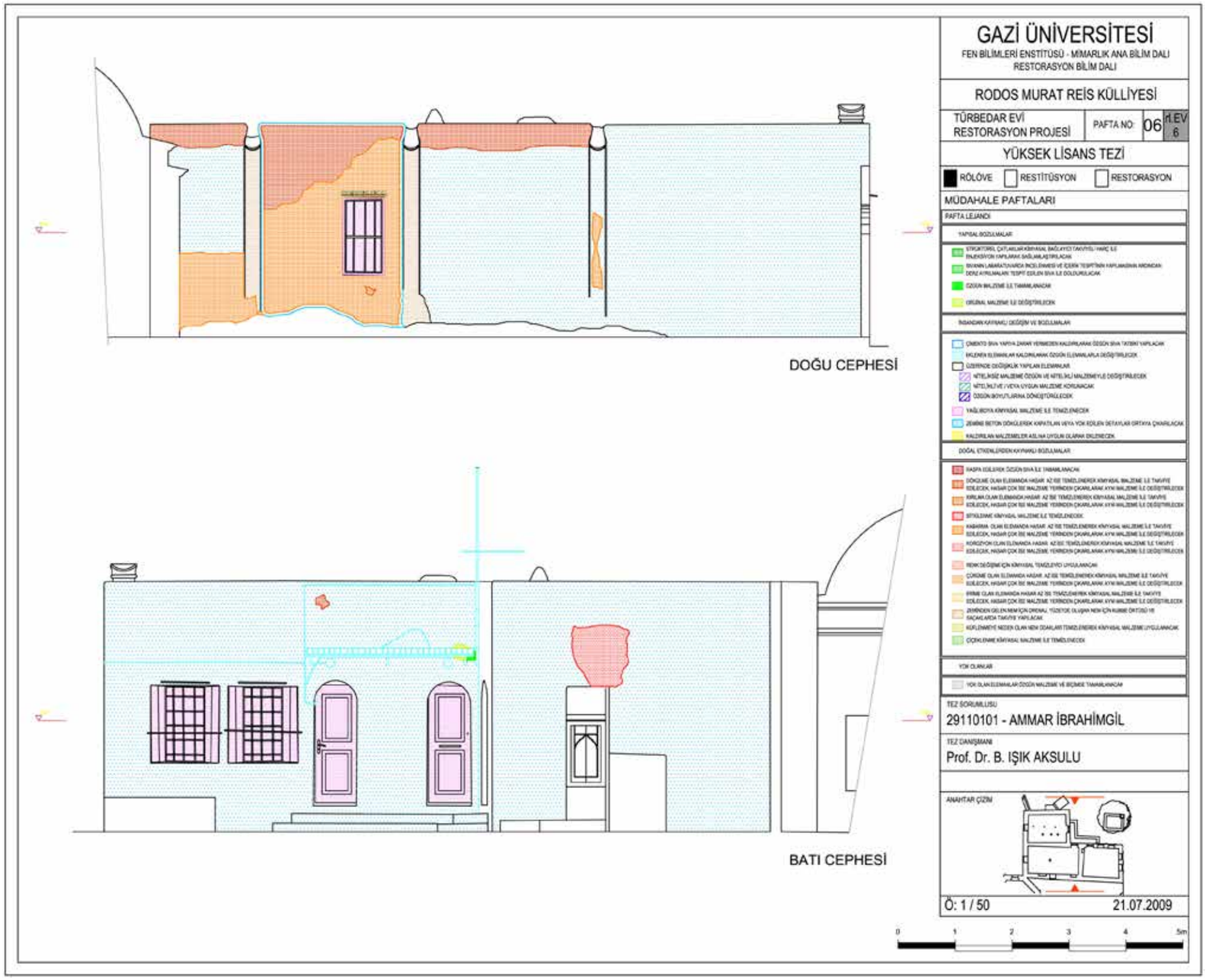

Şekil 6.25. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

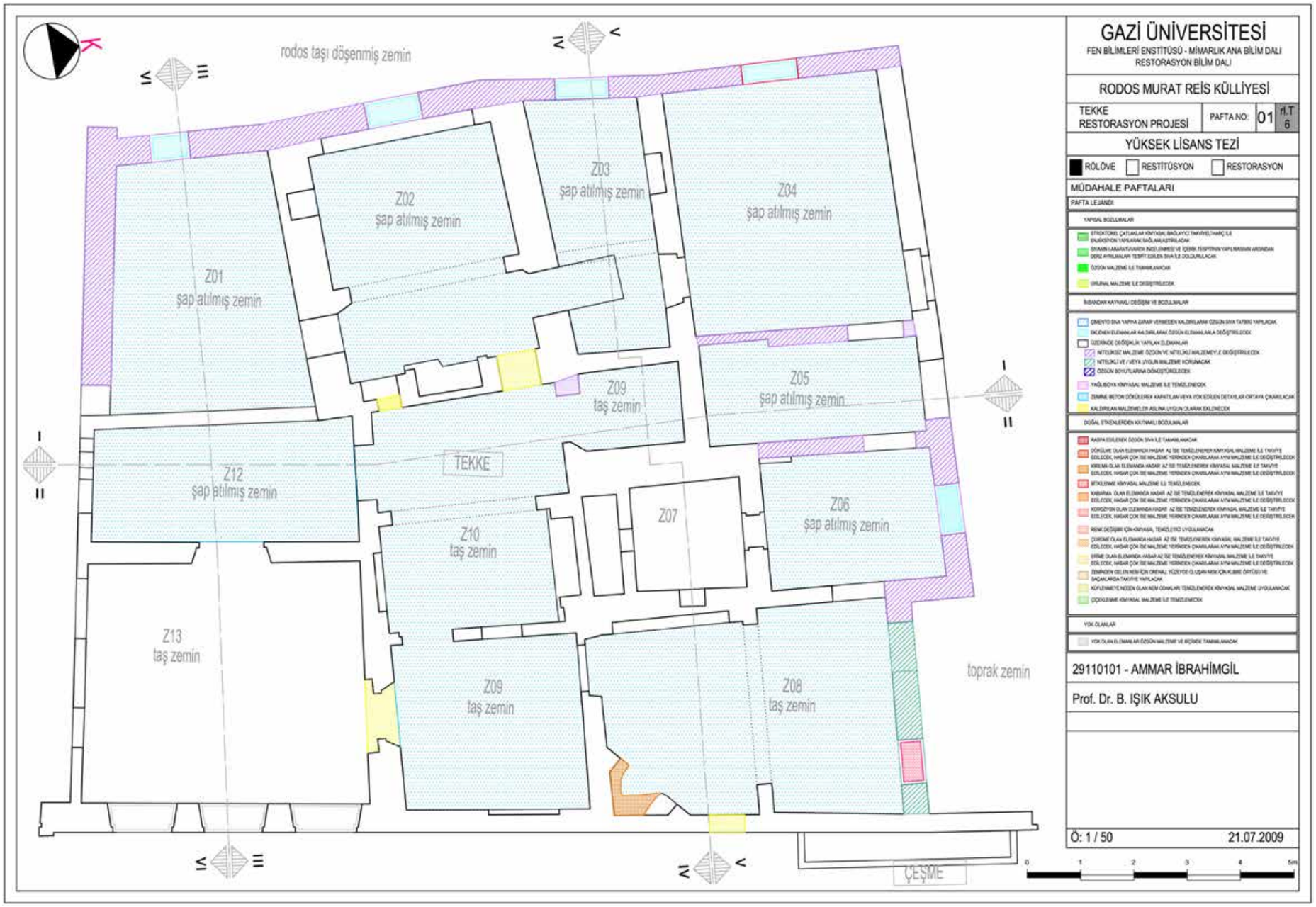

Şekil 6.26. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

Şekil 6.27. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

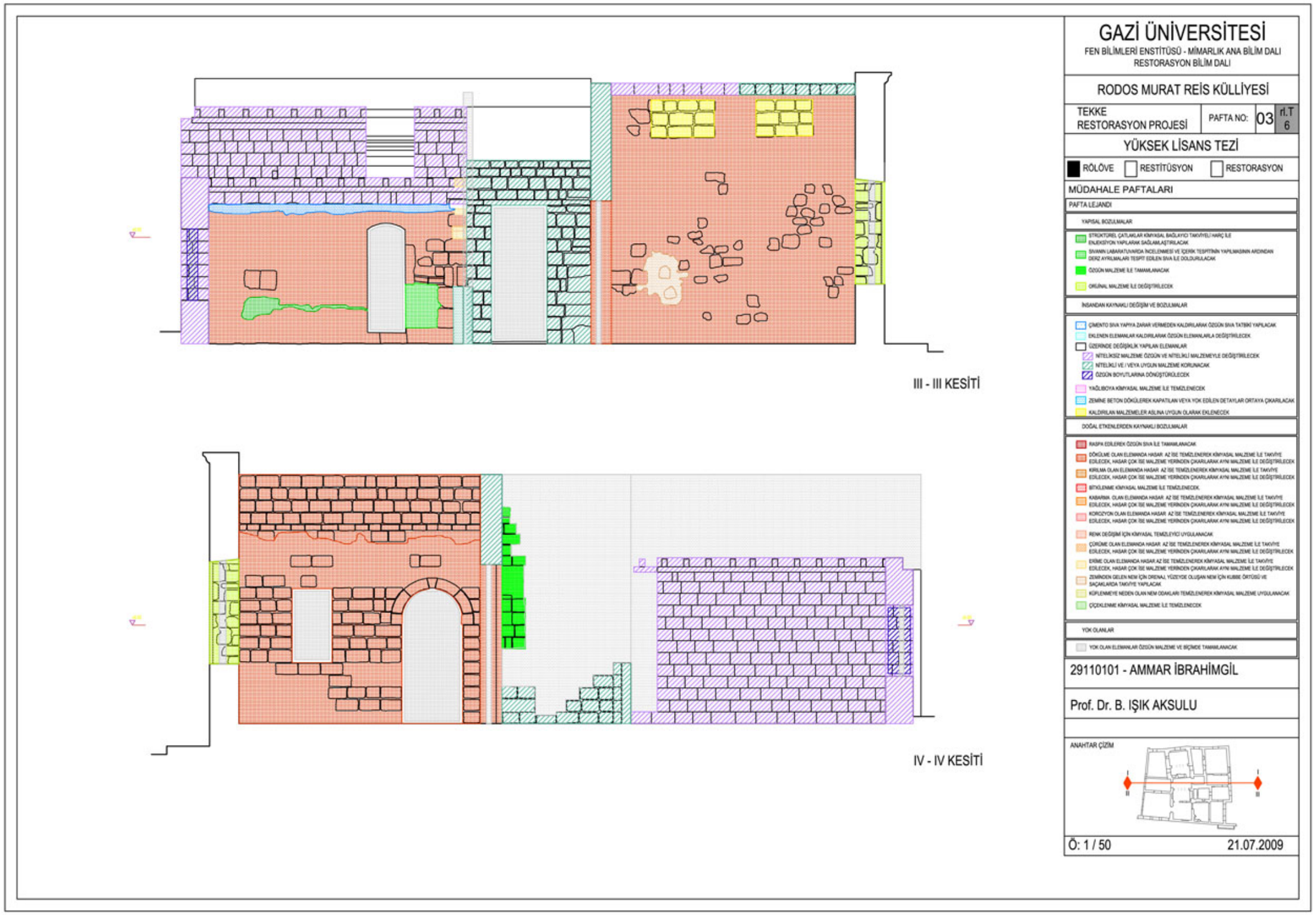

Şekil 6.28. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

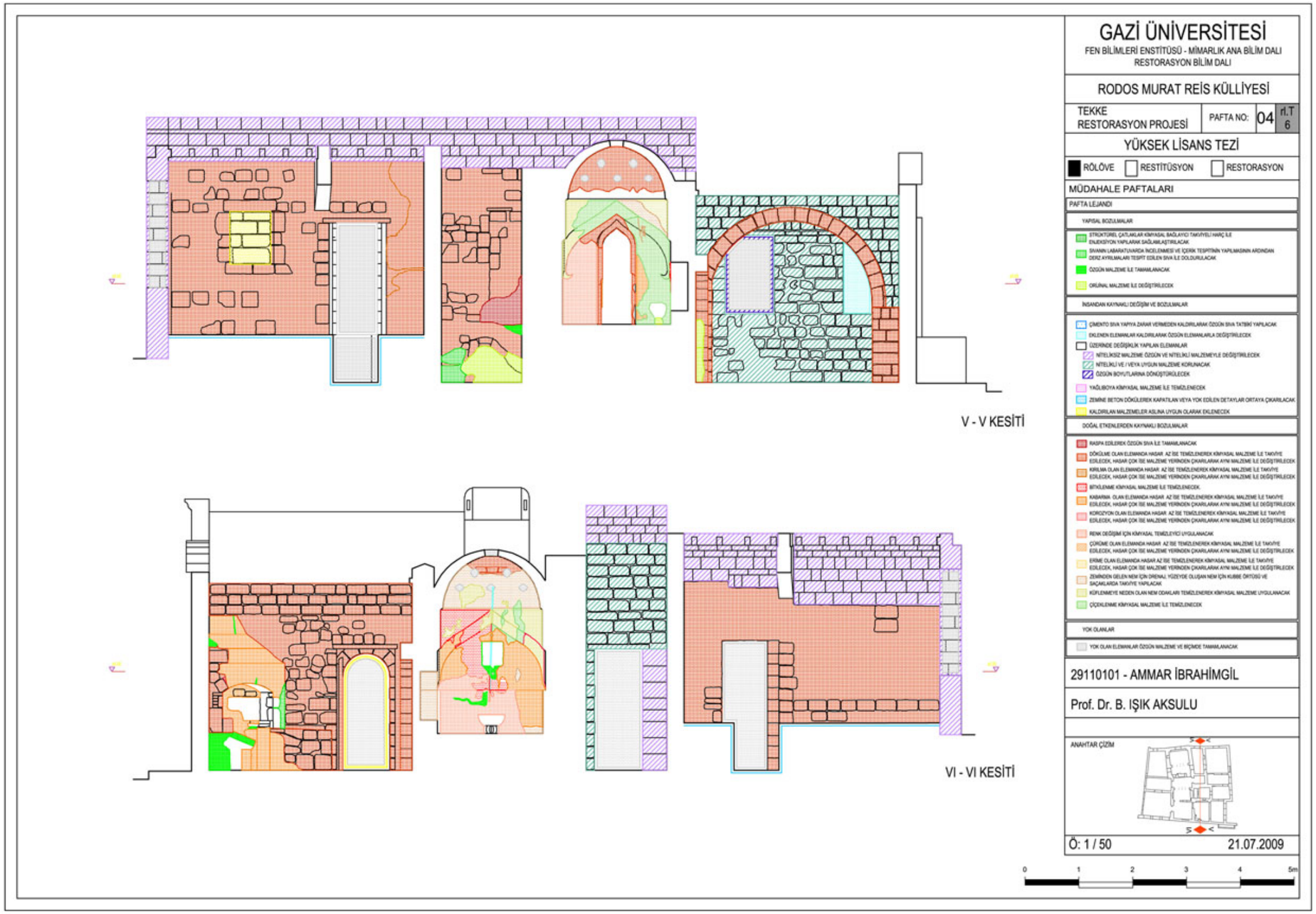

Şekil 6.29. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

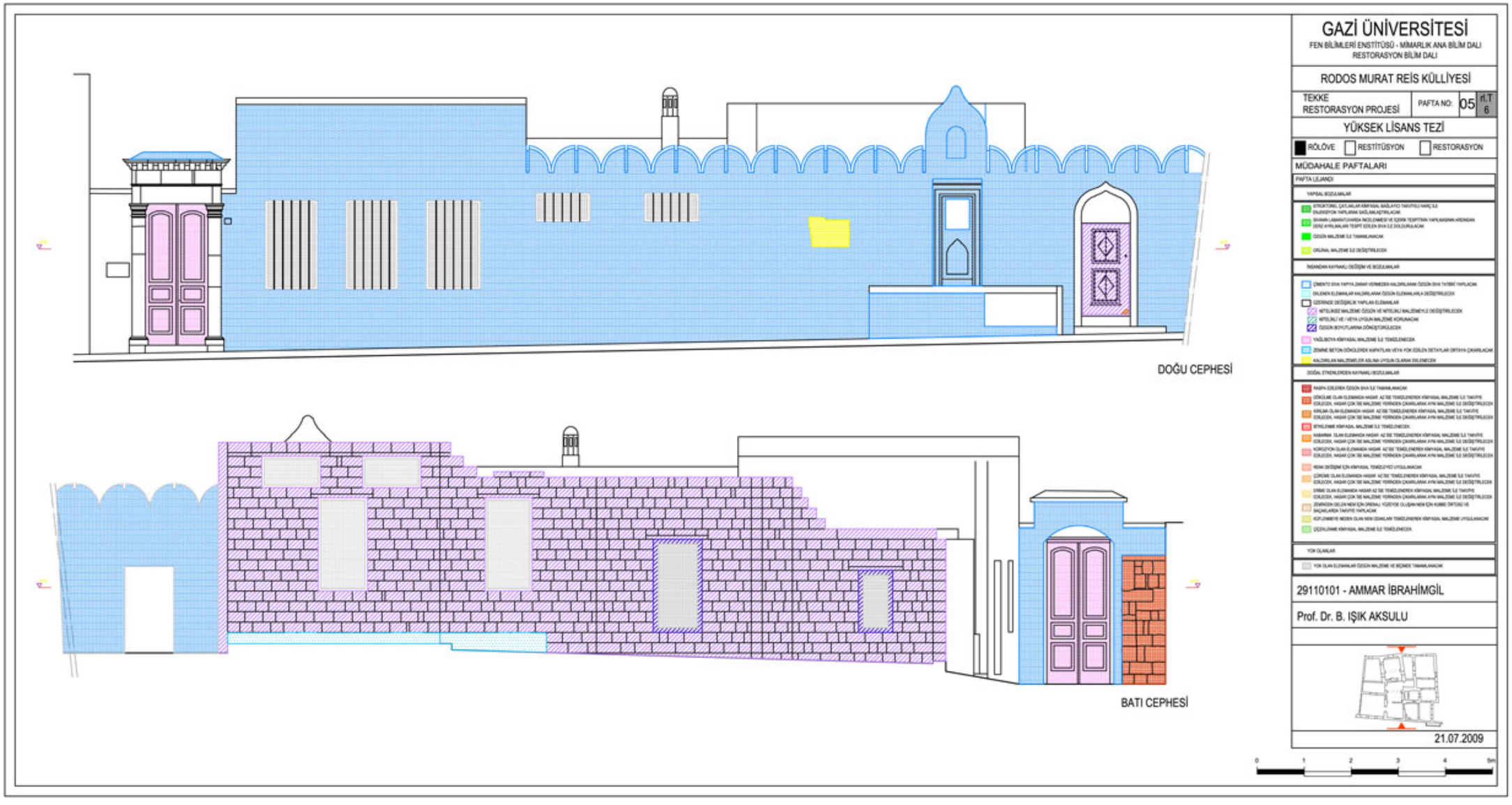

Şekil 6.30. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

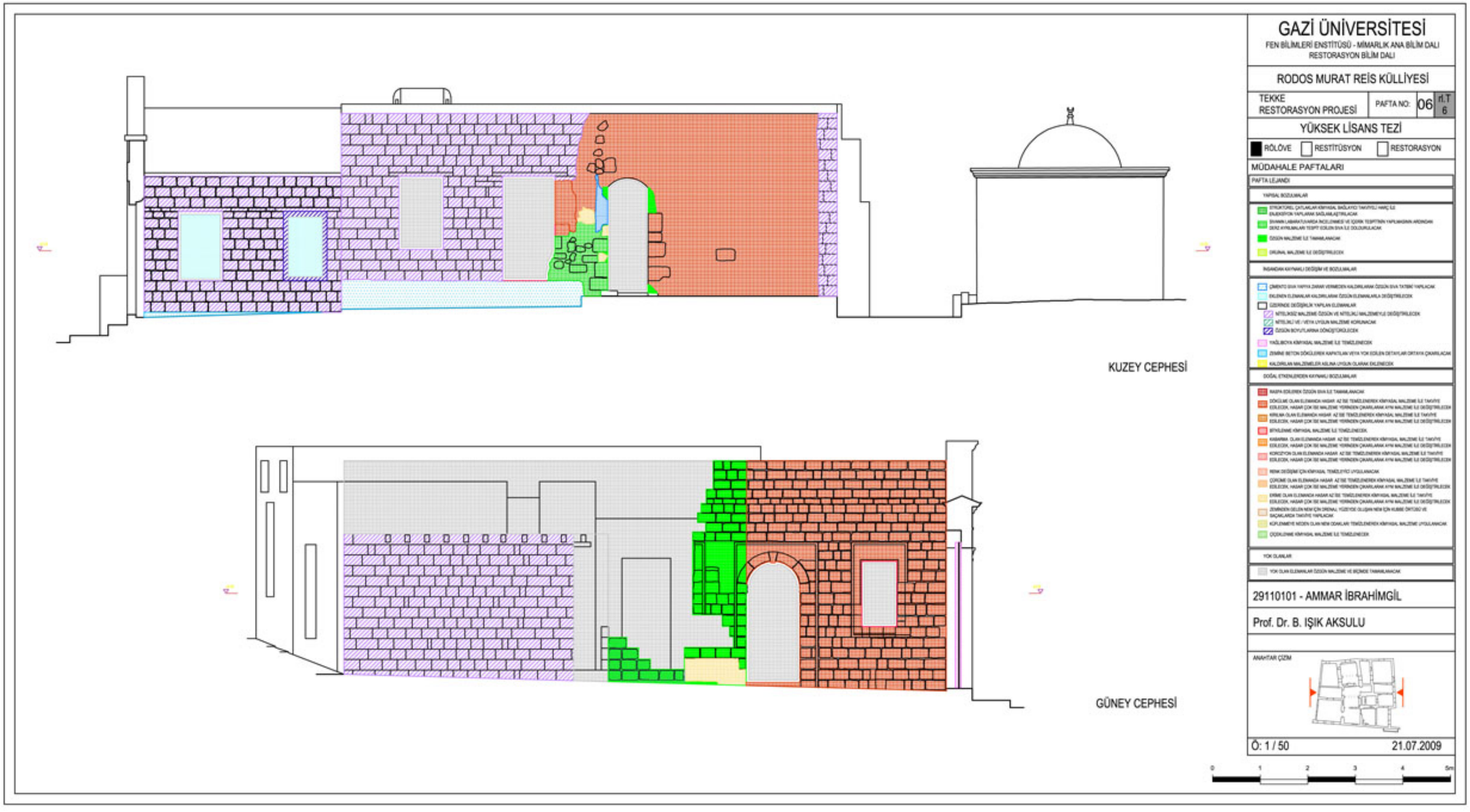

Şekil 6.31. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

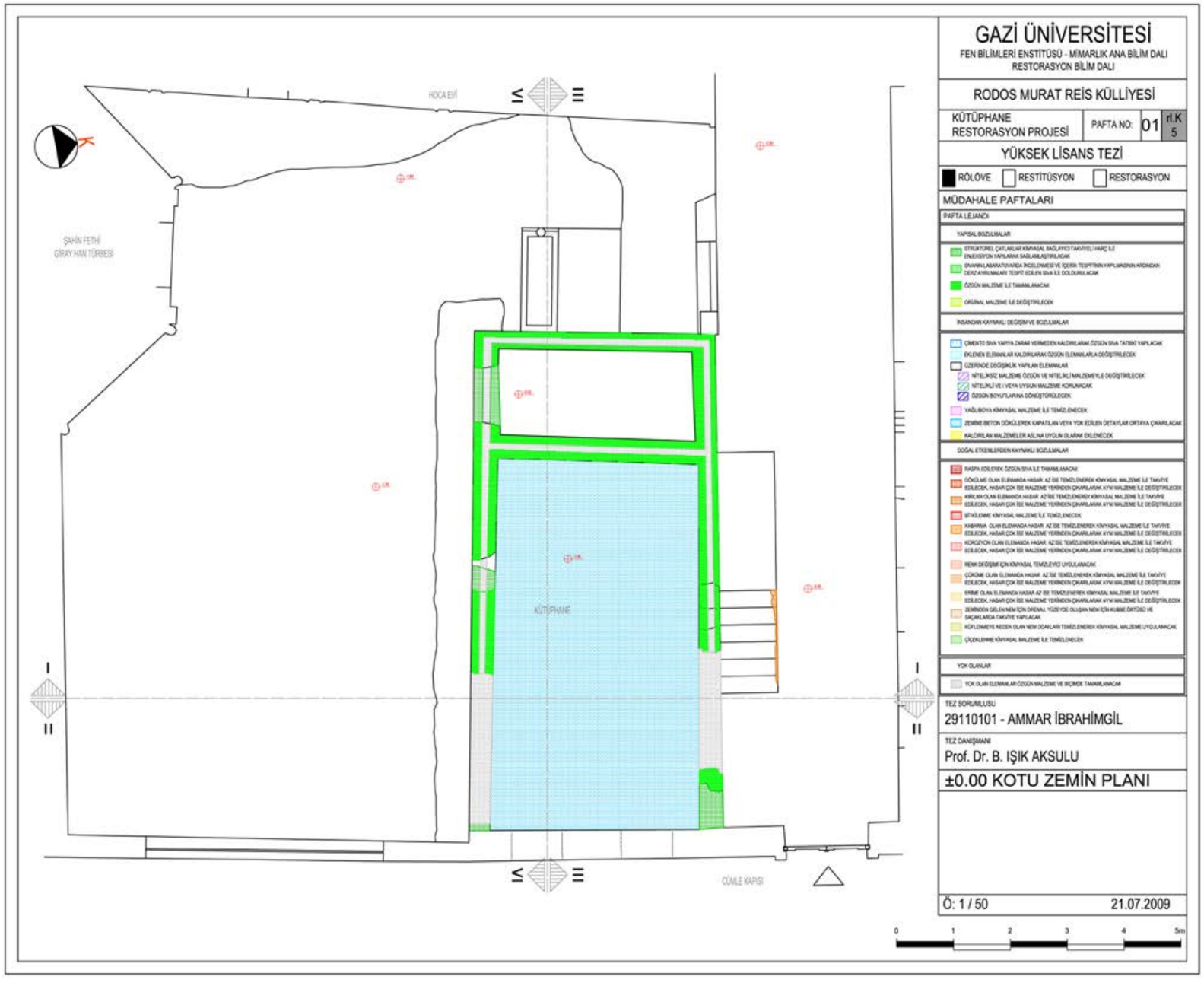

Şekil 6.32. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

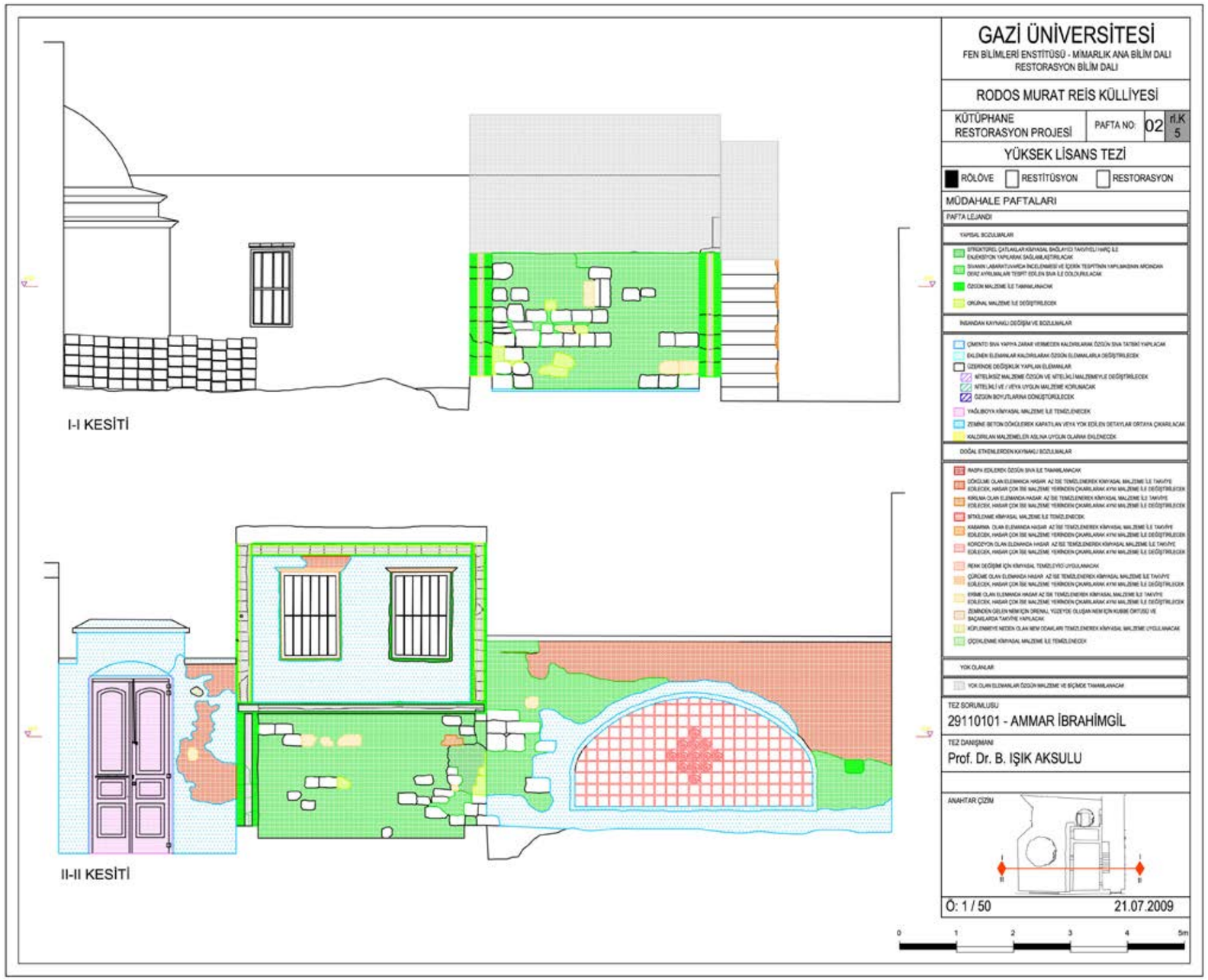

Şekil 6.33. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

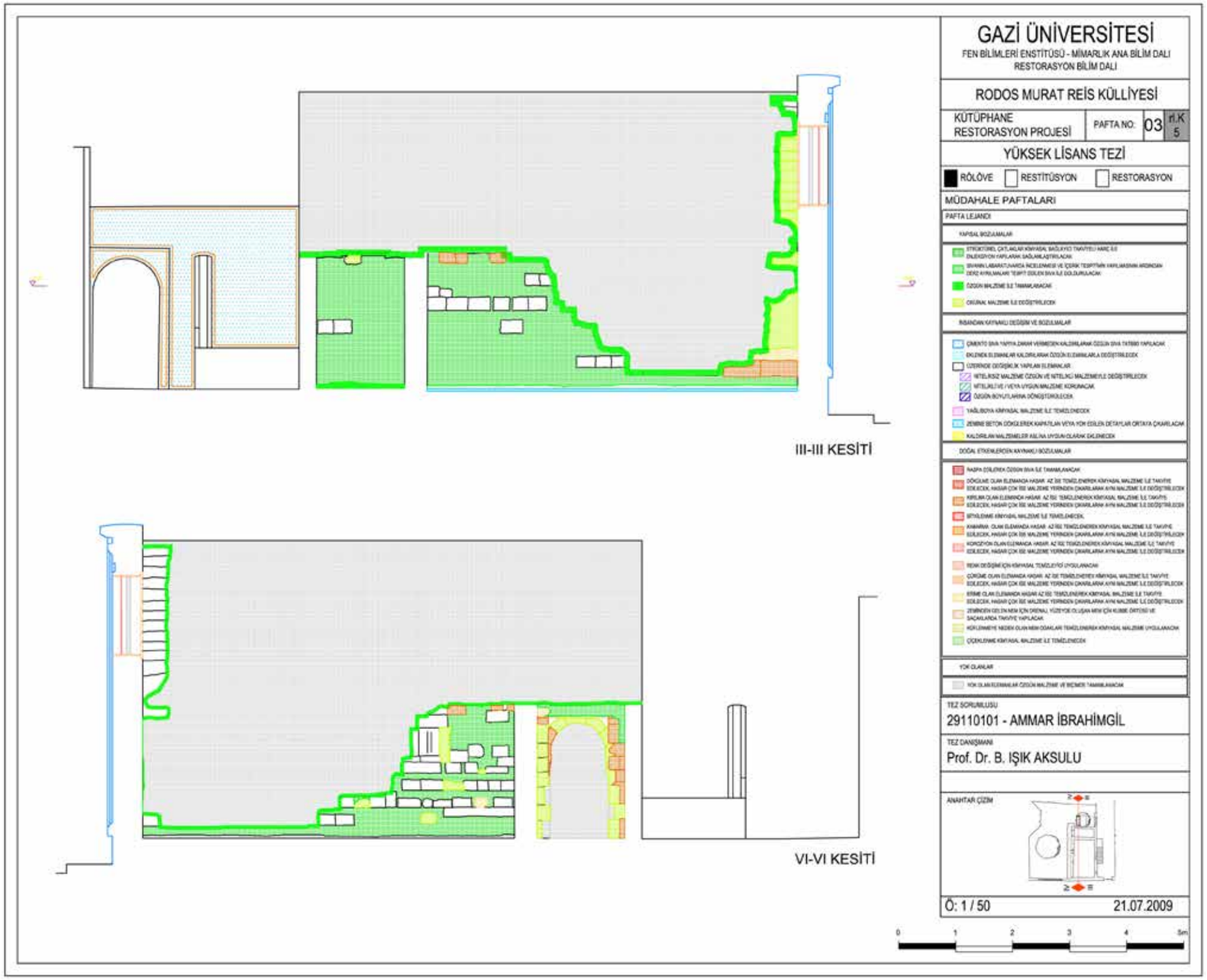

Şekil 6.34. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

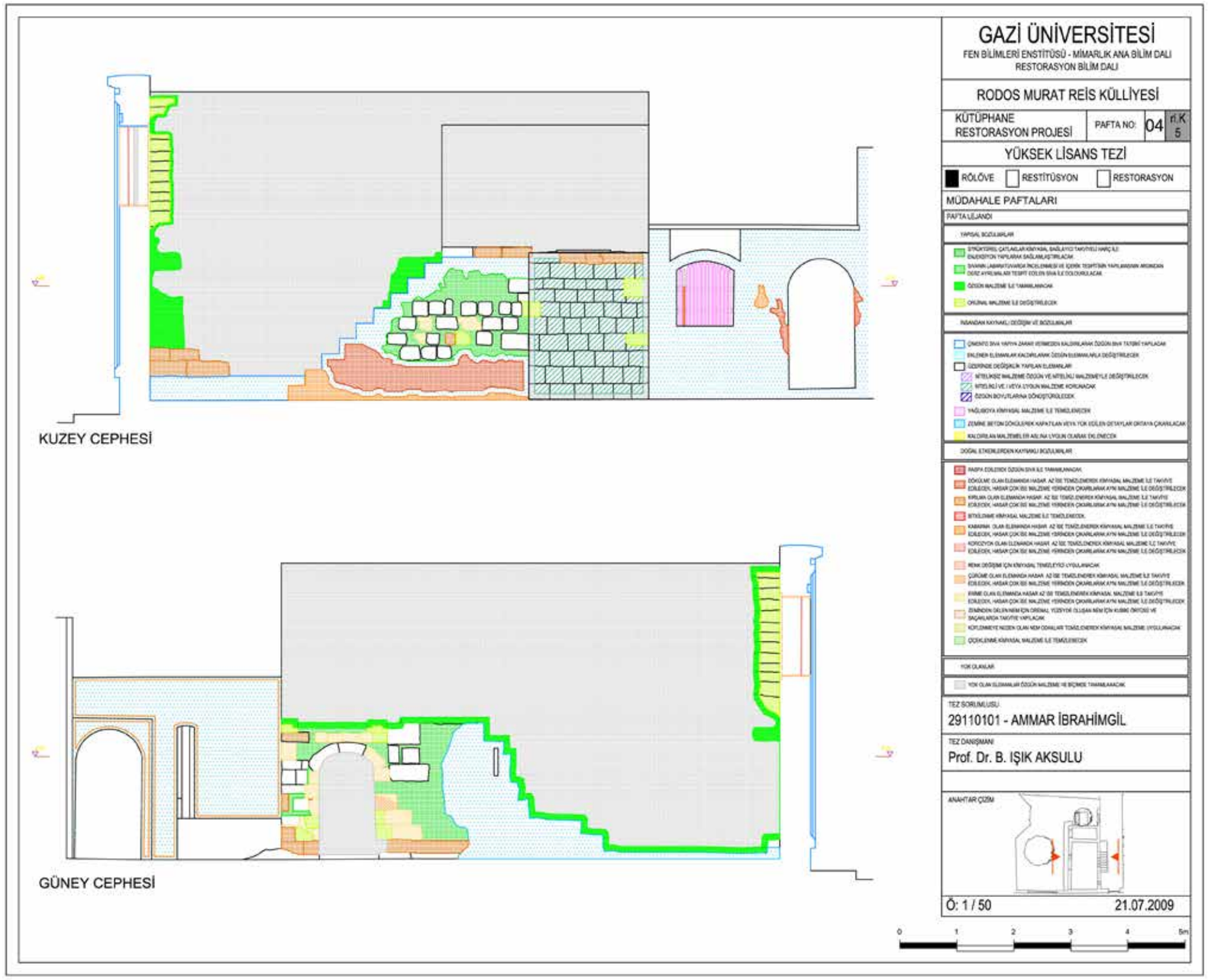

Şekil 6.35. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

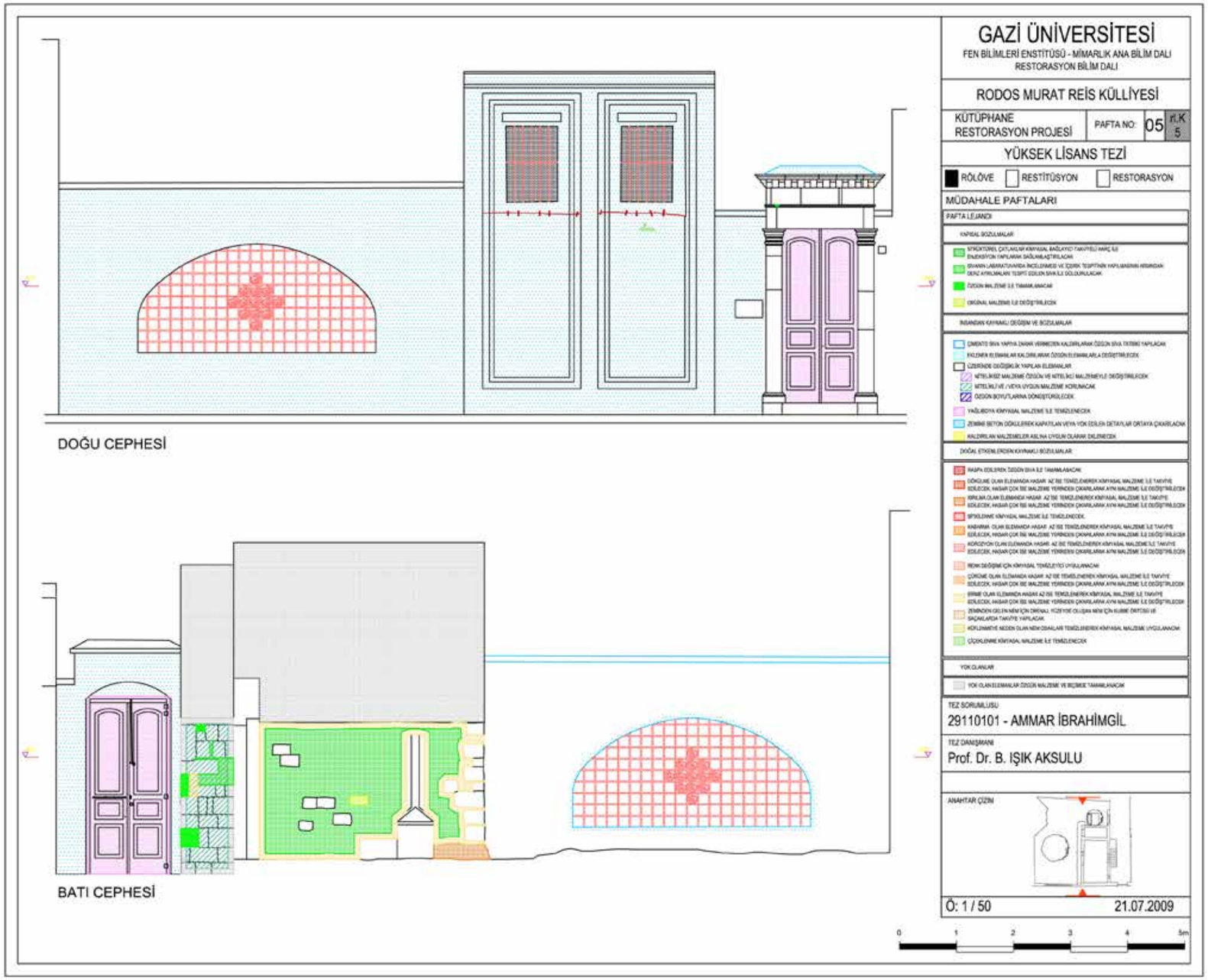

Şekil 6.36. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-6 (Devam) MüdahalePaftaları

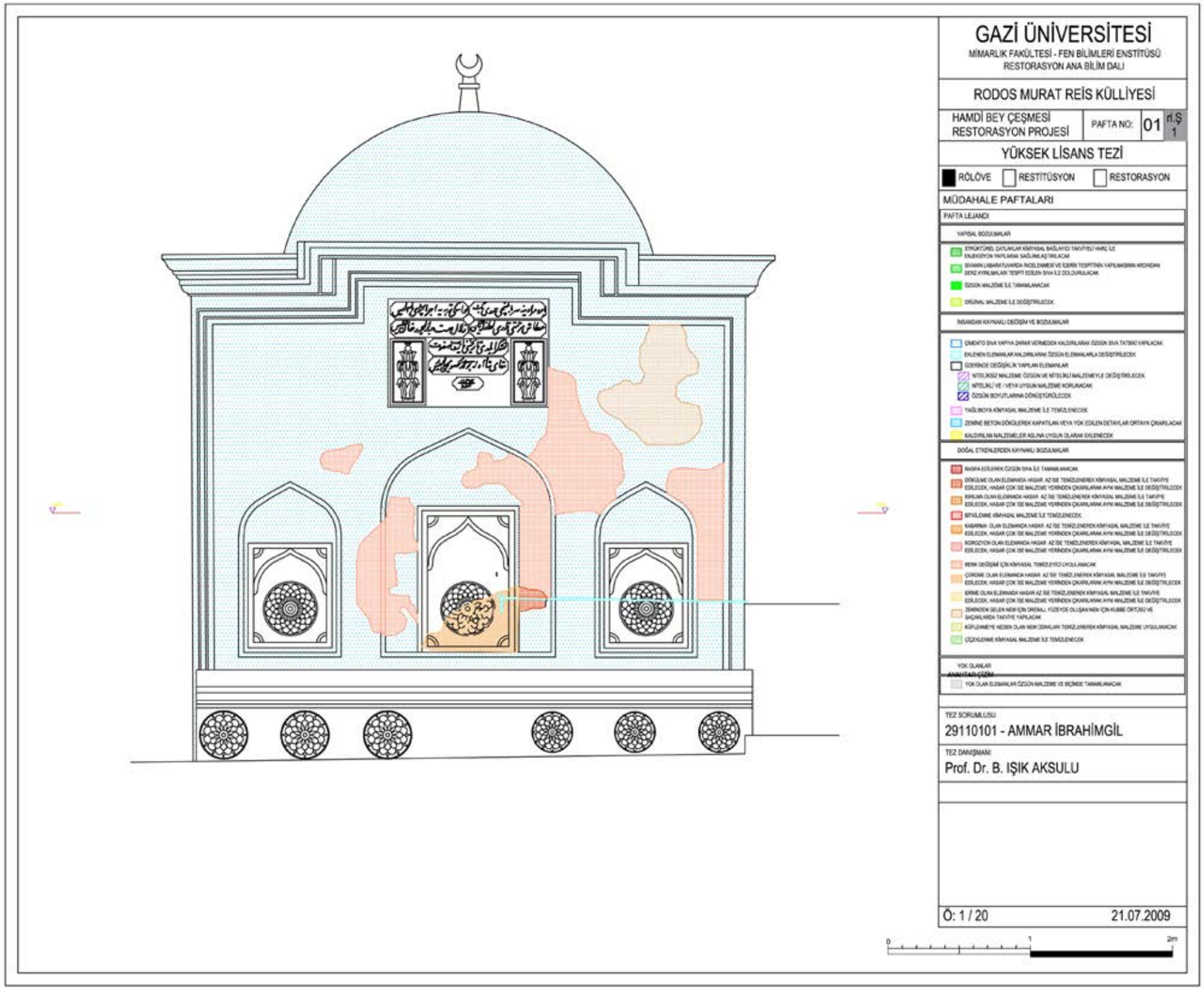

Şekil 6.37. Murat Reis Külliyesi, Hamdi Bey Çeşmesi

EK-7 Restorasyon Paftaları

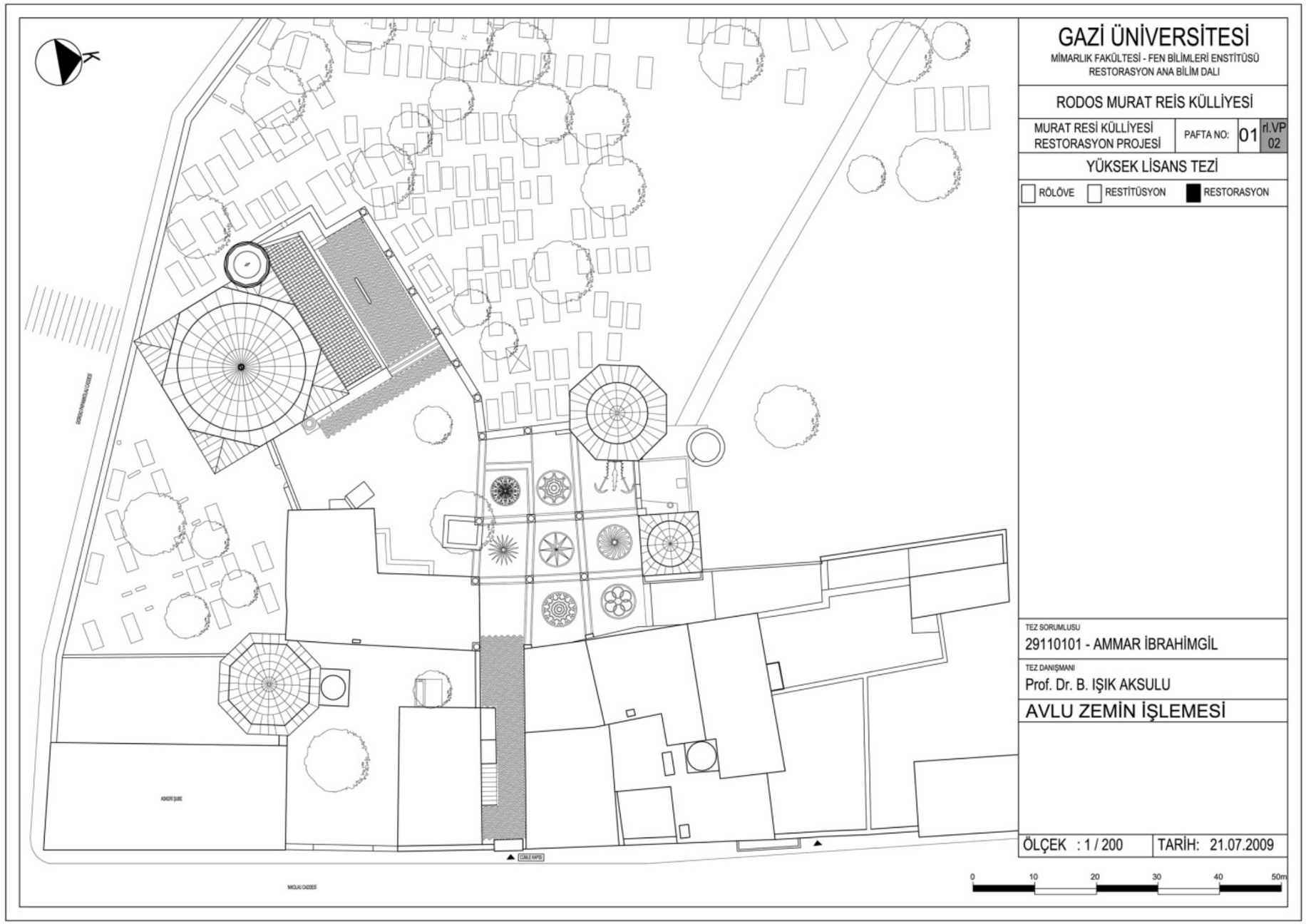

Şekil 7.1. Murat Reis Külliyesi, Vaziyet Planı

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

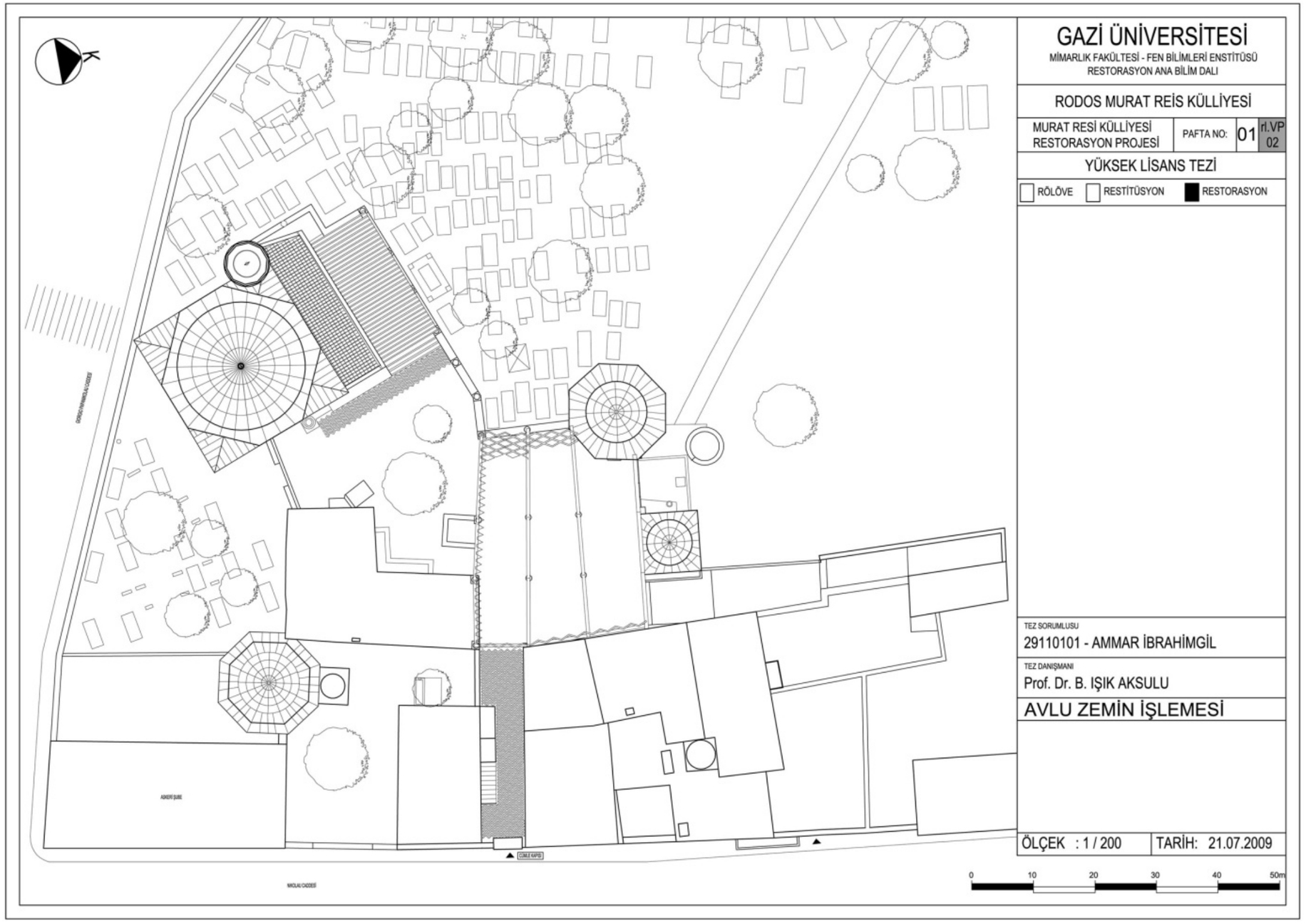

Şekil 7.2. Murat Reis Külliyesi, Vaziyet Planı

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

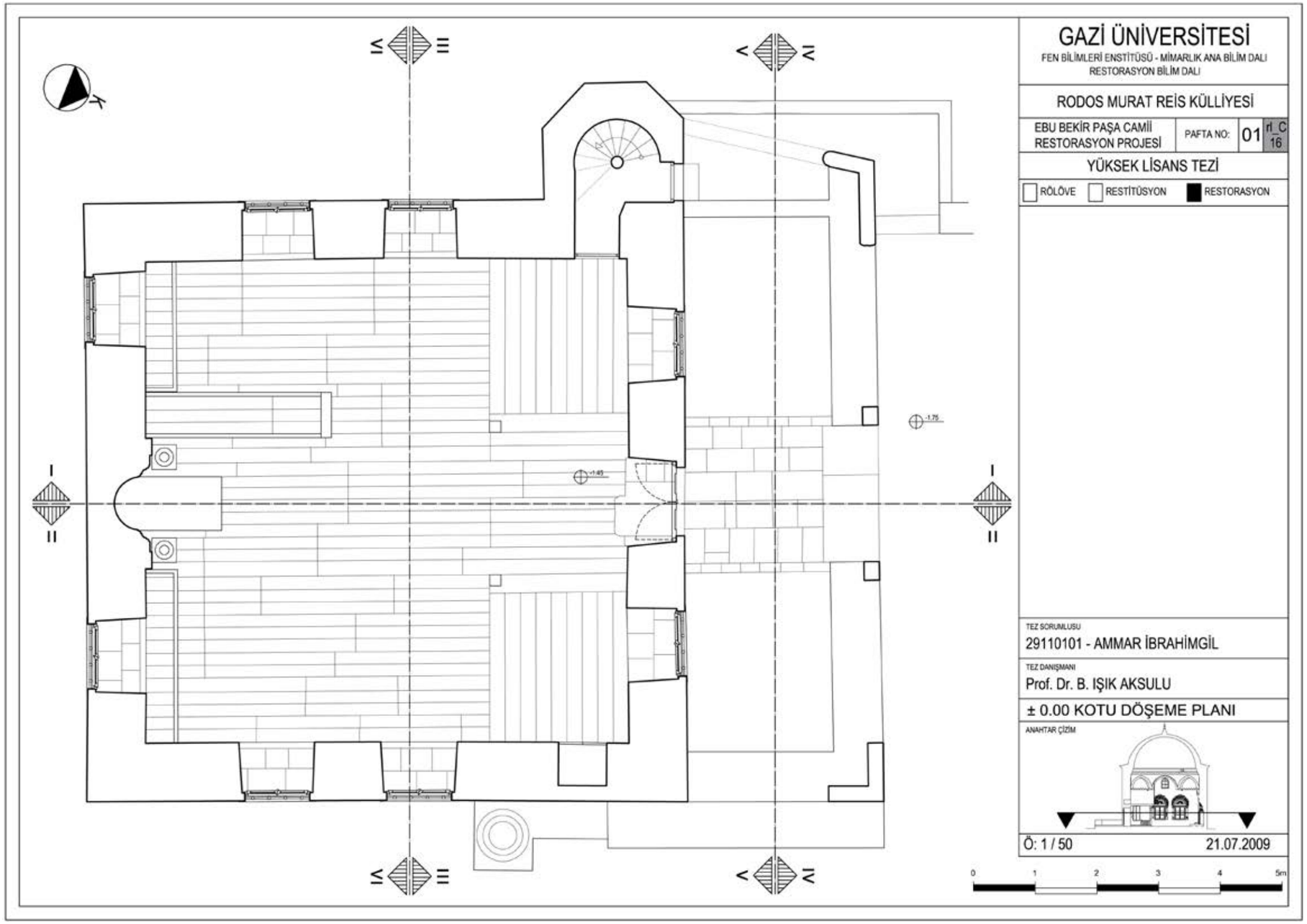

Şekil 7.3. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Döşeme Planı

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

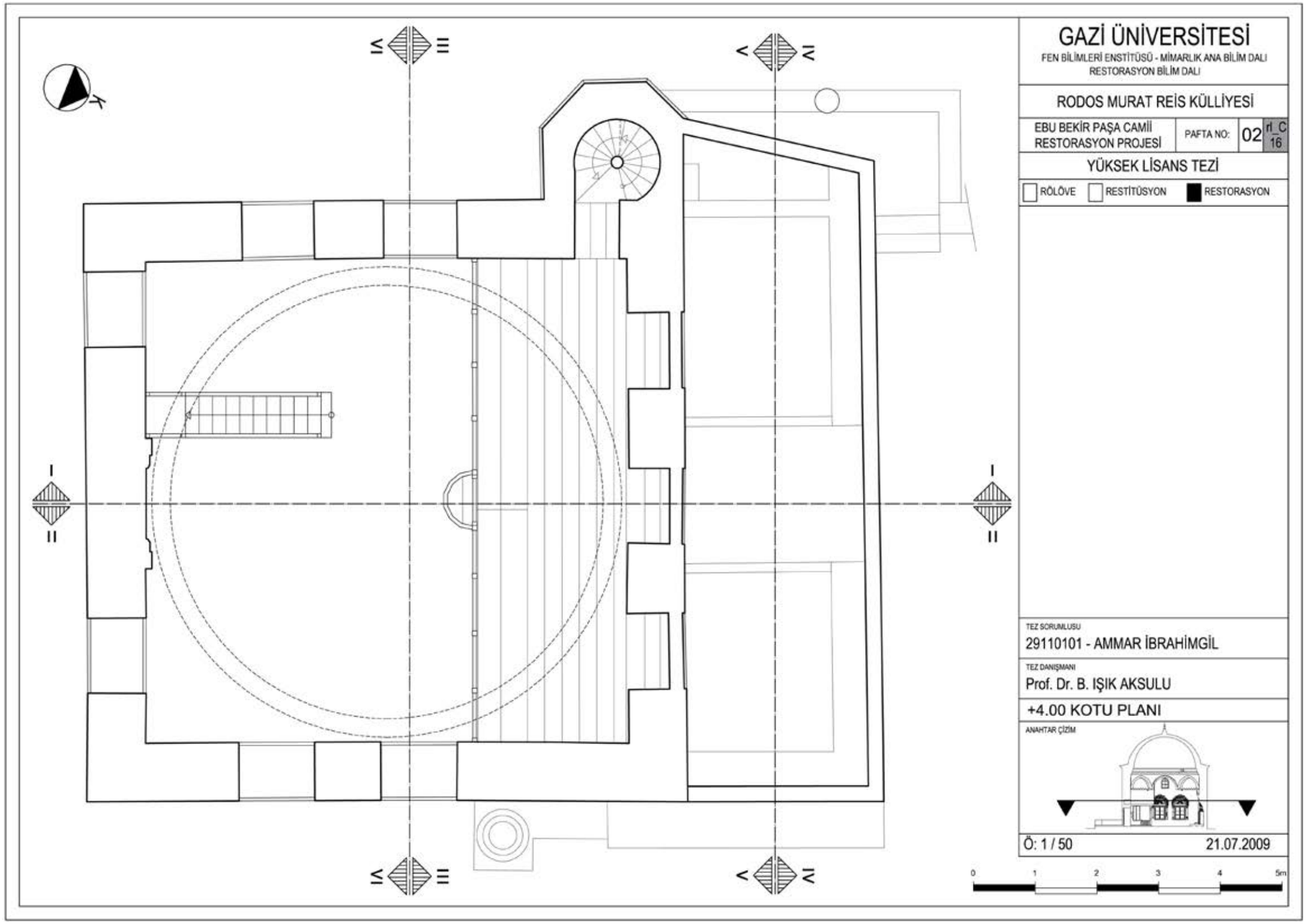

Şekil 7.4. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii, Mahfil Katı Döşeme Planı

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

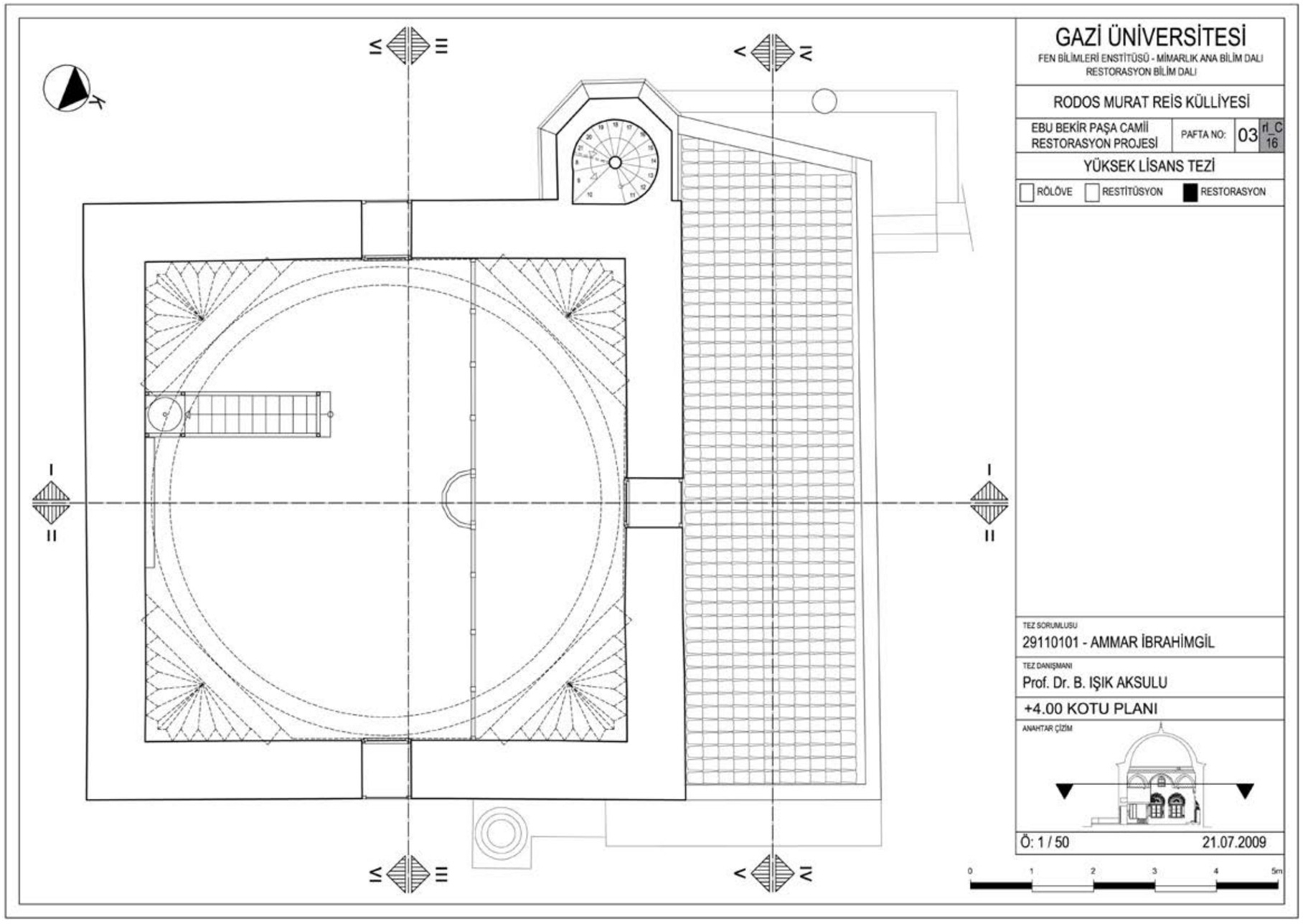

Şekil 7.5. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

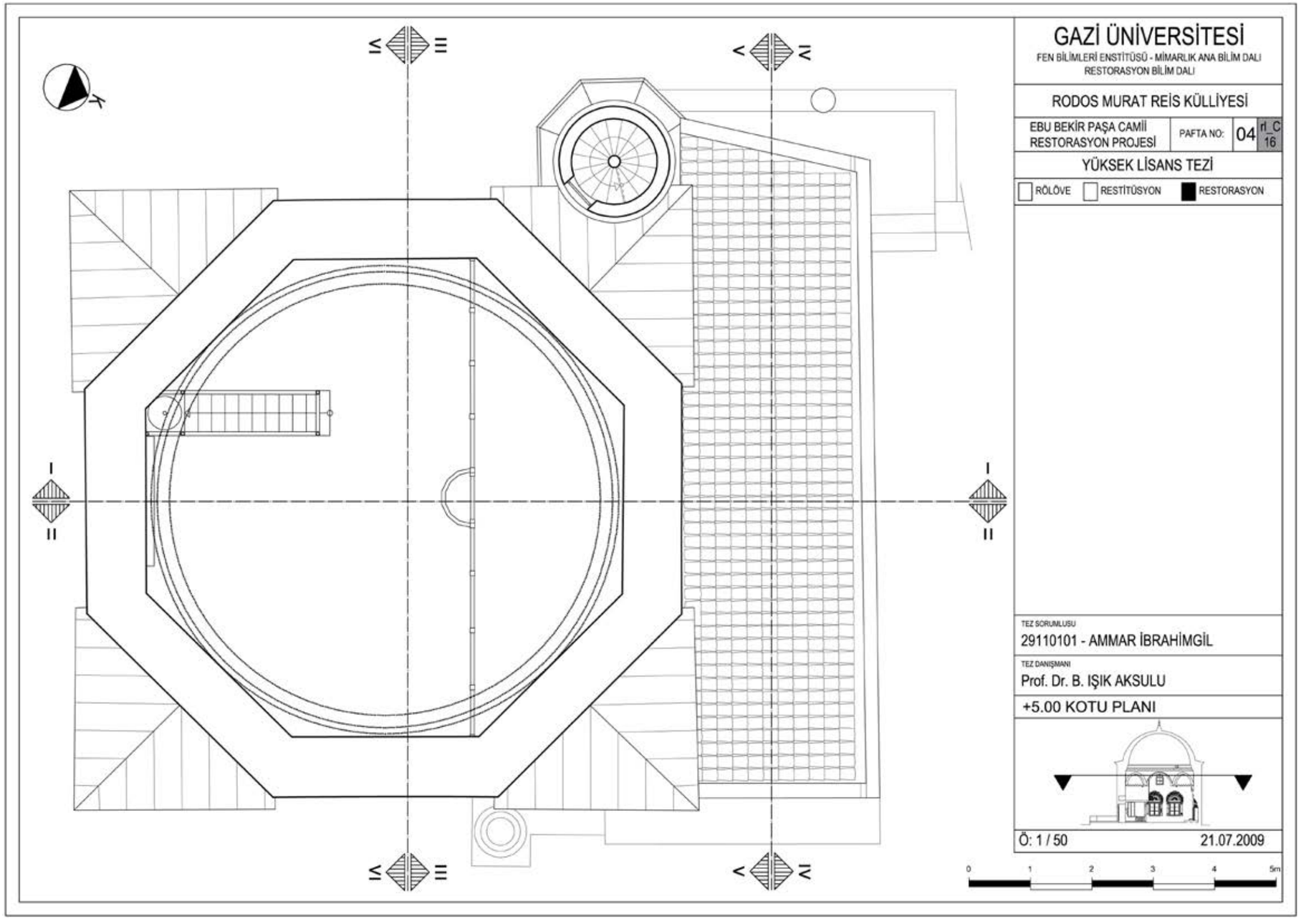

Şekil 7.6. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

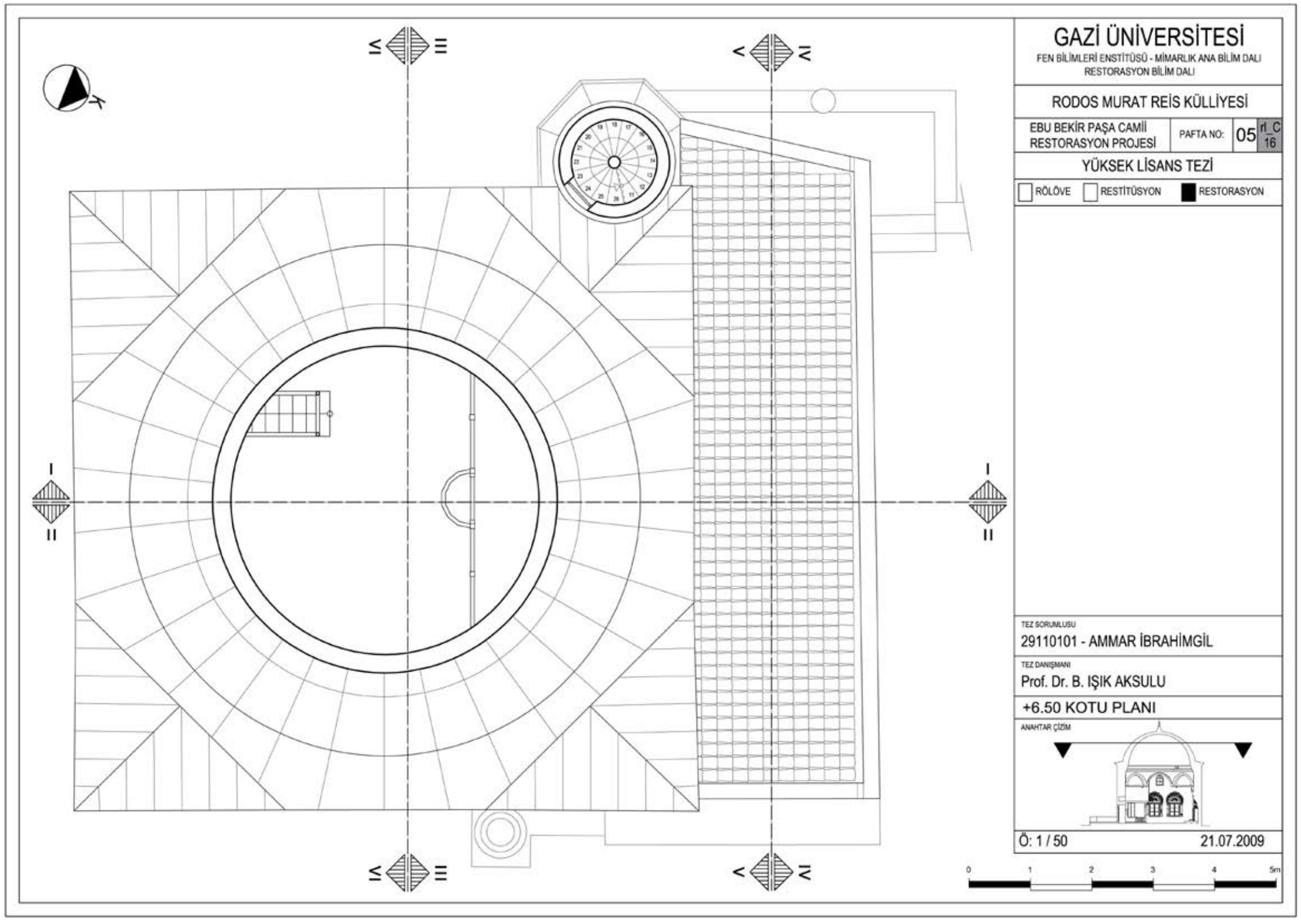

Şekil 7.7. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

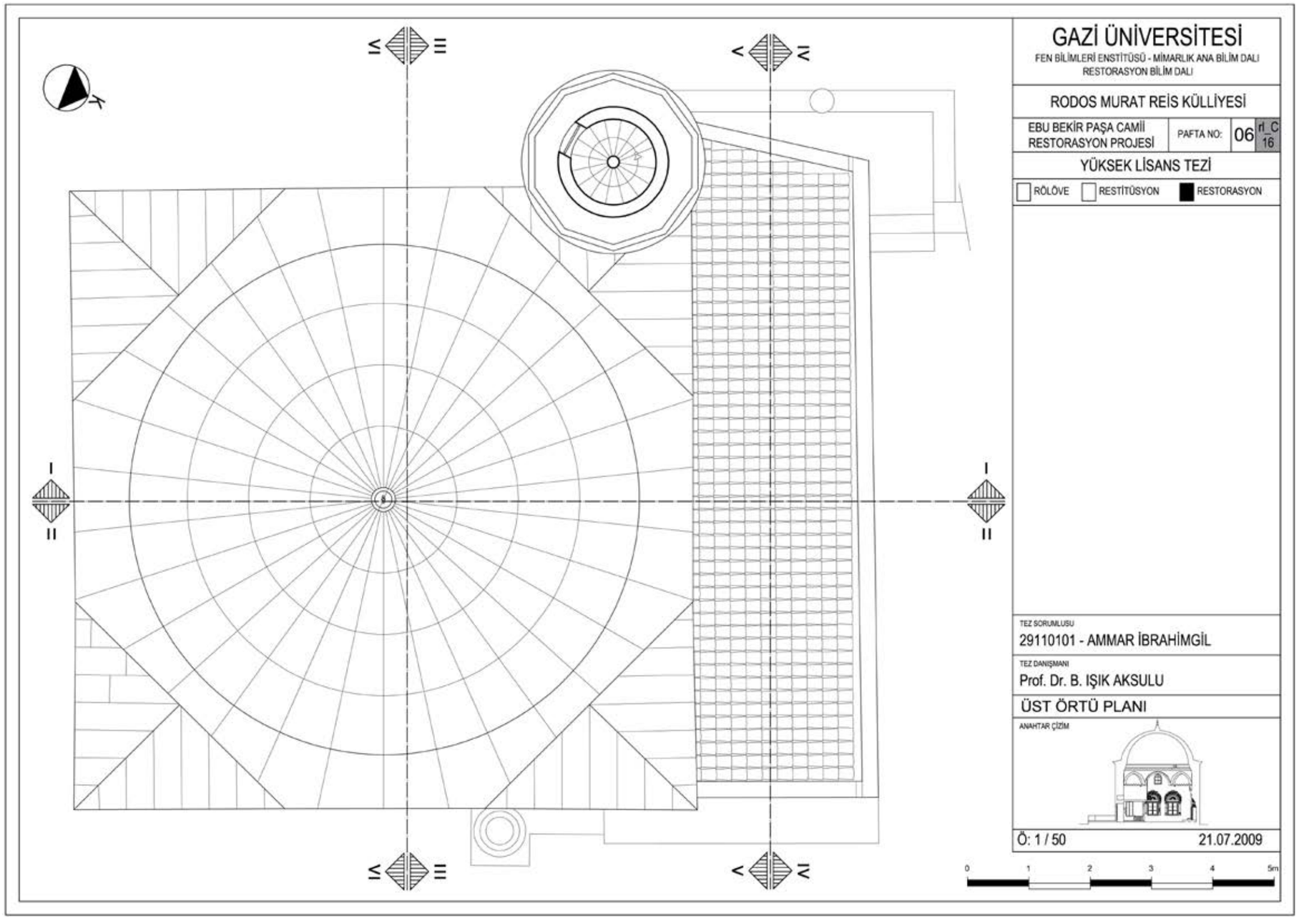

Şekil 7.8. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

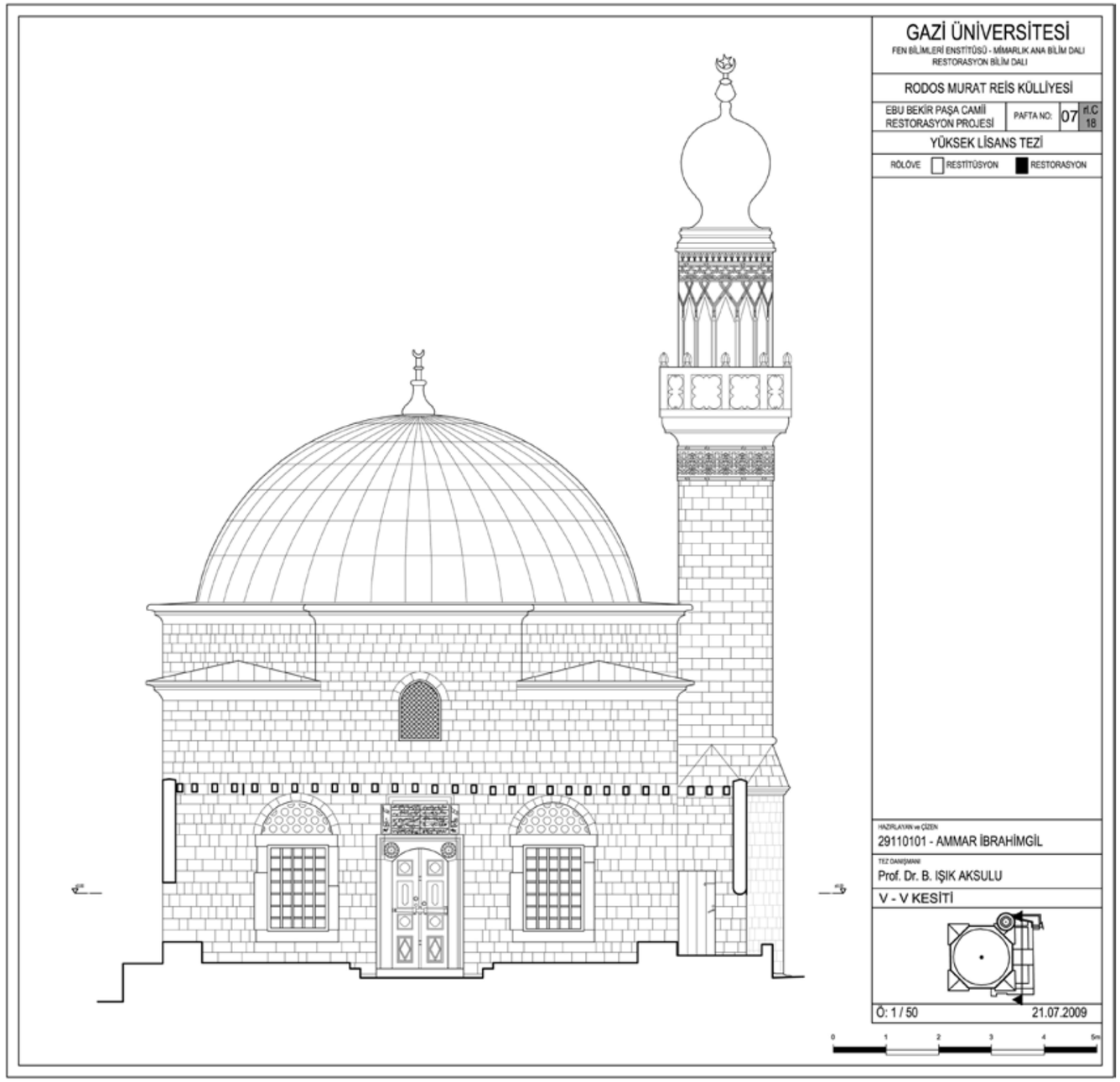

Şekil 7.9. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

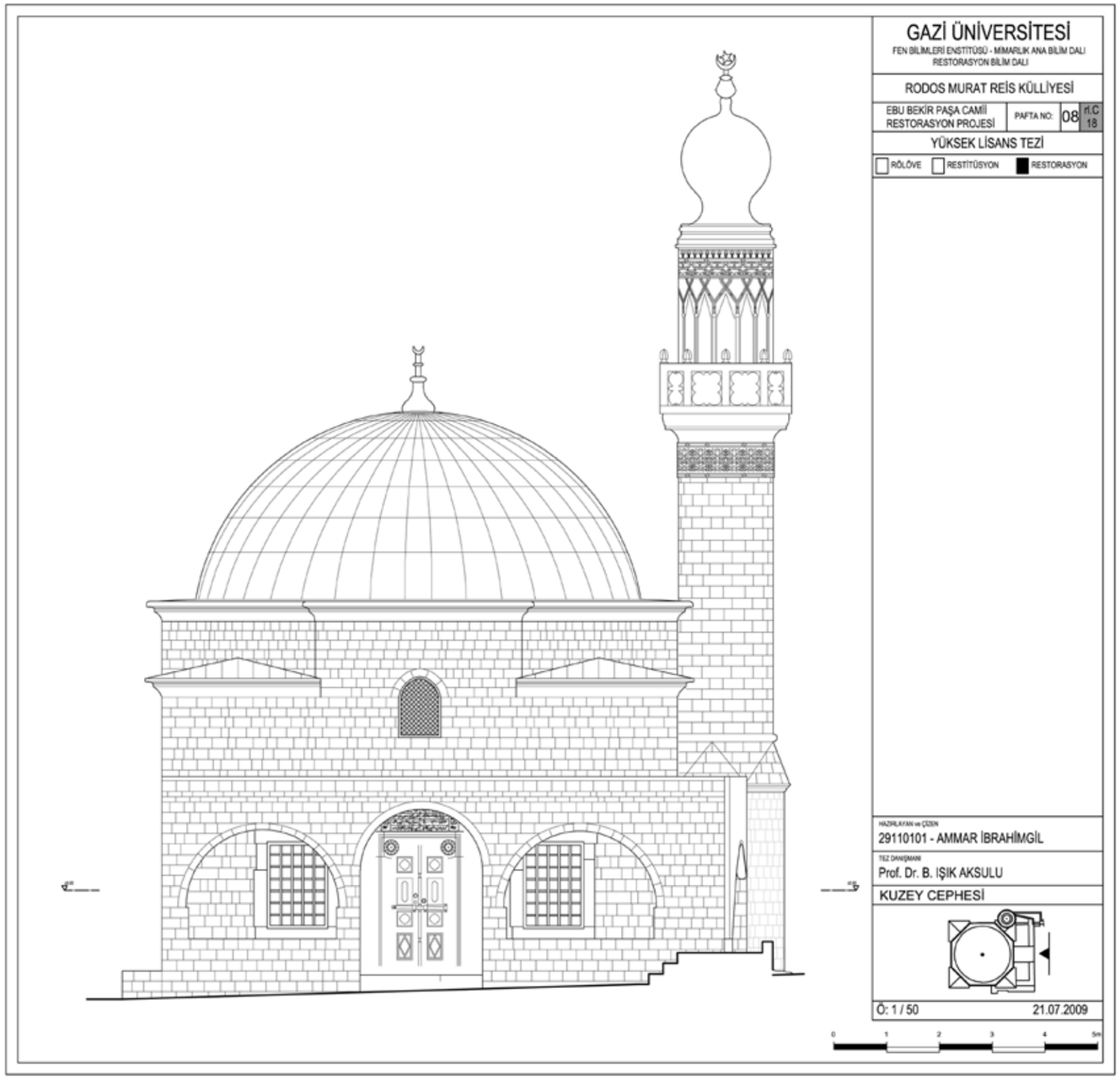

Şekil 7.10. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

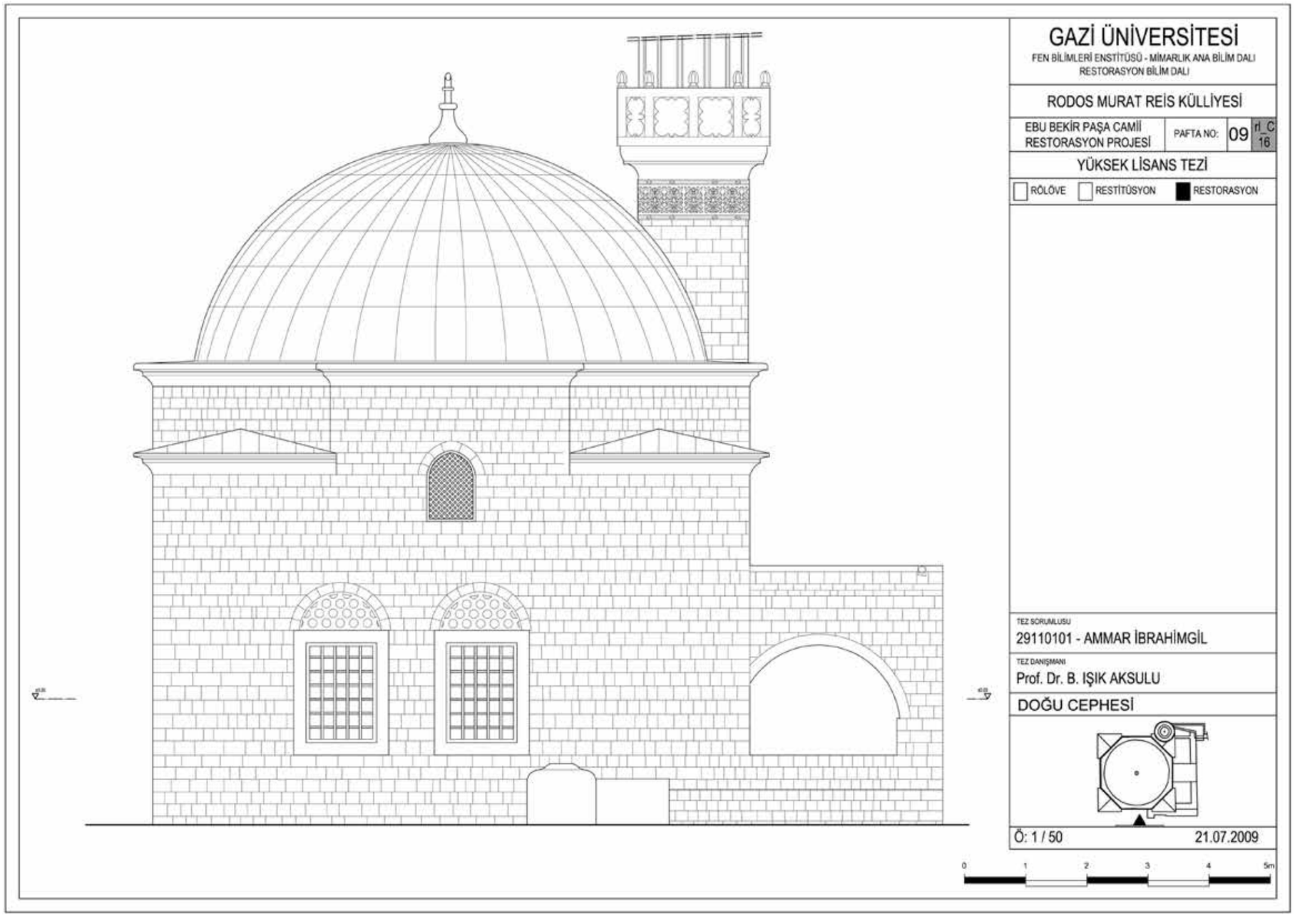

Şekil 7.11. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

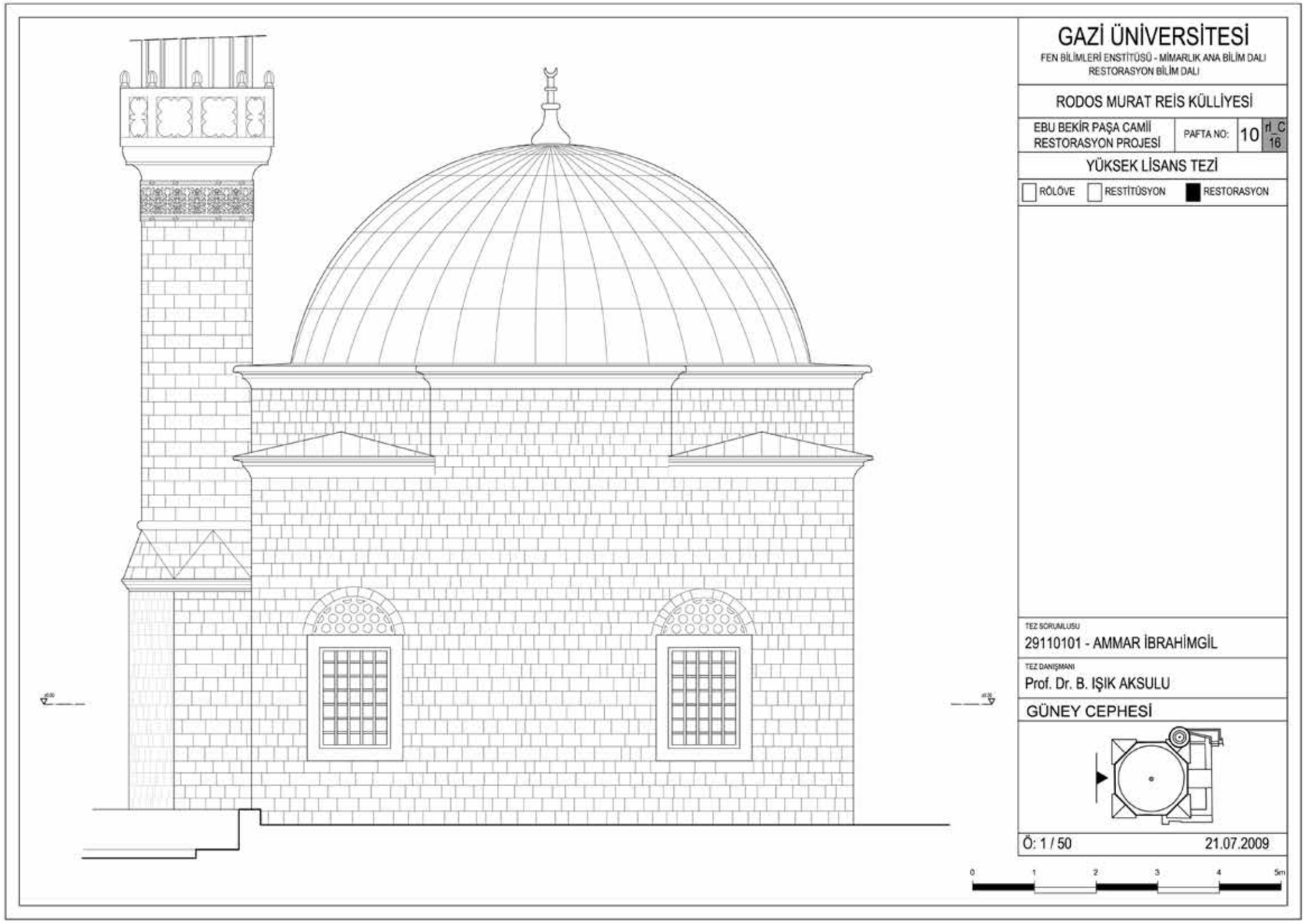

Şekil 7.12. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

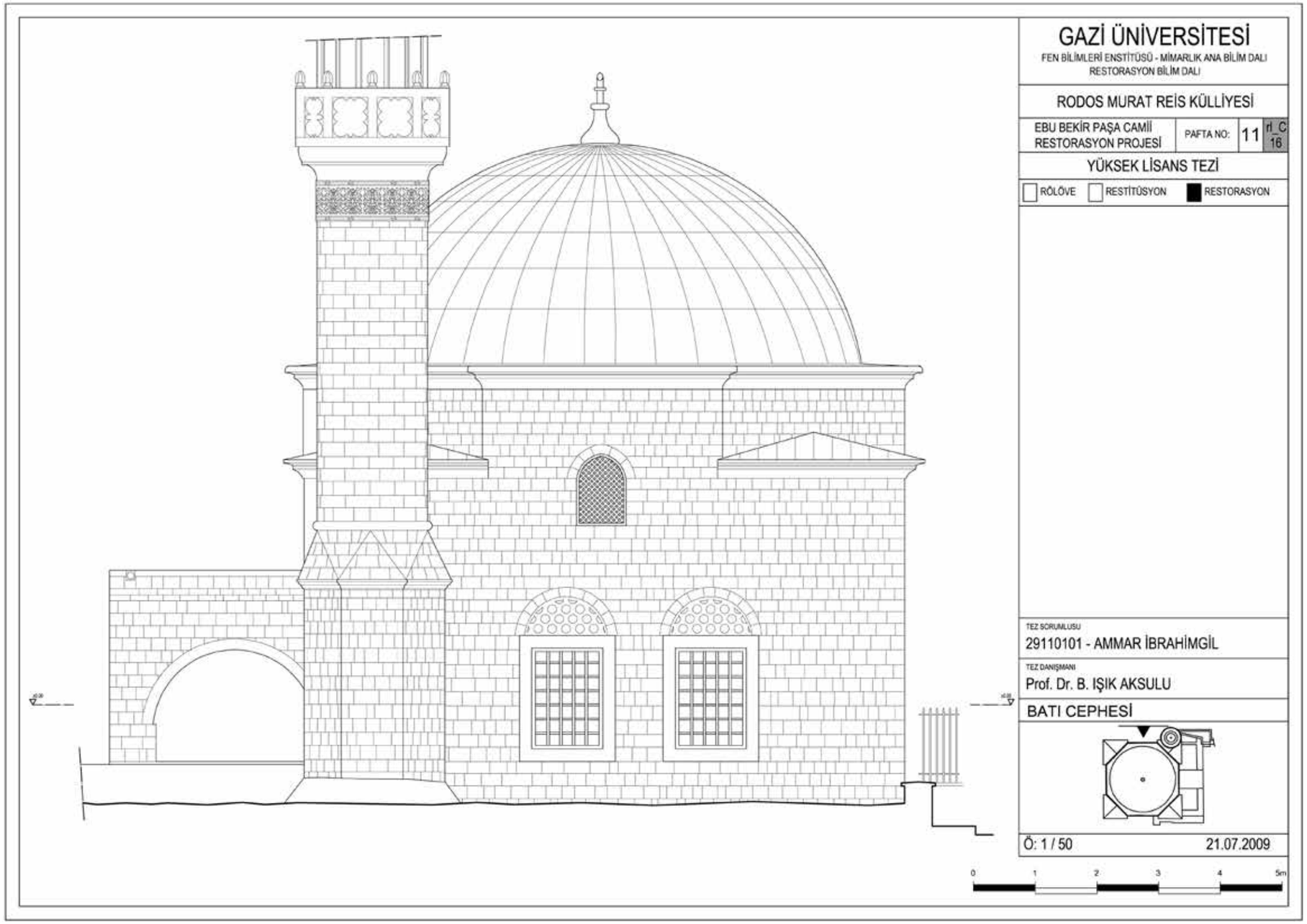

Şekil 7.13. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

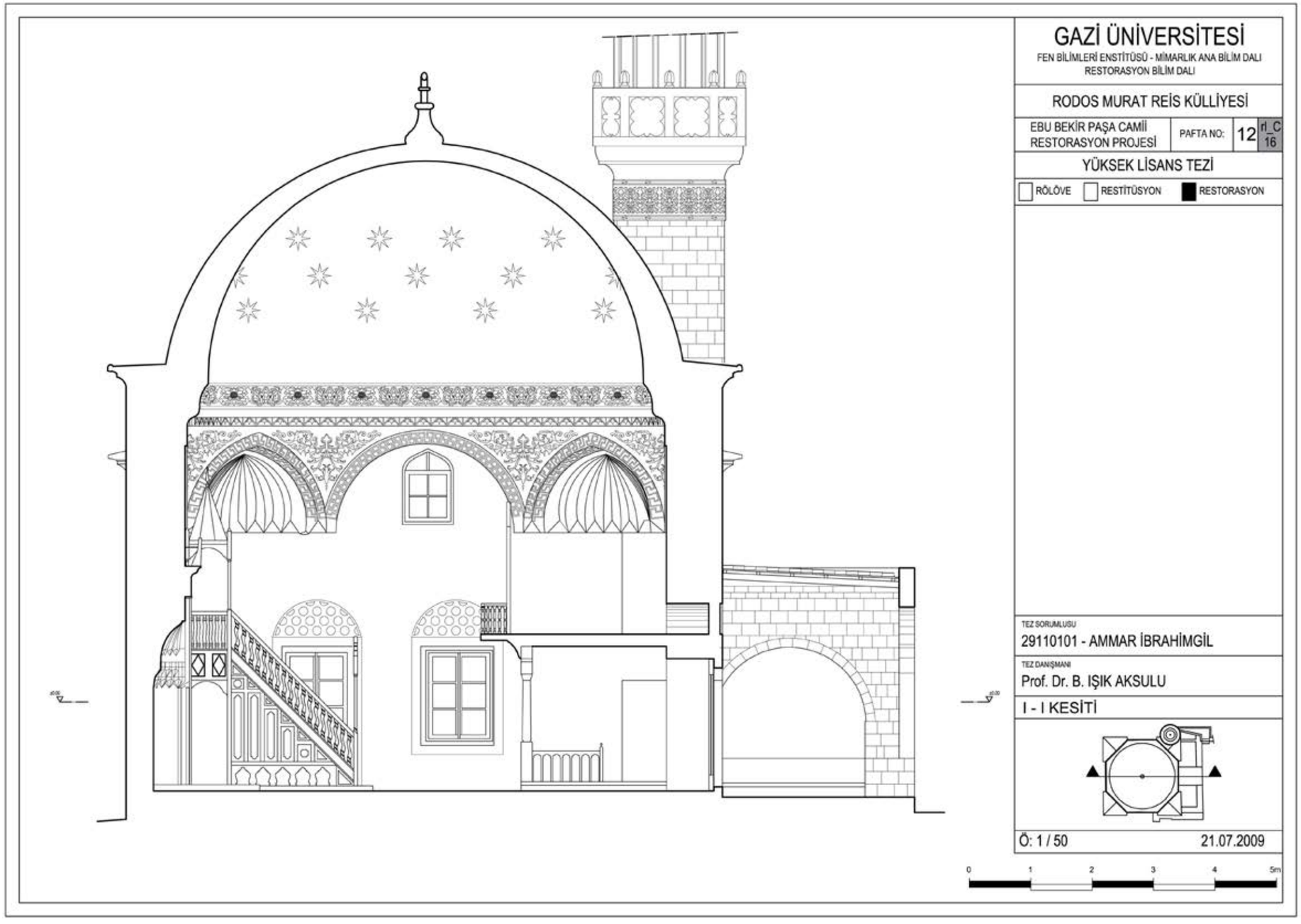

Şekil 7.14. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

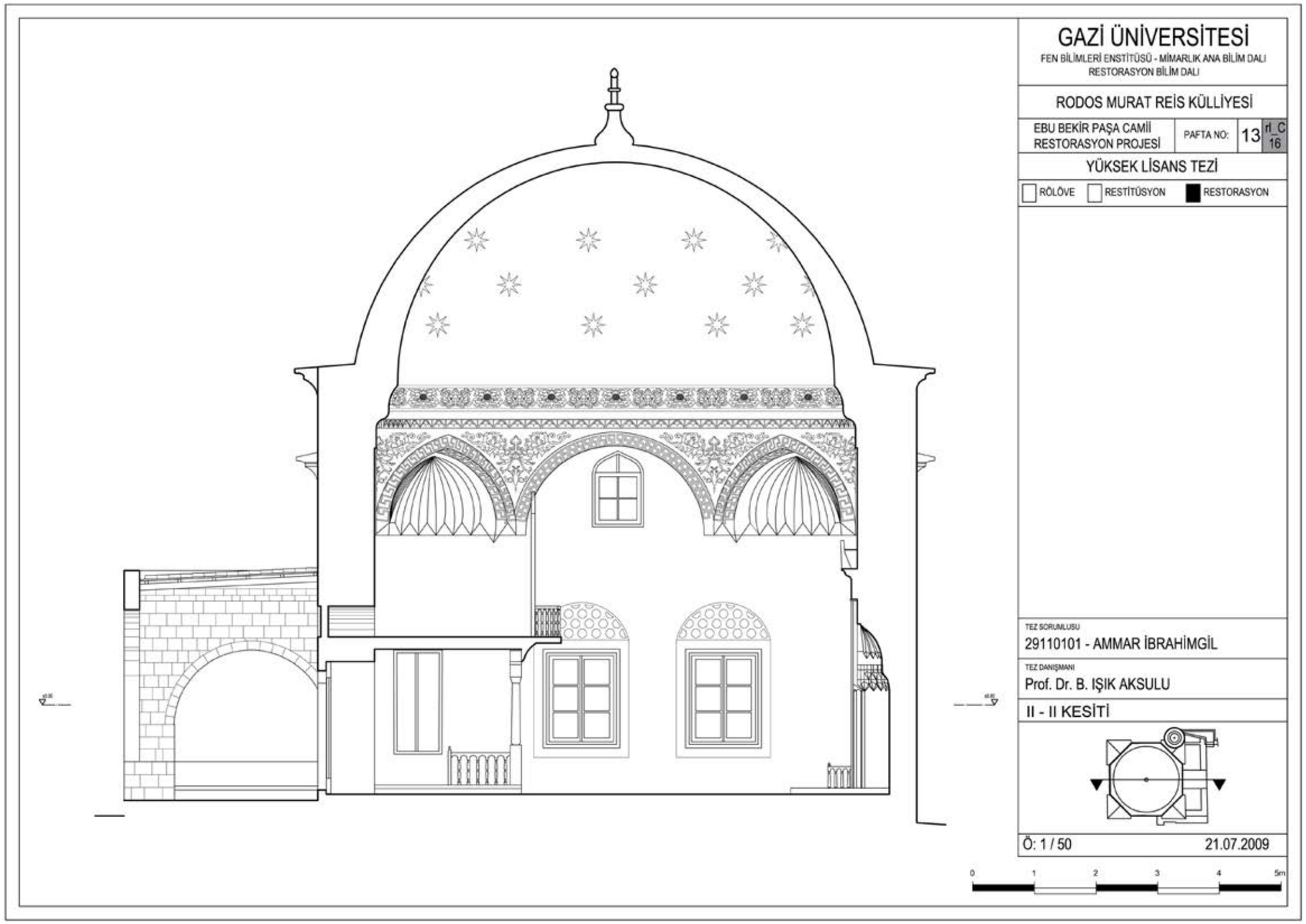

Şekil 7.15. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

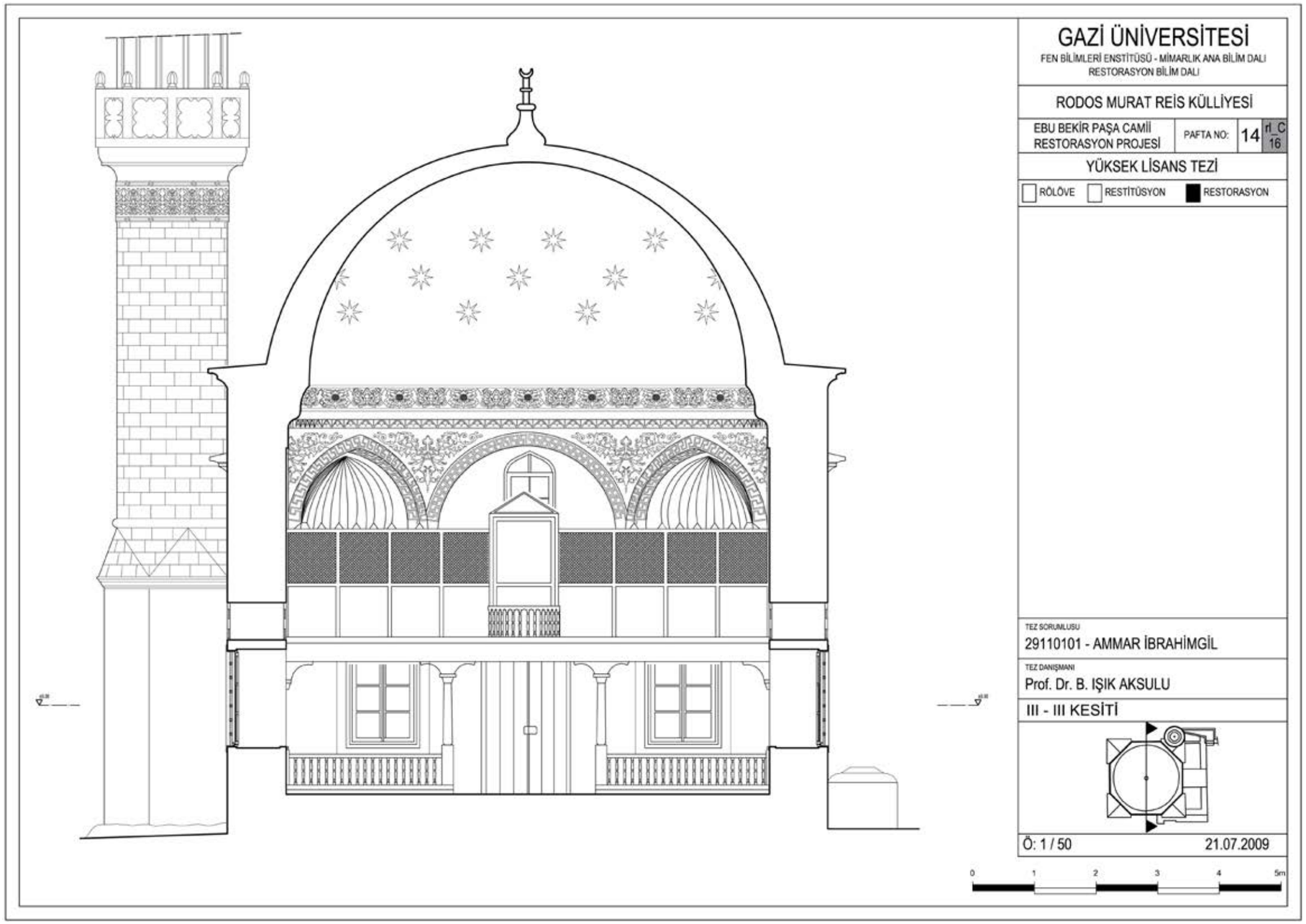

Şekil 7.16. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

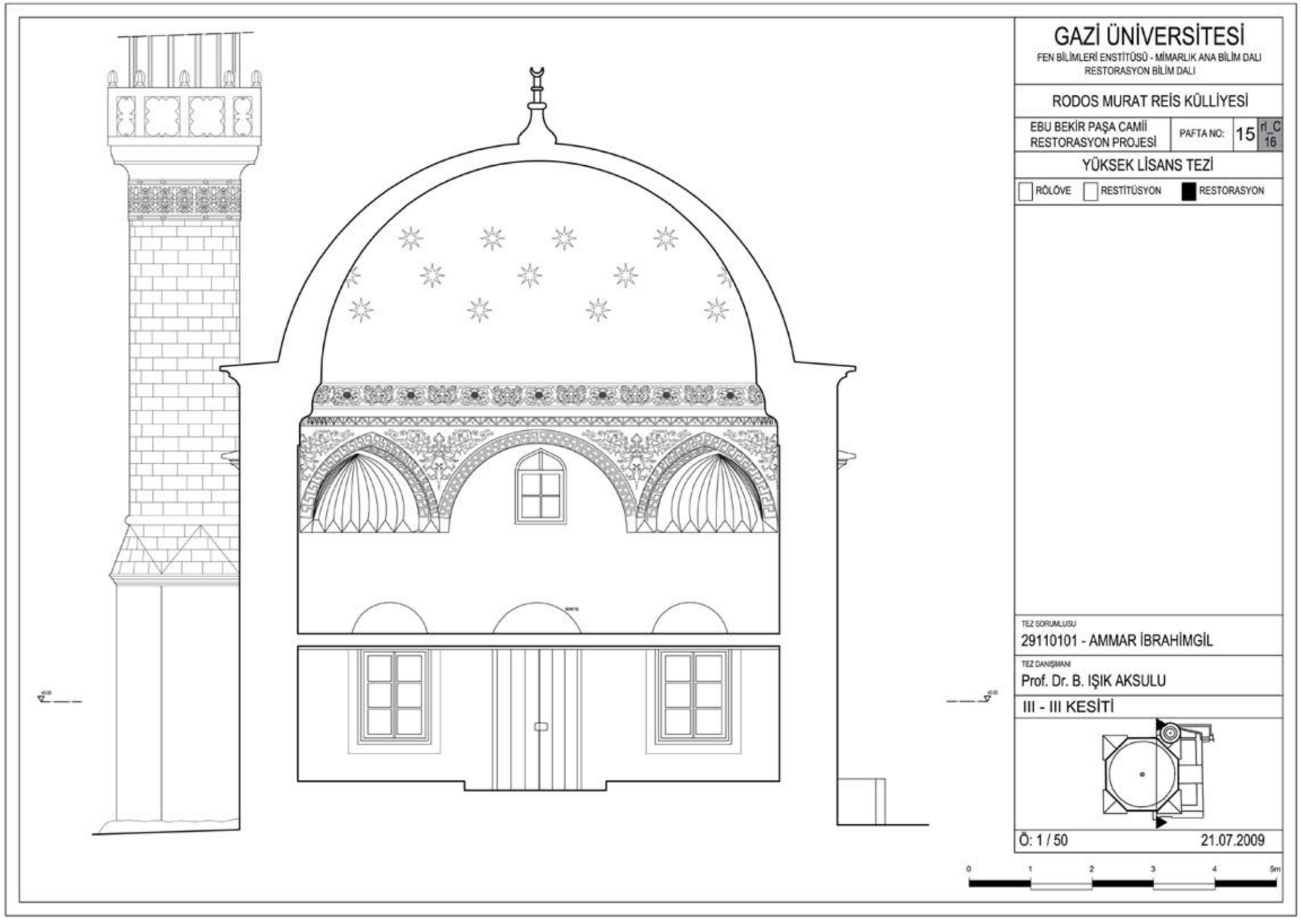

Şekil 7.17. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

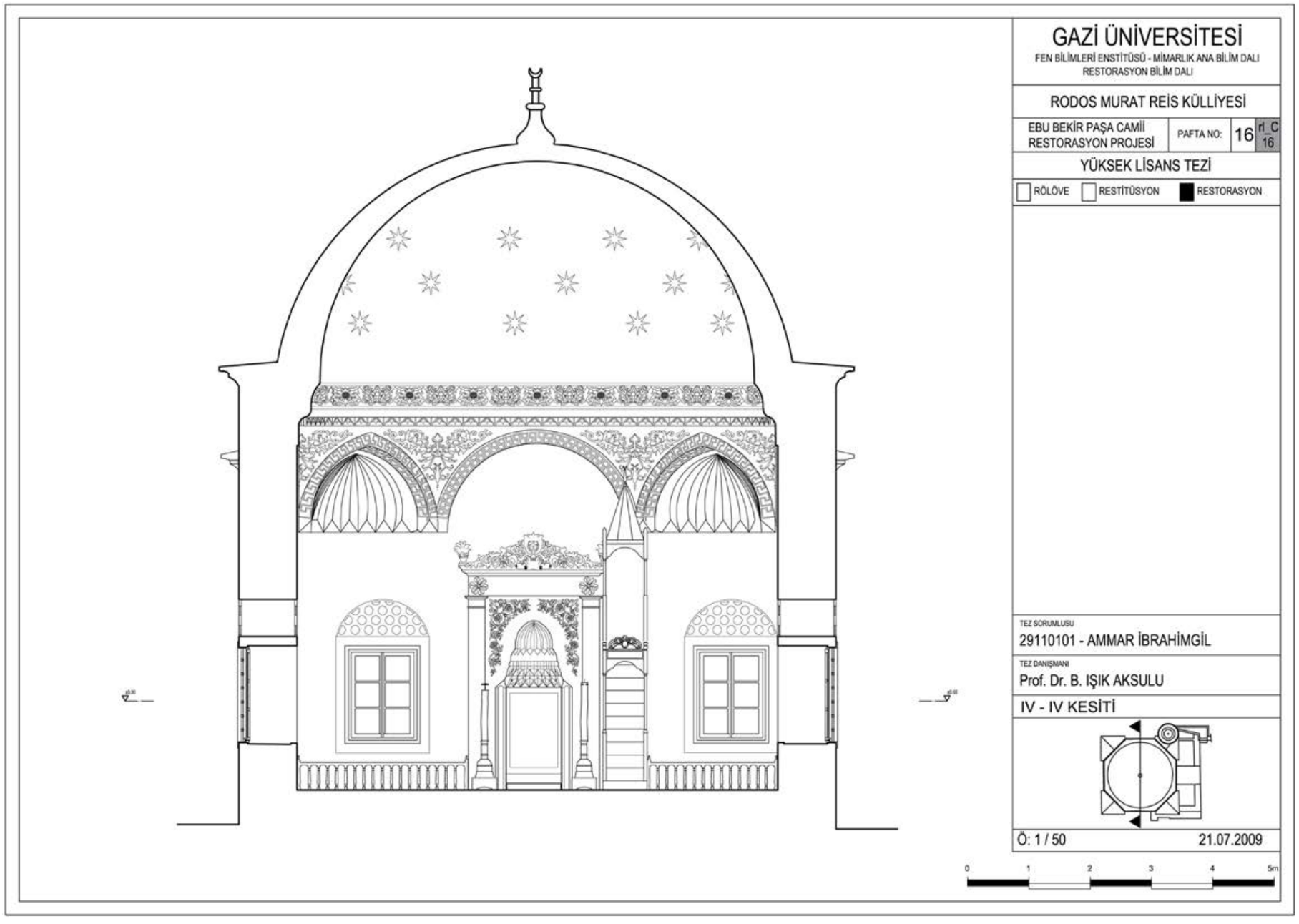

Şekil 7.18. Murat Reis Külliyesi, Ebu Bekir Paşa Camii

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

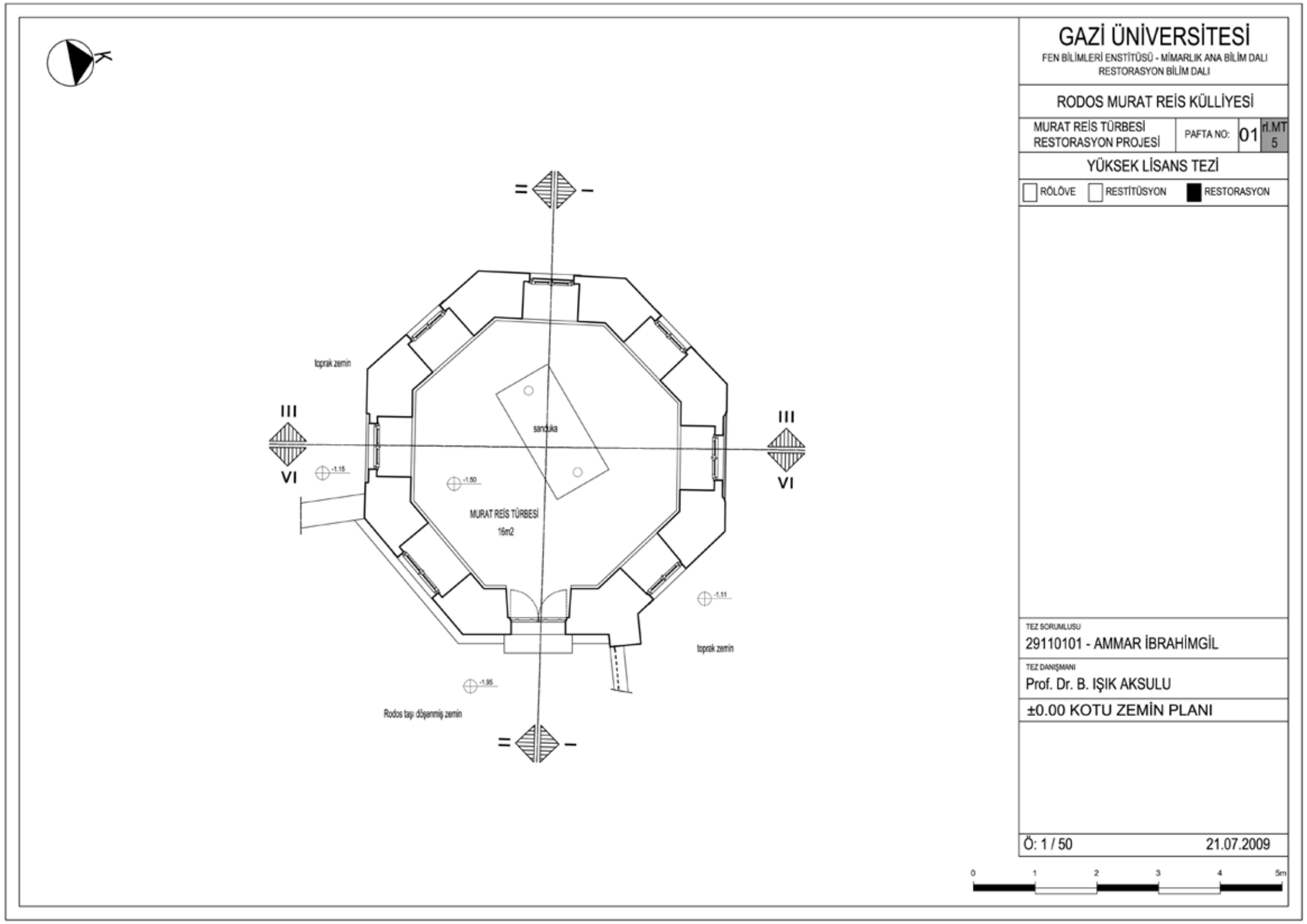

Şekil 7.19. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

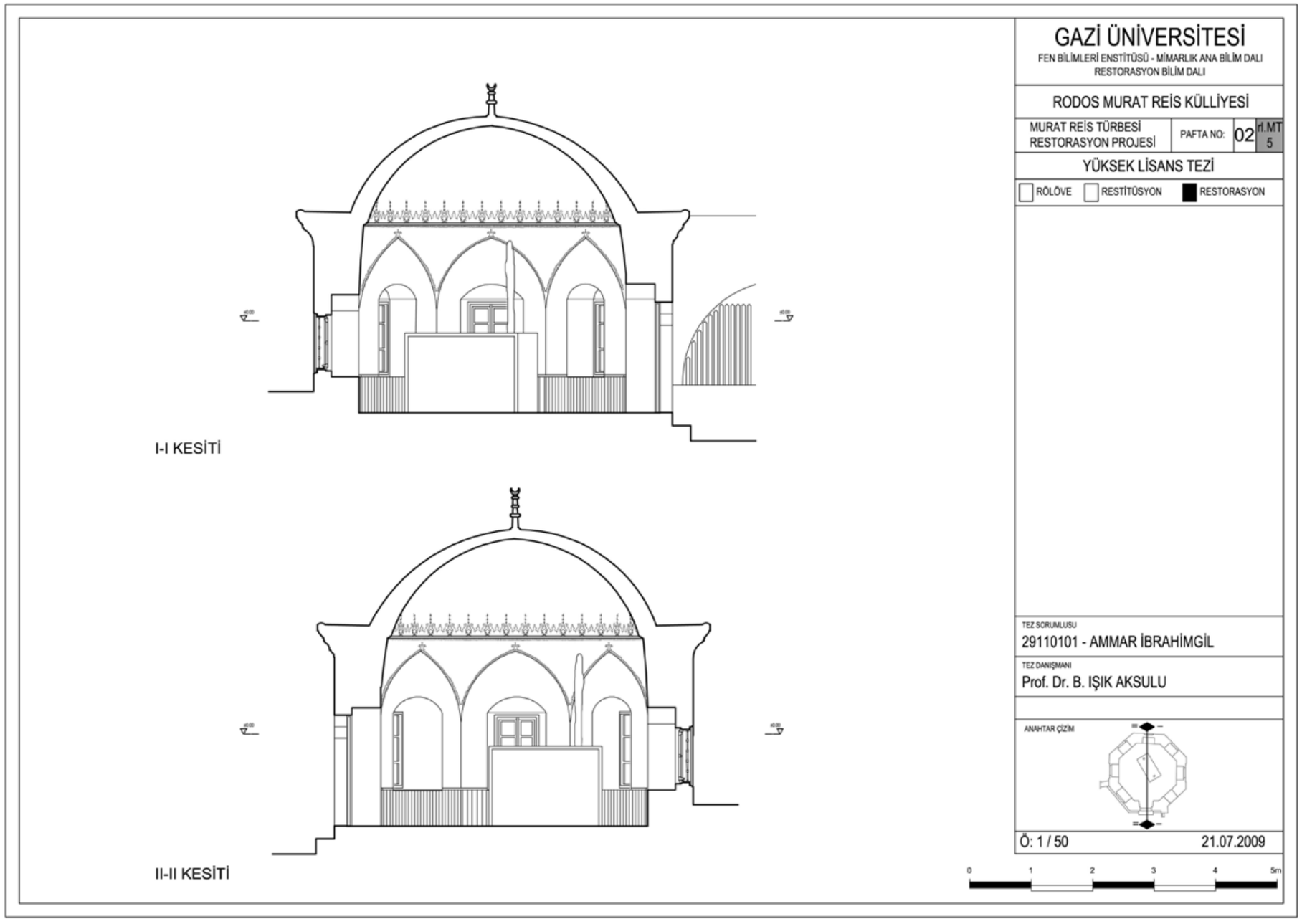

Şekil 7.20. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

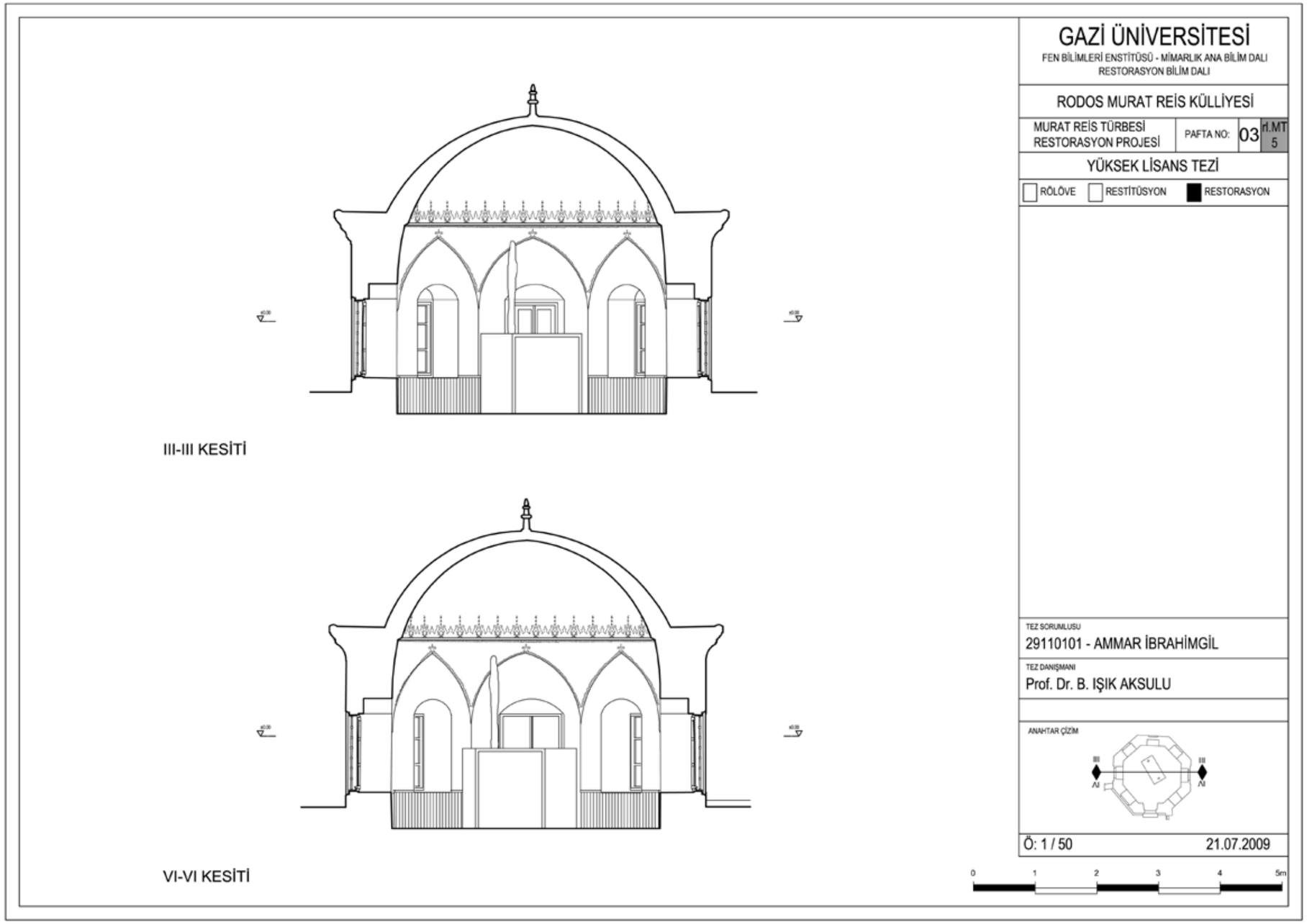

Şekil 7.21. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

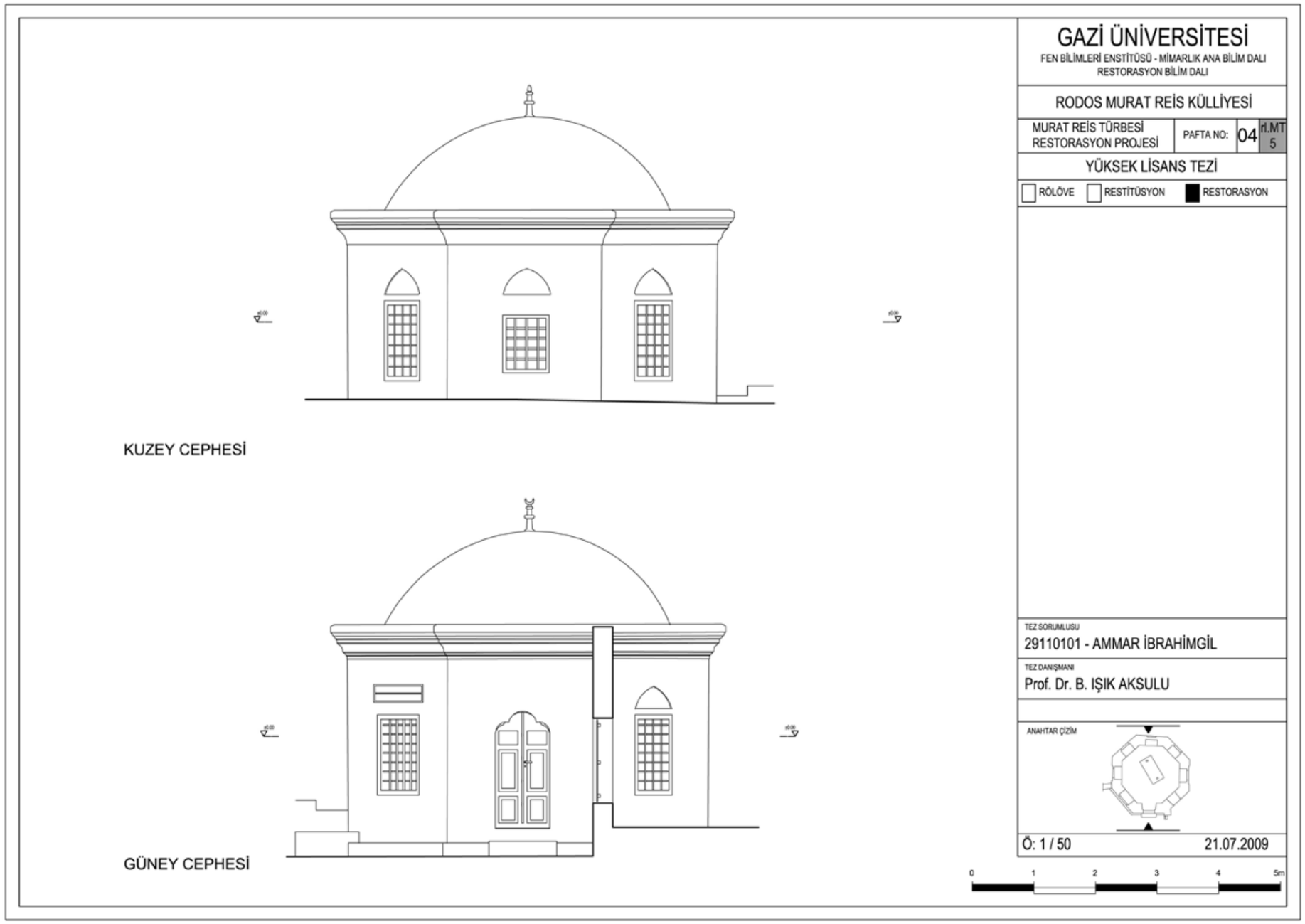

Şekil 7.22. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

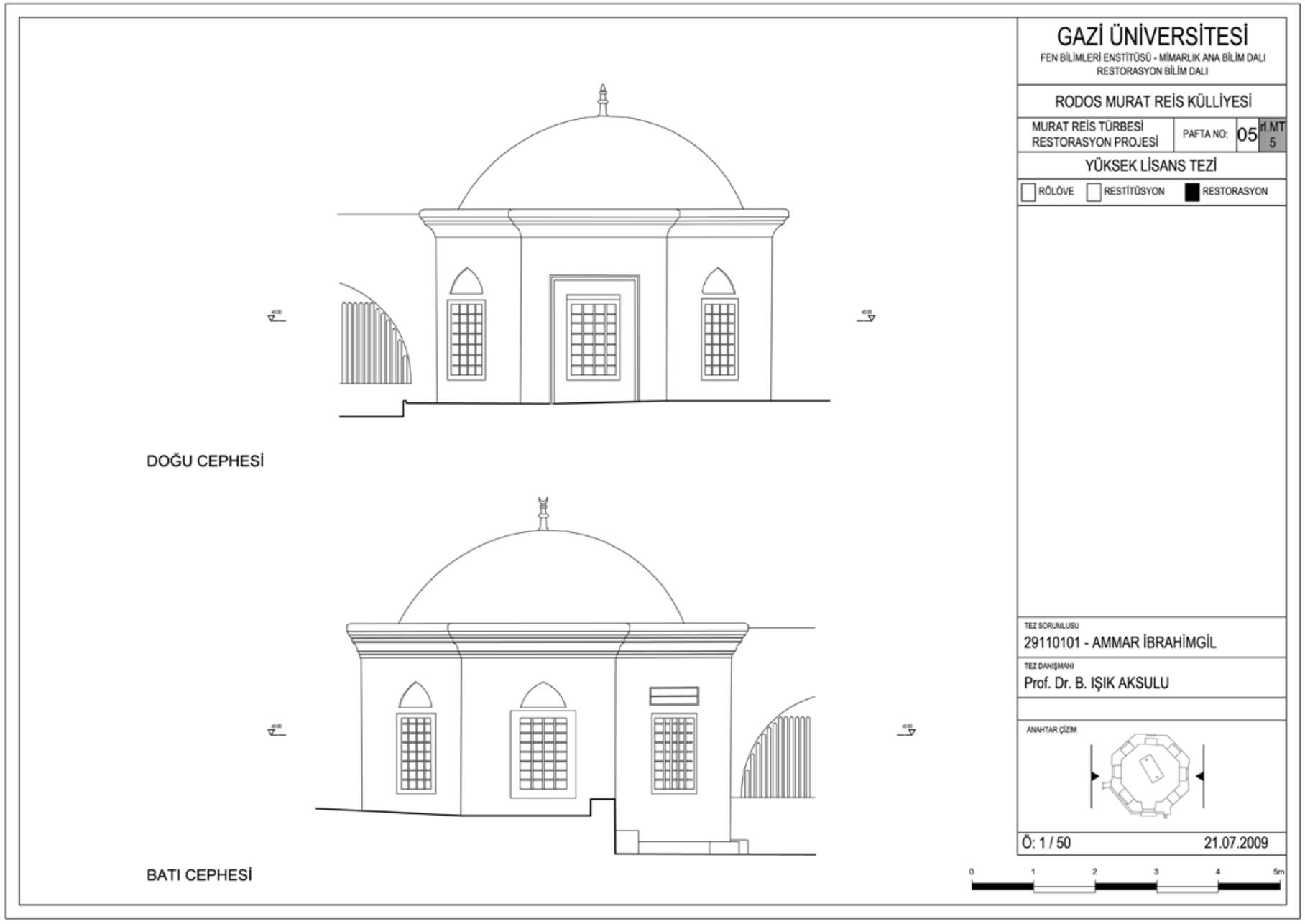

Şekil 7.23. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Türbesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

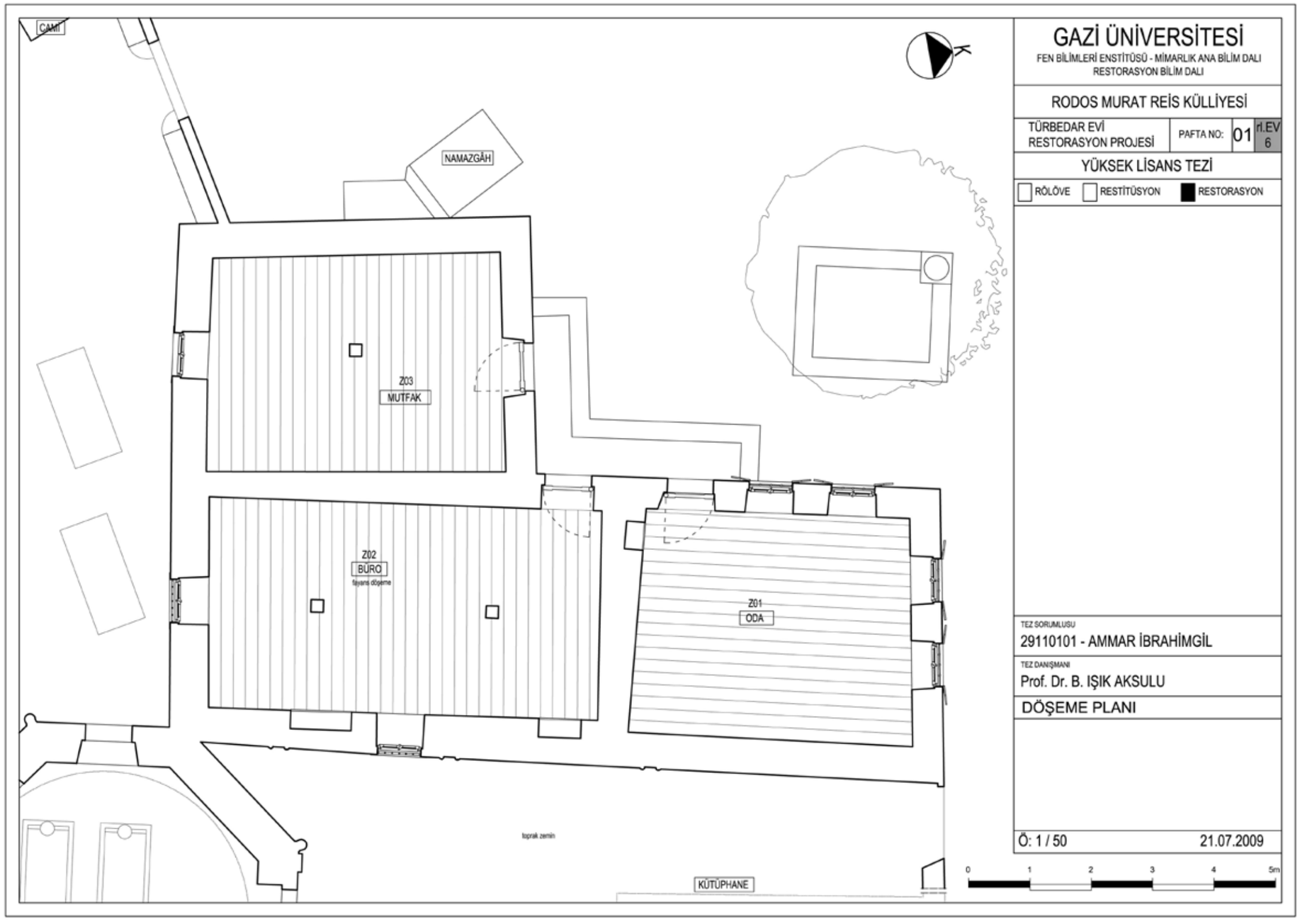

Şekil 7.24. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

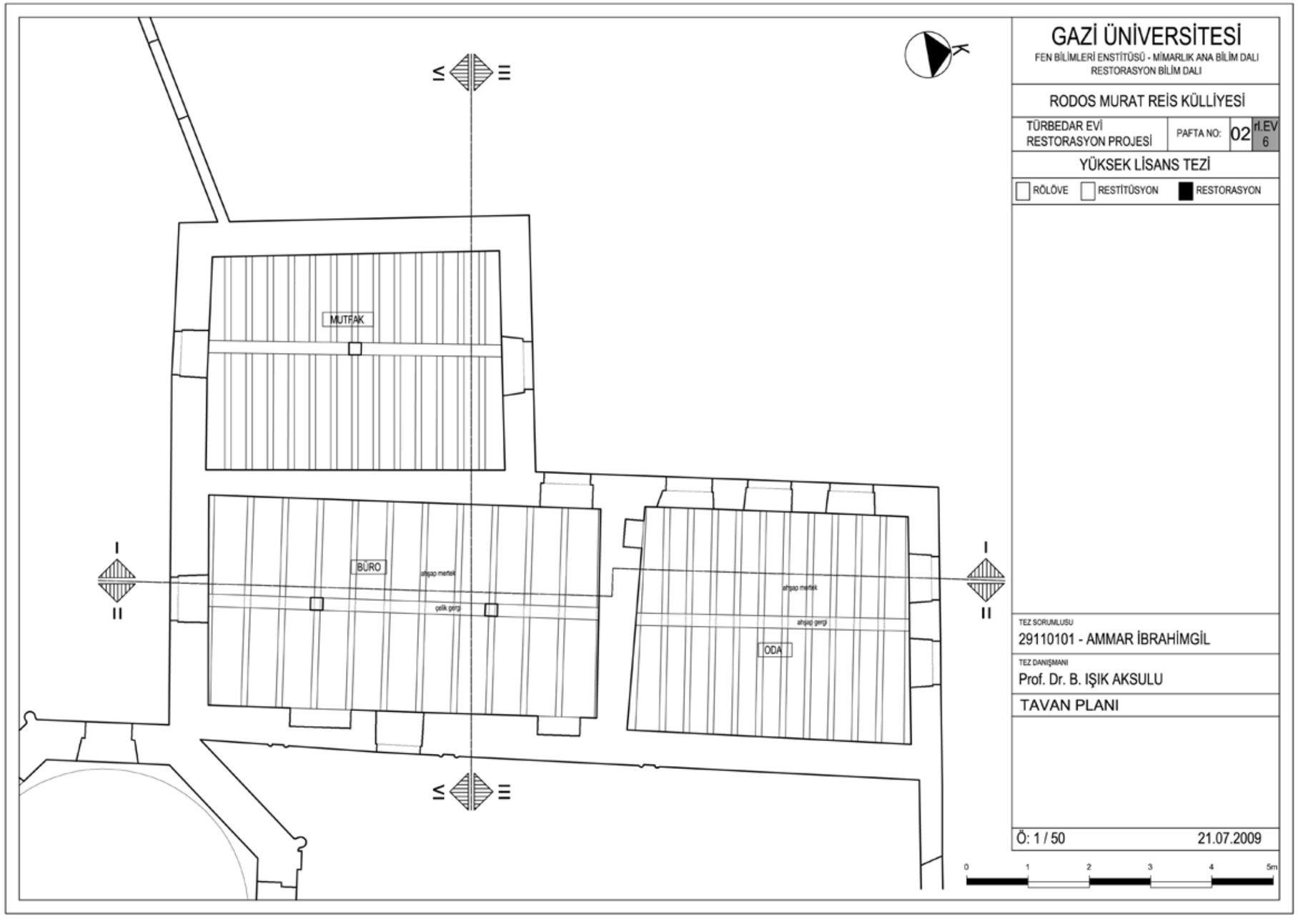

Şekil 7.25. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

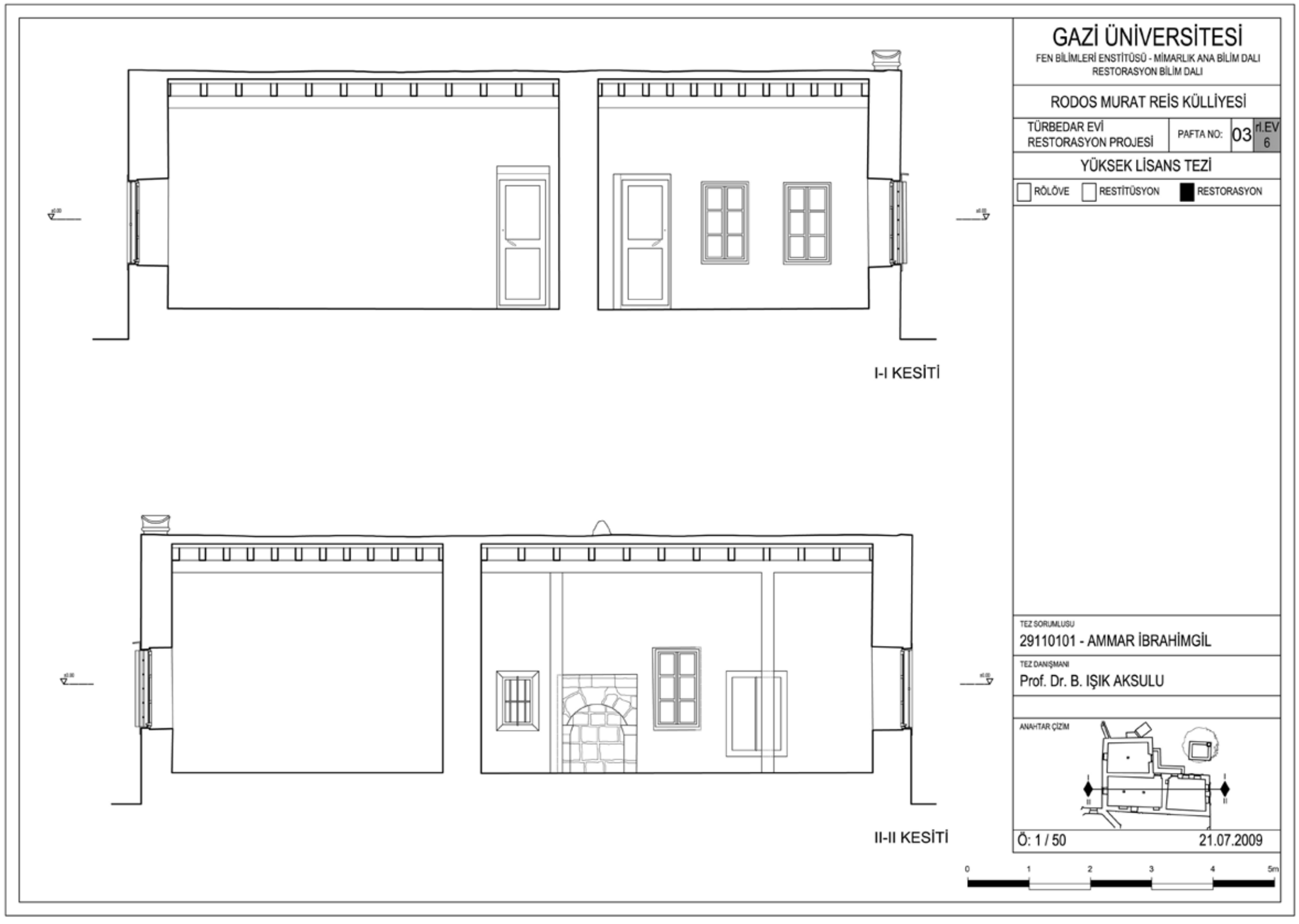

Şekil 7.26. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

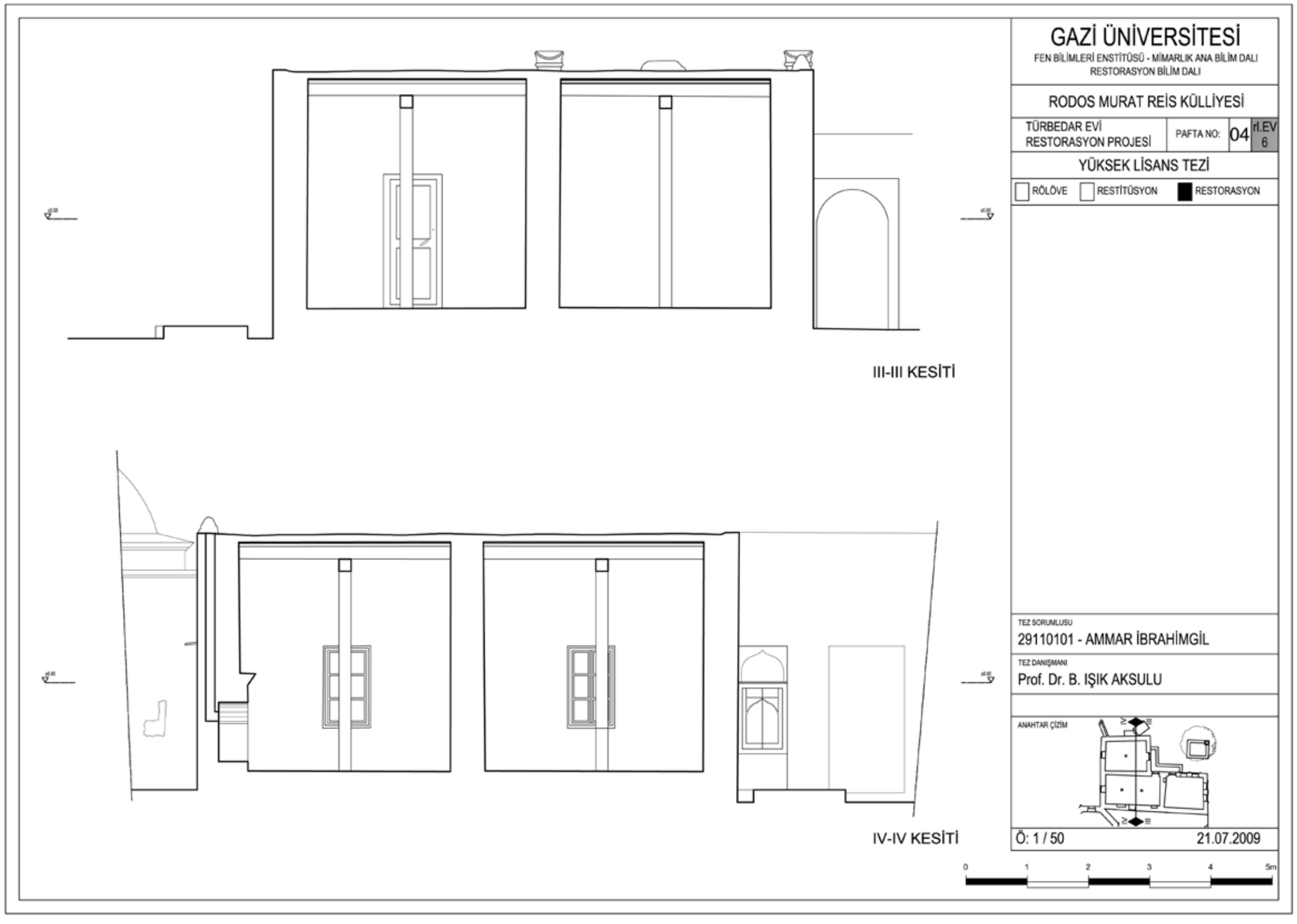

Şekil 7.27. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

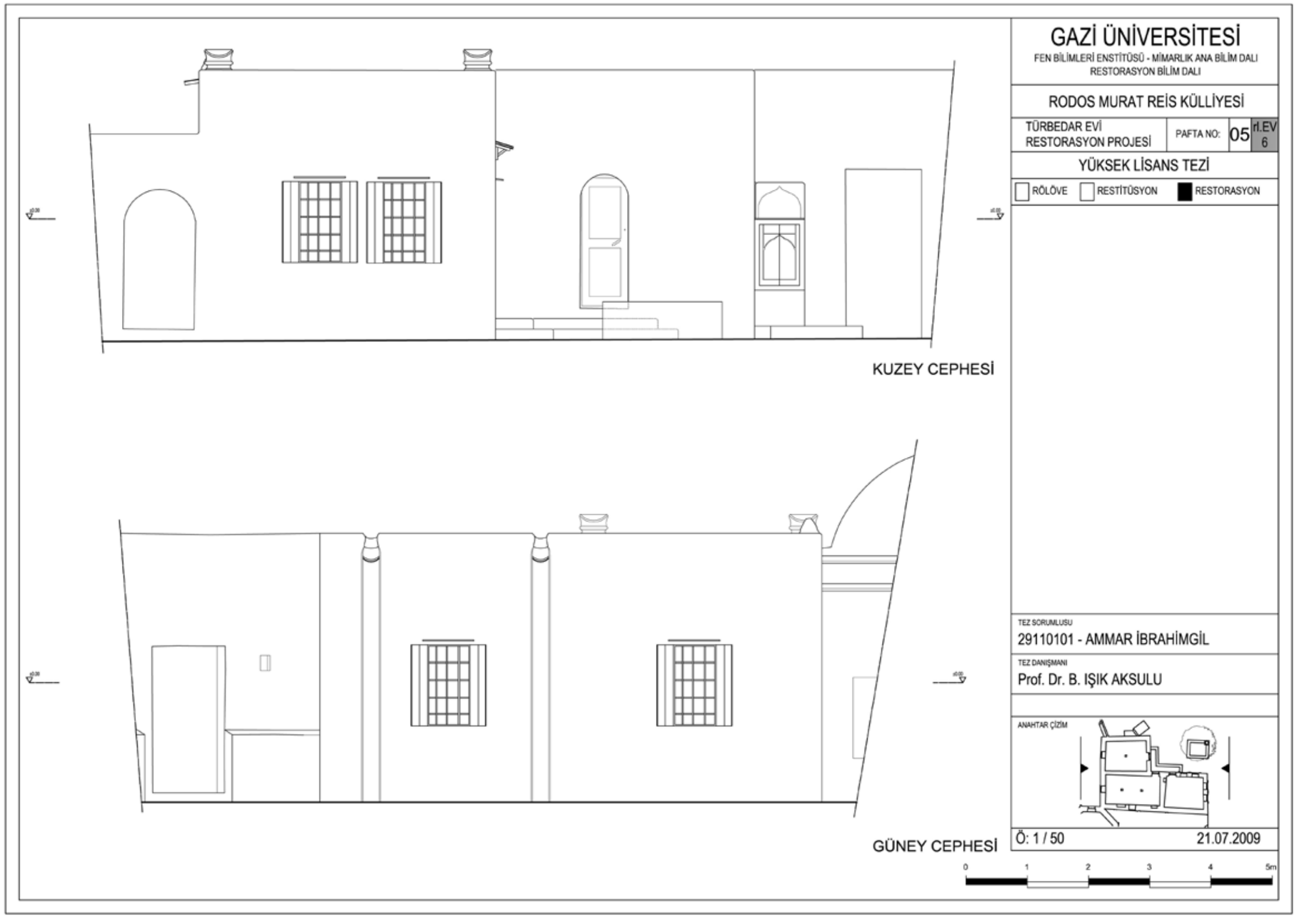

Şekil 7.28. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

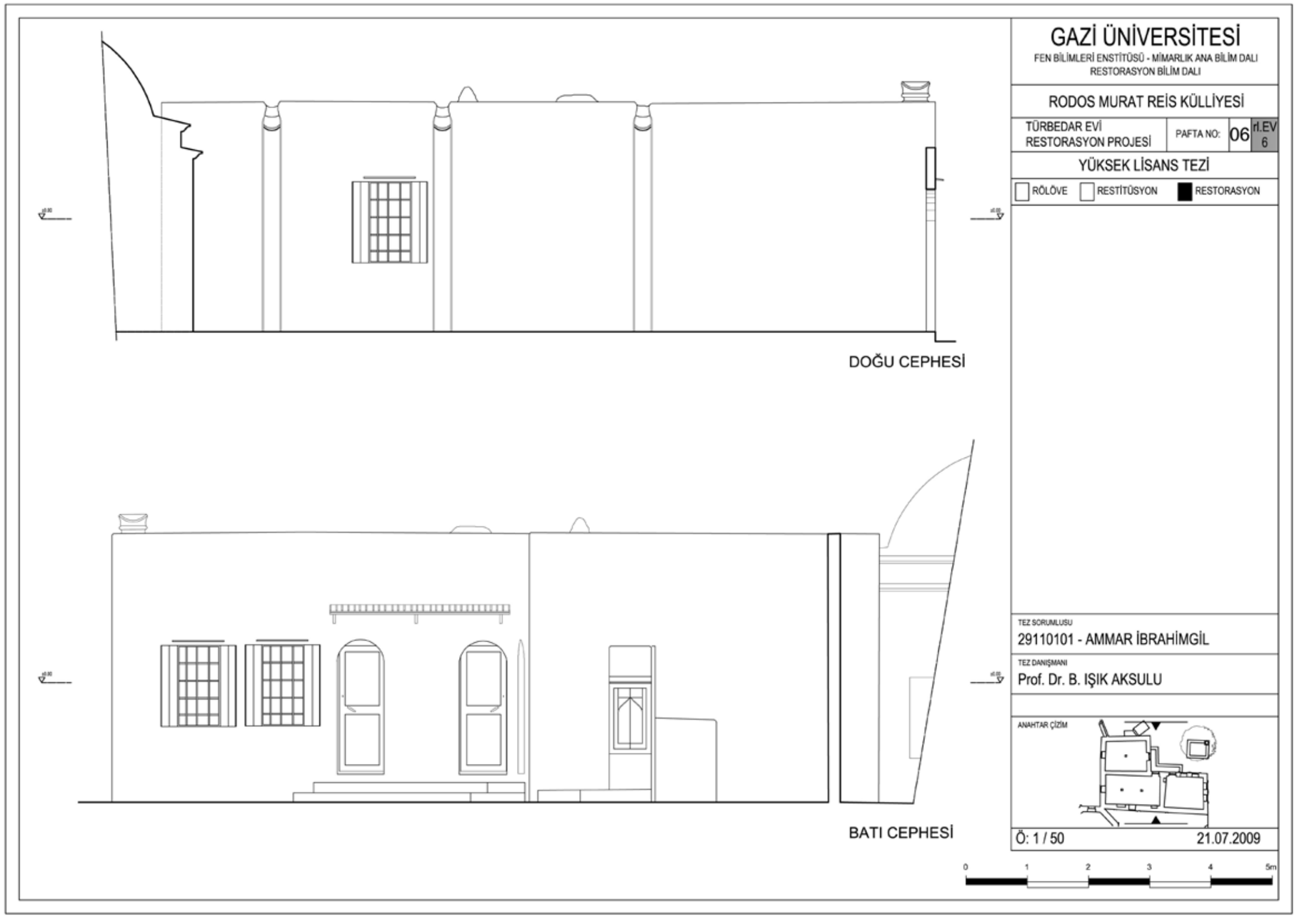

Şekil 7.29. Murat Reis Külliyesi, Türbedar Evi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

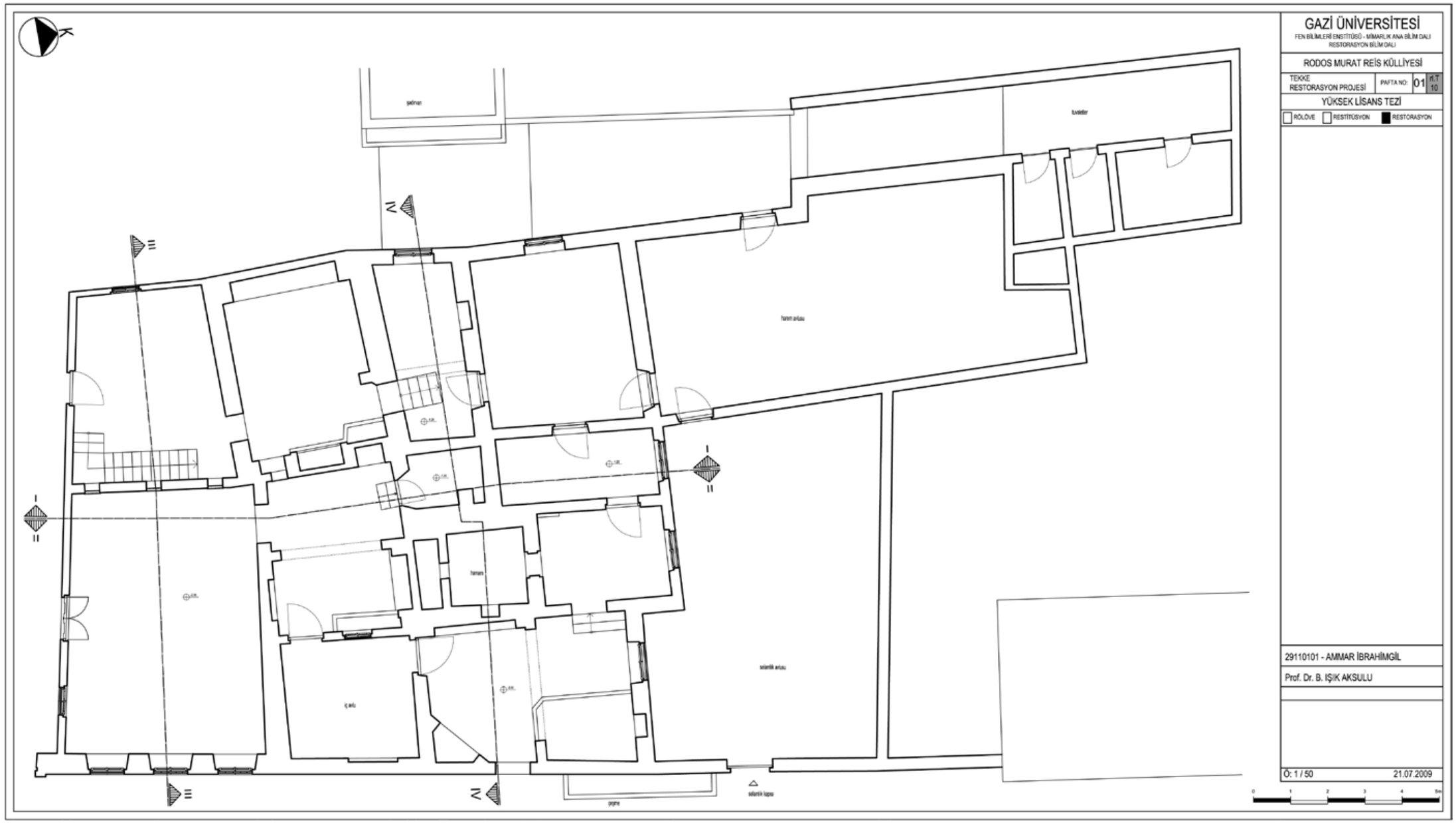

Şekil 7.30. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

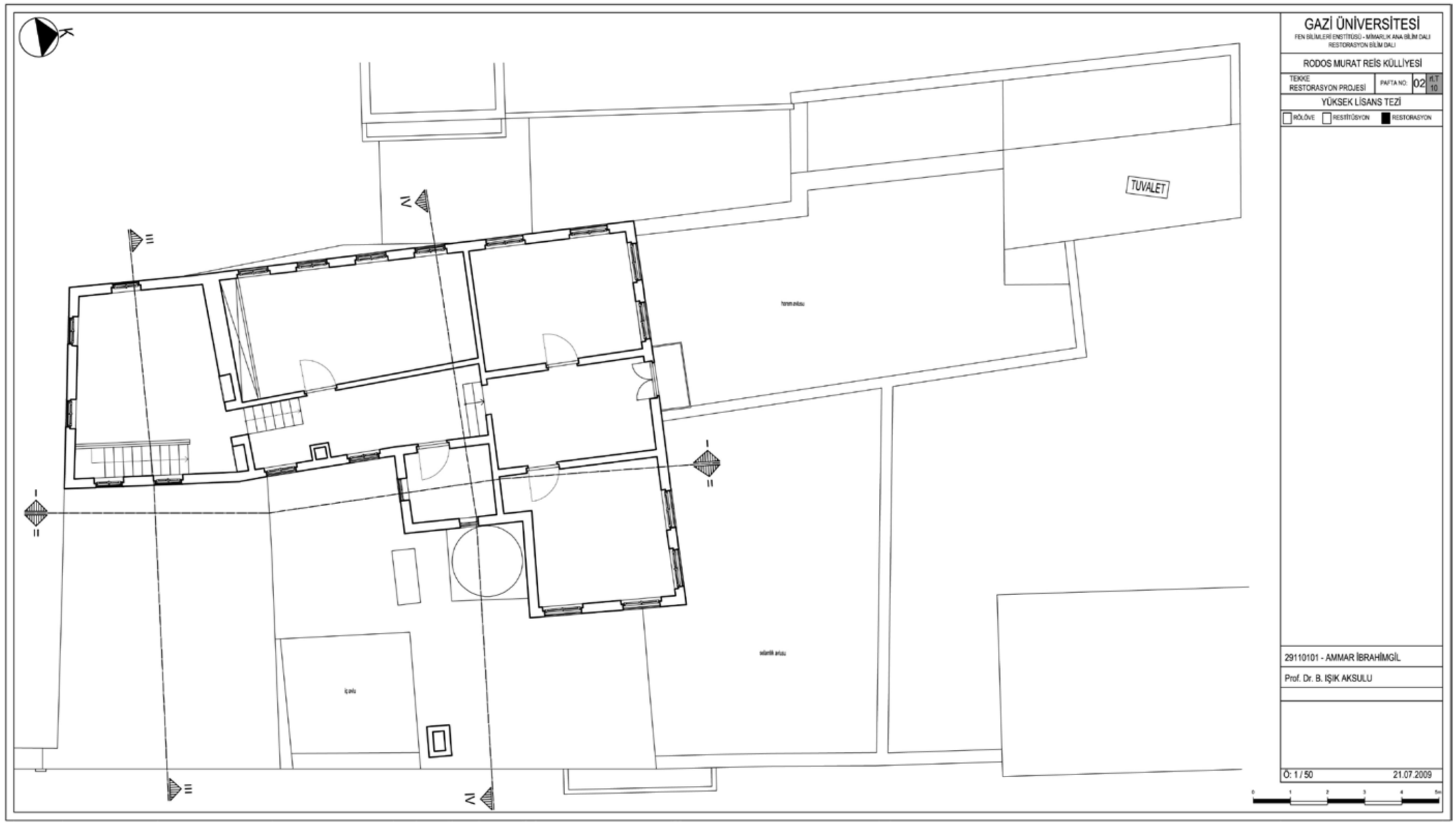

Şekil 7.31. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

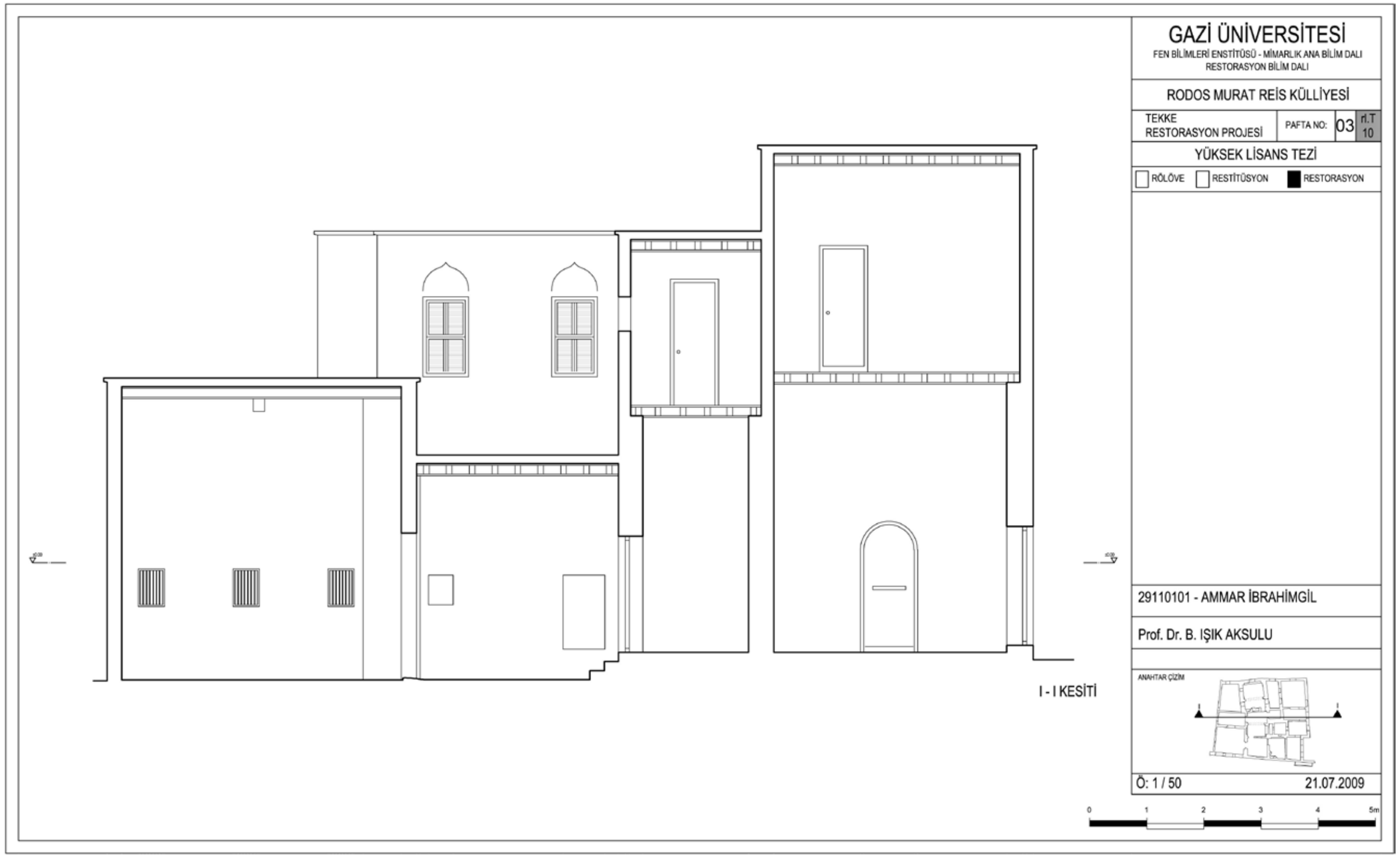

Şekil 7.32. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

Şekil 7.33. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

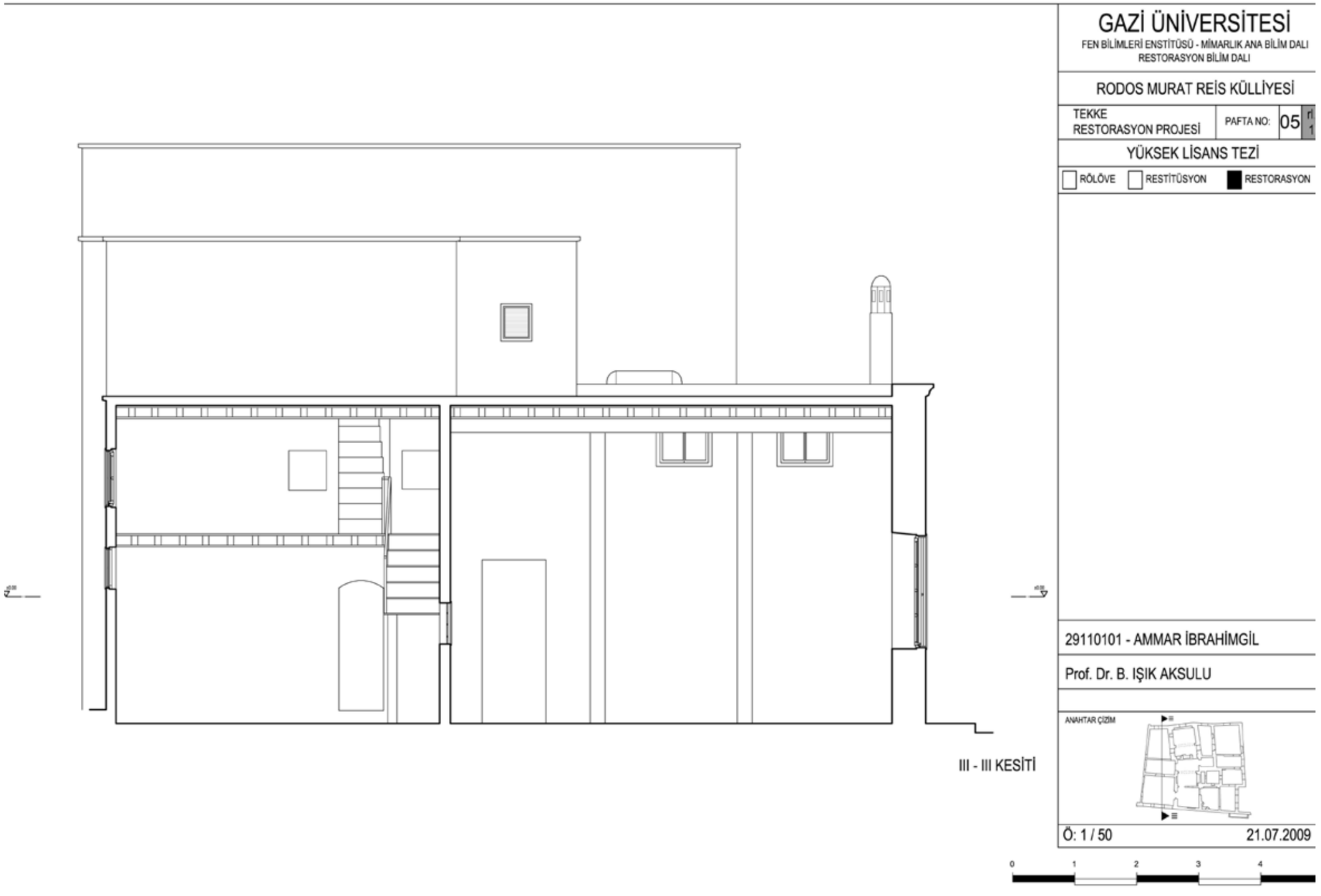

Şekil 7.34. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

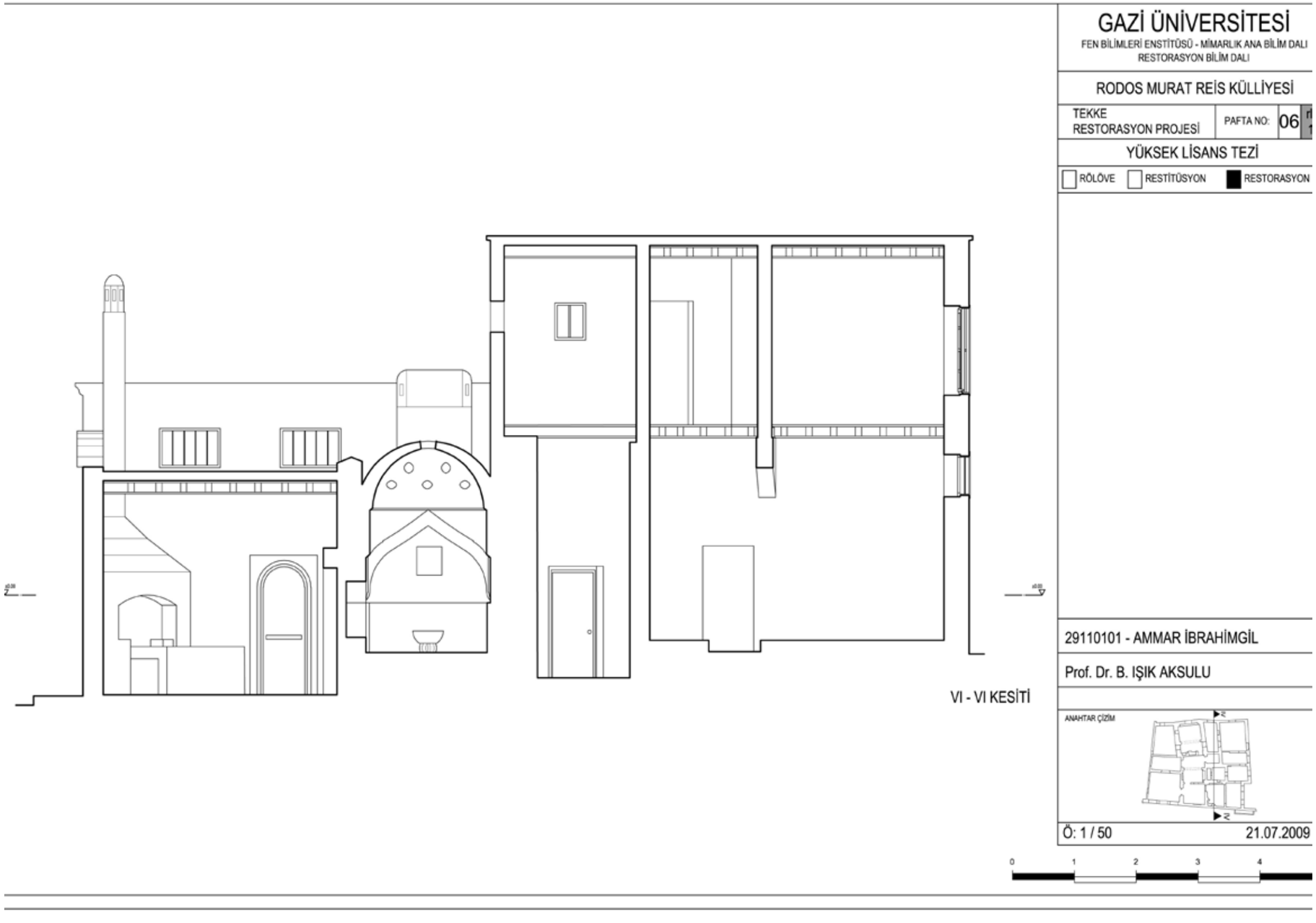

Şekil 7.35. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

Şekil 7.36. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

Şekil 7.37. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

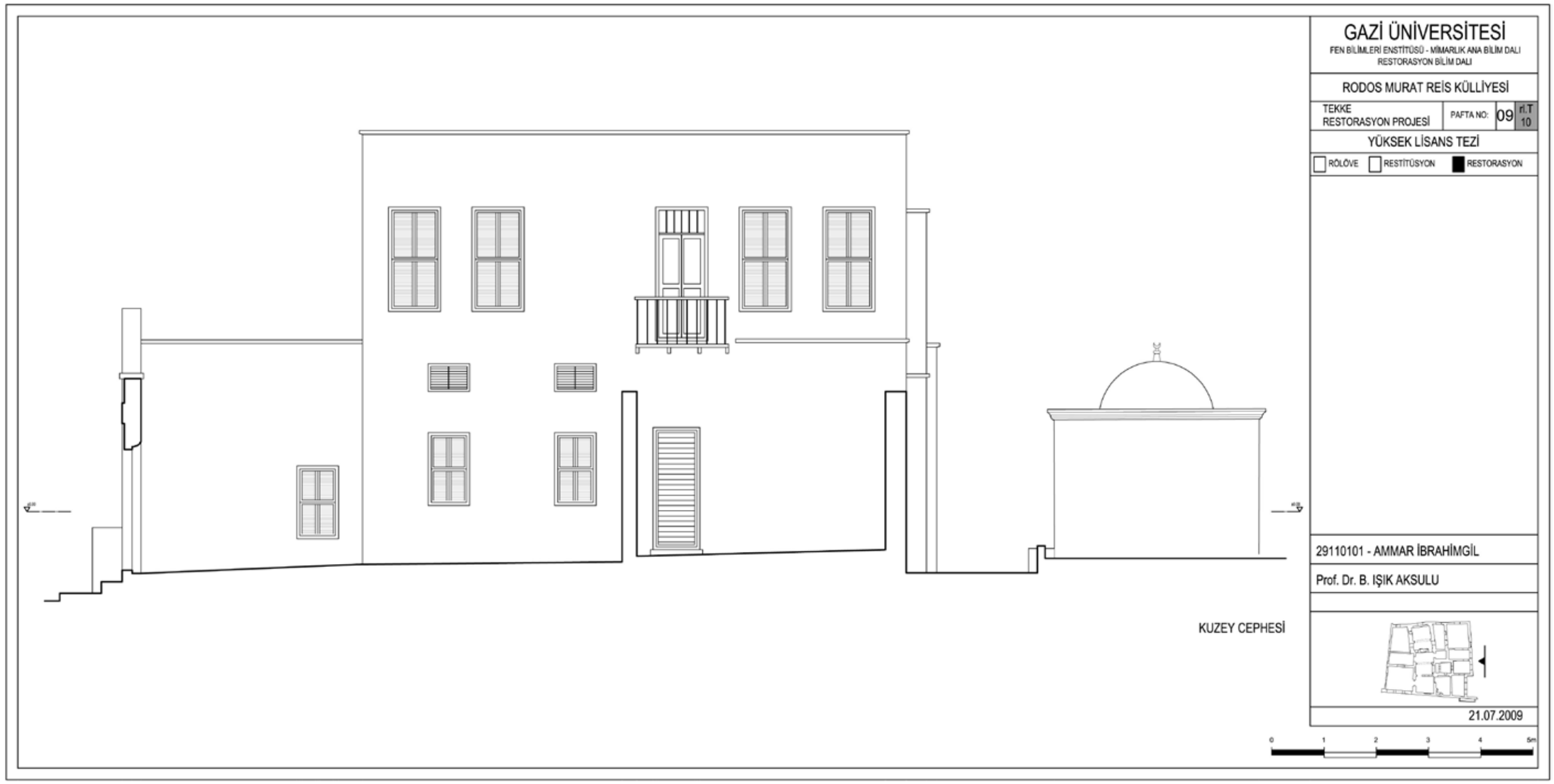

Şekil 7.38. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

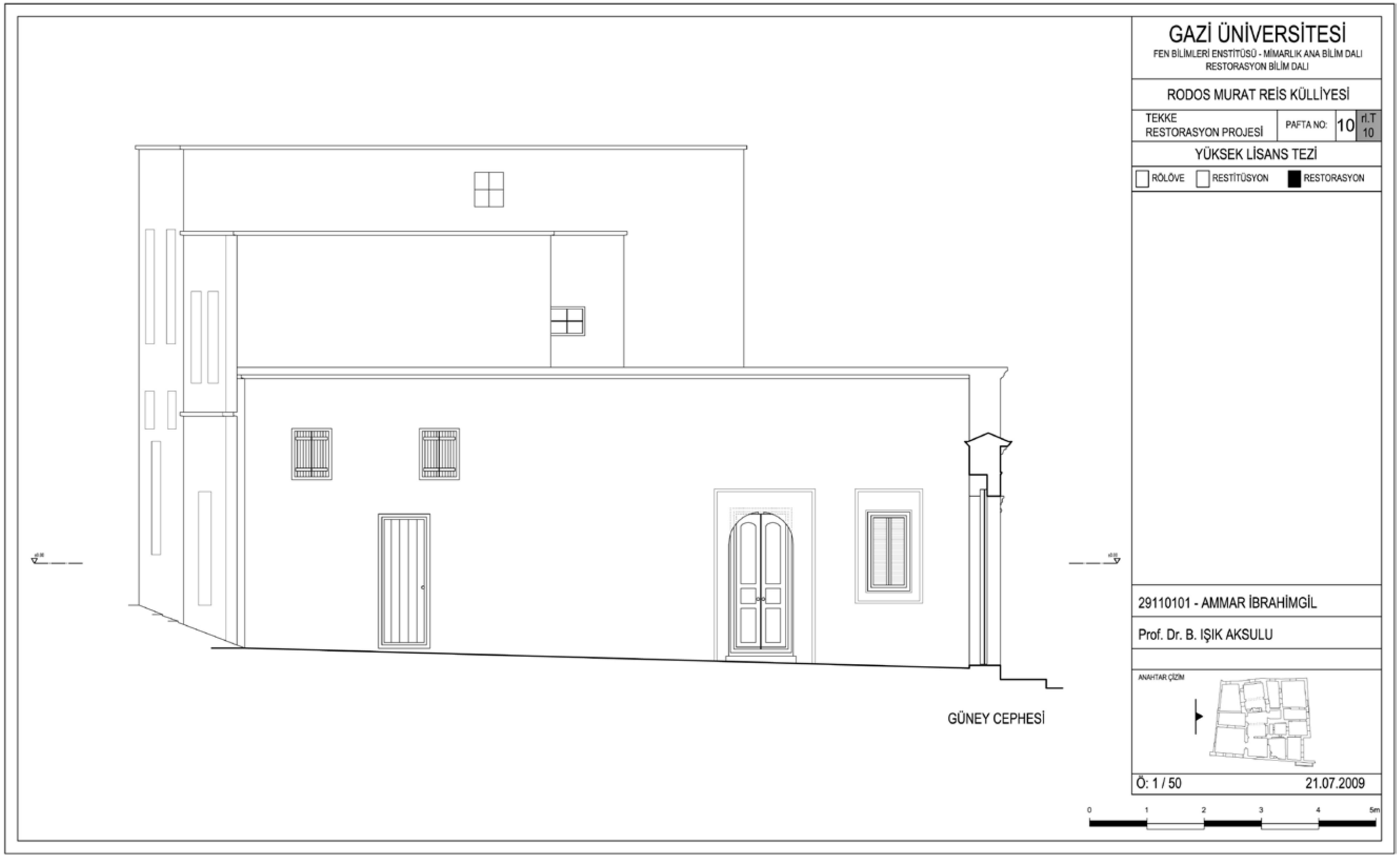

Şekil 7.39. Murat Reis Külliyesi, Murat Reis Tekkesi

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

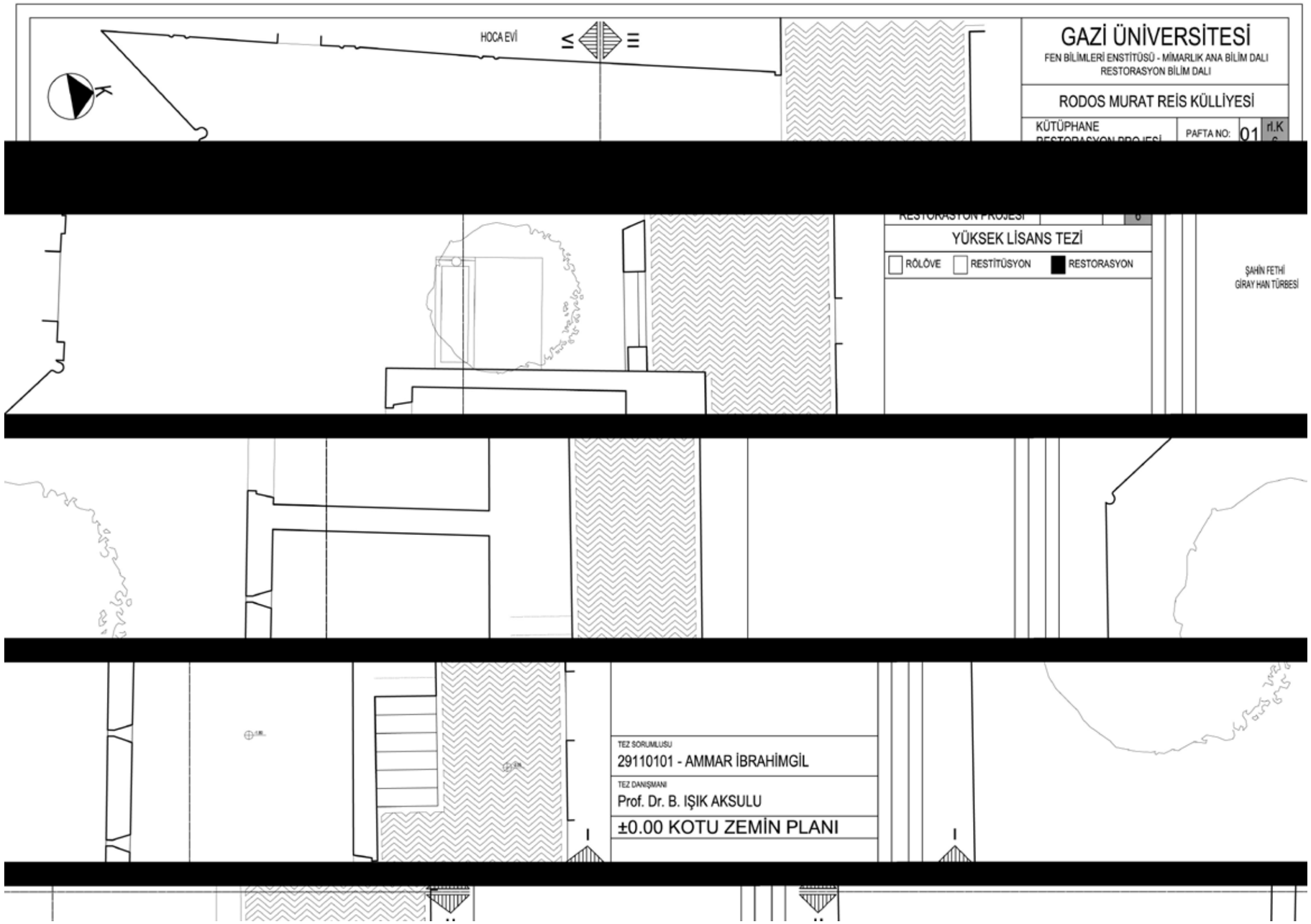

Şekil 7.40. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

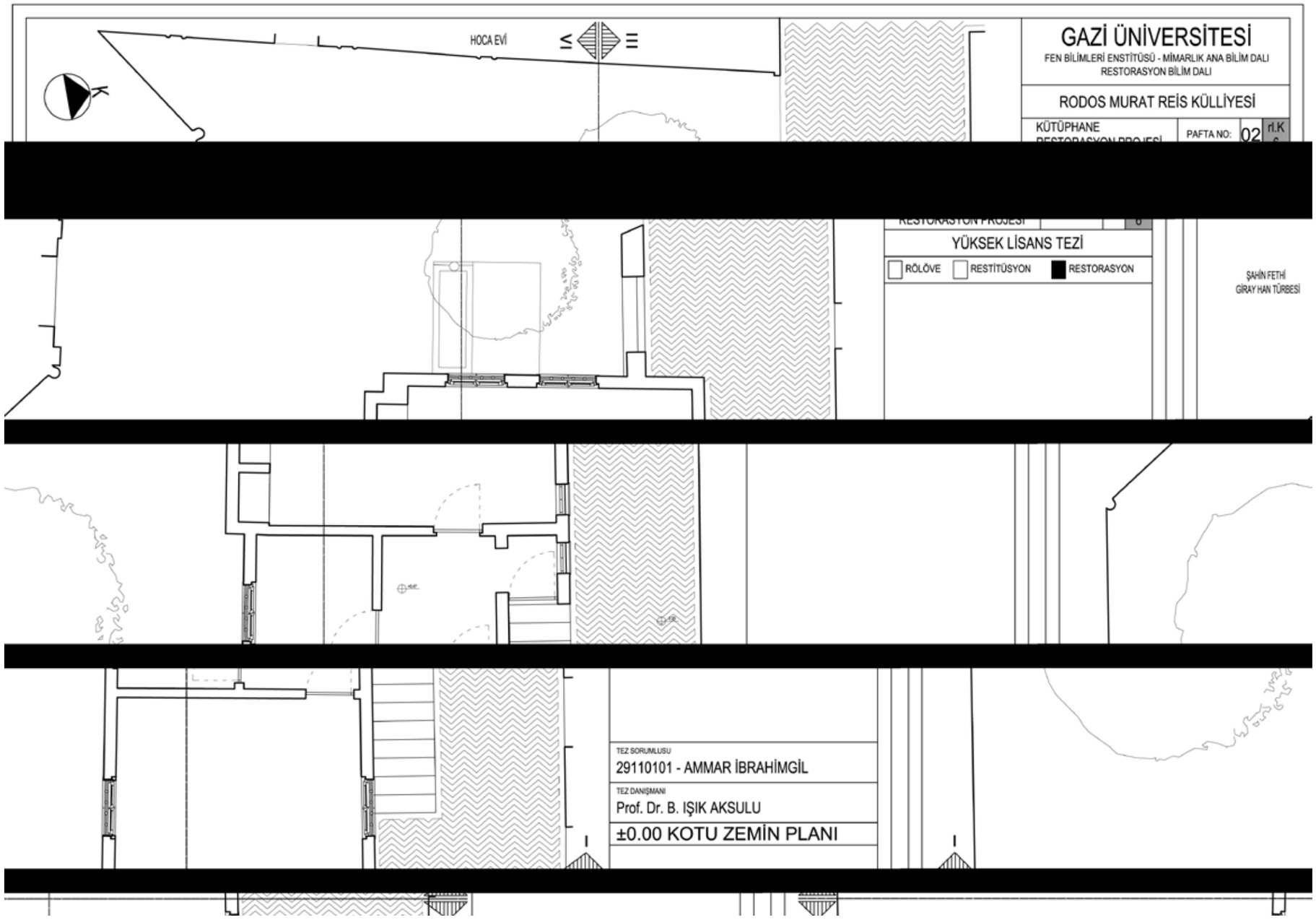

Şekil 7.41. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

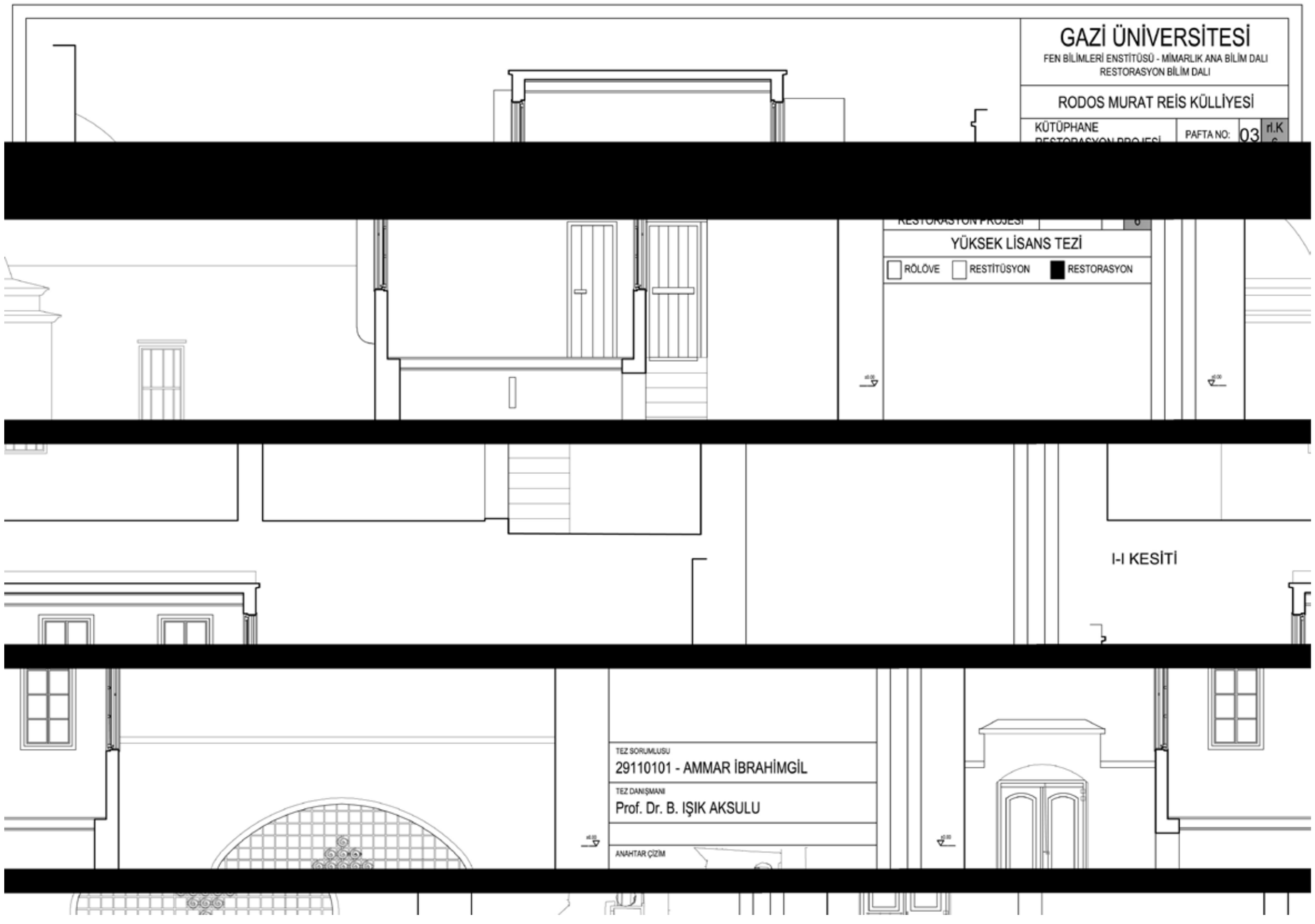

Şekil 7.42. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

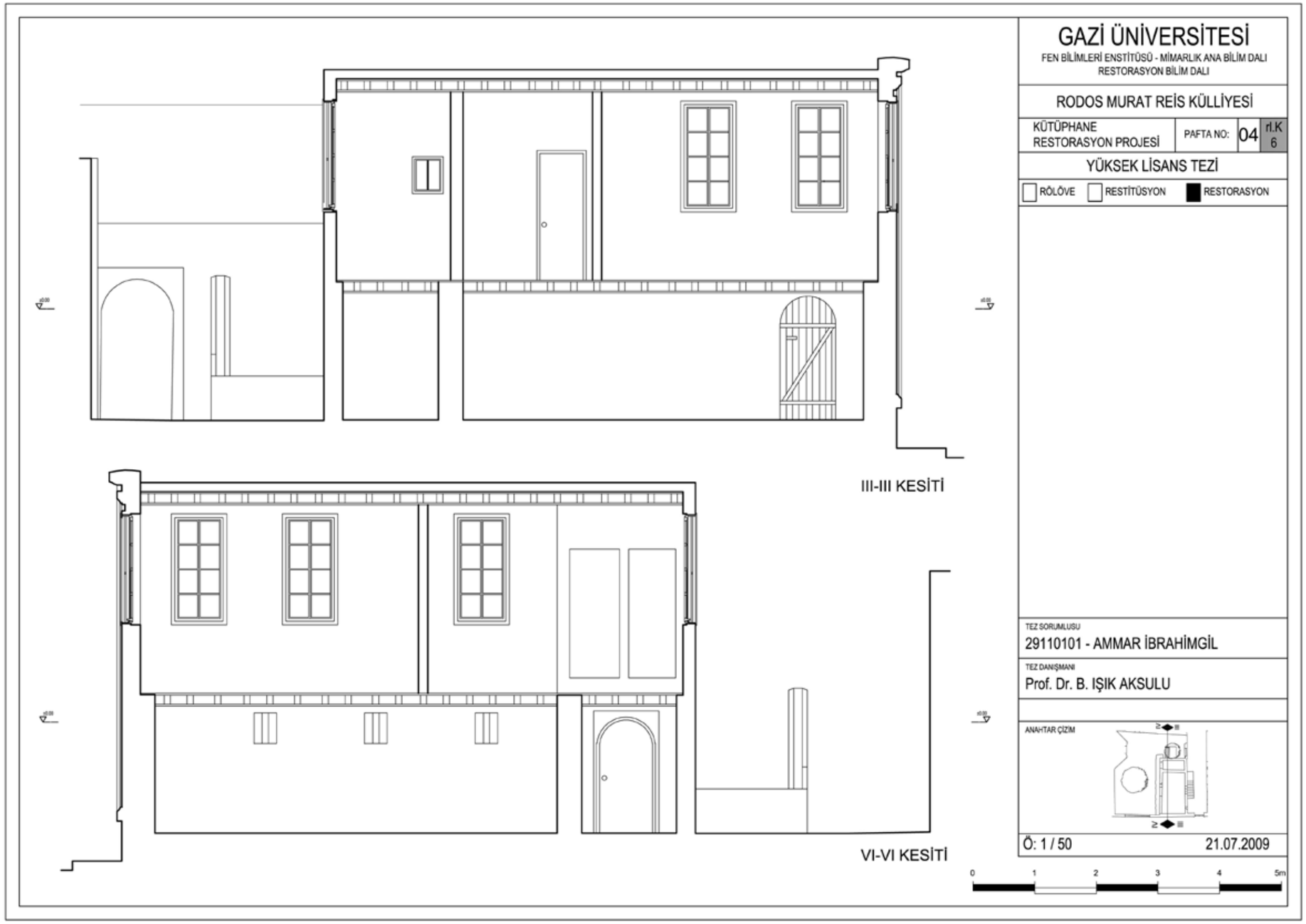

Şekil 7.43. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

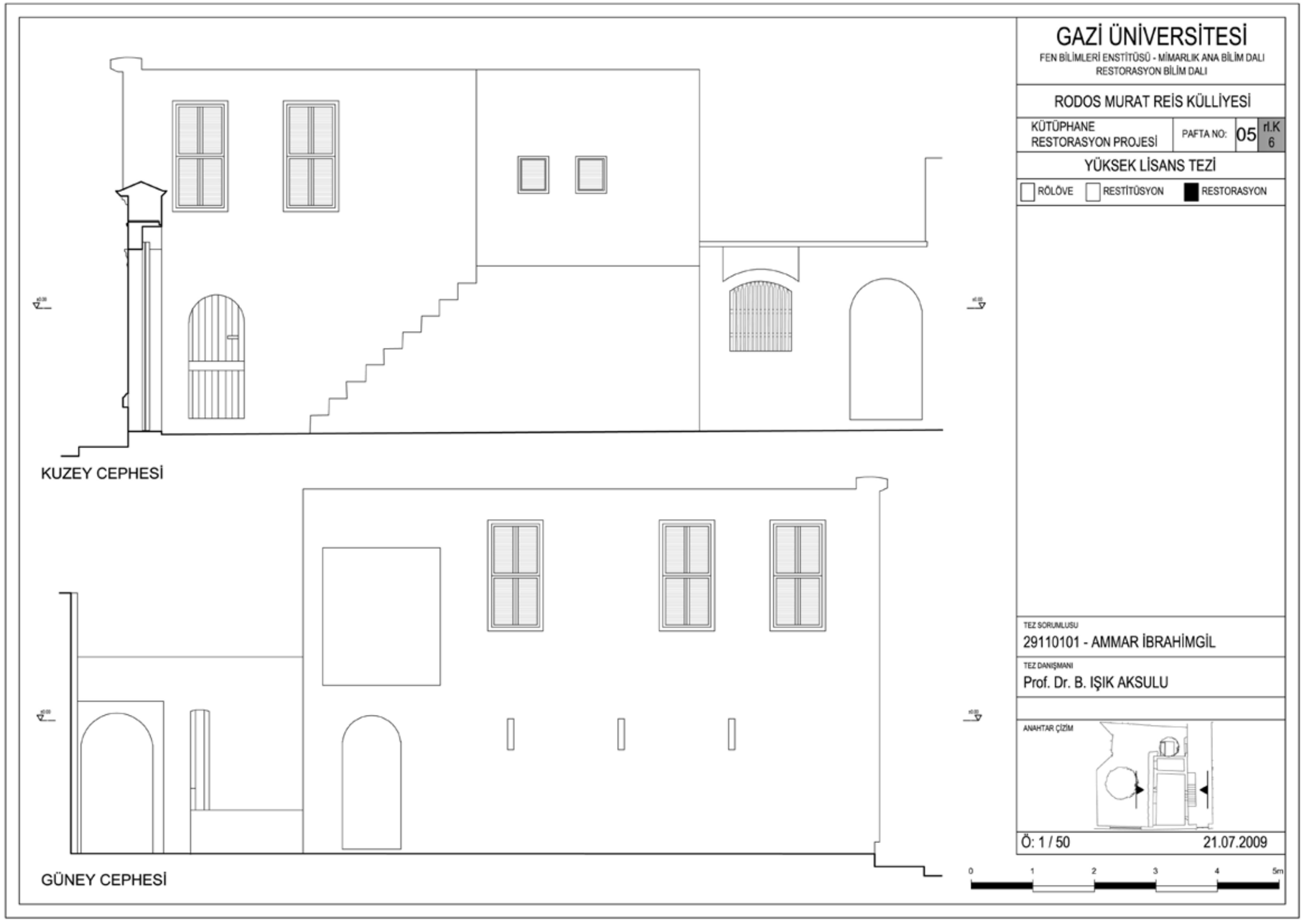

Şekil 7.44. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

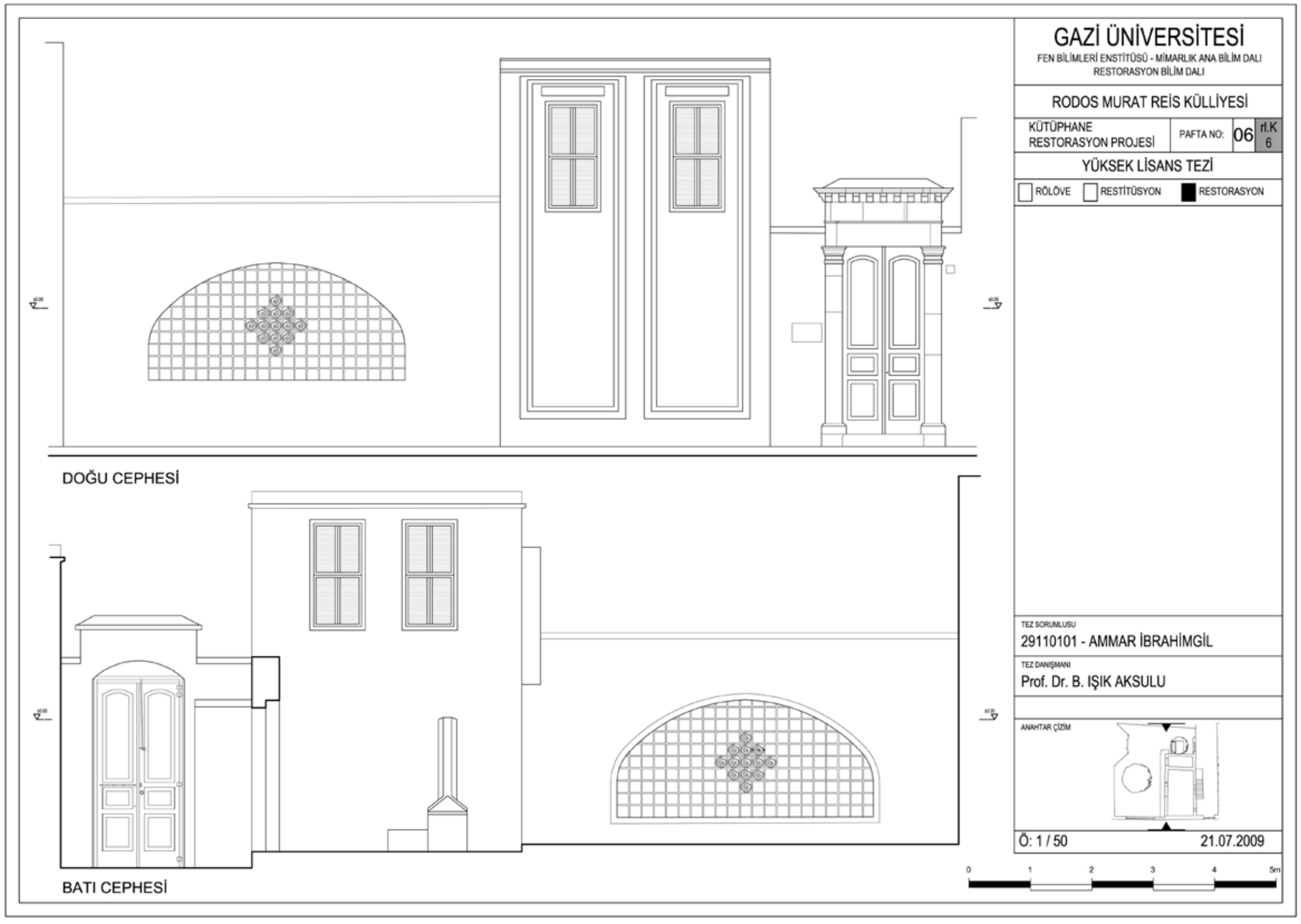

Şekil 7.45. Murat Reis Külliyesi, Kütüphane

EK-7 (Devam) Restorasyon Paftaları

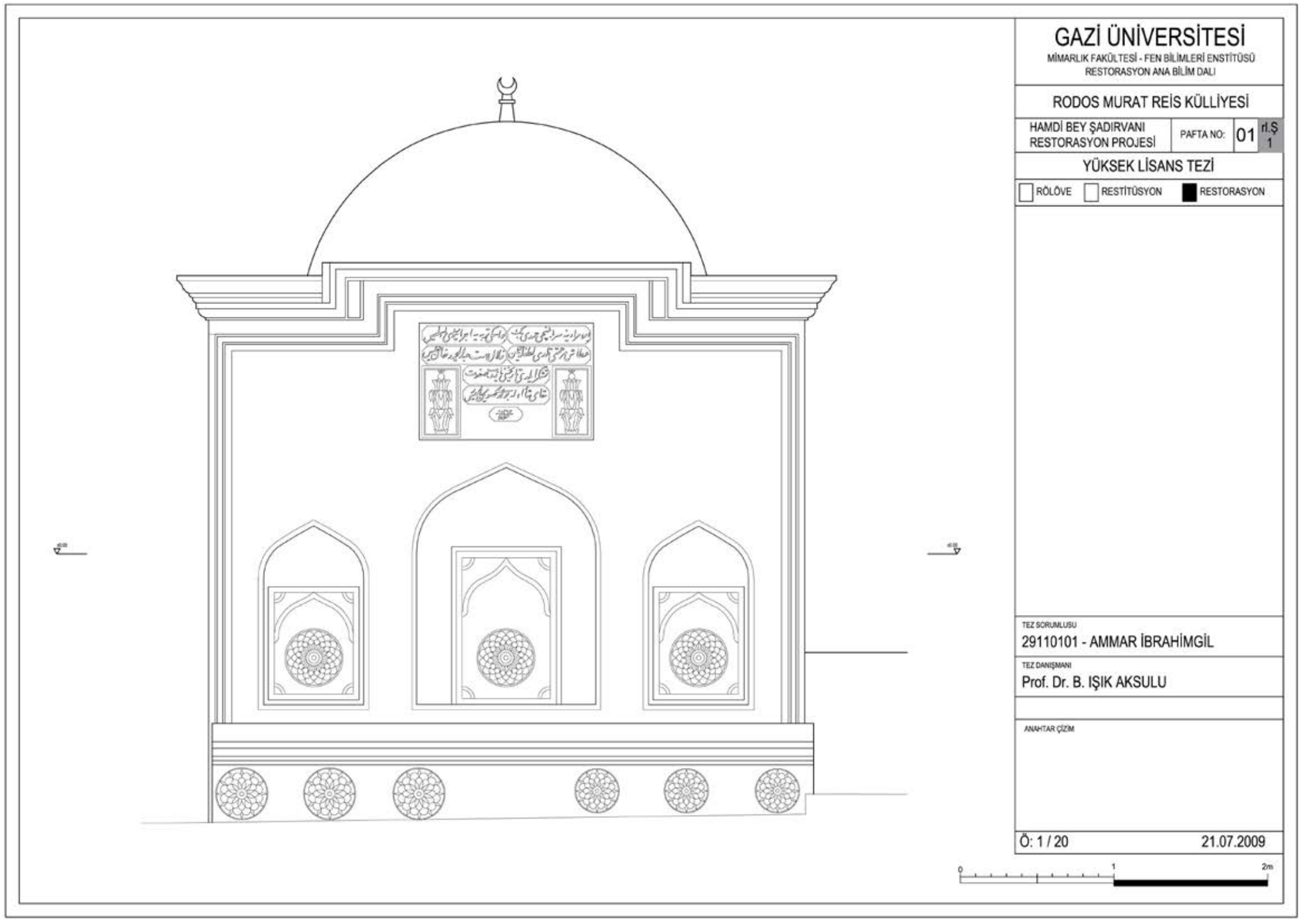

Şekil 7.46. Murat Reis Külliyesi, Hamdi Bey Çeşmesi

EK-8 Belgeler

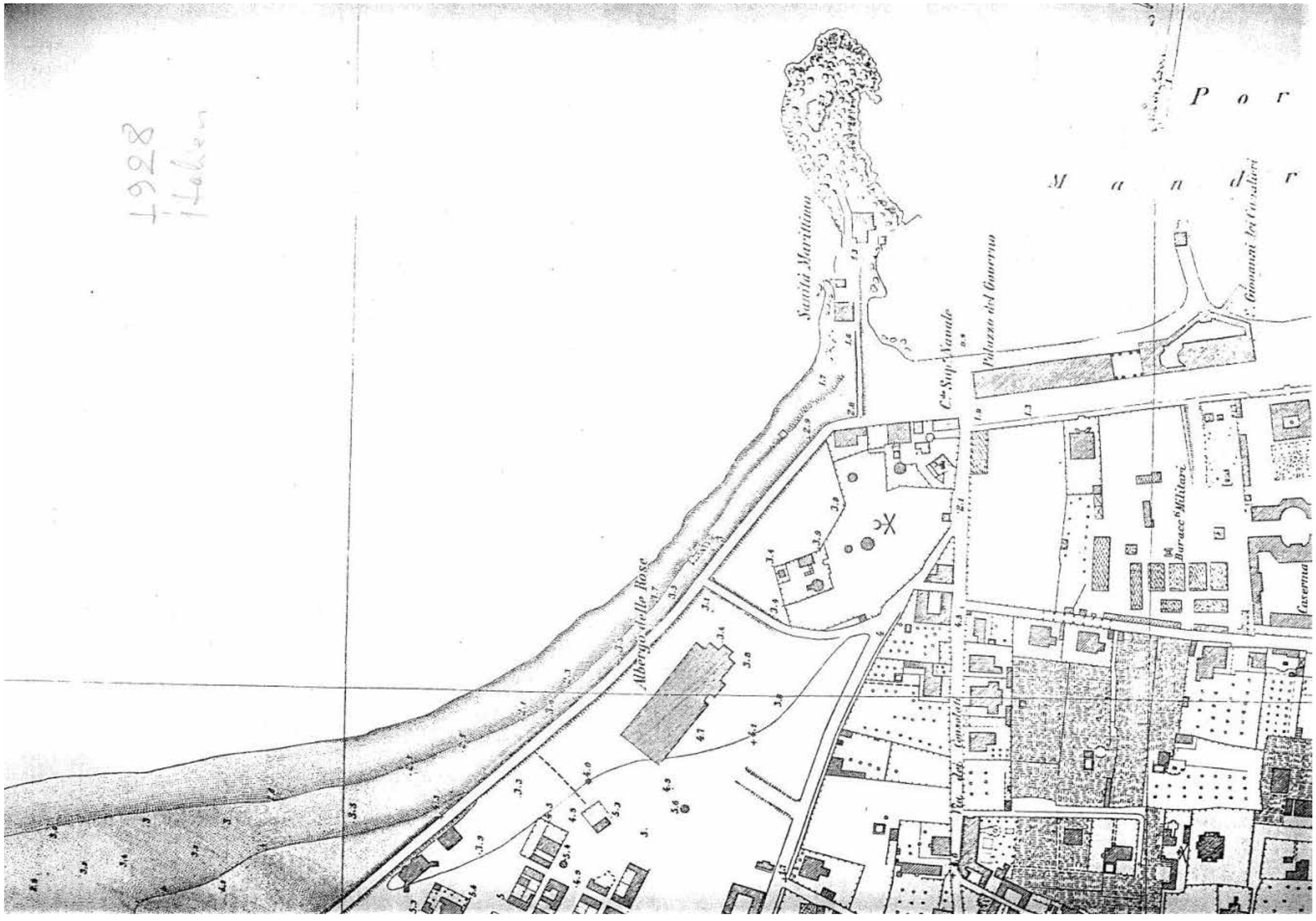

Harita 8.1. 1928 tarihli (İtalyan) Murat Reis Haziresi ve yakın çevresi halihazır harita

EK-8 (Devam) Belgeler

Harita 8.2. 1936 tarihli (İtalyan) Murat Reis Haziresi ve yakın çevresi halihazır harita

EK-8 (Devam) Belgeler

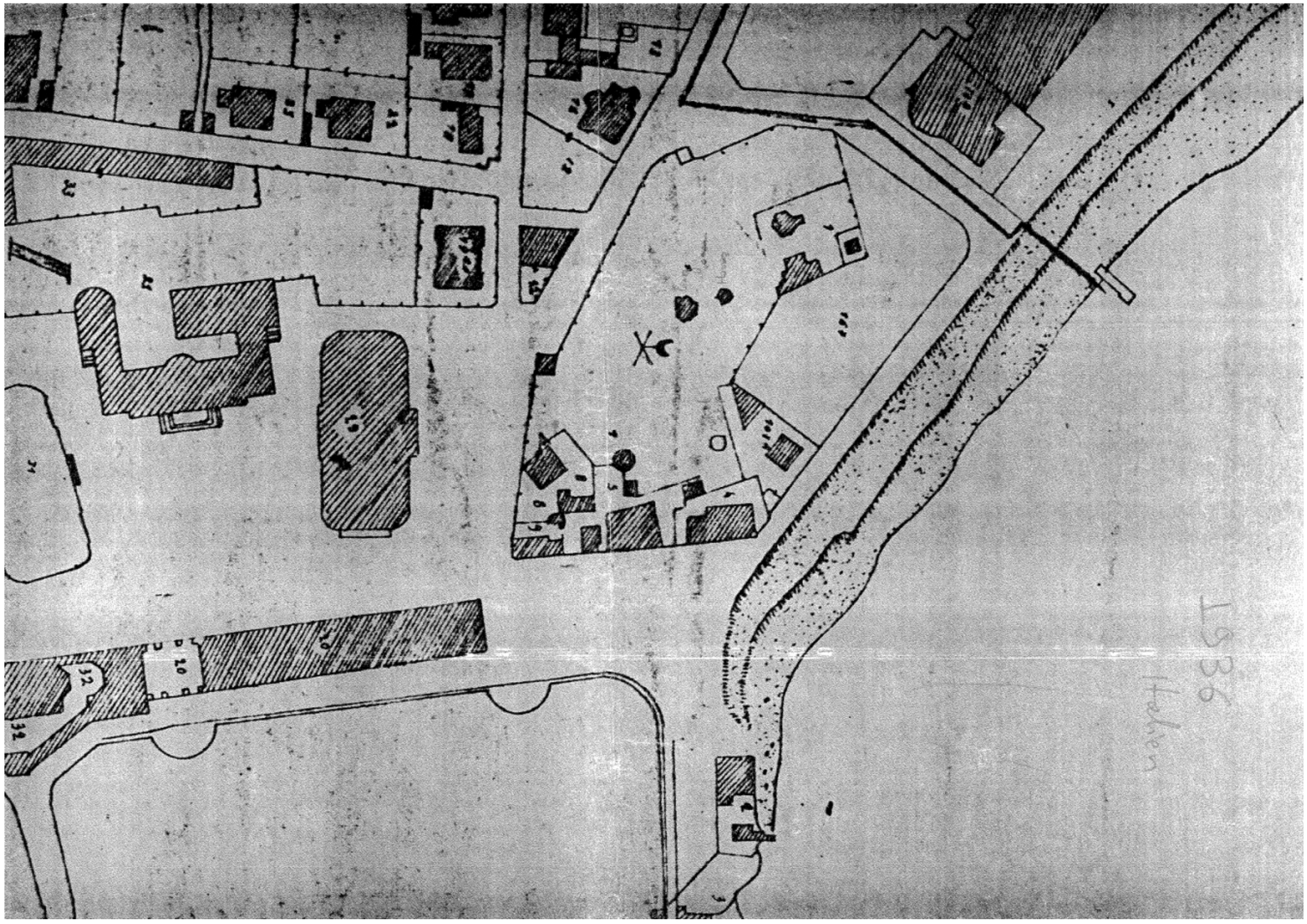

Harita 8.3. 1936 tarihli (İtalyan) Murat Reis Haziresi halihazır harita

EK-8 (Devam) Belgeler

Harita 8.4. 1943 tarihli (İngiliz) Rodos halihazır haritası

EK-8 (Devam) Belgeler

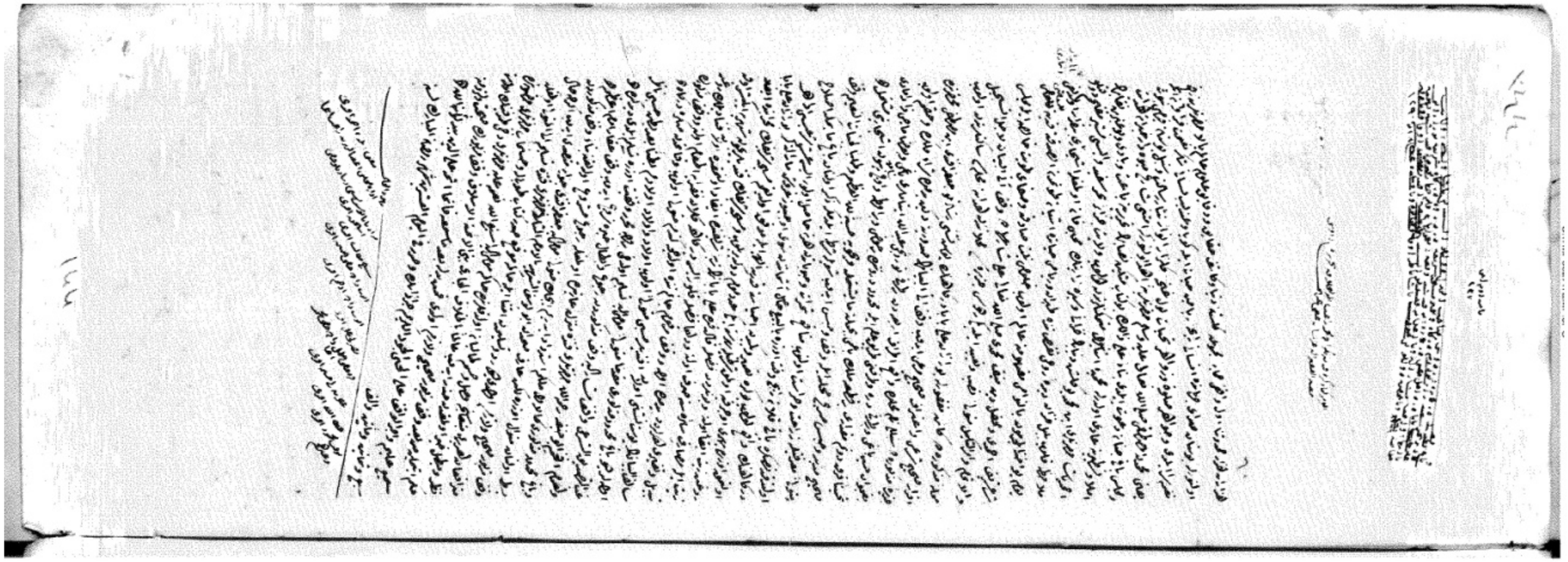

Şekil 8.5. Murat Reis Osmanlıca Vakfiyesi

EK-8 (Devam) Belgeler

NO:60

988 Numaralı defterin 144.sayfa 60.sırasında kayıtlı "Mehmed oğlu Cezâyir Bahri sefid Valisi Ahmed Paşa Vakfı"na aid 20 Ramazan 1287 tarihli Vakfiyyenin yeni harflere çevirisidir.

Sâmini Rumeli 237.

Vakf-ı bağ kıt'a-i der Cezire-i Rodos sâhibu'l-hayrât devletlu es-Seyyid Ahmet Paşa Vali-i Vilayet-i cezayir-i bahr-i sefid berâ-yı levazım-ı dergah ve tamir-i mescid-i şerif der derûn-u dergah-ı şerif Borazalı Ali Paşa Baba der dahil-i hısın der cezire-i m(ezkûr) kayıt şüd vakfiyye-i ma'mulün biha be kalem-i cihat müceddeden kayd şüde fermûde bâ inhâ-i vâkıf-ı müşârunileyh ve ba i'lam-ı faziletlu es-Seyyid Mustafa Nazif Efendi müfettiş-i evkâf ve bâ defter-i hulasa 260/8766 ve ba telhis-i devletlü Mehmed Cevdet Paşa Nâzır-ı Evkâf-ı hümayun ve ba fermân-ı âli Fî 18/ M/ sene/ 1290.

El-emr-u kema zükire fihi Münir Beyzade Mehmet Ragıb el-müvellâ hilâfe bi cezire-i Rodos nemekahü'l-Fakıru ileyhi azze şanühu ufiye anhüma.

Hezarân-ı hezar hamd u sena ol vâkıf-ı himaye-i mecmua-i gülüstân-ı dünya ve kaşif-i hakâyik-i ve dekâyıkı ulum-ü alem-i balâ hazretlerine ref olunurki bostan sarayı cihanda insanı rayiha-i reyahini hayat ile güya ve andelib-i lisanı şükr-ü nimet firavan ile nerma sera eyledi ve cevahir-i salât ve zavahir-i tahiyyat ol gonce-i gülzar-ı envar nisarı risalet ve sünbülü bostanı feyzi nübüvvet yani Muhammedini'l-Mustafa sallallahü Te'âla aleyhi vesellem hazretlerine ihda olunurki ümmetini şarii meyvedâr-ı hayrata hidayet ve meclis-i bağ-ı cinana davet eyledi binaen alâ zalik bu kitab-ı müşkin nısabın tahririne bais ve badi ve bu anberin nikabın imla Ve tastirine âdi oldurki mahmiye-i İstanbul mütemekkinlerinden olup vilayet-i cezayir-i bahr-i sefid valisi müşir-i müfehham devletlü Ahmet paşa hazretleri ibni Mehmet bu gülşen-i dünyanin hazanı ve sebzezarının muhibbi fani olmagla eşcarı na payidar esmarı bi-karar olduğunu mülahaza kılup bülbül-ü hazan dide-i ruhu kafesıtende tayaran ve riyaz-ı hayatta aşiyan tutmadan "es-sadakâtü fidyetün li'l-measi yevme yuhazül mücrimune binnevasi" mefhumuna âlim olup hulüs-i niyyet-i sadika ve safayı taviyyet-i halisa ile meclis-i şer'î şerif-i ahmedî ve mahfel-i din-i münif-i Muhammedi sallahü Te'alâ alâ şâriihada vakf-ı ati'l-Beyana li-ecli't-tescil vel-i itmami emri't-tekmil mütevelli nasb ve tayin eylediği Rodos ceziresi mahallatından Hidayet mahallesı sakinlerinden olup mahalle-i mezkûrede kain meğfurunleh borazan Ali baba dergahının post-nişini reşadetlü Cafer Efendi ibni Mustafa mahzarında ikrar-ı sahih-i şer'î ve itiraf-ı sarih-i mer'î edup vakf-ı ati'l-Beyanın suduruna değin yedimde şirâen mülk ve hakkım olup Cezire-i mezkûrede sünbüllü nam mehalde vâki' etrâf-ı erbaadan bir tarafı Toruncu Abdullah eytamları bağı ve bazen Maçiza damadı bahçevan Hüseyin bağı ve bir tarafı dere ve tarafeyn-i tarik-i âm ile mahdut derununda bir havuz ve bir oda ve üç sak zeytin eşcarını müştemil tahminen kırk dönüm mikdarı bir kıt'a mülk bağımı bi cümleti ma yeştemiluhu ve yahvihi hasbeten lillahi'l-azim ve taleben li-cennatinnaim vakf-ı sahih-i müebbed ve habs-i sarih-i muhalled ile vakf ve habs edüp şöyle şart eyledim ki;

Zikrolunan bağ mayümkinü islah ve mütevelli marifetile ziraat ve haraset olunup menafi'i semerat ve hububattan her ne hasıl olur ise öşr-ü şer'isi eda olunduktan sonra bakı kalân rayic-i vakit üzere bilBeyi' hasıl esmanından senevi üçyüz kuruş mârrü'z-zikr Borazan Ali baba dergahında vâki' olup bu kerre tamir ve yeniden ihyasına kudret-i ilahiye ile muvaffak olduğum mescid-i şerifin mihrabında îkad olunmak üzre beheri üçer kiyye olmak şartı ile beher sene iki adet mum döktürülüp ve mescid-i şerifin kandilleriyçün şehriye ikişer okka ruğan-ı zeyt ikad oluna ve bunlardan fazla kaldıkta Ali babanın türbe-i şerfinde îkad olunmakta olan kanadile ruğan-ı zeyt ile masarif-i sairesine sarf oluna ve daha fazla kalur ise dergaha gelen fukaraya it'am oluna ve vakf-ı mezkûrun tebdil ve tağyiri her kerrede yedimde ola ve vakf-ı merkûm canım tende oldukta kendim mütevellî olup vefâtımdan sonra dergah-ı salifü'l-Beyanın post-nişini olan Efendiler hasbi mütevelli olup evlad ve evlad-ı evladım batnen ba'de batnin hasbi Nâzır olalâr deyu bağı mahdûd-u mezkûru mukaddema mütevelli-i mûmâileyhe teslim oldahi ber-vech-i muharrer vakfiyyet üzere tesellüm eyledi dedikde ğıbbe't-tasdiki'ş-şer'î vâkıf-ı müşârun ileyh vakf-ı mezkûrdan rucu' ve iptali hayra şuru' edüb vakf-ı akâr imam-ı Azam ve humam-ı efham Ebu Hanife rahimehullâh hazretleri katında menzile-i âriyette olmağla rucu'u meşru' olduğuna binâen vakf-ı mezkûrdan ve bag-ı mahdûd-u mezkûru ke'l-evvel mülküme istirdâd ederim dîyecek mütevelli-i mûmâileyh Cafer Efendi cevaba mütesaddi edüb eğerçi hal bast olunan minvâl üzere lakin arif-i samadani Ebu Yusuf eş-şehir bi'l-imami's-sâni hazretleri katında teslim ile'l-mütevellî olmağla vakf-ı mezbûr sahih ve lazım oldu deyu red ve teslimden imtina' ile hâkim-i muvakkı'i sadr-i kitâb tûbâ lehu ve husn-u meâb hazretleri huzurunda müterafiân her biri mübtegasınca fasl u hasma taliban olduklarında hâkim-i mûmâileyh esbegallâhu niamehu aleyhi hazretleri dahi tarafeynin edillesine nazar ve mubtıl-ı hayr olmakdan hazer edüb âlilmen bi'l-hilâfi'l-câri Beyne'l-eimmeti'l-eslâf vakf-ı mezbûrun sıhhat ve luzûmuna huküm etmeğin min ba'd vakf-ı mezbûr sahih ve lazım oldu "femen beddelehû ba'dema semi'afu fe-innemâ ismuhû alellezîne yubeddilunehû innallâhe semi'un alîm" ve ecru'l-vâkıfı ale'l-Hayyi'l-Cevâdi'l-Karim cerâ zâlike ve hurrire fi'l-yevmi'l-işrin şehr-i Ramazâni'l-mübarek li-sene seb'a ve semânîne ve mieteyn ve elf.(20 Ramazan 1287)

Ş U H U D U'L-H A L;
-Müfti'i belde Ahmed Efendi.-İdare meclisi azalârından Ragıb Ağa.-Murad baba post-nişini reşadetlu Hacı İshak Efendi.-Şeyh Talib Efendi.-Eyüb zade Hacı Hüseyin Efendi.-Eyübzade Edhem Efendi. Mısırlı Ali Efendi.-Kara Hacı Halil zade Hacı Mehmed Ağa. -Alâiyeli Hüseyin Efendi.-Ataullah Efendi. -Muvakkıt Mahmud Efendi. Ve gayruhum.

Şekil 8.6. Murat Reis Vakfiyesi (Latin harfleriyle)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : İBRAHİMGİL, Ammar
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi : 21.07.1986
Doğum Yeri : Gostivar/Yugoslavya
Medeni Hali : Bekâr
Telefon : 0534-282-8040
e-posta : ammaribrahimgil@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Gazi Üniversitesi / Mimarlık Bölümü	2009
Lise	Özel Samanyolu Lisesi	2004

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2011	Konya Üniversitesi/Mimarlık Bölümü	Araştırma Gör.
2010	Ankara Büyükşehir Belediyesi-KUDEM	Uzman Mimar
2009	Gazi Üniversitesi / Mimarlık Bölümü	Öğrenci Asistan

Yabancı Dil

İngilizce, Boşnakça

Hobiler

Fotoğraf Çekmek, Gezi, Basketbol